Un avrigean martir: prof. dr. Vasile Stoica

„Cimitirele sunt pline de oameni de neînlocuit"
CH. de GAULLE

„În februarie 1919, Ion I. C. Brătianu m-a chemat la Paris unde, la Conferința de Pace, am fost ofițerul său de legătură pentru delegațiunile engleză și americană". Acesta a fost VASILE STOICA, născut în Avrig, în anul 1889 și mort la închisoarea Jilava, în 29 iulie 1959, în chinuri insuportabile, la vârsta de 70 de ani.

Dar să vedem, în continuare, cine a fost cel supranumit „OMUL CARE A CONTRIBUIT LA DOUĂ CONFERINȚE DE PACE", omul care a luptat pentru întregirea și reîntregirea fruntariilor României.

Supradotat intelectual, fiu de țărani de frunte ai Avrigului, după studii secundare la liceul unguresc din Sibiu, apoi la cel ortodox (liceul „Andrei Șaguna", n.a.), din Brașov, unde își ia bacalaureatul în anul 1909, Vasile Stoica își continuă studiile universitare la universitățile din Budapesta, București și Paris. La numai 24 de ani își ia doctoratul în litere cu mențiunea „EMINENT", devenind profesor de limbile română, maghiară și franceză la Școala Civilă a ASTREI din Sibiu, începând cu anul 1913, fiind și un membru marcant al ASOCIAȚIUNII. Tot atunci înființează revista „ROMÂNUL", care prin conținutul patriotic al publicațiilor, incomodează autoritățile Austro-Ungare, silindu-l să treacă peste muntele Suru în Vechiul Regat. În Capitală face ziaristică, tipărește lucrări ca: „Habsburgii, ungurii și românii", „Suferințele din Ardeal" și alte asemenea lucrări, care îi atrag ura ungurilor, condamnându-l la moarte în contumacie, dar și simpatia marilor personalități bucureștene, cu vederi unioniste, ca Ionel I. C. Brătianu, Tache Ionescu, N. Titulescu, N. Filipescu, care-l atrag în cercul lor și împreună cu aceștia îl conving pe Regele Ferdinand de necesitatea intrării României în război, împotriva imperiului Austro-Ungar (1916) și tot el este acela care a redactat documentele necesare din partea regelui, în special proclamațiile către țară și armată. Vine, însă, războiul și pentru noi, Românii: este concentrat, trimis pe front, unde luptă eroic, ca sublocotenent, fiind rănit (de două ori) și pentru faptele de arme săvârșite pe câmpul de luptă este decorat cu Ordinul MIHAI VITEAZUL și VIRTUTEA MILITARĂ.

Apreciat de primul-ministru (Ion I. C. Brătianu), în anul 1917, este trimis în S.U.A., unde ține conferințe despre România și publică articole la gazete importante ca: „New York Times", „New York Tribune", „Washington Post", „The Nation", „New Republic", și alte publicații; aici, leagă o serie de relații și chiar prietenii folositoare țării noastre cu Președintele Wilson, cu prof. T. Masaryk (ceh), cu polonezul Pederewski, devenit, după război, primul președinte al Poloniei renăscute.

Așa, cum am arătat la început, în februarie 1919, a fost chemat la Paris, de către primul-ministru, Ion I. C. Brătianu, pentru a participa la Conferința de Pace. Aici a desfășurat o activitate favorabilă României, mai ales în ceea ce privește stabilirea fruntariilor noastre, el fiind unul dintre cunoscătorii buni ai situației noastre etnice.

În anul 1921, Vasile Stoi-

(Continuare în pag. a 6-a)

ST. MUNTEANU-Săcele
Desp. Central Astra Sibiu

Portretul ciobanului din „Miorița"

Frumusețea *Mioriței* constă și în arta portretului ciobanului, pe care i-l face măicuța bătrână:

Mândru ciobănel
Tras printr-un inel,
Fețișoara lui,
Spuma laptelui;
Mustecioara lui,
Spicul grâului;
Perișorul lui,
Pana corbului;
Ochișorii lui,
Mura câmpului! . . .

E un portret al tinereții bărbătești, al frumuseții veșnice, în stil direct, plin de metafore, într-un paralelism enumerativ.

Ciobanul e *„tras printr-un inel"*. Este vorba de un frumos obicei rămas în părțile Banatului: la botez copilul se trece printr-un colac, ca să fie zvelt, subțirel, agil.

Portretul e lucrat în două culori: alb și negru. S-a afirmat că ar fi patru culori. Culorile cailor din Apocalips: alb, negru, verde și roșu — ceea ce e absurd. S-a mai spus că *„mustăcioara lui / spicul grâului"* ar fi blondă, galbenă. Că sunt „inadvertențe" în construcția portretului. Nimic mai fals. În privința musteții nu e vorba de culoare, ci de formă, de așezarea perilor în mustață. Deci tot neagră.

Portretul ciobanului din *Miorița* e portretul clasic, în strălucirea lui de briliant, al literaturii noastre populare. Acest portret a fost inclus în motivul măicuții bătrâne. Într-o poezie din lirica populară din colecția lui M. Eminescu, o fată înșelată spune părinților ei cum era tânărul:

Un voinicel nant,
Nant și sprâncenat,
Sprâncenele lui,
Pana corbului,
Ochișorii lui
Mura câmpului,
Fețișoara lui
Spuma laptelui.
Mustecioara lui
Spicul grâului,
Coaptă la răcoare,
Neajunsă de soare,
Coaptă la pământ
Neajunsă de vânt.

După cum se observă cu ușurință portretul tânărului se aseamănă cu cel al ciobanului din *Miorița.*

Balada aceasta nu e „sfinxul" românilor, fiindcă nu-i nimic de neînțeles, nimic enigmatic, totul s-a explicat științific! Ca toate capodoperele, *Miorița* rămâne, în continuare, deschisă interpretărilor, fiindcă e opera clasică a literaturii noastre populare, prin tăria de diamant a expresiei.

GRAȚIAN JUCAN

Sfântul Ștefan — voievodul cel strălucit al Moldovei

Din anul 1992, Biserica îl pomenește în rândul Sfinților pe marele voievod al Moldovei - Ștefan - unul dintre cei mai străluciți conducători ai românilor. Dar cu multe veacuri înainte de canonizarea sa, *„Sinodul infailibil al poporului"* l-a considerat sfânt, după cum spune cronicarul: *„. . . după moartea lui îi ziceau Sfântul Ștefan-Vodă, nu pentru suflet, că este în mâna lui Dumnezeu . . ., ci pentru lucrurile sale cele vitejești carele nimeni din domni, nici mai înainte, nici după aceea nu l-au agiunsu".*

Cronicarul spune că într-o zi, abătut și mâhnit din pricina pierderii unei lupte, voievodul Ștefan a ajuns la chilia Sihastrului Daniil, într-un loc singuratic, în munți. Sihastrul se ruga. I-a spus lui Vodă să aștepte, până va isprăvi ruga. Apoi l-a primit și vodă s-a *„ispovedit"* la dânsul. După ce l-a povățuit și l-a binecuvântat, Sihastrul l-a îndemnat să lupte și Vodă a prins curaj și i-a biruit pe dușmani. Acest episod consemnat de cronicar, ni-l înfățișează pe Sfântul Ștefan ca ca pe un voievod smerit și evlavios. Dincolo de omenești lui slăbiciuni, Sfântul Ștefan căuta iertarea duhovnicului și împăcarea cu Dumnezeu. Sihastrul Daniil este mărturia căinței voievodului, altfel *„om cu păcate"*, după spusa cronicarului. Smerenia unui voievod care așteaptă iertare de la un călugăr solitar este, cred, un exemplu rar în istoria capetelor încoronate. De altfel, întreaga lui viață și mai ales nețărmurita iubire față de pământul moldav, constituie una din cele mai frumoase pagini din istoria lumii.

Din acel aprilie 1457, când la Direptate Moldova i-a ieșit înainte cu *„mitropolit, episcopi, egumeni, boieri și țărani"*, până când a pus mâinile pe piept, la 2 iulie 1504 Ștefan cel Mare și Sfânt a ars ca o flacără apărând creștinătatea, Moldova și Biserica lui Hristos.

De câte ori, în multele-i războaie, nu s-a pus în stare de jertfă?! Neînfricat, bizuindu-se pe ajutorul lui Dumnezeu, era primul în luptă: *„unde era lupta mai grea, acolo îl vedeai și pe dânsul"*. Ca altădată Împăratul Constantin, Ștefan poruncise să aibă în luptă steaguri creștine, brodate în mânăstiri și sfințite cu puterea rugăciunii. Ele stau mărturie: unul la Vatoped în Athos și altul pe pământ românesc.

A luptat până când a fost doborât de o rană primită în luptă. Și lupta aceea a fost dreaptă. El n-a vrut pământul nimănui. A vrut doar să apere Moldova. Alături de calitatea de neînfricat apărător al Moldovei trebuie s-o amintim și pe aceea de mare ctitor de locașuri sfinte. Nu știu câți domni din istoria lumii se pot mândri cu peste 40 de biserici și mânăstiri ridicate într-o țărișoară jefuită și cotropită în fiecare an. Vorbesc despre marele ctitor mânăstirile ori bisericile de la Putna, Neamț, Suceava, Probota, Bistrița, Huși, Vaslui, Tazlău, Milisăuți, Pătrăuți, Baia, Voroneț, Hârlău, Popăuți, Dobrovăț, Volovăț, Răuseni și atâtea altele. Pe toate le-a înzestrat cu icoane și odoare de mare preț, cu odăjdii și Evanghelii ferecate în aur, clopote și moșii, cu o mărinimie greu de egalat. Venea adeseori la hramurile marilor mânăstiri și descăleca de pe calu-i alb, la Neamțu, de Înălțare sau în atâtea locuri din Țara Moldovei. Trebuie să amintim și de ajutorul pe care Sfântul Voievod l-a dat unor mânăstiri de la Muntele Athos. În primul rând Mânăstirea Zografu, căreia i-a făcut numeroase danii, fapt ce-l determina pe monahul Isaia din Hilandar să afirme că Mânăstirea Zografu a fost întemeiată de Ștefan cel Mare (deși în realitate, Ștefan era doar un ctitor adăugător, nu fondator). Pentru multele sale danii, Ștefan cerea viețuitorilor de la Zografu: *„să-l scrie la Proscomidie pe el, pe soția sa și pe copii și să-i cânte sâmbătă seara un paraclis și marțea o liturghie și să-l pomenească până va fi în viață, iar după aceea să-i facă în anul întâi pomenirile obișnuite și apoi să-i cânte într-o zi din an seara parastas și dimineața Liturghie".*

De asemenea, mânăstirile: Sf. Pavel, Vatoped, Grigoriu, Constantimonitu și altele îl consideră mare ctitor. Dincolo de multele sale danii trebuie remarcată dorința marelui voievod de a fi pomenit la Proscomidie, la Sfânta Liturghie și la Paraclisul Preacuratei Născătoare de Dumnezeu. Daniile către bisericile Moldovei arată pe de o parte mărinimia ctitorului, iar cererea de a fi pomenit la Proscomidie arată pe de altă parte înțelegerea voievodului că Sfânta Liturghie este cea mai importantă slujbă, care șterge păcatele oamenilor, prin jertfa cea nesângeroasă a Domnului.

Au trecut aproape 500 de ani de când slăvitul voievod a fost strămutat în veșnicile locașuri.

Trecerea anilor i-a sporit faima. Oriunde mergi în Moldova, vei întâlni zidiri mărețe, mânăstiri, biserici, cetăți, fântâni, poduri. Dar mai ales vei întâlni la fiecare casă amintirea unui voievod neînfricat, luptător, ctitor. Și pe buzele pruncilor și ale bătrânilor, numele său se rostește cu bucurie și mândrie: *„Într-însul găsise poporul românesc cea mai curată și mai deplină icoană a sufletului său cinstit și harnic, răbdător fără să uite și viteaz fără cruzime, strașnic în mânie și senin în iertare, răspicat și cu măsură în grai, gospodar și iubitor al lucrurilor frumoase, fără nici o trufie în faptele sale . . .".*

La sfârșitul vieții, marele domn se pregătea de întâlnirea cu Mântuitorul Hristos, Căruia îi închinase viața și Căruia îi ceruse iertare pentru păcatele săvârșite ca un om purtător de trup și viețuitor în lume. Vartolomeu Măzăreanu într-o lucrare de la începutul secolului XX transcrie ultimile cuvinte ale voievodului: *„. . . Doamne, numai tu singur știi ce-a fost în inima mea. Nici eresurile înșelătoare, nici focul vârstei tinerești, n-au putut-o sminti, ci am rămas întărit pe piatra care este Însuși Hristos, pe a căruia Cruce de-a pururea îmbrățișată la piept, ținând, viața mea am închinat-o, nădejde nesmintită printr-însa la părintele veacurilor având, prin care pe toți vrăjmașii am gonit și am înfrânt . . .".*

La ziua pomenirii sale, la 2 iulie, cântăm împreună marelui voievod: *„. . . Apărător neînfricat al credinței și patriei străbune, mare ctitor de locașuri sfinte, Ștefane voievod, roagă pe Hristos Dumnezeu să ne izbăvească din nevoi și din necazuri".*

Protos. TIMOTEI AIOANEI

Sfântul Sisoe cel Mare

— Iscusit lucrător al smeritei-cugetări —

Biografii aghiografi nu ne-au lăsat date personale ale marelui ascet, ci i-au scos în evidență, însușirea principală a sufletului său, a smeritei-cugetări, pierzătoarea patimilor, cu care era înzestrat de la Dumnezeu.

Smerita-cugetare este un har al sufletului. Ea este o virtute, o bogăție neprețuită, pentru binefacerile ce le revarsă sufletului.

Mântuitorul nostru Iisus Hristos zice: „Învățați-vă de la Mine", deci nu de la înger, nici de la om și nici de pe hârtie, ci „de la Mine", adică din lucrarea Mea în voi, „căci sunt blând și smerit cu inima" și cu gândul și cu cugetul și „veți afla odihnă", din partea patimilor și a gândurilor rele, „sufletelor voastre". (Matei XI, 29). Cine a câștigat această virtute rară, când începe ea să lucreze, urăște îndată cu durere „toată slava deșartă" și nu ia în seamă cele ce se petrec în jur, ci doar numai ceea ce este plăcut lui Dumnezeu și este deosebit de vigilentă, drept, care nu poate fi păgubită cu nimic. (Filocalia IX, pag. 298).

Din cele cincizeci și două apoftegme din Patericul egiptean[1] atribuite marelui nevoitor al monahismului primar, reiese că s-a născut pe la mijlocul sec. al IV-lea și din tinerețe s-a nevoit cu multă osârdie peste 60 ani în deșertul Skete din Egipt, sub povățuirea avvei Or, de unde auzind că Marele Antonie (250—356) a trecut la cele veșnice, cu binecuvântarea egumenului a plecat la muntele Colzim, locul de nevoință al lui Antonie.

Aici, l-a întrebat un părinte: „Cum ai lăsat Skete și pe Avva Or și ai venit aici?". Și i-a răspuns bătrânul: „Când s-a mărit obștea în Skete și auzind că Avva Antonie a adormit, m-am sculat și am venit aici în munte și găsind liniște șed de puțină vreme aici". Acela l-a întrebat din nou: „Câți ani ai părinte?" I-a răspuns bătrânul: „Am șaptezeci și doi ani." (Pag. 212).

De aici va trece la Klisma în 429, iar în anul următor (430), se va stabili în Muntele Sinai, unde curând a trecut la cele veșnice și se face pomenirea sa la 6 iulie al fiecărui an.[2]

Putem spune fără să exagerăm, că iubind pe Dumnezeu din tinerețe, a urmat cu osârdie lui Hristos, nevoindu-se cu mari osteneli, post, rugăciune, ascultare, tăcere și singurătate în deșerturile sus amintite.

A trăit retras în tăcere, chiar dacă în jur roiau mulțime de monahi și nu vorbea decât întrebat. De la Sfintele Slujbe ale Bisericii, se grăbea pe cât putea spre chilie, pentru liniște, rugăciune și rucodelie (ascultare). (pag. 213). S-a ferit pe cât a fost cu putință de „slava deșartă", care produce multă sminteală vieții duhovnicești.

Prin smerenie profundă și rugăciune neîncetată, viața lui s-a asemănat cu viața îngerilor. S'lindu-și firea s-a făcut biruitor asupra patimilor, iar petrecerea covârșea orice înfrânare. Se spune că prin smerita-cugetare și paza de a nu-și arăta harismele, prin rugăciune și binecuvântare, a înviat morți și a izgonit duhurile necurate. Patericul amintește că un mirean oarecare, a pornit de acasă cu fiul său să vină la Sfântul Sisoe, pentru rugăciune și binecuvântare, așa cum obișnuiesc și astăzi mulți credincioși. Pe cale a murit copilul. Tatăl său nu s-a descurajat. A luat copilul în brațe și ajungând la chi-

(Continuare în pag. a 4-a)

Ierodiacon
TEOFILACT CIOBÂCĂ,
Mân. Putna — Suceava

1. Patericul egiptean, Alba Iulia, 1990, pag. 207—213.
2. Patericul Sinaitic, Sibiu, 1995, pag. 222.

La proscomidiar

«Mi-aduc aminte, vedeam satul aşezat înadins în jurul bisericii şi cimitirului, adică a lui Dumnezeu şi morţilor. Această împrejurare care numai foarte târziu de tot mi s-a părut foarte semnificativă, ţinea oarecum isonul întregii vieţi, ce se desfăşura în preajma mea... Localizam pe Dumnezeu în spaţiul ritual de după iconostas, de unde îl presimţeam iradiind în lume... La fiecare pas perspectivele se adânceau şi se înălţau... Undeva lângă sat era un sorb; convingerea noastră era că acel noroiu fără fund răspundea de-a dreptul în Iad de unde izvorau şi clăbucii. Trebuie să te transpui în sufletul unui copil care stă tăcut pe marginea sorbului, şi-şi imagina acea dimensiune „fără fund" ca să ghiceşti ce poate însemna pentru om o geografie mitică... Satul era astfel situat în centrul existenţei şi se prelungea prin geografia sa de-a dreptul în mitologie şi metafizică».

În acest *Discurs de recepţie la Academia Română*, Lucian Blaga - al cărui nume îl poartă Universitatea din Sibiu - a făcut o adevărată introspecţie a spiritualităţii rurale româneşti. O spiritualitate în care *credinciosul trăieşte prin cult, cu morţii săi, cu însuşi Iisus. Ceea ce nu înţelege cu mintea, înţelege cu sufletul şi din dorinţa de a exterioriza ceea ce simte, creează, făcând loc larg imaginaţiei şi fanteziei.*[1] Şi astfel, ajungem să constatăm că *lumea ne este, împreună cu timpul, graţie şi judecată*[2].

După o legendă românească - pe care Lucian Blaga a cercetat-o, în cadrul preocupărilor sale de psihologia religiei - cerul era, la început, foarte aproape de pământ, încât putea fi atins cu o aruncătură de piatră. Dar cerul a fost murdărit de răutatea oamenilor şi atunci Cel de Sus l-a înălţat. Ţăranul român părea aşa de convins de prezenţa divină în lume, încât îşi închipuia că cerul trebuie să fi fost odată vecin cu omul[3]. Ideea vecinătăţii dintre cer şi pământ a fost întâlnită de Blaga într-o altă legendă românească, în care se spune că pământul ar fi fost iniţial transparent, mai precis până la uciderea lui Abel. După omor, Cain a îngropat trupul fratelui său, care se vedea, însă, din pământ, ca din apă, iar atunci Dumnezeu a întunecat pământul. Viziunea despre pământul transparent este una sofianică,[4] iar prin *sofianic*, o determinantă stilistică importantă a Ortodoxiei, Blaga înţelege un anumit sentiment al omului în raport cu transcendenţa, sentiment graţie căruia omul se simte receptacol al unei *transcendenţe coborâtoare.*[5]

Localizam pe Dumnezeu în spaţiul ritual de după iconostas, de unde îl presimţeam iradiind în lume... spune Blaga. Or, acest spaţiu include şi *proscomidiarul*, unde preotul, pentru a săvârşi rânduiala proscomidiei, are nevoie de prescuri. Să-l lăsăm pe Ioan Alexandru să ne vorbească, poetic, despre ele:

Dumineca măicuţa în veşmânt cernit / Cu busuioc în mână şi într-o năframă / Duce din bruma cât avem de grâu / O prescură de jertfă la icoană // Atâta-i casa noastră, o vatră în sălaş / Unde se-ncinge focul şi se coace pâne / O parte pentru prunci şi alta la altar / Spre pomenirea numelor străbune // Sfânt obicei, părinţii din părinţi / O mână sapă, alta se închină / Şi Domnul picură din mila lui / Ulei în graiul lămpii pe colină.[6]

La altar, cum spune poetul, sau, mai precis, la proscomidiar, cum găsim în *Liturghier* şi în *Tipic*, sunt aduse (puse) prescuri de diferite forme, făcute din făină de grâu şi dospite, de regulă cinci, având fiecare întrebuinţarea ei. Pe scurt, din prima prescură se scoate Sf. Agneţ - care se va preface în Sf. Trup al Domnului -, din a doua, părticica pentru Maica Domnului, din a treia, părticele pentru cele *nouă cete* sau grupe de sfinţi, din a patra, miridele pentru credincioşii vii iar din a cincea, miridele pentru morţi.[7]

În momentul în care preotul ajunge la a cincea prescură, scoate cu sfânta copie părticele mici şi le pune pe sfântul disc la locul rezervat lor, în dreapta sa, toate la un loc. În timpul acesta, preotul se roagă pentru cei trecuţi la viaţa de dincolo, rugă din care, deliberat, spicuim doar fragmente. Cuvintele de început sună astfel: *Pentru pomenirea şi iertarea păcatelor tuturor celor din veac adormiţi întru dreapta credinţă: ale strămoşilor, ale moşilor, ale părinţilor, ale maicilor, ale fraţilor, ale surorilor, ale fiilor şi fiicelor, ale celor dintr-o rudenie şi ale celor dintr-o seminţie cu noi şi ale tuturor celor ce au adormit întru nădejdea învierii şi a vieţii veşnice;* şi continuă tot aşa, ajungând să-i pomenească, în momente sau succesiuni diferite, pe drept-măritorii creştini pe care *tâlharii i-au ucis*, apoi pe cei *sfârşiţi... de palmă, de pumn.* Şi toate acestea pentru *bătrâni, tineri, voinici, copilandri, copii, prunci fără de vreme, parte bărbătească şi femeiască.*[8]

Dar împrejurările în care *tâlharii i-au ucis* pe cei pomeniţi de preot, *sfârşiţi* fiind *de palmă* sau *de pumn*, ne pot direcţiona interesul spre un spectru oarecum larg de domenii de interes, de investigaţie. Chiar dacă, la prima vedere, cel justiţiar, pământesc, pare a fi o prioritate, interesul nostru se îndreaptă în altă direcţie: anume, câţi dintre cei ucişi de tâlhari sau de adversarii de o clipă, au fost ucişi cu palma sau pumnul stâng? Când vorbim despre adversarii de-o clipă - nu şi de tâlhari -, ne temem că, de fapt, conflictul a alunecat - poate pe nesimţite - în locul diferenţei, în situaţia în care diferenţa nu este cea care maschează sau îndulceşte conflictul, ci ea se cucereşte deasupra conflictului, fiind *dincolo* şi *alături* de el. În astfel de coordonate, conflictul n-ar fi nimic altceva decât starea morală a diferenţei, iar agresiunea devine cel mai tocit dintre limbaje.[9]

În acest sens, încă din prima decadă a secolului XX, specialiştii în domeniu au constatat că ideea superiorităţii mâinii drepte este universală. Ea a caracterizat gândirea primitivă ca atare şi formează baza clasificărilor dualiste care se extind la întreaga lume. Acest gen de clasificări, pornite de la categorii binare, precum dreapta-stânga, sus-jos, zi-noapte, bărbat-femeie ş.a.m.d. au fost analizate de o serie întreagă de antropologi, iar concluziile lor arată, în mare, că diviziunea dualistă *face mai mult decât să clasifice: ea oferă o ierarhie a categoriilor.*[10]

Datele de care dispune azi ştiinţa, arată că disparitatea funcţională dintre mâna dreaptă şi cea stângă se bazează, de fapt, pe supradezvoltarea, prin specializare, a emisferei stângi a creierului, în situaţia în care cele două emisfere sunt cuplate invers la cele două jumătăţi - *luate* sau privite pe verticală - ale corpului uman, cu excepţia nărilor. În atare situaţie, emisfera stângă - repetăm, supradezvoltată, supraspecializată - comandă partea dreaptă a corpului şi, implicit, mâna dreaptă, în vreme ce emisfera dreaptă, mai puţin specializată, comandă jumătatea stângă a corpului, inclusiv mâna stângă. Numai la animale cele două emisfere ale creierului se află într-un echilibru perfect, echilibru sau situaţie în care ele (animalele) nu pot dezvolta criterii pentru o *conştiinţă ierarhică binară.*[11]

Emisfera stângă s-a specializat în funcţiile limbajului, în timp ce numai la 5% din populaţia mondială funcţiile emisferei stângi sunt preluate de cea dreaptă, de aşa manieră încât să poată folosi mai bine mâna stângă. Procentul indivizilor care conservă echilibrul celor două emisfere, al ambidextrilor, este şi mai redus.[12]

Aceste descoperiri neurofiziologice fundamentale ne permit să afirmăm că dominaţia universală a mâinii drepte a determinat, şi la nivelul faptelor pe care le-am avut în vedere, ca procentul celor ucişi de adversari *stângaci* să fie net inferior celor ce au căzut victime unor tâlhari ori adversari *dreptaci*, fără a ne hazarda în aprecieri privind frecvenţa sau procentajul unor asemenea fapte.

Dr. CONSTANTIN ITTU

1 D. Fecioru, **Poporul român şi fenomenul religios**, Bucureşti, 1939, p. 33.

2 D. Stăniloae, **Ascetica şi mistica sau Teologia vieţii spirituale**, Bucureşti, 1939, p. 160.

3 I. Mânzat, **Elemente de psihologia religiei la Lucian Blaga**, în „Revista de filosofie", 2, 1995, pp. 155-61, la p. 160.

4 Mânzat **op. cit.**, p. 159.

5 Perspectiva sofianică a fost declanşată de experienţele spirituale ale asceţilor ortodocşi de la Muntele Athos. Asceţii athoniţi, care îşi impun rigori şi penitenţe extreme ajung datorită meditaţiilor şi reculegerilor spirituale, la „experienţa lumii taborice". În momentele de extaz mistic ei se simt pătrunşi lăuntric de o lumină suprafirească, cu totul indefinibilă şi inefabilă neavând nici o analogie în lumea terestră **(Ibidem**, pp. 157-8).

6 Ioan Alexandru, **Casa părintească**, în „Foaia Diecezană", Caransebeş, S.N., VI, 9-10 (67-68), sept.-oct. 2000, p. 21.

7 **Tipic Bisericesc**, Bucureşti, 1976, p. 71 şi n 51. În caz de lipsă trebuie să fie cel puţin două prescuri - una pentru Sf. Agneţ şi una pentru miride - sau, cum mai este datina în unele părţi, chiar una singură, mai mare, cu cinci cornuri sau părţi. În cazul în care nu sunt prescuri, se poate folosi o pâine dospită pe care preotul înscrie cu copia semnul Crucii şi iniţialele **Is, Hs, Ni** şi **Ka**, în locul peceţii.

8 **Liturghier**, Bucureşti, 1995 pp. 105-107.

9 R. Barthes, **Plăcerea textului**, Cluj, 1994 p. 25.

10 R. Needham (ed.), **Right and Left: Essays on Dual Symbolic Classification**, Chicago 1973, pp. 3-31; **Idem, Symbolic Classification**, Santa Monica (Cal.), 1979, pp. 9 şi 78.

11 I. P. Culianu **Gnozele dualiste ale Occidentului**, Bucureşti, 1995, p. 42.

12 **Ibidem**, p. 43.

(Urmare din pag. a 3-a)

Sf. Sisoe cel Mare

lia cuviosului, l-a aşezat cu faţa în jos, la picioarele lui, cerând binecuvântare şi a ieşit apoi afară. După rugăciune, văzând avva că copilul nu iese şi el afară, i-a zis: „Fiule, scoală-te şi du-te afară" (căci nu ştia că e mort). Şi îndată a înviat copilul şi a ieşit afară. Văzându-l tatăl său s-a spăimântat şi intrând s-a închinat marelui cuvios, vestindu-i lucrul. Auzind bătrânul ce s-a făcut s-a mâhnit adânc, căci nu voia să-i iasă faimă de „făcător de minuni" şi să fie tulburat de mulţimile credincioşilor (pag. 210).

Cineva dintre fraţi i-a vestit cuviosului, zicând: „N-ai ajuns la măsurile avvei Antonie, părinte?". Iar bătrânul i-a răspuns modest: „De aş fi avut unul din cugetele lui Avva Antonie, m-aş fi făcut tot ca focul" (pag. 208). Pe bună dreptate a zis Avva Matoie al Patericului: „Când veţi auzi pe un bătrân slăvind pe aproapele mai presus de sine, a ajuns la măsuri mari" (pag. 145—146).

O învăţătură deosebit de importantă e în legătură cu durata de penitenţă. În continuare dăm o discuţie a unor părinţi cu marele ascet. Întrebare: „De va cădea vreun frate în păcat, îi este destul un an de pocăinţă?" Răspuns-a avva: „Aspru este cuvântul acesta". Din nou i-au zis: „Atunci şase luni, se cade să se pocăiască cel ce a greşit?". Bătrânul a răspuns: „Este mult". Şi iarăşi i-au zis părinţii: „Dar patruzeci de zile îi este deajuns pentru pocăinţă?" Răspuns-a cuviosul: „Este mult". Şi a continuat a lămuri fraţii zicând: „Cred în milostivirea lui Dumnezeu, că de se va pocăi unul ca acesta din tot sufletul său, trei zile sunt deajuns, pentru a primi Dumnezeu pocăinţa lui" (pag. 211).

Pentru cei ce se stăpânesc cu greu, de a cădea în păcat, fie din obişnuinţă, puţina credinţă, slăbiciune sau lene le-a spus celor ce l-au întrebat: „Ridică-te fiule şi te vei mântui". Altul i-a zis: Părinte, „după ridicare, iarăşi am căzut". Avva a răspuns: „Ridică-te iarăşi". Atunci fratele a întrebat din nou: „Până când va fi căderea şi ridicarea mea?". Cu multă răbdare marele ascet i-a zis lui: „Până te va ajunge şi te va găsi sfârşitul, ori în cele bune, ori în cele rele. Până atunci ni se cade să petrecem, totdeauna în ridicare din păcate, pentru ca în pocăinţă să ne ajungă sfârşitul" (pag. 211).

Pentru a avea mereu cugetul smerit, fără înălţare nefolositoare sufletului, care lucru bucură mult pe diavoli, un răspuns minunat l-a dat avva unui frate care i-a spus: „Părinte, văd eu cum pomenirea lui Dumnezeu rămâne în mine". Îi spune atunci bătrânul: „Nu e mare lucru să fie gândul tău la Dumnezeu, dar mare lucru este ca să te vezi pe tine sub toată zidirea". (pag. 209).

În fine se poate vedea cum Avva Sisoe, pe când era la Skete, probabil în tinereţe, l-a întrebat pe Avva Or, stareţul Sketului: Spune-mi un cuvânt. Şi i-a zis: „Ai încredere în mine?". A răspuns ucenicul de atunci: „Da, am". Stareţul său a continuat: „Du-te şi ce m-ai văzut pe mine că fac, fă şi tu". Cuviosul Sisoe a replicat: „Ce să văd la tine, părinte?". Şi i-a răspuns Avva Or: „Cugetul meu este mai prejos decât al tuturor oamenilor" (pag. 240). Se prea poate, ca această învăţătură să fi stat la baza formării marelui ascet, nu de formă, ci în toată lucrarea ei duhovnicească, din care împărtăşea şi altora, care îi cereau cuvânt de folos.

Când s-a îmbolnăvit Avva Sisoe, îl cercetau părinţii şi fraţii din obşte, ceea ce îl tulbura că nu poate a se concentra la rugăciune ca de obicei şi a zis unora: „Văd că vin la mine unii părinţi şi îi rog să mă lase să mă pocăiesc". A zis unul din părinţi aşa: „De te vor lăsa, de acum poţi să te foloseşti spre pocăinţă". Cu multă îngăduinţă a răspuns bolnavul: „Deşi nu pot face, dar suspin în sufletul meu puţin şi-mi este deajuns" (pag. 214).

Înainte de a trece la cele veşnice, şezând părinţii în preajma lui, faţa strălucea ca soarele. Şi le-a zis lor: iată avva Antonie a venit!. Şi după puţin a zis: iată ceata proorocilor a venit!. Şi iarăşi faţa lui a strălucit şi mai mult. Şi a zis: iată, ceata apostolilor a venit!. Şi lumina de pe faţă s-a îndoit. Şi părea ca şi cum cu altul vorbea. Şi l-au întrebat părinţii: Cu cine vorbeşti avvo?. Iar el a zis: iată îngerii au venit să mă ia şi mă rog să fiu lăsat să mă pocăiesc puţin. Şi i-au zis atunci părinţii: „NU ai trebuinţă să te pocăieşti părinte". Şi le-a zis lor cuviosul: „Cu adevărat nu mă ştiu pe mine, de m-am atins măcar de începutul pocăinţii mele". Atunci au cunoscut toţi, că este desăvârşit şi deodată s-a făcut faţa lui ca soarele şi s-au temut toţi. Marele Cuvios a spus: „Vedeţi, Domnul a venit". Iar Domnul a zis: „aduceţi-Mi pe vasul pustiului"! Şi îndată şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu şi s-a făcut ca un fulger, iar chilia s-a umplut de bună mireazmă. (pag. 209).

Cu acest fericit sfârşit, Sfântul Sisoe, marele ascet şi-a săvârşit viaţa vremelnică şi s-a mutat la viaţa cea veşnică (Ps. 115 v. 6).

Aşadar un monah înzestrat cu această înaltă virtute creştină acumulată cu efort susţinut de o viaţă şi cu harul lui Dumnezeu, poate fi alături, pe bună dreptate alături de vârfurile monahismului primar, cu exemplul său unic.

De aceea am găsit de cuviinţă să-i scoatem la iveală marea sa virtute sufletească, pentru a fi de folos, celor ce vor avea prilejul să citească cu atenţie (Apoc. I, 3), fie credincioşii noştri în general şi în special fraţii monahi, căci această însuşire deosebit de aleasă şi atât de necesară, lasă mult de dorit în viaţa noastră duhovnicească.

Sper că această modestă lucrare, va aduce la cunoştinţa multora pe un mare martir al conştiinţei şi un atlet al intensificării ascezei sale de o viaţă, despre care prea puţini au auzit de numele său.

Catedrala Mitropolitană

(Urmare din pag. 1)

iconostasului a fost făcută de către Octavian Smigelschi originar din părţile Sibiului.

La 30 aprilie 1906, catedrala a fost sfinţită de către mitropolitul Ioan Meţianu împreună cu episcopul său sufragan de la Arad Ioan Papp alături de un ales sobor de preoţi şi diaconi. La sfinţire a fost prezent şi profesorul Nicolae Iorga, care a donat un engolpion de argint şi o icoană valoroasă pentru biserică şi care a doua zi după sfinţire a ţinut şi o conferinţă publică în Sibiu.

În decursul vremii catedrala din Sibiu a fost restaurată de mai multe ori şi împodobită în vremea noastră cu o frumoasă pictură neobizantină executată de Iosif Keber şi Anastasie Demian.

Sub păstorirea mitropoliţilor Nicolae Bălan, Nicolae Colan, Nicolae Mladin ca şi sub păstorirea actualului mitropolit al Ardealului *Dr. Antonie Plămădeală*, Catedrala mitropolitană din Sibiu a fost înzestrată cu obiecte liturgice, veşminte, cărţi, instalaţii de sonorizare ş.a. necesare pentru buna desfăşurare a serviciului divin.

De 95 de ani la altarul acestei catedrale ce are hramul simbolic al „Sf. Treimi" se săvârşeşte zilnic Sf. Liturghie şi Vecernia precum şi celelalte servicii religioase prevăzute de tipicul bisericesc.

Se cuvine deci acum să-i mulţumim lui Dumnezeu pentru această frumoasă şi înălţătoare realizare spirituală şi culturală a înaintaşilor noştri şi să le închinăm un gând pios de rugăciune şi de pomenire, iar ori de câte ori vom intra în Catedrala noastră ortodoxă din Sibiu să ne rugăm *„pentru pacea de sus, pentru pacea a toată lumea şi pentru mântuirea sufletelor noastre"*.

Cărturari sibieni de altădată:

Zaharia Boiu, „fala amvonului român"

Una dintre străzile principale ale Sibiului poartă numele acestui strălucit teolog, pedagog, poet, ziarist şi militant pentru drepturile românilor ardeleni. Ar fi interesantă o anchetă în rândul celor care locuiesc pe strada respectivă, ca să se vadă câţi dintre ei ştiu cine a fost Zaharia Boiu. Dintre locuitorii Sibiului - chiar şi intelectuali - numărul celor care ar şti ceva despre el ar fi cu totul insignifiant. Doar în rândul teologilor numele său este pomenit cu veneraţia pe care o merită.

Zaharia Boiu (sau Zacharia, cum semna el) s-a născut în Sighişoara, la 4 martie 1834, în casa preotului - devenit mai târziu protopop - cu acelaşi nume. Mama sa, Ioana, născută Pălăşan, era originară din Veneţia de Jos, în părţile Făgăraşului. Bunicul său, Moise Boiu, a fost preot în Hetiur, lângă Sighişoara. Mai târziu, fiul lui Zaharia Boiu „junior", Ioan Baptist (absolvent de teologie la Sibiu în 1890), va fi preot în Sibiu, iar fiul acestuia, Ionel (absolvent de teologie tot la Sibiu în 1930) preot în diferite parohii ale Arhiepiscopiei Sibiului; cel din urmă va încheia această „dinastie" de cinci preoţi ardeleni de altădată.

Zaharia Boiu a învăţat la şcoala primară confesională ortodoxă din Sighişoara, continuând apoi la Gimnaziul evanghelic - lutheran de acolo, unde şi-a susţinut şi examenul de maturitate, în 1854, fiind primul elev român care s-a bucurat de o asemenea promovare. În anul şcolar 1854/1855 a ocupat un modest post de învăţător confesional în Săcele, lângă Braşov. Între anii 1855-1857 a urmat cursurile Institutului teologic din Sibiu, pe atunci cu numai doi ani de studii, fiind coleg cu Ioan Popescu, viitorul profesor şi apreciat pedagog. Îndată după terminarea studiilor, Andrei Şaguna i-a numit pe amândoi profesori suplinitori în „secţiunea pedagogică" a Institutului sibian. După doi ani, deci în 1859, tot amândoi au fost trimişi pentru studii de specializare la Universitatea din Leipzig (Lipsca). Reîntors de la studii în 1861, a fost numit profesor definitiv în ambele „secţiuni" ale Institutului. În secţia „teologică" a predat doar Omiletica (1861-1870), iar în anii şcolari 1863-1865 l-a suplinit pe Nicolae Popea la Isagogie şi Exegeza Sfintei Scripturi, dar a predat mai mult în secţia „pedagogică". Profesorul Petru Şpan, care l-a cunoscut bine, a aflat de la foştii lui elevi că „era un profesor excelent, mai ales în tratarea de materii istorice. Îţi ştia povesti atât de frumos şi fluent, încât te captiva de la primul cuvânt ce-l rostea. Ştia, prin umorul său plăcut şi printr-o înfăţişare simpatică, impunătoare, să-ţi lege atenţia cu aşa putere, încât puteai să-l asculţi cu ceasul. Nu mai puţin maestru era în punerea de întrebări, o chestie capitală în învăţământ. Peste tot, era un cap luminat şi foarte clar". (*Şcoala lui Şaguna*, Sibiu, 1909, p. 38).

Paralel cu misiunea sa de profesor, Zaharia Boiu a fost redactor al ziarului şagunian „Telegraful Român", de la 1 ianuarie 1863 până la 14/26 octombrie 1865, îndatorire pe care a îndeplinit-o cu multă conştiinciozitate. După căsătorie, a fost hirotonit preot şi numit în fruntea parohiei Sibiu-Cetate, slujind, în această calitate, în fosta biserică „grecească" de pe locul actualei catedrale; a îndeplinit această slujbă până la 1 ianuarie 1885. În 1870 a părăsit catedra, fiind numit „asesor consistorial ordinar", slujbă pe care a deţinut-o până în 1902, când s-a pensionat. După ce a intrat în vigoare Statutul Organic şagunian, Zaharia Boiu a fost ales mereu membru în Sinodul eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului şi în Congresul naţional - bisericesc al întregii Mitropolii a Transilvaniei. Între anii 1865-1875 a fost şi catehet al elevilor ortodocşi români de la Liceul de stat din Sibiu (actualul Colegiu „Gheorghe Lazăr").

Încă din primii ani de activitate la Sibiu, Zaharia Boiu s-a implicat şi în viaţa culturală a românilor ardeleni. S-a făcut cunoscut între contemporani ca autor de manuale didactice, ca orator şi conferenţiar, ca poet, ca traducător. După întoarcerea de la studii, Andrei Şaguna l-a încredinţat cu întocmirea unui Abecedar pentru şcolile primare confesionale din dieceza sa. Şi astfel a apărut, în 1861, în Tipografia Diecezană, un *Abecedar pentru şcoalele populare române*, cu 92 de pagini; în anul următor a tipărit o nouă ediţie, dar şi o *Manuducere pentru învăţători la întrebuinţarea Abţedariului* (94 p; ed. II în 1865). În anii următori au apărut noi ediţii ale Abecedarului, ajungând, în 1886, la cea de-a 14-a (Petru Şpan susţinea că ar fi fost 15 ediţii). În cuvântarea funebră la înmormântarea sa, în 1903, asesorul Nicolae Ivan, viitorul episcop al Clujului, spunea: „Şi dacă n-ar mai fi făcut nimic pentru binele obştesc, singur acest Abecedar trebuie să-i asigure stima şi respectul în ochii tuturor românilor, până şi în ochii duşmanilor" („Telegraful Român", nr. 119 din 1903, p. 486). Într-adevăr, după Abecedarul său au învăţat zeci de mii de copii ardeleni din vremea aceea. În ce priveşte *Manuducerea*, se pare că a fost folosită şi de Ion Creangă, în timp ce era învăţător la Iaşi.

În 1865 a editat, în tipografia devenită acum „arhidiecezană", o *Carte de citire pentru şcoalele poporale româneşti*. Partea I (6 f. + 100 p.); partea a II-a a apărut abia în 1869 (3 f. + 100 p.). În anii următori s-au tipărit noi ediţii, revizuite, încât partea primă a ajuns la nouă ediţii, ultima fiind în 1894, iar partea a doua la trei ediţii, ultima în 1872, cu un număr sporit de pagini. În ambele cărţi apar şi o serie de texte traduse din marii scriitori germani.

Au urmat apoi alte manuale: *Elemente de Geografie pentru şcoalele populare române greco-orientale* (1869, 4 f. + 173 p., ed. II în 1869, 204 p. şi ed. III în 1872 cu 210 p.); *Elemente de istoria naturii şi fisica* ... (1869, 3 f. + 103 p., ed. III în 1873, cu 112 p.); *Elemente de istorie patriotică şi universală* (1869, 2 f. + 98 p.; ed. II în 1870, 121 p. şi ed. III „înmulţită şi revăzută", în 1872, 123 p.). Spre sfârşitul vieţii a tipărit un *Catehism mic al Bisericii ortodoxe orientale pentru usul şcoalelor elementare române* (1897, 48 p.). Şi aceste manuale şcolare au făcut bune servicii învăţământului primar românesc ortodox din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Zaharia Boiu a fost apreciat, în timpul vieţii, şi ca poet. Primele versuri le-a scris încă pe când era elev la Gimnaziul din Sighişoara, în limbile română, germană şi latină. Începând cu anul 1853, a publicat numeroase poezii, mai ales în periodicele sibiene „Telegraful Român", mai târziu în „Transilvania" şi „Tribuna", uneori semnate cu pseudonimul Eugen Silvan. Poezia „Salutare la Telegraful Român", scrisă cu ocazia apariţiei ziarului şagunian, în 1853, deschide cariera unui nou poet, prezent mereu în momentele de seamă ale istoriei românilor transilvăneni. Poezia lui patriotică încearcă să se inspire din poeziile lui Dimitrie Bolintineanu, Vasile Alecsandri sau Andrei Mureşanu, deşi mult inferioare acelora. „Pios în faţa trecutului istoric şi al înaintaşilor, încrezător în viitorul naţiunii, el exprimă cu energie chemări întru înlăturarea întunericului şi a despotismului". În 1862 a publicat, în Tipografia Diecezană, un prim volum de versuri, intitulat *Sunete şi răsunete. Cercări poetice* (104 p.).

Cele mai însufleţite poezii le-a scris spre sfârşitul Războiului de independenţă purtat de vechea Românie, în paginile ziarului „Telegraful Român" din 1878. Era şi aceasta o formă de manifestare a solidarităţii româneşti în condiţiile istorice de atunci (soţia sa, Caliopi, a fost aleasă, la 17 mai 1877, secretară a Comitetului de romînce sibiene care s-a ocupat de strângerea unor colecte pe seama armatei române şi a ostaşilor ei). Poeziile lui Zaharia Boiu, - inspirate după cele ale lui Vasile Alecsandri - prezintă faptele de eroism ale soldaţilor români, străbătute de optimism şi încrederea în victoria finală. Printre cele mai reuşite se numără: *Trecerea Dunării, Statuia lui Mihai, Testamentul soldatului, Sultan şi curcan, Geniul României, Armatei române, Stindardul, Doctorul Paştea şi cu frate-său* şi altele. Toate aceste poezii au fost reeditate de fiul său, preotul Ioan Baptist Boiu, sub titlul *Frunze de laur. Poezii eroice din anii 1877-1878* (Sibiu, 1904, 43 p.).

Mai notăm că la moartea mitropolitului Andrei Şaguna, a compus imnul „*Românime mult cercată*", care s-a cântat apoi ani în şir şi la parastasele anuale pentru marele

ierarh. În 1887 a tipărit o *Odă* dedicată episcopului Ioan Popasu al Caransebeşului, cu ocazia împlinirii a 50 de ani de slujire preoţească; în aprilie 1891 o altă *Odă* la împlinirea a 25 de ani de la înfiinţarea Academiei Române; în acelaşi an, o nouă *Odă*, închinată regelui Carol I al României, cu prilejul aniversării a 25 de ani de domnie.

Dar Zaharia Boiu şi-a câştigat un loc de frunte în istoria Bisericii noastre ca strălucit predicator. Pe lângă predicile la duminici şi sărbători rostite în fosta biserică „grecească" din Sibiu, al cărei paroh a fost, a rostit şi multe cuvântări funebre la prohodirea unor personalităţi sibiene ale timpului. Aşa se face că a tipărit patru volume de predici, care au fost apoi de un real folos preoţilor de parohie. Primul volum a apărut în 1889, sub titlul *Cuvântări funebre şi memoriale, cu un adaus de texte biblice pentru cuvântări funebre* (240 p.). Volumul cuprinde două cuvântări rostite la parastasele săvârşite pentru Şaguna (1874 şi 1876), una la parastasul pentru marele mecenat Emanuil Gojdu, urmate de 21 cuvântări funebre şi de 410 texte biblice folosite pentru astfel de cuvântări.

Au urmat alte trei volume, sub titlul general: *Seminţe în agrul* (ogorul, n.n.) *lui Christos*. I. *Cuvântări bisericeşti la toate duminecile* ... (1898, X + 324 p.), cu 56 de predici, începând de la Duminica Învierii şi încheind cu Duminica Floriilor. II. *Cuvântări la prasnicele şi sărbătorile de peste an şi la casuale bisericeşti* (1899, 4. f. + 352 p.), cuprinzând 30 de predici la sărbători, opt cuvântări ocazionale (sfinţirea bisericii, alegerea de preot etc.), şase la Taina Botezului şi alte şase la Cununie; III. *Cuvântări bisericeşti la înmormântări, parastase şi alte festivităţi funebrale, cu un adaus de texte pentru cuvântări funebrale* (1899, 4 f. + 352 p.); acest ultim volum este o reeditare îmbunătăţită a volumului de *Cuvântări funebrale* din 1889, acum cu 20 de predici în plus, iar textele biblice erau în număr de 434.

Cuvântările lui Zaharia Boiu nu sunt o compilaţie, ci el se prezintă ca un autor original, care ştie să folosească mai ales textele biblice, dar care se inspiră şi din realităţile cotidiene, pe care a ştiut să le expună cu un veritabil talent literar şi oratoric, într-o frumoasă limbă românească. Iacob Negruzzi scria că predicile lui „au fost compuse cu mult talent şi scrise în limba cea mai frumoasă şi corectă". Prezentând într-o frumoasă formă literară conţinutul pericopelor evanghelice, Zaharia Boiu căuta întotdeauna cele mai potrivite îndemnuri de ordin moral şi social pentru ascultătorii săi. Majoritatea se încheiau cu câte o scurtă rugăciune. Au fost apreciate şi folosite de multe generaţii de preoţi, el fiind considerat cel mai de seamă predicator al Ardealului ortodox în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Au fost apreciate şi de Academia Română, al cărei membru corespondent era încă din 1/13 septembrie 1877. De pildă, Dimitrie A. Sturdza, fost secretar general al Academiei Române, în Raportul de activitate al Academiei pe anul 1903, îl caracteriza drept „fala amvonului românesc de peste Carpaţi". În 1900, înaltul for cultural al românilor de pretutindeni a încununat această trilogie omiletică - „Seminţe în agrul lui Christos" - cu premiul „Adamachi".

Zaharia Boiu a fost şi un distins conferenţiar în cadrul „Astrei", în care a activat încă de la început, din 1861, ajungând apoi să fie ales în Comitetul central şi secretar prim, între anii 1892-1895. De exemplu, la adunarea generală a Astrei de la Haţeg, din 4/16 august 1891, a prezentat o „disertaţie" despre *Academia Română* (tipărită în rev. „Transilvania", apoi în broşură, cu 17 pagini), în 1894, la Adunarea generală de la Sebeş, a vorbit despre „Fundaţia lui Ioan Oteteleşanu pentru Academia Română" (publicată în rev. „Transilvania", nr. 11, 1894, p. 345-358).

În calitate de secretar prim al Astrei, a devenit şi redactor al revistei „Transilvania", organul ei de publicitate, între anii 1892-1895. În paginile ei a publicat mai multe articole referitoare la misiunea Astrei, precum şi o serie de schiţe biografice ale unor personalităţi culturale.

Reţinem doar câteva titluri: *Cultura poporului nostru* (nr. 1, 1892, p. 1-8), *Texte macedoromâne* (nr. 3, 1892, p. 78-91), *Limba maternă în şcoalele noastre* (nr. 2, 1893, p. 33-37), *Şcoalele noastre confesionale* (nr. 6, 1894, p. 161-165), *Cărţile noastre bisericeşti* (nr. 12, 1894, p. 377-380). A publicat, de asemenea, dări de seamă despre lucrările Academiei Române, despre Adunările generale ale Astrei şi altele.

S-a remarcat şi ca un bun traducător, ca unul care cunoştea încă din şcoală limba germană. Pe lângă bucăţile de lectură traduse şi publicate în *Cartea de citire* (fraţii Grimm, Herder, Lessing, Ch. Schmidt ş.a.), a mai tradus *Nathan der Weise* (Nathan cel înţelept) a lui Lessing, iar din limba latină *Confesiunile Fericitului Augustin*. Împreună cu colegul său Ioan Popescu, a tradus volumul II din *Istoria bisericească* a lui Andrei Şaguna - care se ocupa cu Istoria Bisericii Române -, fiind tipărit sub titlul *Geschichte der griechisch orientalischen Kirche in Österreich* (Hermannstadt, 1862). Tot el a tradus în limba germană şi *Memorandumul* Conferinţei naţionale române din anul 1881, care a fost dus apoi la Viena de către fiul său Olimpiu.

Pentru prestigioasa sa activitate culturală, Societatea Academică Română (din 1879 Academia Română) a ales pe preotul Zaharia Boiu ca membru corespondent, în şedinţa din 13/25 septembrie 1877 (tot atunci au mai fost aleşi Ioan Popescu, membru corespondent şi arhimandritul - vicar Nicolae Popea, membru onorar).

În viaţa de familie am menţionat anterior că Zaharia Boiu a fost căsătorit cu Caliopi, născută Demian. Au avut patru fii: Romul - medic, Ioan Baptist - cu studii de teologie la Sibiu, apoi de filosofie, care a fost preot la Sibiu, Olimpiu - diplomat al Academiei forestiere din Viena, stabilit mai târzu în vechea Românie şi Anastasiu, care, după Unirea din 1918, a fost un timp prefect al judeţului Sibiu.

Zaharia Boiu s-a stins din viaţă în Sibiu, la 6 noiembrie st. n. 1903. A fost prohodit în biserica „din suburbiul Iosefin" („ din groapă"), întrucât vechea biserică „grecească" fusese demolată în vederea construirii noii catedrale mitropolitane. Erau prezenţi înşişi mitropolitul Ioan Meţianu, consilierii arhiepiscopeşti, profesorii Institutului teologic-pedagogic, reprezentanţi ai autorităţilor locale şi ai altor culte din Sibiu, ai Astrei, ai Reuniunii meseriaşilor, precum şi o mulţime de credincioşi din Sibiu, dar şi ţărani din satele învecinate, în frunte cu preoţii lor. Predica funebră a fost rostită de asesorul Nicolae Ivan, viitorul episcop al Clujului. A fost aşezat spre veşnică odihnă în cimitirul bisericii „din groapă". „Telegraful Român" a publicat un frumos necrolog şi un amplu reportaj asupra funeraliilor (nr. 118 şi 119 din 1903).

*

În cei aproape o sută de ani care au trecut de la moartea lui Zaharia Boiu, s-au publicat numeroase studii şi cercetări care pun în lumină personalitatea acestui teolog sibian de excepţie, iar numele său este trecut şi în unele dicţionare de specialitate. O stradă centrală din Sibiu îi poartă numele, iar pe casa în care a locuit, în Strada Mitropoliei (fostă Strada „Măcelarilor") s-a aşezat o placă comemorativă. În felul acesta, amintirea lui se perpetuează şi printre cei de azi, care pot vedea în el un model vrednic de urmat, ca om care a preţuit munca şi ca bun român, care şi-a slujit cu devotament neamul. Închei acest scurt medalion prin caracterizarea pe care i-a făcut-o profesorul Petru Şpan: „Un spirit cald şi luminat, orator superior, blând şi dulce la vorbă şi la faptă. Deci pomenirea lui vrednică va rămâne". (P. Şpan, *op. cit.*, p. 41).

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○

Bobul de grâu

Pe tine bob de grâu curat
E chipul lui Iisus sculptat.
Aşa de mic deşi tu eşti
Toţi muritorii îi hrăneşti.
Eşti pâinea care cerem s-o primim
Când rugăciunea „Tatăl nostru" o rostim.
Tu, eşti anafura ce-aduce
Creştinilor, o hrană dulce.
Eşti „Trupul lui Hristos" care cu Vinul
La cei ce le primesc, aduc ... Seninul!
Pişcotul pentru mire şi mireasă
În ziua când păşesc în noua viaţă.
Eşti cozonacul de Crăciun!
Pentru flămânzi eşti bunul cel mai bun!
Tu eşti colacul pentru răposaţi,
Un semn că nu-i uităm, chiar dacă sunt plecaţi ...
Iar gazdele când oaspeţi de seamă aşteaptă
Cu pâine şi cu sare-i întâmpină în poartă.
Eşti subiectul din acea zicală:
Fie cât de rea, mai bine-n a ta Ţară!
Tu, bob de grâu, ce creşti printre neghini
Şi pălămide - buruieni cu spini,
Tu, hrana noastră cea de zi cu zi,
Ce-am face oare dacă ne-ai lipsi?

ANA BORZA-LEPĂDATU
Sălişte

Între Roma şi Constantinopol: Sf. Fotie, Patriarhul Constantinopolului — o viaţă, o istorie, un destin (III)

3. *Al doilea Patriarhat şi ultimii ani*

Marea majoritate a episcopilor au rămas credincioşi lui Fotie cel exilat. Din acest motiv a avut Ignatie mari greutăţi şi, în cele din urmă, a intrat în conflict cu papa Ioan al VIII-lea, deoarece apărase reorientarea bulgarilor dinspre Roma spre Constantinopol. Chemat din exil, şi numit educator princiar, Fotie s-a împăcat cu Ignatie care, între timp, prin intermediul unei delegaţii trimise la Roma, a cerut aprobarea şi convocarea unui nou sinod în prezenţa legaţilor papali, menit să aducă pacea în Biserica bizantină. Episcopii Paul de Ancona şi Eugen de Ostia nu au mai găsit însă pe Ignatie în viaţă atunci când ei au intrat în Constantinopol.

În urma acestui eveniment, papa Ioan al VIII-lea l-a trimis pe cardinalul Petru cu însărcinarea fermă de a-i acorda lui Fotie recunoaşterea Romei, sub condiţia că acesta îşi va cere iertare în faţa sinodului. În conştiinţa nevinovăţiei sale - doar fusese ales în mod canonic - Fotie a respins condiţia impusă. Sinodul trebuia însă cu orice preţ să reinstaureze pacea între cele două partide aflate în conflict. Din acest motiv, cu aprobarea expresă a legaţilor papali, au fost modificate scrisorile papei către sinod, în sensul cerut de situaţia existentă, şi citite astfel în faţa sinodalilor. Concomitent a fost respins şi sinodul antifotian din 869/870. Cele mai importante locuri din scrisori, prin care se reclama recunoaşterea primatului papal, nu au fost traduse în versiunea greacă a acestora. Ioan al VIII-lea a protestat împotriva acestui fapt, dar a recunoscut totuşi canonicitatea alegerii lui Fotie.

În timpul celui de-al doilea patriarhat, Fotie s-a străduit să se împace cu toţi potrivnicii lui. El i-a oferit pacea şi împăcarea chiar legatului Marinus care, datorită sentimentelor sale antibizantine, a fost sechestrat o lună în Roma de către papa Ioan al VIII-lea în anul 869. De asemenea, Fotie i-a făcut papei concesii cu privire la jurisdicţia asupra Bulgariei, concesii pe care însă, ţarul Boris le-a respins. Fotie i-a invitat în Constantinopol chiar şi pe duşmanii săi, pentru a se împăca cu ei. După o versiune a Synodiconului Vetus (Sinaiticus 482 [1117] 357-365) l-a canonizat chiar el pe Ignatie, a cărui sărbătoare a fixat-o la 22 octombrie, aşa după cum dă mărturie Typiconul care, sub patriarhatul lui Fotie, a fost revizuit.[1]

În felul acesta a putut Fotie să triumfe. Poziţia sa a rămas însă stabilă doar pentru scurt timp, până la moartea împăratului Vasile I Macedoneanul (august 886). Fiul şi urmaşul acestuia, Leon al VI-lea, l-a silit pe Fotie, din motive personale şi încă necunoscute, la 29 septembrie 886, să demisioneze şi apoi l-a exilat într-o mânăstire (Hieria sau mânăstirea armeană Gordonos) unde, probabil, la 6 februarie 893 sau 894, el a trecut la cele veşnice.[2]

Cu toate că în Roma, după asasinarea Papei Ioan al VIII-lea, au fost recunoscute ca îndreptăţite măsurile luate de Nicolae I împotriva lui Fotie, nu există nici o dovadă că papii Marinus I, Ştefan al V-lea sau Formosus ar fi refuzat recunoaşterea celui de-al doilea patriarhat al lui Fotie, astfel încât, aşa după cum arată şi renumitul teolog şi istoric catolic iezuit F. Dvornik şi benedictinul F. R. Gahbauer, Fotie a murit pe deplin împăcat cu Biserica Romei.[3]

4. *Venerare*

Biserica Ortodoxă îl venerează pe Fotie ca sfânt, de la sfârşitul secolului al X-lea sau începutul celui de-al XI-lea. Ipoteza conform căreia Fotie ar fi fost cinstit deja ca sfânt începând cu sec. al IX-lea, îndată după moartea sa, este falsă. Abia într-un manuscris din Muntele Athos, provenind din sec. al X-lea, Fotie este desemnat cu apelativul de „sfânt". Numele său se află înscris şi într-un sinaxar (Codex 40) al mânăstirii Sf. Cruce din Ierusalim, datat cândva între sfârşitul sec. al X-lea şi începutul sec. al XI-lea.[4]

Biserica Romei a văzut în Fotie, dimpotrivă, un timp îndelungat, un precursor al marii schisme din 1054. Această viziune a fost corectată de către iezuitul F. Dvornik, dar în defavoarea lui Ignatie.[5]

Este adevărat însă, că urme ale cultului lui Fotie sunt sporadice, în timp ce Ignatie ocupă un loc important în calendarul sfinţilor bizantini. Tocmai de aceea, poate, a găsit el (Ignatie) şi un aghiograf care să-i consemneze viaţa[6] (Nichita David, Vita Ignatii patr.: Mansi XVI 209-292, PG 105, 487-574).

Cu toate că la sfârşitul sec. al X-lea Fotie a fost consemnat ca „sfânt" în unele sinaxarii, nu este corectă afirmaţia, că la Duminica Ortodoxiei 897 şi la sinodul bizantin din anul 920, el ar fi fost invocat ca „sfânt". Se ştie, de asemenea, că patriarhii Sisinie (996-998) şi Serghie (999-1019) au făcut, pentru Fotie, adăugiri la „Tomus Unionis". În prezent, Biserica Ortodoxă îl sărbătoreşte pe Fotie la 6 februarie.[7]

5. *Erudiţia lui Fotie*

Despre erudiţia lui Fotie şi despre opera sa au fost exprimate opiniile cele mai favorabile, atât din partea teologilor catolici, cât şi a celor vechi - catolici, chiar dacă aprecierile referitoare la viaţa lui şi evenimentele care au dominat-o nu au fost întotdeauna cele mai favorabile. Dar, cu cât mai mult a fost dezavantajat din acest punct de vedere, cu atât mai mult i-a fost ridicat prestigiul erudiţiei sale.[8]

Din tinereţea sa, Fotie a primit una dintre cele mai alese educaţii, fiindu-i oferite studii din toate domeniile accesibile; el însuşi a predat altora, deja la o vârstă fragedă. Cultura sa acoperea domenii ca cele ale gramaticii, poeticii, retoricii, filosofiei şi teologiei, dar şi ale medicinii, matematicii, dreptului juridic. O perioadă îndelungată a fost atras de ideea vieţii monahale, dar, în cele din urmă, şi-a desăvârşit cu un strălucitor succes cariera academică.[9]

Informaţii despre profesorii lui nu avem. Foarte des vorbeşte chiar el despre elevii săi cu mare mândrie, dar niciodată despre profesorii săi. Nu ar fi exclus, ca cel puţin un timp, Fotie să fi frecventat cursurile renumitului filosof Leon, un iconoclast, căci lui îi este dedicată una dintre scrisorile lui Fotie, în care acesta îi adresează o întrebare de natură gramaticală. Este posibil, de asemenea, ca şi patriarhul Metodie, recunoscut pentru erudiţia sa, să fi fost profesorul lui Fotie, deoarece după moartea sa, el s-a bucurat de o atenţie deosebită din partea lui Fotie. Ar mai putea fi vorba şi despre Grigorie Asbestas, unul dintre consacratorii săi în treapta episcopală, Fotie arătându-i mereu o stimă aparte.[10]

Întrebarea care s-ar mai putea ridica, este şi aceea, dacă nu cumva, Fotie a fost un autodidact. Din tăcerea lui Fotie referitoare la dascălii săi, patriarhul Dositei al Ierusalimului (Tomas Haras, Râmnic 1705) a tras tocmai această concluzie, că Fotie trebuie să fi fost un autodidact. Hergenröther, Ziegler şi Dvornik însă nu sprijină această concluzie. Dvornik explică tăcerea lui Fotie, prin aceea că Leon Filosoful, care a predat la universitatea din Constantinopol, a fost trecut cu vederea de către Fotie, datorită faptului că acesta (Leon), făcea parte din partidul iconoclaştilor. Din ambiţie şi mândrie, din dorinţa de a nu fi discreditat, Fotie ar fi păstrat o tăcere absolută asupra acestui personaj.

La universitate, Fotie a putut să dobândească cunoştinţe din toate domeniile importante la acea vreme. Ziegler crede chiar, că Fotie însuşi a predat ca profesor la o academie privată, iar Dvornik arată că, viitorul patriarh a activat ca profesor pentru dialectică şi filosofie, păstrându-şi catedra până în anul 850 sau 851.[11] În orice caz, fără putinţă de tăgadă, el a fost un encicloped, un cărturar renumit, care prin devotamentul şi ataşamentul elevilor săi, şi-a câştigat un renume deosebit.[12] Din punctul de vedere al bizantinisticii şi medievisticii, Fotie apare nu numai ca o figură cheie a sec. al IX-lea, ci a întregului ev mediu.[13]

6. *Opera sa: scrieri profane şi teologice*

Bogata operă literară a lui Fotie cuprinde atât scrieri cu conţinut profan, cât şi religios. Din domeniul teologic amintim: predici şi cuvântări bisericeşti, referate cu conţinut exegetic la Noul Testament, care s-au păstrat doar fragmentar, un tratat împotriva „noilor manihei", o sectă dualistă a paulicienilor, o „Mistagogie" despre purcederea Duhului Sfânt de la Tatăl şi aşa numita „Amfilohia", o culegere de aproximativ 300 de dezbateri, în forma întrebărilor şi răspunsurilor, despre diferite probleme, în special teologice, dar şi filosofice şi cu caracter profan. Titlul acestei lucrări face aluzie la mitropolitul contemporan lui Fotie, Amfilohie al Cyzicului, pe care Fotie şi-l închipuie ca partener de dialog. Scrierile cu caracter mixt, profan şi teologic subsumează şi corpul corespondenţei fotiene, nu mai puţin de 299 de de scrisori. Scrierilor cu caracter pur profan aparţin aşa-numitul „Lexicon", o listă alfabetică a cuvintelor şi construcţiilor dialectului atic, şi celebra „Bibliotecă" sau „Myrobiblion", o compilare de notiţe, excerpte şi rezumate a diverse opere ale antichităţii (aproximativ 386), lucrare structurată în 280 de capitole sau codici. De la Fotie au rămas şi poezii şi sentinţe filosofice.

Probabil a luat el parte şi la reformularea lucrării „Eisagoge", cunoscută mai timpuriu sub numele de „Epanagoge", operă care, la îndemnul lui Vasile I Macedoneanul (cândva între 885-886) şi mai apoi sub îndemnul lui Leon al VI-lea a fost prelucrată şi transformată într-o admirabilă codificare a canoanelor. Versiunea primară a Synodiconului Ortodoxiei trebuie că va fi luat naştere nu sub patriarhul Metodie între 843-844, ci abia sub cel de-al doilea patriarhat al lui Fotie, perioadă în care se cristalizează şi generalizarea „Duminicii Ortodoxiei".[14]

De la Fotie a rămas şi o culegere de sentinţe morale (Opusculum Pareneticum). Că tot el este şi autorul micilor şi celebrelor opere polemice „Către aceia care afirmă că Roma ar fi cel dintâi tron" şi „Sinagogai", este încă discutabil şi foarte îndoielnic. Probabil însă, el este autorul „Typiconului" bisericii Sf. Sofia, un text liturgic oficial, de cea mai mare însemnătate pentru ritul bizantin.[15]

LUCIAN D. COLDA

1 F. Dvornik, art. cit., 486-487.
2 F. Tinnenfeld, art. cit., 587.
3 F. Dvornik, art. cit., 487; F. R. Gahbauer, art. cit., 186.
4 Idem op. cit., 525.
5 F. Tinnenfeld, art. cit., 588.
6 H.-G. Beck, Die byzantinische Kirche im Zeitalter des photianischen Schismas, în: HKG 3/1 (Freiburg, Br./Basel/Wien 1985) 212.
7 G. Hofmann, art. cit., 257; É. Amann, art. cit., 1604.
8 J. Hergenröther, op. cit., 3 (1869) 4.
9 F. Tinnenfeld, art. cit., 587.
10 J. Hergenröther, op. cit 3 (1869) 322-324.
11 F.R. Gahbauer, art. cit., 184.
12 G. Hofmann, art. cit., 257.
13 C. Capizzi art. cit., 272.
14 F. Tinnenfeld, art. cit., 588; G. Hofmann, art. cit. 257; D. Moschos, art. cit., 208.
15 C. Capizzi, art. cit., 271-272; F. Dvornik, art. cit., 487-488.

* Pentru lucrările citate şi modalităţile de citare ale acestora, să se consulte antepenultimul număr, în care a apărut prima parte a acestui articol.

Vizita la Sibiu a Prof. Dr. Walter Dietrich de la Facultatea de Teologie Reformată din Berna (Elveţia)

În zilele de 10—11 mai 2001 Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" a Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu a primit vizita D-lui Profesor Dr. Walter Dietrich de la Facultatea de Teologie Reformată din Berna (Elveţia). Domnul Walter Dietrich este reprezentantul Facultăţii sale (unde predă Vechiul Testament) pentru Parteneriatul dintre cele două Facultăţi de Teologie din Sibiu (cea Ortodoxă şi cea Evanghelică) şi cele două Facultăţi de Teologie din Berna (cea Reformată şi cea Veche-Catolică, ambele în cadrul Universităţii din capitala Elveţiei).

Vizita în România a Profesorului Walter Dietrich a început încă în data de 5 mai, fiind mai întâi oaspetele Facultăţii de Teologie Evanghelică din Sibiu. Acolo a susţinut mai multe prelegeri şi ore de seminar.

Vizita la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" a început joi, 10 mai, printr-o prelegere ţinută studenţilor de anul II, cu tema „Violenţa şi eradicarea violenţei în Sfânta Scriptură". Aceeaşi temă fusese prezentată cu o zi înainte şi la Sighişoara, în cadrul Conferinţei Preoţilor Bisericii Evanghelice C.A. din România. În acest referat, Prof. Dietrich a analizat anumite texte din Vechiul Testament (în care sunt prezentate acţiuni violente ale poporului evreu împotriva duşmanilor externi, cât şi împotriva celor care nu respectau monoteismul), comparându-le cu pasaje scripturistice care oglindesc dragostea lui Dumnezeu şi porunca iubirii şi a înţelegerii dintre oameni. Prof. Dietrich a subliniat faptul că politica pacifistă îşi are originea în Biblie, Biserica trebuind să îi susţină pe toţi aceia care urmăresc consolidarea păcii.

După această prelegere, a avut loc o întâlnire a oaspetelui cu mai multe cadre didactice ale Facultăţii de Teologie Ortodoxă (Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii; Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi, şef de catedră; Diac. Conf. Dr. Dorin Oancea, responsabilul din partea Facultăţii pentru parteneriatele externe; Pr. Lect. Dr. Irimie Marga). S-au discutat mijloacele pentru întărirea parteneriatului dintre Facultăţile din Sibiu şi Berna. Acestei discuţii s-au alăturat apoi şi cadre didactice de la Facultatea de Teologie Evanghelică din Sibiu (Dr. Hans Klein, Decanul acestei Facultăţi; Dr. Berthold Koeber; Dr. Jeno Kiss şi Dr. Marc van Wijnkoop-Luthi). S-a discutat organizarea unei călătorii de studiu în România, în anul 2002, la care să participe atât cadre didactice, cât şi studenţi ai Facultăţii din Berna, precum şi organizarea în anul 2003, la Sibiu, a unui simpozion teologic, cu tema „Biserica şi eradicarea violenţei din societate".

Vineri, 11 mai, Prof. Walter Dietrich a susţinut o a doua prelegere la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", cu tema „Reflectarea personalităţii regelui David în cultura europeană". Domnia regelui biblic David a fost, mai întâi, analizată în contextul concepţiei despre regalitate din Orientul Apropiat Antic. Pentru a ilustra modul în care au fost receptate diferitele trăsături ale regelui David de către cultura europeană, Prof. Dietrich a prezentat o serie de diapozitive, înfăţişând diferite sculpturi şi picturi ale unor artişti celebri.

Oaspetele şi-a încheiat vizita la scurt timp după susţinerea celei de a doua prelegeri, întorcându-se în Patrie încă în aceeaşi zi.

Asistent
PAUL BRUSANOWSKI

Un avrigean martir

(Urmare din pag. a 3-a)

ca intră în diplomaţie, având o lungă şi strălucită carieră, sub îndrumarea lui N. Titulescu. Între anii 1930—1936, ca ministru plenipotenţiar la Sofia şi Tirana, obţine pentru românii de acolo importante drepturi ca: învăţământ în limba maternă, serviciul religios, dar mai ales în domeniul construcţiilor de şcoli şi biserici.

Este trimis, ca ambasador şi în Ţările Baltice, la Riga şi Kaunas, între anii 1936—1939, apoi la Ankara (1939—1940), unde contribuie masiv la cunoaşterea României în aceste ţări.

În timpul celui de-al doilea război mondial, a deţinut funcţia de secretar general la Ministerul Afacerilor Externe, unde duce o politică de protejarea evreilor din România, fiind susţinut de Mihai Antonescu şi de Mareşal.

În anul 1946 este trimis de dr. Petru Groza, la Conferinţa de Pace de la Paris, (deci, la a II-a), unde este însărcinat să întocmească materialul documentar pentru apărarea integrităţii Transilvaniei, documentar bine apreciat de Conferinţă, apoi în misiune diplomatică la Haga şi Bruxelles, de unde, distinsul diplomat cu studii „burgheze", vederi prooccidentale şi care vorbea curent zece limbi şi citea, tot bine, încă patru, atrage atenţia şi antipatia spionilor sovietici, este chemat în ţară la 1 iunie 1947, pentru a primi „noi instrucţiuni". Ca un ardelean disciplinat şi leal, împreună cu soţia şi copiii, vine la Bucureşti, fiind destituit de către Ana Pauker. În următoarele luni este interogat, anchetat, înscenându-i-se un simulacru de proces. Este condamnat şi face închisoare opt ani. Eliberat (1956), este reares-tat, în 1957 şi condamnat la zece ani temniţă grea, unde din cauza persecuţiilor şi a schingiuirilor la care a fost supus, nu rezistă şi la 27 iulie 1959, decedează în închisoarea Jilava; este înmormântat în cimitirul satului, de unde, familia cu eforturi mari, îl aduce în Avrigul lui drag, aşezându-l pentru odihna sa veşnică lângă părinţii săi, Gheorghe şi Maria, n. Mohan.

Aceasta a fost viaţa marelui Bărbat de Stat, marelui patriot, care a luptat pentru binele fraţilor săi, români, Vasile Stoica din Avrigul lui Gheorghe Lazăr.

Rămâne ca, urmaşii săi, consătenii, Primăria, să-i aducă, cel puţin acum, după 42 de ani de la decesul său de martir, în 27 iulie, un prinos de recunoştinţă.

P.S. Mulţumesc doamnei înv. Ana Chialda, nepoata marelui patriot, pentru informaţiile date.

„Fericit este omul care a aflat înţelepciunea pentru că... viaţă lungă este în dreapta ei"

Pilde, 3, 13.16.

Părintele Prof. dr. Nicolae Neaga la 99 de ani

La 26 iulie a.c. părintele profesor dr. Nicolae Neaga va împlini venerabila vârstă de 99 de ani. Deşi în spiritul gândirii biblice vârsta ideală este 120 de ani (anii vieţii lui Moise), totuşi vârsta centenară este un dar de care se bucură foarte puţini dintre oameni. O astfel de vârstă este în mod cert o răsplată de la Domnul pentru viaţă cumpătată, trăită sub semnul credinţei, în cultul muncii şi al iubirii faţă de oameni. Toate aceste virtuţi: credinţa, activitatea creatoare şi iubirea faţă de semeni au caracterizat personalitatea atât de complexă a ilustrului dascăl şi zelosului slujitor al altarului.

Anii tinereţii au însemnat perioada temeinicei pregătiri în cele mai prestigioase instituţii de învăţământ gimnazial, liceal şi universitar din ţară şi străinătate. Astfel, între 1914—1918 a urmat clasele gimnaziale la gimnaziul german din Sebeş, iar între 1918—1922 — clasele liceale la Liceul „Andrei Şaguna" din Braşov şi Liceul „Aurel Vlaicu" din Orăştie. Studiile teologice universitare le-a frecventat la Cernăuţi (1922—1926), unde şi-a luat licenţa, iar cele postuniversitare la Facultatea de Teologie din Atena şi la Facultăţile de Teologie catolică şi protestantă de la Strasbourg, încununate cu doctoratul, în 1933, promovat la Cernăuţi.

A debutat apoi ca profesor de studiul Vechiului Testament şi Lb. ebraică (1928), la Academia teologică „Andreiană" din Sibiu, post pe care a rămas până în 1973, când s-a pensionat. Este vorba de 45 de ani de activitate didactică neîntreruptă, prestată cu competenţă şi dăruire. Cam tot pe atâtea serii de absolvenţi şi licenţiaţi ai acestei instituţii de învăţământ teologic, venerabilă şi ea ca şi dascălul pe care îl omagiem, au cunoscut poruncile Legii şi prevestirile profeţilor din cursurile atractive ale preotului profesor dr. Nicolae Neaga. O parte din aceste cursuri au intrat în alcătuirea manualului de Studiul Vechiului Testament, publicat în 1958, în colaborare cu pr. profesor dr. Vladimir Prelipcean, de la Bucureşti şi pr. prof. dr. Gh. Barna de la Oradea.

În paralelă cu munca didactică a desfăşurat şi o prodigioasă activitate de cercetare, concretizată în publicarea a mai multor volume, a sute de studii, articole, recenzii, cronici. Prioritar s-a preocupat de profeţiile mesianice, pe care le-a selectat şi comentat în volumul intitulat „Hristos în Vechiul Testament" (Sibiu, 1944) ca şi în alte volume precum „Profeţii mesianice în Vechiul Testament. Texte" (Sibiu, 1929); „Contribuţii la lămurirea textelor mesianice din cartea Facerii" (Sibiu, 1930); „Profetul Daniel despre Hristos" (Sibiu, 1933); „N-am venit să stric Legea!" Consideraţii generale privitoare la însemnătatea Vechiului Testament" (Sibiu 1940).

A prezentat apoi, în substanţiale studii, personalitatea unor reprezentanţi de seamă ai perioadei biblice vechitestamentare precum: Avraam, Moise, David şi Solomon. S-a aplecat cu dăruire şi asupra scrierilor unora dintre profeţi precum Ieremia, Daniel şi Obadia. Valoarea spirituală şi socială a Vechiului Testament, Poezia biblică, Ideea de mântuire în Vechiul Testament, Statul în concepţia vechitestamentară, Probleme de ecologie în Vechiul Testament sunt tot atâtea teme pe care le-a abordat cu competenţă eruditul dascăl dr. Nicolae Neaga.

În colaborare cu alţi profesori de Teologie biblică a alcătuit un comentariu complet al Bibliei, care din nefericire se află încă în manuscris.

S-a remarcat şi ca un foarte activ traducător din scrierile patristice. De altfel, toată cercetarea pe care a întreprins-o a fundamentat-o pe literatura Părinţilor Bisericii.

A condus, în calitate de rector, destinele Academiei Teologice din Sibiu şi a redactat Anuarele acesteia, în perioada 1946—1949.

A fost o pilduitoare prezenţă la altarul şi amvonul catedralei mitropolitane din Sibiu. A activat ca membru în Adunarea eparhială şi în Consiliul eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. A participat la conferinţe şi congrese în ţară şi peste hotare. A fost membru în comisii de doctorat şi a condus doctoranzi în specialitate.

De un deceniu părintele prof. Nicolae Neaga şi-a stabilit domiciliul la Timişoara, slujind şi predicând la catedrala mitropolitană, iar după înfiinţarea secţiei Teologice din cadrul Facultăţii de Litere, Istorie şi Filosofie a Universităţii de Vest, a predat disciplinele de specialitate la acea secţie.

La acest popas aniversar, înălţăm rugăciuni către Părintele ceresc să reverse asupra iubitului nostru dascăl harurile sale cele bogate, să-l păzească sănătos, îndelungat în zile, spre bucuria noastră a tuturor.

Îi cerem scuze că n-am aşteptat centenarul, dar făgăduim să-l omagiem şi după împlinirea vârstei de 100 de ani. Pentru că ne spune mereu că *„face umbră pământului"*, dorim să-l asigurăm că ne plecăm fericiţi la umbra sa ocrotitoare.

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

Penticostarul — izvor al predicii şi catehezei

(Urmare din pag. a 2-a)

chin a adus canonul de la Utrenia Paştilor la un normativ folosindu-se de frumoasa predică de Paşti a Sfântului Grigore de Nazianz: „Ziua Învierii, popoare să ne luminăm! Paştile Domnului, Paştile! Că din moarte la viaţă şi de pe pământ la cer, Hristos Dumnezeu ne-a trecut pe noi, cei ce cântăm cântare de biruinţă" sau „Ieri m-am îngropat împreună cu Tine, Hristoase; astăzi mă ridic împreună cu Tine, Cel ce ai înviat. Răstignitum-am ieri împreună cu Tine; Însuţi Mântuitorule mă preamăreşte, întru Împărăţia Ta". O altă cuvântare a Sfântului Grigore de Nazianz se termină cu următoarele cuvinte: „O, Paştile cele mari şi preasfinţite; O, Hristoase, Înţelepciunea şi Puterea şi Cuvântul lui Dumnezeu, dă-ne nouă şi mai cu adevărat a ne împărtăşi în ziua cea neînserată a Împărăţiei Tale", iar în Penticostar citim până în ziua de astăzi Cuvântul de învăţătură al Sfântului Ioan Gură de Aur.

După secolul al V-lea cultura în Răsărit, dar nu numai, intră într-un proces de decădere iar oratoria suferă un declin, de aceea ultimele secole ale primului mileniu nu abundă în predici cu semnificaţii pentru conturarea unor aspecte ale cultului divin. Cu toate acestea acum este epoca în care cultul creştin se cristalizează, mai ales prin contribuţia unor mari personalităţi ale primelor opt secole: Roman Melodul, Andrei Criteanul, monahii de la mânăstirea Studion şi nu în ultimul rând Sfântul Ioan Damaschin.

Pentru a face cât mai simţită prezenţa în Biserică într-un cadru sărbătoresc a lui Iisus Hristos Cel înviat, Sfinţii Părinţi au alcătuit Penticostarul şi au aşezat în cele opt duminici cuprinse în el, prăznuirea numai a acelor momente din viaţa Mântuitorului care scot în evidenţă mesianitatea şi dumnezeirea Sa, întărind totodată şi credinţa în adevărul Învierii Sale. Unele duminici ale Penticostarului cum sunt: duminica vindecării slăbănogului de la Vitezda, duminica samarinencii şi a vindecării orbului din naştere meritau să fie aşezate în acest răstimp pentru că ne amintesc de acele evenimente din viaţa Mântuitorului care s-au împlinit tocmai în acest răstimp al Cincizecimii cu deosebirea că în acele timpuri sărbătoarea Paştilor, a înjumătăţirii Praznicului şi a Cincizecimii se prăznuiau după porunca Legii date de Dumnezeu evreilor prin Moise. Aceste cuvântări şi fapte primesc alte semnificaţii în Biserică după Învierea Domnului. Toate aceste duminici oferă şi admirabile subiecte de predică pentru preotul slujitor. Mai mult, imnografia destul de bogată şi consistentă oferă nu numai tematici interesante de abordat dar ele însele devin adevărate catheze pentru urechea creştinului practicant. Este suficient să amintim doar câteva dintre acestea: Coborârea Mântuitorului la iad; Hristos — Lumina lumii; Hristos — Paştele nostru care s-a jertfit; Despre desăvârşirea creştină; Învierea, garanţia vieţii noastre veşnice. Referitor la cultul creştin un apusean spunea undeva că în comparaţie cu Biserica romano-catolică în Biserica Ortodoxă valoarea didactică a cultului divin este mai pregnantă, deşi — spune el — în Biserica Ortodoxă nu există şcoli speciale de catehizare. Cu toate acestea poporul ia parte mai apropiată şi mai îndestulătoare la serviciul liturgic. Catehizarea maselor aşa cum se face la ortodocşi e mai eficace decât lecţiile de pe băncile şcolilor de catehizare apusene. Constatarea lui este adevărată dacă admitem că scopul imnelor liturgice este unul practic şi urmăreşte formarea conştiinţelor religioase şi transformarea vieţii. Cel mai simplu exemplu este mesajul pe care ni-l transmite imnul „Ziua Învierii...". Ce altceva ne învaţă acest imn dacă nu încercarea de către fiecare dintre noi a sentimentului iubirii, care este cel mai mare fior care străbate sufletul omului. Rolul pedagogic se reflectă în scopul trezirii celui mai înalt sentiment al iubirii, atât faţă de Dumnezeu cât şi faţă de aproapele, care merge atât de departe până la iubirea faţă de duşmani.

Textul Penticostarului dar şi perioada în sine sunt o valoare şi pentru viaţa duhovnicească a credincioşilor. Iată doar unul din cele mai potrivite texte care pune în evidenţă una din cele mai cuprinzătoare chemări cuprinse în Penticostar. „Veniţi să bem băutură nouă, nu din piatră seacă făcută cu minuni, ci din izvorul nestricăciunii, din Hristos Cel ce a izvorât din mormânt, întru care ne întărim". Această perioadă dezvăluie fiecăruia dintre noi actul final al desăvârşirii creaţiei. Trecerea „de la moarte la viaţă" este ideea centrală de care abundă cântările Penticostarului şi exprimă de fapt miezul credinţei Bisericii cât şi a fiecărui credincios în parte. Nota dominantă a celor mai multe cântări ale Penticostarului constă în tendinţa susţinută de a scoate în evidenţă, de a întări şi preamări dumnezeirea Mântuitorului a cărei certitudine stă tocmai în faptul Învierii. De aceea în scop pedagogic Biserica a folosit în ambianţa textelor scrise acele imagini, acele asemănări sau comparaţii care ar transpune mai adecvat realităţile spirituale dumnezeieşti, plasându-ne cu mintea şi cu simţirea în „veacul luminii celei pururea fiitoare" cum zice o cântare de la Paşti. În acest fel Penticostarul, prin conţinutul dogmatic şi de învăţătură, împlineşte în bună măsură funcţia catehetică a Bisericii devenind în acelaşi timp şi unul din cele mai importante izvoare ale predicii creştine.

In memoriam: AUREL POPA

În istoria culturii româneşti, profesorul AUREL POPA este reprezentativ prin modul strălucit cum a ilustrat catedra, prin patriotismul său integral, prin devotamentul cu care şi-a slujit Ţara şi poporul şi a adus o valoroasă contribuţie la desăvârşirea statului naţional unitar. Aşa se conturează şi azi în amintirea noastră imaginea celui pe care l-am cunoscut.

Care dintre elevii săi nu-şi aduce aminte de fostul profesor AUREL POPA, de prelegerile sale de înaltă ţinută, de crezul naţional cu care el le însufleţea.

Prin AUREL POPA, Arpaşul, satul său natal se găseşte printre aşezările de renume ale Transilvaniei. Se observă aici spiritul înnoitor pe care i l-a imprimat, puternica personalitate a lui AUREL POPA.

Distinsul dascăl făgărăşan, pe lângă simţul demnităţii naţionale, a adus cu sine şi o deosebită experienţă de luptător, pentru drepturile românilor.

AUREL POPA a fost un filosof versat şi un intelectual de marcă, aşa cum îl caracterizează academicianul IOAN PETROVICI.

În misiunea sa de dascăl a fost un om de concepţii lucide şi de acţiuni hotărâte. Neîndoielnic, s-a numărat printre fruntaşii învăţământului din Ardeal, cum scria marele nostru poet OCTAVIAN GOGA. **Iar omul de Stat** IOAN POPESCU PUŢURI, **afirma despre el că a fost luptătorul care a dezvoltat o activitate deosebită şi o luptă intensă pentru realizarea desăvârşirii Statului unitar român. Iar** ŞTEFAN METEŞ **îi scria: „Ai mers pe drumul intereselor naţionale, te rog dă zor la scrierea amintirilor şi actelor tale aşa de prestigioase". Iar profesorul universitar şi apoi mitropolitul** NICOLAE MLADIN **scria: „Aurel Popa a fost un fidel interpret al doleanţelor legitime ale românilor de a avea propriul lor stat naţional independent".**

Chiar şi academicianul profesor şi preot DUMITRU STĂNILOAE **a omagiat viaţa şi activitatea lui AUREL POPA când scria:**

„Profesorul AUREL POPA a reprezentat în conducerea treburilor obşteşti cea mai bună, cea mai reprezentativă contribuţie a unui suflet ardelenesc".

Am consemnat toate acestea spre a-l readuce printre noi pe AUREL POPA şi pentru a arăta că într-o zi însorită din vara anului 1930, el a părăsit Bucureştiul şi a venit la Sibiu în casa surorilor din Str. Xenopol nr. 28. Nu după multă vreme, în 18 august acelaşi an, inima sa a încetat să mai bată.

A fost înmormântat la Arpaş. La căpătâiul lui au veghiat ai săi şi alţi prieteni şi admiratori.

Călătorul care trece prin Arpaşul de Sus, va zări în dreapta bisericii un singur mormânt cu o cruce înaltă, albă, pe care scrie, simplu precum modestă i-a fost toată viaţa: „Aici odihneşte Aurel Popa, profesor de filosofie şi limba română, 1888—1980".

Regret că monografia dedicată acestui vestit dascăl, pe care am lucrat-o ani şi ani, nu s-a tipărit.

Pr. Prof. Dr. NICOLAE NEAGA

Dan Râpă-Buicliu, CARTEA ROMÂNEASCĂ, 2 vol., Galaţi, Editura Alma, 2000, vol. I: **STUDIA BIBLIOLOGICA,** 248 p., vol. II: **ADDITAMENTA,** I, 1536—1830, 496 p.

Cartea cuprinde rezultatele cercetărilor lui Dan Râpă-Buicliu — doctor în istorie (medievist), bibliolog şi bibliofil — desfăşurate câteva decenii, privitoare la un domeniu generos al culturii româneşti, acela al cărţilor vechi. Ineditul lucrării este subliniat de autorul însuşi în concluziile primului volum, care cuprinde un bagaj informaţional bogat privind cărţile româneşti, autorii şi artizanii lor, în contextul mai vast, al civilizaţiei tiparului. Sunt paginile care sugerează cel mai bine relaţia dintre bibliologie şi istoria culturii, cu detalii pasionante, care trimit direct la disciplina, mai tânără la noi, a istoriei mentalităţilor. Pornind de la cărţile înregistrate bibliografic în cele patru volume ale *Bibliografiei româneşti vechi (1508—1830)* a lui Ioan Bianu, Nerva Hodoş şi Dan Simonescu, precum şi de la contribuţiile ulterioare ale unor cercetători în domeniu, printre care se numără autorul însuşi, D-Sa a adunat tot ceea ce s-a scris şi s-a interpretat în jurul fiecărei tipărituri: paginaţia, cuprinsul, izvoarele utilizate, paternitatea de autori, traducători ori meşteri tipografi, datarea şi localizarea imprimării, ornamentica, ediţiile, consideraţiile privind semnificaţia în plan cultural-istoric, efectul şi mesajul lor de când au apărut şi până azi, alcătuind un tablou sintetic de referinţe. Este cunoscut faptul că orice lucrare ştiinţifică, oricât de bine documentată ar fi, trebuie să răspundă unor cerinţe impuse de actualizarea informaţiei tematice, de interdisciplinaritate, de o revizuire şi adăugire, efectuată fie de autor, fie de alţi redactori în perioada postumă, pe calea reeditării, care să-i confere un plus valoric. În primul volum, *Studia bibliologica,* autorul face referinţe speciale asupra *cărţii vechi româneşti,* fiind analizat un întins registru tematic, în aşa fel încât avem în faţa noastră o lucrare complementară, un „supliment" la *Bibliografia românească veche.* În cel de al doilea volum — numit de autor *secţiune* — avem la dispoziţie o adiţionare bibliografică motivată obiectiv, constând din opera imprimată a unor autori şi cărturari români şi străini asimilaţi spaţiului cultural-istoric românesc. În calitate de corector, pretins neglijent, autorul solicită *stimatului cititor* — citându-l pe monahul poet Rafail — *de a fi crezut şi iertat ...* [acolo] *unde am greşit.*

[C.I.]

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

● **2 IUNIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la mânăstirea de maici de la Valea Hârtibaciului, prot. Agnita.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală şi a adresat cuvânt de învăţătură membrilor Oastei Domnului prezenţi la slujbă.

● **3 IUNIE a.c., — RUSALIILE — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Sibiu rostind cuvânt de învăţătură. Seara a slujit tot acolo Vecernia cu rugăciunile speciale de plecare a genunchilor.

● **4 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu cu prilejul zilei hramului (Sf. Treime).

— Seara a participat la Vecernia ecumenică din Dumbrava Sibiului rostind un cuvânt de învăţătură cu tema **„Duhul Sfânt şi Botezul“**. Au participat reprezentanţi ai confesiunilor creştine din Sibiu.

● **5 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la mânăstirea de maici de la Sibiel, prot. Sălişte, cu prilejul hramului rostind cuvânt de învăţătură.

● **6 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela Seminarului Teologic din Cluj-Napoca cu prilejul împlinirii a 20 de ani de la terminarea Seminarului.

● **7 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a participat la banchetul festiv al absolvenţilor Seminarului Teologic Ortodox din Făgăraş.

— A cercetat biserica parohială din Feldioara, prot. Făgăraş, aflată în şantier de pictură.

● **8 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **9 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.

— A participat la lucrarea revistei ecumenice a studenţilor teologi **„Corpus Christi“** rostind o alocuţiune.

— A săvârşit Taina Sf. Cununii tinerilor Dumitru şi Ionela Rotaru în biserica din Turnu-Roşu.

— A cercetat canonic Mânăstirea „Sf. Maria“ de la Turnu-Roşu.

● **10 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în oraşul Tălmaciu rostind cuvânt de învăţătură.

— Seara a slujit şi predicat la Taina Sf. Maslu de obşte în parohia Sebeşul de Sus, prot. Avrig.

● **12 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a făcut o vizită la Ferma Mitropoliei din Ţiglari şi la şantierul noii biserici ce se construieşte în acest cartier sibian.

● **14 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit slujba de sfinţire a noii Capele cu hramul „Sf. Ev. Luca“ de la Spitalul ASTRA din Braşov şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. Ciprian Comşulea a fost hirotesit întru sachelar.

— A cercetat Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, jud. Braşov.

● **15 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a participat la vernisajul unei expoziţii organizată de Muzeul de Istorie din Sibiu rostind o alocuţiune.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **16 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu iar seara Vecernia în Catedrală.

● **17 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea de maici de la Măgura-Jina, prot. Sălişte rostind cuvânt de învăţătură.

— A săvârşit tunderea în monahism a monahiei Tecla din soborul mânăstirii.

● **18 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit slujba înmormântării credincioşului Dumitru Ivan din Tălmaciu, fost cântăreţ şi epitrop al parohiei, rostind cuvânt de învăţătură.

— A prezidat lucrările unei comisii în legătură cu Hotelul Bulevard.

— A primit pe Rev. Gibson din Anglia.

● **19 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie în Capela Mitropolitană.

— Seara a slujit în Catedrală Vecernia şi Acatistul Mântuitorului.

● **21 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a vizitat canonic biserica parohială din Poplaca, prot. Sibiu, aflată în şantier de restaurare exterioară.

● **23 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **24 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica de lemn cu hramul „Naşterea Sf. Ioan Botezătorul“ din Poiana Braşov rostind cuvânt de învăţătură. La vremea potrivită a hirotonit întru preot pe Ierod. Dometie Comănici pe seama Mânăstirii Sâmbăta de Sus.

— Seara a slujit şi predicat la Taina Sf. Maslu de obşte în parohia Moeciu de Sus prot. Braşov (Pr. paroh Gheorghe Colţea).

— În aceeaşi zi a vizitat cele două biserici parohiale din Râşnov.

Arhid. VASILE AVRAM

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Duminică, 3 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a participat la Sf. Liturghie la biserica din Cartierul Valea Aurie. La sfârşitul Sf. Liturghii a rostit un cuvânt de învăţătură şi a acordat distincţia „Crucea patriarhală“ **P.C. Pr. Simion Săsăujan**, parohul bisericii şi consilierul administrativ-bisericesc al Arhiepiscopiei.

● **Luni, 4 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a participat la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană, oficiată de **P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar** şi un impresionant sobor de preoţi, cu ocazia hramului **„Sf. Treime“** şi a 95 de ani de la sfinţirea Catedralei. A rostit un cuvânt de învăţătură.

● **Marţi, 5 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a participat la Sf. Liturghie în Capela mitropolitană cu ocazia încheierii cursurilor promoţiei absolvenţilor anului universitar 2001 şi a întrunirii absolvenţilor care au terminat în urmă cu 30 de ani. A rostit un cuvânt de învăţătură tuturor celor prezenţi.

● **Joi, 7 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit la Reşedinţa mitropolitană pe P.C. Pr. Ioan Trifan, parohul bisericii „Azil“ din Sibiu.

— A primit pe P.C. Pr. Chifor Nicolae, lector universitar la Facultatea de Teologie din Iaşi.

● **Luni, 11 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Pr. Florentin Gheorghiu din Suceava.

● **Miercuri, 13 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial.

● **Joi, 14 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus şi pe Ierom. Daniel Breabăn, Secretarul Mânăstirii.

● **Luni, 18 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Rev. Gibson (Anglia) şi pe Pr. Boian din Sighişoara.

● **Joi, 21 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Pr. Traian Valdman, parohul bisericii ortodoxe române din Milano, împreună cu un grup de 14 persoane aflaţi în trecere prin Sibiu. A fost prezent şi **P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar.**

● **Vineri, 22 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Arhim. Dr. Chesarie Gheorghescu, duhovnicul Mânăstirii „Dintr-un lemn“, judeţul Vâlcea.

— A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial la care au fost invitaţi Dl. Ing. Ilie Carabulea, patronul Societăţii ATLASIB, D-na economist Maria Belaşcu, Managerul general al Societăţii S.C. CIBINUM S.A. şi dl. av. Ioan Morariu, colaboratorul Arhiepiscopiei Sibiu, discutându-se problema Hotelului Bulevard, proprietatea Arhiepiscopiei.

● **Luni, 25 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus.

● **Marţi, 26 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Dl. ec. Nicolae Lazăr din Sibiu.

— A prezidat Lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial.

— A primit pe P.C. Pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna“ din Sibiu.

— A primit pe P.C. Ierom. Lavrentie de la Mânăstirea Frăsinei.

● **Joi, 28 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe dl. Ing. Paul Andrei şi pe dl. ec. Dacian Ştefan din Bucureşti.

● **Vineri, 29 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Dl. Ovidiu Preutescu, pictor din Bucureşti.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

✠ Ivan Dumitru — cântăreţ bisericesc

Sâmbătă 16 iunie a.c., a trecut la cele veşnice după o scurtă dar grea suferinţă cel ce a fost cântărețul bisericesc şi epitropul bisericii „Sf. Nicolae“ din Tălmaciu, jud. Sibiu, IVAN DUMITRU.

Născut în anul 1929 în localitatea Tălmăcel într-o familie de ţărani ortodocşi, a urmat cursurile şcolii generale şi ale şcolii de ucenici din Făgăraş, fiind vreme de 40 de ani muncitor la fabrica „Firul Roşu“ din Tălmaciu.

Înzestrat de Dumnezeu cu un glas frumos a devenit cântăreţ principal şi epitrop al parohiei din Talmaciu, fiind un exemplu de credincioşie, de evlavie şi de devotament faţă de Sf. Biserică. Era un spirit mereu novator, un bun chivernisitor al averii Bisericii şi un iubitor al podoabei Casei Domnului.

Slujba înmormântării a avut loc luni 18 iunie a.c., în monumentala biserică cu hramul „Sf. Nicolae“ din oraşul Tălmaciu, fiind oficiată de un sobor de preoţi avându-l în frunte pe P.S. VISARION RĂŞINĂREANU, episcop-vicar **al Arhiepiscopiei Sibiului care a ţinut cuvântul de învăţatură în care a reliefat personalitatea celui adormit întru Domnul şi care a transmis familiei condoleanţe din partea** Î.P.S. Mitropolit ANTONIE **al Ardealului.**

Regretat de toţi credincioşii din Tălmaciu ca şi de toţi cei care l-au cunoscut, în sunetul jalnic al clopotelor, sicriul cu trupul neînsufleţit al cântăreţului DUMITRU IVAN a fost aşezat spre odihnă veşnică în cripta pregătită din vreme, lângă biserica pe care a slujit-o vreme de peste 40 de ani.

Veşnică să-i fie pomenirea.

PARTICIPANT

Stavropoleos. Ctitorie, oameni, fapte,
Bucureşti, 2000, 144 p.

Biserica Stavropoleos — martoră tăcută a timpurilor cărora le-a supravieţuit, a oamenilor care, în trecerea lor efemeră, şi-au plecat genunchii înaintea altarului ei sacru.

Era o datorie morală a slujitorilor şi credincioşilor care au readus la viaţă — prin prezenţa lor — străvechiul lăcaş de cult de aici, redactarea unei cărţi care să prezinte acest monument al artei bisericeşti de la noi. Această datorie a fost asumată de protosinghelul Iustin Marchiş, Constantin Bălan, Dan Mohanu, Gh. Mănucu Adameşteanu.

Cartea este în acelaşi timp un album, extrem de bine realizat artistic, care reuşeşte să transpună privitorul în atmosfera unică a ctitoriei ieromonahului grec Ioanichie, viitor arhiereu, cu titlul „Stavropoleos“, din secolul al XVIII-lea, iniţial mănăstire. Informaţiile sunt dense, cartea este bine documentată, fără când cunoscute celor interesaţi dificultăţile prin care a trecut monumentul, egumenii care i-au slujit şi l-au consacrat, fostele proprietăţi ale mânăstirii, numele binefăcătorilor ei, ecumenismul pe care îl propovăduieşte în numele iubirii de oameni.

Părintele Iustin Marchiş reuşeşte să ne convingă de faptul că trăirea spirituală de la Stavropoleos este irepetabilă pentru cel ce îi calcă pragul, lăcaşul ocupând un loc distinct între bisericile şi comunităţile ortodoxe din România. Şi parcă ne dorim să se împlinească un vis, o rugăciune stăruitoare: „Stavropoleos va fi din nou, să nădăjduim, mânăstire, la cumpăna dintre milenii“.

Cert rămâne faptul că aşa cum biserica Stavropoleos reprezintă o bijuterie arhitectonică, această carte constituie o „bijuterie“ sub raportul realizării artistice.

Drd. CLAUDIA DUMITRIU

✪ Semnalăm ✪ Semnalăm ✪

● Serghei Bulgakov, *„Rugul care nu se mistuie“*, Studiu de interpretare dogmatică a unor elemente ale cultului Maicii Domnului în Ortodoxie. Traducere din lb. rusă de Boris Buzilă, Editura Anastasia, 2001, 257 p.

„Prezentul studiu consacrat cultului Maicii Domnului în Biserica Ortodoxă a fost conceput iniţial, acum câţiva ani, ca o analiză critică a dogmei catolice a imaculatei zămisliri a Maicii Domnului (1854). Pe parcursul elaborării am ajuns la concluzia că n-ar trebui să mă limitez la o analiză negativă, ci să încerc să privesc problema dintr-o perspectivă constructivă, pe baza doctrinei Bisericii despre Maica Domnului, aşa cum este cuprinsă în manifestările liturgice ale cultului. Autorul este conştient de dificultăţile pe care le ridică o asemenea exegeză teologică, neavând intenţia să acorde o importanţă exagerată propriilor supoziţii, considerându-le opinii teologice personale, într-un domeniu pe cât de dificil, pe atât de insuficient investigat. În această chestiune, temelia de neclintit a teologhisirii este, dincolo de ceea ce definesc dogmatic explicit Biserica, Sfânta Scriptură, tradiţia patristică şi viaţa liturgică a Bisericii, inspirată de Duhul Sfânt, îndrumările şi mărturiile acesteia. Cu alte cuvinte, realitatea dogmatică trece înaintea doctrinei teologice.

Prea Sfântă Stăpână, de Dumnezeu Născătoare, dă tărie neputincioasei şi sărmanei mele mâini!“ (Serghei Bulgakov).

E un studiu care trebuie citit cu toată atenţia şi mai ales cu toată bunăvoinţa. Căci Maica Domnului este fiinţa de legătură cu Iisus Hristos şi nu putem să nu îi acordăm toată cinstea.

Cartea trebuie citită cu multă atenţie, cu adevărată credinţă în vederea sporului duhovnicesc. Atunci ne putem apropia cu convingerea că e o încercare care o ridică pe Maica Domnului la starea de *Rug Aprins* care nu mai are stingere.

● Tot Editura Anastasia ne dă posibilitatea de a semnala o carte interesantă, cum ar fi: *„Un modern la Athos“*, de Axinte Frunză, Bucureşti, 2001, 320 p. Cartea se bucură de o introducere a Acad. Virgil Cândea, de la pag. 5-18.

Despre autor aflăm că s-a născut în satul Scorţeni, jud. Orhei, în anul 1860, a absolvit Seminarul Teologic din Chişinău, iar studiile superioare la Odesa. Trece la cele veşnice în 1933, şi este înmormântat în cimitirul Bellu.

„Cartea lui Frunză nu este un jurnal de călătorie, ci mai degrabă un amestec de observaţii, judecăţi şi impresii despre oameni şi locuri în care spaţiul şi timpul rămân adesea într-un plan secundar.

El împărtăşeşte mulţumirea românilor din Sfântul Munte că dintre „ai lor“ fac parte cei cu vieţuirea cea mai aspră dusă în peşterile şi între stâncile din sud-vestul Peninsulei, la Kiraşa cea „pustie ca şi marea din faţa ei“.

Ediţia de faţă reproduce, aşadar, primele două capitole din Muntele Athos după „Viaţa românească“, restul textului după ediţia 1943, cu minime îndreptări tacite, semnalate în note numai în cazurile unor erori insolubile. Au fost lăsate însă în mod deliberat deoparte în minime cazuri şi înlocuite cu puncte de suspensie [între paranteze drepte], câteva expresii licenţioase şi reflecţii cu totul nepotrivite, la care, probabil, chiar autorul ar fi renunţat într-o formă definitivă a cărţii lui“. (Virgil Cândea).

Această carte este de mare folos sufletesc. Cuprinde în ea tot ceea ce găsesc oamenii mari ai duhovniciei şi lasă fiecăruia posibilitatea să-şi aleagă un model care i se pare potrivit pentru sine. Şi sunt foarte mulţi aceia care i se recomandă. Cred că e o bună selecţie şi toţi îşi vor găsi îndrumătorul pe care îl preferă.

● *Parusia* sau despre *a doua venire*, de Pr. Petre Chiricuţă, cu o pledoarie de Aurel P. Savin, ediţie îngrijită de Radu Comănescu, Editura Anastasia, Bucureşti, 2001, 354 p.

Este o carte scrisă de părintele Petre Chiricuţă, care era un căutător veşnic şi sincer pentru a găsi drumul cel bun.

„Scopul acestei cărţi nu este să stârnească curiozitatea cititorilor, ci mai ales să-i prevină de primejdia în care se găsesc, să-i deştepte, prin conţinutul ei creştin, din letargia şi din inconştienţa lor de azi.

În zilele noastre se repetă, cu împietrire în păcat, starea de lucruri premergătoare Potopului lui Noe. Azi nu suntem mai ignoranţi, ci, mai ales, prin sarcasm, vădim acelaşi duh satanic ce va robi şi pe acei „hristoşi“ mincinoşi, care vor face semne şi minuni atât de mari încât să ne înşele, dacă va fi cu putinţă, chiar şi pe cei aleşi, toate acestea spre încântarea lui Antichrist... Pentru că puternicei chemări la mântuire îi întoarcem spatele, preferăm faţa crispată a unei lumi corupte şi mizerabile, a cărei mască politicoasă şi prevenitoare ascunde, de fapt, o nepăsare înveninată de ură...

Însă, citirea acestei cărţi îţi pune la îndemână înţelepciunea Bisericii, în care vei găsi harul de a te putea întări în lupta cu păcatul! Şi atunci, autorul, ca şi editorul, la fel vor zice: „Mulţumim Ţie Doamne!“ ... (Aurel P. Savin).

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1.-61.14 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Nan-Ioan
Str. A. Sever 27
Sibiu

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
1 august
Nr. 29—30
2001

SCHIMBAREA LA FAŢĂ

Ultimul praznic împărătesc din cuprinsul anului bisericesc este Schimbarea la Faţă a Mântuitorului Hristos, zi prăznuită în fiecare an la 6 august, deci în plină vară.

Grecii o numesc *„Metamorfosis"* şi i-au închinat numeroase biserici şi mânăstiri mai ales la Sf. Munte Athos, la Meteora şi în alte părţi ale ţării, neamurile slave o denumesc *„Preobrozjenia"* iar latinii o cunosc sub numele de *„Transfiguratio Domini"*.

Din antichitatea creştină se ştie că ea a fost instituită în amintirea inaugurării bisericii ridicate pe muntele Tabor din Ţara Sfântă de către Sfânta împărăteasă Elena în sec. al IV-lea al erei creştine.

Documente certe despre includerea acestei sărbători în calendar avem în sec. V, când ea este amintită în predicile lor de către patriarhul Proclu al Constantinopolului, Chiril al Alexandriei şi Papa Leon cel Mare. Sfântul Andrei, episcopul Cretei, autorul celebrului Canon de pocăinţă ne-a lăsat o frumoasă predică închinată acestui măreţ praznic.

În Apus ea a fost generalizată de către Papa Calist al III-lea fiind legată de biruinţa câştigată de oştile creştine asupra turcilor în urma bătăliei de la Belgrad din anul 1456. Praznicul este închinat în întregime evenimentului petrecut pe muntele Taborului când Mântuitorul Hristos s-a schimbat la faţă înaintea celor trei ucenici ai Săi.

Acest eveniment petrecut înaintea Sfintelor Patimi ale Mântuitorului este istorisit pe larg de către trei dintre sfinţii evanghelişti şi anume: Matei 17, 1-9; Marcu 9, 2-9 şi Luca 9, 28-36.

Înainte de Patima Sa, ştiind ce i se va întâmpla în Ierusalim, Mântuitorul Hristos i-a întrebat pe ucenicii săi: *„Cine zic oamenii că sunt Eu, Fiul Omului?"* (Matei 16, 13). La răspunsul lor variat Mântuitorul le adresează şi lor, ucenicilor, aceeaşi întrebare: *„Dar voi cine ziceţi că sunt?"* (Mt. 16, 15), întrebare la care Sf. Ap. Petru, în numele colegiului apostolilor, răspunde: *„Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu"* (Matei 16, 16).

După acest episod, Mântuitorul le vesteşte ucenicilor Săi apropiata Sa patimă, răstignire şi înviere, la care acelaşi apostol Petru îl dojeneşte, zicându-i: *„Fie-ţi milă de Tine, să nu ţi se întâmple ţie aceasta"* (Matei 16, 22).

Pentru a-i încredinţa pe ucenicii Săi de dumnezeirea Sa, Mântuitorul Hristos se schimbă la faţă înaintea a trei dintre aceştia: Petru, Iacob şi Ioan pe muntele Taborului din Galileea, când *„a strălucit faţa lui ca soarele iar veşmintele lui s-au făcut albe ca lumina"* (Matei 17, 2). Lumina pe care au văzut-o apostolii în munte strălucind este slava lui Dumnezeu şi pe care Ioan evanghelistul o mărturiseşte în prologul Evangheliei sale: *„şi am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl plin de har şi de adevăr"* (Ioan 1, 14).

Ea este în acelaşi timp *„energia necreată"* de care vorbesc sfinţii părinţi, energie care vine de la Dumnezeu direct prin *„Soarele dreptăţii"*, care este Hristos Domnul. Apostolii văd în munte pe Dumnezeu şi Omul, pe Creatorul şi răscumpărătorul întregii făpturi şi a întregii creaţii.

Apostolii îl văd apoi pe Mântuitorul vorbind cu două personaje celebre ale Vechiului Testament, cu Moise, primitorul Legii pe Muntele Sinai, şi cu Ilie, proorocul cel mult râvnitor pentru dreapta credinţă în Israel. Moise şi Ilie au fost martorii schimbării la

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Cărturari sibieni de altădată:

Constantin Stejar - „căpitan chesaro-regesc în penziune"

Sunt prea mulţi „anonimi" sibieni care ar merita să fie cunoscuţi de generaţiile de mai târziu, pentru că pilda vieţii lor merită să fie urmată — pe cât se poate — şi de cei de azi. Unul dintre aceştia a fost „jinarul" Constantin Stezar — cum semna el, — care a slujit o vreme în armata habsburgică, dar mai mult şi-a slujit neamul său din Transilvania asuprită de străini.

Constantin Stejar s-a născut la 16 mai 1814, în familia unui ţăran — „grănicer" din Jina. Va fi deprins primele cunoştinţe de carte la şcoala „poporală" de pe lângă biserica din sat, apoi la „şcoala militară" din Orlat, în care erau primiţi fiii „grănicerilor" din Regimentul român de graniţă de aici, din Orlat. Dovedindu-se a fi un tânăr capabil, conducerea Regimentului l-a trimis cu o bursă — pentru doi ani — la Laibach (azi Liubliana, în Slovenia) şi la Viena, pentru a face studii de pedagogie. Reîntors acasă, a fost numit învăţător la şcoala din Orlat, iar în 1834 la cea din Jina. Probabil, în paralel a slujit şi în cadrul „Regimentului de graniţă" de la Orlat, pentru că în 1849, deci în plină revoluţie antikossuthistă, a fost avansat la gradul de sublocotenent, în cadrul Regimentului respectiv. Dar după doi ani, deci în 1851, Regimentul a fost desfiinţat, iar Constantin Stejar transferat la „Regimentul de linie 46", cu gradul de locotenent, probabil la Sibiu; peste câţiva ani a fost avansat la gradul de căpitan, iar în martie 1863 pensionat, în Sibiu, la vârsta de 49 de ani.

De acum înainte, proaspătul „căpitan chesaro — regesc (sau crăiesc) în penziune" se va implica cu toată energia în slujba neamului său. Astfel, în 1864, în cadrul unei Adunări a reprezentanţilor foştilor grăniceri români din Regimentul de graniţă, a fost ales preşedinte al „comitetului pentru administrarea fondului şcolar grăniceresc", funcţie pe care a deţinut-o până în 1871, când a fost ales în locul său colonelul pensionar baronul David Urs de Margina. După moartea acestuia (1897), Constantin Stejar a fost reales ca „prezident"; în 1902, din cauza vârstei prea înaintate, a renunţat la această funcţie, dar adunarea generală din acel an l-a proclamat în unanimitate ca „prezident onorar pe viaţă" al Comitetului administrativ al fondului şcolar. În această calitate, a dus o muncă neobosită pentru susţinerea şcolilor zise „grănicereşti".

În 1861, deci încă pe când era militar activ, s-a numărat printre membrii fondatori ai „Asociaţiunii transilvane pentru literatura şi cultura poporului român din Transilvania" (Astra). Între anii 1865—1883, a fost „cassarul" Astrei.

Apreciat de mitropolitul Andrei Şaguna, la 1 septembrie 1864 a fost numit „inspector" la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu, o funcţie care corespunde cu cea de „administrator de imobil şi de internat", în termenii de azi, pe care a deţinut-o până la 1 septembrie 1876. A avut astfel ocazia să cunoască

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. MIRCEA PĂCURARIU

Comunicat de presă

În zilele de 4—5 iulie a.c., la Reşedinţa patriarhală, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, s-au desfăşurat lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Dintre problemele abordate şi hotărârile luate menţionăm:

— aprobarea hotărârii Consiliului Naţional Bisericesc de elaborare, prin consultarea cultelor religioase recunoscute, a unui regulament de aplicare a legii 103/1992 privind dreptul exclusiv al cultelor religioase pentru producerea şi valorificarea obiectelor de cult;

— aprobarea ridicării la rang de mitropolie a Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Centrală şi Meridională la propunerea Adunării eparhiale a acesteia;

— alegerea Prea Cuviosului Protosinghel Varsanufie Gogescu, cu titulatura „Prahoveanul", în cel de al doilea post de episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor;

— alegerea Prea Cuvioşilor Arhimandriţi Gurie Georgiu, cu titulatura „Strehăianul" şi Nicodim Nicolăescu, cu titulatura „Gorjeanul", ca episcopi vicari ai Arhiepiscopiei Craiovei;

— alegerea Prea Cuviosului Ieromonah Siluan Ciprian Şpan, cu titulatura „Marsilianul" în postul de episcop vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Centrală şi Meridională;

— aprobarea înfiinţării în centrele universitare Bucureşti, Iaşi şi Cluj-Napoca a câte unei comisii locale mixte de bioetică, alcătuite din teologi şi oameni de ştiinţă, în perspectiva constituirii Comisiei Naţionale Consultative a Bisericii Ortodoxe Române pentru probleme de bioetică;

— aprobarea demersurilor privind îmbunătăţirea salarizării personalului clerical şi neclerical din unităţile bisericeşti;

— aprobarea propunerii Arhiepiscopiei Iaşilor ca Facultatea de Teologie din Iaşi să poarte numele părintelui Dumitru Stăniloae;

— au mai fost aprobate măsuri privind îmbunătăţirea calităţii învăţământului teologic şi predării religiei în şcolile publice;

— au mai fost discutate diferite aspecte privind canonizarea unor sfinţi români, comunităţile ortodoxe româneşti din jurul graniţelor ţării şi Diaspora, participări ale unor membri ai Sf. Sinod şi a altor teologi ortodocşi români la întruniri internaţionale pan-ortodoxe şi ecumenice, alte probleme curente ale vieţii bisericeşti interne şi externe.

În legătură cu controversele din aceste zile referitoare la legea privind accesul la dosarele fostei Securităţi, Sfântul Sinod admite că un preot sau altul a putut să cedeze presiunilor din perioada dictaturii comuniste şi să accepte să devină informator al Securităţii, dar respinge categoric postulatul că această colaborare presupune deconspirarea secretului spovedaniei. Taina Mărturisirii este spaţiul ermetic al duhovnicului, în care nici o instituţie — inclusiv autoritatea episcopului — nu are dreptul şi nici posibilitatea să pătrundă. Cerând exceptarea preoţilor de la „legea Ticu", Sfântul Sinod apără Taina Mărturisirii ca instituţie sacră şi intangibilă, precum şi autonomia cultelor care au propriile lor instanţe de judecată canonică şi morală.

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

Prof. dr. Nicolae Paulescu (1863–1931)
„o viaţă închinată lui Dumnezeu şi ştiinţei româneşti"

— la 70 de ani de la moartea sa —

În valul mereu curgător al vieţii răsar bărbaţi, care în durata unor zile mai puţine „trăiesc mult", strălucind la locul unde Providenţa divină şi vrednicia lor i-a aşezat prin înţelepciunea minţii, prin frumuseţea caracterului şi bogăţia faptelor bune.

Din sânul poporului român, în decursul timpului, s-au ridicat oameni de seamă, adevărate genii, comori de gândire şi de frumuseţe morală. Caracteristica dominantă a adevăratului om de cultură, de ştiinţă a fost religiozitatea — a crezut în Dumnezeu. M. Eminescu, V.V. Voiculescu, C. Brâncuşi, N. Titulescu, G. Enescu, N. Iorga, L. Blaga şi alte mari personalităţi româneşti — au fost „oameni religioşi". Dumnezeu a vorbit prin creaţiile minţii, ale mâinilor şi descoperirilor lor.

Indiferent de vârstă, formaţie intelectuală, omul — mai ales în zilele noastre — are nevoie de modele de urmat, oameni morali, modeşti, toleranţi. Oameni care la rândul lor au avut ca modele pe Hristos şi învăţătura Sa.

Drum greu de urmat, cale spinoasă, aspră, să nu te abaţi nici la stânga, nici la dreapta. Satisfacţiile sunt numai pentru acei ce urmează acest drum, pentru acel care îşi împleteşte aspiraţiile vieţii cu credinţa în Dumnezeu.

Prof. Dr. Nicolae Paulescu — a fost în acest sens un model demn de urmat pentru omul iubitor de cultură. Ca om de ştiinţă, savantul român a fost însufleţit de flacăra nestinsă a credinţei în Dumnezeu.

Istoricul Nicolae Iorga îl caracterizează astfel pe prof. Paulescu: „A trăit ca un mucenic şi a murit ca un sfânt. Înfăţişează în chipul cel mai expresiv pe învăţatul român, aşa cum îl fac cele mai bune tradiţii ale ţării noastre". A fost icoană a adevăratului „Om" pentru care ştiinţa este scara către Dumnezeu şi oglindirea duhului românesc în lucrurile Adevărului.

Prof. Dr. Nicolae Paulescu face parte din elitele intelectuale şi morale ale ţării noastre. Înzestrat cu o inteligenţă pătrunzătoare, o mare putere de muncă, încă din anii de şcoală s-a impus prin însuşirile sale excepţionale.

Primul care a găsit în El „genialitatea" a fost prof. Lancereaux — una din gloriile ştiinţei medicale franceze, clinician incomparabil şi neîntrecut astmo-patologist, pe lângă care s-a format şi despre care s-a spus „că omenirea n-a avut medic mai mare ca Lancereaux".

Nicolae Paulescu a lucrat ca medic internist — alături de marele maestru. A susţinut trei doctorate: în Medicină (1897), în Ştiinţele Naturale (1899) şi în Chimie organică (1901). Refuzând o catedră la Universitatea din Freiburg se întoarce la Bucureşti, fiind numit profesor de Fiziologie la Facultatea de Medicină din capitala ţării.

Opera lui ştiinţifică se sintetizează în două tratate de mare răsunet în lumea medicală: Traite Medicine — 5 vol. şi Traite de Psychologie medicale — 3 vol. A publicat lucrări de popularizare, spre ex.: Cele patru patimi şi remediile lor, Instincte sociale, Patimi şi conflicte, etc.

Prof. Dr. Nicolae Paulescu este cel care a descoperit medicamentul tratării diabetului, care este insulina. Această reuşită i-a adus bucurii dar şi amărăciuni. Descoperirea românească a insulinei şi-au însuşit-o trei medici biochimişti canadieni, care au primit în anul 1923 premiul Nobel pentru Chimie.

Oamenii (de ştiinţă) de specialitate au recunoscut după 50 de ani prioritatea şi paternitatea acestei epocale descoperiri şi extraordinara ei valoare ştiinţifico-medicală.

Treizeci şi unu de ani prof. Nicolae Paulescu s-a mistuit pe altarul ştiinţei medicale româneşti, împărtăşind învăţăceilor săi cunoştinţele şi înflăcărarea inimii sale spre a-i forma

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. EUGEN GOIA

Harismă şi putere: vocabula „Io" în titulatura domnilor români

În titulatura domnitorilor români din secolele XIV—XIX figurează în documente, în sigilii şi pe monede, înaintea numelui de botez al domnitorului, vocabula *Io* sau *Ioan* (întreg sau prescurtat). Asupra originii şi sensului ei, discuţia a început încă din secolul al XVI-lea, la ea intervenind atât istorici români, cât şi străini, de talia şi suprafaţa intelectuală a unui I. Sommer sau Balthasar Walther. O întâlnim în Ţara Românească, în anul 1330, în titulatura lui Basarab I (cca 1310—1352), sub forma Basarab *Ioanco*, iar mai târziu şi în Moldova, venită, desigur, de la sud de Milcov, prin Biserică. De altfel, vocabula *Io* nu este întâlnită doar în hrisoavele moldo-valahe, ci şi în documentele altor popoare, din vecinătate, ca în cazul bulgarilor, începând cu secolul al XI-lea şi în cel al sârbilor, din secolul al XIV-lea.

În interpretarea vocabulei s-au emis, în mare, trei opinii, acestea constituindu-se, de fapt, în expresii a trei curente de gândire istorică. Conform primei opinii, *Io — Ioan* ar veni de la numele lui Ioniţă Asan *(Kaloioannes)*, din dinastia omonimă, a Asăneştilor, cunoscuta dinastie a Imperiului româno-bulgar din secolele XII—XIII. Acest nume ar fi ajuns titlu — cum a fost cel de *Caesar* în Imperiul Roman şi într-o primă perioadă a celui Bizantin sau precum titlurile imperiale de *Augustus*, din Roma antică şi *Kaiser* (variantă germanizată a latinescului *Caesar)* —, opinie adoptată de o serie de istorici, dintre care ne rezumăm să-i menţionăm pe Samuil Micu şi pe Bogdan Petriceicu Haşdeu[1]. Argumentul care o invalidează este faptul că particula *Io* apare în documentele bulgarilor în 1018, cu mult înainte de domnia lui Ioniţă Asan (1197—1207).

Cât despre tradiţia imperială, Sf. Constantin, care în calitate de împărat a desfiinţat sistemul tetrarhiei, păstrează calificativul *caesar* în titulatura imperială, dar înfiinţează şi o demnitate cu acest nume, fără o funcţie precisă. Din acest moment, demnitatea este acordată fiilor împăratului şi, obligatoriu, moştenitorului tronului înainte de încoronare. Paralel, titlul este primit şi de ginerii împăratului ori de alţi membri ai familiei imperiale: tată, frate, unchi, nepoţi. Până la venirea Comnenilor la putere, în 1081, cezarul este cel mai înalt demnitar în stat. După ce Alexios Comnenul creează, pentru fratele său Isaac, titlul de *sebastocrator*, pe care îl plasează imediat după cel suprem, titlul de cezar cade pe cel de-al treilea loc. Când Manuel Comnenul (1143—1180) introduce demnitatea de *despot*, demnitatea de *caesar* mai coboară o treaptă pe care rămâne până la sfârşitul Imperiului. Titlul a fost acordat şi khaganului bulgar, la începutul secolului al VIII-lea, sfârşind prin a deveni cel oficial al suveranilor bulgari, sub forma de *ţar*, din momentul creştinării lui Boris[2].

Conform celei de a doua variante, susţinută în special de către Dionisie Fotino, *Io — Ioan* n-ar fi altceva decât pronumele personal *eu*, în forma populară *io*, care corespunde perfect cu pronumele italian şi portughez *io*. Această opinie este anulată de faptul că nu aduce argumente în privinţa prezenţei lui *Io* în textele slave.

O a treia opinie — pe care autorul acestor rânduri o crede cea mai apropiată de realitate — susţine că vocabula în discuţie a fost împrumutată, prin intermediul Bisericii Ortodoxe, din cancelaria bizantină, unde figura în subscrierea documentelor imperiale. A fost adoptată în cancelaria bulgară, apoi o găsim în cancelariile cnezilor şi despoţilor sârbi, precum şi cele ale Ţărilor Române. În context, menţionăm faptul că la formaţiunile politice medievale ale „slavilor de sud" *(iugo-slavilor)*, titlul de *cneaz* era echivalentul celui de *prinţ*, spre deosebire de români (în special cei din Transilvania), unde cnezii formau nobilimea (nu boierimea) mică. Ulterior, titlul princiar de *cneaz* a fost înlocuit la sârbi cu cel de *despot*, primul care a făcut această „mutare", în 1402, fiind Ştefan Lazarevici (1389—1427). Părerea conform căreia avem de-a face cu un împrumut, prin intermediul Bisericii Ortodoxe, din cancelaria bizantină a fost întărită de D.P. Bogdan cu argumentul că prescurtarea *Io* apare cu aceeaşi grafie în actele solemne bizantine şi în cele slavo-române. Numismatul Emil Vârtosu precum şi o serie întreagă de medievişti amplifică supoziţia, arătând că vocabula respectivă, prescurtare a numelui grecesc Ioan, *cel dăruit de Dumnezeu* (cu domnia) sau *cel ales de Dumnezeu* (spre a domni) a fost un titlu acordat domnilor la ungerea lor de către Biserică. Aceasta arată că nu avem de-a face cu un simplu *decalc paleografic* — cum, cu eleganţă, se exprimă Aurelian Sacerdoţeanu — ci cu o expresie încărcată de valoare simbolică, în concordanţă cu concepţia medievală asupra domniei şi cu caracterul harismatic, de origine divină, al puterii domneşti[3].

Vocabula *Io* a fost atât de intim legată de persoana domnitorului, încât rămânea integrată în numele lui chiar şi după moarte. Ea se adăuga şi la numele moştenitorului prezumtiv al tronului, în situaţia în care, în Ţările Române, nu se aplica principiul primogeniturii (primul născut urmează la tron), căci domniile erau ereditar-elective, în sensul că toţi urmaşii masculini ai domnului — legitimi şi ilegitimi (naturali) — aveau acces la tron, cu condiţia să nu fie *însemnaţi* (ciungi, cocoşaţi, orbi, cu nasul tăiat etc.). În terminologia epocii, urmaşii masculini legitimi ai unui părinte — voievod, boier sau om simplu — erau numiţi *feciori*, în timp ce ilegitimii (bastarzii) erau numiţi *copii*. Pentru că terminologia nu a intrat în sfera preocupărilor noastre, nu putem preciza la câte popoare din Peninsula Balcanică s-a mai folosit acest sistem, dar ştim cu certitudine că în limba croată contemporană, *copil* (pronunţat ca în româneşte) înseamnă *bastard*.

Având la dispoziţie precizările de mai sus, nu trebuie să ne mire faptul că au fost cazuri când vocabula *Io — Ioan* apărea nu numai la moştenitorul prezumtiv al tronului, ci şi la toţi *feciorii* domnului. Prin exces — ca să nu spunem prin abuz, cum pe bună dreptate se exprimă Petre Strihan — titulatura a ajuns în titulatura unor soţii de domni, ca Stanca, doamna lui Mihai Viteazul (1593—1601), Marghita a lui Simion Movilă (1600 — iunie 1601; după 15 sept. 1601—1602 în Ţ. Românească; 1606—1607 în Moldova), ba chiar a unor fiice de domn, ca Maria, fiica lui Petru Şchiopul (1574—1577; 1578—1579; 1582—1591). De altfel, vocabula a figurat statornic în titulatura domnilor români timp de cinci secole, până în 1828[4]. În Moldova, vocabula *Io — Ioan* a fost schimbată uneori, şi numai în actele latine, cu pronumele *nos (noi)*, în special în vremea fanarioţilor.

Între 1828 şi 1834, Ţările Române s-au aflat sub ocupaţie ţaristă, perioadă ce corespunde cu introducerea *Regulamentelor organice*, ce erau statute de guvernare ale Moldovei şi Ţării Româneşti, întocmite sub îndrumarea generalului rus Pavel Kiseleff, comandantul trupelor de ocupaţie, rămase după războiul ruso-turc din 1828—1829. În acel moment, Basarabia nu mai făcea parte din trupul Moldovei, ea fiind răpită încă din 1812, prin Pacea de la Bucureşti, care încheia războiul ruso-turc din 1806—1812. Din acest motiv, un grup de boieri moldoveni au cerut audienţă lui Kiseleff în problema Basarabiei. Aflând despre ce este vorba, generalul, fără să-i primească în audienţă, a exclamat: *am să las moldovenilor doar ochii, să plângă!* În preajma zilei de 9 aprilie 1918, ziua Unirii Basarabiei cu România, unul dintre fruntaşii politici români de pe acele meleaguri, octogenar, cu gândul la cuvintele lui Kiseleff, şi-a exprimat sentimentele folosindu-se de cuvintele dreptului Simeon: *Acum liberează pe robul Tău, Stăpâne, în pace, după cuvântul Tău, căci văzură ochii mei mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feţei tuturor popoarelor: lumină spre descoperirea neamurilor şi slavă poporului Tău, Israel.* Şi să nu uităm că atunci când moare un bătrân, arde o bibliotecă...

Românii au ţinut la vocabula adusă de noi în discuţie, vocabulă care, prin harisma şi prin aura ei, constituia un element de tradiţie al monarhiei româneşti. De aceea, în 1859, s-a încercat reintroducerea ei în titulatura legală a domnitorului Alexandru Ioan Cuza, iar la 1866, în cea a domnitorului Carol I, încercare nereuşită, poate şi datorită faptului că monarhia secolului al XIX-lea, prin caracterul ei constituţional, era diferită de cea medievală, autoritativă sau cu pretenţii de autoritativitate.

---

1. *Instituţii feudale din Ţările Române. Dicţionar*, Bucureşti, 1988, p. 233.
2. St. Brezeanu, *O istorie a Imperiului Bizantin*, Bucureşti, 1981, pp. 220 şi 222.
3. *Instituţii*, p. 234.
4. *Idem.*

Dr. CONSTANTIN ITTU

Concert vocal-simfonic extraordinar cu participarea Corului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu (Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna")

Joi, 28 iunie 2001, Sala Cercului Militar din Sibiu a fost gazda unui *Concert vocal-simfonic extraordinar*, prilejuit de închiderea Stagiunii de concerte 2000-2001 a Filarmonicii de Stat din Sibiu.

Desfăşurat sub bagheta experimentată a Maestrului Petre Sbârcea, programul concertului a cuprins în prima parte a sa *Simfonia nr. 41*, în Do major, „Jupiter", K 551 din creaţia lui W.A. Mozart, iar în partea a doua *Missa încoronării*, a aceluiaşi compozitor. Soliştii concertului au fost soprana Carmen Gurban, mezzo-soprana Iulia Merca, tenorul Dumitrie Saleno şi basul Mircea Sâmpetrean, care au susţinut cu brio părţile solistice ale Missei.

Surpriza şi totodată revelaţia serii a constituit-o Corul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, format în cea mai mare parte din membrii corului mixt al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", pregătit de către Asist. Drd. Sorin Dobre. După o serie de alte succese obţinute la diferite festivaluri şi concursuri corale (ultimul fiind Premiul I la Concursul de muzică sacră de la Orăştie — decembrie 2000), formaţia condusă de tânărul dirijor — cadru didactic al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" — şi-a dovedit încă o dată valoarea deosebită prin maniera strălucită cu care a susţinut părţile corale ale Missei încoronării de W.A. Mozart.

Buna primire atât din partea publicului cât şi din partea specialiştilor ne îndreptăţeşte să sperăm într-o continuare cât mai fructuoasă a colaborării Corului Universităţii „Lucian Blaga", în particular a Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", cu instituţiile muzicale sibiene.

Pr. VASILE GRĂJDIAN

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SĂLIŞTE

— Parohia ortodoxă română ACILIU - la transferări
Termen de concurs: 1 iulie — 1 august 2001

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN FĂGĂRAŞ

— Parohia ortodoxă română ŞERCAIA I - la transferări
Termen de concurs: 1 iulie — 1 august 2001

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererea în termenul legal la Of. Protopopeşti anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială (domiciliul, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au actele doveditoare ale acestor puncte, nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Vechimea în preoţie trebuie să fie de minimum 5 ani la transferări.

Nu se primesc dosare din alte Eparhii.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii,

† ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Pr. SIMION SĂSĂUJAN
Consilier ad-tiv bisericesc

Constantin Stejar

(Urmare din pag. 1)

mulţi viitori preoţi şi învăţători ai satelor româneşti de altădată. După el, funcţia respectivă a fost deţinută, pentru perioade mai scurte, de câţiva profesori tineri ai Institutului, chiar dintre cei care obţinuseră doctoratul: Simion Popescu, Ioan Crişan, Dimitrie Cunţan, Ioan Stroia, Timotei Popovici sau profesorul Ştefan Iosif, tatăl poetului, Augustin Bena, viitorul mare compozitor, dirijor şi profesor şi alţii.

În 1870 a fost ales „asesor consistorial" (consilier n.n.), în „Senatul epitropesc" şi „cassar la Consistoriul arhidiecezan", funcţii pe care le-a onorat cu multă dăruire, până în 1888: i-a urmat în această slujbă cinstitoare un alt „căpitan chesaro — regesc în penziune", Pantaleon Lucuţa.

În afară de aceste slujbe, Constantin Stejar a mai activat în „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român", în „Reuniunea sodalilor români", în „Reuniunea română de agricultură" din judeţul Sibiu, creată de Eugen Brote, în „Casina română şi germană", în „Comitetul pentru înfrumuseţarea oraşului", toate la Sibiu, şi altele. Oricând era gata să ajute cu cuvântul, dar mai ales cu sume de bani, când era nevoie. Într-un necrolog publicat la moartea sa, în „Telegraful Român", puteau fi citite şi aceste rânduri emoţionante: „Nu numai că a jertfit din puţinul ce a avut, făcându-se membru la multele corporaţiuni amintite, dar nu era scop filantropic la care să nu fi contribuit. Câţi studenţi bravi, câţi necăjiţi n-au ieşit mângâiaţi de la el, care, cu inima lui caldă, avea totdeauna o mână deschisă pentru cel ce-i cerea ajutorul!"

Foarte înaintat în vârstă, în 1907 s-a retras în Jina natală, unde a trăit în casa preotului Nicolae Vlad Stejar (absolvent de teologie în 1905), pe care l-a crescut şi l-a adoptat. Acolo a şi murit, la 17/30 octombrie 1909, în vârstă de 95 de ani. Comitetul fondului şcolar grăniceresc a hotărât „ca în loc de cunună pe sicriul său" să se facă donaţii de 20 de coroane catedralei din Sibiu, Muzeului etnografic al Astrei, Societăţii de lectură a teologilor sibieni, Reuniunii meseriaşilor, iar 30 de coroane Şcolii primare din Jina. Iată cum ştiau cei de atunci să cinstească memoria înaintaşilor, dar să se şi implice în problemele culturale şi sociale ale neamului lor!

Constantin Stejar merită din plin preţuirea posterităţii pentru tot ceea ce a dăruit poporului din care s-a ridicat, culturii româneşti şi Bisericii ortodoxe. Fiul său adoptiv, preotul Nicolae Vlad Stejar, i-a ridicat un frumos monument funerar, în cimitirul satului, în care sunt consemnate câteva date biografice şi demnităţile de care a fost învrednicit în viaţă.

Ce bine ar fi dacă o stradă din Sibiu (poate chiar actuala stradă „Jina") ar purta numele însufleţitului patriot român Constantin Stejar!

Schimbarea la Faţă

(Urmare din pag. 1)

faţă a lui Iisus şi temeiuri ale dumnezeirii Lui. Ei stau acolo pe munte şi văd Lumina, deoarece în timpul vieţii lor pe pământ ca şi Isaia proorocul au fost singurii oameni cărora le-a fost îngăduit de Dumnezeu să-L vadă. (Ieşire 33, 18-.23, I Regi 19, 9-13).

La Schimbarea la Faţă se produce şi o epifanie a Treimii la fel ca şi la Botezul Domnului în Iordan: *„Şi iată un nor luminos i-a umbrit pe ei şi iată glas din nor zicând: „Acesta este Fiul Meu cel Iubit în Care am binevoit; pe acesta să-L ascultaţi"* (Matei 17, 5). Norul luminos este Sfântul Duh care luminează şi însufleţeşte totul, căci numai prin Sfântul Duh omul poate să-l contemple pe Dumnezeu şi să intre în comuniune cu El. Praznicul Schimbării la Faţă a Domnului este o pregustare a Slăvitei Sale Învieri dar şi o anticipare a Celei de a doua Sa Veniri întru Slavă *„Când va judeca vii şi morţii"*. Şi pentru noi, cei de astăzi, ziua aceasta este o zi de lumină, de bucurie şi de har căci prin viaţă curată şi primeniţi sufleteşte ne apropiem de Izvorul vieţii şi al Luminii celei neînserate pentru a ne împărtăşi cu El şi prin El de întreaga Sfântă Treime.

Să ne urcăm şi noi deci în Taborul cel duhovnicesc pentru a contempla cu ochii minţii şi ai trupului nostru pe Hristos cel ce se schimbă la faţă în fiecare zi pe masa Sfântului altar şi să ne îndulcim de cina Lui euharistică primind *„Lumină din Lumină"* până când *„va străluci ziua şi Luceafărul va răsări în inimile noastre"* (II Petru 1, 19). AMIN.

UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA" SIBIU
Facultatea de Teologie Ortodoxă
„Andrei Şaguna"
Str. Mitropoliei 20, Sibiu, Cod 2400, România
Tel.: 004 (0)69 210530; Fax: 004 (0)69 215905;

ADMITEREA 2001

SPECIALIZĂRILE FACULTĂŢII

1. Teologie Pastorală

Durata: 4 ani - zi
5 ani - frecvenţă redusă (preoţi, călugări, a doua facultate etc.)
Locuri zi: 50 fără taxă
Locuri frecvenţă redusă: 50 cu taxă
Discipline de concurs:
— aptitudini muzicale şi dicţie (pentru absolvenţii de liceu) - Probă eliminatorie
— control medico-psihologic - Probă eliminatorie
— Dogmatică (33%) - Probă scrisă
— Istoria Bisericii Române (33%) sau Limba Română (la alegere) - Probă scrisă
— Media de bacalaureat (33%)

2. Teologie Litere
Limba şi literatura română

Durata: 4 ani - zi
Locuri zi: 10 fără taxă
15 cu taxă
Discipline de concurs:
— aptitudini muzicale şi dicţie (pentru absolvenţii de liceu) - Probă eliminatorie
— control medico-psihologic - Probă eliminatorie
— Dogmatică (33%) - Probă scrisă
— Limba şi literatura română (33%) - Probă scrisă
— Media de bacalaureat (33%)

3. Teologie Litere
Limbă şi literatură străină
(engleză, franceză, germană)

Durata: 4 ani - zi
Locuri zi: 10 fără taxă
15 cu taxă
Discipline de concurs:
— aptitudini muzicale şi dicţie (pentru absolvenţii de liceu) - Probă eliminatorie
— control medico-psihologic - Probă eliminatorie
— Dogmatică (33%) - Probă scrisă
— Limba şi literatura străină (40%) - Probă scrisă
— Media de bacalaureat (20 %)

4. Teologie Asistenţă socială

Durata: 4 ani - zi
Locuri zi: 10 fără taxă
15 cu taxă
Discipline de concurs:
— aptitudini muzicale şi dicţie (pentru absolvenţii de liceu) - Probă eliminatorie
— control medico-psihologic - Probă eliminatorie
— Dogmatică (33%) - Probă scrisă
— Psihologie (33%) - Probă scrisă
— Media de bacalaureat (33%)

5. Teologie Istorie
(Specializare propusă pentru obţinerea aprobării de funcţionare provizorie)

Durata: 4 ani - zi
Locuri zi: 8 fără taxă
17 cu taxă
Discipline de concurs:
— aptitudini muzicale şi dicţie (pentru absolvenţii de liceu) - Probă eliminatorie
— control medico-psihologic - Probă eliminatorie
— Dogmatică (33%) - Probă scrisă
— Istoria românilor (33%) - Probă scrisă
— Media de bacalaureat (33%)

6. Teologie Patrimoniu - Conservarea şi restaurarea operelor de artă
(Specializare propusă pentru obţinerea aprobării de funcţionare provizorie)

Durata: 4 ani - zi
Locuri zi: 7 fără taxă
13 cu taxă
Discipline de concurs:
— aptitudini muzicale şi dicţie (pentru absolvenţii de liceu) - Probă eliminatorie
— control medico-psihologic - Probă eliminatorie
— Dogmatică (33%) - Probă scrisă
— Desen (33%) - Probă scrisă
— Mapă interviu
— Media de bacalaureat (33%)

STUDII POSTUNIVERSITARE

CICLUL DE STUDII APROFUNDATE

Condiţie de înscriere:
- media de licenţă minim 8,00
Condiţie pentru a fi declarat ADMIS:
- media minimă la concurs 8,50

Secţia biblică

Durata: 1 an
Locuri zi: fără taxă
şi cu taxă
Discipline de concurs:
- Vechiul Testament
- Noul Testament

Secţia istorică

Durata: 1 an
Locuri zi: fără taxă
şi cu taxă
Discipline de concurs:
două materii **la alegere** din
- Istoria Bisericii Române
- Istoria Bisericii Universale
- Patrologie

Secţia sistematică

Durata: 1 an
Locuri zi: fără taxă
şi cu taxă
Discipline de concurs:
- Dogmatică
- Morală sau Istoria Religiilor

Secţia practică

Durata: 1 an
Locuri zi: fără taxă
şi cu taxă
Discipline de concurs:
- Teologie liturgică
- Drept sau Catehetică

CALENDARUL ADMITERII - 2001

- **Înscrierea:**
20-25 august 2001
între orele 8,30-14,00
la sediul Facultăţii de Teologie
- **Proba eliminatorie:**
3 septembrie
ora 8,00
- **Probe de concurs:**
4 septembrie, ora 9,00
Dogmatică
5 septembie, ora 9,00
Proba a II-a

CICLUL DE STUDII APROFUNDATE

- **Înscrierea:**
12-13 septembrie 2001
între orele 8,30-14,00
la sediul Facultăţii de Teologie
- **Probe de concurs:**
17-18 septembrie 2001

ACTE NECESARE LA ÎNSCRIERE:

— Diploma de bacalaureat sau adeverinţă de absolvire - în original (pentru absolvenţii de liceu);
— Diplomă sau adeverinţă de absolvire a Seminarului Teologic - în original (pentru absolvenţii de Seminar);
— Certificat de naştere - copie legalizată;
— Certificat de căsătorie (pt. femei) - copie legalizată;
— Certificat de botez - în original;
— Recomandarea preotului de parohie;
— Binecuvântarea ierarhului (de unde domiciliază candidatul);
— Buletin de identitate;
— 4 fotografii tip buletin;
— Adeverinţă medicală (elib. de medicul de familie);
— Copie legalizată după diploma de licenţă (pentru cei care sunt licenţiaţi ai unei facultăţi de minim 4 ani);
— Adeverinţă de student - pentru cei care frecventează încă o facultate);
— Un dosar plic şi 10 coli de hârtie format A4.

TAXA DE ÎNSCRIERE: 300 000 LEI
TAXA DE ŞCOLARIZARE: 250 USD/an

OFERTA EDUCAŢIONALĂ

— Dublă specializare profesională;
— Participarea la modulul pedagogic conferă dreptul licenţiatului în Teologie, indiferent de secţie, să predea ore de Religie;
— Frecventarea în paralel a cursurilor de la alte specializări ale facultăţii şi consemnarea lor în foaia matricolă;
— Diplome recunoscute de Ministerul Educaţiei şi Cercetării şi de Patriarhia Ortodoxă Română;
— Metode interactive de predare - învăţare - evaluare;
— Suport pedagogic continuu, asigurat de către cadre didactice de specialitate;
— Cercuri ştiinţifice studenţeşti şi alte activităţi cu profil teologic şi academic;
— Participări la sesiuni ştiinţifice şi simpozioane naţionale şi internaţionale;
— Acces la surse de documentare: biblioteca Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", cu peste 150 000 de titluri, Biblioteca Universitară, INTERNET etc.;
— Laboratoare dotate cu PC pentru editare de text;
— Burse şi ajutoare sociale, în funcţie de rezultatele obţinute în sesiunile de examene;
— Burse de studii în străinătate, prin programele europene TEMPUS, SOCRATES etc.;
— Studii postuniversitare (Ciclul de studii aprofundate şi Doctorat) în Teologie;
— Vizite de documentare la obiective de interes naţional: biserici, mănăstiri, muzee, monumente istorice, vestigii arheologice etc.;
— Condiţii de cazare în Căminul Facultăţii de Teologie;
— Condiţii de luare a mesei în Cantina Facultăţii.

Repartizarea locurilor subvenţionate şi cu taxă
Pentru anul universitar 2001-2002

Nr crt.	Specializarea	Locuri subvenţionate	Locuri cu taxă	Total locuri
1.	Teologie Pastorală, 4 ani zi	50	—	50
	Teologie Pastorală, frecvenţă redusă, 5 ani (Preoţi, personal monahal, a II-a facultate)	—	50	50
2.	Teologie Litere (Română), 4 ani zi	10	15	25
	Teologie Litere (Limbi străine), 4 ani zi	10	15	25
3.	Teologie Asistenţă socială, 4 ani zi	10	15	25
4.	Teologie Istorie, 4 ani zi (Specializare propusă pentru obţinerea aprobării de funcţionare provizorie)	8	17	25
5.	Teologie Patrimoniu (Restaurare), 4 ani zi (Specializare propusă pentru obţinerea aprobării de funcţionare provizorie)	7	13	20
	Total general	95	125	220

DOGMATICĂ ORTODOXĂ

I. REVELAŢIA DUMNEZEIASCĂ

1. Revelaţia naturală şi supranaturală (Introducere; Revelaţia naturală; Revelaţia supranaturală; Posibilitatea Revelaţiei);
2. Căile de transmitere a Revelaţiei supranaturale.
   - Sfânta Scriptură (Introducere; Inspiraţia Sfintei Scripturi; Lectura şi tâlcuirea Sfintei Scripturi);
   - Sfânta Tradiţie (Introducere; Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie; Aspectul statornic şi dinamic al Tradiţiei; Monumente şi documente ale Sfintei Tradiţii; Criteriile Sfintei Tradiţii; Deosebirile interconfesionale; Scriptura, Tradiţia şi Biserica);

II. DUMNEZEU UNUL ÎN FIINŢĂ

1. Cunoaşterea lui Dumnezeu (Cunoaşterea naturală şi supranaturală; Cunoaşterea catafatică şi apofatică; Cunoaşterea lui Dumnezeu în împrejurările concrete ale vieţii);
2. Fiinţa şi lucrările lui Dumnezeu. Atributele lui Dumnezeu (Originea divino-umană a atributelor lui Dumnezeu; Împărţirea atributelor dumnezeieşti: Atributele naturale; Atribute intelectuale; Atribute morale).

III. DUMNEZEU ÎNTREIT ÎN PERSOANĂ

1. Dogma Sfintei Treimi.
   - Descoperirea Sfintei Treimi în Sfânta Scriptură;
   - Formularea dogmei Sfintei Treimi şi precizarea terminologiei trinitare;
   - Persoanele Sfintei Treimi (Însuşiri speciale; Distincţii şi antinomii);

IV. DUMNEZEU CREATORUL

1. Crearea lumii nevăzute (Introducere; Originea îngerilor; Natura şi funcţiunea îngerilor; Numărul şi ierarhia îngerilor; Starea morală a îngerilor; Îngerii cei răi sau diavolii; Cinstirea îngerilor);
2. Crearea lumii văzute (Introducere; Referatul biblic despre crearea lumii văzute);
3. Crearea omului (Originea omului; Natura omului. Trup şi suflet; Omul ca protopărinte).
4. Căderea omului în păcat (Originea păcatului strămoşesc; Fiinţa păcatului strămoşesc; Teorii privind transmiterea păcatului strămoşesc; Urmările păcatului strămoşesc; Existenţa reală şi universală a păcatului strămoşesc; Deosebiri interconfesionale).

V. DUMNEZEU PRONIATORUL

1. Providenţa divină. Definiţia şi aspectele providenţei;
2. Realitatea providenţei divine (Introducere; Obiecţii împotriva providenţei şi combaterea lor).

VI. DUMNEZEU MÂNTUITORUL

1. Persoana Mântuitorului în raport cu Sfânta Treime;
2. Pregătirea omenirii pentru venirea Mântuitorului;
3. Proorociri despre venirea Mântuitorului;
4. Întruparea Mântuitorului. Persoana divino-umană a Mântuitorului;
5. Unirea ipostatică şi urmările ei dogmatice;
6. Opera de mântuire a lui Iisus Hristos (Introducere; Raportul dintre Persoana şi opera Mântuitorului Hristos; Raportul dintre mântuirea obiectivă şi subiectivă);
7. Întreita slujire a Mântuitorului (Introducere; Chemarea profetică; Slujirea arhierească; Demnitatea împărătească);
8. Răscumpărarea şi aspectele ei (Aspectul de jertfă al răscumpărării; Aspectul ontologic al răscumpărării; Aspectul recapitulativ al răscumpărării; Diferenţe interconfesionale);
9. Adeverirea morţii şi Învierii Mântuitorului.

VII. DUMNEZEU SFINŢITORUL

1. Persoana şi lucrarea Duhului Sfânt. Relaţia dintre Hristos şi Duhul Sfânt în iconomia mântuirii;
2. Harul divin mântuitor. Însuşirile lui (Harul Divin; Necesitatea harului; Gratuitatea harului; Universalitatea harului);
3. Harul, harismele şi darurile Sfântului Duh.
4. Mântuirea subiectivă sau îndreptarea (Introducere; Etapele îndreptării; Condiţia însuşirii mântuirii subiective - credinţa şi faptele bune; Mântuirea subiectivă privită interconfesional);
5. Cinstirea sfinţilor în Biserica Ortodoxă (Introducere; Cinstirea lui Dumnezeu; Cinstirea sfinţilor; Temeiurile cinstirii sfinţilor; Cinstirea sfintelor moaşte; Cinstirea sfintelor icoane; Cinstirea sfintei cruci; Preacinstirea Maicii Domnului; Pururea-fecioria Născătoarei de Dumnezeu);
6. Sfânta Biserică (Doctrina despre Sfânta Biserică; Întemeierea Bisericii; Fiinţa Bisericii; Însuşirile Bisericii; Membrii Bisericii; clerul şi credincioşii. Ierarhia bisericească);
7. Sfintele Taine (Introducere; Fiinţa Tainelor; Necesitatea Tainelor; Numărul Tainelor);
8. Sfânta Taină a Botezului (Introducere; Materia; Formula; Săvârşitorul; Primitorii);
9. Sfânta Taină a Mirului (Introducere; Materia; Formula);
10. Sfânta Taină a Euharistiei (Introducere; Materia; Formula; Săvârşitorul; Primitorul; Efectele);
11. Sfânta Taină a Mărturisirii (Introducere; Instituire; Formulă; Efectele pocăinţei);
12. Sfânta Taină a Preoţiei (Introducere; Efectele; Instituirea; Săvârşitorul; Primitorul);
13. Sfânta Taină a Nunţii (Introducere; Efectele; Săvârşitorul; Primitorii; Formula);
14 Sfânta Taină a Maslului (Introducere; Materia; Săvârşitorii; Primitorii; Efectele);
15. Ierurgiile. Sfintele Taine şi ierurgiile în viaţa Bisericii şi a credincioşilor.

VIII. DUMNEZEU JUDECĂTORUL. ESHATOLOGIA CREŞTINĂ

1. Învăţătura creştină despre moarte. Judecata particulară;
2. Starea sufletească după moarte (Introducere; Rai şi iad);
3. A doua venire a Domnului Iisus Hristos (Semnele Parusiei; Învierea morţilor; Judecata obştească sau universală);
4. Sfârşitul lumii (Introducere; Cer nou şi pământ nou; Viaţa de veci; Chinurile veşnice ale păcătoşilor).

(Continuare în pag. a 4-a)

(Urmare din pag. a 3-a)

BIBLIOGRAFIE: Pr. Prof. Dr. Isidor Todoran şi Arhid. Prof. Dr. Ioan Zăgrean — *„Teologie dogmatică" - Manual pentru seminariile teologice,* Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1991 (sau ediţia a doua, Ed. Arhidiecezană, Cluj-Napoca, 1997).

NOTĂ: În vederea obţinerii unui rezultat cât mai bun la examenul de admitere, candidaţii sunt rugaţi să ia în considerare următoarele:

a) Subiectele de examen se formulează strict pe baza programei analitice prezentate;

b) Subiectele de examen pot să conţină un întreg capitol din programa analitică. De exemplu subiectul *Căile de transmitere a Revelaţiei supranaturale: Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie* presupune tratarea *tuturor* subpunctelor indicate în programa analitică la capitolul respectiv. De asemenea, subiectele de examen pot să conţină doar o parte a unui capitol din programa analitică. De exemplu, subiectul *Sfânta Tradiţie (Introducere, Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie; Deosebiri interconfesionale)* presupune tratarea numai a subpunctelor indicate în subiectul de examen.

c) Toate capitolele cuprinse în programa analitică, cu subpunctele lor, pot fi subiecte de examen, inclusiv cele care s-au dat în anii anteriori.

d) Baremurile de corectare se vor alcătui strict pe baza bibliografiei indicate şi vor corespunde întocmai formulării subiectelor de examen. Tratarea oricăror altor subiecte care nu intră în cerinţele subiectelor de examen nu se ia în considerare.

ISTORIA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

1. Mărturii lingvistice şi arheologice despre răspândirea creştinismului pe teritoriul ţării noastre în sec. I-IV;
2. Viaţa creştină în Scythia Minor. Martiri, Episcopia Tomisului, teologi din Scythia Minor;
3. Începuturile Mitropoliei Ungrovlahiei. Mitropolia Severinului;
4. Mitropolia Moldovei în sec. XIV-XVI;
5. Viaţa bisericească în Transilvania în sec. XIV-XVI;
6. Viaţa monahală la români în sec. XIV-XVI. Sfântul Nicodim de la Tismana. Mânăstiri mai importante;
7. Tiparul în Ţara Românească şi Moldova în sec. XVI: Macarie, Filip Moldoveanu, Diaconul Coresi;
8. Mitropolia Ungrovlahiei în sec. XVII: Mitropoliţii Teofil, Ştefan, Varlaam şi Teodosie. Biblia de la Bucureşti.
9. Mitropoliţii Varlaam şi Dosoftei ai Moldovei. Sinodul de la Iaşi;
10. Mitropoliţii Ilie Iorest, Simion Ştefan şi Sava Brancovici ai Transilvaniei;
11. Mitropolitul Antim Ivireanul;
12. Dezbinarea Bisericii Orotdoxe din Transilvania în anii 1698-1701. Lupta clerului şi credincioşilor pentru apărarea Ortodoxiei în Transilvania în sec. al XVIII-lea.
13. Biserica din Ţara Românească şi Moldova în timpul regimului fanariot. Mitropoliţi şi episcopi - îndrumători ai culturii;
14. Mitropolitul Veniamin Costachi;
15. Mitropolitul Andrei Şaguna;
16. Biserica din România între anii 1859-1918. Reformele bisericeşti ale lui Alexandru Ioan Cuza. Recunoaşterea autocefaliei;
17. Biserica Ortodoxă Română în perioada 1918-1944. Patriarhii Miron Cristea şi Nicodim Munteanu;
18. Biserica Ortodoxă Română după 1848. Probleme generale. Patriarhii Justinian, Iustin şi Teoctist.

BIBLIOGRAFIE: Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* Manual pentru Seminariile teologice, ed. IV, Galaţi, 1996 (se pot folosi, la nevoie, şi alte ediţii anterioare).

NOTĂ: În vederea obţinerii unui rezultat cât mai bun la examenul de admitere, candidaţii sunt rugaţi să ia în considerare următoarele:

a) Subiectele de examen se formulează strict pe baza programei analitice prezentate;

b) Subiectele de examen pot să conţină un întreg capitol din programa analitică. Aceasta presupune tratarea *tuturor* subpunctelor indicate în programa analitică la capitolul respectiv. De asemenea, subiectele de examen pot să conţină doar o parte a unui capitol din programa analitică. În acest caz se presupune tratarea *numai* a subpunctelor indicate în subiectul de examen;

c) Toate capitolele cuprinse în programa analitică, cu subpunctele lor, pot fi subiecte de examen, inclusiv cele care s-au dat în anii anteriori;

d) Baremurile de corectare se vor alcătui strict pe baza bibliografiei indicate şi vor corespunde întocmai formulării subiectelor de examen. Tratarea oricăror altor subiecte care nu intră în cerinţele subiectelor de examen nu se ia în considerare.

LIMBA ROMÂNĂ

MANUALE VALABILE (cele după care candidaţii au studiat):

- *Limba română, manual pentru clasa a V-a,* ediţia 1996 şi 1997; autori: Ana Dumitrescu, Vasile Teodorescu;
- *Limba română, manual pentru clasa a VI-a,* ediţia 1997, 1998; autori: Mihaela Butoi, Gh. Constantinescu-Dobridor;
- *Limba română. Gramatică,* manual pentru clasa a VII-a, ediţia 1998, autor: Ion Popescu;
- *Limba română. Gramatică,* manual pentru clasa a VIII-a, ediţia 1999.
- *Limba şi literatura română,* manualele pentru clasele a IX-a, a X-a, a XI-a, numai capitolele: Compunere şcolară, Exerciţii de cultivare a limbii şi Noţiuni de teorie literară (numai figurile de stil).

T E M A T I C Ă

Proba scrisă la *Limba română (gramatică)* va cuprinde subiecte axate pe elaborarea de compuneri, interpretări de texte şi exerciţii de cultivare a limbii.

Cerinţele vor fi corelate cu informaţia cuprinsă în manualele de Limba şi literatura română pentru clasele a IX-a, a X-a şi a XI-a, în capitolele: COMPUNERI şi EXERCIŢII DE CULTIVARE A LIMBII.

Se va solicita redactarea unor tipuri de compuneri (cu destinaţie oficială, cu caracter epistolar, compuneri pe bază de texte literare şi experienţe de viaţă, cu caracter oratoric, compuneri după opere literare, compuneri libere), prevăzute în programa de liceu, în care se vor valorifica cunoştinţele referitoare la tehnicile de redactare a unei compuneri, cele referitoare la stilurile funcţionale ale limbii şi normele de natură gramaticală şi stilistică.

Subiectele de examen vor putea cuprinde interpretări stilistice ale unor texte cunoscute sau la prima vedere, în care să se valorifice cunoştinţele de teorie literară (mai ales figurile de stil studiate în liceu), de gramatică, lexicologie, semantică şi fonetică.

Interpretarea stilistică are în vedere: relaţia estetică dintre idee („conţinut") şi expresie, adecvarea expresiei la conţinutul ideatic şi emoţional al textului, încadrarea textului în opera din care face parte, argumentarea apartenenţei la un stil funcţional (ştiinţific, literar-artistic sau beletristic, juridico-administrativ sau oficial, publicistic etc.), evidenţierea valorilor expresive şi a contribuţiei particularităţilor de natură fonetică, lexical-semantică, morfologică, sintactică şi stilistică, la construirea şi transmiterea unui mesaj, identificarea figurilor de stil şi evidenţierea rolului acestora în operă, semnalarea unor abateri de la normele gramaticale şi stilistice, aprecieri cu privire la originalitatea stilului şi contribuţia autorului la cultivarea variantei literare a limbii.

NOTA 1. Subiectele nu vor cuprinde probleme teoretice de gramatică, nici analize morfo-sintactice, lexicale sau fonetice. Asemenea informaţii vor fi valorificate în compunerile şi interpretările de texte respective.

NOTA 2. Manualele indicate şi tematica de *limba română* sunt valabile şi unice pentru toate facultăţile, profilurile şi specializările din cadrul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, unde *Limba română* este disciplină de concurs.

LITERATURA ROMÂNĂ

Manualele valabile (cele după care candidaţii au studiat):

— Limba şi literatura română, manual pentru clasa a IX-a, E.D.P,. Bucureşti, 1996, 1997. Autori: M. Anghelescu, Gh. Lăzărescu, N.I. Nicolae, C. Bărboi, A. Gh. Olteanu, C. Stoica, V. Gheorghiu, C. Otobâcu, E. Berea-Găgeanu, I. Coteanu.

— Limba şi literatura română, manual pentru clasa a X-a, E.D.P., Bucureşti, 1997, 1998. Autori: N.I. Nicolae, A. Gh. Olteanu, E. Leahu, C. Parfene, M. Pavnotescu, E. Berea-Găgeanu.

— Limba şi literatura română, manual pentru clasa a XI-a, E.D.P., Bucureşti, 1998, 1999. Autori: M. Pavnotescu, N.I. Nicolae, A. Gh. Olteanu, Gh. Lăzărescu, E. Leahu, L. Pavel, V. Teodorescu, M. Cerchez, F. Ioniţă.

— Limba şi literatura română, manual pentru clasa a XII-a, E.D.P., Bucureşti, 1999, 2000. Autori: A. Grigor, M. Iancu, A. Ilian, E. Neagoe, M. Nebunu, N.I. Nicolae, A. Gh. Olteanu, L. Pavel, E. Roşca.

T E M A T I C Ă:

— Costache Negruzzi: *Alexandru Lăpuşneanul* (subiectul nuvelei; compoziţie; personaje; conflicte, trăsături romantice).

— Mihai Eminescu: *Sara pe deal; Luceafărul; Scrisoarea I; Glossă* (comentarii literare).

— Ion Creangă: *Amintiri din copilărie* (compoziţie, personaje şi mijloace de individualizare; viziune asupra lumii). *Povestea lui Harap-Alb* (motive narative; realism şi fantastic).

= Ion Luca Caragiale: *O scrisoare pierdută* (conflictul şi evoluţia lui; personaje; sursele comicului); *În vreme de război* (comentarii).

— Ioan Slavici: *Moara cu noroc* (subiectul nuvelei; personaje, analiza psihologică).

— Octavian Goga: *Rugăciune* (comentariu literar).

— Alexandru Macedonski: *Noaptea de decemvrie* (comentariu de text).

— George Bacovia: *Plumb* (comentariu literar).

— Mihail Sadoveanu: *Baltagul* (subiectul romanului; compoziţia; personaje; mit şi tradiţie).

— Tudor Arghezi: *Testament* (comentariu de text; estetica urâtului);

— Lucian Blaga: *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii, Paradis în destrămare* (comentarii literare).

— Liviu Rebreanu: *Ion* (compoziţie; personaje). *Pădurea spânzuraţilor* (problematica romanului, compoziţie, drama lui Apostol Bologa).

— Ion Barbu: *Riga Crypto şi lapona Enigel* (comentariu de text).

— Camil Petrescu: Elemente de noutate în estetica romanului, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* sau *Patul lui Procust* (problematica romanului; compoziţie; drama intelectualului).

— G. Călinescu: *Enigma Otiliei* (problematica romanului; compoziţie; personaje; specificul naraţiunii).

— Mircea Eliade: *La ţigănci* (subiectul; personaje; elemente fantastice; mitul labirintului; semnificaţia deznodământului) sau *Maltreyl.*

— Vasile Voiculescu: *Lostriţa;* (subiectul povestirii; elemente folclorice; personaje; semnificaţia deznodământului); *În Grădina Ghetsimani* (comentariu).

— Marin Preda: *Moromeţii,* vol. I, (problematica romanului; compoziţie, personaj principal; particularităţi stilistice).

— Nichita Stănescu: *Leoaică tânără, iubirea* (comentariu literar), *În dulcele stil clasic* (comentariu).

— Marin Sorescu: *Iona* (tematică; construcţie şi semnificaţii; personajul; semnificaţia deznodământului).

NOTA 1. Candidaţii trebuie să aibă competenţa:

— de a interpreta sau comenta un text literar, folosind limbajul adecvat;

— de a identifica şi motiva apartenenţa unui text la genul liric (teme, motive, organizarea textului, tipul de imagini - structura şi semnificaţia lor, limbajul poetic, prozodie), epic (temă, compoziţie, specificul naraţiunii, personaje şi caracterizarea lor etc.), dramatic (compoziţie, conflict, personaj etc.);

— de a explica, interpreta şi comenta momente ale subiectului literar, scene din operele recomandate (cu precădere fragmente reproduse în manual), fragmente de poezie, titluri de opere, replici ale unor personaje, motive, imagini-cheie;

— de a interpreta o operă ori a caracteriza un personaj (sub formă de eseu) pornind de la un citat din opera respectivă sau din receptarea critică a acesteia;

— de a folosi adecvat cunoştinţele de teoria literaturii, de a formula puncte de vedere proprii (argumente pe bază de text), de a se exprima corect din punct de vedere gramatical.

NOTA 2: Manualele indicate şi programa de literatură română sunt valabile şi unice pentru toate facultăţile, profilurile şi specializările din cadrul Universităţii „Lucian Blaga".

LIMBA ŞI LITERATURA FRANCEZĂ

1. Limba franceză, manual pentru clasa a VIII-a (anul IV de studiu), autor: Dan Ion Nasta. Probleme de gramatică şi vocabular tratate în manual - integral, ediţiile 1995—1997;

2. Limba franceză, manual pentru clasa a IX-a (anul V de studiu), autori: Aurora Botez, Malvina Ciurel, Felicia Mihai. Probleme de gramatică şi vocabular tratate în manual - integral, ediţiile 1995—1997.

3. Limba franceză, manual pentru clasa a X-a (anul VI de studiu), autori: Aurora Botez, Marian Perişanu. Probleme de gramatică şi vocabular tratate integral în manual, ediţiile 1995—1996;

4. Limba franceză, manual pentru clasa a XI-a (anul VII de studiu), autor: Marcel Saraş. Probleme de gramatică şi vocabular tratate în manual - integral, ediţiile 1995—1997.

T E M A T I C A:

Proba de limba franceză este o probă scrisă şi vizează domeniile gramatică şi lexic. În privinţa gramaticii sunt urmărite problemele de morfologie şi sintaxă prezentate în manual: concordanţa timpurilor la indicativ, *si* condiţional, folosirea subjonctivului şi concordanţa timpurilor la subjonctiv, domeniul pronumelui, al numeralului, al adjectivului şi adverbului, acordul participiului trecut, raporturile logico-sintactice şi conectorii de frază (pronume relative, conjuncţii şi locuţiuni conjuncţionale), fraza interogativă, pasivă şi negativă.

În privinţa lexicului se vor propune exerciţii vizând familia de cuvinte, sinonimia, omonimia, antonimia, polisemia, precum şi exerciţii de folosire în fraze proprii a respectivelor fenomene lexicale, inclusiv valorificarea prin construcţii de fraze a expresiilor evidenţiate de manuale.

Se vor propune şi transformări din discurs direct în discurs indirect şi invers, contrageri şi dezvoltări de fraze.

Retroversiunile propuse vor viza problemele de gramatică şi de lexic mai sus menţionate, iar la specializarea *Litere,* textul de tradus ar putea fi beletristic.

Nu se propun comentarii literare.

Este posibil să se propună un scurt comentariu al unei fraze de autor sau al unei maxime, în cel mult 50 de rânduri, sau o compunere liberă, pe o temă dată (descriere, naraţiune, dialog situaţional, scrisoare etc.). Se vor urmări, în acest caz, capacitatea de interpretare şi redactare corectă în limba franceză, de ordonare a ideilor şi de argumentare logică, şi în special corectitudinea exprimării, claritatea şi precizia acesteia, abilităţile de exprimare, bogăţia lexicală, originalitatea stilului candidatului.

LIMBA ŞI LITERATURA GERMANĂ

I. COMPETENŢA DE COMUNICARE SCRISĂ

Compunere liberă dirijată

- redactarea unei compuneri pe o temă dată sau pe baza unui suport vizual (cu început sau/şi sfârşit dat, cu număr fix de cuvinte sau nu; texte de diferite tipuri: narative, argumentative, reflexive);
- relatarea unei întâmplări reale sau imaginare, a unei situaţii din universul cotidian, a unei experienţe personale;

Conţinuturi tematice (inclusiv pentru compunerea tematică la specializările

B. Teologie protestantă şi Ştiinţe ale comunicării)

1. Alltag (Familie, Schule, Freizeit, Hobbys und Trinken, Mode und Kleidung, Probleme der Jungendlichen, Gesundheit, Einkaufen, Reisen, Sport, Urlaub, Umwelt, Wandern);
2. Charakterisierung und Beschreibung von Personen;
3. Heimat;
4. Dorf und Stadt. Vor- und Nachteile;
5. Wirklichkeit und Phantasie, Geschichte und Wahrheit, Liebe, Stolz und Eitelkeit;
6. Krieg und Frieden, Verfremdung und Menschlichkeit, Hilfsbereitschaft und Freundlichkeit, Freundschaft, Verantwortung, Autopferung, Ideale, Vorbilder.
7. Umwelt und Umweltschutz;
8. Landeskunde;
9. Berufe.

II. ACTE DE LIMBAJ

Redactarea unui dialog situaţional sau a unei scrisori (cu număr fix de cuvinte) în care să se realizeze următoarele acte de limbaj:

- a da/cere explicaţii/informaţii;
- a descrie/confirma/infirma o situaţie;
- a motiva o acţiune;
- a-şi exprima acordul/dezacordul, bucuria/supărarea/teama/rugămintea, simpatia/antipatia, interesul/dezinteresul, siguranţa/reţinerea, încrederea/neîncrederea, curiozitatea/indiferenţa / surprinderea / înţelegerea / compasiunea:
- a confirma/contrazice;
- a încuraja, a promite, a interzice;
- a face propuneri;
- a-şi exprima dorinţe/rugăminţi;
- a da ordine, a trasa sarcini;
- a da/refuza permisiunea;
- a-şi exprima intenţia/a întreba de intenţie;
- a atrage atenţia, a preveni;
- a transmite salutări, a invita, a prezenta pe cineva cuiva.

III. ELEMENTE ŞI STRUCTURI LEXICALE DIN URMĂTOARELE LECŢII CU CARACTER OBLIGATORIU CUPRINSE ÎN MANUALELE PENTRU CLASELE IX—XII

a) *Anul IV de studiu*

Din: *Limba germană, clasa a VIII-a* (Autori: Lidia Eremia şi Mioara Savinuţă) ed. 1995

1. Ein Stadtbummel
2. Falsch verstanden
3. Der Wald, ein Reichtum unseres Landes
4. Gefunden
5. In einem Warenhaus

b) *Anul V de studiu* (în funcţie de manualul folosit la clasă în anul de studiu respectiv)

Din: *Limba germană, Clasa a IX-a* (Autori: Ida Alexandrescu, Christiane Cosmatu, Ioan Lăzărescu), ed. 1995 şi urm.

1. Unser Vaterland

(Continuare în pag. a 5-a)

(Urmare din pag. a 4-a)

2. Braşov
3. „Erlkönig" von J. W. Goethe
4. „Warte nur, balde" von H. Spoerl „Der Stadtebauer von Bertolt Brecht sau

Din: *Deutsch mit Spaß, clasa a IX-a, Anul VIII de studiu* (Autori: Ida Alexandrescu şi Ioan Lăzărescu), ed. 1995 şi urm.

1. Fernsehen
2. Lesen
3. Freizeit und Hobbys
4. Rheinlandschaften
5. Großstädte

c. *Anul VI de studiu*

Din: *Limba germană, clasa a X-a* (Autori: I. Müller şi H. Müller), ed. 1955 şi urm.

1. „Die Abreise" nach J. H. Rosler
2. „Das Brot" von W. Borchert
3. München
4. Die Welt der Industrie und der Mensch
5. „Wenn die Haifische Menschen waren" von B. Brecht

d) *Anul VII de studiu*

Din: *Limba germană, clasa a XI-a* (Autori: I. Müller şi H. Müller), ed. 1995 şi urm.

1. „Nachts schlafen die Ratten doch" von W. Borchert
2. „Mein teures Bein" von H. Boll
3. „Leben des Galilei" von B. Brecht
4. „Die Physiker" von Fr. Durrenmatt
5. „Mein Stock" von K. H. Waggerl

NOTĂ: Verificarea nu vizează *conţinuturile* lecţiilor mai sus enumerate, *redarea* sau *interpretarea* lor, *ci elemente de vocabular, structurile de vocabular* cuprinse în ele.

IV. ELEMENTE ŞI CONSTRUCŢII GRAMATICALE

- Substantive (gen, număr, declinare, substantive compuse, derivare, substantivare);
- Adjectivul (poziţie, folosire şi grade de comparaţie, declinare, compunere şi derivare)
- Pronumele (personal, posesiv, demonstrativ, impersonal, declinare)
- Numeralul (cardinal şi ordinal)
- Verbul (predicativ, auxiliar, modal, poziţia în propoziţie, timpurile verbale, modul indicativ, modul conjunctiv, diateza activă şi pasivă, recţiune)
- adverbul (timp, loc, mod, grade de comparaţie)
- conjuncţia (coordonatoare şi subordonatoare)
- topica propoziţiei principale şi secundare
- construcţii infinitivale şi participiale
- propoziţii secundare (subiectivă, completivă, atributivă/relativă, circumstanţială temporală, condiţională, cauzală, modală, consecutivă, finală, de măsură progresivă)
- vorbire directă şi indirectă.

Cunoştinţele de gramatică vor fi apreciate integrator ca instrument auxiliar de transmitere a mesajului şi verificate în mod special prin exerciţii gramaticale de diverse tipuri. Sunt valabile tipurile de exerciţii de la prima limbă şi literatură străină.

LIMBA ŞI LITERATURA ENGLEZĂ

(Programă valabilă pentru Litere A şi B şi Limbi Moderne Aplicate* A şi B)

Subiectele concursului de admitere vor fi elaborate pe baza manualelor de limba engleză în uz, aprobate de Ministerul Educaţiei şi Cercetării, fie că sunt de tip vechi sau alternative.

Se cer problemele de vocabular: cuvinte, expresii în totalitatea lor, aşa cum sunt prezentate în manualele în vigoare. Se va acorda atenţia cuvenită expresiilor idiomatice conţinute în texte sau în exerciţiile aferente.

Problemele de gramatică conţinute în manuale şi parcurse la clasă vor fi verificate în cadrul concursului de admitere numai sub formă de exerciţii; se vor avea în vedere unele particularităţi, cum ar fi pluralele neregulate, comparaţia neregulată a adjectivelor şi adverbelor, concordanţa timpurilor, "if-clause"-ul, exerciţii de transformare de la diatiza activă la diateza pasivă şi invers, trecerea de la vorbirea directă la vorbirea indirectă şi invers, exprimarea modalităţii în limba engleză, subordonarea, precum şi altele existente în manuale sau volume folosite la pregătirea pentru admitere.

În alcătuirea subiectelor de literatură se vor avea în vedere autorii comuni tuturor manualelor menţionate mai sus: William Shakespeare, Charles Dickens, Mark Twain, Thomas Hardy, G. B. Shaw, Henry James, Ernest Hemingway.

Textul literar oferit spre interpretare nu va fi unul din manualele menţionate dar va aparţine unuia dintre autorii de mai sus.

Subliniem importanţa parcurgerii exerciţiilor ce conţin întrebări referitoare la textele literare, precum şi a tuturor noţiunilor de teorie literară studiate (satiră, ironie, perspectivă narativă, personaj, intrigă, etc.).

* Pentru secţia Limbi Moderne Aplicate cu specializările engleză-franceză, engleză-germană, franceză-engleză, germană-engleză este valabilă aceeaşi programă dar în locul subiectului de literatură candidaţii vor trebui să alcătuiască o compunere liberă pe o temă dată (scrisoare oficială/neoficială, invitaţie, descriere, dezbatere, etc.).

NOTĂ: Pentru secţiile istorie-engleză, teologie-engleză şi biblioteconomie-arhivistică (colegiu) este valabilă aceeaşi programă.

Prezentăm în continuare, sub formă de exemple, noi tipuri de exerciţii ce ar putea fi incluse în subiectele de concurs la limba engleză:

1. *Close:* Choose the correct answer from the four choices given below:

Every week a van pulls . . . (1) . . . workshop in a run-down Nottingham back street carrying a varied . . . (2) . . . - slides for playgrounds, hand-made desks and leisure materials for handicapped children.

1. a) off a looking-ordinary; b) off an ordinary-looking; c) out of a looking-ordinary; d) out of an ordinary-looking;

2. a) merchandise; b) load; c) goods; d) change.

2. *Reading:* Read the following text, then answer the questions below (unknown text):

1. Underline the sentence which does not belong to the passage.
2. Give the passage a title . . .
3. Which words of the first paragraph do the second and the third paragraphs develop?

2. . . . . .
3. . . . . .

4. Find at least two examples of "chores" (*the text being about chores*) . . . . . .
5. Find three adjectives in the text which describe the word "chores.".
6. Find the noun in the text that can be used as a synonym of "chore".
7. The *main idea* of the passage is that:

a) chores are repetitive, even boring, but necessary.

b) a "happening" is a strange sort of event opposed to a "chore".

c) chores have no visible mark of improvement or progress behind them.

d) a work, unlike a chore, has an existence of its own, outside of time, at least for a while.

8. Which of the following points support the idea "A work is an achievement"?

a) books are printed and manuscripts written.

b) the page of a book, a poem or a song live on for a while in the mind of their creator.

c) dancing and cooking are evanescent art forms.

d) if undertaken optimistically, works may produce pleasure.

9. Which of the following sentences is a restatement of the idea "Chores are repetitive"?

a) chores are neither pleasant nor unpleasant.

b) chores are foreseen in advance.

c) chores are compulsory.

3. *Translation:* Translate into English:

Ar fi putut prinde autobuzul de opt dimineaţa, dar apropiindu-se de staţie, zări o femeie tânără şi i se păru că-l aşteaptă pe el, aşezată pe o bancă, prefăcându-se că citeşte . . . (etc.).

4. *Multiple Choice:* Choose the correct form (one choice only):

1. Help! Mike (a) *fell* (b) *has fallen* (c) *is falling* into the river and he can't swim. (etc.).

5. *Literature:* Textele folosite mai jos trebuie considerate ca fiind exemple şi nu parte a programei de admitere la literatură.

a) *Multiple Choice:* Fill in with the appropriate answer:

1. Thomas Hardy is ranked among the greatest . . . . . novelists.

a) Romantic; b)Twentieth-century; c) Victorian.

2. The italicized phrase in

"On a beach at night alone / As *the old mother* sways her to and fro . . ." is a . . . . . .

a) symbol; b) metaphor; c) personification

3. "The Short Happy Life of Francis Macomber" by Ernest Hemingway is a . . . . . .

a) short novel; b) short story; c) tale

b) *True/False:* Write a T (true) or F (false) beside each sentence:

1. Sally Hayes and Jane Gallagher are main characters in the fragment from J.D. Salinger's *The Catcher in the Rye.*

2. The passage from *Tess of the D'Urbervilles* is descriptive of both natural setting and human character.

3. Ernest Hemingway's style is characterized by simplicity and conciseness.

4. *The Portrait of the Artist as a Young Man* is written from an omniscient point of view.

c) *Transformation:* Rephrase the following paragraphs in keeping with the norms of grammar, but also tuming it into a third person narrative:

"Then I thought for a minute, and says to myself, hoid on; s'pose you'd'a'done right and give Jim up, would you have felt better than what you do now?"

d) *Matching:* Match the italicized words and phrases in column A with their correspondents in column B:

A

- "... and he heard the *carawonging* roar..."
- "I thrice presented him a *kingly crown*..."
- "..... and such are daffodils
- With *the green world* they live in; ..."
- "Why should I cry out robbery because of a *stamp duty and a tea duty* and so forth?"
- "I am told you are looking for a *position*"
- *Fog* everywhere . . ."

B

- pun
- onomatopoeic epithet
- allusion
- symbol
- visual image
- metonymy

e) *Short/Extended Answer:*

1. Give a personal example of a lexical and grammatical repetition based on your knowledge of Charles Dickens's *Bleak House.*

2. In no more than 50 words, explain the pun in "brutish beasts". Refer to one of the characters in William Shakespeare's *Julius Caesar.*

3. Define the italicized words and phrases in terms of figures of spech:

a) "The *band of silver paleness* along the horizon made even the distant parts of the plain appear dark and near".

b) „Ben: The jungle is full of *diamonds,* Willy".

c) "... *As much mud* in the streets as *if the waters* had but newly retired from the face of the earth".

f) *Guided commentary:*

1. In 50 words comment on the symbolism of the title Chosen by J.D. Salinger for his novel.

2. In no more than 50 words, comment on the dramatic irony present in the following lines from.

G.B. Shaw's *The Devil's Disciple:*

"SWINDON: As a matter of form, sir, give yor name.

RICHARD: As a matter of form, then, my name is Anthony Anderson, Presbyterian minister in this town".

g) *Inference:*

1. Do these characters' names stand for anything in particular? Why do you think they have been chosen?

Morris Townsend; Willy Loman; Stephen Dedalus

2. Who is the story within the story in *The Open Window* told by and to what purpose?

3. Distinguish a group of imaginary characters created by Huck in the fragment from *The Adventures of Huckleberry Finn* by Mark Twain and comment on their part in the plot.

h) *Cultural Awareness:*

What historical event does Swift satirize with:

"When we ate eggs we used to break them open at the larger end. But our Emperor's grandfather, while he was a boy, once cut his finger when doing this. For this reason, the Emperor, his father, made a law that eggs were to be broken at the smaller end"?

6. *Idioms:* Find and underline the expression corresponding to the italicized idiom above:

He *stood up for* his friend - means that he

a) gave his friend his seat
b) defended him
c) went out with him (etc.).

7. *Error Analysis:* Find and correct the errors in the following:

I used to break my leg in a soccer game three month ago. (etc.).

8. *Writing:* Summarize the following fragment; imagine you are a journalist writing the Flash-News column. Do not exceed 50 words.

(unknown 150-word text).

PSIHOLOGIE

I. Introducerea în problematica psihicului uman;

II. Obiectul psihologiei;

PROCESELE PSIHICE SENZORIALE

III. Senzaţiile:

1. Definirea şi caracterizarea generală a senzaţiilor;
2. Analizatorul - Structură şi funcţii;
3. Principalele modalităţi senzoriale;
4. Legile generale ale sensibilităţii.

IV. Percepţia

1. Percepţia ca proces şi ca imagine primară obiectuală;
2. Fazele procesului perceptiv;
3. Legile percepţiei;
4. Formele complexe ale percepţiei;
5. Observaţia şi spiritul de observaţie;
6. Iluziile perceptive;

V. Reprezentare

1. Reprezentare ca proces şi imagine mintală secundară;
2. Calităţile reprezentărilor;
3. Clasificarea reprezentărilor;
4. Rolul reprezentărilor în activitatea mintală.

PROCESELE COGNITIVE SUPERIOARE

VI. Gândirea

1. Intelectul şi procesele cognitive superioare;
2. Gândirea ca proces psihic central;
3. Modalităţi de operare a gândirii;
4. Algoritmica şi euristica;
5. Noţiunile şi formarea lor;
6. Învăţarea cognitivă;
7. Înţelegerea;
8. Rezolvarea problemelor.

VII. Limbajul

1. Comunicare şi cunoaştere;
2. Funcţiile limbajului;
3. Formele limbajului.

VIII. Memoria:

1. Definire şi caracterizare generală;
2. Procesele şi formele memoriei;
3. Factorii, legile şi optimizarea memoriei;
4. Diferenţele individuale şi calităţile memoriei;
5. Memorie şi uitare.

IX. Imaginaţia:

1. Caracterizarea procesului imaginativ;
2. Procedee ale imaginaţiei şi combinatorica imaginativă;
3. Formele imaginaţiei;
4. Imaginaţia ca proces predilect al creativităţii;

ACTIVITĂŢI ŞI PROCESE REGLATORII

X. Activitatea umană

1. Noţiunea de activitate;
2. Elemente componente şi structura psihologică a activităţii;
3. Formele activităţii;

XI. Motivaţia:

1. Definirea şi funcţiile motivaţiei;
2. Modalităţi şi structuri ale motivaţiei;
3. Formele motivaţiei;
4. Motivaţie şi performanţă, optimism motivaţional.

XII. Afectivitatea:

1. Definirea şi specificul proceselor afective;
2. Proprietăţile proceselor afective;
3. Clasificarea trăirilor afective;
4. Declanşarea şi rolul proceselor afective.

XIII. Voinţa:

1. Voinţa ca modalitate superioară de autoreglaj verbal;
2. Structura şi fazele actelor voluntare;
3. Calităţile voinţei.

XV. Deprinderile:

1. Locul şi rolul deprinderilor în structura activităţii;
2. Felurile deprinderilor;
3. Condiţiile elaborării deprinderilor;
4. Etapele formării deprinderilor şi curba exerciţiului;
5. Priceperi şi obişnuinţe;
6. Interacţiunea deprinderilor, transferul şi interferenţa.

XVI. Atenţia:

1. Caracterizarea şi definirea atenţiei;
2. Formele atenţiei şi interacţiunea lor;
3. Însuşirile atenţiei şi educarea lor.

INTERACŢIUNEA PROCESELOR PSIHICE

XVII. Sistemul psihic uman şi conştiinţa.

SISTEMUL DE PERSONALITATE

XVIII. Personalitatea:

1. Omul ca personalitate;
2. Personalitatea ca obiect de studiu psihologic;
3. Individ - persoană - personalitate.

XIX. Temperamentele:

1. Latura dinamico-energetică a personalităţii;
2. Tipurile de activitate nervoasă superioară;
3. Particularităţi psihologice ale temperamentelor;
4. Locul temperamentului în sistemul de personalitate;
5. Portrete temperamentale.

XX. Aptitudinile:

1. Latura instrumental-operaţională a personalităţii;
2. Dotaţie nativă şi construcţie sau modelare prilejuită de învăţare;
3. Clasificarea aptitudinilor;
4. Inteligenţa ca aptitudine generală.

XXI. Caracterul:

1. Latura raţional-valorică a personalităţii;
2. Componentele de bază ale caracterului: atitudinea stabilă şi trăsătura volitivă.
3. Sistemul de atitudini. Structuri caracteriale.

XXII. Creativitatea:

1. Conceptul de creativitate;
2. Activitatea creativă;
3. Structura creativităţii;
4. Nivelul şi stadii ale creativităţii.

ELEMENTE DE PSIHOLOGIE SOCIALĂ

XXIII. Relaţiile interpersonale:

1. Definirea şi caracterizare;
2. Tipuri de relaţii interpersonale;
3. Locul şi rolul relaţiilor interpersonale în structura personalităţii.

XXIV. Grupul şi psihologia de grup:

1. Noţiunea de grup;
2. Caracteristicile definitorii ale grupurilor mici;
3. Psihologia de grup; natură şi efecte;
4. Metode şi tehnici de cercetare ale grupurilor mici.

BIBLIOGRAFIE:

Popescu - Neveanu P., Zlat, M., Creţu T., PSIHOLOGIE, Manualul pentru clasa a X-a, Şcoli normale şi licee, E.D.P., RA, Bucureşti, 1995, 1996, 1997 şi 1998.

Capitole scoase din manual:

- Metodele Psihologiei;
- Bazele neurofiziologice ale psihicului uman;
- Elemente de neurofiziologie.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

- 26 IUNIE a.c. — P.S. Sa a oficiat Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
  — A slujit şi a predicat la înmormântarea credinciosului Ezechil Oancea în biserica Sf. Ev. Luca din Sibiu.
- 28 IUNIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit slujba punerii pietrei de temelie la noua biserică cu hramul „Înălţarea Domnului" de la Spitalul Militar din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara slujeşte Vecernia şi Litia în Catedrală.
  — A luat parte la recepţia oficială oferită de Primăria Sibiu în onoarea consulului german.
- 29 IUNIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit, cu binecuvântarea Î.P.S. Andrei al Alba-Iuliei, Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ap. Petru şi Pavel" de la Penitenciarul din Aiud, rostind cuvânt de învăţătură.
- 30 IUNIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.
  — În biserica Sf. Antonie din Sibiu a oficiat taina Sf. căsătorii unei perechi de tineri, rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.
- 1 IULIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească şi punerea pietrei de temelie la noua biserică cu hramul „Învierea Domnului" d'n oraşul Dumbrăveni (pr. paroh Ioan Vuţă), rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara slujeşte şi predică la slujba Vecerniei în parohia Motiş, prot. Mediaş (pr. paroh Lucian Puşcă).
- 2 IULIE a.c. — P.S. Sa a prezidat examenul de capacitate pentru tinerii teologi din Arhiepiscopia Sibiului.
- 3 IULIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Capela mitropolitană şi slujba de Te-Deum cu prilejul deschiderii cursurilor preoţeşti de la Facultatea de Teologie din Sibiu.
- 4 IULIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală din Bucureşti şi slujba de Te-Deum cu prilejul deschiderii lucrărilor Sf. Sinod al B.O.R.
- 4—5 IULIE a.c. — P.S. Sa a participat la lucrările Sf. Sinod.
  — La întoarcerea spre Sibiu P.S. Sa a vizitat, împreună cu P.S. Gherasim al Râmnicului şi P.S. Calinic al Argeşului, Schitul Trivale din Piteşti.
- 7 IULIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
  — A participat în Piaţa Mare la festivitatea prilejuită de Ziua Poliţiei Române, rostind o alocuţiune.
  — Seara slujeşte vecernia la Catedrală.
- 8 IULIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" din Beclean, prot. Făgăraş, recent restaurată şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură.
  — P.C. pr. paroh Nicolae Ludu a fost hirotesit întru iconom-stavrofor.
  — Seara slujeşte şi predică la Vecernie în biserica parohială din Arpaşu de Sus, prot. Avrig. P.C. pr. paroh Bunea Ioan a fost hirotesit întru sachelar.

Arhid. VASILE AVRAM

Din activitatea Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna"

Revedere la două decenii de la absolvire

Marţi, 10 iulie a.c., s-au reîntâlnit, la sediul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, absolvenţii de acum două decenii (1981).

Programul a debutat cu Sfânta Liturghie, oficiată la ora 10,00, de către P.S. Visarion Răşinăreanu, înconjurat de un sobor de preoţi şi diaconi, dintre profesori şi absolvenţi, în paraclisul Facultăţii. P.S. Sa le-a adresat celor prezenţi un cuvânt de bun venit, din partea Î.P.S. Mitropolit Antonie al Transilvaniei. Cu acelaşi cuvânt i-a întâmpinat şi P.C. părinte prof. dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultăţii. P.C. Sa a omagiat memoria dascălilor şi absolvenţilor, care între timp s-au mutat la Domnul.

La ora 15,00 a avut loc slujba parastasului pentru cei adormiţi. Cu acest prilej, s-a adresat absolvenţilor P.S. dr. Ioan Mihălţan, Episcopul Oradiei, invitat în calitate de fost profesor al acelei serii de absolvenţi. A vorbit de asemenea, în numele absolvenţilor, P.C. pr. prof. dr. Ioan Sauca, directorul Institutului Ecumenic de la Bossey — Elveţia, care se numără între absolvenţi.

La 16,00 a avut loc îndătinata „oră de dirigenţie", cu participarea unora dintre profesori şi a absolvenţilor, însoţiţi de soţii şi în unele cazuri de copii.

Fiecare dintre absolvenţi a făcut o expunere a activităţii desfăşurate, cu realizările pe plan spiritual, misionar şi administrativ gospodăresc. Acest moment al întâlnirii a prilejuit un fructuos schimb de impresii şi experienţă, seria absolvenţilor din 1981, remarcându-se prin împliniri cu adevărat demne de pregătirea şi vârsta maturităţii celor în cauză. S-a adus, în final, mulţumire lui Dumnezeu pentru tot harul şi ajutorul pe care le-a revărsat peste vieţile şi destinul slujitorilor sfântului altar. S-a remarcat faptul cu totul pozitiv că în totalitate, absolvenţii prezenţi, în număr de 49, au fost hirotoniţi.

A urmat apoi o agapă frăţească în cantina Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna".

PARTICIPANT

Prof. dr. Nicolae Paulescu

(Urmare din pag. 1)

ca tămăduitori ai trupurilor.

Orele lui de curs aveau seriozitatea, demnitatea şi măreţia unui oficiu sacerdotal. Era sever, dar drept şi imparţial cu studenţii pe care îi iubea ca pe copiii săi.

Prof. Dr. Nicolae Paulescu a fost savant, om de ştiinţă în sensul cel mai autentic dar mai presus de toate „un Om de o aleasă ţinută morală".

Viaţa lui pământească a fost fără prihană — viaţă de anahoret închinată desăvârşirii intelectuale şi morale.

În cursurile sale la Facultate cu o severă dar ştiinţifică critică arăta netemeinicia materialismului, a darwinismului.

Convins de Dumnezeirea lui Iisus a trăit intens sub revărsarea harică a Bisericii strămoşeşti — Biserica Ortodoxă. Mărturisea: „Nu e Duminică şi nu e sărbătoare în care să nu mă duc la o modestă bisericuţă ortodoxă — ascult predica des la „Biserica Ene" şi acolo răpit de frumuseţea sublimei Liturghii a Sfântului Ioan Gură de Aur — să asist la jertfa Mielului lui Dumnezeu care ridică păcatele lumii". Nu se ruşina să se plece sub patrafirul preotului spre mărturisirea sfântă. Se împărtăşea cu Trupul şi Sângele Domnului spre iertarea păcatelor şi viaţa de veci. Prezenţa mea în biserică — mărturisea el — înseamnă „Unirea desăvârşită ce trebuie să existe între religie şi ştiinţă", Unire pe care materialismul ateu a încercat în zadar s-o schimbe într-o infamă şi dezastruoasă duşmănie. Vin deci să aduc înţelepciunii infinite prinosul de adoraţie, al ştiinţei vieţii.

Umbla în haine albe, simbol al curăţiei şi sfinţeniei creştine. Nu a fost căsătorit.

Atât în faţa studenţilor la facultate cât şi a credincioşilor la biserică, cuvântul său avea putere — trăire.

Redăm doar câteva mărturisiri din gândirea „Paulesciană" — actuale şi în zilele noastre, care sunt demne de urmat.

— Educaţia creştină a tineretului este unica salvare a neamului.

— Creştinul trebuie să citească cel puţin o dată pe an, cartea sfântă a Evangheliilor.

— Viaţa cu toate splendorile este un Imn închinat Creatorului — ştiinţa vieţii — cu toate luminile ei. Este o punte de lumină către Dumnezeu. Ştiinţa descoperă ceea ce a creat Dumnezeu. Ea nu creează ci luminează. Omul de ştiinţă nu se poate mulţumi să zică: „Credo in Deum". El trebuie să afirme: „Scio Deum esse".

— Ştiinţa este îngenuncherea smerită a creaturii în faţa Creatorului.

— Cel mai mare păcătos poate deveni o icoană de virtute, numai să vrea să îngenuncheze sub zarea înlăcrimată a pocăinţei — în luminişul de cer şi taină al iubirii divine. Dacă Omul şi-ar da numai puţină osteneală să experimenteze trăirea spiritului în Dumnezeu prin credinţă — toţi cei ce astăzi se îndoiesc de existenţa lui Dumnezeu şi a sufletului lor, ar culege roadele unor fericite certitudini, şi-ar da seama câtă deşertăciune e în viaţa de ţărână ce-o trăim şi câtă uscăciune fără sens e în toate halucinaţiile materialiste şi atee.

— Chemarea lui Hristos răsună şi azi peste zbuciumul neamurilor: „cel ce vrea să vină după Mine să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-mi urmeze Mie". Crucea, adică lupta cu patimile.

— Dumnezeu este iubire. Iubirea trebuie să stea în inima vieţii umane ca paradisul visurilor noastre să devină realitate... Prin iubirea plăcerii ne robim, prin iubirea lui Dumnezeu ne eliberăm. Iubirea este călăuza voinţei; ea e puterea ce ne uneşte cu Dumnezeu, ne face asemenea Lui, ea e cheagul şi temelia oricărei societăţi umane.

— Iisus Hristos este mai adânc decât toţi filosofii, mai divin decât toţi întemeietorii de religii, mai sublim decât toţi moraliştii, mai puternic decât toţi conducătorii de popoare. Om desăvârşit şi pur ca o lacrimă de rouă a zorilor, a cărui neprihănire atinge cerul. Asemenea Lui nu a fost Om pe pământ.

— Ştiinţa fără Dumnezeu se năruie-n haos; e o mărturie a neputinţei şi a nefiinţei.

— Viaţa care nu simte prezenţa lui Dumnezeu în lume se afirmă în anarhie. Dumnezeu e temelia şi încoronarea ştiinţei şi vieţii umane.

— Şcoala trebuie să fie un sanctuar unde slujesc cele mai reprezentative figuri de savanţi, zămisliţi din plămada duhului românesc; nu azil pentru concepţiile oloage ale unei pseudo-ştiinţe îmbolnăvite de ateism... Ştiinţa românească lipsită de respiraţia marilor orizonturi n-are nici o aderenţă roditoare cu sufletul Ţării. Ea falsifică generaţiile neamului, acele generaţii care trebuie să ştie că: Natura e un templu pe lespezile căruia poţi săruta urmele paşilor lui Dumnezeu.

— Adevărata civilizaţie nu poate fi decât creştină... Credinţa în Hristos e singură în stare să civilizeze pe om.

— Civilizaţia română? Hristos este piatra de temelie a istoriei noastre. Creştinismul este unica zare care deschide istoriei româneşti porţile veşniciei.

Prof. Dr. Nicolae Paulescu a fost savant, om de ştiinţă în sensul cel mai autentic al cuvântului, dar mai presus de toate om de o aleasă factură morală.

Frumuseţea sufletului său — urmarea lui Hristos prin cuvânt şi fapte şi-a manifestat-o iertând pe cei care i-au furat descoperirea vieţii sale — insulina — pe numeroşii săi vrăjmaşi prin cuvintele biblice: „Iartă-le lor, Doamne".

S-a stins din viaţă la 19 iulie 1931. A fost îngropat în cimitirul Bellu din Bucureşti, în murmur de rugăciune cu „tricolorul românesc şi Sfânta Cruce la cap" — conform dorinţei sale.

Biserica Ortodoxă îi cinsteşte memoria.

Din pilda vieţii lui, din gândirea lui trebuie să se adape generaţiile neamului.

De sus, din lumea de fericire şi lumină divină duhul celui ce a fost Prof. Dr. Nicolae Paulescu priveşte surâzător peste veacuri.

Ctitor al ştiinţei româneşti, creştin de elită al Bisericii Ortodoxe, icoană în veac a savantului român, flacără de duh românesc — acesta a fost profesorul şi savantul Nicolae Paulescu.

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● Protos. Dr. Juvenalie Ionaşcu scrie *„Sfânta Liturghie"*, reprezentare iconică a Împărăţiei lui Dumnezeu. Colecţia *Comorile pustiei*, alcătuită la iniţiativa unor monahi români de la Sfântul Munte Athos, apare cu binecuvântarea *Î.P.S. Nicolae*, Mitropolitul Banatului, Editura Anastasia, Bucureşti, 2001, 150 p.

Cartea aceasta introduce în tainele credinţei. Tratează teme despre pocăinţă ca o tristeţe îmbucurătoare, despre taina iertării vrăjmaşilor, despre naştere din apă şi din Duh, şi în cele din urmă despre vieţuirea monastică, pregustare a tainei Ierusalimului de Sus. Apoi se ocupă de Rugăciunea lui Iisus şi Împărăţia lui Dumnezeu. Toate acestea se fac înţelese prin Liturghia Îngerească.

„Sfânta Liturghie este o *lucrare comună*, o împreună slujire a oamenilor, a îngerilor şi a sfinţilor, în frunte cu Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu, angajând în aceasta şi întreaga creaţie: devine un fapt cosmic, care îşi dezvăluie astfel întreaga sa măreţie şi anticipează existenţial Împărăţia Cerurilor" (pag. 145).

Orice creştin e dator să treacă prin toate aceste categorii, dacă vrea să ajungă la mărturisirea lui Dumnezeu.

● Editura „Semne" publică volumul de poezii: *„Schimbarea la faţă"* de Theodor Răpan, Bucureşti, 2001, 301 p.

Este un volum de poezii substanţiale, se pare al şaselea din opera poetului. Prof. Vladimir Alexandrescu îi scrie o prefaţă frumoasă, iar el, poetul, dă o explicaţie valoroasă din care reiese că acest volum vine după treizeci de ani de aşteptare. Ceea ce e sigur, că vor veni şi altele.

El scrie printre alte lucruri interesante *„o explicaţie"*, care ar trebui citată în întregime. Scrie printre altele, citâm absolut la întâmplare din această prezentare: „Sunt fericit! După trei decenii de neliniştită aşteptare în anticamera proprii-mi fiinţe, am reuşit să tai, în sfârşit, cu briciul jugulara Cuvântului, ca apoi să las să curgă-n tipar roua acestor confesiuni: îndoieli trecute şi prezente, cazanii lirice jurnaliere, în mare parte, scrieri necesare. Am, în schimb, o singură dilemă: se va recunoaşte cineva în Poet? De-ar fi măcar unul!"

Apoi mai are un cuvânt intitulat: „Cel ce sunt", la sfârşitul volumului din care citâm:

„Jurist prin formaţie, nu magistratura, ci gazetăria şi apoi, diplomaţia mi-au fost mai aproape, deşi, judecând drept - şi cele cinci volume de până acum pot sta cumva mărturie - cred că adevărata mea profesie a fost şi a rămas totdeauna aceea de român. Iar poezia mi-a fost şi mi-a rămas marea dragoste, alături aceea pentru soţie, pentru copii, pentru prieteni, pentru cei care, precum tata, precum Nichita, nu mai sunt astăzi.

Am crezut, aşadar, în menirea mea, aceea de a-mi dărui sufletul semenilor, nu râvnind laurii celebrităţii, chiar dacă, parafrazându-l pe Bătrânul Pliniu, „poetul este singura făptură însufleţită pe care fulgerul nu o ucide întotdeauna".

În rest, las totul pe seama biografilor." (Theodor Răpan).

Citâm absolut la întâmplare doar câteva versuri din poezia „Mers desculţ": „Pâine cuvântului îmi formulează/ înţelesul. Îl leşină. Îl mistuie./ Poruncă albă - dimineaţa gândului. / Mers desculţ pe sârma Adevărului."

E o inimă şi o conştiinţă de mare poet.

● *Teologie şi Bioetică*, de Dr. George Stan; apare cu binecuvântarea P. S. Galaction, episcop al Alexandriei, Editura „Biserica Ortodoxă", Alexandria, 2001.

Autorul scrie pagini bine gândite cum ar fi: despre avort, despre procrearea medical asistată, apoi pagini foarte interesante despre SIDA, despre transplantul de organe şi despre ingineria genetică şi clonarea. Apoi are două capitole bine structurate despre: eutanasie şi homosexualitate. Adică tratează cele mai cunoscute şi mai interesante boli care bântuie societatea modernă.

„Specificul lucrării de faţă constă în faptul că aceste practici nu sunt interpretate doar din perspectiva unei etici care rămâne exterioară fiinţei umane, ci prin spiritualitatea ortodoxă, care are rădăcini în fiinţa omului. Acesta este criteriul fundamental moral care şade la baza concluziilor la care se ajunge în lucrarea de faţă. De aceea, o recomandăm călduros celor ce caută o lumină călăuzitoare în labirintul sinuos al unor probleme genetice, biologice sau etice, provocate de mersul impetuos al progresului ştiinţific şi tehnic contemporan". Acestea le scrie despre carte părintele profesor Dr. Dumitru Popescu.

Este o carte despre care nu se poate spune decât că e de mare actualitate şi un bun de circulaţie actuală, foarte interesant.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — readactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2,11.1. -61 15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Nan-Ioan
Str. A. Sever 27
Sibiu

Telegraful Român

SIBIU 26 09 01 16
SIBIU 7 6 09 01 1
SB 4

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
15 august
şi
1 septembrie
Nr. 31—34
2001

Maica Domnului — Maica Vieţii

Ne-a învrednicit preabunul şi milostivul Dumnezeu să prăznuim şi în acest an cu pace, cu bucurie şi cu mulţumire sufletească praznicul Adormirii Maicii Domnului sau Sfânta Maria Mare.

După o pregătire de două săptămâni, cu post, cu rugăciune şi mai ales cu *„Paraclisul"* Maicii Domnului săvârşit în fapt de seară, în biserici, am prăznuit şi noi împreună cu întreaga lume creştină pe Fecioara Maria cea care s-a mutat *„din moarte la viaţă şi de pe pământ la cer"*.

Împreună cu milioanele de creştini ortodocşi din întreaga lume am cântat în ajunul Praznicului prohodul Maicii Domnului şi am străjuit cu lumânări aprinse şi cu florile recunoştinţei lângă mormântul Prea Curatei, mormânt care a transformat fiecare biserică într-un mic Ghetsimani.

Şi în acest an fluvii de oameni s-au îndreptat spre sfintele biserici şi mânăstiri închinate Maicii Domnului din ţară unde în cântare şi rugăciune, în tăcere şi în umilinţă s-au rugat *„Împărătesei Cerurilor"*, pentru pacea şi liniştea sufletească a lor şi a întregii omeniri.

Poate că numai sărbătoarea Paştilor ne mai dă acest fior tainic de apropiere de cer şi de cele sfinte ca şi sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului.

Această sărbătoare aduce în suflete pacea şi binecuvântarea lui Dumnezeu prin mijlocirea şi rugăciunile aceleia care s-a învrednicit să-i fie Lui Maică pe pământ.

Prin relaţia noastră de *„fii ai Celui Preaînalt"*, noi devenim la rândul nostru, fii ai Maicii Preacurate, cea care

(Continuare în pag. a 2-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar
SIBIU

Personalitatea şi opera părintelui Dumitru Stăniloae*

— Interviu cu profesorul de patrologie al Facultăţii de Teologie a Universităţii din Atena, Stelian Papadopoulos.

— *Domnule profesor, am dori să ne spuneţi cine a fost părintele Dumitru Stăniloae?*

— Am avut cinstea şi binecuvântarea să-l cunosc pe venerabilul părinte Dumitru Stăniloae în mod personal. Când a fost chemat din propria mea iniţiativă, în urmă cu mulţi ani, aici în Grecia, în Facultatea noastră de Teologie, eu mi-am asumat responsabilitatea găzduirii lui. Însă în afară de aceasta, în mod repetat ne-am întâlnit în străinătate, la diferite conferinţe şi dialoguri intercreştine. Venerabilul părinte Dumitru Stăniloae era de o mare personalitate atât în teologia ortodoxă română cât şi în mod general, în întreaga teologie ortodoxă şi să nu ezităm să spunem în întreaga teologie creştină. S-a născut în Transilvania în anul 1903. Acolo, într-un mediu puţin

(Continuare în pag. a 6-a)

* Acest interviu a fost realizat de către Vasilis Argiriadis şi publicat în revista Tolmi a Arhiepiscopiei Atenei, în numărul din noiembrie 2000, pag. 74—77.

Traducere — mrd.

ŞTEFAN-LUCIAN TOMA

Simţăminte cucernice la Sfânta Maria Mare

La misiunea încredinţată de Iisus apostolilor săi, înainte de înălţarea sa la cer, a colaborat un număr însemnat de bărbaţi şi femei. Încă în decursul misiunii sale pământeşti, Iisus le-a dat apostolilor ca şi colaboratori, pe cei 70 de ucenici, la care s-au alăturat apoi şi alţii ca învăţători, evanghelişti, înzestraţi cu harisme profetice. Sf. Scriptură n-a păstrat numele ucenicilor şi colaboratorilor apostolilor; rar când desprindem numele câte unuia dintre ei. În serviciul misionar al apostolilor, la loc de frunte, a fost Prea Sfânta Fecioară Maria, mama lui Iisus. Tradiţia o consideră fruntaşă faţă de cei mai însemnaţi colaboratori şi părtaşi de soartă ai apostolilor. Drept recunoştinţă, dintru începuturi, Biserica a introdus zile şi sărbători corespunzătoare pentru comemorarea ei, aducând astfel aminte despre evenimente importante şi întâmplări însemnate din viaţa ei. Scumpe ne sunt zilele închinate Prea Sfintei Fecioare Maria: Sf. Maria Mică (ziua naşterii ei), Intrarea în Biserică (la vârsta de 3 ani), Bunavestire (la 15 ani), Sfânta Maria Mare, adică Adormirea Maicii Domnului.

Născătoare de Dumnezeu fiind, Prea Sfânta Fecioară Maria şi-a înfrăţit viaţa ei cu viaţa dumnezeiescului său fiu. Cât de fericită era ea odinioară în Vitfleem, veghind asupra pruncului iubit. Şi-a ocrotit fiul, pe îndelungile drumuri ale pribegiei în ţara Egiptului. Convieţuire intimă şi liniştită le-a fost apoi în Nazaret, când copilul Iisus creştea văzând cu ochii. El era mângâierea şi soarele vieţii maicii sale. Cât timp apoi soarele fiului ei strălucea sus pe cer şi mulţimea poporului îl preamărea, preafericita mamă a stat cu smerenie la o parte. În ceasul batjocurii şi al suferinţei fiului ei, ea a păşit însă neînfricată, pe faţă şi i s-a alăturat Lui. Pe drumul crucii (pe via longa), spre Golgota, sunt însemnate în piatră locurile pe unde a păşit Iisus sub povara crucii: unde a căzut întâia oară, unde a căzut a doua oară, a treia oară şi iarăşi unde i-a ieşit în întâmpinare mama lui. Pe dealul Căpăţânei, Prea Sfânta mamă a stat lângă crucea suferinţelor de moarte ale fiului ei iubit. Cu multă amărăciune în suflet şi-a dat ea seama, că nu poate face nimic spre a-i uşura suferinţele fiului

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Prinos de cinstire*

Am căutat să realizăm aici o troiţă întru amintirea celui ce a fost părintele Arsenie Boca. Eu l-am cunoscut foarte bine, aş zice că i-am fost ucenic şi dacă n-ar fi fost Prea Cuvioşia Sa nu ştiu dacă s-ar fi ridicat Mânăstirea aşa cum o vedem astăzi. Îmi aduc aminte că am fost aici pentru prima dată în 1946. Vă daţi seama că a trecut mai mult de jumătate de veac de atunci. Eram student.

Era aici doar biserica în care spovedea părintele Arsenie şi, atâta tot. Mi-aduc aminte că veneam din Bucureşti mulţi studenţi şi studente şi ne petreceam vacanţele aici.

Mai târziu, administraţia bisericească a fost nevoită să-l mute de aici. Acestea sunt întâmplări care ţin de regimul trecut. Ceea ce ţine de noi însă, e să-i păstrăm amintirea pentru că a fost un călugăr cu adevărat mare. Mi-aduc aminte cum ne spovedea şi după aceea, undeva prin pădure, pe aici, ne ţinea conferinţe, acelea care se găsesc de fapt acum tipărite în Cărarea Împărăţiei.

A fost un călugăr mare, cu dar de la Dumnezeu. Pe la sfârşitul vieţii a trebuit să-şi caute în dreapta şi în stânga un loc, asta ţinea de regimul acela, acum însă ar trebui să ne amintim de dânsul ca de un mare călugăr, ca de un mare părinte al neamului românesc, pentru că aşa a fost. Mi-aduc aminte că eram student în anul II. L-am ascultat şi o parte din noi i-au urmat destinul. Acum Dumnezeu să-l odihnească acolo unde este la Mânăstirea Prislop, de altfel, mânăstirea mea de metanie unde a fost înmormântat pentru că aceea era ultima lui mânăstire.

Dumnezeu să-l odihnească în pace. Învăţăturile lui să rămână pentru noi toţi, cuvinte ale adevărului adresate nouă de un slujitor al adevărului şi, fie ca troiţa aceasta să ni-l amintească aici, la intrarea în Mânăstire, ca pe unul din vrednicii slujitori ai altarului românesc. Dumnezeu să-l binecuvinteze pe el şi pe noi toţi care suntem amintitorii vieţii lui, aceia care iată, astăzi am adus până la realizarea acestei mânăstiri noi nu şi fără gândul înalt al prea cuviosiei sale.

Dumnezeu să-l odihnească cu drepţii, iar pe noi să ne miluiască ca un bun şi de oameni iubitor. AMIN.

† **Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ**
Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

* Cuvânt rostit cu prilejul sfinţirii troiţei de la intrarea în Mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus în 16 august 2001, Sfinţii Brâncoveni.

Io Mihail Voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Ţării Româneşti, al Ardealului şi a toată Ţara Moldovei

Aşa, cum o întâlnim în titlul acestui articol, suna titulatura lui Mihai Viteazul (1593—1601), aflat pe un act din 6 iulie 1600, dat la Alba Iulia. Din alte hronici aflăm că a fost feciorul postum al voievodului Pătraşcu cel Bun († 1557) şi al Tudorei, devenită ulterior monahia Teofana[1].

Domnitorul unificării a intrat în domnie într-o perioadă în care Poarta Otomană prezenta un real pericol pentru Europa creştină. Singura ieşire din situaţia existentă presupunea organizarea luptei antiotomane sub auspiciile unei coaliţii, de talia *Ligii Sfinte*, scopul final fiind alungarea otomanilor de pe continentul european. Papa Clement al VIII-lea (1592—1605) îi îndemna stăruitor pe suveranii Creştinătăţii să se unească, concentrarea urmând a se face în jurul împăratului Rudolf al II-lea (1576—1612) de Habsburg. Apelul a găsit ecou până şi în Spania lui Filip al II-lea de Habsburg — aflat atunci la o vârstă venerabilă — apoi în câteva stătuleţe germane, precum şi în seniorii nord-italiene de talia Toscanei, Mantovei ori Ferrarei[2]. O deosebită importanţă prezentau cele trei Ţări Româneşti, deoarece ele se aflau în vecinătatea nemijlocită a otomanilor şi formau o bază de operaţiune indicată.

O primă manifestare a lui Mihai Viteazul, de aderare la frontul ce se năştea, a constituit-o răscoala contra turcilor, desfăşurată în iarna anilor 1594—1595. *În ţara mea aşi fi putut să rămân liniştit şi sigur, fără nici o teamă, dacă nu m-ar fi chemat credinţa mea faţă de creştinătate*[3], i-a scris el împăratului. Era de la sine înţeles că Poarta nu putea accepta situaţia — mai ales că răscoala s-a extins şi în Moldova — primejdioasă pentru ea dintr-o întreită listă de motive, politic, militar şi economic. Ea reprezenta un exemplu, un îndemn pentru creştinătatea balcanică, apoi o importantă extindere a frontului de luptă şi, nu în ultimul rând, o perturbare serioasă a aprovizionării Capitalei de pe ţărmul bosforan. În consecinţă, sultanul a decis pedepsirea *hainului* Mihai Vodă al Ţării Româneşti, trimiţând o oştire impresionantă sub conducerea lui Ferhat Paşa, marele vizir, înlocuit încă înainte de a trece Dunărea, de adversarul său, Sinan Paşa. Bun strateg, Mihai Viteazul a ales drept teren de confruntare, un loc între Giurgiu şi Bucureşti, mai precis Călugăreni, în care adversarii, numeroşi, nu-şi puteau desfăşura forţele. Victo-

(Continuare în pag. a 4-a)

Dr. CONSTANTIN ITTU

1. C.C. Giurescu, **Istoria Românilor**, vol. II, partea I, Bucureşti, 1940, p. 256. Despre cei care i-au contestat ascendenţa domnească lui Mihai Viteazul vezi: C. Ittu, **Monahia Teofana sau doamna Tudora mama lui Mihai Viteazul**, în „Telegraful Român", Anul 148, Nr. 15—16, 15 aprilie 2001, p. 2; republicat în C. Ittu, **Semnale de Telegraf**, Sibiu, 2001, pp. 87—91.
2. A. Oţetea, **Istoria poporului român**, Bucureşti, 1970, p. 137.
3. Giurescu, **op. cit.**, p. 260.

Asumpţiunea Maicii Domnului*

Începând cu secolul al VI-lea, Biserica Creştină a serbat Adormirea Maicii Domnului la 15 august, o sărbătoare ce a rămas de maximă importanţă în ceea ce priveşte ultimul moment al vieţii pământeşti a Prea Sfintei Fecioare. Împăratul Mauriciu stabilea, printr-un decret imperial, această sărbătoare în ziua de 15 august, dar ea era intrată deja în tradiţia Bisericii. Până azi, Biserica Ortodoxă sărbătoreşte Adormirea Maicii Domnului cu un imn, care este chiar condacul zilei, operă a Sfântului Ioan Damaschin: „Pe Născătoarea de Dumnezeu, ceea ce este în rugăciuni şi în folosinţe neadormită, nădejdea cea neschimbată, mormântul şi moartea nu au ţinut-o. Căci ca pe Maica Vieţii, la viaţă a mutat-o Cel ce s-a sălăşluit în pântecele ei cel pururea fecioresc". Acest imn reflectă fidel învăţătura Bisericii Ortodoxe privind pe Maica Domnului nostru Iisus Hristos.

În iconomia mântuirii, Maica Domnului ocupă un loc central. Întruparea Domnului — care „s-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Fecioara Maria s-a făcut om" — e în acelaşi timp descoperirea definitivă a lui Dumnezeu şi împlinirea desăvârşită a omului, realizarea vocaţiei umane. „Dumnezeu s-a făcut trup, astfel încât omul să poată deveni dumnezeu", afirmă Sfântul Atanasie al Alexandriei. În Hristos, Dumnezeu se descoperă într-adevăr şi real, altfel ar fi rămas inaccesibil, invizibil şi incognoscibil. Nimeni nu poate „să vadă faţa Sa... şi să trăiască" (Ies. 33, 20). Îngerii înşişi îşi acoperă faţa di-

(Continuare în pag. a 3-a)

Protos.
IUVENALIE IONAŞCU

* Este textul unei relaţiuni prezentate la Primul Forum Internaţional de Mariologie, cu ocazia aniversării a 50 de ani de la anunţarea dogmei Asumpţiunii Maicii Domnului cu trupul la cer, de către Papa Pius al XII-lea. Forumul s-a desfăşurat în Ateneul Pontifical Antonianum, la Roma, în zilele 30—31 octombrie 2000.

ASTRA 140 ani — 1861—2001
Despărţământul Miercurea Sibiului — 100 ani

Ioan Droc — protopopul Miercurii

un cleric preacucernic şi un autentic om de cultură

În anul când se împlinesc 140 de ani de la urzirea Asociaţiunii şi — binecuvântată coincidenţă — un secol de la întemeierea Despărţământului din Miercurea Sibiului, se cuvine să ne amintim cu evlavie şi recunoştinţă de cei ce ne-au fost înaintaşi. Iar localitatea Miercurea, aşezare românească datând din preistorie, după cum arată Eugen Străuţiu în recenta sa monografie a localităţii[1] a dat sau a ocrotit, de-a lungul timpului, câteva nume de mari personalităţi ale culturii, artei şi vieţii social-economice româneşti, între care îi amintim pe:

ILIE MĂCELARIU, întemeietorul primului partid politic românesc din Transilvania (P.N.R.), înfiinţat la Miercurea Sibiului, în martie 1869, şi unul dintre fruntaşii care au pornit campania pentru constituirea Asociaţiunii Transilvane pentru Literatura Română şi Cultura Poporului Român (ASTRA) în 1860 şi apoi, semnatar al actului de urzire din 1861, alături de Şaguna, Şuluţiu, Raţiu, Cipariu, Bariţiu şi toţi cei 176 de semnatari.

CORNEL MEDREA, artistul cu cea mai bogată operă dintre toţi sculptorii români, din lucrările căruia amintim doar două, aflate în judeţul Sibiu: bustul poetului George Coşbuc, la Sibiu şi bustul cărturarului Gheorghe Lazăr, la Avrig.

G-ral VICTOR PRECUP, cel care, împreună cu mitropolitul Nicolae Bălan, a fost însărcinat de ardeleni să transmită guvernului român exilat atunci la Iaşi, dorinţa acestora de a se uni cu Ţara.

La Miercurea şi-a petrecut câtiva ani ai adolescenţei publicistul şi omul politic VALERIU BRANIŞTE, al cărui părinte, Moise Braniste, a fost aici pretor de plasă.

Şi . . . lista ar putea continua . . .

În această ilustră galerie trebuie să-l încadrăm şi pe protopopul IOAN DROC, pentru toate înfăptuirile sale pe plan bisericesc, cultural şi . . . financiar-bancar.

Ioan Droc s-a născut la Răşinari în anul 1836, dintr-o familie cu frumos şi cunoscut nume în zonă, tatăl său fiind preot.

Urmează şcoala primară la Răşinari, apoi gimnaziul, liceul şi teologia la Sibiu. După absolvire, este, la început, numit învăţător şi catehet la şcoala confesională din satul natal, iar după primirea tainei preoţiei, chiar de la mitropolitul Andrei Şaguna, în 1864, este ales protopresbiter şi, în anul 1872, se mută la Miercurea Sibiului. Protopopiatul său cuprindea 24 de parohii, cu 26 425 suflete.[2]

Odată ajuns la Miercurea, preotul Ioan Droc este confruntat cu multe şi grele probleme financiare, în primul rând, pentru că se impunea plata tuturor datoriilor contractate cu ocazia lucrărilor de ridicare a bisericii ortodoxe din localitate. Contribuie el însuşi cu sume destul de mari pentru rezolvarea acestei importante probleme: 500 fl., chiar în 1872 şi cu 3 204 fl. în 1898, pentru repararea bisericii.

La îndemnul său, şi pentru că avea experienţa câştigată la Răşinari ca întemeietor, alături de Visarion Roman, al cooperaţiei de credit — prima din ţară — înfiinţează şi la Miercurea o „Casă de păstrare" al cărui preşedinte este ales şi căreia îi alcătuieşte Statutele.[3]

Spirit activ şi receptiv la toate evenimentele vremii sale, mai ales la cele legate de soarta neamului românesc, protopopul Ioan Droc şi soţia sa, Agapia, născută Burbea, fiica unui negustor braşovean, ia act de acţiunile românilor de peste munţi şi organizează colecte de materiale şi bani pentru ajutorarea ostaşilor români în timpul Războiului de Independenţă de la 1877/78.

Dar, remarcam mai sus, protopopul Droc a fost şi un autentic om de cultură. Sub preşedinţia sa a luat fiinţă, în anul 1901, Despărţământul Miercurea al ASTREI, **eveniment care a înviorat simţitor viaţa spirituală a localităţii şi a zonei. Printre alte activităţi culturale, este de amintit concertul teologilor sibieni sub bagheta lui Gheorghe Dima, reprezentaţiile teatrale şi înfiinţarea fanfarei româneşti din localitate.**

Casa familiei Droc este vizitată de personalităţi de seamă ale culturii româneşti, între care scriitorul Duiliu Zamfirescu, care îl portretizează în romanul „Îndreptări": „De statură mijlocie, cu barba albă, îmbrăcat curat şi, mai cu seamă, vorbind limba fără nici-un

(Continuare în pag. a 7-a)

Prof. NICULAE GASTONE
Miercurea Sibiului

Arhiepiscopul Victorin Ursache

Încărcat de ani şi de daruri, înalt Prea Sfinţitul VICTORIN, Arhiepiscopul românilor din America şi Canada, a trecut pragul acestei lumi trecătoare, la jumătatea lunii iulie 2001. Dincolo de ocean, departe de Mânăstirea unde-şi făcuse făgăduinţele şi de Bucovina natală, bătrânul Arhiepiscop şi-a dat sufletul în mâna lui Dumnezeu după o lungă suferinţă, pe care a purtat-o cu discreţia unui monah autentic. După dorinţa sa, trupul său a fost adus în ţară şi a fost îngropat la Mânăstirea Putna, aproape de satul natal. Sâmbătă, 21 iulie 2001, la vremea amiezii, un avion a adus de dincolo de ocean sicriul cu trupul cuviosului Arhiepiscop. Pe aeroportul Otopeni, s-a săvârşit Panihida, de către un sobor de preoţi şi diaconi, în frunte cu P.S. Vincenţiu Ploieşteanul, Episcop-vicar patriarhal, P.S. Sebastian Ilfoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor şi P.S. Gherasim Putneanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei şi Rădăuţilor. Însoţit de P.S. Gherasim Putneanul sicriul cu trupul Arhiepiscopului VICTORIN a fost adus la Putna. Duminică, 22 iulie, după săvârşirea Sf. Liturghii, în curtea Mânăstirii s-a săvârşit slujba Prohodului, cu rânduiala înmormântării monahilor. Împreună cu soborul Mânăstirii şi al reprezentanţilor clerului din America şi Canada au slujit Î.P.S. Iosif, Mitropolitul românilor din Europa, Î.P.S. Bartolomeu, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului, Î.P.S. Pimen, Arhiepiscopul Sucevei şi Rădăuţilor, P.S. Ioachim, Episcopul Huşilor şi P.S. Gherasim Putneanul, Episcop-vicar al Sucevei şi Rădăuţilor. Din Eparhia păstorită de Arhiepiscopul VICTORIN au fost de faţă Arhim. Casian şi Pr. Nicolae Apostola. De asemenea, au fost prezente trei surori ale răposatului, nepoţi, rude, consăteni şi mulţi credincioşi. Duioasele cântări de îngropăciune şi-au împletit glasul cu picăturile de ploaie, care au căzut într-una (ziarul „Evenimentul de Iaşi" a publicat a doua zi un articol intitulat „Cerul a plâns la înmormântarea Arhiepiscopului Victorin Ursache"). La sfârşitul slujbei, Î.P.S. Pimen a dat citire mesajului trimis de P.F. Părinte TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. P.S. Ioachim, Episcopul Huşilor, delegatul Î.P.S. Mitropolit Daniel, a citit mesajul trimis de Î.P.S. iar Arhim. Melchisedec Velnic, Starețul Mânăstirii Putna, a citit mesajul P.S. Casian, Episcopul Dunării de Jos. Î.P.S. Bartolomeu al Clujului a rostit un frumos cuvânt de aducere aminte, evocând anii petrecuţi împreună cu Arhiepiscopul Victorin în America, perioadă în care l-a cunoscut ca pe un ierarh cu viaţă îmbunătăţită, luptător pentru canonicitate şi pentru păstrarea legăturilor cu Patriarhia Română, într-o perioadă foarte grea. Arhiepiscopul Victorin a fost înmormântat la cimitirul Mânăstirii Putna, aşa după cum şi-a dorit aşa de mult în ultimii ani ai vieţii, pentru a aştepta aici „trâmbiţa chemării învierii de apoi" după cum remarca P.F. TEOCTIST în mesajul său.

Arhiepiscopul VICTORIN s-a născut la 24 iulie 1912 în localitatea Mănăstioara- Siret, judeţul Suceava. A absolvit Liceul din Siret, apoi Facultatea de Teologie din Cernăuţi. A făcut mai târziu studii la Institutul Biblic din Ierusalim. A intrat în rândul călugărilor la Mânăstirea Neamţ în 1937, unde a şi fost hirotonit diacon, la 20 iulie 1937 şi ieromonah la 1 august acelaşi an. A fost stareţ al Marii Lavre şi profesor şi director al Seminarului nemţean până în anul 1946. La Neamţ a legat prietenie cu monahul Cleopa, devenit mai târziu cunoscutul duhovnic şi misionar, care împrumuta în vremea aceea cărţi din biblioteca Lavrei. Cu puţin timp înainte de trecerea din această lume a părintelui Cleopa, cei doi prieteni s-au întâlnit la Mânăstirea Sihăstria, cu prilejul sfinţirii altarului noii biserici, în 1997. În anii 1946—1956, Victorin Ursache a devenit duhovnicul şi prietenul unui alt monah cuvios, Ioan Iacob, care a primit darul Preoţiei la recomandarea Arhimandritului de atunci VICTORIN. În anul 1946 a fost trimis de către Patriarhul Nicodim ca reprezentant al Patriarhiei Române pe lângă Patriarhia din Ierusalim (1946-1956). Din anul 1956 s-a stabilit în America, unde a fost preot misionar, iar din 1966 episcop (hirotonit la 7 aug. 1966). La 11 iunie 1973 a fost ridicat la rangul de Arhiepiscop. A fost membru al Conferinţei Permanente a Episcopilor Ortodocşi din America. S-a bucurat de o mare preţuire, mai ales pentru aşezarea sa duhovnicească, pentru smerenia şi evlavia sa. A fost un misionar neobosit, care a călătorit mult pentru a-L propovădui pe Hristos românilor de dincolo de ocean. După o viaţă întreagă petrecută într-o smerenie de Pateric, Arhiepiscopul VICTORIN s-a întors acasă şi aşteaptă în tihna cimitirului de la Putna ziua cea mare a Învierii.

Veşnică să fie pomenirea lui!

Protos. TIMOTEI AIOANEI

Maica Domnului — Maica Vieţii

(Urmare din pag. 1)

prin ascultarea ei la Buna-Vestire a devenit *„Maica Domnului"* şi totodată Maica Bisericii şi Maica noastră a tuturor.

De la leagănul umil din Betleem şi până la Crucea Golgotei, Fecioara Maria a străjuit ca o umbră lângă Fiul ei, ascultându-i cuvintele, împlinindu-le şi mijlocind pentru oameni. De la Adormirea ei *„cea fără de moarte"*, şi până la sfârşitul veacurilor Maica Domnului împărăteşte în ceruri alături de Fiul ei preaiubit şi se roagă necontenit pentru întreaga lume. Ea este *„caldă folositoare, zid nebiruit, izvor de milă şi lumii scăpare"*, cum o numim atât de frumos în cinstitul ei paraclis, ea a devenit prin ascultarea şi smerenia ei *„roaba Domnului"* care a transformat-o apoi după moartea ei în *„Împărăteasa cerului şi a pământului"*, care veghează de atunci în chip spiritual asupra neamului creştinesc.

Ortodoxia ca păstrătoare a credinţei celei adevărate şi pure are drept tezaur de mare preţ între altele şi cinstirea Sf. Cruci şi a Sf. Fecioare Maria.

Numele ei este cinstit cu sfinţenie de către Biserică şi este invocat în rugăciune mereu dar mai ales în ceasuri de grea încercare *„la toată măhnirea sufletului şi la vreme de nevoie"*.

Maica Domnului ocroteşte Biserica noului Legământ şi cu sfintele ei rugăciuni depărtează de la tot sufletul creştinesc care o cinsteşte şi-i cere ajutorul toată *„durerea şi întristarea şi suspinarea"*.

Ea apără în chip minunat bisericile închinate ei, sfintele mânăstiri şi schituri care o au protectoare şi întreaga lume creştină, mai ales cea ortodoxă se simte mângâiată şi întărită cu sfintele ei rugăciuni.

Să o cinstim aşa cum se cuvine pe Maica Vieţii, să căutăm să-i urmăm pilda ei de ascultare, de smerenie şi de rugăciune şi să ne ostenim şi noi întru înfăptuirea binelui în viaţa noastră pământească.

Cuvintele ei de la Nunta din Cana Galileii *„Faceţi tot ce vă va spune El"* (Ioan 3), adică Fiul Său, să ne fie un *memento* al întregii noastre vieţi. Să împlinim acest cuvânt al Maicii Domnului prin plinirea şi lucrarea poruncilor sfinte pe care le avem în sfânta Evanghelie, pentru a putea dobândi şi noi mântuirea sufletului şi viaţa de veci.

Să o fericim pe Maica Domnului *„cea întru rugăciuni neadormită"* şi să o lăudăm fără de încetare rugând-o să ne fie caldă folositoare şi rugătoare în toate zilele vieţii şi să ne fie alături în ceasul morţii noastre. AMIN.

Simţăminte cucernice la Sf. Maria Mare

(Urmare din pag. 1)

ei, nu-i poate potoli setea şi nici să-i lege rănile. S-au împlinit atunci cele prezise de dreptul Simeon, la aducerea la templul din Ierusalim, că prin sufletul Mariei va trece sabie (Luca 2, 35). Martoră la răstignirea pe cruce a Fiului ei între doi tâlhari, i-a grăit atunci Iisus, cu cuvintele stihoavnei: „Nu te tângui, maică, văzându-mă spânzurat pe lemn, pe mine Fiul tău şi Dumnezeu, cela ce am spânzurat pământul peste ape, că mă voi scula şi mă voi preamări . . ." Ea a ţinut să vestească lumii, că-i aparţine Lui şi-i rămâne devotată, chiar dacă şi apostolii l-au părăsit. Şi sta Maria la poalele crucii fiului ei (stabat Mater) (Ioan 19, 25). Nicicând n-a suferit o mamă atâtea amaruri, ştiut fiind că Iisus „nimic nedrept n-a săvârşit" şi că „omul acesta — cu adevărat — drept a fost" (Luca 23, 41 şi 47). Împreună cu proorocul Ieremia, pare că a grăit ea: „Toţi care treceţi pe cale, priviţi şi vedeţi de este vreo durere ca durerea mea" (Plâng. 1, 12). Ea n-a bestemat şi n-a cerut de la Dumnezeu răzbunare asupra pricinuitorilor de suferinţe. În acele ceasuri triste din viaţa ei, părea că grăieşte ca odinioară în faţa îngerului: „Iată roaba Domnului!" (Luca 1, 38).

Văzând Iisus la poala crucii pe maică-sa şi pe ucenicul pe care îl iubea, a zis maicii sale: „Femeie, iată fiul tău! Apoi a zis ucenicului: iată mama ta! Şi din ceasul acela ucenicul a luat-o în casa sa" (Ioan 19, 26—27).

Prea Sfânta Fecioară Maria a fost de faţă pe Muntele Măslinilor, când Fiul ei s-a ridicat la tronul ceresc, la Tatăl, de unde venise. După înălţarea lui Iisus la cer, Prea Sfânta Fecioară Maria, împreună cu femeile mironosiţe şi cu sfinţii apostoli au stăruit în rugăciune, aşteptând împlinirea făgăduinţei date de Iisus, că se vor boteza cu Duhul Sfânt, nu peste multe zile (Fapte 1, 5). Aceasta s-a întâmplat în ziua Cincizecimii.

De acum înainte, Sfânta Scriptură nu ne mai oferă informaţii asupra vieţii şi faptelor Maicii Domnului. Tradiţia însă ne spune despre soborul apostolilor, la care prin aruncare de sorţi s-a stabilit pentru fiecare apostol, în ce ţară să meargă şi la care popoare să propovăduiască Evanghelia. La acest sobor a participat şi Maica Domnului, căreia — prin tragere la sorţi — i-a revenit să meargă pe muntele Athos (A. Cosma, Sfântul Munte, însemnări de călătorie, ed. Cartea Românească, Bucureşti, p. 4). Pentru început, ea a rămas la Ierusalim, fiind alături de cei suferinzi şi întristaţi, de cei năpăstuiţi şi slabi, întărindu-i şi mângâindu-i şi mai ales rugându-se pentru turma cuvântătoare a Păstorului celui bun.

Maica Domnului, împreună cu ap. Ioan, voind să meargă cu corabia, în Cipru, la episcopul Lazăr, cel a patra zi înviat, o furtună năpraznică i-a dus departe, la ţărmul peninsulei Calcidice. Acolo, la poalele muntelui Ascalon (Athonul), toată populaţia era păgână. Prin serviciile oferite locuitorii peninsulei au fost aduşi la cunoştinţa Evangheliei şi au fost botezaţi. Maica Domnului le-a rămas apărătoare şi fierbinte mijlocitoare către Dumnezeu. Despre toate acestea l-a încunoştiinţat ea pe sf. Lazăr, petrecând mai mulţi ani în Cipru, după care, împreună cu sf. ap. Ioan, s-au întors la Ierusalim. Prea Sfânta Fecioară Maria a rămas a fi patroana Sfântului Munte Athos. Chipul ei este reprezentat pe sigiliul Republicii Muntelui Athos (A. Cosma, op. cit., p. 13).

Depăşind vârsta de 60 de ani, unica dorinţă a Maicii Domnului i-a fost să fie luată de Fiul ei, întru împărăţia sa. În continuare, ea a cutreierat multe locuri, învăţând mulţimile, mângâindu-le şi binecuvântându-le, spre a rămâne apoi cu icoana ei sfântă în suflete.

Dacă viaţa Maicii Domnului a fost sfântă, moartea ei a fost o adormire lină. Binevestitorul arhanghel Gavriil i-a vestit timpul când va fi chemată la ceruri de către Fiul ei şi Dumnezeul nostru şi anume, cu trei zile înainte. Prin chemare dumnezeiască, apostolii, de la margini, s-au adunat în satul Ghetsimani, la casa sfântului ap. Ioan, unde era Maica Domnului, ca să fie de faţă, la plecarea ei. Şi de această dată, ca şi la arătarea Domnului Hristos înaintea ucenicilor după învierea sa, numai ap. Toma lipsea, aflându-se departe spre Răsărit, în ţinuturile Indului. În prezenţa sfinţilor apostoli, într-o lumină plăcută, sufletul Maicii Domnului s-a despărţit de trup, prin adormire lină, spre a se ridica în împărăţia cerească. Preacuratul trup al Maicii Domnului a fost aşezat într-un mormânt nou, săpat în stâncă, acoperit fiind cu o lespede de piatră.

După trei zile, a sosit şi ap. Toma care nu s-a învrednicit a fi de faţă la adormirea Maicii Domnului. Stăruitor şi cu lacrimi s-a rugat să fie dată la o parte piatra de pe uşa mormântului, spre a i se închina măcar cinstitului ei trup. Dată fiind la o parte lespedea de pe uşa mormântului, au găsit mormântul gol, dar cu negrăită mireasmă. Trupul ei cel muritor se îmbrăcase întru nemurire (cf. I Cor. 15, 53) şi se înălţase la cer. De abia atunci s-a înţeles, că Domnul Hristos l-a ales pe Toma cel îndoielnic, pentru ca prin el să se încredinţeze toţi, că Maica Domnului s-a înălţat şi cu trupul său în împărăţia iubitului ei Fiu.

Este fapt ştiut, că o tradiţie mai veche îi atribuie ţării noastre, România, frumosul titlu de „Grădina Maicii Domnului". În serile liniştite din postul Adormirii Maicii Domnului, de la bisericile de pe culmile aşezărilor rurale, după vecernie, răsună versurile închinate Prea Sfintei Fecioare Maria. Cu aceste versuri, în preajma Sfintei Marii Mari, pelerinii pornesc spre mânăstiri, mai ales spre cele cu hramul Adormirii Maicii Domnului. Multe dintre cele mai vechi şi mai de seamă mânăstiri din ţara noastră, au locaşuri de închinare cu hramul Adormirii Maicii Domnului. Între acestea, sunt mânăstirile: Tismana, Curtea de Argeş, Govora, Bistriţa (jud. Vâlcea), Bistriţa (jud. Neamţ), Putna, Humor, Văratec, Nicula, Moisei, Rohia, Hodoş-Bodrog, Izbuc. Mânăstirile: Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus şi Râmeţ au şi acest hram (M. Vlasie, Drumuri spre mânăstiri, ed. III, Bacău, 1997). Şi catedrala din Cluj-Napoca are acest hram. Pe peretele ei din interior, deasupra intrării, este icoana Adormirii Maicii Domnului. La Moisei este conservată icoana Adormirii Maicii Domnului, realizată de un zugrav maramureşan, din prima jumătate a sec. al XVII-lea. Pictura a fost efectuată într-un cadru sculptat, cu elemente împrumutate din sculptura Renaşterii. În fundalul acestei icoane, apare cetatea Ierusalimului, înconjurată cu ziduri şi bastioane, asemănător localităţilor întărite din Transilvania (M. Porumb, Icoane din Maramureş, Cluj-Napoca, 1975, p. 10—11, planşa 10).

Cuvine-se ca, împreună cu troparul sărbătorii, să i ne adresăm Maicii Domnului: „Întru naştere fecioria ai păzit, întru adormire lumea nu ai părăsit, de Dumnezeu Născătoare. Mutatute-ai la viaţă, fiind Maica Vieţii şi pentru rugăciunile tale, mântuieşti din moarte sufletele noastre".

Miron Cristea — redactor la Telegraful Român

Începând cu data de 1 ianuarie 1898 *Miron Elie Cristea* a fost numit în funcția de director al ziarului *Telegraful Român,* organul de presă al Mitropoliei Ortodoxe a Ardealului. Vreme de trei ani, cât a stat în fruntea *Telegrafului Român* a semănat multe îndemnuri, ducând multe și răsunătoare campanii pentru apărarea Bisericii și a Neamului, *pentru plivirea buruienilor ce inundau ici-colea sufletul românesc.* Încă din perioada studiilor universitare de la Budapesta, s-a dovedit a fi unul dintre cei mai activi colaboratori ai ziarului, dovedindu-și nu numai talentul de gazetar, ci și spiritul său treaz la toate marile probleme ale neamului din care făcea parte. Toate articolele sale se distingeau prin judecățile și aprecierile clare și ferme, prin spiritul de observație deosebit de ascuțit, prin combativitatea curajoasă, mai ales atunci când era vorba despre problemele referitoare la românii transilvăneni, sau la Biserica Ortodoxă din Transilvania.

În chiar primul articol scris în noua sa calitate, intitulat *1898,* el scria: *Ceriul vieții noastre naționale a devenit tot mai înourat, ba în anul trecut norii s-au chiar înnegrit.* Aici se referă la situația românilor bucovineni care nu au putut fi deznaționalizați, cu toate încercările repetate făcute de stăpânitorii austrieci. Tot aici formula concluzia că și încercările ungurilor de deznaționalizare a românilor vor fi sortite eșecului, dacă și românii vor ști, bineînțeles, să opună un zid de rezistență și de apărare. În concepția lui Miron Elie Cristea zidul acesta este conștiința națională. În materialul intitulat *Politică de pe amvon,* consideră că un preot trebuie să spună și să propovăduiască numai Evanghelia lui Dumnezeu și nimic altceva, cu atât mai puțin unele afirmații cu tentă politică.

Dovedind curaj și combativitate, el răspunde prompt și hotărât tuturor atacurilor presei maghiare îndreptate împotriva românilor, ca și tuturor încercărilor de deznaționalizare ce s-au intensificat în timpul guvernării contelui Tisza Koloman. În altă parte, ia în derâdere grandomania caracteristică politicienilor unguri, care de-a lungul istoriei au vrut tot timpul să fie mai mult decât ceea ce sunt. Viitorul Patriarh ironizează afirmația lui Horvath Istvan, care pleda pentru o teorie utopică potrivit căreia Adam și Eva ar fi fost de origine maghiară, și că în rai ar fi vorbit limba acestora. De asemenea, Cristea scrie în ajutorul preoților pentru întregirea veniturilor acestora, declarându-se împotriva tuturor persoanelor corupte, pentru a fi demascate și pedepsite.

Miron Elie Cristea, ca un bun știutor al iconografiei orientale, a luat poziție față de *producțiunile ieșite din atelierul de pictură de la mănăstirea greco-catolică din Nicula, de lângă Gherla.* El acuza pe acei pictori care *fac cutare sfânt* chiar cu mai multe degete la o mână decât indică anatomia că posedă omul normal.

Nu puteau să-i scape atenției sale nici marile serbări organizate la Sibiu și Rășinari, cu prilejul împlinirii unui sfert de veac de la moartea marelui mitropolit Andrei Șaguna. În paginile *Telegrafului Român* acest eveniment este prezentat pe larg, însuși Cristea aducând laudă celui care a fost mitropolitul Transilvaniei, Andrei Șaguna. El spune că *în jurul acestui mormânt sunt întrunite inimile românilor ortodocși care n-au știut încă ridica monument vrednic acestui nemuritoriu metropolit, dar care în inimile lor au făcut altariu și aici aduc jertfă și se roagă pentru vecinica odihnă a arhiereului, care în viață a umblat pe căile domnului.* Viitorul Patriarh evocă și personalitatea celui care i-a fost povățuitor și al cărui nume de călugărie l-a preluat și el, mitropolitul Miron Romanul.

Aceleași teme variate, cât și modul profund de abordare a lor, se regăsesc și în materialele publicate de Cristea în anul 1899.

Semnează un material dedicat lui Eminescu, în care acesta își exprima dorința de a nu avea *sicriu bogat.* Cristea se adresează cu îndemnuri către toți preoții, zicând: *Venim deci a apela pe calea aceasta la simțul de datorință al preoțimii noastre și să caute a-și procura în original actele privitoare la cualificațiunea personală.* Prin alte materiale, viitorul Patriarh face îndemnuri de Anul Nou, evocă pe țăranul român, care este legat de glia strămoșească, vorbește despre mitropolitul Ioan Mețianu, are și cuvânt pastoral la diferite praznice mari, vorbește despre conferințele învățătorești, în care el însuși a fost implicat în mod direct.

Al treilea an al colaborării lui Cristea cu prestigioasa publicație ardeleană este presărat de aceleași variate și profunde teme pe care viitorul mare prelat al Bisericii Ortodoxe Române le aduce în discuție. Referitor la disciplina în biserică spune că *cele mai mari fapte crestate de istorie nu s-au făcut în virtutea vreunei legi, ci s-au făcut de oameni stăpâniți de focul sacru al împlinirii datoriței pentru binele public.* O problemă care l-a preocupat în mod deosebit a fost aceea a catehizării tineretului, fiind de părere că *mai ales datori suntem să o facem aceasta, când avem înaintea noastră junimea care studiază la școlile străine; de creșterea religioasă a acesteia avem mai ales datorința să ne îngrijim.* De asemenea, Cristea publică materiale din care rezultă clar că el luptă împotriva vrăjmașilor Bisericii, a corupției, luptă în interesul adevărului, având un articol intitulat *Mortalitatea copiilor,* în care arată că sistemul sănătății era slab în țară. Vorbește despre emigrarea țăranilor români peste hotare. O altă problemă abordată de el este aceea a școlilor naționale, *ca să luăm măsuri serioase de apărare e bine să cunoaștem chestiunea școlilor în toate amănuntele și să ni se arate nouă ca să o vindecăm până ce nu e târziu.*

FLORIN BENGEAN,
Facultatea de Teologie
Andrei Șaguna, Sibiu
Master

Asumpțiunea Maicii Domnului

(Urmare din pag. 1)

Dumnezeu, pentru lumina Sa neapropiată[1]. Sfântul Isaac de Ninive spune că nici o ființă creată, nici chiar îngerii, nu pot vedea dumnezeirea, fără numai prin intermediul trupului lui Hristos: și în viața fericită din ceruri ceea ce vor vedea sfinții va fi Hristos. Și Sfântul Grigorie de Nazianz zice că și piatra în spatele căreia s-a ascuns Moise ca să-L vadă pe Dumnezeu era trupul lui Hristos[2]. Astfel, trupul uman devine, în Hristos, nu doar locașul dumnezeirii, ci într-adevăr și în mod real Dumnezeu. Acest trup al lui Hristos este într-adevăr și în mod real trupul Fecioarei Maria. Acest trup și acest sânge omenesc al Fecioarei, în care s-a îmbrăcat Dumnezeu, îl revelează întregii creații. „Doar prin intermediul Fecioarei Dumnezeu a venit în mijlocul nostru..., ni s-a făcut văzut..., în timp ce înainte de ea, era tuturor invizibil"[3]. Dar, ca trupul omenesc să poată fi demn pentru ca Dumnezeu să se întrupeze și să-i dea posibilitatea să se arate creației, ea trebuia să fie întru-totsfântă, lipsită de cea mai mică umbră de păcat și să strălucească de frumusețe[4].

Născută din Ioachim și din Ana, bătrâni și sterpi, au zămislit-o prin binecuvântarea lui Dumnezeu; ea, după învățătura Bisericii Ortodoxe, a fost supusă legilor stricăciunii și morții, ca urmări ale păcatului strămoșesc — căci, cum zice Sfântul Grigorie Palama, doar Hristos, care n-a fost născut din sămânță bărbătească, n-a fost supus consecințelor căderii[5] —, dar n-a avut asupra sa greutatea păcatelor strămoșilor săi, de vreme ce era descendentă dintr-o mare familie de sfinți, a căror origine se ridică până la David și Avraam, până la „Noe..., Enoh..., Set, Adam..., Dumnezeu" (Lc. 3, 36, 38). Salutul: „Plină de har" al îngerului era adresat, pentru prima dată după cădere unei ființe umane, căci pentru prima dată s-a arătat pe pământ o ființă umană întru tot sfântă, lipsită de tot păcatul, demnă să guste bucuria raiului. Prea Sfânta Fecioară, după cuvintele Sfântului Nicolae Cabasila[6], a arătat omul așa cum era în rai și cum ar fi trebuit să fie.

Cu al său „fie", Prea Sfânta Fecioară a conlucrat cu Dumnezeu la opera de mântuire a omului. Căci Dumnezeu n-a călcat drepturile nimănui. „A fost nevoie, prin urmare, de conlucrarea lui Dumnezeu și a omului și legământul, într-o singură persoană, dintre cele două firi, așa încât pentru una a fost posibil să lupte, iar cealaltă să fie în măsură să biruiască. Și aceasta s-a întâmplat: Dumnezeu și-a însușit cauza omului, întrucât om; e și omul, lipsit de păcat, a biruit asupra păcatului, întrucât era Dumnezeu"[7]. Și Maica Fecioară, prin acordul său dat lui Dumnezeu, pentru prima dată, a ajutat pe Dumnezeu să împlinească mântuirea lumii. Sfânta Scriptură ne învață că Dumnezeu a creat lumea pentru comuniunea cu El, adică pentru Biserică, trupul Fiului Său veșnic. Cu alte cuvinte, lumea a fost creată în vederea lui Hristos. În această iconomie, Maica Domnului are un rol fundamental. Maria a îndreptat ceea ce a stricat Eva: l-a descoperit pe om așa cum a fost creat, în toată frumusețea și în toată splendoarea sa originară; simplă ființă umană, cufundată ea însăși în condițiile create de păcatul strămoșesc, a fost în stare să ducă la împlinire scopul pentru care omul fusese creat „la început", adică să devină calea prin care Dumnezeu și-a făcut intrarea în propria-și lume de persoană, lucrând ca Dumnezeu-om în istoria oamenilor și astfel să-i mântuiască, adică să-i îndumnezeiască, pe oameni.

Așadar, e clar că locul Maicii Domnului e cu totul particular, fiind prima dintre creaturi căreia i s-a manifestat „Cincizecimea", în clipa Bunei Vestiri. Și continuă să fie pentru noi izvor de har și deci de binecuvântare, așa cum a fost pentru Hristos izvor de omenitate.

În toate acestea, Biserica Ortodoxă este aproximativ aproape de cea Catolică. Sunt însă unele dogme existente în teologia catolică ce n-ar putea fi niciodată acceptate în ortodoxie. Tema noastră privește doar pe cea a Asumpțiunii. Dar și aici e nevoie de unele precizări.

Când în 1950, Pius al XII-lea proclama Constituția Apostolică *Munificentissimus Deus,* s-a cerut și părerea teologilor ortodocși ruși de la Paris. Și ei s-au mulțumit să trimită xerocopia *Sinaxar*-ului zilei de 15 august din Minei.

Sinaxar-ul zilei Adormirii Maicii Domnului, operă a Sfântului Ioan Damaschin, exprimă de fapt credința Bisericii Ortodoxe. Și, în ce privește acest lucru, învățătura Bisericii Ortodoxe este destul de apropiată de ceea ce mărturisesc catolicii. E ceea ce mărturisesc Sfinții Părinți ai Bisericii, cei care au exprimat tradiția orală a vremii lor, ca și date transmise de diverse scrieri apocrife.

Iată ce spune textul *Sinaxar-ului:*

„Iar Apostolii, sosind la satul Ghetsimani, au așezat acel de viață începător trup în mormânt, și au stat trei zile lângă dânsul, auzind neîncetat glasuri îngerești. Și de vreme ce, după dumnezeiasca rânduială, a lipsit unul din Apostoli, adică Toma, care nu s-a aflat la preamărita îngropare, ci sosind cu trei zile mai pe urmă, era mâhnit foarte și întristat, că nu se învrednicise să vadă și el ca și ceilalți Apostoli trupul; și au deschis cu socoteală mormântul pentru dânsul ca să se închine și el acelui preasfânt și preacurat locaș, adică trupul Născătoarei de Dumnezeu. Și dacă a văzut s-a minunat că a aflat mormântul fără de sfântul trup, și era numai giulgiul, care rămăsese mângâiere Apostolilor și tuturor credincioșilor, și mărturie nemincinoasă a mutării Născătoarei de Dumnezeu. Că și până astăzi mormântul cel cioplit în piatră, așa se vede deșert de trup și este cinstit cu închinăciune, întru mărirea și cinstea preabinecuvântatei măritei stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarei și pururea Fecioarei Maria"[8].

Cum se poate observa, învățătura Bisericii Ortodoxe asupra acestui aspect n-ar crea dificultăți pentru a fi acceptată de către catolici. Atunci, ce ne împiedică să fim de acord?

În primul rând, foarte importantă este comprensiunea a ceea ce se numește dogmă. După teologia dogmatică a Bisericii Ortodoxe, o dogmă e un adevăr de credință, necesar pentru mântuire, de necuprins pentru rațiune, cu fundament explicit în Sfânta Scriptură, exprimată și formulată de către Biserică.

În ceea ce privește dogma Asumpțiunii Maicii Domnului, apar două dificultăți: una de fond și alta de substanță.

Prima dintre ele constă în faptul că Biserica Catolică, prin papa, a formulat dogme fără consensul întregii Biserici a lui Hristos. Puterea de a stabili și formula învățătura Bisericii a aparținut dintotdeauna Sinodului Ecumenic, așadar era de competența *pentarhiei apostolice.* Doar atunci când și ceilalți patru patriarhi ai scaunelor apostolice ar fi acceptat noua dogmă, ea ar fi devenit normativă pentru întreaga Biserică. Cu acest gest, patriarhul Romei a ofensat pe ceilalți patriarhi, emițând noi definiții dogmatice.

A doua constă în faptul că despre asumpțiunea (ridicarea) Maicii Domnului la cer Sfânta Scriptură nu zice nimic. Tradiția antică mărturisește acest adevăr de credință: de aceea, afirmația că Maica Domnului a fost ridicată cu trupul și cu sufletul la cer rămâne doar un adevăr de credință, pe care Biserica l-a mărturisit dintotdeauna, dar nu poate fi considerată o dogmă.

Acestea sunt dificultățile ce privesc dogma formulată și afirmată de Papa Pius al XII-lea, în 1950. Sunt așadar dificultăți ce nu privesc atât esența învățăturii Bisericii, ci aspecte în parte formale și de metodologie teologică. Și e important că Biserica Catolică propune într-o astfel de întâlnire, într-un Forum Internațional, o astfel de temă. Cred că dialogul ar putea să clarifice și să depășească dificultățile care până acum persistă și care continuă să dividă comunitățile noastre. Prima dificultate enunțată de mine se leagă organic de funcțiunea pe care episcopul Romei o are în teologia catolică. A doua sper că va putea fi depășită de o comisie mixtă, care să stabilească o definiție a ceea ce reprezintă o dogmă în Biserică și cine o poate enunța. Deocamdată episcopul Romei abuzează de putere, punându-se deasupra Bisericii însăși.

De aceea, în ceea ce privește Asumpțiunea sau Adormirea Maicii Domnului, cele două Biserici mărturisesc aceeași credință, care e credința Bisericii Creștine dintotdeauna. Și mă bucur că o astfel de temă, care mi-a fost încredințată, se raportează tocmai la „întâlnire": în credință, cele două Biserici se întâlnesc; în formularea credinței, cele două Biserici au încă drum de făcut în dialogul lor.

1. Sf. Grigorie de Nazianz, **Or.** 37, II, PG 36, 324A; **Or. 45, 7,** PG 36, 632B.
2. **Or.** 32, 8, PG 36, 320BC; și Sfântul Diadoh al Foticeei, **Visio 21,** 24, **Ouevres Spirituelles, SC 5 bis,** Paris 1966, pp. 175—176;
3. Sf. Grigorie Palama, **Omilie la Adormirea Fecioarei,** Hierosolyma 1857, p. 210.
4. Cf. Panaghiotis Nellas, **De la Mère de Dieu,** in **Contacts** 164 (1993), pp. 251—264; ed. it., **Madre di Dio, dimora del Verbo,** Ed. Qiqajon, Monastero di Bose 1994, p. 7.
5. **Omilie la Buna Vestire,** în cit., p. 73.
6. **He Theométor. Treis theometorikès homilies,** Atena 1968, p. 104.
7. Nicolae Cabasila, **La vie en Jésus-Christ,** Chèvetogne 1960, p. 37.
8. Sinaxar; întru această lună, în ziua a cincisprezecea, cinstita Adormire a Preasfintei Stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria, în Mineiul pe luna August, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 1989, pp. 165—166.

† Pr. Ioan Buta

Sâmbătă, 11 august a.c., a trecut la cele veșnice, după o grea suferință, cel ce a fost preotul IOAN BUTA.

Adormitul în Domnul s-a născut la 24 iulie 1922 în localitatea Predeluț, jud. Brașov în familia lui Nicolae și Maria Buta, credincioși ortodocși.

Școala elementară a urmat-o în comuna natală, după care pașii vieții l-au condus, atras în permanență de slujirea preoțească, spre Școala de cântăreți „Dimitrie Cunțan" din Sibiu, Seminarul Monahal Superior din Mănăstirea Neamț și Institutul Teologic Universitar din Sibiu.

Se căsătorește în anul 1963, Dumnezeu binecuvântând această familie prin nașterea celor doi copii, Ioan-Eugen și Nicolae-Marcel.

În cursul vieții a slujit la mai multe biserici și mânăstiri, fiind preocupat de fiecare dată de împlinirea datoriei preoțești cu conștiința dreaptă și veșnic trează, fapt reliefat de numeroasele realizări pastoral-administrative.

Înzestrat de Dumnezeu cu darurile dreptății, sincerității și cu un autentic simț literar s-a desăvârșit printr-o activitate intelectuală continuă, concretizată prin tipărirea și apariția de cărți și articole cu conținut teologic-literar.

Slujba înmormântării a avut loc în ziua de 14 august a.c., în ajunul Adormirii Maicii Domnului, în biserica din incinta Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, fiind condusă de către P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs, starețul mânăstirii, înconjurat de un sobor de preoți și de numeroși credincioși.

După cuvintele de mângâiere adresate asistenței, de către mai mulți preoți, sicriul cu trupul neînsuflețit purtat pe umeri de preoți a facut înconjurul bisericii din incinta mânăstirii în sunetul clopotelor, după care a fost depus în cimitirul mânăstirii.

Familia a oferit după aceea o masă de pomană, la care au luat parte toți cei prezenți la slujba înmormântării, în incinta mânăstirii.

Fie ca Bunul Dumnezeu să-i facă parte de odihnă veșnică în Împărăția Sa.

În veci pomenirea lui!

Pr. paroh ACHIM BĂCILĂ

Arhimandritul Chiriac Râmniceanu

— Duhovnicul lui Tudor Vladimirescu —

Documentele privind viaţa şi activitatea lui Tudor Vladimirescu — de la moartea căruia se împlinesc 180 de ani — menţionează şi unele personalităţi bisericeşti, care i-au marcat desigur evoluţia vieţii sale spirituale, şi chiar patriotice. Se ştie că învaţă să citească de la preotul Pavel Ciuhoiu; în 1812 intră în strânse legături cu monahii de la Tismana; în 1816, fiind la tratament în Mehadia, ia legătura cu protopopul Stoica Nicolae care îl ţinea la curent cu publicaţiile vremii şi îi împrumută Istoria Românească să o citească; la 19 septembrie 1817 depune chezăşie la „canţilariia cinstitii Hatmănii" pentru protopopul Dincă Nigomireanu, un cunoscut al său din judeţul Mehedinţi; într-un Pomelnic păstrat pe un Penticostar donat la 27 februarie 1819 bisericii din Cloşani, dintre cele şaptesprezece nume, şase sunt de monahi; în timpul Revoluţiei, ajungând cu oastea la Slatina, este întâmpinat de protopopul judeţului, care se plânge că arnăuţii i-au jefuit catedrala. Identificaţi, făptaşii erau bulucbaşii Iova şi Hristea care plătesc fapta lor cu capul, iar Tudor, sărutând mâna protopopului, îi înmânează sfintele vase şi odoarele bisericii. După intrarea în Bucureşti — potrivit relatărilor profesorului francez F.G. Laurençon, „ofiţerii lui Tudor, urmaţi de preoţi, au străbătut întreg oraşul".

Cea mai cunoscută personalitate a clerului, în casa căruia se adăpostea Tudor când mergea la Bucureşti, este însă arhimandritul Ilarion, viitorul episcop al Argeşului (1820—1821), pe care îl considera „omul cel mai apropiat, mai înţelept în sfaturi şi mai curat sufleteşte"; el i-a fost grămătic şi consilier în timpul insurecţiei, iar la 8 mai 1821 oficiază o slujbă religioasă în Mânăstirea Cotroceni, când probabil l-a uns domn, potrivit relatărilor unui martor ocular, Ioan Petrescu din Cărbuneşti-Gorj, stegar din oastea pandurului.

De asemenea, mai sunt menţionaţi şi alţii, ca: diaconul Gheorghe Lazăr care închide cursurile de la „Sfântul Sava" şi se ataşează lui Tudor, devenind unul dintre principalii sfetnici militari; arhim. Teodosie Bistriţeanu, condamnat ca „rebelist"; preotul Ilie de la Mânăstirea Butoi, care împreună cu episcopul Ilarion au oficiat noaptea slujba de înmormântare după uciderea pandurului, iar preotul Vasile, participant la Revoluţie, avea să plătească pentru jafurile comise de unii localnici asupra bunurilor Mânăstirii Râncăciovul.

Dacă despre aceşti clerici, apropiaţi ai lui Tudor Vladimirescu, s-a scris mai mult sau mai puţin, istoriografia noastră a ignorat total pe cel care i-a fost părinte spiritual, anume arhim. Chiriac Râmniceanu care, într-o însemnare referitoare la Tudor, precizează că: „Acestui boier i-am fost duhovnic", iar pandurul din Cerneţ va fi îngenunchiat de multe ori sub epitrahilul său, mărturisindu-şi frământările şi zbuciumul sufletesc, păstrând legătura timp de un deceniu, deşi documentele confirmă întâlnirea lor numai la începutul şi sfârşitul acestei perioade, adică anii 1812—1813 şi 1821. Întrucât multe dintre informaţii aparţin anilor 1823—1827, când era prea riscant a recunoaşte contribuţia adusă la „rebelia" care a „provocat mare tulburare în toată Ţara Românească, şi jafuri şi morţi, asemenea şi în alte ţări, după cum ştiu toţi, adică mare amestecare şi peristasie ale vremii", credem că autorul nu consemnează o serie de fapte care îl privesc personal.

Dar, cine este arhimandritul Chiriac Râmniceanu? Originar din Râmnicu Vâlcea, era fiul lui Petru Ţarvelea din Tg. Jiu, comerciant de bogasiu la prăvăliile din Craiova, care s-a căsătorit la Râmnic cu Maria, fiica preotului Ghinea, nepot al Sfântului Antonie de la Iezerul. La botez, primeşte numele Constantin; a deprins „citirea" în casa părintească, apoi „în copilăria vârstei de 10 ani" a fost dat la Şcoala din Mânăstirea Bistriţa, spre „învăţarea cărţii şi a bunelor năravuri". Egumen era arhim. Nectarie (1787—1795), fiind „întâiul chivernisitoriu al meu şi rudenie", cum mărturiseşte mai târziu ucenicul. Încredinţat ieromonahului Panteleimon, eclesiarhul Mânăstirii, „după igumenul, al doilea", tânărul Constantin, „în vremea învăţăturii, sluja la slujba stranei" şi deprinde alte învăţături, timp de şapte ani.

Scos din egumenie, arhim. Nectarie devine „epistat" al metocului mitropolitan Goranul — peste Olt de Râmnicu Vâlcea — fiind urmat şi de Constantin, făcând aici ascultare trei ani; apoi este trimis la Mitropolia din Bucureşti, „spre mai buna pedepsiria învăţăturii".

După ce învaţă „puţine cântări bisericeşti", la 17 ianuarie 1800, Constantin pleacă la Mânăstirea Cernica, împreună cu fratele său Ioan — care ulterior va renunţa la pasul făcut. Acolo, „cinstitul bătrân Gheorghe, adevăratul calogheros", îi primeşte în obştea cernicană, formată din monahi români, dar şi „greci, sârbi, ungureni, încă şi din alte limbi ce se boteza, turci, ovrei". Chiar din primul an de mânăstire, fratele Constantin copiază un *Miscelaneu religios,* la finele căruia semnează: „Constandin fratele, din sfânta opşte Cernica 1801, ghenar 18". După aceea, împreună cu stareţul Iachint copiază un manuscris de *Cântări bisericeşti şi tipic,* iar cu monahul Teofil, arhim. Grigorie Râmniceanu şi ierodiaconul Ioanichie, contribuie la redactarea unui *Miscelaneu teologic.* În 1802, cu acelaşi Teofil, colaborează la transcrierea unui volum de *Cuvinte* ale Sfântului Simeon Noul Teolog.

Împlinind doi ani şi jumătate „în sfânta ascultare", fratele Constantin este călugărit sub numele de Chiril monahul; la ceremonie, participă şi tatăl său Petru care, impresionat de momentul solemn, s-a hotărât să rămână definitiv în mânăstire, devenind Panteleimon monahul. În anul 1804, Chiril este hirotonit ierodiacon de episcopul Iosif al Argeşului, despre care zice că era „niamu mieu". Din această perioadă se păstrează un *Ceaslov,* „care cuprinde întru sine şapte laude, aşezate întru acest chip la anul de la Hristos 1805, maiu. Chirill ierodiaconul".

„Auzind şi dorind de pustietate, şi auzind eu de sfântul Schit Iezerul că este la adâncă pustie, şi iaste făcut de un strămoş al nostru, spunându-mi tatăl meu, am dorit a ieşi din obşte, pentru liniştire", consemna mai târziu ierodiaconul Chiril. Astfel că, în 1806 se îndreaptă spre Iezerul. Acolo întâlneşte pe vestitul ieroschimonah Ştefan, duhovnicul „episcopului Iosif al Argeşului şi altor ipochimene, fiind bun şi cu cuviosie", de la care află că Sfântul Antonie are viaţa scrisă de ucenicii săi. Ca urmare, face ample investigaţii prin satele din jur, reuşind să o descopere, împreună cu Pomelnicul Schitului, la o

(Continuare în pag. a 5-a)

Arhim. VENIAMIN MICLE

(Urmare din pag. 1)

ria de la Călugăreni, din vara lui 1595, a demonstrat că turcii au pierdut o bătălie, dar încă nu şi războiul, căci aceştia au transformat ţara în ruină şi au ţinut-o aşa până toamna, cât Mihai Viteazul, cu sprijin ardelenesc, i-a aruncat peste Dunăre. De altfel, în toiul ofensivei antiotomane, Mihai Viteazul şi-a adăpostit familia în cetatea Sibiului (1595).

Luptele din 1596 i-au arătat domnitorului român că fără o temeinică pregătire diplomatică şi fără o sponsorizare serioasă din partea suveranilor creştini, campania anti-otomană devenea din ce în ce mai dificilă. În consecinţă, el s-a dus în Transilvania pentru a discuta cu nehotărâtul Sigismund Báthory — despre care, Mihai însuşi, a afirmat că *nu ştia nici ce face, nici ce vrea* — iar rezultatul pozitiv a fost unul de natură religioasă, nu politică. S-a permis ridicarea unei biserici la Alba Iulia, *extra muros,* pentru vlădica ortodox Ioan, care avea sub ascultarea sa — potrivit unui act al lui Sigismund, din 1595 — *toate bisericile româneşti din Ardeal şi părţile ungureşti, afară de acele biserici peste care, cu învoirea noastră, păstoreşte vlădica Spiridon, care este şi dânsul român*[4]. Anul 1597 a adus pacea cu imperiul Semilunei, dar Mihai Viteazul şi-a dat seama că aceasta este doar un *respiro,* motiv pentru care a (re)început tratativele cu imperialii. De altfel, la scurtă vreme după încheierea tratatului cu aceştia, războiul cu turcii era reaprins.

Între timp, în Ardeal, Sigismund a renunţat la domnie în favoarea imperialilor, a revenit şi a renunţat a doua oară, de data aceasta în favoarea vărului său, cardinalul Andrei Báthory, folo-polon, ca şi Ieremia Movilă, ajuns la domnie în Moldova cu sprijin polonez. Or, Polonia şi Moldova erau în relaţii excelente cu turcii, iar de la noul principe al Ardealului se aştepta o atitudine politică asemănătoare. De altfel, fostul cardinal dorea să-l vadă pe Mihai alungat din domnie, dorinţă ce nu concorda cu cea a imperialilor. Văzându-se ameninţat să fie scos din propria sa ţară, viteazul domn se pregăteşte să-l atace el pe adversar. Mihai Viteazul declanşează campania din Transilvania, iar ea formează unul din marile titluri de glorie ale eroului, putând servi ca model de acţiune militară şi politică.

Atunci când Andrei Báthory, ajuns principe al Transilvaniei, ameninţa să spargă frontul creştin antiotoman al celor trei Ţări Româneşti, judele regal Albert Huet din Sibiu — participant la victoria lui Mihai de la Giurgiu, în fruntea unui detaşament din propriul oraş — îi scrie lui Mihai Viteazul, sfătuindu-l să grăbească intrarea în principat (1599). Expediţia acestuia în Ardeal, ce va fi încununată cu intrarea triumfală în Alba Iulia, avea să pună la grea încercare abilitatea politică a *magistratului*[5] sibian. Andrei Báthory şi-a concentrat armata lângă Sibiu pentru a stăvili ofensiva domnului muntean. La 25 octombrie 1599, Mihai Viteazul efectua la Tălmaciu joncţiunea cu corpul de oaste condus de Radu Buzescu, ce urcase prin defileul Oltului, stabilindu-şi cartierul general la Veştem[6]. Aici îi primeşte pe conducătorii cetăţii Sibiului, domnul dând dovadă de înţelegere şi asigurându-i de bunele sale intenţii: *Văd că voi vă temeţi şi de mine şi de principele vostru, desigur nu fără pricini. Mă mulţumesc cu făgăduielile voastre, măcar să fiţi statornici*[7]. După strălucita victorie de la Şelimbăr, din 28 octombrie 1599, urmărită cu sufletul la gură de sibieni, domnul muntean porneşte în urmărirea oastei zdrobite, direcţionându-se spre Alba Iulia. Peste trei zile, Mihai Viteazul a intrat în oraş.

Io Mihail Voievod

Defilarea strălucitului cortegiu este descrisă de un contemporan: voievodul, călare pe un cal roib, purta o tunică albă şi pe deasupra o manta de aceeaşi culoare, având brodaţi cu fir, mai mulţi şoimi. Pe cap avea binecunoscuta cuşmă, al cărui panaş, din pene de cocor, era prins într-o copcă de aur. Sabia, împodobită cu aur şi bătută în rubine, îi atârna la stânga.

Având în vedere atitudinea lui Ieremia Movilă al Moldovei, duşmănoasă faţă de Mihai şi pro-otomană, trebuia găsită o soluţie pentru ieşirea din impas. Prin izgonirea domnului moldav slăbeau forţele turceşti, ar fi fost împiedicat un atac asupra Ardealului şi s-ar fi revenit la situaţia anilor 1594—1595, când cele trei Ţări Româneşti participau la lupta anti-otomană. Marea problemă o constituia atitudinea Poloniei, interesată să păstreze Moldova în sfera sa de influenţă, motiv pentru care Praga imperialilor ezita să autorizeze o expediţie într-acolo. Se poate afirma, în consecinţă, că meritul aducerii Moldovei sub acelaşi sceptru revine, în exclusivitate, lui Mihai Viteazul. Oştirea care a trecut munţii pe la Oituz, în primăvara lui 1600, cuprindea şi un corp de două mii de moldoveni. În mai, trupele coborau pe valea Trotuşului, în timp ce un detaşament pătrundea prin nord, pe la Câmpulung. În urma a două bătălii victorioase şi a unei campanii de trei săptămâni, învingătorul de la Şelimbăr a devenit domnitorul celei de a treia Ţări Româneşti, Moldova.

Vara anului 1600 a constituit momentul culminat al puterii lui Mihai, domn peste *cătestrele ţări româneşti* — cum se exprima, la un moment dat, un istoric — iar cuvântul lui era ascultat de la Nistru până în Banat şi din Maramureş până la Dunăre. În hrisoavele sale, el se intitulează *Io Mihail Voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Ţării Româneşti, al Ardealului şi a toată Ţara Moldovei,* în vreme ce noul său sigiliu are o legendă apropiată de cuvintele de mai sus. Niciodată un voievod român nu a avut sub ascultarea sa atâta întindere de pământ românesc.

În istoria noastră naţională nu se cunoaşte un alt caz în care prăbuşirea să fi urmat atât de repede momentului de glorie culminantă. Păstrând proporţiile, întâlnim un caz asemănător în istoria universală, cel al lui Napoleon Bonaparte. Mihai a avut împotriva sa pe nemeşii unguri, pe partizanii Movileştilor şi pe proprii săi adversari din Ţara Românească. Acţiunea acestor opozanţi, chiar în coaliţie, n-ar fi avut succes fără intervenţia externă, a imperialilor, prin generalul Basta, respectiv a regatului polon. Atitudinea generalului a fost determinată de cea a Curţii imperiale, căci, după Şelimbăr, Rudolf urmărea să transforme Transilvania în provincie austriacă, iar Mihai Viteazul înţelegea s-o stăpânească el însuşi: *şi hotarul Ardealului, pohtă ce-am pohtit, Moldova şi Ţara Românească.* După zece luni de tratative, într-o atmosferă nesănătoasă, s-a ajuns la o soluţie de compromis. Transilvania va fi condusă de Mihai, cu titlul de guvernator, ca reprezentant al împăratului — cam aşa cum va fi guvernator, între 1777—1787, Samuel baron von Brukenthal, reprezentând-o aici pe Maria Theresia — şi fără recunoaşterea dreptului de succesiune. Soluţia a fost dată prea târziu, la 22 septembrie 1600; cu câteva zile mai *înainte,* la 18 septembrie, avusese loc lupta hotărâtoare de la Mirăslău. La 20 septembrie, învingătorii lui Mihai de la Mirăslău intră în Alba Iulia, se dedau la masacre şi dărâmă biserica ortodoxă ridicată cu trei ani înainte.

Între timp, polonii au intrat în Moldova, l-au repus pe tron pe Ieremia Movilă şi, continuându-şi operaţiunile, au ajuns în Ţara Românească, unde l-au pus domn pe fratele lui Ieremia, pe Simion Movilă. În Transilvania situaţia a devenit defavorabilă imperialilor, căci au pierdut provincia istorică în favoarea lui Sigismund Báthory, motiv pentru care, din nou, aceştia l-au „curtat" pe Mihai, atât în perioada în care domnitorul s-a aflat la Praga, cât şi în cea în care s-a aflat la Viena, adică între 23 februarie — 29 aprilie 1601. Rezultatul a fost victoria lui Mihai asupra oştilor lui Sigismund, la Guruslău (Goroslău), în valea Zalăului, iar în urma victoriei, bravul domnitor s-a considerat conducătorul principatului transilvan, lucru ce nu convenea imperialilor, reprezentaţi în teren de Basta. Acesta ştia că guvernul imperial urmăreşte stăpânirea directă a Transilvaniei — în nici un caz prin intermediul unei personalităţi de talia lui Mihai Viteazul — motiv pentru care a decis să acţioneze pe loc.

În zorii zilei de 9/19 august 1601, când voievodul se pregătea să plece din tabăra de la Turda şi să se îndrepte spre Făgăraş, generalul a trimis un detaşament de mercenari (lefegii) germani şi valoni cu ordinul să-l aresteze pe Mihai, iar în caz de rezistenţă, *să-l ucidă.* Când unul dintre ofiţeri a intrat în cortul voievodului şi i-a spus *eşti prins,* acesta i-a replicat *ba* şi a dat să apuce sabia. În acelaşi moment, un valon l-a împuşcat, un al doilea i-a străpuns pieptul, iar alţii l-au lovit cu halebardele. *Şi căzu trupul lui cel frumos ca un copaci* — spune *Letopiseţul cantacuzinesc.* După câteva zile, câţiva creştini milostivi au îngropat, pe furiş, trupul. Capul, de a cărui privire au tremurat nu puţini, creştini şi necreştini, a fost dus la mânăstirea Dealul şi îngropat sub o lespede cu următoarea inscripţie: *Aici zace cinstitul şi răposatul capul creştinului Mihail, marele voievod, ce-au fost domn Ţărei Româneşti şi Ardealului şi Moldovei.*

Mihai Viteazul este primul domnitor român care a unit sub un singur sceptru cele trei provincii istorice româneşti. Meritul său este incontestabil, şi aceasta cu atât mai mult cu cât conştiinţa naţională, în sens modern, şi ideile naţionale — inclusiv cele de unire politică — au prins viaţă în întreaga Europă numai concomitent cu apariţia burgheziei, secole bune după brava dar tragica viaţă a *domnului Unirii.* Murind Mihai a căzut o stea, una de pe firmamentul gloriei strămoşeşti. O stea care *s-arunca fulgerător, / Se scufunda în mare;* iar *Marea vieţii văzând-o înălţându-se de viforul ispitelor, la limanul Tău cel lin alergând, strig către Tine ... mult-Milostive.*

---

4. Ibidem, p. 271.

5. Pe lângă primarul Sibiului (Bürgermeister), ales de orăşeni, oraşul de pe Cibin a cunoscut şi instituţia magistratului, instituţie care cuprindea judele şi sfatul oraşului compus din 12 pârgari (N. Lupu, Cetatea Sibiului, Bucureşti, 1966, p. 8).

6. Mitropolitul Ţării Româneşti, Teodosie Veştemeanul se trăgea dintr-o familie de români ardeleni din Veştem, familie stabilită prin părţile de sub munte ale judeţelor Argeş sau Vâlcea (C. Ittu, Un urmaş de ardeleni ajuns Mitropolit al Ţării Româneşti: Teodosie Veştemeanul (1668—1672 şi 1679—1708), în „Lumină Lină / Gracious Light", New York, An. IV, Nr. 3, Iulie-Sept. 2001, pp. 11—14).

7. A. Dumitrescu-Jippa, N. Nistor, Sibiul şi împrejurimile în lumina istoriei, vol. I, Cluj, 1978, p. 178.

„Dreptul de a nu te naşte"

Sub acest titlu a apărut în săptămânalul *„L'Osservatore Romano"* de la Vatican, nr. 31 din 31 iulie a.c., un articol semnat de Gino Concetti, care se vrea a fi o luare de poziţie în favoarea protestelor Asociaţiilor franceze de apărare a drepturilor persoanelor cu handicap. Aceste proteste au fost în legătură cu o sentinţă a Curţii franceze de Casaţie, dată într-un caz anume, care prevedea dreptul unui handicapat de a pretinde despăgubiri de la un medic, care printr-o eroare de diagnostic, nu i-a permis mamei de a avorta şi astfel a favorizat naşterea unei persoane cu handicap. Or, Curtea de Casaţie a recunoscut explicit că *este preferabil a muri decât de a te naşte cu un handicap.*

O astfel de sentinţă, atenţionează autorul, a făcut să apară în jurisprudenţa franceză un bulversant şi aberant principiu: acela al *„dreptului de a nu te naşte"*.

Vis-à-vis de acea sentinţă, Asociaţiile de handicapaţi au ripostat, arătând că cei pe care îi reprezintă se simt, pe bună dreptate, lezaţi în demnitatea lor inviolabilă şi în dreptul lor imprescriptibil la viaţă.

„În lumina doctrinei drepturilor omului, ţine să sublinieze autorul, şi a numeroaselor intervenţii ale Magisteriului Bisericii, dreptul la viaţă este fundamental şi prioritar în raport cu toate celelalte drepturi proclamate şi protejate constituţional. Nici o fiinţă umană, oricare ar fi statutul sau condiţia sa de existenţă, nu poate fi privată de acest drept, nici chiar în baza unei eventuale legi a statului, care ar autoriza avortul terapeutic sau eugenic. Ba mai mult, nici mama însăşi nu are dreptul la o atingere a acestui drept, sub nici o formă. Cu atât mai puţin medicul. Chiar şi atunci când acesta ar avea consimţământul mamei sau girul legal al statului, el nu poate să violeze un astfel de drept.

A ucide o fiinţă umană inocentă, în sânul matern este „un delict abominabil" contra vieţii.

Dreptul acesta decurge din însăşi demnitatea persoanei umane şi este protejat dintru începuturi de către legislaţia umanităţii (porunca mozaică să nu ucizi).

Nu este interzis mamelor să se supună unui „diagnostic prenatal". Dar, pentru ca acesta să fie licit şi util, trebuie să fie neapărat realizat în favoarea vieţii copilului ce se va naşte, adică pentru ameliorarea calităţii vieţii sale fizice şi nici într-un caz pentru a-i pune capăt.

Lumea s-a bucurat, arată autorul, să afle că într-un spital din Turin, un copil a fost operat în pântecele mamei sale.

Legea Statului, care doreşte să respecte prioritatea şi libertatea persoanei, nu poate să nu protejeze viaţa, din momentul concepţiei şi până la moartea naturală. O alegere, alternativă vieţii nu poate să fie decât inumană şi criminală. Punerea în practică a unui astfel de scop pervers, devine un act imoral şi blamabil.

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

Arhimandritul Chiriac Râmniceanu

(Urmare din pag. a 4-a)

familie din Dobriceni-Vâlcea. Schitul fiind sărac, la 23 noiembrie, conducerea adresează o scrisoare unor „cinstiţi boieri" pentru ajutor, dar lipsa răspunsului obligă pe Chiril să părăsească Iezerul, îndreptându-se spre Tismana. La 27 noiembrie era la Tg. Jiu, în casa protopopului Andrei, de unde pleacă spre Mânăstire.

La 15 iulie 1808 este preoţit, semnând pe un manuscris: „Chiril ieromonah, sin Panteleimon monah, brat Ioan logofătul". Căutând să-şi îmbogăţească experienţa monahală, face un pelerinaj la mânăstirile de pe Valea Oltului. La Stănişoara, întâlneşte pe stareţul Sava, „ce era om vechi, ca de 70 de ani, şi umblat la Sfântul Munte şi la Neamţu şi la Poiana Mărului... carele şi la sfânta Mânăstire Tismana sihăstrise, în vârful muntelui, la Schitul Cioclovina, şi la alte locuri pustniceşti; la Cozia era renumitul duhovnic Grigorie ieroschimonahul, bunicul său, fostul preot Ghinea de la Râmnicu Vâlcea; aceştia l-au trecut în rândul schimonahilor, primind numele de „Chiriac ieroschimonahul".

După o jumătate de an, ieroschimonahul Chiriac părăseşte Stănişoara, alegându-şi loc de sihăstrie Peştera Sfântului Grigorie Decapolitul de la Mânăstirea Bistriţa, considerând-o un „loc minunat... unde am şăzut în vremea călugăriei mele cei shimniceşti... cu cel în Hristos frate Ioanichie ieromonahu", „păzind canon după putere". Acestea se petreceau în 1809. În anul următor, la 17 mai, era din nou la Tismana, iar în 1811 îl găsim duhovnic la Schitul Cioclovina, cum adevereşte dascălul Laţco din Popruia. Tot atunci, transcrie *Pomelnicul Schitului Topolniţa*, semnând: „Chiriac ieroshimonah, duhovnic". Printre penitenţii săi, are şi pe Tudor Vladimirescu. La 9 februarie 1812 înscrie în Pomelnicul Schitului şi pe cel al pandurului, adică: „Pomelnicul slugerului Theodor, comandirul pandurilor, ot Cerneţ sud Mehedinţi", iar în anul următor, notează pe Pomelnic: „Acest Theodor au ajutat la sfântul Schit Cioclov (ina) cu taleri 100, la chiliile şi moara cea nouă, prin mine Chiriac ieroshimonah, duhovnic polc(ovnicului), pe care se cade a-l pomeni ca pe un ctitor, dupre cum şi până acum. 1813, dechemvrie 31".

La Schitul Cioclovina, pe lângă activitatea duhovnicească şi gospodărească, ieroschimonahul Chiriac îşi continuă preocupările cărturăreşti; transcrie pomelnicele schiturilor Iezerul, Topolniţa şi Cioclovina, precum şi texte patristice, îmbogăţindu-şi colecţia de manuscrise până în 1814 când pleacă la Sfântul Munte.

Însoţit de ieromonahul Parthenie, economul Mânăstirii, şi de Ştefan, călugăr, cărturar tismănean, Chiriac pleacă întâi la Craiova unde, prin intervenţia negustorului Hagi-Ianuş, primeşte scrisori de la arhim. Antim Jitianul, protosinghelul şi arhimandritul metocului Episcopiei Râmnicului, şi de la Caimacamie. Apoi, la Bucureşti, sunt găzduiţi în casa fratelui său Ioan ciauşu, care le-a asigurat „căruţă cu chirigiu cu plată şi arnăut şi scrisoare către capichehaia de la Dunăre, care-mi era prieten", cum scrie Chiriac; de asemenea, le-a oferit şi 200 taleri, pentru cheltuiala drumului, apoi „au trecut Dunărea cu caic turcesc, având şi cai de călărie". Ajungând la Sviştov, au fost preluaţi de turci şi duşi la „o casă de sfat a lor şi, cercetându-ne unde voim a merge, prin acel tălmaci arnăut al fratelui meu, anume Ivancea, li s-a spus că trecem prin Ţara turcească la Sfântul Munte. După aceea, găsind o caravană mică, „greci cu marfe cordovane", care mergea la Ianina, a scris scrisoare fratelui său, şi a trimis-o prin Ivancea arnăutul, care s-a reîntors cu căruţa la Bucureşti.

Ajungând la portul athonit Ierisso, grupul de monahi români merg direct la metocul Mânăstirii sârbeşti Hilandar unde au „găsit doi proestoşi omeniţi, sârbi, părinţi ai Mânăstirii Hilandarului, unul cunoscut de la metohul Hilandarului ce-l are aicea în Ţara Românească, Baia de Aramă, în sud Mehedinţi, ce se apropie de sfânta Mânăstire Tismana, Metodie proegumenul, care adesea venea la Tismana, unde ne aflam şi noi". După ce s-au „odihnit trei zile întru pierierghia (observare atentă — n.n.) sfintelor orânduieli ale bisericii, şi altele, întru care foarte ne-am bucurat, folosindu-ne", au mers la Mânăstirea Sfântului Pavel, pentru care aveau recomandarea lui Antim de la Jitianu, Mânăstire închinată Sfântului Pavel; arhimandritului aghiopavlit i-au prezentat „scrisori de la boieri". Aici, ieromonahul Parthenie este ales egumen, iar Chiriac, eclesiarh. Însă nu după mult timp, primesc „ascultarea poslușaniei taxidului", adică a procesiunii cu sfinte moaşte prin Ţările Române, fiind însoţiţi şi de „mai micul meu tovarăş în Hristos, frate vechi şi cunoscut, şi dragoman, ierohagi Pafnutie monahul", cu metania la Cernica, potrivit însemnărilor lui Chiriac.

Deja la 22 octombrie 1814, ieroschimonahul Chiriac era în Bucureşti, unde copiază un manuscris. Procesiunea a durat patru ani, străbătând Muntenia şi Moldova; la 28 martie 1816 erau în Bucureşti, iar în cursul verii ajung cu „poslușania" la Mânăstirea Neamţ. În acest an, Chiriac este numit egumen la Sfântul Pavel, unde donează 15000 taleri rezultaţi din procesiuni; însă la 2 aprilie 1817 îl întâlnim din nou în Bucureşti, unde copiază *Proschinitarul Sfântului Munte*. La 13 decembrie termină de redactat *Capete 153* ale Sfântului Nil Sinaitul, pe care le semnează: „Chiriac, cathigumen tu Aghiu Pavlu". În această funcţie se afla şi la 2 ianuarie 1818, când încheie transcrierea celor *400 Capete* ale Avvei Talasie Libianul, menţionând că le-a scris „în anul igumeniei miale... în vremea când se făcea mânăstirea cea nouă, ostenitor fiind şi noi, după putiare". La 11 martie nu mai era egumen, ci „proigumen Aghiu Pavlu", potrivit autografului său.

Datorită meritelor deosebite, dovedite în timpul egumeniei sale, ieroschimonahul Chiriac a fost distins cu rangul de arhimandrit, fiind hirotesit în Marea Lavră de „Părintele întru fericire Chiriu chir Grigorie, proinpatriarh". Apoi primind scrisori de „exoflisis" şi binecuvântarea patriarhului, au „plecat la pământul ţării România". Aici, Chiriac urmăreşte evenimentele politice, notând, printre altele, fuga lui Caragea Vodă, „la leat 1818, septembrie 29, într-o duminică".

Ajungând mitropolit Dionisie Lupu, „pe ieromonahul Parthenie l-a făcut „în vremea răscoalei slugerului Tudor, arhimandrit şi igumen la sfânta Mânăstire Tismana", iar pe arhim. Chiriac, la Plăviceni; de aici, el constată că „după moartea lui Vodă, s-au început goana asupra boierilor ţării, jefuindu-i de la mic până la mare, începându-se resmeriţa", „comandir fiind dumnealui slugerul Theodor ot Cerneţ". La 4 martie 1821, Tudor şi pandurii intră în Slatina, unde se chibzuiesc mai multe măsuri militare; aici are el o întâlnire cu duhovnicul său, potrivit însemnării lui Chiriac: „Dimineaţa, la dumnealui Theodor... 10 martie"; este ziua în care oştile pandurilor ridică tabăra, îndreptându-se spre Bucureşti.

Arhimandritul Chiriac pleacă la Piteşti, unde rămâne două săptămâni, cum rezultă dintr-o listă de cheltuieli făcute acolo. Despre ele, C. Erbiceanu crede că se referă tot la Tudor, întrucât însemnările următoare îl privesc tot pe el. Interesant este că, arhimandritul nu era singur, ci însoţit de „căpitanul Simeon al dumisale slugerului Theodor", de polcovnicul Istrate Sălişteanu şi de vătaful Grigorie Haviargiu.

Evenimentele se precipită, turcii pătrund în ţară, Tudor este ucis, iar mulţi dintre revoluţionari caută salvarea peste graniţă, în Transilvania. Atunci, spune Chiriac, „am fugit şi noi de la metohul Plăviceni, trăgând mare necaz pe drum de frica jăcmanilor...; au venit turcii, şi am şezut un an la Braşov". Arhimandritul Parthenie de la Tismana, „neputând sta de iuţeala vremei, au purces peste munţi"; la fel au procedat şi Pafnutie şi Ioanichie şi Theodosie Bistriţeanu şi alţii.

În anul 1822, după alegerea domnului Grigorie IV Ghica, dintre „boierii pământeni", majoritatea revoluţionarilor refugiaţi s-au întors în ţară, mulţi primind funcţii. Arhim. Chiriac este numit profesor la Şcoala domnească de preoţi din Bucureşti, fiind coleg cu episcopul Ioanichie Stratonichia, arhim. Grigorie Râmniceanu şi monahul Pafnutie hagiul. De aici, în luna mai 1823 a fost numit egumen la Mânăstirea Călui, unde desfăşoară o bogată activitate gospodărească, culturală şi duhovnicească, introducând în viaţa călugărească rânduielile monahale deprinse la mânăstirile Bistriţa şi Cernica, precum şi la Muntele Athos, fiind un continuator al isihasmului românesc.

La 21 mai 1827 era tot la Călui, însă în luna septembrie se stabileşte la Mânăstirea Antim din Bucureşti, unde stă un an de zile, până în toamna anului 1828, când episcopul Neofit al Râmnicului îi încredinţează conducerea Schitului Iezerul. Ulterior s-a retras la metania sa de la Cernica, stingându-se din viaţă în jurul anului 1840.

*

Deşi documentele sunt destul de laconice, totuşi credem că arhim. Chiriac a avut un rol mult mai însemnat în pregătirea evenimentelor din 1821. Citind Pomelnicul său, constatăm că alături de Tudor Vladimirescu apar numeroase personalităţi ale epocii respective, ca vornicul Manolache Cuparu, postelnicul Ioniţă Greceanu, căpitanii Petre Strâmpteanu şi Ioniţă Ţigaranu, vătafii Marin din Bucureşti, Theodosie Gheorghiu al Plaiului Horezu şi Dascălul Hristea al Plaiului Cozia, logofeţii Gheorghe Românescu, Nicolăiţă, fiul căpitanului Radu Căpăţână, Matei, despre care notează că „l-au omorât hoţii în rebelia din 1821", precum şi Mihail Ciora, aghiotantul — cronicar al pandurului; toţi au fost implicaţi în mişcarea revoluţionară, care primeau şi analizau informaţii, pregătind astfel masele populare pentru ridicare împotriva jugului fanariot care împila ţara.

Se ştie că însuşi Tudor Vladimirescu era bine informat politic; în numeroasele călătorii făcute la Bucureşti, primea cele mai autorizate ştiri de la consulatul rus. Chiar în anul 1814, când se înfiinţează la Odessa societatea Eteria, el pleacă la Viena unde rămâne mai bine de şase luni, urmărind cursul evenimentelor europene. De acolo scria la 28 iulie boierului Glogoveanu: „Vremea pe aici este tăcere, nimic mişcare. Se aşteaptă la octombrie din toate părţile miniştri pentru Congres. Se sună că atunci va fi ceva şi pentru locurile acelea", adică pentru Principatele Române. În acest an pleacă şi Chiriac la Muntele Athos. Pregătirea, persoanele care îl însoţesc, călătoria, par a fi a unei delegaţii oficiale; scrisorile şi recomandările primite de la personalităţi reprezentative ale Olteniei, mijloacele de transport şi însoţirea de către Ivancea arnăutul, care în timpul Revoluţiei va fi bulucbaşă de arnăuţi alături de panduri, confirmă această opinie.

În Muntele Athos, monahii români fac primul popas la Hilandar, mânăstire sârbească. Se ştie însă că între pandurii din Oltenia şi revoluţionarii sârbi existau strânse legături. Încă în 1815, negustorul armean Manuc bei adresa o scrisoare lui Capodistria, informându-l că: „Domnul Ţării Româneşti se teme de sârbi, şi bănuieşte că ei se pot alătura căpeteniei pandurilor din Oltenia şi năvăli în ţară". Însuşi Nicolae Iorga afirmă că, pentru Tudor „exemplul sârbesc a fost hotărâtor", fapt repetat de multe ori chiar de Tudor Vladimirescu.

De la Hilandar — după ce au „observat toate cu pierierghia" — ei merg la Mânăstirea Sfântului Pavel. Acest aşezământ se afla sub protecţia ţarului Alexandru I, adept al eliberării popoarelor ortodoxe de sub jugul străin, cu excepţia unui conflict armat între cele două imperii: Rus şi Otoman. Aici, Parthenie şi Chiriac sunt promovaţi în cele mai înalte funcţii, însă primesc îndată „poslușania" de a străbate timp de patru ani Ţările Române. Se ştie că şi eteriştii trimiteau soli pretutindeni ca să pregătească popoarele ortodoxe de revoltă. Credem că şi Tudor a folosit această metodă.

Spiritul general evolua spre deznodământul final. Încă la sfârşitul anului 1816, consulul francez din Bucureşti constata că românii nemaiputând suporta asuprirea fanariotă, doresc o revoluţie care să-i izbăvească, iar în 1818 se credea că va izbucni. În acest an, monahii români revin din Muntele Athos, nu înainte ca ieroschimonahul Chiriac să fie distins cu rangul de arhimandrit chiar de patriarhul Grigorie V al Constantinopolului, care în cel de al treilea patriarhat al său a fost spânzurat la 10 aprilie 1821 de stâlpul porţii catedralei, fiind acuzat de participare la Revoluţie. Ajunşi în ţară, fiecare sunt numiţi la egumenia unei mânăstiri dintr-un judeţ: Parthenie, la Tismana-Gorj; Pafnutie, la Hotărani-Romanaţi; Chiriac, la Plăviceni-Argeş. Toate sunt ca nişte puncte strategice pe unde Tudor avea să-şi conducă pandurii spre Bucureşti.

Însuşi domnul Mihai Şuţu (1819—1821), susţinător al Eteriei, era îngrijorat de răspândirea „doctrinei" lui Tudor în Moldova; s-a văzut însă că în 1816, Chiriac era cu „procesiunea" pe la Mânăstirea Neamţ, iar spre sfârşitul anului 1820, Vladimirescu vorbea deschis la Bucureşti şi la consulatele străine că, de nu vor înceta abuzurile, va fi răscoală în Muntenia. Deci atmosfera era pregătită din timp.

Datorită evenimentelor din 1821, Muntele Athos a suferit persecuţii crunte din partea Imperiului otoman. Arhim. Chiriac scria că: „Sfitagora, după plecarea noastră, s-a prăpădit cu totul". Sultanul Mahmud II (1808—1839) a decis represalii categorice; numai intervenţia energică a ţarului Alexandru I l-a salvat de la un dezastru total. Totuşi, guvernatorul Tesalonicului Abdul Robut (1821—1823), în toamna anului 1821 năvăleşte asupra mânăstirilor athonite cu 3000 de soldaţi, voind să înjunghie pe toţi athoniţii, pentru că mulţi părăsiseră Sfântul Munte şi participaseră la Revoluţie.

Un cunoscător al istoriei afirmă că: „Athosul a susţinut direct sau indirect mişcările de rezistenţă naţionale ale grecilor, bulgarilor, sârbilor, românilor şi albanezilor. Chiar mişcarea revoluţionară din 1821 a fost susţinută din Athos", iar Pr. Teodor Bodogae zice că ea „găseşte în chiliile Athosului nu numai azil şi părtaşi, ci şi premergători". Credem că între aceştia se înscrie şi arhim. Chiriac, pre um şi însoţitorii săi.

Trebuie reţinută că, pentru duhovnicul Chiriac arhimandritul, Tudor Vladimirescu a fost totdeauna „dumnealui, comandirul rebeliei" — aşa cum îl numeşte ori de câte ori îi menţionează numele — ale cărui idei credem că i le-a împărtăşit, şi chiar va fi şi contribuit, cu mijloace specifice misiunii sale, la aplicarea lor în viaţa socială şi naţională a ţării.

(Urmare din pag. 1)

Personalitatea şi opera părintelui Dumitru Stăniloae

germanizat şi puţin francofon, şi-a făcut primele lui studii de teologie, studiind la Cernăuţi patru ani. Auzind multe despre teologia greacă, a sosit să studieze şi la Facultatea de Teologie din Atena.

— Cum a început activitatea părintelui Dumitru Stăniloae?

— La început părintele Dumitru şi-a făcut ucenicia în teologia scolastică şi aici văd primul său pas impresionant: în timp ce se îndepărta de teologia scolastică, aproximativ pe la mijlocul deceniului anilor 30, înţelege erorile scolasticismului, le depăşeşte şi începe să respire clima autentică a teologiei ortodoxe. Nu este întâmplător că în acea vreme a venit în contact cu teologia şi opera sfântului Grigorie Palama. Pe la sfârşitul deceniului anilor 30, părintele Dumitru Stăniloae se înfăţişează drept un alt teolog.

La început a predat la Facultatea de Teologie din Sibiu, însă, poate, oamenii din jurul său n-au putut să suporte amploarea şi dinamica teologiei lui. De aceea a continuat lucrarea sa academică la Facultatea de Teologie din Bucureşti (1946—1973), unde lucrurile au fost mai favorabile pentru acesta. A putut să lucreze cu mai multă libertate. În vremea şederii sale la Facultatea de Teologie din Bucureşti, începe prin excelenţă marea şi creatoarea sa activitate, deşi exista importantul său studiu despre Grigorie Palama din 1938.

Părintele Dumitru Stăniloae scria şi se simţea nu numai ca teolog, dar şi ca poet. A fost înzestrat cu talent poetic care se vede în scrierile sale (puţinele care sunt traduse şi în greacă), însă în mod special se făcea evident în discuţiile lui. Vorbea cu germani, vorbea cu francezi, vorbea cu noi grecii şi cuvântul lui, expresiile lui aveau poetică. Este evident impresionant, cum deşi în Grecia a rămas nici doi ani, vorbea greaca foarte curat şi cu evidentă dispoziţie poetică, încă şi la adâncile sale bătrâneţi.

— Care a fost contribuţia teologică a părintelui Dumitru Stăniloae, domnule profesor?

— Cu toate că este dificil să vorbim despre contribuţia părintelui Dumitru Stăniloae în cadrele strâmte ale unui interviu, totuşi putem să facem câteva evaluări generale şi intervenţii.

La consfătuirea care a avut loc la Bucureşti (2—4 octombrie 2000), pentru a studia contribuţia şi influenţa activităţii părintelui Dumitru Stăniloae în România, dar şi în afara României în general, la care am ţinut şi eu să particip şi să fac o expunere, s-au distins romano-catolici, protestanţi, dar şi proprii noştri teologi ortodocşi din diaspora. În mod unanim, cred, au perceput teologia părintelui unilateral. Am auzit pe un teolog protestant, renumit profesor şi traducător al Dogmaticii părintelui Stăniloae, că îl percepea pe părintele Dumitru drept teolog al crucii. Cei mai mulţi l-au vrut teolog al învierii. Câţiva, foarte puţini, îl vedeau ca teolog al Sfântului Duh. Acestea cred că sunt exclusivisme.

Teologia părintelui Dumitru Stăniloae nu a fost unilaterală, a fost sferică şi aceasta este măreţia ei. În mod personal, o înţeleg ca şi teologia întregii iconomii divine (şi crucea şi învierea şi cincizecimea sunt integrate în acest cadru, nu există nimic care să nu constituie şi domeniu al iconomiei divine, care să nu constituie urmare firească a fazei iconomiei divine precedente. Sfericitatea şi plinătatea iconomiei divine o vor urmări puţin mai bine în opera părintelui Dumitru Stăniloae generaţiile viitoare. Sigur, s-a spus la consfătuire şi cred că merită să notez şi aici că cele mai multe lucrări ale sale au fost scrise după vârsta de 60 ani, lucru ciudat, de vreme ce, de obicei, tot ce poate oferi cineva o face până la vârsta de 50 ani, după aceea nemaiavând posibilitatea să-şi deschidă alte orizonturi. Cu toate acestea părintele Dumitru a făcut-o şi nu ar fi exagerat să spunem că a făcut-o cu luminarea şi călăuzirea Duhului Sfânt.

— Adică credeţi că în opera sa a fost inspirat de Duhul Sfânt?

— Da, nu ezit să spun că da. Şi este foarte semnificativ că în ultimele sale opere menţionează în mod clar şi insistă pe aceasta: scopul teologiei este înţelegerea mai adâncă a însuşirilor Persoanelor Treimice Dumnezeieşti şi mai multa lor experiere. Evident, aşa ceva nu se face fără luminarea Duhului Sfânt, de vreme ce însuşirile Persoanelor Treimice Dumnezeieşti constituie descoperirea Lui către om şi mai adânca lor înţelegere se face numai cu ajutorul lui Dumnezeu. De aceea am spus mai sus, că părintele Dumitru a fost învrednicit de luminarea Duhului Sfânt. Şi în mod sigur, cu ajutorul Duhului Sfânt a reuşit să ajungă de la teologia energiilor divine la teologia iubirii. Cititorul este surprins de familiaritatea cu care vorbeşte părintele Dumitru despre iubire. Nu este vorba de sentimentalism şi pietism. Este importanta contribuţie teologică a părintelui Dumitru. Contribuţie care fundamentează teologia energiilor divine necreate, raţiunea acestora fiind foarte greu de înţeles, nu numai în lumea apuseană ci şi pentru mulţi ortodocşi.

Este impresionant comentariul pe care îl întreprinde părintele Dumitru Stăniloae la textele biblice, şi la interpretările Părinţilor legate de textele biblice. Să dau un exemplu: traducând părintele Dumitru minunatul comentariu al Sfântului Chiril Alexandrinul la Evanghelia după Ioan, enumeră comentarii, de multe ori mai adânci, mai analitice şi mai vaste decât acelea ale Sfântului Chiril, care a fost mare teolog. La fel se întâmplă şi cu Mistagogia Sfântului Maxim Mărturisitorul. Mistagogia este interpretare a Sfintei Liturghii şi părintele Dumitru, comentând-o pătrunde mai adânc şi mai vast în perimetrul teologic al Sfintei Liturghii, chiar şi decât Sfântul Maxim însuşi, lucru care îl afirmă pe părintele Dumitru Stăniloae ca mare teolog. Pentru că, cu adevărat, mare teolog este caracterizat acela care reuşeşte să theologhisească mai adânc şi mai vast decât teologii anteriori. Aceasta este caracteristica principală care-l desemnează pe un mare teolog şi aceasta este caracteristica care-l defineşte şi pe părintele Dumitru Stăniloae ca teolog.

— Cât de importantă consideraţi traducerea Filocaliei în română de către părintele Dumitru Stăniloae, şi care este importanţa Filocaliei în mod general?

— Din momentul când părintele Dumitru Stăniloae a spart corabia teologiei scolastice şi a pătruns în teologia Sfântului Grigorie Palama, Filocalia a devenit mediul natural în care a vrut să trăiască. Traducerea Filocaliei în românește este o operă măreaţă şi are o însemnătate colosală pentru Biserica Română şi gândirea teologică românească, pentru că nu este vorba în mod simplu de o traducere, ci, în acelaşi timp, de o adâncă interpretare a textelor de către traducător.

Să nu uităm că în Moldova secolului al XVIII-lea, am avut încercarea filocalică a Cuviosului Paisie Velicikovski, care a început cu diferiţi ucenici să traducă în slavonă Filocalia (corpusul care fusese întocmit de către Sfântul Macarie al Corintului, despre care a circulat recent o carte de-a noastră cu titlul „Sfântul Macarie al Corintului. Fondatorul Filocaliei"). În acest duh deci, în duhul Filocaliei trăia părintele Dumitru, şi l-a trăit intens în mod special pe durata deceniului de închisoare în care s-a aflat din pricina comuniştilor.

Foloseşte să explicăm aici că termenul „filocalism" este mai vast decât termenul „Filocalie" sau „mişcare filocalică". Filocalismul cuprinde şi viaţa mistică. Mai concret, Sfântul Macarie al Corintului, pentru prima dată în Turcocraţie, după epoca bizantină, a îmbinat teologia şi asceza — viaţa ascetică şi viaţa mistică. Această îmbinare a îmbrăţişat-o şi părintele Dumitru Stăniloae şi astfel promovează nu numai Filocalia dar şi filocalismul, cu întreaga lui teologie. Şi evident, filocalismul este prezent în opera sa într-un mod mai analitic, mai amplu, mai adânc decât în opera Sfântului Macarie şi a urmaşilor lui.

— Filocalismul, după cum spuneţi, nu diminuează interesul părintelui Dumitru pentru teologia dogmatică?

— Nu. Chiar din contră. Filocalismul este acela care a condus gândirea părintelui Stăniloae şi la o altă îmbinare: îmbrăţişarea dogmaticii cu zidirea (duhovnicească) — teologia pastorală. Părintele Dumitru Stăniloae nu a fost numai teolog dogmatist sau numai teolog sistematic, cum des auzim astăzi, deasupra tuturor a fost teologul care a îmbinat învăţătura dogmatică cu fundamentarea teologică a predicii ziditoare, de evlavie. Şi aceasta este de o importanţă deosebită, fiindcă se impusese din nefericire, de aproximativ două secole, un fel de literatură pietistă, care conducea spre moralism. Când respectiva literatură nu se găseşte în unire absolută atât cu mistica cât şi cu asceza, şi se limitează la un caracter „constructiv", atunci se transformă în moralism şi pietism. Acestea au fost depăşite de către părintele Dumitru, şi putem vorbi de un foarte mare aport de-al lui în perimetrul teologiei, care odată cu trecerea timpului se va conştientiza şi mai profund. Să nu uităm că au trecut deja şapte ani de la adormirea lui şi consfătuirea, la care am luat şi eu parte, a fost în întregime dedicată aportului său teologic. De altfel pe măsură ce trece timpul, se fac tot mai multe traduceri ale operei sale, motiv pentru care este firesc să se preţuiască tot mai mult influenţa sa teologică.

Am spus la început că părintele Dumitru Stăniloae este, poate, cel mai mare teolog al secolului. Şi aceasta, nu pentru că nu au existat şi alţi teologi importanţi (oare nu au fost importanţi teologii George Florovski sau Vladimir Lossky sau Ioannis Karmiris?). Şi aceasta deoarece semnalez mai mare sfericitate (decât la alţi teologi) în teologia lui o mai amplă influenţă şi o gândire mai universală a operei lui.

Voi încheia cu o anecdotă din cunoştinţa mea cu părintele Dumitru Stăniloae: când se pregătea să vină la Atena, ca şi invitat al Facultăţii de Teologie, în convorbirea pe care am avut-o împreună despre informaţiile şederii sale aici, mi-a cerut dacă pot să-i aranjez o întâlnire cu venerabilul profesor Ioannis Karmiris. Am luat legătura cu profesorul grec, care m-a felicitat pentru iniţiativa mea de a-l aduce pe părintele Dumitru la Facultatea de Teologie şi mi-a declarat că şi el ar vrea mult să-l întâlnească. Atunci eu l-am întrebat cu naivitate poate, pe cine consideră cel mai mare teolog al ortodoxiei contemporane. Mi-a răspuns cu mare naturaleţe: „Cu siguranţă pe Dumitru Stăniloae!". Când a ajuns la Atena părintele Dumitru şi de vreme ce l-am vizitat împreună cu Ioannis Karmiris, într-o discuţie personală l-am întrebat: „Pe cine consideraţi, părinte Dumitru, cel mai mare teolog al zilelor noastre?". Răspunsul său cu naturaleţe a fost: „Cu siguranţă pe Ioannis Karmiris!!!" Această mărinimie şi modestie a celor doi bărbaţi nu o să o uit niciodată!

IN MEMORIAM

Arhidiacon prof. dr. Ioan Zăgrean

(la zece ani de la moarte)

Lucian Blaga - într-una din poeziile sale - vorbeşte magnific despre aura ce o poartă în ele aducerile aminte. Astfel, el spune: „Pier lumini şi piere laur / cade frunte, cade drum / Amintirile de aur - / Numai ele ard sub scrum" (Tusculum).

Într-adevăr sunt înduioşătoare, „amintirile de aur" despre dascălii noştri care asemenea magului din basme, ne-au luminat „cărările pribege". Acestora le datorăm recunoştinţă şi le purtăm vie icoana în sufletul nostru, pomenindu-i cu pietate creştinească, de-a lungul anilor vieţii noastre.

Între luminaţii mei dascăli şi ai multor generaţii de elevi ai Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca şi de studenţi de la Institutul Teologic din Sibiu ce se pregăteau pentru slujba grea, dar sublimă a preoţiei, se numără şi Arhidiaconul Prof. Dr. Ioan Zăgrean. S-a născut la data de 24 decembrie 1912 în localitatea Blăjenii de Jos, judeţul Bistriţa-Năsăud. A făcut studii la Liceul Alexandru Odobescu din Bistriţa, la Academia Teologică din Cluj şi Facultatea de Filozofie a Universităţii din Cluj. Doctoratul l-a luat la Facultatea de Teologie din Cernăuţi. A funcţionat în învăţământul secundar, laic şi teologic ca profesor de filosofie la liceele din Turda, Năsăud, Arad, Braşov şi Simion Ştefan din Cluj fiind şi director al acestuia din urmă. Paralel a fost şi profesor suplinitor al Academiei Teologice Ortodoxe din Cluj, profesor titular pentru studiile biblice şi sistematice la Seminarul Teologic Ortodox din Cluj, fiind şi director al acestuia (1952-1960), iar mai apoi, profesor titular de Teologie Morală la Institutul Teologic de grad universitar din Sibiu (1968-1982). A fost hirotonit Diacon în 1935. Pentru merite deosebite în învăţământul teologic a primit dreptul de a purta brâu roşu şi cruce.

Când aştern pe hârtie aceste amintiri despre părintele profesor doctor Ioan Zăgrean sufletul este stăpânit de adânci sentimente şi emoţii. A evoca gânduri şi amintiri despre un om mare, este un lucru delicat şi plin de răspundere. Şi totuşi elevii au o sfântă datorie să cinstească pe cei care le-au dat învăţătura, pe acei care i-au format ca oameni. Aş dori să-i fac un portret moral cât mai adecvat, aşa cum a fost, cu verva şi inteligenţa lui spontană, uneori cu ironie discretă, cu adânca lui cultură cu înclinaţie spre a face bine. Modest, cinstit, corect sunt calităţi care i-au caracterizat personalitatea. Deşi sever avea un suflet mare. Specialist în toate sectoarele de predare ale Teologiei, inclusiv Limba Ebraică.

Părintele Zăgrean a fost iubit de elevi şi studenţi. Îl iubeau şi îl respectau pentru calităţile sale de om, dascăl şi preot. Vocaţia sa a fost aceea de profesor de Teologie, de a împărtăşi elevilor, studenţilor cunoştinţe cât mai bogate. Vorbea captivant, spiritual, cald şi erudit. Cursurile sale aveau o ţinută academică, fiind un profesor de cultură enciclopedică.

A fost un distins slujitor al Sfântului Altar, mistuit de flacăra sfântă a datoriei faţă de misiunea sa de diacon. A slujit cu mari ierarhi şi mitropoliţi ai Ardealului.

A împodobit prin vocea sa aleasă catedralele eparhiale din Cluj şi Sibiu. În cei cinci ani petrecuţi pe băncile Seminarului Teologic din Cluj, elevii erau obişnuiţi că profesorul Zăgrean nu ştie să dea nota 10 la oral. Examinator pretenţios era temut. Dar, era foarte bucuros când elevii răspundeau bine, şi cu satisfacţia ce i se citea pe faţă, acorda nota maximă. A ocupat funcţia de director al Seminarului Teologic Ortodox din Cluj în perioada cea mai grea când furia comunistă era îndreptată împotriva şcolilor teologice. Această furie s-a făcut mult mai simţită la Cluj. După concepţia regimului comunist trebuiau distruse toate elementele care ar fi pus în pericol statul ateu: oameni, cărţi, bunuri ş.a. Cu groază ne aducem aminte cum au dispărut câteva mii de volume de cărţi din Biblioteca Seminarului Teologic, lucrări ce nu s-au mai recuperat niciodată. Sau sub ochii îngroziţi ai profesorilor şi elevilor au fost arestaţi doi distinşi profesori de Teologie: profesorul Dr. Liviu Munteanu şi părintele profesor Ioan Bunea pentru redactarea unei programe analitice de învăţământ religios.

Ca un distins slujitor al Bisericii Ortodoxe româneşti părintele profesor Ioan Zăgrean nu a făcut compromisuri. A dat dovadă de un caracter puternic, o personalitate de o aleasă ţinută morală, atitudine fermă în faţa vicisitudinilor vieţii. În ciuda vremurilor ateiste de pe băncile Seminarului Teologic Ortodox din Cluj au ieşit oameni de seamă. Numeroşi ierarhi, profesori universitari, cadre didactice, slujitori în administraţia bisericească, consilieri, protopopi, preoţi de seamă ai Bisericii străbune.

Părintele prof. Dr. Ioan Zăgrean a desfăşurat şi o bogată activitate publicistică. Are la activ o foarte extinsă şi substanţială listă bibliografică. A publicat în revistele de specialitate, studii teologice şi cu caracter istoric cum ar fi: Mitropolia Ardealului, Mitropolia Banatului, Mitropolia Olteniei, Îndrumătorul Bisericesc de la Sibiu şi Cluj, Telegraful Român. Este autor al Moralei Creştine, Bucureşti 1974, coautor al manualului de Teologie Morală Ortodoxă pentru Institutele Teologice, Bucureşti 1980 şi coautor al Manualului de Dogmatică Ortodoxă pentru Seminariile Teologice, Bucureşti 1991.

Soţ ideal, tată iubitor de copii şi prieten sincer şi devotat, săritor la necazul şi durerea semenilor, s-a stins din viaţă la 1 august 1991 după o boală necruţătoare şi o suferinţă grea. Chipul său luminos va străluci în sufletele celor care l-au cunoscut şi mai ales ale celor care l-au înţeles.

Toţi acei care i-am fost elevi şi studenţi încă călători pe drumul vieţii, nu avem voie să-l uităm pe Părintele prof. Dr. IOAN ZĂGREAN. Alţii poate l-au uitat.

Marele poet Lucian Blaga spunea: „În timpul eclipsei nu soarele este atins de întuneric ci ochii care îl privesc". Să ne adunăm amintirile şi acum la ceas aniversar în şoaptă de rugăciune să zicem: Bunul Dumnezeu să-i facă parte de veşnică odihnă şi să-i răsplătească ostenelile depuse în slujba Bisericii şi a neamului său. Să rămână candela aprinsă pururea în sufletele noastre!

Pr. EUGEN GOIA

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, **„Părintele prof. Ioan Zăgrean"**, Telegraful Român, Sibiu, nr 45, 1982.
2. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, **„Părintele prof. Ioan Zăgrean"**, Telegraful Român, Sibiu, nr. 33, 1991.
3. Pr prof. Dr. Alexandru Moraru, **„Seminarul Teologic Liceal Ortodox din Cluj-Napoca, 1952-1997"**, Presa universitară clujeană, 1997.
4. Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu, **„Dicţionarul teologilor români"**, Bucureşti, 1996.
5. Casa cărţii de ştiinţă, **„Dicţionar esenţial. Clujeni ai secolului XX"**, Cluj-Napoca, 2000.

A treia ediție a Forumului „Tinerețe și speranță" la Mânăstirea Brâncoveanu - Sâmbăta de Sus (23—29 iulie 2001)

Începând cu anul 1993, între Arhiepiscopia Sibiului și Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" a Universității „Lucian Blaga" din Sibiu, pe de o parte și Organizația internațională „Fondations pour un Monde Nouveau" (F.M.N.), pe de altă parte, s-au pus bazele unei colaborări care s-a concretizat de-a lungul anilor într-o serie de reușite remarcabile: organizarea unor reuniuni cu caracter ecumenic, acordarea de burse de studii și finanțarea participării a numeroși tineri ortodocși români la diverse manifestări internaționale, sprijinirea dotării informatice a Facultății de Teologie.

Între aceste acțiuni de interes comun, desfășurate sub semnul ecumenismului (F.M.N. fiind o asociație catolică) se numără și inițiativa organizării unui forum ecumenic pentru tineret la Mânăstirea Brâncoveanu-Sâmbăta de Sus. Având un caracter anual primele două ediții au avut loc în 1999 și 2000. Anul acesta, a treia ediție a Forumului ecumenic, sub genericul „Tinerețe și speranță", s-a desfășurat între 23 și 29 iulie.

Sub înaltul patronaj și cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinției Sale Î.P.S. Dr. ANTONIE Plămădeală, Mitropolitul Ardealului și a Prea Sfinției Sale P.S. Episcop vicar VISARION Rășinăreanu, s-au întâlnit la Mânăstirea Brâncoveanu-Sâmbăta de Sus circa 100 de tineri studenți din Sibiu, București, Timișoara, Arad, Oradea, Botoșani etc. În marea lor majoritate ortodocși, dar și catolici sau protestanți, ei au avut alături de ei și câțiva participanți din Canada, Franța și Italia.

Programul Forumului a cuprins expuneri ale unor invitați și discuții libere având ca subiect problemele actuale ale tinerilor din România, ateliere de creație, activități sportive. Mai multe transmisiuni directe și reportaje la radio au asigurat mediatizarea necesară.

La reușita manifestării și-au mai adus o importantă contribuție Prea Cucernicia Sa P.C. Părinte Ilarion, Starețul Mânăstirii Brâncoveanu-Sâmbăta de Sus și cadrele didactice din partea Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, Pr. Conf. Dr. Vasile Grăjdian și Pr. Asist. Drd. Constantin Necula, care au însoțit efortul depus de tinerii organizatori, studenți și membri ai „Asociației ortodoxe pentru o lume nouă" (care începând de anul acesta își desfășoară activitatea, împreună cu ASCOR, în incinta Facultății de Teologie din Sibiu).

Duminică, 29 iulie, la încheiere, după Sfânta Liturghie în biserica mare a mânăstirii, participanții și-au dat cu toții întâlnire pentru vara anului 2003, la o nouă ediție a Forumului.

G.V.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Luni, 2 IULIE 2001, — Î.P.S. Mitropolit ANTONIE** a primit la Reședința mitropolitană pe:
— Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic; P.C. Preot Simion Săsăujan, consilierul ad-tiv bisericesc al Arhiepiscopiei; P.C. Preot Gheorghe Sabău, Parohia Pojorta, protopopiatul Făgăraș, în legătură cu sfințirea bisericii; D-na Prof. Drd. Minodora Cioban din Oradea în legătură cu teza de doctorat; Monahia Eliseea Papacioc, stareța Mânăstirii Cârțișoara, protop. Avrig.

● **Marți, 3 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a plecat spre București pentru a participa la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
— În după-masa aceleiași zile **Inalt Prea Sfinția Sa** s-a întâlnit cu Prea Fericitul Patriarh TEOCTIST, Prea Sfințitul Episcop Epifanie al Buzăului și cu Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Teofan Savu al Craiovei.

● **Miercuri, 4 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a participat la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
— S-a întâlnit cu Prea Sfințitul Casian, Episcopul Dunării de Jos;
— D-na Dr. Eufrosina Bârhală din București; — A primit pe D-na Marieta Nicolau din București; — A primit pe D-l Teodor Răpan, Director în Ministerul de Externe; — A primit pe Maica Benedicta Chirobocea, stareța Mânăstirii „Christiana", București.

● **Joi, 5 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a participat la lucrările Sf. Sinod.
— A primit pe D-l Economist Gheorghe Bistriceanu, contabilul șef al Arhiepiscopiei Bucureștilor, împreună cu soția; — A primit pe Maica Irina Călin, stareța Mânăstirii Pissiota, protoieria Ploiești.

● **Vineri, 6 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a vizitat Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus și șantierul de construcții al „Academiei Teologice".

● **Luni, 9 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Preot Simion Săsăujan, consilierul ad-tiv bisericesc, și pe P.C. Arhid. Prof. Dr. Ioan Floca, consilierul juridic al Arhiepiscopiei.

● **Marți, 10 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a vizitat Mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, unde s-a întâlnit cu d-l Academician Prof. Dr. Andrei Pleșu, fost Ministru de Externe al României.

● **Miercuri, 11 IULIE 2001 — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit la Reședința Mitropolitană pe P.C. Preot prof. Dr. Ioan Sauca, Directorul Institutului Teologic Ecumenic din Bossey (Geneva-Elveția), împreună cu soția.

● **Joi, 12 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Arhidiacon Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Alupei Constantin, protopopul Onești.

● **Sâmbătă, 14 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa,** aflându-se în drum spre Viena (Austria), a poposit la Mânăstirea „Sf. Cruce" din Oradea. A fost întâmpinat de Prea Sfințitul Dr. Ioan Mihălțan, episcopul Oradiei și de Maica stareță Mina Bădilă cu soborul.

● **Duminică, 15 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a sosit la Mânăstirea „Marien Kron" din localitatea Mönchhof, lângă Viena.

● **Luni, 16 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** s-a întâlnit cu d-na Dr. Cornelia Foit de la Crucea Roșie din Viena.

● **Duminică, 22 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a vizitat orașul Viena și împrejurimile, fiind însoțit de P.C. Preot Dr. Nicolae Dura, parohul Bisericii Ortodoxe Române din Viena și de D-l Valeriu Comoroșan, credincios al Bisericii din Viena.

● **Marți, 24 IULIE 2001, — Vizită la Viena.**

● **Miercuri, 25 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** s-a întâlnit cu Pr. Georg Sporschill din Viena.

● **Joi, 26 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit vizita P.C. Pr. Dr. Nicolae Dura și a D-lui Valeriu Comoroșan care îi prezintă proiectul de construcție și macheta viitorului lăcaș de cult ortodox și a complexului parohial al Bisericii Ortodoxe Române din Viena.

● **Sâmbătă, 28 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a vizitat Mânăstirea și Biserica franciscană din localitatea Frauenkirchen, fiind însoțit de P.C. Preot Dr. Nicolae Dura și Pr. Georg Sporschill.
— **Înalt Prea Sfinția Sa** s-a întâlnit cu Diacon Prof. Dr. Etkhard, secretarul cardinalului Austriei Schöenborn și referend al Conferinței episcopilor catolici din Austria.
— S-a întâlnit cu d-l Valeriu Comoroșan.

● **Duminică, 30 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a revenit în țară și a poposit la Mânăstirea „Sf. Cruce" din Oradea, fiind întâmpinat de stareța Mina Bădilă.

● **Joi, 2 AUGUST 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ** a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu.
— A primit pe P.C. Preot Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.

● **Marți, 7 AUGUST 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Preot Simion Săsăujan, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei.
— A primit pe Pr. Ersiliu Pop cu soția.

● **Joi, 9 AUGUST 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a prezidat ședința lucrărilor Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

● **Sâmbătă, 11 AUGUST 2001, — Î.P.S. Sa** a primit la reședința mitropolitană pe monahia Eliseea Papacioc, stareța Mânăstirii Cârțișoara, prot. Avrig.

● **Luni, 13 AUGUST 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a vizitat Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus unde a rămas în vederea sărbătoririi hramului Mânăstirii „Adormirea Maicii Domnului."
— În după-masa aceleiași zile s-a întâlnit cu d-l Dragoș Șeuleanu, director general executiv al Radiodifuziunii Române.

● **Marți, 14 AUGUST 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit în audiență pe Ierom. Serafim Pătrunjel de la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus;
— P.C. Preot Prof. Neculai Mihalea, Directorul Seminarului Teologic din Tulcea.
— Asistă și binecuvintează trecerea cortegiului funerar al înmormântării P.C. Preot Pensionar Ioan Buta.
— S-a întâlnit cu P.C. Preot Eugen Buta și Drd. Marcel Buta, fiii P.C. Preot decedat, împreună cu preoții slujitori la înmormântarea P.C. Preot Pensionar Ioan Buta.
— A primit pe Maica Filotea Potcoavă, stareța Mânăstirii Bunești, protopopiatul Rupea.
— S-a întâlnit cu Prof. Univ. Dr. Ioan Nicolaescu, senator de Tg. Mureș.

● **Miercuri, 15 AUGUST 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a asistat la slujba sfințirii apei și la Sf. Liturghie arhierească, săvârșită de **Prea Sfințitul Episcop-vicar Visarion Rășinăreanu,** înconjurat de un impresionant sobor de preoți cu ocazia hramului Mânăstirii. La sfârșitul Sf. Liturghii a rostit un cuvânt de învățătură și a binecuvântat pe cei prezenți.
— A acordat distincția „Crucea patriarhală" P. Cuv. Arhim. Dan Dionisie, fost vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.
— S-a întâlnit cu Senatorul Corneliu Vadim Tudor și soția acestuia.
— S-a întâlnit cu d-l Otilian Neagoe, prefectul Brașovului.
— A primit pe D-l Profesor Univ. Dr. Ioan Nicolaescu, senator de Tg. Mureș.
— A primit pe d-l Gheorghe Duțu, deputat de Brașov.
— A primit pe D-l Gh. Păsculeț, deputat de Brașov.
— S-a întreținut cu d-l Ioan Mircea Popescu, Ministrul Industriilor și soția acestuia, care au participat la slujba hramului Mânăstirii.
— A primit pe D-l Prof. și compozitor Voicu Enăchescu din București.
— A primit pe reprezentanții Corului „Armonia" din Municipiul Onești, dirijat de Prof. Gabor Balcan Andrei care a executat trei lucrări corale religioase închinate Maicii Domnului.

● **Joi, 16 AUGUST 2001, — Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE,** înconjurat de un numeros sobor de preoți și diaconi ai mânăstirii Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus și însoțit de Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, decanul Facultății de Teologie din Oradea, P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Mitropoliei și P.C. Pr. Valentin Sicoe, secretar eparhial, de față fiind starețul mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, Arhim. Ilarion Urs și în prezența a numeroși credincioși a binecuvântat și a sfințit troița ridicată cu purtarea de grijă a **Înalt Prea Sfinției Sale** întru cinstirea memoriei marelui duhovnic Ierom. Arsenie Boca, fost viețuitor, stareț și ostenitor al Sf. Mânăstiri „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● **Sâmbătă, 18 AUGUST 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe D-l Ec. Gheorghe Bistriceanu din București cu familia.
— A primit pe D-l Dr. Eftodi Mihai cu soția Tania din Chișinău însoțiți de D-l Ec. Nicolae Lazăr cu familia din Sibiu și pe D-na Maria Lazăr din jud. Cluj.

● **Duminică, 19 AUGUST 2001, — Î.P.S. Sa** a primit pe D-l Andrei Costinoiu din Râmnicu Vâlcea.

● **Marți, 21 AUGUST 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a vizitat Schitul Pâltiniș și a sfințit cele două clădiri renovate. Au fost prezenți P.C. Prof. Dr. Ioan Floca - consilier juridic, P.C. Preot Simion Săsăujan, consilier ad-tiv bisericesc, P.C. Arhid. Ezechil Oancea consilier economic, P.C. Preot Valentin Sicoe, secretar eparhial, P. Cuv. Ierom. Valeriu Luca, starețul Schitului Pâltiniș și D-l Ioan Gheorghe, șeful lucrărilor executate acolo, D-l Ing. Mircea Floca de la centrul eparhial și Arhidiacon Vasile Avram.

● **Miercuri, 22 AUGUST 2001, — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Preot Prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.

● **Joi, 23 AUGUST 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Preot Luca Dănilă, fost protopop al Sibiului și pe P.C. Preot Gheorghe Șebu, actualul protopop al Sibiului.
— A primit pe D-l Mihai Boghian și Maria, administratorii de la Mânăstirea Orlat.

● **Sâmbătă, 25 AUGUST 2001, — Î.P.S. Sa** a primit pe D-na Dr. Wang Xiaoguang, membră a Acad. de Medicină Tradițională din China, însoțită de Mihaela Ene din Pitești.

● **Marți, 28 AUGUST 2001, — Î.P.S. Sa** a primit pe D-l Prof. Florin Droc din Sibiu.

● **Miercuri, 29 AUGUST 2001, — Î.P.S. Sa** a primit vizita D-lui Ion Iliescu, Președintele României, însoțit de d-nii Mircea Silvestru Lup, prefectul Sibiului, d-l ministru secretar de stat Cindrea Ioan, alte persoane oficiale.

● **Vineri, 31 AUGUST 2001,** — A primit pe D-na Eufrosina Bârhală din București aflată la un Simpozion la Sibiu.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar Eparhial —

Ioan Droc

(Urmare din pag. a 2-a)

accent, d. protopop (Marcu Stamate - n.n.) plăcu deodată lui Comănești eanu, prin aerul său deschis și hotărât".

Tot ca importante acte de cultură se înscriu și cele două călătorii efectuate în România, la București (1893) și în străinătate, la Paris, cu ocazia Expoziției Universale, din 1878, impresiile de călătorie fiind publicate în Telegraful Român din anii 1878-1879.

În anul 1972 memorialul lui Droc este publicat în volum, de Editura „Dacia" din Cluj. Iată, care sunt aprecierile redactorului de specialitate din Planul editorial pe acel an: „...I. Droc nu este un scriitor în înțelesul de azi al cuvântului, și însemnarea sa doar parțial poate fi asimilată literaturii. „Expoziționea de la Paris" e un document de limbă. Autorul este interesat de cunoașterea locurilor și realităților sociale și economice și, în multe pagini însemnarea ia aspectul unui inventar detaliat al celor văzute și auzite. Interesul său se orientează spre util, social și economic și pe notarea impresiilor. El nu are gustul aventurii în spațiu, el a călătorit pentru a vedea și a învăța. Însemnarea a publicat-o spre a da o idee compatrioților săi despre civilizația și cultura altor popoare. Intenția sa e vădit educativă".

În ce privește călătoria la București din 1893, și aceasta se constituie într-un autentic și important act cultural-științific deoarece, cu această ocazie, Ioan Droc donează Academiei Române un Supplex-Memoriu-al românilor, din 1804, despre care acad. David Prodan spune: „Versiunea românească nu e nici măcar o descoperire (în 1970 - n.n.). Se găsește de mai puțin de 75 de ani în colecția de manuscrise a Bibliotecii Academiei sub nr. 39. Manuscrisul e catalogat ca donat de I. Droc, protopopul Miercurii Sibiului, la 1893" și mai departe „Această versiune românească (manuscrisul e în lb. germană) e într-adevăr anonimă. E semnată numai cu un N.N.... Cât privește autorul, supozițiile le încerc în prezentarea ce urmează. E foarte probabil Ion Budai Deleanu".[4]

Pe plan politic, Ioan Droc s-a afirmat în două ocazii deosebite pentru perioada respectivă: a participat la momentul istoric al Memorandum-ului, aflându-se însă în tabăra moderaților iar cel de-al doilea moment este legat de Conferința de unificare a P.N. din Transilvania cu cel din Ungaria și Banat (1881), unde delegatul Miercurii a fost protopopul Droc.[5]

În martie 1901 protopopul Droc se pensionează și se retrage la Sălișteși apoi la Sibiu, unde se stinge în 1917.

Presimțindu-și sfârșitul, în anul 1911 își face testamentul - act ce dovedește încă o dată înalta sa ținută moral-religioasă și cultural-națională. Iată, spre exemplu, câteva extrase din acest testament, care arată cum a înțeles Ioan Droc și preoteasa sa, Agapia (familia nu a avut copii) să-și împartă averea de 106 mii coroane, după moarte:

— preoților din tractul Miercurea și învățătorilor români de la școalele române confesionale gr. ort. care au prunci eminenți la școalele mai înalte (gimnazii, teologie ori universitate) și care altcum se disting prin o purtare exemplară în toate privințele.

— preoților din tractul Miercurii care dovedesc cel mai mare zel și interes pentru moralitatea publică în popor și pentru ridicarea nivelului moral, intelectual și material al credincioșilor lor.

— să se dea la: Masa studenților români gr. ort. de la școala din Brașov" 1 000 cor., iar în caz de desființare a ei, să se dea întreținerea internatului.

— ajutarea tinerilor din Rășinari, care ar dori să cerceteze așezămintele industriale și comerciale din Patrie sau străinătate, ori să-și înmulțească cunoștințele în partea comercială și a contabilității.

Iată, deci, o puternică personalitate cu cuget și voință de astrist.

1 Eugen Străuțiu, **Miercurea Sibiului - pagini de istorie,** Sibiu, 1999, p. 8 și u.
2 Idem, ibidem, p. 63.
3 Cf. Elena și Ioan Droc, Ioan Droc, protopop al tractului Miercurea, pionier al cooperației de credit, Sibiu, 1973, lucrare în manuscris, din biblioteca prof. Florin Droc.
4 D. Prodan, Încă un Supplex libellus românesc. 1804, Ed. Dacia, Cluj, 1970, p. 6-7.
5 Eugen Străuțiu, op. cit., p. 78.

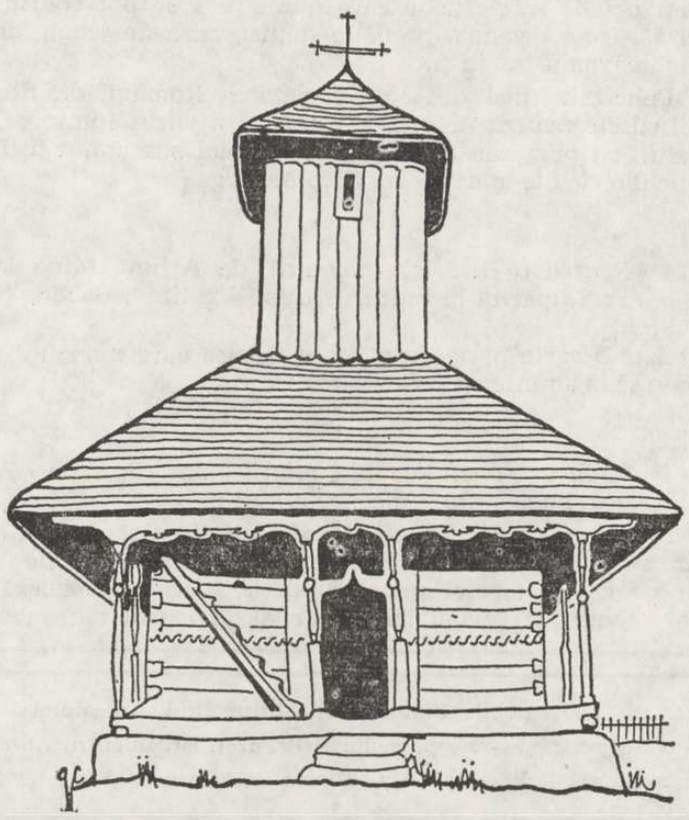

Din activitatea Facultății de Teologie „Andrei Șaguna"

Revedere la o jumătate de secol de la absolvire

Joi, 12 iulie a.c., s-a întrunit seria de absolvenți de acum o jumătate de secol (1951), ai Institutului Teologic Universitar Sibiu. Au fost prezenți 15 absolvenți, împreună cu familiile. Între ei s-au numărat și P.S. dr. Ioan Mihălțan, Episcopul Oradiei și P.C. Arhid. prof. dr. Ioan Floca, care au absolvit facultatea în 1951.

S-a oficiat și de această dată Sf. Liturghie, de către P.S. Episcop vicar Visarion Rășinăreanu, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi dintre actualii profesori ai facultății și absolvenți.

A luat parte la Sfânta Liturghie Înalt Prea Sfințitul dr. Antonie, Mitropolitul Transilvaniei, care a rostit un mișcător cuvânt de învățătură și întâmpinare.

P.S. Episcop Ioan al Oradiei a adresat, în numele absolvenților, respectuoase mulțumiri Înalt Prea Sfinției Sale pentru participarea la acest moment festiv.

A fost oficiată slujba parastasului pentru profesorii și absolvenți mutați la Domnul.

A urmat agapa frățească, în cantina facultății.

PARTICIPANT

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

● **10 IULIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană cu prilejul întâlnirii promoţiei 1981 a Facultăţii de Teologie din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.

● **11 IULIE a.c., — P.S. Sa** a prezentat conferinţa cu tema **„Importanţa parohiei pentru misiune"** în faţa preoţilor cursanţi de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

● **12 IULIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană şi slujba parastasului cu prilejul revederii colegiale a promoţiei 1951 a Facultăţii de Teologie Sibiu.

— A cercetat canonic bisericile istorice din Ţichindeal şi Fofeldea, prot. Agnita şi mânăstirea de maici de la Nocrich.

● **15 IULIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit împreună cu **Î.P.S. Serafim** al Germaniei şi **P.S. Laurenţiu** al Caransebeşului slujba de resfinţire a bisericii din Pojorta, prot. Făgăraş şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. Gheorghe Sabău a fost hirotesit întru sachelar.

— Seara a slujit şi predicat la Vecernie în biserica parohială din Cârţa, prot. Avrig.

● **17 IULIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Catedrală, iar seara, tot acolo, Vecernia şi Acatistul Mântuitorului.

● **19 IULIE a.c., — P.S. Sa** a primit un grup de pelerini francezi de la Centrul Ecumenic Sf. Irina din Paris.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **20 IULIE a.c.,, — P.S. Sa** a săvârşit din încredinţarea **Î.P.S. Andrei** al Alba Iuliei, Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Sf. Ilie" din Albac, rostind cuvânt de învăţătură.

● **21 IULIE a.c., — P.S. Sa** a primit pe Dl. Christoph Klein, episcop al Bisericii Evanghelice C.A. din Sibiu, însoţit de noul episcop lutheran din Berlin.

— A oficiat taina Sf. căsătorii tinerilor Rareş şi Simona Sârbu în biserica „Sf. Antonie" din Sibiu.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrala mitropolitană.

● **22 IULIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii parohiale din Apoldul de Jos, prot. Sălişte şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Ilie Ludoşan a fost hirotesit întru iconom.

— Seara a slujit şi predicat la Vecernie în parohia Ludoş, prot. Sălişte (pr. paroh Olimpiu Fulea).

● **24 IULIE a.c., — P.S. Sa** a participat la festivitatea de deschidere a Olimpiadei Naţionale „Meşteşuguri artistice tradiţionale" din Dumbrava Sibiului, organizată şi cu sprijinul Arhiepiscopiei Sibiului, rostind un cuvânt de binecuvântare.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● **27 IULIE a.c.,, — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.

— Seara a slujit în Catedrală Vecernia şi Acatistul Sf. Pantelimon.

● **28 IULIE a.c., — P.S. Sa** a participat la festivitatea de înălţare în grad a absolvenţilor Academiei Forţelor Terestre din Sibiu, oficiind un Te-Deum în Piaţa Mare din Sibiu.

— A participat la închiderea Taberei şcolare de la Fântânele, jud. Sibiu, înmânând premiile tinerilor iconari.

— A vizitat Mânăstirea de maici de la Orlat şi seara, a săvârşit Vecernia în Catedrală.

● **29 IULIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Cuv. Paraschiva" din Tălmăcel, prot. Avrig (Pr. paroh Horia Roman), rostind cuvânt de învăţătură.

— Seara a săvârşit Vecernia în Catedrală.

● **1 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.

— A primit pe Excelenţa Sa Christoph Klein, episcopul Bisericii evanghelice C.A. din Sibiu, însoţit de o delegaţie de la Asociaţia Diakonisches-Merk, Stuttgart.

● **3 AUGUST a.c. — P.S. Sa** a primit pe preotul romano-catolic Maranta Marcello din Elveţia.

— Seara a săvârşit Vecernia şi Paraclisul Maicii Domnului în Catedrală.

● **4 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.

— A participat la inaugurarea Pieţei Vitré din oraşul Tălmaciu.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **5 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Spitalul orăşenesc din Victoria (preot capelan Năpar Toma-Dorin), rostind cuvânt de învăţătură, şi a cercetat şi noua biserică „Sf. Ilie" ce se zideşte în Oraşul Victoria.

— Seara a slujit şi predicat la Vecernie în biserica parohială din Porumbacu de Jos, prot. Avrig (pr. paroh Ovidiu Stroie).

● **6 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea **„Schimbarea la Faţă"** de la Bucium, prot. Făgăraş, rostind cuvânt de învăţătură.

— În aceeaşi zi seara, a slujit şi predicat la slujba Vecerniei în biserica „Sf. Gheorghe" din Părău, prot. Făgăraş, hirotesind întru iconom pe P.C. Pr. Paroh Ioan Dincă.

● **10 AUGUST a.c. — P.S. Sa** a săvârşit Vecernia şi Paraclisul Maicii Domnului în Catedrală.

— A slujit şi predicat la înmormântarea credincioasei Ana Rusu din Tălmaciu, rostind cuvânt de învăţătură.

● **12 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială din Voila, prot. Făgăraş şi sfinţirea unei noi troiţe, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Ionel Şerban a fost hirotesit întru sachelar.

— Seara a participat în Catedrală la Concertul Coralei „Nicolae Oancea" din Bucureşti.

● **14 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană, iar seara a slujit Vecernia şi Prohodul Maicii Domnului în Catedrală.

● **15 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus, hirotonind întru diacon pe teologul Cătălin Teulea, iar seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **16 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Dintre Brazi", Sibiu cu hramul **„Sf. Muc. Brâncoveni"**, hirotonind întru preot pe P.C. diacon Cătălin Teulea pe seama Parohiei Recea, prot. Făgăraş şi întru diacon pe teologul Gheorghe Negrea.

La orele amiezii a săvârşit un parastas întru amintirea voievodului Mihai Viteazul în Piaţa Mare din Sibiu.

● **17 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a prezidat examenul pentru ocuparea parohiei Sibiu-Turnişor.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Adormirii Maicii Domnului, în Catedrală.

● **18 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, hirotonind întru preot pe diaconul Gheorghe Negrea pe seama parohiei Fofeldea, prot. Agnita, iar pe teologul Dumitru Iridon, întru diacon.

● **19 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Sf. Maria" de la Turnu Roşu, rostind cuvânt de învăţătură. A hirotonit întru preot pe diaconul Dumitru Iridon, pe seama parohiei Ighişul Vechi, prot. Agnita, iar pe teologul Marius Nahoi întru diacon.

● **20 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru preot pe diaconul Marius Nahoi pe seama parohiei Holbav, prot. Braşov.

● **21—26 AUGUST a.c., — P.S. Sa** s-a aflat la Atena-Grecia.

Arhidiacon VASILE AVRAM

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Arhid. Sebastian Barbu-Bucur publică cartea intitulată *Manuscrisele muzicale Româneşti de la Muntele Athos*. Cartea apare la Editura Muzicală, Bucureşti, 2000, tipărită cu binecuvântarea P. F. Sale TEOCTIST, Patriarhul României, iar Cuvântul înainte aparţine Acad. Virgil Cândea.

Sebastian Barbu-Bucur scoate această carte după mulţi ani de cercetare a bibliotecii mânăstirii „Prodromul" din Muntele Athos.

Iată ce spune Dl. Acad. Virgil Cândea despre această carte: „În bogata bibliografie personală a Părintelui Arhidiacon prof. Dr. Sebastian Barbu-Bucur, volumul de faţă ocupă un loc neaşteptat. Slujitor al Domnului dar şi al ştiinţei şi artei sacre, muzicolog bizantinist, compozitor şi interpret de opere psaltice, profesor de paleografie muzicală la Universitatea de Muzică din Bucureşti, Părintele Sebastian s-a consacrat de mai bine de cinci decenii cercetărilor privind melurgia bizantină şi post-bizantină. Un catalog al manuscriselor româneşti păstrate în cel mai bogat tezaur de asemenea alcătuiri din afara hotarelor noastre (Sfântul Munte Athos), instrument de studiu niciodată încercat până acum, făcea parte din programul autorului acestei cărţi încă de la începutul cercetărilor sale. Dar el n-a putut fi dus la bun sfârşit, decât în ultimii ani, după care Părintele Sebastian editase critic opera lui *Filotheiu sin Agăi Jipei*, cursuri şi manuale de paleografie muzicală bizantină şi muzică psaltică, după ce reeditase creaţiile lui Dimitrie Suceveanu sau Victor Ojog şi cutreierase câteva secole de tradiţie a muzicii sacre româneşti.

Prin acest catalog, Părintele Arhid. prof. Dr. Sebastian Barbu-Bucur ridică asemenea instrumente de cercetare la nivelul altor exigenţe, cuvenite valorii spirituale, artistice şi ştiinţifice a manuscriselor patristice.

Criteriile sale, obişnuite în muzicologia străină, vor impune specialiştilor români un spor de prebătire, dăruire şi acribie. Felicităm pe autor şi pentru acest aport metodologic, menit să inaugureze un alt proiect cultural major: *Proiectul general al manuscriselor psaltice româneşti*, păstrate pretutindeni, în România dar şi în orice colecţie din lume.

Dumnezeu să-l lumineze şi să-l sprijine pe Părintele Sebastian în realizarea acestui proiect".

Este o carte de foarte mare valoare care duce literatura bisericească din România la locul meritat, dar rămas necunoscut, până azi. Îl felicităm pe Părintele Sebastian pentru această lucrare merituoasă şi o recomandăm cu toată dragostea.

*

● Societatea Română de Radiodifuziune, editura „Casa Radio", publică cartea lui N. Iorga: *Sfaturi pe întuneric. Conferinţe la Radio între 1931-1940*. Ediţie critică, note, comentarii, bibliografie de Valeriu Râpeanu şi Sanda Râpeanu, studiu introductiv de Valeriu Râpeanu. (Bucureşti, 2001, 767 pag.).

„Fiecare conferinţă tratând un subiect istoric sau unul de strictă actualitate aduce în prim-plan o atitudine. Oricare ar fi distanţele în timp către care coboară N. Iorga, conferinţele din acest volum reprezintă una din cele mai pasionante dezbateri asupra câtorva din întrebările care au străbătut deceniul al patrulea al secolului trecut. Reparaţia *integrală* a Sfaturilor pe întuneric oferă în acelaşi timp un prilej de a pătrunde mai adânc, odată cu Iorga şi datorită lui, în universul valorilor filosofice, morale, spirituale şi artistice româneşti, de a cunoaşte o epocă frământată din istoria poporului nostru şi a Europei, dar şi de a aduce o nouă mărturie cu privire la intransigenţa celor mai aleşi reprezentanţi ai gândului şi slovei acestui pământ, pentru care demnitatea naţională, apărarea principiilor umanismului, ale adeptului, ale libertăţilor cucerite prin jertfe colective au însemnat principii mai presus chiar decât propria lui viaţă".

Iată câteva cuvinte rostite din ultima conferinţă la Radio din septembrie 1940: „Ziare, cărţi vor fi împiedicate de a pătrunde. Călătoriile de la o parte la alta vor fi oprite. Dar, din fericire, ştiinţa dă astăzi celor momentan pierduţi, mijloace minunate de a putea, dacă nu a coresponda cu noi, măcar de a primi de aici ştiri, mângâiere şi îndemnuri. [. . .].

În ce mă priveşte, paznic de morminte, dar şi vestitor de vremuri, mă veţi mai auzi poate. Nu o dată, supt cuvinte veţi prinde înţelesurile care numai aşa se pot transmite. Şi fără a vă vedea, pe căile tainice care ne leagă, de la voi înşivă mă voi inspira" . . .

Felicit în mod deosebit Societatea Română de Radiodifuziune pentru această carte, care a văzut lumina tiparului, cu purtarea de grijă a celor mai sus amintiţi. Este una din cărţile mari ale lui Nicolae Iorga.

*

● *Pentru o Biserică dinamică*, de Arhim. Mina Dobzeu, carte tipărită la Editura „Buna-Vestire", Bacău, 2001. 97 p.

Este o carte plină de gânduri despre care monahul trebuie să ia aminte cu seriozitate.

*

● *Urcuşuri apofatice ale minţii* de Pr. Dr. Leon Dură, Ed. Logos, Rm. Vâlcea, 2001, 91 p.

Iată ce spune Pr. prof. Dr. Constantin Corniţescu, despre această carte: „Fiind piatră de încercare, ispitele înalţă pe cei statornici pe calea desăvârşirii şi doboară pe cei mândri şi şovăelnici. Chiar dacă poartă cineva stigmatele Domnului, să nu gândească lucruri mari despre sine, ci doar un lucru să aibă în gând şi să facă: *să iubească şi să lucreze pe măsura puterii ce i s-a dat*".

* *

● O colecţie bună de articole scrise cu diferite ocazii publică P.S. Dr. Casian Crăciun, Episcop al Dunării de Jos: *Ancora veşniciei*, în Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galaţi, 2000.

„Biserica în totalitate, navă (bazilică) şi ecclesie (adunare), pentru toţi este o imensă ancoră care ne ridică spiritual de la cele de jos şi înjositoare la linia de plutire, ne încorporează în navă şi între furtunile călătoriei ne oferă propria-i mână de ajutor, ca şi o ancoră ce ne trage la liman, amintindu-ne precum Domnul Sfântului Petru: „Puţin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit" (Matei 14, 31).

Cu conştiinţa că la frontiera sufletului stă gata ancora veşniciei prin participarea noastră la viaţa Bisericii, călătorim din sfântul locaş şi din lume, bazilica şi ecclesia reunite, cu Domnul Hristos, Arhiereul cel veşnic, *episcopul sufletelor noastre*.

Să trecem ancoraţi în puterea Sa spre noul mileniu, încrezători şi-n Corăbier şi în Corabie, şi în Ancoră!"

E o carte care acoperă toate marginile Ortodoxiei, dând despre autor gânduri foarte mari. Îi dorim şi noi aceleaşi gânduri pe care fără îndoială le va şi realiza.

*

● Octavian Pop, *Drept penitenciar*, Ed. Mirton, Timişoara, 2001, 272 p.

Cartea are un *Cuvânt înainte* care începe astfel:

„Octavian Pop, doctor în ştiinţe juridice şi preot capelan, este unul dintre oamenii a căror activitate se face simţită în varii domenii, de la cea pastoral-misionară, la cele culturale şi juridice.

Colaborează, de-a lungul timpului, la diverse reviste şi ziare, fie în calitate de redactor-şef, fie de colaborator, începând din 1985, publică, în ţară şi în străinătate (Serbia, Ucraina, Australia, Franţa, SUA), peste 850 de articole, studii, proză, eseuri, poezie şi recenzie de carte.

Spirit energic, dinamic, veşnic „căutător de comori", îşi află materializate ideile şi valorile spirituale în peste 63 de lucrări (cărţi de autor), 42 dintre ele fiind cuprinse în colecţii: pastorală, juridică şi psihopedagogică, celelalte fiind proză, poezie, istorie, sociologie şi tehnologie".

„Cursul Lectorului univ. Dr. Octavian Pop încearcă să prezinte o vedere de ansamblu şi să explice în mod concret valoarea şi înţelesul normelor de legislaţie europeană în domeniu şi să ajute practicii zilnice a acelor care lucrează cu deţinuţii sau răspund în vreun fel de îngrijirea şi tratamentul lor.

Astfel, acest curs încearcă să furnizeze o bază pentru continua îmbunătăţire a practicii în închisori".

[Acad. prof. univ. dr. Gheorghe Costachi]

*

● *Monografia Colegiului Naţional „Andrei Şaguna"* de Simion Toma, Ed. Concordia, Braşov, 2000, 380 p.

„În întâmpinarea celor 150 de ani de la înfiinţarea sa, dăm tiparului mult aşteptata monografie a *Colegiului Naţional „Andrei Şaguna"*, după aproape un secol de la apariţia valoroasei lucrări a vrednicului profesor, Andrei Bârseanu, lucrare (astăzi aproape complet dispărută din biblioteci şi anticariate) care cuprindea istoria primilor 50 de ani din viaţa acestui strălucit lăcaş de cultură.

Oferim cititorilor, în loc de prefaţă, câteva opinii şi aprecieri ale unor mari personalităţi, ale unor foşti profesori şi elevi ai liceului, cu privire la rolul uriaş pe care l-a avut acest adevărat *templu al culturii* în formarea acelei intelectualităţi ardelene care a condus acţiunile şi lupta naţională a românilor pentru înfăptuirea marii Uniri de la 1 decembrie 1918.

Merite la fel de mari revin liceului braşovean, ai cărui foşti elevi şi profesori au fost cadrele de bază ale primei Universităţi româneşti din Transilvania, în frunte cu organizatorii ei: Onisifor Ghibu, Valeriu Branişte şi cu primul ei rector, Sextil Puşcariu.

Începem amintind cuvintele marelui ctitor al şcolii, mitropolitul Andrei Şaguna, care spunea: „Ca o coroană a întregii trebi şcolare din Ardeal, punem gimnaziul (liceul) din Braşov de legea noastră ortodoxă" (A. Şaguna: „Istoria Bisericii Ortodoxe Răsăritene", tom. III, pag. 224-225).

*

● *Muntele Baiul, în acte şi scrisori inedite*. Documente de la Mihai Viteazul încoace, ediţie îngrijită, note şi studiu introductiv de Horia Salcă şi Vasile Oltean, Ed. Transilvania Expres, Braşov, 1999, 98 p.

„Volumul de faţă prezintă o colecţie de documente, inedită, având ca obiect proprietatea Muntelui Baiul. Păstrată cu grijă în arhiva familiei Salcă, aceasta cuprinde acte şi scrisori de la mai mulţi voievozi, ai Ţării Româneşti - documentele de la Mihai Viteazul sunt poate cele mai surprinzătoare - toate fiind titluri de proprietate, danii făcute râşnovenilor sau plângeri ale acestora faţă de abuzurile unora interesaţi de avutul lor.

Sperăm că publicarea lor va fi apreciată de cei interesaţi şi va fi un bun exemplu pentru alţi posesori de documente, care le vor introduce în circuitul ştiinţific, fără teama de altădată, dar şi fără pericolele de atunci".

Este o carte bună a datelor exacte tocmai prin manuscrisele şi documentele inedite aflate în colecţia familiei Horia Salcă din Braşov.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — readactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2,11.1. -61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Nan-Ioan
Str. A. Sever 27
Sibiu

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
15 septembrie şi 1 octombrie
Nr. 35—38
2001

Mesajul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist cu prilejul începutului noului an şcolar 2001–2002

Iubiţi elevi, părinţi şi educatori,

Începutul unui nou an şcolar, dincolo de momentul festiv şi al emoţiilor unei alte generaţii de şcolari ce păşesc pentru prima dată pragul şcolii, vine totuşi să ne dea nădejdea şi credinţa că urcăm încă o treaptă spre devenirea şi înălţarea noastră la ceea ce Dumnezeu a hărăzit oamenilor, ajungerea la cunoaşterea adevărului şi, prin el, la fericirea şi slava cea dintâi.

Aspiraţiile spre mai bine şi mai frumos, spre desăvârşire, trebuiesc însă susţinute de eforturi şi trudă, la care suntem chemaţi deopotrivă, şi cei din şcoală, elevi şi profesori, şi cei din afara ei, părinţii copiilor şi tinerilor, întreaga noastră societate, care, în final, se legitimează prin instruirea şi educarea tinerei generaţii, formând-o pentru viaţă, pregătind-o pentru toate înfruntările şi pentru a duce mai departe ceea ce geniul uman a creat până acum.

Întreagă această operă de formare şi modelare începe în familie, unde, încă de aici, copiii trebuie să înţeleagă şi să se obişnuiască cu dimensiunea educaţiei, se consolidează în mod organizat în şcoală şi se continuă toată viaţa în relaţiile interumane.

Iată de ce, de la mic la mare, de la copil la părinte, de la aceştia la dascăli şi educatori şi, mai departe la autorităţile de stat cu responsabilităţi în acest domeniu şi până la autoritatea spirituală — Biserica, avem datoria ca în ciuda greutăţilor să găsim calea împlinirilor.

Mai întâi, voi, dragi elevi, prin râvna la învăţătură, ascultare şi receptivitate să fiţi dornici a lua hrana spirituală din slova cărţii şi din ştiinţa educatorilor voştri ca să creşteţi frumoşi şi înţelepţi şi să fiţi aidoma Copilului Iisus, care „creştea şi Se întărea cu duhul, umplându-Se de înţelepciune şi harul lui Dumnezeu era peste El" (Luca II, 40). În alt plan, cei chemaţi la munca, deloc uşoară dar frumoasă, de educatori şi formatori să-şi deschidă inima şi sufletul către învăţăcei cu acea dragoste de pedagog socotită miracolul oricărei activităţi didactice, care luminează mintea şi sensibilizează sufletul în duhul trăirii valorilor morale.

În aceeaşi măsură şi părinţii tinerelor vlăstare care încredinţează şcolii, cu multe nădejdi, odraslele lor, trebuie să fie mereu preocupaţi nu numai de grijile materiale, adesea pentru mulţi destul de grele, ci şi de rosturile şi finalitatea muncii de educaţie, într-o strânsă relaţie cu şcoala.

În această unitate, elevi, dascăli şi părinţi, trupeşti şi sufleteşti, instituţii şi foruri cu atribuţii în domeniu, suntem chemaţi acum, la început de an şcolar, să împlinim menirea şi datoria sfântă de a instrui, educa şi forma noua generaţie.

Pe lângă lumina cărţii şi a ştiinţei va trebui să fim cu luare aminte şi la puritatea

(Continuare în pag. a 2-a)

† TEOCTIST
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

15 septembrie 2001
Palatul Patriarhal — Bucureşti

Mihai Viteazul — strateg al Ortodoxiei*

Această vestită ctitorie voievodală, care a intrat în conştiinţa noastră naţională şi creştină, găzduieşte şi stă de strajă din anul 1601 până astăzi, cu întrerupere între 1918-1920, la capul voievodului viteaz şi creştin Mihai Viteazul, voievod ce a intrat cu siguranţă în panteonul eroilor şi oamenilor iluştri, care tind spre aureola sfinţeniei.

Faptele măreţe ale iluştrilor noştri înaintaşi sunt cele care reuşesc, adeseori, să ne strângă laolaltă. Figura voievodului creştin Mihai este cea care, astăzi, din înaltul cerului tronează asupra noastră, îndemnându-ne la unitate. Chipul său străluceşte tot mai puternic, amintirea faptei lui este tot mai vie şi mai luminoasă. Cu cât informaţia documentară sporeşte, cu cât cunoaştem mai bine lupta, biruinţa şi căderea acestui mare căpitan, neînfricat luptător pentru credinţă şi ctitor veşnic al ţării de azi, cu atât sporeşte în sufletul nostru admiraţia pentru el. Alături de Mircea cel Bătrân, Iancu de Hunedoara şi Ştefan cel Mare, el este al patrulea mare luptător pentru creştinătate pe care l-a dat neamul nostru.

„Ceea ce am făcut - scrie Mihai în iulie 1595 polonilor -, *toate le-am făcut pentru credinţa creştinească, văzând eu ce se întâmplă în fiecare zi cu bieţii creştini. M-am apucat să ridic această mare greutate cu această ţară săracă a noastră, ca să fac un scut al întregii lumi creştine"* (aluzie la „Liga sfântă" împotriva otomanilor).

Aceste cuvinte ar putea constitui ţelul şi simbolul acţiunii şi vieţii marelui conducător Mihai Viteazul. Mihai este întruchiparea eroismului, este izvor de putere, de încredere şi de mândrie pentru poporul român. Viaţa lui reprezintă unul dintre cele mai impresionante momente din câte s-au desfăşurat pe pământul strămoşilor. Mihai Viteazul a cunoscut din plin şi bucuriile şi durerile vieţii, a cunoscut dulceaţa biruinţei şi a gustat din amărăciunea înfrângerii, a stăpânit cât nici unul dintre voievozii noştri, pentru ca, într-o clipă, să piardă totul, a văzut pe cei trufaşi şi nemiloşi închinându-i-se, pentru ca apoi să cadă prin trădarea lor. Contemporanii săi - prieteni sau duşmani - au simţit că au în faţă o personalitate excepţională. Unii l-au ridicat în slăvi, alţii l-au urât cu patimă, cu toţii, însă, au rămas impresionaţi de vitejia, demnitatea şi credinţa lui.

Rând pe rând, vitejia, dublată de diplomaţia sa, a reuşit să-i aducă sub ascultare întregul ţinut al Ţării Româneşti, al Ardealului şi al Ţării Moldovei.

În hrisoavele sale din vara anului 1600, cu îndreptăţită mândrie, se intitula *„Io Mihai Voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al*

(Continuare în pag a 3-a)

* Cuvântul **Înalt Prea Sfinţiei Sale Nifon**, arhiepiscopul Târgoviştei, la Manifestările de la Mânăstirea Dealu.

Comemorarea a 400 de ani de la moartea martirică a lui Mihai Viteazul

— Târgovişte — 8 septembrie 2001 —

Întreaga suflare românească a comemorat în acest an împlinirea a 400 de ani de la moartea martirică pe Câmpia Turzii a voievodului întregitor de neam şi de ţară Mihai Viteazul.

La aceste manifestări de suflet a luat parte şi Biserica Ortodoxă Română ca una care s-a identificat de-a lungul vremii cu interesele majore de unitate de neam şi de credinţă a tuturor românilor de pe aceste binecuvântate plaiuri.

Au fost manifestări care au dovedit coeziunea spirituală a neamului românesc întru preamărirea figurii legendare a marelui Mihai ca şi a faptelor sale puse în slujba poporului şi a Bisericii străbune.

Un astfel de moment aniversar ce a atins cote de un deosebit dinamism şi vibraţie spirituală s-a petrecut sâmbătă, 8 septembrie a.c., în cetatea de scaun a spiritualităţii româneşti de la Târgovişte, moment ce a constituit totodată şi apogeul manifestărilor consacrate voievodului Mihai.

Printr-o fericită coincidenţă acest moment aniversar a coincis şi cu împlinirea a 500 de ani de la sfinţirea Mânăstirii, unde se află capul lui Mihai Viteazul, ca şi cu sărbătorirea zilei oraşului Târgovişte.

Printr-o strânsă conlucrare, Prefectura Judeţului Dâmboviţa, Arhiepiscopia Târgovişte, Consiliul Judeţean şi Primăria oraşului Târgovişte au organizat la Mânăstirea Dealu ca şi în oraşul de reşedinţă manifestări de o amploare deosebită şi care s-au bucurat din plin de prezenţa autorităţilor de stat şi bisericeşti ca şi de prezenţa miilor de credincioşi veniţi special pentru a comemora aşa cum se cuvine figura luminoasă a marelui voievod.

Manifestările au început vineri, 7 septembrie a.c., printr-o sesiune de comunicări ştiinţifice având ca temă: „Mihai Viteazul — voievod creştin, strateg militar şi întregitor de neam" şi la care au luat parte oa-

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Mesaj de compasiune la durerea poporului american

Am luat cunoştinţă cu durere şi îngrijorare de atacurile teroriste fără precedent îndreptate împotriva celor două oraşe americane New York şi Washington care au dus la o cutremurătoare tragedie umană.

Împărtăşind durerea poporului american şi exprimând compasiunea, clericii şi credincioşii Bisericii Ortodoxe Române se roagă lui Dumnezeu pentru odihna sufletelor celor care şi-au pierdut năprasnic viaţa şi pentru alinarea inimilor îndurerate ale celor rămaşi în suferinţă.

În acelaşi timp, ne exprimăm nădejdea că duhul dragostei şi toleranţei va birui asupra manifestărilor de ură, violenţă şi intoleranţă şi chemăm creştinii de toate confesiunile să-şi unească rugăciunile pentru înţelegere şi convieţuire paşnică în lume către Bunul Dumnezeu „care este pacea noastră" (Efeseni 2, 14).

Vineri, 14 septembrie 2001, la sărbătoarea Înălţării Sfintei Cruci în toate bisericile şi mânăstirile Patriarhiei Române se vor înălţa rugăciuni pentru odihna celor care şi-au pierdut viaţa.

Biroul de Presă şi Comunicaţii al Patriarhiei Române

Papa Ioan Paul al II-lea şi-a exprimat profunda durere pentru victimele atentatului din 11 septembrie din S.U.A.

Urmare atentatelor teroriste care au lovit Statele Unite ale Americii, marţi, 11 septembrie a.c., papa Ioan Paul al II-lea a adresat o telegramă preşedintelui George W. Bush, în care se spune:

„Bulversat de nespusă oroare pentru atacurile teroriste comise astăzi contra unor persoane nevinovate în diverse părţi ale Statelor Unite ale Americii, *je m'empresse de vous exprimer*, Dumneavoastră şi concetăţenilor Dvs., profunda mea durere şi apropierea mea în rugăciune de întreaga naţiune, în acest moment sumbru şi tragic. Încredinţând victimele veşnicei milostiviri a Atotputernicului Dumnezeu, implor puterea Sa asupra tuturor persoanelor angajate în operaţiunile de salvare şi de asistenţă a supravieţuitorilor. Îl rog pe Dumnezeu să vă susţină pe Dvs. şi întregul popor american, în acest ceas de suferinţă şi de încercare".

Papa a consacrat Audienţa generală de miercuri, 12 septembrie a.c., unei reflexii şi rugăciuni pentru toate victimile violenţei oarbe.

Scrisoarea pastorală a Secretarului General al Consiliului Ecumenic al Bisericilor

Rev. Dr. Konrad Raiser a trimis o scrisoare pastorală Bisericilor din Statele Unite ale Americii, joi, 20 septembrie, în care îşi exprimă compasiunea şi sprijinul ecumenic permanent, în urma atacurilor din New York şi Washington, DC, îndemnând la discernământ, şi încurajând reacţii locale, naţionale şi internaţionale bazate pe credinţă.

Redăm în continuare textul acestei scrisori:

„Iubite surori şi iubiţi fraţi în Hristos,
Har şi pace vouă în Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos,

În succintul mesaj pe care vi l-am trimis în numele Comitetului Executiv al Consiliului Ecumenic al Bisericilor în acea tragică dimineaţă de 11 septembrie, vă încredinţam despre rugăciunile Bisericilor voastre surori din întreaga lume. A fost o afirmare a credinţei. Acum aveţi mărturia acelor rugăciuni şi a avalanşei de mesaje de compasiune, iubire şi solidaritate din partea Bisericilor din est, vest, nord şi sud.

Această expresie a unităţii, într-o perioadă de mare încercare, întruchipează cuvintele Sf. Ap. Pavel adresate Bisericii din Corint: *„Binecuvântat este Dumnezeu şi Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, Părintele îndurărilor şi Dumnezeul a toată mângâierea, Cel ce ne mângâie pe noi în tot necazul nostru, ca să putem să mângâiem şi noi pe cei care se află în tot necazul, prin mângâierea cu care noi înşine suntem mângâiaţi de Dumnezeu.*

(Continuare în pag. a 2-a)

Mihai Viteazul — 400 ani

— mărturii braşovene —

Lucrarea de faţă o dedicăm împlinirii celor 400 de ani de când Mihai Viteazul poposea pe meleagurile braşovene. Aflat în strânse şi trainice legături cu românii din Şcheii Braşovului şi biserica lor voievodală, Mihai Viteazul a rămas în conştiinţa localnicilor, dar şi în documentele încă păstrate aici de atâtea veacuri în arhiva istorică a acestei biserici. Prezentăm aceste documente evocând acele vremuri istorice, în care se realiza visul de aur al acestui popor - unirea tuturor românilor. Vom urmări cronologic evenimentele prezentând mai întâi cele trei popasuri braşovene ale lui Mihai Viteazul. Prezentăm apoi „oamenii" lui Mihai Viteazul: Preda Buzescul şi popa Neagoslav, precum şi documentele care au păstrat amintirea voievodului în Şchei: Pomelnicul bisericii „Sf. Nicolae" şi Testamentul urmaşilor săi, precum şi cărţile recent editate de noi: „Muntele Baiul în documente inedite", şi textul inedit al piesei „Moartea lui Mihai Viteazu la Torda".

I. *Popasurile braşovene ale voievodului:*

„La anul 1599 - se scrie în cronica anonimă din Şchei (*„Înştiinţări - reproducere după un manuscript de la finea veacului al XVIII-lea"*, Braşov, 1906, p. 6) - s-au sculat Mihai Vod(ă) domn(ul) Ţării Munteneşti, trecând muntele într-această Ţară ... pentru aceia s-au sculat judeţul de aici, anume Ţerviş şi cu alţi domni de ai Sfatului şi cu prot(opopul) Mihai şi mergând cu multe daruri, rugându-l ca să apere acest oraş şi ţinut al Bârsei, să nu facă stricăciune şi aşa au făcut bună linişte ...".

Este primul popas al marelui voievod în ţinutul Bârsei, la 20 octombrie 1599, venind prin pasul de pe Valea Buzăului cu scopul de a lupta cu secuii nemulţumiţi de politica batoreştilor. Întâmpinat de fonogul cetăţii „Ţervis", cum îl numeşte cronica pe fostul jude

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. Dr. VASILE OLTEAN

Mesajul P.F. Părinte Patriarh Teoctist

(Urmare din pag. 1)

sufletească, cunoscute fiind tentațiile, pericolele și capcanele ce ne înconjoară, încât să urmăm pilda Înțeleptului care îndeamnă la „păzirea de cel răufăcător, că rele meșteșugește, ca nu cumva să te facă să fii pururea de batjocură" (Înțelepciunea lui Isus Sirah XI, 35). În realizarea acestor scopuri și predarea Religiei în școală vine să adâncească știința cărții în izvorul limpede și pururea curgător al Cuvântului, și astfel să modeleze sufletul copilului, să-l purifice, să-l înnobileze, să-l facă mai bun, să-l ferească de toate ispitele și capcanele vieții.

Fie ca începutul unui nou an școlar să fie o zi de sărbătoare și de încredere că milioanele de elevi vor găsi în școală acea Alma Mater grijulie și protectoare; că bucuria unui nou început le va da putere dascălilor să-și asume responsabilitatea nu doar în planul strict didactic ci și al confruntării cu provocările epocii; că așteptările părinților copiilor își vor găsi împlinirea în realizările acestora, în formarea lor ca oameni cinstiți și demni.

Avem nădejdea că sunetul clopoțelului pentru noul an școlar 2001—2002 să fie înțeles precum chemarea Bisericii la o lucrare sfântă, la o Liturghie a Cuvântului, la o comuniune a dragostei și a înfăptuirilor bine plăcute lui Dumnezeu.

Binecuvântând începutul noului an școlar, rog pe Bunul Dumnezeu să lumineze mintea celor ce și-o deschid spre învățătură, să încălzească inimile și să dea putere celor chemați să învețe Cuvântul Adevărului, să dea tăria și bucuria împlinirilor celor ce veghează cu grijă la soarta copiilor, iar asupra tuturor să reverse dragostea și Harul Său.

*

Scrisoarea pastorală

(Urmare din pag. 1)

Că precum prisosesc pătimirile lui Hristos întru noi, așa prisosește prin Hristos și mângâierea noastră . . . Și nădejdea noastră este tare pentru voi, știind că precum sunteți părtași suferințelor, așa și mângâierii" (II Corinteni, 1, 3-7).

În timp ce vă scriu, la zece zile de la tragedie, îmi vin în minte, de asemenea, cuvintele din *Apocalipsa* Sf. Ioan, adresate îngerului Bisericii din Efes: *„Știu faptele tale și osteneala ta și răbdarea ta . . . Și stărui în răbdare și ai suferit pentru numele Meu și nu ai obosit"* (Apocalipsa, 2, 2-3).

În aceste zile ați căutat să răspundeți la multe voci contradictorii. Unii pledează pentru o formă de justiție care să numească răul și să identifice pe cei responsabili pentru a fi aduși în fața justiției. Alții doresc, totuși, o acțiune militară decisivă pentru a arăta dorința națiunii de a răzbuna pierderile suferite și a nu recunoaște victoria inamicilor. Mulți împărtășesc opinia aparținând Bisericilor din străinătate referitoare la perspectiva ca Statele Unite să-și demonstreze, din nou, puterea militară incontestabilă. Acestea își exprimă teama că respectiva soluție ar conduce la escaladarea violenței și la pierderea a și mai multor vieți omenești.

Cuvinte de condamnare a acțiunii și limbajul specific războiului apar așa ușor pe primul plan. Este ușor să blamezi pe „inamici", mai ales datorită imaginilor și mesajelor primite prin intermediul televiziunii, oriunde ne-am afla. Însă este mult mai greu să ne privim pe noi înșine în oglinda unei astfel de vrăjmășii, și să avem curajul să recunoaștem cât de adânc este înrădăcinată violența în noi înșine, în comunitățile noastre și chiar în Bisericile noastre. Acestea sunt lecții pe care încercăm să le învățăm cu toții în *Deceniul pentru depășirea violenței.*

Printre cei care au contribuit la această remarcabilă revărsare de simpatie față de Statele Unite, au fost și alte comunități de credincioși. Ei împărtășesc atât suferințele cât și temerile voastre. Răspunzând acestor sentimente, dar și în acord cu propriul vostru simț al justiției, ați fost în contact cu acele comunități ce fac parte din propria voastră națiune și ați condamnat vehement amenințările și actele de violență împotriva musulmanilor și arabilor americani. Această mărturie clară trebuie făcută cunoscută atât acasă cât și în străinătate. Nimănui nu trebuie să i se permită să uite că în locurile adesea vizate ca prime ținte pentru represalii militare, musulmanii, creștinii și oameni de alte credințe conviețuiesc. Comunități creștine minoritare și comunitățile majoritare care trăiesc împreună ar avea mult de suferit din cauza extremismului religios, dacă Occidentul „creștin" ar uza din nou de forță.

Mulți oameni din țara voastră și din întreaga lume s-au adunat în biserici pentru a reflecta în liniște, și pentru a invoca prezența Duhului Sfânt, Cel care ne stă alături în această perioadă dificilă și călătorește cu noi în valea umbrei și ale morții. În locașuri sacre, creștinii și ceilalți credincioși au căutat să înțeleagă implicațiile profunde ale unor astfel de acte necugetate și suferința pe care au produs-o. Într-adevăr acum este timpul pentru a discerne în tăcere „semnele vremii", pentru curaj și înțelepciune, și pentru a invoca călăuzire din partea lui Dumnezeu. După cum spune profetul Isaia: *„Liniștea și nădejdea sunt vârtutea voastră"* (30, 15).

Cu toate acestea, mesajul către Biserica din Efes se continuă astfel: *„Dar am împotriva ta faptul că ai părăsit dragostea ta cea dintâi. Drept aceea adu-ți aminte de unde ai căzut și te pocăiește și fă faptele de mai înainte"*. Statele Unite au fost printre primii artizani ai Organizației Națiunilor Unite și printre cei mai mari apărători ai domniei legii în lume. Totuși, în ultima perioadă, și-au neglijat în mod repetat obligațiile internaționale, declarându-și intenția de a ignora restul lumii, urmărindu-și doar propriile lor interese. Această atitudine a pus în pericol soarta lor și a lumii întregi. Evenimentele din 11 septembrie au amintit din nou tuturor națiunilor că toți suntem vulnerabili și că adevărata securitate este cea comună. Statele Unite, atât de des acuzate, au fost acum beneficiarele simpatiei și solidarității internaționale. Ar trebui să răspundă întocmai, și cu smerenie să-și reconsidere acum poziția și să se alăture comunității internaționale în demersul pentru realizarea dreptății pentru toți. Ar trebui să nu se mai bizuie pe forțele armate, indiferent de urmări ci să-și orienteze eforturile pentru găsirea unor soluții nonviolente la conflictele generate de sărăcie, neîncredere, lacomie și intoleranță.

Autorul *Apocalipsei* spune: *„Cel ce are urechi, să audă ce le spune Duhul Bisericilor"*.

Una dintre caracteristicile principale ale mișcării ecumenice este aceea că Bisericile înțeleg rugăciunea lui Iisus, ca toți să fie una, așa cum El este una cu Tatăl. Ei au fost chemați să aibă dragoste unii față de alții și să extindă această dragoste și față de dușmani, să devină, așa cum cântăm într-un cunoscut imn, „o mare comunitate de iubire pe întregul pământ". Nimeni nu poate trăi singur, separat de comunitatea mai largă, deoarece avem aceeași fire umană. Când unul este rănit, toți suferă.

Ca o expresie a acestei comuniuni, Comitetul Executiv al Consiliului Ecumenic al Bisericilor și-a exprimat dorința să vă trimită o delegație compusă din conducători de Biserici din întreaga lume, ca „scrisori vii" care să exprime compasiune, și să se angajeze împreună cu voi într-o reflecție comună despre cum putem să concepem o mărturie comună pentru lume într-un astfel de moment. Sper că-i veți primi și vă veți deschide inimile așa cum o vor face și ei.

Vă asigur din nou de rugăciunile noastre necontenite, de dragostea și de aprecierea noastră pentru slujirea de a consola și pentru viziunea profetică. Dumnezeu să vă binecuvinteze, să vă călăuzească și să vă dea putere.

Al vostru în Hristos, Domnul păcii".

Totodată, Consiliul Ecumenic al Bisericilor a dat publicității, în 14 septembrie, un document prin care își exprimă îngrijorarea față de recrudescența rasismului, xenofobiei și discriminării. În Statele Unite trăiesc peste 6 milioane de musulmani. Logica „granițelor de sânge" dintre Occidentul creștin și Islam i-ar exclude, fapt ce ar periclita stabilitatea socială și politică. Dialogul ecumenic interreligios apare mai necesar decât oricând altădată. Cei etichetați drept „fundamentaliști" nu sunt majoritari printre musulmani. Bin Laden, care inițial a fost recrutat, antrenat și înarmat de către CIA pentru a lupta împotriva URSS, și chiar Talibanii sunt o minoritate. De asemenea, nu este o legătură directă între situația din Palestina și cele petrecute în 11 septembrie.

În concluzie, se arată în document, creștinii și alți oameni credincioși au responsabilitatea unui act de curaj și înțelepciune: acela de a reconsidera rolul Statelor Unite în lume și indiferența lor la suferințele oamenilor. Și este foarte important să se opună propagării mitului confruntării (clash of civilization), care a devenit atât de popular printre unele elite ale politicii externe, jurnaliști și analiști, cu riscul de a funcționa ca o profeție care se împlinește de la sine.

Considerăm că atât scrisoarea redată cât și documentul la care s-a făcut referire, dau dovadă de realism și nepărtinire, îndemnând și pe credincioșii din întreaga lume să adopte o poziție asemănătoare.

Comemorarea a 400 de ani

(Urmare din pag. 1)

meni de cultură, istorici, numeroși participanți.

Sâmbătă, 8 septembrie a.c., Ziua Nașterii Maicii Domnului, patroana orașului Târgoviște, a debutat printr-o Sfântă Liturghie arhierească, săvârșită în impunătoarea Catedrală arhiepiscopală din Târgoviște, a cărei pictură a fost recent restaurată, de către Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Teofan al Olteniei, Î.P.S. Ahiepiscop Andrei al Alba Iuliei și P.S. Visarion Rășinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiu.

La Sf. Liturghie au asistat P.F. Părinte Patriarh Teoctist al României, împreună cu Î.P.S. Nifon, arhiepiscopul Târgoviștei, P.S. Gherasim al Râmnicului, P.S. Calinic al Argeșului și Muscelului și P.S. Sofronie, episcop al românilor din Gyula.

Au fost de față de asemenea M.S. Regele Mihai I și regina Ana, dl. Emil Constantinescu, fost președinte al României, miniștri, deputați și senatori și o mare mulțime de credincioși.

Spre sfârșitul slujbei în Catedrală au sosit dl. Ion Iliescu, președintele României, însoțit de dl. prim-ministru Adrian Năstase.

După otpustul Sf. Liturghii, Î.P.S. Nifon, arhiepiscopul Târgoviștei, a rostit un cuvânt de bun venit tuturor celor prezenți, arătând importanța deosebită a acestei zile pentru întreaga suflare românească.

La orele 10,30 în Catedrală a fost oficiat un parastas întru pomenirea voievodului Mihai Viteazul după care în procesiune s-a mers în piața din fața Catedralei, unde a avut loc dezvelirea și binecuvântarea statuii ecvestre a lui Mihai Viteazul. Au fost oferite diploma de merit și medalia comemorativă P.F. Patriarh Teoctist ca și unor personalități ale vieții politice din România.

Procesiunea a continuat apoi până la ansamblul muzeal „Curtea Domnească" din orașul Târgoviște unde a avut loc un spectacol omagial și unde s-a vizitat apoi biserica monument istoric din incintă.

La orele 12,45 la Mânăstirea Dealu, sanctuar național și loc de pelerinaj al românilor de pretutindeni, a început festivitatea de pomenire și de evocare a voievodului Mihai.

P.F. Părinte Patriarh Teoctist, înconjurat de membrii Sf. Sinod prezenți la festivități, a oficiat în pridvorul bisericii Mânăstirii slujba parastasului și a citit rugăciunea de dezlegare după care a stropit cu vin, după datină, mormântul unde se află capul domnitorului martir.

Au rostit apoi alocuțiuni P.F. Patriarh Teoctist, Î.P.S. Nifon, arhiepiscopul Târgoviștei, dl. Aurel Cucu, președintele Consiliului Județean Dâmbovița, M.S. regele Mihai, dl. prim-ministru Adrian Năstase și dl. președinte al României Ion Iliescu. Toți vorbitorii au reliefat personalitatea de excepție a voievodului Mihai precum și exemplul său luminos pentru întregul neam românesc în drumul său spre libertate, democrație și afirmare a valorilor credinței.

A urmat apoi parada militară și vizitarea Mânăstirii Dealu și a Muzeului Mânăstirii precum și semnarea unui Act comemorativ de către toate personalitățile prezente la manifestări. O agapă creștină oferită în trapeza mânăstirii și la care au luat parte oficialitățile prezente a încheiat această manifestare de suflet.

Prin amploarea și prin dinamismul ei această comemorare s-a transformat într-o manifestare a unității de voință și de credință a tuturor românilor, călăuziți de un singur gând și anume acela al viețuirii întru credință și demnitate după pilda strălucitilor noștri înaintași.

Fie ca Dumnezeu să odihnească în ceata aleșilor Săi pe voievodul Mihai Viteazul iar faptele sale de glorie să ne fie tuturor un imbold întru slujirea celor două altare sacre: al Bisericii și al Patriei.

Mihai Viteazul — 400 ani

(Urmare din pag. 1)

Greising Kirilus (1592-1597),[1] căci judele brașovean Valentin Hirscher (1598-1603), speriat de renumele voievodului muntean, „plecase" la Sibiu (după cum afirmă documentele oficiale ale Brașovului). Cu acest prilej Mihai Viteazul este întâmpinat și de protopopul bisericii din Șchei, popa Mihai (1577-1605) căruia documentele oficiale ale Brașovului îi confirmă numeroasele popasuri „oficiale" la curtea domnilor de peste munți. Personal însoțește pe doctorul brașovean Paulus Kyr la curtea voievodului pentru a-l trata pe acesta după un nefericit incident de vânătoare. Protopopul Mihai, în calitate de delegat al Șcheienilor fusese de mai multe ori la curtea lui Nicolae Pătrașcu (tatăl lui Mihai), a lui Petru Cercel (fratele voievodului Mihai) obținând danii pentru biserica din Șchei: „Iară către anii 1593 - se scrie în „Hronologia" din „Catastiful" copiat în Șchei de Dimitrie Cepescu - orânduind Dumnezeu la această sfântă biserică acești preoți harnici, anume Iane și altul Mihai, aceștia încă s-au dus la Valahia și au făcut rugăciune către oblăduitorul de atunci al Valahiei, anume Petru ce se zice și Cercel, feciorul lui Pătrașcu Vodă și fratele lui Mihai Vodă Viteazul, îndemnându-i să să milostivească a-i ajutora de a se putea săvârși și împodobi sfânta biserică...". Catastifele bisericii confirmă numeroasele daruri ale lui Petru Cercel și ale lui Nicolae Pătrașcu, din timpul lor datând și pictura exterioară a bisericii.

Acum, în contextul primului popas al lui Mihai Viteazul în Țara Bârsei, i se oferă voievodului daruri. Vizitând, cu siguranță Brașovul, voievodul este surprins de lipsa crucilor de pe bisericile luterane: „Numai au zis sașilor de aici - spune cronica în continuare - dacă să numesc că sânt creștini, de ce nu au cruci la bisericile lor? Și așa le-au poruncit de au pus cruci la biserici, precum să văd și în vremile de acum . . .". De atunci datează, probabil, și crucea de pe Biserica Neagră.

Tot cu acest prilej este prezent la slujba din biserica „Sf. Nicolae" din Șchei, ctitorită și de tatăl și fratele său, prilej cu care oferă un „antipendium", (învelitoare din catifea roșie), pe care - după moartea voievodului - l-au preluat sașii la Biserica Neagră, ale cărui urme s-au pierdut, după cum afirmă cronica oficială a Brașovului (*Colectaneea..., p. 388).* Nu mică ne-a fost surpriza să constatăm astăzi că acel valtrap se află și azi în colecția valorilor de patrimoniu de la Biserica Neagră, expus anul trecut (2000) cu prilejul expoziției organizate de Muzeul Județean Brașov, în onoarea lui Mihai Viteazul.

Catastiful de danii al bisericii menționează și „un stihar (îmbrăcăminte preoțească) de zarpa viarde cu sârmă la gură și la mâini de la Doamna Stanca a lui Mihai Voievod" (*„Catastif" 2, p. 31).* Cronicarul brașovean Julius Teutsch (*„Die Salomonsfels bei Kronstadt...", p. 19)* apreciază că Mihai a folosit ca loc de fortificare pentru tabăra sa, Pietrile lui Solomon, apreciere firească, știindu-se avantajul montan al acestei așezări cu posibilități strategice de comunicare atât spre Rucăr-Bran, cât și Țara Bârsei.

Al doilea popas brașovean are loc între 1 și 15 martie 1600, după strălucitele victorii de la Șelimbăr (unde la 18/28 octombrie 1599 învinsese oștile lui Andrei Batory) și după triumfala intrare în Alba Iulia. Acum Mihai este primit cu mare cinste de oficialitățile Brașovului, în frunte cu judele brașovean Valentin Hirescher. Emite o serie de acte de danie și privilegii, între care și privilegiul din 10 ianuarie 1600 oferit brașovenilor privind dreptul de a percepe „vicesima" (vama de târg) pentru negustorii aflați în popas brașovean, și la 9 martie 1600 întâmpină solia turcească, care-i aduce însemnele de recunoaștere a domniei. Tot aici, între 12 și 15 martie 1600 convoacă în Casa Sfatului (azi Muzeul Județean) dieta Transilvaniei.

După fulgerătoarea „călătorie" în Moldova, dovedindu-și „pohta ce-a pohtit", adică „domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată Țara Moldovei", revine la Brașov pentru cinci zile, începând cu 17 iunie 1600, fiind de asemenea bine primit.

Nu același lucru se petrece după înfrângerea suferită de Mihai la 18 septembrie 1600, când încearcă să se refugieze în Țara Bârsei pentru a-și reface oștile cu muntenii lui Sava și Radu Buzescu și cu sârbii lui Deli-Marcu și Baba Novac, căci patriciatul săsesc trece de partea lui Basta. Brașovul este atacat de Mihai Viteazul, (acțiune la care au luat parte și români din Șchei) după ce la 1 octombrie 1600 trecea pe la Timiș și pe la moara de hârtie, ajungând să-și stabilească apoi tabăra tot la Prejmer (cca 16 000 ostasi). Nemulțumit de comportamentul șcheienilor, judele brașovean poruncește să se scrie pe „Poarta Valahă" (cunoscuta Poartă a Ecaterinei) rușinoasa inscripție: „Barbara progenies dum nos vicina Valachus". Au urmat apoi evenimentele istorice cunoscute, care au culminat cu moartea voievodului pe Câmpia Turzii, la 19 august 1601.

(va urma)

1 Devenit fonog între anii 1593-1597.

Un alt „căpitan chesaro-crăiesc în penziune şi cassar consistorial" – Pantaleon Lucuţa

Iată un alt nume intrat de mult în negura uitării. Pe nedrept, căci, la vremea lui, era o personalitate binecunoscută în Sibiu şi în satele judeţului, fiind unul din marii animatori ai vieţii culturale, bisericeşti şi economice a românilor. Cine a fost acest însufleţit patriot şi om de bine de altădată?

Era originar din Josenii Bârgăului (jud. Bistriţa Năsăud), născut în 1839, în casa unor credincioşi ţărani de acolo, primind la botez numele Pantelimon; el va folosi, mai târziu, forma Pantaleon. Nu am putut afla prea multe date referitoare la prima parte a vieţii lui. Va fi învăţat carte în satul natal şi, probabil, la vreo şcoală germană din Bistriţa. La sorocul cuvenit, s-a înrolat în Regimentul al doilea „de graniţă", cu sediul în Năsăud. Ca militar în armata habsburgică, a luptat în războiul austro-franco-piemontez din 1859, cu binecunoscutele bătălii de la Magenta şi Solferino, în care armatele lui Francisc Iosif I au fost înfrânte; în vara anului 1866 a luat parte la războiul austro-prusian, în care, din nou, forţele armate habsburgice erau înfrânte. Deşi n-a avut o pregătire militară specială, a fost apreciat de autorităţile militare austriece, încât a fost promovat ofiţer şi avansat, succesiv, până la gradul de căpitan.

Se pare că în 1889 a fost pensionat şi s-a stabilit la Sibiu, unde a început o viaţă nouă, de data aceasta în slujba neamului său. Apreciat de autorităţile bisericeşti din urbea noastră, a fost numit „cassar consistorial", precum şi „asesor consistorial onorar" în „senatul epitropesc" (secţia economică - n.n.), pe care le-a deţinut până la moarte, deci sub mitropoliţii Miron Romanul, Ioan Meţianu, Vasile Mangra şi Nicolae Bălan. În câteva rânduri, a fost ales membru în „Sinodul Arhidiecezei Sibiului" (Adunarea eparhială de azi). Numele său este trecut şi pe placa din dreapta a cuprinzătoarei „pisanii" a catedralei mitropolitane din Sibiu, ca membru în „Senatul epitropesc al Arhiepiscopiei", sub numele de „Pantilimon", ca unul care s-a ocupat cu gestionarea fondurilor de zidire a catedralei.

Paralel cu munca sa la Centrul arhiepiscopesc, Pantaleon Lucuţa s-a implicat şi în viaţa economică a românilor transilvăneni, în speţă a sibienilor, ca preşedinte al „Reuniunii române de agricultură din judeţul Sibiu", ca membru în comitetul de conducere al Băncii „Albina" şi ca preşedinte al „Reuniunii române de înmormântare" din Sibiu. Vom stărui doar asupra activităţii pe care a desfăşurat-o în cadrul „Reuniunii române de agricultură", care este mai bine cunoscută. Această Reuniune a fost întemeiată la 16/28 februarie 1888, primul ei preşedinte fiind Eugen Brote, urmat, din 1893, de Dimitrie Comşa, profesor de Studii economico-agricole la Institutul teologic - pedagogic sibian, cunoscutul memorandist. La 6 mai 1905, Dimitrie Comşa s-a retras de la conducerea Reuniunii, fiind urmat de Pantaleon Lucuţa, care va deţine această cinste până la moarte; din 1893 a activat ca secretar al Reuniunii Victor Tordăşianu, secondând, cu devotamentul care-l caracteriza, pe cei doi preşedinţi, până la moarte, în 1920.

Pe lângă adunările generale ale Reuniunii, care aveau loc în diferite sate ale judeţului, Pantaleon Lucuţa, dar mai cu seamă secretarul său, au organizat o serie de expoziţii - de copii, de vite, de oi şi de fructe - în diferite sate ale judeţului Sibiu. Este adevărat că Pantaleon Lucuţa, înaintat în vârstă, a participat la puţine din ele. Vom consemna doar expoziţiile în care a fost implicat direct şi el. La propunerea lui Victor Tordăşianu, s-au organizat mai multe expoziţii de copii, la care se acordau premii pentru cei mai frumoşi şi mai bine îngrijiţi copii, între 1 şi 4 ani. Şirul acestora a început cu expoziţia de la Apoldu de Jos, din 14 octombrie 1906, la care au fost prezentaţi 400 de copii, din care au fost premiaţi 60. Au continuat la Ilimbav (oct. 1907), Poiana Sibiului (27 oct. 1908), Orlat (27 oct. 1909), Sadu (23 oct. 1910), Lancrăm (24 oct. 1911), Răşinari (7 oct. 1912, cu peste 350 de copii), Răhău (27 oct. 1913). Din nefericire, în timpul primului război mondial nu s-au mai putut organiza astfel de expoziţii, iar curând după Unirea din 1918 cei doi organizatori au trecut la cele veşnice.

În ceea ce priveşte expoziţiile de vite cornute, acestea s-au organizat la Veştem (1905), Săsciori (1906), Săcădate (1907), Şura Mare (1908), Marpod (1909), Săcel (1911), Sebeşu de Sus (1912), Alţâna (1913). Erau premiate cele mai frumoase vite ale ţăranilor din satele menţionate şi din cele învecinate. La 22 octombrie 1911 s-a organizat o expoziţie de oi la Jina (prima a avut loc în 1903 la Poiana Sibiului). Au mai fost organizate şi expoziţii „de poame (fructe - n.n.) şi struguri" la Miercurea Sibiului (1905) şi Avrig (1906). Mai notăm şi aşa-numitele „serbări ale pomilor şi păsărilor", care s-au desfăşurat la Mag (1910), Tălmăcel (1911), Cacova (azi Fântânele, 1912), Veştem (1913) şi Nucet (1914). Acestea constau în împărţirea de altoi elevilor de la şcolile primare din localităţile respective, fiind plantaţi de ei înşişi în prezenţa conducătorilor Reuniunii, după care urma o serbare dată de elevi.

Preşedintele şi secretarul Reuniunii de agricultură organizau anual şi câte 5-6 „întruniri agricole" în satele judeţului Sibiu, cu „prelegeri poporale", cu teme de agricultură, pomicultură, albinărit, încât, practic, n-a existat nici un sat din judeţ în care să nu fi avut loc asemenea manifestări cu caracter economic-agricol. S-au organizat, de asemenea, cursuri speciale „de altoit, de vierit şi de pomărit", conduse de specialişti, la care erau invitaţi mai cu seamă învăţătorii şcolilor confesionale, ca şi ei, la rândul lor, să-i îndrume pe ţărani şi pe elevii lor.

Mai notăm că între anii 1905-1919, cei doi însufleţiţi îndrumători ai Reuniunii de agricultură, Pantaleon Lucuţa şi Victor Tordăşianu, au publicat în paginile ziarului „Telegraful Român" numeroase articole cu îndrumări pentru ţărani în probleme economico-agricole. În sfârşit, nu este lipsit de interes să notăm că Reuniunea a acordat ajutoare materiale unor ţărani peste care s-au abătut unele calamităţi naturale. În 1913 şi 1914 s-a oferit o bursă anuală de 240 de coroane câte unui ţăran care dorea să urmeze un „curs de vierit" la Aiud.

Încărcat de vrednicii în slujba neamului său, Pantaleon Lucuţa, a trecut la cele veşnice la 11 februarie 1922, fiind în vârstă de 83 de ani. A fost prohodit în catedrala mitropolitană din Sibiu de însuşi mitropolitul Nicolae Bălan - care a rostit şi cuvântarea funebră -, înconjurat de şapte preoţi (între care asesorii Matei Voileanu, Lazăr Triteanu, profesorul Aurel Crăciunescu) şi un diacon. Au fost prezenţi toţi membrii Consiliului arhiepiscopesc, în frunte cu bătrânul arhiereu-vicar Iarion Puşcariu, prefectul judeţului, primarul Sibiului, preşedintele Astrei, Andrei Bârseanu, directorul Băncii „Albina", reprezentanţii altor instituţii, doi generali în retragere şi numeroşi credincioşi. A fost îngropat în cimitirul oraşului. Prin testament şi-a lăsat întreaga avere Bisericii (respectiv Arhiepiscopiei Sibiului), din care urma să se creeze o fundaţie care să-i poarte numele. Din veniturile acesteia, urma să se ofere zilnic aşa-numita „masă a ucenicilor", cu mese gratuite pentru ucenicii români ortodocşi care învăţau diferite meserii în Sibiu.

„Telegraful Român" a publicat un scurt necrolog şi o relatare asupra slujbei înmormântării, din care reproducem aceste frumoase aprecieri: „Până în ultimele clipe ale vieţii sale laborioase, Pantaleon Lucuţa şi-a închinat lucrarea dezinteresată instituţiilor bisericeşti şi economice care l-au chemat în mijlocul lor şi care s-au bucurat de vasta sa experienţă, de mintea lui luminată şi de numeroasele sale cunoştinţe de oameni şi împrejurări. Panteleon Lucuţa s-a împărtăşit pururea de stima şi încrederea desăvârşită a cercurilor în care a muncit, pentru că a rămas întotdeauna bărbatul drept, cu mâinile deplin curate şi gata de a da ajutor acolo unde se cere.".

Iată ce oameni avea Sibiul de altădată! Pentru faptele lui, el trebuie să fie aşezat în galeria marilor personalităţi sibiene şi să i se acorde cinstirea postumă pe care o merită.

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

Datorie de recunoştinţă părintelui Stăniloae

Orice teolog are dipticele lui confidenţiale pe care le poartă cu el oriunde ar fi: în bibliotecă, în aula facultăţii, în sala de conferinţe, dar mai ales în altar unde comemorează la liturghie numele înscrise acolo: „Aduceţi-vă aminte de *higumenii* voştri, care v-au grăit cuvântul lui Dumnezeu; priviţi cu luare aminte cum s-a terminat viaţa lor şi imitaţi credinţa lor" (Evrei 13, 7). Părintele Stăniloae a fost higumenul meu şi al multor teologi din generaţia mea, teolog de statură internaţională care şi-a lăsat amprenta pe Ortodoxia secolului al XX-lea, în gândirea şi în spiritualitatea căruia o întreagă şcoală de teologie se poate recunoaşte. Până acum nu există la facultăţile de teologie un curs special despre opera şi sistemul său teologic. Numeroase sunt însemnările pioase, declaraţiile şi mărturiile cu caracter biografic publicate până acum, dar acestea nu pot să umple acest gol. Din fericire, relaţia dintre părintele Stăniloae şi teologii români începe să evolueze. De fapt, redresarea teologiei române contemporane a început cu o teză de doctorat despre *Dinamica teologiei în dezvoltarea tradiţiei în viziunea Părintelui Stăniloae*, susţinută de Pr. Asist. Nicolae Moşoiu la Facultatea de Teologie din Sibiu, în iunie 1999. Concluziile acesteia sunt clare: nimeni nu-şi poate imagina teologia română a secolului al XXI-lea fără *Dogmatica* Părintelui Stăniloae (tradusă parţial în franceză, engleză şi germană) şi mai ales fără împerecherea dintre *Filocalie şi Dogmatică*. De remarcat este şi teza lui Emil Bartoş, *Conceptul de îndumnezeire-theosis în teologia lui Dumitru Stăniloae*. Oradea, Editura Institutului Biblic, 1999.

Teologia română de la începutul acestui secol se recunoaşte în el. De ce?

Într-o perioadă dificilă, violentă pentru însăşi existenţa sa - la un moment dat a fost îngrozit cu desfiinţarea fizică: „Din invidie împingeau însăşi existenţa mea în prăpastia desfiinţării" *(Scrisoarea* sa din 30.12.1978), în deruta teologiei universitare din anii '50-'70, Părintele Stăniloae şi-a mărturisit încrederea fără rezerve în *teologie*, dezvoltată ca mistagogie şi evocare a misterului iubirii lui Dumnezeu Care s-a mişcat spre *iconomie*, s-a arătat în lume. Într-adevăr, el a recentrat teologia spre locul ei propriu: instrument de exegeză a Tradiţiei, de comunicare a doctrinei, de orientare a educaţiei creştine, criteriu de interpretare a lumii.

Părintele Stăniloae, spre deosebire de alţi mari teologi ortodocşi ai timpului care s-au împotmolit în ecleziologie (P. Florensky, S. Boulgakov, J. Zizioulas), sau în apofatism (Vl. Lossky, P. Evdokimov, Ch. Yannaras), a purces la exegeza revelatorie a doctrinelor clasice, dezlegându-le de postulate şi de sisteme eterogene, relevându-le sensul lor profund pentru contemporani. El a extras din toate acestea criterii de reflexie asupra lumii. Apropiind teologia de *epistemologie* a făcut din ea o critică a lumii, o poartă spre universalitate. Iar cu aceasta a basculat întreaga teologie scolastică a secolului trecut. El n-a pretins niciodată ca tezele rezultate din acest exerciţiu să fie formulate în dogme. S-a ferit de teologumene pripite, fără sprijin în experienţe ecleziale verificate.

Părintele Stăniloae a antrenat teologia română după 1963 şi mai ales după Conciliul Vatican II (1965), într-o dezbatere de fond, creatoare, a temelor ecumenice, contra unor facilităţi parateologice şi opţiuni convenţionale, fără convingere. A fost sever cu improvizaţia exegetică („bălmăjeala") şi cu corcirea sincretistă, cu orice înclinare spre subdezvoltare a teologiei, spre frazeologie demodată. De asemenea, a fost intransigent cu orice hiatus sistematic între preoţie şi celebrarea tainelor, sau un eventual dezacord între teologie şi morală. Progresul în dezvoltarea articulaţiilor unei doctrine, prin contemplaţie şi doxologie, nu justifică distanţarea faţă de disciplina morală sau evlavia creştină. El a refuzat reconcilierea cu Blaga şi pentru că l-a speriat prăpastia dintre filosofie şi morală pe care el a observat-o la filosofii din timpul său. Teologia, filosofia, contemplaţia nu înseamnă a trişa cu curăţia inimii, cu sfinţenia.

Părintele Stăniloae era revoltat împotriva teologiei mediocre şi conformiste care a facilitat dezorientarea autorităţilor bisericeşti în mediul ambiant din anii '80-'90. El şi-a dat seama că ascetica şi mistica erau practic asimilate cu intenţia contemplativă şi morală, deci şi cu tăcerea teologiei sau cu ascunderea ei într-un limbaj esoteric. În *notele* critice la *Filocalie*, el arată dinamica rugăciunii, impulsul de a se manifesta şi de a interveni în orice situaţie inumană.

El n-a fost de acord cu probleme „d'astea sociale" - cu care se ocupa Consiliul Ecumenic al Bisericilor - nici cu metoda de a le aborda. Era prea scrupulos cu morala conjugală şi sexuală, cu teologia feministă, cu politizarea teologiei eliberării. Morala socială creştină e dincolo de politică - spunea el. Înclinarea Consiliului Ecumenic spre „orizontalism", răspunsurile acestuia la crizele economice, nu l-au satisfăcut totdeauna. Aceasta i-a schimbat părerea şi despre protestantism. În general, era alergic şi nervos la conferinţele ecumenice în care raportul dintre vertical şi orizontal era frazat fără discernământ teologic.

„Orice creştin este un mistic" îi plăcea să spună fără încetare. Faptul acesta oferă demnitate creştinului. Apologia sa era fermă: „Rectorul Institutului nostru, prin 1955, m-a prezentat odată la o vizită a reprezentanţilor Departamentului Cultelor, cu cuvintele: „Iată şi pe Părintele Stăniloae, misticul nostru". La riposta mea că orice teolog e şi mistic, s-a apărat cu furie: „Eu nu sunt mistic". „Dar nu te împărtăşeşti cu *mistiki thysia* - cina mistică? Şi apoi dacă te aperi ca de un lucru periculos de acest epitet, de ce mi-l arunci mie?" (Scrisoarea Părintelui Stăniloae din Bucureşti, 30.XII.1978).

Părintele Stăniloae continua să creadă că „spaţiul mioritic" este protector al fiinţei naţionale, că întoarcerea la valorile familiei şi spiritualităţii eliberării de patimi este calea de restaurare a ortodoxiei române. Omul rămâne victima unei cunoaşteri false (gnoza), adevărată piatră de poticnire, cauza deficitului moral. El a ţinut la statura morală a ţării. O mistică fără morală, o religie fără transcendenţă, o credinţă convertită în religiozitate, o pietate încropită, aşa ceva nu a îngăduit. Aşa ceva poate să se dezvolte acolo unde există o educaţie teologică mediocră a preoţilor şi credincioşilor, împotriva căreia s-a luptat toată viaţa. El a încurajat constituirea unui cerc de discipoli care să se extindă în rândul intelectualilor români nedecişi să recunoască excelenţa teologiei ortodoxe din propria lor ţară.

Pr. Prof. Dr. ION BRIA

Mihai Viteazul — strateg al Ortodoxiei

(Urmare din pag. 1)

Ţării Româneşti, al Ardealului şi a toată Ţara Moldovei.". Ştia a vorbi turceşte şi greceşte, avea un scris frumos şi energic, iscălitura sa fiind inconfundabilă în documentele de suflet ale neamului nostru.

Mihai Viteazul a acordat o deosebită atenţie vieţii religioase. În 1596, la Târgovişte se ţinea un sinod, care discuta măsurile ce trebuiau luate pentru o mai bună organizare a mânăstirilor şi a vieţii călugărilor.

Mihai n-a fost numai un mare conducător de oşti, ci şi un domn dreptcredincios, care şi-a pus sabia în slujba credinţei, apărând biserica şi pe slujitorii ei şi înzestrând lăcaşurile Domnului. A ctitorit mânăstiri şi biserici.

Din nefericire, trădarea a făcut ca Voievodul să moară prea curând. Ostaşii generalului Gheorghe Basta l-au ucis mişeleşte în cortul său de la Gurăslău.

Întâia unire, înfăptuită de Mihai Viteazul, a constituit o pildă măreaţă pentru urmaşii săi, actul temeluit de el la 1600 găsindu-şi plinirea la 1 decembrie 1918, când ia fiinţă statul naţional unitar român.

De aici, de la Dealu, în această atmosferă sărbătorească şi de reculegere, viteazul Voievod creştin se bucură, atunci când noi păstrăm cu sfinţenie unitatea, neatârnarea şi credinţa cea dreaptă; de aici, veghează ca idealul, în slujba căruia şi-a pus credinţa şi viaţa, să fie şi idealul nostru, al tuturor românilor.

Idealul marelui Domnitor a avut ca obiectiv esenţial crearea unui stat unitar românesc; El ne-a oferit încă de atunci un principiu fundamental: unitatea naţională este condiţia esenţială a reuşitei în orice demers al României, fie el intern sau extern.

Nicolae Iorga spune că, după anul 1600, nici un român n-a mai putut gândi *Unirea* fără sabia lui Mihai Viteazul, fără barda lui ridicată spre cerul dreptăţii. Mihai Viteazul a devenit un simbol şi, sub acest aspect, el este, într-adevăr, un mit fondator, căci el şi-a depăşit condiţia epocii sale, găsind modalităţile adecvate pentru a-şi realiza idealul.

Să mulţumim bunului Dumnezeu că ne-a învrednicit astăzi, de la Mânăstirea Dealu, să ne plecăm frunţile cu toţii într-un spirit frumos de reconciliere la mormântul său şi, cu cea mai curată simţire românească şi creştinească, să omagiem, cum se cuvine, pe Marele Voievod al Unirii şi să ne rugăm pentru odihna veşnică a sufletului său.

Monahi români, egumeni la mănăstiri athonite

Primul istoriograf, care abordează tematica egumeniei monahilor români la mânăstiri din Muntele Athos, este Arhim. Chiriac Râmniceanu. Bun cunoscător al monahismului românesc și athonit, mai ales al celui contemporan timpului său, el relatează că unii călugări de la noi, cu viață îmbunătățită, „și la Sfântul Munte mulți au ajuns, care fiind în altă deosebită țară, au fost igumeni la împărătești mănăstiri" (B.O.R. XIII, p. 29).

Perioada menționată de Arhim. Chiriac, deși relativ scurtă - referindu-se numai la două decenii (1798-1818) - reprezintă totuși o importanță deosebit de mare, întrucât atestă câteva personalități ridicate la această înaltă treaptă administrativă athonită. Faptul acesta ne îndeamnă să credem că problematica este mult mai vastă, dar cunoscută insuficient până în prezent.

Chiar din primele atestări documentare ale monahilor români la Muntele Athos, se constată că unii dintre ei ocupau funcții de conducere. Astfel, în anul 1369 sunt menționați Iacov și Mihail protopopul, frați din Țara Românească, viețuitori la Mânăstirea Cutlumuș; al doilea, călugărit sub numele de Melchisedec, ajunge egumen, fiind menționat catehumen, în anul 1375.

De asemenea, monahul Cosma, în secolul al XV-lea fusese ales protos al Muntelui Athos - cea mai înaltă demnitate athonită. Însuși Schitul „Sfântul Ilie", refăcut de cuviosul Paisie Velicicovschi, are la temelie chilia românească a lui Cosma, zidită cu ajutorul material acordat de voievodul Vladislav al II-lea (1447-1456). La 29 august 1492 s-a sfințit biserica „ctitorită de proinprotosul Cosma", pentru care voievodul Vlad Călugărul (1482-1495) prevede un obroc de 1.000 aspri și 100 pentru drumul monahilor veniți să-l ridice, „ca să-și împlinească cu aceasta în fiecare an cele de trebuință la acel loc al său și să facă reparații".

Dintre egumenii români, menționați de Arhim. Chiriac, primul este *Ierom. Iachint Cernicanul.* Un document din Biblioteca Academiei (Ms. nr. 1929) precizează că Iachint era din Ploiești. Mai înainte de a se consacra vieții monahale, a slujit în casa domnului Șuțul". Nu știm ce rol a îndeplinit acolo, însă fiind un cărturar distins, a fost probabil dascăl al coconilor domnești, sau logofăt. Cert este că, după prima domnie a voievodului Mihai Șuțu (1783-1786), se retrage la Mânăstirea Cernica, unde „plăcându-i politiia obștii călugărești, ce era pe acele vremi, foarte au iubit-o și cu vremenea îndestulându-se de dânsa, cu ajutorul lui Dumnezeu a ajuns la mare sporire sufletească" (Idem, f. 321), fiind ucenic apropiat al starețului Gheorghe.

Din primii ani de mănăstire ai lui Iachint (1793-1795), se păstrează câteva manuscrise copiate de el. Astfel, menționăm *Canoane de pocăință* (B.A.R., Ms. nr. 1940, 303 f.), *Sentința lui Pilat* și *Scrieri ale Cuviosului Paisie Velicicovschi* (Idem, Ms. nr. 1962, f. 1 v-4 v și 69-114), iar în colaborare cu Ierom. Acachie, *Viața și minunile Sfântului Nicolae* (Idem, Ms. nr. 1943, 155 f.) și un *Miscelaneu de literatură monahală* (Idem, Ms. nr. 2159, 75 f.).

Hirotonit ieromonah, Iachint continuă activitatea de copist, fiind cunoscut manuscrisul *Stavrofilia,* cu autograful autorului: „Scrisu-s-au această sfântă carte de smeritul între ieromonahi Iachint" (Idem, Ms. nr. 2130, f. 228 v). „Nu puțin timp după ce a fost ieromonah al Cernicăi", cum relatează cronicarul, s-a retras la Muntele Athos, probabil în anul 1795, întrucât nu mai apare în perioada următoare între monahii cernicani.

La început, ierom. Iachint sihăstrește la „Chiliile Sfântului Iacov din Sfetagora", apoi „acest evlavios calogheros au fost egumen doi ani la Simopetra, unde iaste Mihai Vodă, Mănăstire de aicea, închinată acolo" (Idem, Ms. nr. 1929, f. 321 v). Mănăstirea datează de la mijlocul secolului al XIV-lea, fondată de Sfântul Simion și primind numele de la toponimul „Piatra lui Simion"; ea s-a bucurat de ajutoare românești încă din timpul voievodului Alexandru Aldea (1431-1436). Administrând cu vrednicie veniturile Mânăstirii, egumenul Iachint reușește să achite Guvernului otoman întreaga datorie, cum notează Chiriac: „Fost-au și la Țarigrad, izbăvind Mănăstirea de datoria turcească, taleri 200.000".

În anul 1800, ierom. Iachint era iarăși la Cernica, ocupându-se cu transcrierea manuscriselor; pe un *Miscelaneu de literatură monahală,* citim: „Cărți lucrătoare din Filocaliia ce s-au prescris de sfinția sa preacuviosul chir Iachint, stareț din Cernica", numit astfel pentru funcția ce avuse la Mănăstirea Simonopetra din Muntele Athos. Multe manuscrise le copiază în colaborare cu ierod. Chiril și monahul Theofil.

„Cu porunca mitropolitului Dositei și cu cererea sfântului sobor al obștei Cernicăi", stareț Gheorghe numește, în locul lui Timotei, econom pe ierom. Iachint; apoi, simțindu-și sfârșitul apropiat, la 2 decembrie 1806 îl lasă conducător al Mănăstirii.

Despre stăreția ierom. Iachint, monahul Casian Cernicanul scrie: „După moartea preacuviosului stareț Gheorghe, a început părintele Iachint a păstori turma cea cuvântătoare ce i-o încredințase părintele bătrânu, fiind la număr 103, dar n-a putut să stea mult, fiindcă vrea să facă obște ca la Sfeta Gora, și părinții de aici nefiind învățați cu acea greutate, n-au primit, ci au zis să rămâie tot cum a lăsat-o cuviosul stareț Gheorghe; iar părintele Iachint a dat paritisis, stăreținд de la anu 1806 decembrie 2 până la anul 1807 aprilie 5, iar la 29 aprilie a plecat la Sfânta Gora, și acolo și-a dat obștescul sfârșit".

Din însemnările ucenicului său Chiriac Râmniceanu, aflăm că ierom. Iachint nu ajunge la Sfântul Munte; el scrie că: „A doao oară mergând la Sfântagora cu doi dascăli, părinți de la Mănăstirea Neamțul, Gherontie și Grigorie, încă și un Calinic de la Mănăstirea Secul, duhovnic, au mers până la Seres împreună; Iachint, despărțindu-se, s-au făcut zicând că are a merge la Ierusalim. Și de atunci, până acum (anul 1828-n.n.) nu s-au mai știut ce s-au făcut. Se vede că după doririle sale cele sufletești, l-au chemat Dumnezeu la Ierusalimul cel de sus, sau se află la vreun ostrov, neștiut aicea" (Idem, f. 322). Despre însoțitorii lui Iachint, cronicarul relatează că, monahul Gherontie a fost ucis de tâlhari lângă Filipopol, ierom. Calinic este la Neamț, iar ierod. Grigorie la București (B.O.R. XIII, p. 30), fiind ales ulterior mitropolit, cunoscut sub numele de Grigorie al IV-lea Dascălul (1823-1829 și 1833-1834).

Nu peste mult timp - în anul 1814 - un alt monah român, *Ierom. Partenie Tismăneanul,* ajunge egumen la Mănăstirea „Sfântul Pavel". Această vatră monahală datează din a doua jumătate a secolului al X-lea, fondată de Pavel Xeropotamitul, contemporan cu Sfântul Athanasie Athonitul; primele ajutoare românești i se acordă la începutul secolului al XVI-lea: din Moldova, de la Ștefan cel Mare (1457-1504), în 1500, iar din Țara Românească, de la boierii Craiovești, la 28 ianuarie 1501.

Mănăstirea „Sfântul Pavel" era un renumit centru de spiritualitate și cultură monahală, unde se aflau și numeroși călugări români. La începutul secolului al XIX-lea exista un grup bine închegat, din rândul căruia unii au fost avansați în principalele posturi de conducere.

Despre Ierom. Parthenie avem puține date biografice. Monah cu alese însușiri administrative, i s-a încredințat economatul bogatei Mănăstiri Tismana. Din Pomelnicul copiat de Irom. Dionisie Eclesiarhul (B.A.R., Ms. nr. 2177), se știe că, Schitul Teiuș a fost construit „cu toată cheltuiala și nevoința de fericitul său ctitor, preacuviosul chir Parthenie ieromonahul, fiind pe acea vreme iconom al Mănăstirii Tismana, anul 1810". În Pomelnicul Schitului Cioclovina, din anul 1812, se păstrează și cel al Ierom. Parthenie; într-o însemnare ulterioară a lui Chiriac Râmniceanu, citim: „Cu acest părinte Parthenie, al cui iaste Pomelnicul de aici, am fost la Sfetagora închinători, dar am și șezut la Mănăstirea Sfântului Pavel ot tam, unde frăția sa dând taleri 1.000, l-au făcut egumen acolo, iar eu dând taleri 500, m-au făcut eclesiarh; și venind noi cu sfinte moaște părinți în taxid, făcându-se acolo mănăstire nouă . . ., s-a lăsat fratele Parthenie de aceasta fiind lucru ostenicios. Iar în vremea răscoalei, l-a făcut părintele mitropolit al Ungrovlahiei, în vremea slugerului Tudor, arhimandrit și egumen la sfânta Mănăstire Tismana, sud Gorj, și neputând sta de iuțeala vremei, au purces peste Munte" (B.O.R., XIV, p. 411-412).

Un alt monah român, numit egumen la Mănăstirea „Sfântul Pavel", a fost *Ierom. Chiriac Râmniceanu;* originar din Râmnicu Vâlcea, învață carte la Mănăstirea Bistrița și la Mitropolia din București, apoi pleacă la Cernica, unde cunoaște pe Ierom. Iachint, despre care spune că: „De darul vederii sale îndulcindu-mă, și eu am poftit a rămânea la Cernica" (Ms. nr. 1929, f. 321), devenindu-i ucenic. El l-a învățat rânduiala călugăriei și l-a primit colaborator la copierea manuscriselor; de asemenea îl recomandă pentru hirotonire, cum citim într-o însemnare: „Iar eu petreceam la Tismana . . ., pe a căreia nume am și fost hirotonit ieromonah, prin mărturia acestui cuvios părinte, chir Iachint, igumenul Cernicăi".

Numit egumen la Schitul Cioclovina, Ierom. Chiriac cunoaște pe Tudor Vladimirescu - un mare sprijinitor al acestei sihăstrii tismănene - despre care scrie: „Acestui boier i-am fost duhovnic".

În anul 1814, Ierom. Chiriac pleacă la Muntele Athos, împreună cu ieromonahii Parthenie și Ștefan. Stabiliți la Mănăstirea „Sfântul Pavel", este numit eclesiarh, depunând mari eforturi pentru ridicarea prestigiului Mănăstirii, după cum însuși mărturisește: „Din multe osteneli ce am silit a face, fiind cu mari sfinte moaște în taxid, trimis cu încredințări de scrisori din Țara Românească acolo și de acolo aicea, multe folosuri s-au pricinuit din alergarea poslușaniei aceia și din darul sfintelor moaște".

Reîntors din procesiune, în anul 1816, Ierom. Chiriac este numit egumen. În această calitate, copiază mai mult manuscrise; la 13 decembrie 1817 termină de redactat *Capete 153 ale Sfântului Nil Sinaitul,* semnând: „Chiriac, cathigumen tu Aghiu Pavlu" (B.A.R., Ms. nr. 1841, f. 41). La 2 ianuarie 1818 era tot în aceeași funcție, precizând că, cele *400 Capete ale Avvei Thalasie Libianul,* le-a copiat „în anul igumeniei miale . . ., când să făcea mănăstirea cea nouă, ostenitor fiind și noi, după putiare" (Idem, f. 99). Egumenatul său încetează înainte de 11 martie, când semnează: „Proigumen Aghiu Pavlu" (Idem, f. 199).

Pentru calitățile sale morale, culturale și administrative, dovedite la Muntele Athos, Ierom. Chiriac este distins cu rangul de arhimandrit, fiind hirotesit de „Părintele întru fericire chir Grigorie proinpatriarh" (Idem, Ms. nr. 1974, f. 275 v); apoi, primind scrisori de exoflisis, a „plecat la pământul Țării Românești", unde mitropolitul Dionisie Lupu (1819-1821) l-a numit egumen la metocul Plăviceni-Argeș.

După izbucnirea Revoluției din 1821, la 4 martie, Tudor cu pandurii intră în Slatina; aici are o întâlnire cu duhovnicul său, cum notează Chiriac: „Dimineața, la dumnealui Theodor . . . 10 martie" - ziua în care oștile revoluționare ridică tabăra și se îndreaptă spre București. Tudor fiind ucis, egumenul relatează că, „am fugit și noi de la metohul Plăviceni . . .; au venit turcii, și noi am șezut un an la Brașov".

Odată cu statornicirea domnilor pământeni, prin alegerea lui Grigorie al IV-lea Ghica (1822-1828), majoritatea revoluționarilor s-au întors în țară, primind funcții importante. Arhim. Chiriac este numit profesor la Școala domnească de preoți din București, apoi egumen la Mănăstirea Căluiu, unde desfășoară o bogată activitate monahală în duhul isihasmului românesc.

Ultimul egumen român, la o mănăstire athonită, a fost *Arhim. Dometie Trihenea.* Originar din comuna Tilișca (Sibiu), rămâne orfan de părinți, iar la vârsta de 13 ani pleacă la Muntele Athos, sub îndrumarea Ierom. Diomid Velasă, consătean și monah athonit. Rânduit la Chilia românească „Sfântul Ipatie", dependentă de Mânăstirea Vatopedu, ucenicește șapte ani, învățând rânduiala aspră a călugăriei. În 1929 primește voturile monahale, iar în anul 1937 este hirotonit ierodiacon și ieromonah; ajungând egumen la Chilia „Sfântul Ipatie", este hirotonit duhovnic.

La 8 februarie 1965, Conducerea Sfântului Munte numește pe Ierom. Dometie - datorită vredniciei sale - egumen și arhimandrit al Mănăstirii Zografu; așezământul, fondat de călugări bulgari în secolul al X-lea, a primit numeroase ajutoare românești, mai ales de la Ștefan cel Mare, devenind „Marea lavră a Moldovei".

Arhim. Dometie găsește Mănăstirea în paragină, iar obștea numără câțiva monahi bătrâni. Înduhovnicit și gospodar, noul egumen organizează slujbele bisericești, sporește numărul viețuitorilor, apoi restaurează o parte din chilii și arhondaricul pentru închinători, încheindu-și activitatea în anul 1975. De asemenea, a fost duhovnic la Mănăstirea Costamonitu, 15 ani, pentru greci, români, bulgari, macedoneni și albanezi, mărturisind totodată și mulți creștini din împrejurimi. Când am revenit ultima dată din Muntele Athos (1983), l-am întâlnit pe vapor; mergea la Tesalonic să mărturisească niște fii duhovnicești.

Din cercetarea documentelor, rezultă că acești vrednici monahi români au fost egumeni la unele mănăstiri athonite. Dacă ne gândim însă, că numai într-o perioadă de două decenii au fost trei egumeni la Sfântul Munte, suntem îndreptățiți să credem că numărul lor a fost mult mai mare de-a lungul secolelor. Probabil, viitoarele cercetări efectuate în arhivele athonite vor descoperi alte personalități ale monahismului românesc, care au ilustrat această înaltă demnitate în mănăstirile din Muntele Athos.

Arhim. VENIAMIN MICLE

Gala Galaction

În acest an, 2001, s-au împlinit patru decenii de la trecerea la cele veșnice a lui Gala Galaction. Era prea bine cunoscut cu chipul său patriarhal, cu barba-i albă ca zăpada. Alături de C. Hogaș și alții, G. Galaction a fost clasat de către G. Ibrăileanu între scriitorii care au dezvoltat unele teme tipic proporaniste, respectând principiul estetic elementar, de la rigorile căruia arta nu se poate sustrage (Istoria Filozofiei românești, vol. II, Ed. Acad. Rom., București, 1980, p. 97 și 99). Același critic literar l-a considerat pe G. Galaction ca fiind un scriitor foarte original, cu o concepție de creștin ortodox asupra vieții, care prin remarcabilul său talent de nuvelist, s-a bucurat curând de consacrarea literară, făcându-i-se un loc de prim rang în evoluția epicii românești (G. Galection, Antologie îngrijită de T. Vârgolici, Ed. Eminescu, București, 1978, p. 10—11).

Gala Galaction, pe numele său adevărat, Grigore Pișculescu, s-a născut la 16 aprilie 1879, în comuna Dideși, jud. Teleorman, într-o familie de mici arendași agricoli. Din anii copilăriei a nutrit sentimente și atitudini, care — pe măsură ce a înaintat în vârstă — s-au dezvoltat, evidențiindu-se apoi în opera sa. Din familiile foștilor robi mânăstirești, ai schitului de călugări din Dideși și-a avut el pe primii prieteni. De acolo a prins el sensul noțiunii de rob și mai târziu sensul noțiunii de libertate (T. Vârgolici, în Prefața Operelor alese ale lui G. Galaction, Ed. pentru literatură și artă, București, 1956, p. 6—7).

Contactul cu creația populară pe care G. Galaction l-a avut în anii de școală elementară, i-a încălzit sufletul, i-a promovat gustul pentru frumos, afinitatea pentru curățenia morală și dragostea față de oamenii simpli. Ca elev al liceului Sf. Sava din București și-a legat sentimentele și ideile sale de fapte concrete din viața socială, dedicându-se creației literare, care a ajuns astfel pe primul plan al preocupărilor sale. În acea perioadă a legat el prietenii cu N.D. Cocea și T. Arghezi, care aveau să dureze întreaga viață.

În 1897, cu o atitudine laică față de viață, G. Galaction a intrat în Facultatea de Litere și Filozofie. Aflându-se însă în fața unor probleme noi, acestea au condus la schimbarea de atitudine. În 1899 a părăsit Facultatea și s-a înscris la Facultatea de Teologie. După zece ani, a reușit să fie promovat doctor în Teologie. Din punct de vedere literar, această perioadă a fost mai puțin fecundă, căci — după spusele sale — „a stat la marginea holdelor literare" (Prefața la Opere alese, p. 9).

Din 1909, ca defensor eclesiastic (adică procuror bisericesc) al episcopiilor Olteniei și Curții de Argeș, G. Galaction a străbătut regiuni pitorești, cunoscând oamenii cu păsurile și nevoile lor, care au redeșteptat puternice sentimente în sufletul său. S-a pătruns de bogăția și farmecul creației populare. A cules astfel un valoros material de viață pe care l-a fructificat apoi în creația literară, pusă pe prim plan. În opera sa s-au reliefat, ca trăsături specifice: sentimentul de umanitate și protestul față de tot ceea ce era întunecat. A reușit să expună în formă artistică poveștile ascultate în anii copilăriei. A devenit colaborator la marile ziare, precum și al revistelor de seamă. În 1914 a publicat volumul de nuvele „Bisericuța din Răzoare", pentru care i s-a acordat premiul Academiei Române. În 1916, i-au apărut alte două volume de nuvele: „Clopotele din Mânăstirea Neamțu" și „La țărmul mării".

Anii de Teologie au condus la evidențierea în mod pregnant, în scrisul său, a atitudinii teologice față de viață. În 1922, la vârsta de 43 de ani, G. Galaction a intrat în cinul preoțesc, militând pentru dreptate și adevăr. Eticii laice și nedreptăților sociale, le-a opus el creștinismul primar, înclinat spre soluționarea durerilor populare, păstrând nestinsă în sufletul său, dragostea față de popor.

Între marile realizări ale lui Gala Galaction, la loc de frunte se înscrie tălmăcirea Sfintei Scripturi, împreună cu pr. prof. univ. Vasile Radu, ambii exegeți erudiți. Vasile Radu a tradus T.V., din ebraică, iar G. Galaction a tradus T.N. direct din grecește (Al. Rosetti, Călătorii și portrete, 1977, p. 211). Traducerea a fost urmată de tipărirea ei, ca jertfă aleasă, adusă la Curțile Templului. Ca tot ce este pământesc și omenesc și graiul omului

(Continuare în pag. a 7-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Deschiderea festivă a noului an universitar 2001/2002

Luni, 1 oct. a.c., a avut loc deschiderea noului an universitar, la Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu.

Programul a început cu Sfânta Liturghie, care s-a oficiat între orele 8-10, la paraclisul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna".

A participat *Înalt Prea Sfințitul Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului.*

S-a dat citire rugăciunii de implorare a ajutorului dumnezeiesc pentru întreaga comunitate universitară sibiană.

Decanul facultății, Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan a rostit un cuvânt adecvat momentului, arătând, între altele, că noul an universitar debutează într-un context internațional de mare tensiune și confuzie, ca urmare a atentatelor teroriste din 11 sept., din America. Dacă toate aceste situații, de o extremă gravitate, au fost cauzate de oameni, este cert că ajutorul și mântuirea nu pot veni decât de la Dumnezeu. De aceea, acum mai mult decât oricând, trebuie să stăruim în rugăciune pentru ca Dumnezeu să stingă focul urei și al vrajbei și să dăruiască lumii pacea Sa, de care avem atâta nevoie.

În continuare, Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan a prezentat o succintă dare de seamă asupra înfăptuirilor pe plan didactic-educativ și pe plan administrativ-gospodăresc, în anul universitar încheiat. De remarcat finisarea lucrărilor de renovare, compartimentare și mansardare a căminului de studenți, ceea ce a permis sporirea numărului de locuri de cazare, ca și asigurarea unor condiții decente de locuit.

S-a făcut referire apoi la examenele de definitivat și de grad pentru profesorii de religie, care s-au desfășurat, la sfârșitul lunii august și începutul lunii septembrie, ca și la examenele de admitere la cursurile de licență și studii aprofundate care s-au ținut tot în septembrie. De precizat că, începând cu acest an universitar, la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, pe lângă specializările anterioare (Teologie-Pastorală, Teologie-Litere, Teologie-Asistență socială), au mai luat ființă, cu aprobarea Sf. Sinod și a Senatului Universității, încă alte două specializări: Teologie-Istorie și Teologie-Patrimoniu (Restaurarea operelor de artă). Motivația înființării acestor două specializări a fost lipsa cadrelor didactice și a unor specialiști în domeniul istoriei și al restaurării patrimoniului artistic, în această parte de țară. Existența la Sibiu a unei secții de istorie bisericească și laică de mare prestigiu, ca și a unor laboratoare de restaurare renumite în întreaga țară (la Muzeul „Brukenthal" și la Muzeul „Astra") constituie o garanție pentru o bună pregătire a unor specialiști în domeniile amintite.

În final, a vorbit *Înalt Prea Sfințitul Mitropolit* ANTONIE, care a rememorat împrejurările zbuciumate în care și-a finalizat studiile, după instaurarea în România a regimului comunist. *Î.P.S. Sa* a dorit să-i stimuleze pe actualii studenți, care beneficiază de un alt statut, de a se implica stăruitor în pregătirea lor ca viitori slujitori ai altarelor, ai catedrelor și ai instituțiilor de asistență socială. În mod special *Î.P.S. Sa* i-a vizat pe studenții din anul I, punându-le la inimă îndemnul de a „răscumpăra vremea", de a nu se lăsa descurajați de perspectiva nu prea încurajatoare a găsirii, după absolvire, a unui loc de slujire, pentru că Dumnezeu poartă de grijă de fiecare dintre noi.

La ora 12,00, în aula „Avram Iancu" a Universității „Lucian Blaga" din Sibiu a avut loc întrunirea de deschidere oficială a anului universitar. A fost prezent Prof. Dr. Werner Schaal, președintele Universității „Lucian Blaga", fost președinte al Universității „Phillips" din Marburg-Germania. A

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. prof. Dr. DUMITRU ABRUDAN

MOMENT ANIVERSAR

Primii cinci ani de misiune ortodoxă în rândul deficienților de auz din Patriarhia Română

În desfășurarea considerabilului proces de reintegrare a Bisericii în societate, cu binecuvântarea lui Dumnezeu pogorâtă asupra Bisericii și a Neamului Românesc și Ortodox și sub oblăduirea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în anul 1996 se începe o nouă formă de misiune pastorală, care are în vedere asigurarea asistenței religioase pentru deficienții de auz din România și Diaspora.

S-a avut în vedere faptul că dacă surdul este semenul nostru, ca orice alt om de pe fața pământului, asta însemnând că el trebuie să se afle lângă noi în Sfânta Biserică și să participe cu noi la comuniunea cu Hristos. Deficiența fizică, de orice fel, nu este un motiv de marginalizare, ci numai abaterile morale și doctrinale sunt obstacole în calea mântuirii. Contactul surdo-muților cu Biserica, până în anul 1996, s-a făcut netranspuse în limbaj mimico-gestual numai la solicitarea acestora cu privire la oficierea Tainelor și ierurgiilor legate de împrejurările speciale din viața omului (naștere, căsătorie, moarte), în virtutea practicii adânc înrădăcinate în tradițiile poporului român.

Primul pas făcut de Biserica Ortodoxă Română în acest domeniu a avut loc în anul 1987 când s-a purces la realizarea unui Dicționar Ilustrativ, bilingv de către Arhiepiscopia Sibiului prin Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, care a suportat în întregime grija cheltuielilor de pregătire a cărții, de procurare a materialelor, de plata fotografiilor și modelelor și de tipărire, aceasta la inițiativa doamnei Iulia Drăgușoiu.

Anul milei 1996 a însemnat cu adevărat începutul acestei noi forme de slujire pastoral-misionară pentru surzi, dar nu și integrarea imediată a surzilor în Biserică. S-au ivit adesea obstacole care păreau de netrecut și care adesea luau înfățișarea unor sfidări și dileme insolubile. Sfidarea cea mai importantă cu care Biserica se confrunta era aceea a lipsei unui program adecvat acestei categorii de oameni din lumea tăcerii. În primul rând, acest program trebuie să fie construit pe particularitățile de personalitate ale surdo-muților. În relația lor cu Dumnezeu, surdo-muții nu pot să nu țină seama de deficiența de care suferă și vor să li se spună mai multe din punct de vedere religios despre cauzele ei, mai ales în cazul în care s-au născut cu ea sau au dobândit-o în urma unor accidente. În al doilea rând, modul lor specific de comunicare este limbajul mimico-gestual. Dialogul cel mai eficient cu ei are loc dacă informațiile și datele sunt accesibilizate logicii surzilor și transmise prin limbaj mimico-gestual. De aceea, Biserica are nevoie de cadre special pregătite în acest domeniu, care să cunoască limbajul semnelor, surdopsihopedagogia și învățătura de credință ortodoxă.

În România există 17 filiale, 33 de grupe și 28 de unități de învățământ special pentru surzi (grădinițe, școli generale, profesionale și licee). Însă personalul bisericesc care să îndeplinească condițiile de mai sus este în curs de pregătire și în număr foarte mic față de necesar. De asemenea, Biserica Mamă are în vedere pentru acești credincioși, deficienții de auz, următoarele:

— constituirea de comunități ortodoxe în Patriarhia Română și Diaspora;

— desfășurarea unui misionarism creștin ortodox prin deplasări, respectând prevederile canonice de autonomie jurisdicțională, la comunități de surzi din țară și din străinătate;

— sprijinirea comunităților de deficienți de auz nouînființate în vederea amenajării sau construcției de locașuri de cult ortodox;

— realizarea de videoteci și biblioteci cu conținut biblic, patristic și liturgic la cluburile Asociației Naționale a Surzilor din România (ANSR);

— întreținerea de legături de colaborare cu Patriarhiile Ortodoxe surori și cu organisme și organe guvernamentale și neguvernamentale similare din țară și din străinătate.

Ținând cont de toate aceste considerente, în Episcopia Argeșului și Muscelului prin Prea Sfințitul Părinte Calinic s-a pus începutul unei lucrări duhovnicești care prin intermediul presei și al televiziunii a făcut să se înlăture încet, încet vechea mentalitate cu privire la locul meritat de surd în Biserică și în societate.

Împlinirile duhovnicești care au încununat activitatea misionară coordonată de Preasfințitul Calinic, Episcopul Argeșului și Muscelului, în rândul deficienților de auz ne îndreptățesc să sperăm într-un lucru binecuvântat de Dumnezeu:

1. În data de 6 septembrie 1997, Prea Sfințitul Calinic hirotonește primul preot pe seama unei comunități de deficienți de auz, cea din Pitești, în persoana lui Constantin Toma.

2. În 15 martie 1998, Prea Sfințitul Calinic sfințește pentru surzi, Capela «Izvorul Tămăduirii — Effatta» în Prundu, Pitești.

3. Conform punctului 1 al anexei Hotărârii Sinodale nr. 515/4 februarie 1999, s-a dispus înființarea în cadrul Episcopiei Argeșului și Muscelului a «Centrului Național de Pregătire, Catehizare și Misiune Creștin Ortodoxă pentru Deficienții de Auz din Patriarhia Română și Diaspora».

4. Se difuzează, începând cu anul 1998, un program de catehizare pentru surzi, prin intermediul posturilor de televiziune TV România 1, Antena 1 și Prima TV.

5. În data de 19 mai 1999, prin adresa nr. 396, Tribunalul Argeș legiferează înființarea Fundației «Sfântul Grigorie Palama», cu sediul în str. Stadionului, nr. 47, Pitești, jud. Argeș, cu scopul de a desfășura misiuni și de a constitui comunități ortodoxe printre surdo-muți, ea fiind un organ de activitate al «Centrului Național de Pregătire, Catehizare și Misiune Creștin Ortodoxă pentru Deficienții de Auz din Patriarhia Română și Diaspora».

6. S-au înființat la Seminarul Teologic Liceal «Neagoe Vodă Basarab» din Curtea de Argeș și funcționează, începând cu anul de învățământ 1999—2000, două clase de învățământ special pentru deficienți de auz, o clasă a XI-a cu 10 elevi și o clasă a XII-a cu 25 de elevi.

7. A apărut pe firmamentul învățământului universitar teologic ortodox românesc cea de-a opta specializare: «Comunicare și slujire prin limbaj mimico-gestual». Astfel la Facultatea de Teologie «Sfânta Mucenița Filofteia» din cadrul Universității Pitești se constituie catedra «Comunicare și slujire prin limbaj mimico-gestual" cu secțiile Teologie Pastorală și Teologie Asistență Socială, având 20 de studenți în anul I, 20 în anul II și 20 în anul III, surzi și auzitori, reprezentând filialele și eparhiile din România. Aceasta a făcut necesară admiterea și parcurgerea cursurilor de doctorat, la Universitatea din București, Facultatea de Teologie, de către preotul Onu Constantin cu lucrarea: *Misiunea Bisericii Ortodoxe Române față de credincioșii deficienți de auz și de vedere.*

8. Se transmit pe diferite posturi de televiziune tot mai multe emisiuni cu și despre studenții surzi, despre problematica lor, dar mai ales despre realizările lor, lucru ce surprinde plăcut opinia publică neobișnuită cu această categorie de oameni și cu atât mai mult cu delectarea artistic-religioasă cu care surzii se impun în ultimul timp, câștigând astfel un loc binemeritat în mijocul nostru.

9. S-au constituit în cuprinsul Patriarhiei Române, cu aprobarea chiriarhului locului comunități creștin-ortodoxe pentru surzi în orașele: Pitești și Oradea și s-au pus bazele constituirii de comunități la Craiova, Iași, Cluj-Napoca, Timișoara, București.

10. Fundația «Sfântul Grigorie Palama» a conceput și realizat o revistă cu numele «Effatta», redactată de studenții de la Catedra de Comunicare și slujire prin limbaj mimico-gestual, care are ca scop punerea în evidență a acestei forme noi de slujire pentru confrații surzi și nevăzători.

11. Ca o încununare a integrării deficienților de auz și de vedere printre cei fără deficiențe și a comuniunii dintre nevăzători și surzi, s-a născut corala «Effatta», care desfășoară concerte la momentele de praznice și sărbători la sediul filialelor și pe posturile de televiziune locale și naționale.

12. În vederea uniformizării limbajului mimico-gestual religios pentru deficienții de auz din Europa de Est, se elaborează un manual-dicționar.

13. Pentru a putea face cunoscută această nouă formă de slujire tuturor persoanelor și instituțiilor interesate atât din țară, cât și din străinătate, a fost realizată o pagină Web:http://effatta.arges.ro.

14. Izbânzile duhovnicești au depășit, până în momentul de față, limitele Patriarhiei Române și suntem solicitați de către Bisericile surori (rusă și greacă), în vederea lărgirii acestei misiuni în cadrul Patriarhiilor lor.

Astfel, cu acordul Î.P.S. Mitropolit Vladimir al Mitropoliei Republicane din Basarabia, la invitația Asociației Surzilor din Republica Moldova și cu binecuvântarea Prea Sfințitului Calinic, Episcopul Argeșului și Muscelului, delegația Fundației «Sfântul Grigorie Palama» vizitează Filialele Surzilor din Bălți și Chișinău, ocazie cu care s-au pus bazele constituirii de comunități ortodoxe pentru surzii din Republica Moldova.

Aceste acțiuni și activități pastorale ale slujirii, pe care Biserica noastră străbună le face în mod cu totul inedit și impresionant, prezentate succint în acest material, ne îndeamnă să dăm curs hotărârii Sfântului Sinod cu privire la asigurarea de personal bisericesc, în cadrul Centrului de Pregătire, Catehizare și Misiune Ortodoxă pentru Deficienții de Auz din Patriarhia Română și Diaspora, care va trebui să funcționeze în baza unei organigrame în vederea asigurării unei asistențe religioase pentru toți deficienții de auz și de vedere din Biserica Ortodoxă Română și Diaspora.

Dacă pe plan național, în cadrul Patriarhiei, forma cultică destinată surzilor se structurează și va deveni o rețea bisericească aflată sub oblăduirea Patriarhiei Române, dacă fiecare Eparhie va avea biserici pentru surzi și dacă problematica surzilor se va rezolva la nivelul Bisericii Ortodoxe Române, rămâne în datoria acestui „Centru Național de Catehizare și Misiune pentru Deficienții de Auz", pe care Sf. Sinod l-a legiferat să funcționeze în Eparhia Argeș, în orașul Pitești, să ducă acest apostolat și în afara granițelor unde există surzi neîncreștinați.

Întâlnirile panortodoxe care se vor organiza în viitor vor trebui să aibă pe ordinea de zi și problema surdo-muților, în vederea stabilirii unei strategii confesionale pentru deficienții de auz din țările ortodoxe surori, participante la dialog. În urma unui consens realizat, s-ar putea face un apel și către Biserica Romano-Catolică.

Limbajul mimico-gestual se poate prezenta astfel ca o metodă în dialogul ecumenic, dar și ca model, din trei motive suficient de edificatoare:

1. Limbajul mimico-gestual în lumea surzilor nu are granițe. Comunicarea dintre doi surzi născuți în două țări diferite se face relativ asemănător cu aceea a unor auzitori care vorbesc dialecte diferite ale aceleiași limbi. Deficiența comună îi leagă într-o firească frăție de cruce. De aceea surzii pot fi considerați ca un liant între națiuni și religii, ca element de consolidare a bunăvoinței între oameni, care devine fundamentul păcii lui Hristos.

2. Toate limbajele gestuale existente azi pe glob au un fond comun de cuvinte-semne. Fiind un sistem de prezentare a gândurilor, prin intermediul unor imagini în acțiune, limbajul mimico-gestual, ca și esperanto, deschide perspectiva comunicării la nivel internațional. Din cauză că mesajul are multe calități care-i conferă universalitatea, el poate să contribuie mult la cauza umanității, ca răspuns la nevoia unui limbaj într-adevăr universal care să realizeze un misionarism creștin ortodox de excepție.

3. Limbajul mimico-gestual transpus în vorbire sau cântare este deosebit de impresionant și capacitează atât persoanele deficiente, cât și cele auzitoare. Exprimarea prin această nouă dimensiune de comunicare creează un simțământ de mare emoție, o actualizare a manifestării Cincizecimii, Biserică ieri și azi care conferă mare putere de sensibilizare auditorului.

Prin apariția pe firmamentul lumii ortodoxe a slujirii prin limbaj mimico-gestual se înlătură o barieră de comunicare religioasă dintre milioanele de surzi de pe planetă. Toate aceste suflete existente nu au fost spovedite până acum, nici hărăzite unui locaș de cult ortodox, dar printr-un misionarism adecvat, ei, surzii, pot înțelege că Hristos S-a răstignit și a înviat și pentru ei, că mântuirea este un dar pregătit și pentru ei și că în Împărăția lui Dumnezeu ei nu vor mai avea nici un fel de deficiențe.

Sperând că lucrarea noastră, făcută cu smerenie și ascultare este spre slava Sfintei Noastre Biserici și cinstea Neamului Românesc și Ortodox, continuăm să trudim în ogorul duhovnicesc în care am fost chemați, aflându-ne sub oblăduirea Sfântului Andrei, Apostolul Românilor.

Lector univ.
Preot ONU CONSTANTIN,
președinte executiv al Fundației Sfântul Grigorie Palama, Pitești

Asistența socială în istoria Mănăstirii Neamț

În general viața monahală îmbracă diferite forme, astfel încât actualizarea acestei modalități de viețuire, se bazează pe învățăturile Sfinților Părinți, organizatori ai vieții monahale de-a lungul timpului care au avut înțelepciunea să statornicească reguli despre grija față de bolnavi. Regula 55 a Sfântului VASILE CEL MARE răspunde la întrebarea dacă este bine să folosim arta medicală în cazul de boală, arătându-ne amănunțit cum să abordăm actul medical. Urcușul duhovnicesc ca modalitate de viețuire monastică se bazează pe virtutea deosebirii binelui de rău. Sfinții Părinți prin scrierile lor s-au ocupat îndeosebi de discernerea gândurilor bune, de cele rele ca o treaptă în urcușul duhovnicesc, ea făcându-se teoretic cât și practic.

Viața creștinului cât și a monahului, în mod special, este împărțită în două faze: faza contemplativă și o fază activă, pactică sau a faptelor. La baza acestor aspecte stă virtutea deosebirii binelui de rău care exprimă relația dintre viața contemplativă și cea activă. Fără starea spirituală omul nu poate fi activ spre o stare de ascultare sub felurite aspecte.

Viața contemplativă adânc înrădăcinată în inima și mintea omului îl face *„harismatic în creativitățile lui"* adică i se dă harul de a face un anumit lucru.

Activitatea în mânăstire este concepută ca ascultare într-o formă sau alta pe care le întâlnim în viață.

Pe lângă aspectul cultural, gospodăresc, mediului ambiant, cel mai sensibil aspect al vieții active a monahului este caritatea ca stare de milă și filantropie. Este unul din principiile facerii de bine care transformă obștea spiritual prin relația dintre membrii comunității.

Milostenia este o *„teologie a aproapelui"* ca o slujire individuală născută din iubirea dumnezeiască care face trecerea de la viața activă la cea contemplativă. Teologia morală ne ajută prin caritate la faptele iubirii.

În viața de mânăstire trebuie dată o deosebită atenție filantropiei care se manifestă prin grija monahilor față de cei aflați pe patul suferinței, ușurându-le durerea sufletească și trupească.

De-a lungul existenței sale în Mânăstirea Neamț generații de monahi au desfășurat activitățile de asistență socială, imitând pe toți Sfinții Părinți care au lăsat reguli pentru grija și întreținerea sănătății trupești și sufletești a credincioșilor. Aceasta s-a materializat prin bolnițe pentru bătrâni și invalizi, ospicii, farmacii și case de oaspeți.

Încă din secolul XV au existat case de adăpost pentru călători, închinători și suferinzi. Potrivit unei însemnări de pe un minei din 1536 de la Mânăstirea Putna din care reiese că la Mânăstirea Neamțu a existat o bolniță-spital care a fost distrusă în urma unui incendiu. În anul 1735 Episcopul Varlaam de Rădăuți legat de Mânăstirea Neamț atât prin metanie, cât și ca egumen a făcut casă pentru bolniță pe care a înzestrat-o. Aceasta s-a deteriorat așa încât Sfântul Paisie Velicicovschi starețul Mânăstirii Neamț care făcuse și la Mânăstirea Secu o bolniță în anul 1791, a ridicat o bolniță nouă și o casă de oaspeți, atât pentru călugări cât și pentru mireni. Bolnița pe care a construit-o Sfântul Paisie de la Neamț este cu totul deosebită față de celelalte din trecut pentru că este și azil pentru părinții bătrâni bolnavi cu felurite neputințe, infirmi, dar creează aparte o bolniță pentru *„cei cu duhuri necurate"* adică pentru cei bolnavi psihici. În anul 1822 Starețul Ilarie a ridicat o bolniță cunoscută sub numele „bolnița lui Calimah" care a avut o existență scurtă datorită unui incendiu.

Starețul Neonil care a stărețit în trei rânduri: 1—23 octombrie, 1834—1 (12) noiembrie 1835; 2—11 aprilie 1838 — 27 decembrie 1839 și respectiv 3—19 iunie 1843 — 16 octombrie 1853, a continuat lucrarea filantropică a Sfântului Paisie ridicând o bolniță pe locul actualului seminar teologic, care a funcționat ca ospiciu. El a înființat spitalul din Tg. Neamț, ca o continuare a bolniței de la Mânăstirea Neamț. De la 1 ianuarie 1863 așezământul era sub supravegherea direcției sanitare de atunci adică a Epitropiei Sfântului Spiridon din Iași. Aici erau bolnavi cu diferite afecțiuni interne, infirmități fizice. Era înzestrat cu multe îmbunătățiri și avea servitori și duhovnici aparte. Evidențele stricte în arhiva Mânăstirii Neamț arată că ospiciul de alienați a avut un caracter strict medical, cu personal de medici calificați. La îngrijirea bolnavilor medicii erau ajutați de monahi, frați infirmieri.

Pe lângă bolnițe au existat și *„spițării"* sau farmacii. Ca atestare documentară prima farmacie a existat în anul 1760 pe care Sfântul Paisie a mărit-o, funcționând după norme tradiționale *„buruieni de leac culese și uscate de părinți"*. Evidente însemnări ce există în arhiva mânăstirii arată prezența unor lucruri de inventar, medicamente, instrumentar farmaceutic, care erau procurate de la alte farmacii din Târgu Neamț, Iași, Roma, Viena. Fratele Onufrie care venise cu Sf. Paisie de la Mânăstirea Dragomirna era priceput și cunoscut ca farmacist. De amintit ca farmaciști în istorie pe Calinic Schimonahul spițeriu 1849, Arcadie Popovici 1919, Iov Burlacu, un bun cunoscător al plantelor, căruia i-a fost ca ucenic și Sfântul Cuvios Ioan Iacob de la Neamț.

Nu departe de Schitul Vovidenia a existat un staționar cu căzi și cabine la un izvor numit „Puturosul", apă cu calități terapeutice pentru bolnavii cu afecțiuni reumatice. Dr. Ioan Chania a descoperit calitățile terapeutice ale apei de la Puturosul, izvorul din pădure. A existat o ghețărie în 1860.

Tot aici a existat și o ambulanță pentru transportul răniților mai ales în timpul războiului de independență din 1877.

Aceste repere istorice ne arată dragostea creștină a monahilor față de cei în suferință și aspectul de caritate care favorizează armonia în obște oferind progres spiritual și moral al fiecărui monah, atingând iubirea maximă a unui om față de alt om, fiind piscul cel mai înalt al depășirii de sine, perla cea mai prețioasă a personalității. Prin caracterul ei de milă, caritatea este privită ca unul din elementele de prim ordin ale desăvârșirii. *„Când vezi pe aproapele tău cât de departe ar fi el geografic sau sufletește — afirmă părintele Rafael Noica — să fii convins că e un alt eu, fie prieten, fie dușman căci el are nevoie de aceeași mărturisire. Viața fratelui meu este viața mea"*. (7). Iar Sfântul Siluan Atonitul zice: *„Fericit cel ce iubește pe fratele său, că fratele nostru este viața Noastră"*.

Filantropia ca trăsătură fundamentală a sufletului creștin este o acțiune organizată la nivel de instituții: bolnițe, case de pelerini, spițării sau farmacii și o stare educațională în același timp. Caritatea este un concept de slujire comunitară cu orientare eshatologică vizând slujirea lui Dumnezeu și a semenilor în Iubire. Sub aspectul milosteniei și jertfei pentru aproapele nostru, discernământul atinge apogeul, mai ales la judecata divină când Hristos afirmă: „Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; Gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la mine...» Matei 25, 35—40.

Prin aceasta arată răsplata celui ce a făcut bine fiind vrednic de împărăția lui Dumnezeu; iar cuvintele: duceți-vă de la mine blestemaților... nu reprezintă o pedeapsă ci o măsură pentru că Dumnezeu nu pedepsește ci măsoară „Cu ce măsură dați, cu aceea veți lua" (Mt. 7, 2).

Generațiile de monahi au dus la împlinire aceste virtuți ca poruncă a lui Dumnezeu, care au făcut din fiecare membru al obștii călugărești un vrednic al Împărăției lui Dumnezeu.

Protos. ANDREI IONIȚĂ
Mânăstirea Neamțu

NOTE BIBLIOGRAFICE

1. Sfântul Vasile cel Mare, Scrieri, partea a doua, Reguli Mari, pag. 296, București, 1989.
2. Paul Evdokimov „Iubirea nebună a lui Dumnezeu", tradusă de T. Baconschi, Ed. Anastasia, București, 1993, p. 124.
3. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae „Slujitori ai lui Dumnezeu, Slujitori ai semenilor", rev. B.O.R. nr. 3—4, 1970.
4. Arhid. Ioan Ivan și Pr. Scarlat Porcescu „Monografia Mânăstirii Neamț", Tipografia M. Neamțu 1981.
5. Constantin N. Tomescu, Istoria M. Neamț, p. 114.
6. Serghei Cehfericov, Ms. 154 M-rii Neamț.
7. Arhiva M-rii Neamț, Dosare cheltuieli 1860—1900.
8. Pr. Rafael Noica, „Mărturiile Părintelui Rafael însoțite de câteva cuvinte de folos ale Părintelui Simion", Ed. Anastasia, Buc. 1993, pag. 76.
9. Sf. Siluan Atonitul „Între Iadul Deznădejdii și Iadul Smereniei", pag. 86, traducere diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Alba Iulia.

Dumnezeu nu „fuge"!

Titlul pe care l-am ales pentru a sintetiza gândurile pe care intenționez să le transpun pe hârtie va stârni probabil curiozitate sau cel puțin va părea straniu. De aceea sunt datoare cu o explicație. Cu câtva timp în urmă am lecturat cu interes un articol semnat de Cristian Bădiliță, cuprins în paginile numărului 7 al revistei de cultură „Cuvântul", apărut în luna iulie, intitulat: „Aggiornamento în B.O.R. Biserica din care a fugit Dumnezeu?"

Nu doresc să polemizez cu autorul acelui articol, nici să alcătuiesc o replică la acesta. Mi-am permis însă un comentariu la acele rânduri care m-au fascinat și revoltat deopotrivă. Statutul de creștin ortodox și apoi cel de teolog m-au determinat să aștern pe hârtie ceea ce am simțit și am gândit atunci când l-am citit și ulterior.

Multe rânduri ale articolului respectiv exprimă realități pe care, din păcate, oricât am dori să le negăm sau să le justificăm, dragostea pentru adevăr ne obligă să le recunoaștem și să le înfierăm. Ideal ar fi însă să le schimbăm, eradicând răul de la rădăcină.

Articolul, mărturisesc, mi s-a părut inițial hilar, verosimil în bună parte, apoi l-am abordat cu maximă seriozitate, gravitate și chiar responsabilitate pentru tot ceea ce umbrește în ochii multora imaginea bimilenarei Biserici Ortodoxe. Realitățile evocate acolo le-am trăit și simțit personal, în mare parte, m-am revoltat la rându-mi din cauza lor: „afrontul" adus simțului olfactiv, indisciplină de precupeață, predici prolixe, constând în înșiruirea de cuvinte „goale", cântarea lipsită de dinamism, de suflu, falsată adesea, care te exasperează.

Este inadmisibil să admitem generalizarea, permanentizarea, perpetuarea acestor tare. Nu, hotărât nu aceasta este viața liturgică în Ortodoxie. Cultul, liturghia ortodoxă este slujba la audierea și trăirea căreia emisarii cneazului rus Vladimir la Constantinopol, în 987, pentru a cunoaște credința grecilor, au afirmat: „Noi nu am știut dacă eram pe pământ sau în cer. Pe pământ nu este așa o frumusețe și splendoare și noi suntem acum în imposibilitatea de a o descrie. Știm doar atât că acolo Dumnezeu locuiește între oameni și cultul lor este mai frumos decât al altor neamuri. Nu putem uita acea frumusețe". Acestea sunt slujbele ortodoxe și ar trebui oficiate în așa fel încât fiecare să simtă astfel! Reinstalarea disciplinei bisericești se impune în mod imperios. Astfel va fi redată solemnitatea slujbei religioase. În primul rând preoților le revine misiunea de a educa efectiv poporul în acest sens. Preoți „în duh și adevăr" însă, cu o pregătire temeinică și verticalitate morală; aici intervine problema selecției de care se fac răspunzătoare oficialitățile bisericești, care pot lua măsuri în această direcție.

Problema ignoranței, a inculturii maselor, nu este responsabilitatea exclusivă a Bisericii. Desigur, nu putem fi un popor de intelectuali, dar slujitorii Bisericii trebuie să cunoască „arta" apropierii de persoane provenind din orice mediu social, trebuie să găsească tipul de discurs adecvat pentru oameni de toate categoriile. Este mai actual ca oricând, pentru slujitorii altarelor, „pescari de oameni", de suflete, îndemnul Mântuitorului: „Mânați la adânc!" (Cf. Lc. 5, 4), iar pentru fiecare credincios în parte, îndemnul adresat fiului văduvei din Nain: „... ție îți zic, scoală-te!" (Lc. 7, 14). Dacă nu le vom urma, riscăm ca Ortodoxia să fie tot mai discreditată.

Există într-adevăr o mentalitate superficială, o gândire retrogradă, care îi împinge pe mulți în mrejele fanatismului, a formalismului, cultivat de numeroase persoane, unele chiar din cadrul Bisericii. De ce găsim atât de greu salvatoarea cale de mijloc, care învinge extremele? Există predilecție pentru acestea din urmă la mulți creștini: ori rigorism exagerat, sec, ori libertate greșit înțeleasă, deșănțată.

Discursul teologic trebuie modificat nu în sensul modificării substanțiale, radicale a traducerilor în limba română ale Sfintei Scripturi, a vocabularului acestora, a termenilor. Soluția trebuie căutată în modul de receptare, de interpretare și mai ales de punere în practică a îndemnurilor evanghelice, — mereu actuale—, înțelegerea în profunzime a conotațiilor lor, nu în mod simplist, ad litteram. Și iată că din nou ajungem la aceia care sunt datori să le expună și să le explice, la cei care au fost consacrați în acest sens și posedă autoritatea divină, harică, de a învăța pe alții!

Proveniența din mediul rural a unor slujitori ai Bisericii nu e responsabilă de incultură, mentalități conservatoare. Să nu uităm că somitățile culturii române provin în mare parte din acest mediu! Din familiile unor preoți din mediul rural provin personalități marcante precum: Ion Budai Deleanu, G. Coșbuc, O. Goga, Aron și Nicolae Densușianu, Lucian Blaga, Petre Țuțea, E. Cioran și atâția alții. Este necesară o adaptare a metodelor de pastorație la problematica timpului și a lumii în care trăim. Altfel riscăm, noi ortodocșii, să fim considerați anacronici.

În articolul menționat se face mereu referire la „Biserica stalinistă ortodoxă", iar locul nu e singular, nici vocea care folosește această sintagmă. Asocierea celor doi termeni, — „stalinistă", „respectiv ortodoxă" —, e o impietate de-a dreptul. Chiar dacă am admite prin absurd faptul că unele persoane aparținând Bisericii, sujitori ai acestei instituții, au împărtășit și împărtășesc idei „staliniste", Biserica nu se identifică cu acestea (nici cu persoanele, nici cu ideile) sau cu vreun sistem politic, oricare ar fi acesta. Iisus nu trebuie „destalinizat". El, Dumnezeul Iubirii, este infinit mai presus de sfera politicului, mai ales atunci când acesta promovează ura, violența, ateismul. Pe de altă parte, Bisericii Ortodoxe îi aparțin mai multe popoare, comunități care nu au avut de-a face cu stalinismul invocat niciodată.

Cât despre structura, organizarea Bisericii, sistemul sinodal, instituția Patriarhiei, acestea nu sunt de tip „stalinist", nu sunt inovații ale secolului XX, cum crede autorul, ci datează de veacuri în lumea creștină. Dacă structura aceasta este considerată absolutistă, „stalinistă", ar trebui să afirmăm că orice structură similară e caracterizată prin acești termeni, prin urmare și conducerea Bisericii Romano-Catolice, — papa, cardinalii... —, afirmație care multora le-ar părea, cu siguranță, aberantă.

Este necesară oare o reformă a Ortodoxiei? Nu ar fi mai benefică redescoperirea Ortodoxiei, prin prisma paradigmei inițiale, model perpetuu: Biserica primară? Nu de un Martin Luther are nevoie Ortodoxia, așa cum cere autorul articolului amintit, de un Andrei Șaguna, eventual. Căutăm răzvrătire, ruptură sau îndreptare și unitate în promovarea valorilor creștine, repunerea în drepturi a moralei creștine? Redresarea în plan moral a oamenilor Bisericii, a creștinilor, a societății românești, e indispensabilă, singura care va schimba efectiv actuala stare de lucruri, aflată, în mare parte, sub semnul anormalității. Se cere imperios redescoperirea valorilor creștine, a căror perenitate e indiscutabilă, a bunului simț, a echilibrului.

Nu sunt noutăți lucrurile pe care le-am expus, dar zadarnic sunt repetate dacă nu au ecou. Să nu compromitem frumusețea, puritatea, perenitatea, verosimilitatea credinței ortodoxe! Păcatul acesta ar fi mult prea grav, la fel și vina noastră în fața generațiilor viitoare.

Biserica, trupul lui Hristos, viața dumnezeiască prelungită peste timp în credincioși, nu va fi învinsă nici de „porțile iadului" (Cf. Mt. 16, 18); asigurarea aceasta vine de la Cel ce este „Adevărul" (Cf. In. 14, 6), deci nu ne este permis să o punem sub semnul echivocului. Dumnezeu nu „fuge" din Biserica întemeiată din voia Sa, de Fiul Său, prin pogorârea Duhului Sfânt în ziua Cincizecimii. Dumnezeu nu „fuge"! Cum ar putea să o facă, din moment ce El Însuși a rostit odinioară și, — dacă Îl primim cu sufletul curat —, ne confirmă și astăzi și totdeauna: „Iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului!"? (Mt. 28, 20).

Drd. CLAUDIA DUMITRIU

A VI-a întâlnire a Comisiei mixte de dialog Greco-Catolic–Ortodox

Episcopia Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, de Lugoj, 27 septembrie 2001

COMUNICAT

În ziua de 27 septembrie 2001, a continuat la Episcopia Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, de Lugoj, dialogul dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică.

Comisia ortodoxă a fost alcătuită din: Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Vadului, Feleacului și Clujului (președinte), Î.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei (vicepreședinte), P.S. Episcop Ioan al Oradiei, Bihorului și Sălajului, P.S. Episcop Timotei al Aradului, P.S. Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei, P. S. Visarion Răşinăreanu, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, P. S. Iustin Sigheteanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

Din partea Sfântului Sinod a participat P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul, Episcop-Vicar patriarhal și Secretar al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Cu statut de invitați au luat parte Î.P.S. Arhiepiscop Nicolae, Mitropolitul Banatului și P. S. Episcop Laurențiu al Caransebeșului.

Comisia greco-catolică a fost alcătuită din: P.S. Episcop Alexandru al Lugojului (președinte), Î.P.S. Arhiepiscop George al Clujului și Gherlei (vicepreședinte), P.S. Episcop Virgil al Oradiei, P.S. Episcop Ioan al Maramureșului și P.S. Episcop Florentin, Episcop auxiliar al Eparhiei Române Unite cu Roma, Greco-Catolică, de Cluj-Gherla.

Din motive obiective, la această întâlnire delegatul Vaticanului nu a putut fi prezent.

În prima parte a discuțiilor, ierarhii ortodocși au prezentat evoluția pe plan local a dialogului dintre cele două Biserici, cu realizările și cu problemele rămase în discuție.

S-a constatat soluționarea restituirii unor lăcașuri de cult, urmare a întâlnirilor Comisiilor locale de dialog, precum și faptul că, datorită unor probleme apărute la nivel local între comunități, unele solicitări venite din partea Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică, nu au fost încă soluționate favorabil, rămânând a fi abordate și pe mai departe.

Partea ortodoxă propune diversificarea (lărgirea) acestui dialog prin abordarea în comun și a unor aspecte de natură socială și culturală. De asemenea, solicită sistarea proceselor dintre cele două Biserici românești și rezolvarea problemelor încă existente între ele pe calea dialogului.

Partea greco-catolică își menține în continuare cererea de retrocedare a bisericilor catedrale, a bisericilor protopopiale și acolo unde există două biserici dintre care una este a greco-catolicilor, una să fie restituită greco-catolicilor sau măcar, de la caz la caz, să se permită slujirea alternativă.

Se dorește continuarea dialogului în spiritul dragostei și al sincerității, al unei mai bune comunicări între ierarhii celor două Biserici.

Partea greco-catolică solicită concretizarea acestui dialog prin mai multă bunăvoință și generozitate la nivelul Comisiilor locale de dialog.

S-a convenit că îndemnul la bună înțelegere și armonie este binevenit din partea ierarhilor față de preoții și credincioșii lor și că ar putea duce la detensionarea situațiilor excepționale ce se ivesc în raporturile dintre cele două Biserici la nivel local.

Ambele părți își manifestă părerea ca opțiunea confesională a credincioșilor să fie respectată, fără a se face presiuni dintr-o parte sau alta.

În contextul ultimelor evenimente dramatice care cutremură astăzi omenirea, ambele părți își manifestă îngrijorarea față de evoluția situației internaționale și-L roagă pe Dumnezeu să le dăruiască celor puternici înțelepciune și lumină.

Următoarea întâlnire va avea loc în luna septembrie a anului 2002, la sediul Episcopiei Ortodoxe Române a Aradului, la o dată stabilită de comun acord între cele două Biserici și cu reprezentantul Vaticanului.

Spiritul Sfânt să reverse asupra tuturor darurile Sale cele bogate, ajutându-ne să ajungem, prin dragoste, la Lumina cea adevărată.

COMISIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ **COMISIA GRECO-CATOLICĂ**

Prea Sfințitul Ioan, Episcopul Oradiei, la 75 de ani

La 27 septembrie în acest an P.S. Sa Ioan Mihălțan, episcopul ortodox al Oradiei, Bihorului și Sălajului a împlinit frumoasa vârstă de 75 de ani dintre care aproape 50 de ani în slujba Bisericii ca preot, profesor de teologie și ierarh.

Cu acest fericit prilej, Consiliul Eparhial Oradea a organizat luni, 24 septembrie a.c. la Centrul Eparhial o emoționantă festivitate.

Au fost prezenți P.S. Ioan Mihălțan, membrii Consiliului Eparhial Oradea, reprezentanți ai învățământului universitar din oraș în frunte cu dl. rector prof. dr. Teodor Maghiar, ai învățământului teologic orădean în frunte cu P.C. Decan Dr. Constantin Voicu, preoți, protopopi, reprezentanți ai autorităților civile și militare, alți invitați.

Au participat de asemenea P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, delegat al Î.P.S. Mitropolit Antonie și P.S. Justin Sigheteanu, arhiereu-vicar al Eparhiei Maramureșului și Sătmarului.

La orele amiezii în Capela din Reședința Episcopală a fost oficiat un Te-Deum de către un sobor de preoți și diaconi în frunte cu P.S. arhiereu-vicar Petroniu Sălăjanu, care apoi la terminarea slujbei a rostit un scurt dar emoționant cuvânt la adresa sărbătoritului.

A răspuns apoi P.S. Ioan Mihălțan care a mulțumit lui Dumnezeu pentru că l-a învrednicit să ajungă la această vârstă precum și tuturor celor prezenți pentru dragostea arătată. După o scurtă recepție la Reședința episcopală, la Cantina Universității a avut loc o agapă frățească unde s-au rostit toasturi și s-au făcut urări de îndelungă zilire pentru întâistătătorul Eparhiei Oradiei. Astfel după cuvântul festiv al P.C. Arhid. Dr. Constantin Voicu care a reliefat crâmpeie din viața P.S. Ioan, au urmat la cuvânt: P.S. Visarion Răşinăreanu, care a transmis mesajul Î.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, P.S. Justin Sigheteanul și apoi reprezentanți ai Prefecturii, ai Primăriei și ai Consiliului Județean Bihor și ai vieții universitare orădene. Au fost citite și mesajele transmise cu acest prilej de către alți ierarhi din Transilvania.

Tuturor le-a mulțumit în cuvinte calde P.S. Ioan Mihălțan care a creionat câteva din jaloanele activității sale ca preot, ca profesor și ca arhiereu.

În acordurile imnului arhieresc festivitatea simplă dar încărcată de emoție și de bucurie sufletească a luat sfârșit, toți cei prezenți primind binecuvântarea arhierească a celui sărbătorit.

Întru mulți și fericiți ani Prea Sfințite Părinte Episcop Ioan al Oradiei!

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar Sibiu

Gala Galaction

(Urmare din pag. a 4-a)

își are nestatornicia și fluiditatea sa, ceea ce impune cu necesitate traducerea Bibliei într-o limbă literară cuvenită. În consecință, traducătorii s-au ferit de a aduce în noua traducere a Bibliei toate arhaismele Bibliei de la 1688 și s-au ferit de modernismul traducătorilor neolatiniști. Traducătorii au fost pătrunși de menirea de a pune Biblia la îndemâna tuturor fiilor neamului nostru, de la colibe până la palate, de la opincă până la vlădică, de la elevi și studenți până la exigenții critici literari, căutători ai poeziei (Prefață la Biblia, Ed. pentru literatură și artă, București, 1938, p. IX—X).

Pentru meritele dobândite în vasta sa activitate, în 1947, G. Galaction a fost ales ca membru al Academiei Române; a intrat deci în rândurile „nemuritorilor".

Ca și în nuvelele și în articolele sale, de asemenea în romanele: „La răspântie de veacuri", „Roxana", străbate un vibrant sentiment de umanitate, năzuind pentru idealul de viață, întemeiat pe cinste și demnitate, dreptate și libertate, opunându-se față de tot ceea ce este întunecat. Prin conținutul de idei și prin mijloacele măiestrite de turnare, uzând de alese imagini artistice, G. Galaction și-a dobândit un binemeritat loc între creatorii de frumos ai literaturii noastre. Cât despre arta adevărată, aceasta are țelul înalt al slujirii oamenilor. În scrierile sale se remarcă un patos lăuntric, de nuanță lirică, servindu-se de haina meditației și a contemplației (T. Vârgolici, în Prefața la Opere alese, p. 26—27).

Militant neobosit al ideii de umanitate, în anul 1935, Gala Galaction a ajuns și în Timișoara. Pe pământ bănățean, românii au viețuit și cu etnici sârbi. Spre a-și aduce contribuția la buna înțelegere între etnii, de aceeași credință ortodoxă, G. Galaction a recurs la frumoasa sa nuvelă „De la noi la Cladova", cu conținut adecvat specificului locului. Preotul Tonea, de la noi, era „tânăr și frumos ca starețul Iakint din Kruşedol", preot vrednic, cu cucernică tresvie sufletească. Creștin cu inima curată, cel mai vrednic de pe plaiurile Mehedinților, și-a păstrat inima vas curat. Trecând printre norod, creștinii se întreceau să vie să-i sărute mâna.

În duminica Tomii, după sf. Liturghie, a venit la el un cunoscut, jupân Traico, negustor bogat din Cladova sârbească, însoțit de frumoasa și tânăra sa nevastă, Berivoje. Într-acel ceas al nenorocirii, sârbul l-a rugat pe părintele să-i dea cu împrumut o mie de franci. Pentru dobândă, urma ca la Sân-Petru părintele să meargă la Cladova. În plină vară, iată-l pe părintele Tonea cu sfintele daruri la piept, cu epitrahilul și Evhologiul, pe timp de noapte, gata să urce în corabia mult încercată, spre a trece Dunărea, în răspărul primejdiei, lăsând acasă soția cu cei cinci copii ai lor. La Cladova, în casa lui jupân Traico, părintele Tonea a ajuns în noianul ispitei. Legământul de ostaș al lui Hristos depus la taina preoției i-a fost bun sfătuitor și pavăză ocrotitoare, în clipele în care ispita a stăruit deasupra lui ca sabia amenințătoare a lui Damocle.

În toamnă, când rândunelele se ridicau în stoluri spre a o lua spre miazăzi, părintele Tonea era așteptat la Cladova spre a o pregăti creștinește pe Berivoje, care se sfârșea treptat pe picioare. Cu simțămintele răvășite, părintele Tonea în gura lumii n-a ajuns și nici nu și-a călcat legământul față de Hristos.

G. Galaction a cucerit auditoriul timișorean, care și-a întipărit în suflet chipul lui de Matusalem al zilelor noastre.

L-am cunoscut pe părintele G. Galaction, prof. univ. de Teologie, în februarie 1943. Ieșind de la proba orală a examenului de capacitate, într-o sală de curs a Universității din București, am asistat la prelegerea sa de Exegeză. Reținingenioasa comparație, prin care redeșteptarea celui căzut și înnoirea lui morală a asemuit-o cu regenerarea copacului, care fiind tăiat, prin întoarcere violentă, din rădăcini odrăslește din nou și vlăstarii lui nu contenesc (Iov 14, 7).

După patru ani l-am reîntâlnit în Cluj și m-a invitat să particip la simpozionul ce avea să se țină la Teatrul Național. Pentru susținerea aceleiași idei de umanitate, în expurerea sa a pornit de la Cimbrii și Teutonii, grupări etnice care î.H. locuiau la gurile Elbei și în peninsula Iutlanda. Popoare războinice, s-au confruntat cu Romanii (învingători în primul război și învinși în al doilea). Cele două grupări etnice au avut frecvente neînțelegeri și confruntări între ele. Singura cale de înțelegere și de liniștire le-a fost pe calea muzelor, patroane ale artelor liberale. Pornind de la aceste considerente, pentru susținerea ideilor sale, s-a servit de nuvela sa „Vioara lui Hugolin".

În nuvelă este vorba despre vizita la părintele Tarsicius, parohul unui sat de la cotitura pe care Dunărea o face în Ungaria printre munți. Preot catolic, cu nume teuton și cu străbuni francezi, Tarsicius era un devotat patriot maghiar, dar menținându-se la înălțimea și noblețea universalismului creștin. În arhiva parohială se păstra un document, despre o poveste de dragoste. Înainte cu aprox. șaptezeci de ani, la castelul în ruină, deasupra satului, într-un pavilion, trăia un silvicultor, Madarassy, împreună cu mama sa și singura lui fiică, numită Celestina, geniu muzical, care cânta la violoncel, instruită fiind de bunica sa. Într-o zi de primăvară, a sosit la ei o rudă depărtată, Hugolin, băiat frumos, elev silvicultor, născut la Triest, jumătate maghiar, jumătate italian. Adusese cu sine o vioară, închisă într-o lădiță. Cu modeste posibilități, Hugolin cânta la vioară, pe ruinele castelului, de dimineața până seara. Cu plăcere, Celestina îi asculta muzica și uneori cânta și ea la violoncel. La mijlocul verii, lăsând vioara în sicriașul ei, a spus că merge la Buda-Pesta; s-a dus și dus a fost. După o vreme de așteptare, Celestina a deschis cutia și luând vioara, a pus-o la piept și a început să cânte. O legătură tainică s-a înfiripat între ea și vioara măiastră, încât în scurt timp ea a ajuns a fi geniala interpretă a acelor văi. În acest timp, Hugolin a ajuns la un baron bătrân, ca maestru al apelor și al codrilor. Recunoscut a fi strănepot de conte venețian, Hugolin a reușit a se căsători cu nepoata baronului. La rândul ei, Celestina, pornind din cuibul ei, împreună cu alți cântăreți, au ajuns și la Buda-Pesta. Acolo, la unul dintre concertele date, sfârșind una dintre rapsodii, într-o lojă din apropierea podiumului, l-a recunoscut pe Hugolin, alături de frumoasa lui soție. Cu vioara în sicriaș, s-a dus la el și i-a spus: Înainte cu cinci ani, ați uitat la castel această vioară; i-a predat-o și chiar în noaptea aceea, Celestina a plecat din Buda-Pesta. De atunci n-a mai cântat. S-a călugărit și și-a sfârșit viața într-o mânăstire din Țara Sfântă.

Prin atitudinea sa teologică față de viață, în noțiunile de adevăr, de bine și de frumos (kalokagathie), G. Galaction a căutat să armonizeze virtuțile creștine cu frumusețile fizice. Ca un corolar, la toată strădania sa de scriitor, G. Galaction avea să spună: „Am voit pururea să aduc la altarul Domnului, tot ce am putut să culeg din grădina mea, chiar dacă n-am nimerit totdeauna florile cele mai cuviincioase" (În introducere la vol. de nuvele „Bisericuța din Răzoare...". Edit. Socec, București, p. 26).

În publicistică, G. Galaction și-a sintetizat atitudinea militantă de apologet creștin, vădită după hirotonisire.

În romane, a extras din creștinismul primar sensurile cu aspect social și uman, referitoare la durerile populare. Creștinismul din romane preconizează iubirea de oameni aflați în nevoi și în suferință, echitatea socială, toleranța și conviețuirea pașnică dintre neamuri de religii și naționalități diferite. Pătrunde în clocotul vieții, în complexitatea problemelor, aplicând intențiile moralizatoare pe fapte capabile să spună ceva cititorului sau auditoriului, spre a-l atrage și spre a-l emoționa. Acestea s-au vădit în romanul „Papucii lui Mahmud", pe care G. Călinescu l-a apreciat ca pe o scriere foarte valoroasă, de izbândă stilistică, dar și o scriere morală, bună de pus în mâinile tinerilor. L-a apreciat pe Gala Galaction ca pe unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai stilului artistic din literatura română (G. Galaction, Antologia citată, p. 17—18).

În 1946, la aniversarea a 50 de ani de activitate și în 1954, la cea de 75 ani ai vieții, criticii și istoricii literari, scriitorii și cititorii l-au omagiat în cuvinte de aleasă simțire, ca pe o pildă și un simbol al prezenței sale între semeni și poporul lui.

A trecut din această viață la 8 martie 1961, după o grea și îndelungată boală, fiind înmormântat la mânăstirea Cernica, an în care a murit și Mihail Sadoveanu, Ceahlăul prozei românești.

Mihai Viteazul — sărbătorit la Braşov

— 400 ani de la moarte —

Vineri, 24 august 2001, Muzeul bisericii Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului a organizat comemorarea celor *400 ani de la moartea lui Mihai Viteazul*, prilej cu care au avut loc următoarele manifestări:

1. S-a deschis expoziția *«Mihai Viteazul și Brașovul»*, expunând cronici din timpul său (Cronica din 1603 a lui Lasenberger, tipărită la Nurenberg; Cronica Prehjmerului), danii de cărți din partea familiei; cărți (manuscrise și tipărituri) din vremea lui Mihai Viteazul; Pomelnicul ctitoricesc al lui Mihai Viteazul; Catastifele vechi ale bisericii care consemnează daniile lui Mihai Viteazul; portrete ale voievodului (între care și tabloul inedit „Mihai Eroul Românilor" editat la Buda în 1860 de A. Röhn); obiecte de cult contemporane lui Mihai Viteazul ș.a.

2. S-a lansat cartea *„Moartea lui Mihai Viteazu la Torda"*, editată de Vasile Oltean.

3. S-a organizat un simpozion cu tema *«Mihai Viteazul și Brașovul»*, la care au participat parohii bisericii; personalități ale Brașovului; membri ai mass-mediei; televiziunea și presa locală; numeros public.

Considerăm că manifestarea s-a bucurat de bună apreciere, iar televiziunea și presa au consemnat în cuvinte lăudabile singura manifestare făcută la Brașov în memoria marelui nostru erou.

În memoria acestor evenimente dedicăm studiul nostru spre publicare în „Telegraful Român".

Prof. dr. VASILE OLTEAN

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Luni, 3 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe D-l Dr. Emil Băcilă, Directorul Direcției Sanitare a Județului Sibiu.

● **Marți, 4 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe monahia Eliseea Papacioc, starețа Mănăstirii Cârțișoara, Protopopiatul Avrig.
— A primit pe Ierom. Daniel Breabăn, Secretarul Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus.

● **Miercuri, 5 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe D-na Maria Gabor din Sibiu.

● **Joi, 6 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Pr. Nicolae Bordașiu și soția, din București.
— A primit pe D-na Prof. Virginia Chifan cu fiul Alin din Suceava.
— A primit pe D-na Aurelia Buda din Câmpeni.
— A primit pe D-l Paul Orza, regizor, din București.

● **Sâmbătă, 8 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **Marți, 11 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** s-a întâlnit cu Arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, cu care a discutat probleme referitoare la finisajele interioare și exterioare ale „Academiei" de la Mânăstirea Sâmbăta.

● **Miercuri, 12 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe D-l Alberto Quattrucci, de la Comunitatea San Egidio din Roma.

● **Vineri, 14 SEPTEMBRIE 2001, — „Înălțarea Sf. Cruci" — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei.

● **Sâmbătă, 15 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe D-l Mihai Boghian și soția Maria, de la Mânăstirea Orlat.

● **Marți, 18 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe D-l Asist. univ. Paul Brusanowski, de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

● **Miercuri, 19 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial la Reședința mitropolitană din Sibiu.

● **Joi, 20 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** s-a întâlnit cu Pr. prof. Victor Neamțu, Directorul Seminarului Teologic din Brașov și cu noul Inspector General Școlar al Județului Brașov.

● **Luni, 24 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe Arhim. Ilarion Urs, Starețul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
— A primit pe monahia Filoteea Potcoavă, starețа Mânăstirii Bunești.

● **Joi, 27 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe D-l Prof. Dr. Ion Mariș, Directorul Bibliotecii ASTRA Sibiu.

● **Sâmbătă, 29 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Pr. Georg Sporschill din Viena, împreună cu o delegație de credincioși catolici austrieci.
— A primit pe Dl. Director Mihai Rohat, Directorul Așezământului Umanitar „Concordia" din București.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

Deschiderea festivă a noului an universitar

(Urmare din pag. a 5-a)

luat parte, de asemenea, o delegație din Landul Hessen - Germania, condusă de ministrul culturii și științei al Landului respectiv D-na Ruth Wagner. Din delegație au mai făcut parte D-l Prof. Dr. Horst Franz Kern, președintele Universității „Phillips" din Marburg și D-l prof. Dr. Heinrich J. Dingeldein, vicepreședinte al aceleeași universități.

Din partea autorităților locale au fost prezenți: D-l prefect Mircea Silvestru Lup și D-l primar Klaus Johannis.

Nu în ultimul rând amintim prezența la Sibiu a Domnului Prof. univ. Dr. Lazăr Vlăsceanu, reprezentantul României pentru integrare europeană pe linie de învățământ.

D-l Prof. Dr. Dumitru Ciocoi-Pop, rectorul Universității „Lucian Blaga" a făcut o expunere inaugurală, sub formă de eseu, despre valoarea timpului, stăruind asupra responsabilității ce ne incumbă în privința înțelegerii și corectei chivernisiri a propriei noastre existențe.

Au luat cuvântul și unii dintre onoranții oaspeți.

*

Marți, 2 oct. a.c., au început efectiv cursurile, în noul an universitar, al 215-lea pentru Facultatea noastră de Teologie.

La ora 12,00 a fost convocată o ședință de Consiliu profesoral, cu participarea *Înalt Prea Sfințitului Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului.* Au fost discutate planurile de învățământ și statele de funcții. S-a procedat la clasificarea anuală a studenților și la acordarea calificativelor la purtare. Au fost desemnați responsabilii de ani și s-a constituit comisia pentru activitatea științifică a cadrelor didactice. Ultimul punct pe ordinea de zi a fost analiza programului de educație duhovnicească a studenților.

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Antonie s-a interesat îndeaproape de acest aspect deosebit de important al formării duhovnicești a studenților. *Î.P.S. Sa* a reamintit existența unui regulament al facultăților de Teologie, aprobat de Sfântul Sinod, care prevede, între altele obligativitatea prezenței studenților la cursuri în proporție de 80%, la seminarii - în proporție de 90%, iar la programul duhovnicesc de 100%. Dacă nu se va respecta acest program, consecințele vor fi dureroase pentru întreaga noastră Biserică. Tinerii din Facultatea de Teologie - a precizat *Î.P.S. Sa* -, nu sunt doar studenți, ci *„studenți în Teologie"* ceea ce presupune vocație pentru misiunea preoțească și nu mai puțin pentru misiunea de dascăl de religie sau asistent social. Iar existența vocației se poate verifica în primul rând prin atracția pe care o simte studentul la Teologie în a participa la slujbele de la capelă. S-a apreciat că discutarea acestui aspect aflat pe ordinea de zi impune convocarea unei ședințe speciale a Consiliului profesoral, în care să fie dezbătut întregul program de formare duhovnicească. Ședința ar urma să fie convocată în luna noiembrie, când *Î.P.S. Sa* și-a exprimat dorința de a fi prezent.

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfințitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂȘINĂREANU **a săvârșit următoarele:**

● **29 AUGUST a.c., —** P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu, hirotonind întru diacon pe teologul Ioan Mănișor.
— A primit în Catedrală pe Dl. Ion Iliescu, Președintele României, aflat în vizită la Sibiu.
— Seara a săvârșit Vecernia și Acatistul Sf. Ioan Botezătorul, în Catedrală.

● **30 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a întâmpinat la Sălișteși la Tilișca, împreună cu oficialitățile locale, pe Dl. Președinte Ion Iliescu.

● **1 SEPTEMBRIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, hirotonind întru preot pe diaconul Ioan Mănișor pe seama parohiei Broșteni, prot. Sibiu și pe teologul Constantin Oprea întru diacon.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **2 SEPTEMBRIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu, hirotonind întru preot pe diaconul Constantin Oprea pe seama parohiei Rod, prot. Sălișteși. A participat la cea de a 34-a ediție a Târgului Olarilor, desfășurat în Piața Mică din Sibiu.
— Seara a slujit și predicat la Taina Sf. Maslu de obște în biserica „Sf. Nicolae" din orașul Tălmaciu.

● **7 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit un Te-Deum în Biserica Azilului din Sibiu și a participat la Colocviul organizat de către un Comitet de inițiativă pe tema restaurării acesteia.

● **8 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a făcut parte din soborul slujitor ce a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Arhiepiscopală din Târgoviște.
— A luat parte la Mânăstirea Dealu la manifestările omagiale prilejuite de împlinirea a 400 de ani de la moartea voievodului Mihai Viteazul.

● **9 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Pogorârea Sf. Duh" din Valea-Aurie Sibiu (Pr. paroh Simion Săsăujan), rostind cuvânt de învățătură.
— A săvârșit și slujba de binecuvântare a inaugurării Centrului pentru protecția copilului, organizat pe lângă această parohie.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **12 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a rostit un Te-Deum la Unitatea militară de Pompieri din Sibiu, rostind un cuvânt de învățătură cu prilejul zilei Pompierilor.
— A primit pe rev. Alberto Quattrucci de la Comunitatea San Egidio din Roma.

● **13 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, iar seara Vecernia în Catedrală.

● **14 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica de lemn, monument istoric din Dumbrava Sibiului, (pr. paroh Teodor Rădulet), rostind cuvânt de învățătură.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Sf. Cruci în Catedrală.

● **15 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană Sibiu cu prilejul zilei hramului „Sf. Muc. Nichita Romanul".

● **16 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit slujba de sfințire a bisericii parohiale din Hosman, prot. Agnita, cu hramul „Buna Vestire" și Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învățătură. P.C. Pr. paroh Călin Roajdă a fost hirotesit întru sachelar.
— În aceeași zi a vizitat canonic mânăstirea de maici de la Nocrich și Schitul Păltiniș.

● **17 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit slujba de Te-Deum cu prilejul începerii cursurilor la Seminarul Teologic „Dumitru Stăniloae" din Brașov, adresându-se cu un cuvânt de învățătură elevilor seminariști.
— A vizitat canonic biserica „Cuv. Paraschiva" (Groaveri) și Oficiul protopopesc din Brașov.

● **18 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit slujba de Te-Deum la Seminarul Teologic „Constantin Brâncoveanu" din Făgăraș cu prilejul începerii cursurilor, rostind cuvânt de învățătură.
— A cercetat noua biserică de lemn ce se construiește în curtea Spitalului orășenesc din Făgăraș.

● **19 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a avut o întâlnire cu participanții la cea de a VIII-a întâlnire dintre tinerii teologi ortodocși și evanghelici din Germania, desfășurată la Sibiu.

● **21 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, hirotonind întru diacon pe seminaristul Gheorghe Constantin Neagovici.

● **22 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, hirotonind întru preot pe diaconul Gheorghe Constantin Neagovici pe seama parohiei Beia, prot. Rupea.

● **23 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Măgura - Jina, prot. Sălișteși, rostind cuvânt de învățătură.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **24 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a participat la festivitățile organizate de Episcopia Oradiei cu prilejul împlinirii a 75 de ani de viață de către **P.S. Ioan Mihălțan**, transmițând mesajul **Înalt Prea Sfințitului Mitropolit ANTONIE.**
— A vizitat Facultatea de Teologie din Oradea.

Arhid. VASILE AVRAM

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORT. ROM. AVRIG

— Parohia ort. rom. Avrig — la transferări
Termen de concurs: **1 octombrie - 1 noiembrie 2001.**

PROTOPOPIATUL ORT. ROM. BRAȘOV

— Parohia ort. rom. Măgura - la numiri
Termen de concurs: **1 octombrie - 1 noiembrie 2001.**

Cei care doresc să ocupe aceste posturi își vor înainta cerere în termenul legal la Of. Protopopești anexând adeverințe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. Protopopești ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P.C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa: vechimea în funcția anterioară, examene absolvite, situația socială (domiciliu, copii, părinți, locul de muncă al soției etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfășurarea concursului.

Tarmen de contestație: 15 zile de la data numirii.

† ANTONIE
Arhiepiscop și Mitropolit

Pr. SIMION SĂSĂUJAN
Cons. Ad-tiv Bisericesc

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● *„Biserica Ortodoxă Română văzută de călătorii străini (sec. XVI-XIX)"*, de P. S. Visarion Rășinăreanu, Episcop-vicar, Sibiu, 2001, 145 pag.

Jurnalele de călătorie ale străinilor peregrini, de-a lungul veacurilor, pe pământul țării noastre pe lângă informațiile de strictă necesitate și observațiile privitoare la pământul românesc, la locuitorii și obiceiurile acestora cuprind și informații privind viața bisericească a românilor.

Felicităm și binecuvântăm inițiativa P. S. Visarion Rășinăreanu de la Sibiu de a readuce în memoria noastră, prin lucrarea de față, pagini din istoria scrisă și nescrisă a Bisericii noastre străbune și nădăjduim că ea va fi de folos tuturor iubitorilor de istorie bisericească.

E o carte care ne dă bune speranțe în legătură cu scrisul teologic al P. S. Visarion Rășinăreanu, în viitor. Așteptăm cu același interes să-i vedem teza de doctorat pe care o va prezenta după terminarea studiilor în Grecia. Nu ne îndoim că va fi o teză tot atât de importantă pentru gândirea românească.

★

● *Virtuțile la părinții Filocalici*, de P. S. Petroniu Florea, Arhiereu-vicar al Episcopiei Oradiei, Ed. Universității din Oradea, 2001, 329 p.

„Filocalia cuprinde texte scrise de patruzeci și doi de autori, dintre care unii sunt necunoscuți. Filocalia este un izvor nesecat de învățături duhovnicești. Traducerea și comentariul au fost făcute de părintele Dumitru Stăniloae între anii 1946-1991".

Este o carte bună și merită citită de către tinerii studenți și nu numai de ei, cât și de cei ce doresc să își îmbogățească cunoștințele și să devină practicanți ai Filocaliei.

★

● *Adolescența, preludiu la poemul iubirii curate.* Viața intimă a elevului de liceu în perspectiva educației creștine ortodoxe, de preot prof. dr. Ilie Moldovan, tipărită cu binecuvântarea Î.P.S. Bartolomeu al Vadului, Feleacului și Clujului, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2001, 322 p.

E o carte care privește sentimentul prieteniei și care îl analizează din punct de vedere teologic în toate dimensiunile lui. Adolescentul poate avea multe de învățat, fie el lecean sau student. Această carte a părintelui Moldovan își merită locul în toate bibliotecile tinerilor de astăzi și de mâine.

★

● Arhim. Arsenie Papacioc, *„Scrisori către fiii mei duhovnicești"*. Această carte apare cu binecuvântarea Î.P.S. Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, Constanța, 2001, 167 p.

Cartea cuprinde răspunsuri la scrisori de la pag. 13-125, apoi continuă cu scrisori către părintele *Cleopa la moartea părintelui Paisie, Cuvânt la o călugărie;* apoi *meditație despre Maica Domnului, cuvinte către monahi,* iar la pag. 164 găsim vorbindu-se despre *Înfricoșata judecată:* „Pentru toate păcatele omului, Dumnezeu a rânduit *două judecăți.* Ori aici, cu lacrimi, la duhovnic, care te înțelege, și păcatele de care te pocăiești nu se mai au în vedere la judecată, că mila Domnului te iartă; ori rămâi la *judecata cea mare* unde nu te va mai judeca mila Lui, ci dreptatea Lui.

Deci vă pun înainte apă și foc, alegeți pe care voiți!"

Eu am pomenit doar câteva titluri, ea cuprinde mai multe teme cu un conținut interesant atât pentru monahi cât și pentru laici.

★

● *Declarații de iubire* de Gabriel Liiceanu, Ed. Humanitas, București, 2001, 173 p.

„Paginile acestei cărți s-au născut dintr-o idee simplă: fiecare om își alcătuiește de-a lungul vieții un *edificiu afectiv.* Măsura în care el este, e dată de consistența acestui edificiu, de mâna aceea de oameni - ei nu pot fi mulți - pe care i-a preluat în el și pe care i-a iubit fără rost, fără umbră, și împotriva cărora spiritul critic, chiar dacă a fost prezent, a rămas neputincios. Acești oameni puțini care ne fac pe fiecare în parte să nu regretăm că suntem, reprezintă, chit că o știm sau nu, stratul de protecție care ne ajută să trecem prin viață.

Fiecare om face față la ce i se întâmplă pentru că este protejat în felul acesta. Fără acest zid de ființe iubite care ne înconjoară (indiferent că ele sunt sau nu sunt în viață), noi nu am fi buni de nimic. Ne-am destrăma precum o atmosferă în care fiecare este prea mare. Sau ne-am prinde, ne-am rătăci pur și simplu în viață. Dacă ura celorlalți - covârșitoare uneori -, invidia lor, mârșăvia lor, sunt neputincioase, este pentru că există câțiva oameni pe care îi iubim până la capăt.

Despre acești oameni este vorba în această carte. Ei poartă numele de Monica și Virgil Ierunca, Noica, Sebastian sau Cioran, Henri Wald, Andrei Pleșu sau Horia Bernea. Alteori sunt anonimi, sunt oameni aruncați în gropile comune ale istoriei și pe care numai iubirea, ca revers al urii care i-a împins acolo, îi poate readuce în amintirea noastră".

În această carte autorul vorbește despre prieteni, vii și morți, de tot ce își amintește cu dragoste. Astfel își amintește de Sebastian, apoi de moartea lui Cioran, de la care a primit și interviuri nemuritoare, apoi despre Noica, despre Henri Wald și dintre cei vii îi amintește pe Andrei Pleșu și alții pe care i-a iubit și îi iubește.

Această carte se citește cu plăcere fiindcă cu aceeași plăcere scrie și autorul despre ei.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — readactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2,11.1.-61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
15 octombrie
şi
1 noiembrie
Nr. 39—42
2001

Nan-Ioan
Str. A. Sever 27
Sibiu

Sf. Mare Mucenic Dimitrie, Izvorâtorul de mir

(26 octombrie)

Între sfinţii militari cinstiţi de Biserica Creştină de o deosebită evlavie se bucură Sf. Dimitrie prăznuit de întreaga creştinătate în fiecare an la 26 octombrie. Biserica i-a acordat titlul de „*megalomartys*", adică de „mare *mucenic*", pentru stăruinţa şi bărbăţia lui în mărturisirea până la sânge a lui Hristos şi a Evangheliei Sale, precum şi acela de „*myrovlitis*", adică „*izvorâtorul de mir*", pentru faptul că atunci când i-au fost descoperite moaştele, din ele izvora mir de bună mireasmă, semn al sfinţeniei şi curăţiei sale.

Actele martirice ne istorisesc că Sf. Dimitrie sau Dumitru, cum este îndeobşte cunoscut în popor, a trăit în secolul IV al erei creştine fiind originar din Tesalonic şi fiind fiu al guvernatorului acestui oraş. Părinţii lui erau în taină creştini şi de mic copil i-au insuflat şi lui Dimitrie dragostea faţă de Hristos şi faţă de sfintele sale învăţături. După moartea părintelui său, tânărul Dimitrie, trecut fiind prin înţelepciunea vremii, a fost ridicat la dregătoria de guvernator al Tesalonicului, funcţie pe care o deţinuse şi tatăl său.

A cârmuit pe supuşii săi cu blândeţe, cu înţelepciune şi cu dragoste făcându-se iubit şi preţuit de către toţi.

Crudul împărat Galeriu, cel care-i persecuta pe creştini, întorcându-se biruitor dintr-o campanie de luptă din Răsărit, a poruncit ca în Tesalonic toţi locuitorii, în semn de mulţumire, să aducă jertfă zeilor oficiali ai Imperiului.

Mulţi creştini au refuzat acest lucru preferând mai degrabă temniţa şi chiar moartea. Între aceştia se număra şi Dimitrie guvernatorul, care, refuzând să se supună poruncii împăratului, a fost aruncat în temniţă şi supus la multe cazne. În Tesalonic s-au organizat atunci lupte cu gladiatori în circul oraşului în onoarea Împăratului Galeriu.

Un tânăr cu numele Nestor a venit în temniţă la Sf. Dimitrie şi i-a cerut ajutor şi binecuvântare pentru a se lupta cu un om deosebit de mare şi de puternic, un uriaş am spune noi, cu numele de Lie, cel care omorâse mulţi creştini în luptele din arenele oraşului. Nestor s-a avântat în luptă şi chemând în ajutor pe Dumnezeul cel adevărat l-a biruit asemenea

(Continuare în pag. a 2-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar
Sibiu

40 de ani de la intrarea Patriarhiei Române în Consiliul Ecumenic al Bisericilor (1961–2001)

Schimbarea regimului de dictatură comunistă în Europa de Est în 1989 a răsturnat prioritățile de ordin misionar, pastoral şi ecumenic în Bisericile Ortodoxe din această regiune. Mai multe Biserici au pus între paranteze relaţiile lor cu Consiliul Ecumenic al Bisericilor (CEB) sub motiv că orientările extreme ale acestuia nu le mai permit să rămână în el. Biserica Ortodoxă Rusă a redus nivelul reprezentării ei în Consiliu până când *Comisia specială* mixtă stabilită de Adunarea generală de la Harare (decembrie 1989) va publica recomandările menite să resitueze locul Ortodoxiei în structura Consiliului. Între timp (august 2000), Sinodul rus a produs un document intern în care delimitează „Principiile fundamentale ale atitudinii Bisericii Ortodoxe Ruse faţă de celelalte confesiuni creştine" (traducere în *Renaşterea* (Cluj-Napoca), nr. 6, iunie, 2001, (4-5). Să mai amintim că dialogul teologic cu Biserica Romano-catolică este practic suspendat.

Biserica Ortodoxă Română n-a luat încă astfel de decizii. La Adunarea de la Harare, delegaţia română a avut o prezenţă şi o contribuţie remarcate de toţi, cu toate că Adunarea, în afară de câteva declaraţii timide şi eliptice, nu s-a angajat într-o dezbatere esenţială despre degradarea ecumenismului în general şi a relaţiilor cu Bisericile Ortodoxe în particular. Mai mult, conducerea CEB a lăsat a se înţelege că fiecare Biserică are datoria să-şi definească viziunea ei ecumenică, ţinând eventual seama de ceea ce se numeşte „Common Understanding and Vision", document de referinţă adoptat de Consiliu în 1997, căruia Adunarea nu i-a dat prea mare atenţie.

Biserica Ortodoxă Română a fost admisă în Consiliul Ecumenic al Bisericilor prin votul Adunării generale de la New Delhi, la 20 noiembrie 1961. (Vezi: I. Bria, *Destinul Ortodoxiei*, Bucureşti, ed. Patriarhiei, 1989, p. 104—175). Ea aducea în Consiliu o lungă experienţă ecumenică dinainte de cel de al doilea război mondial şi din timpul războiului (prin preoţi şi teologi români din Franţa, Germania şi Statele Unite ale Americii). La conferinţa interortodoxă de la Moscova din iulie 1948, a fost singura Biserică Ortodoxă care a elaborat o ecleziologie favorabilă Mişcării Ecumenice moderne care începea în acelaşi an. În 1961, angajarea Bisericii în Consiliul Ecumenic al Bisericii a fost în mod explicit coordonată cu pregătirea Sinodului Ortodox prin intemediul Conferinţelor panortodoxe. În viziunea ei, — elaborată de Mitropolitul Justin Moisescu de la Iaşi, — cele două axe ale conciliarităţii: cea ecumenică şi cea interortodoxă sunt inseparabile.

Într-un moment în care criza ecumenismului în diversele sale forme: apartenenţa la Consiliul Ecumenic, dialogul teologic cu catolicismul, conciliaritatea interortodoxă poate să destabilizeze Biserica locală în realizarea misiunii sale cruciale la început de mileniu: reconstrucţia creştinismului în România pe baza tradiţiilor locale care au rezistat restricţiilor din timpul dictaturii comuniste, autorităţile bisericeşti împreună cu facultăţile de teologie nu vor întârzia să reflecteze din nou asupra poziţiei Bisericii în comunitatea ecumenică reprezentată de Consiliul Ecumenic. Această reflexie ar putea să aibă două teme majore: 1. Re-identificarea „viziunii ecumenice" şi 2. Re-definirea misiunii ecumenice în contextul actual.

1. Viziunea ecumenică nu trebuie să fie extrasă din dispute şi limitări exclusive, ci din comparaţii inclusive şi deschideri reciproce cu celelalte Biserici creştine. Totuşi, anumite stridenţe, omisiuni şi confuzii nu pot fi trecute cu vederea. De pildă:

La Harare, delegaţii ortodocşi şi catolici au protestat contra tendinţei CEB de a uita memoria Mişcării ecumenice moderne şi de a ignora marea temă a unităţii. Paradoxal, Konrad Raiser, secretar general, a declarat la Sinodul EKD (Braunswick, septembrie 2000), că în anii recenţi a existat o prea mare tendinţă de a limita înţelegerea ecumenismului la eforturile pentru unitatea văzută a Bisericilor" *(Ecumenical Dialogue*, no. 2/2000, supliment al Buletinului EKD, Hambourg). De altfel, actuala conducere persistă în această direcţie fiind angajată în lărgirea spaţiului ecumenic *(Forum)* prin recuperarea grupurilor de tip „Evangelical", a Bisericilor penticostaliste, a mişcărilor harismatice, sau în găsirea unor alternative la globalizarea economică. Problema este că în tratarea improprie a acestor teme, CEB nu observă graniţa dintre sociologie şi ecleziologie.

CEB apare azi dezarmat în faţa amalgamului de modele de unitate şi de ecleziologii (Biserica Reformată din Franţa oferă Euharistia fără limite şi interdicţii, şi celor nebotezaţi), faţă de care nu este inocent şi neutru. Lipsa de relevanţă a modelelor propuse în mod haotic, este o cauză a resemnării şi crizei curente. Cert este că Mişcarea ecumenică modernă a „desacralizat" paradigma Reformei *(Reform Paradigm)* din cauză că reformaţii, prezbiterienii, relativizează orice ecleziologie, potrivit principiului *semper reformanda*. Paradigma protestantă eludează şi problema coeziunii doctrinare a comunităţii ecumenice invocând dilema consensului ecumenic. Reformaţii au respins convergenţele formulate în Documentul BEM *(Botez, Euharistie şi Preoţie*, 1982), sub pretext că este prea „catolic" şi prea „sacramental", că propune un consens care n-a

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. prof. ION BRIA

Imaginea voievodului Mihai în spaţiul braşovean

Bucurându-se de multă apreciere, chipul său a rămas imortalizat, nu numai de cronicile timpului, dar şi de artiştii iubitori ai penelului. Nu întâmplător Junii braşoveni poartă şi azi chipul voievodului pe steagurile lor, iar patru din grupuri, modelul căciulii lui Mihai. Legendele locale vorbesc de repetata acţiune a acestora asupra cetăţii, unii cercetători considerând Junii braşoveni o reminiscenţă a acestor vremuri. Avem încredinţarea că încă în perioada venirii sale la Braşov, pe unul din pereţii interiori ai ctitoriei voievodale din Şchei, biserica Sf. Nicolae, este imortalizat episodul intrării sale în cetatea Braşovului de către Nicolae Cretanul, pictorul grec, care l-a însoţit pe Mihai Viteazul prin Ardeal şi a executat portretele voievodului de la Alba Iulia, Râmeţ, Ocna Sibiului, Târgu Mureş, Ludişoara etc., stabilindu-se după moartea voievodului la Cluj, aflându-se apoi şi în slujba lui Radu Şerban. Existenţa acestei fresce pe peretele bisericii nu poate fi contestată, căci în „Socotelile Braşovului" pentru anul 1694 (publicate de Nicolae Iorga) aflăm că s-a plătit „şase florini unui zugrav român, care a renovat chipul lui Mihai Vodă din biserica română", iar cu patru ani înainte „de Sfânta Mărie 1690, Constantin Brâncoveanu asista la slujbă în biserică, pe pereţii căreia se vedeau chipurile lui Petru Cercel şi al lui Mihai Viteazul" (concluziona Nicolae Iorga). Când şi de ce a dispărut această frescă, nu ştim, dar aceste mărturii l-au îndreptăţit pe Costin Petrescu în 1946, cu prilejul restaurării bisericii, să realizeze în frescă, pe acelaşi perete, intrarea lui Mihai în Braşov, frescă păstrată şi azi.

Între 1860 şi 1870 mitropolitul Andrei Şaguna primeşte la Braşov în dar de la domnişoarele Molnar din Cluj chipul lui Mihai Viteazul ţesut de ele din fire de diferite culori. Acesta se păstra în cadrul Eforiei gimnaziului braşovean, fiind solicitat de Reuniunea Femeilor Române din Braşov pentru a fi „tansportat în sala de bal spre înfrumuseţare pentru seara de bal" (şedin-

(Continuare în pag. a 5-a)

Prof. dr. VASILE OLTEAN

Comunicat de presă

În zilele de 14-15 noiembrie a.c., la Reşedinţa patriarhală, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST, a avut loc şedinţa Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Sesiunea a început cu un moment de rugăciune întru pomenirea Arhiepiscopului VICTORIN al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America şi Canada, trecut la cele veşnice după ultima şedinţă a Sfântului Sinod.

Pe ordinea de zi s-au aflat probleme curente ale vieţii bisericeşti interne şi externe, referitoare la lucrarea pastoral-misionară şi social-caritabilă, învăţământul teologic şi religios în şcolile de stat, relaţiile cu alte culte din ţară, situaţia comunităţilor româneşti din jurul graniţelor ţării şi diaspora, participările unor membri ai Sfântului Sinod şi ale altor teologi ortodocşi români la întruniri internaţionale panortodoxe şi ecumenice etc.

Dintre hotărârile luate menţionăm:

- Proclamarea solemnă a sărbătorii Sfântului Apostol Andrei, cel Întâi Chemat, Ocrotitorul României (30 noiembrie), ca sărbătoare naţională;
- Aprobarea hotărârii Adunării Eparhiale a Episcopiei Râmnicului privind înfiinţarea Episcopiei Slatinei, cu reşedinţa în municipiul Slatina, din motive de ordin pastoral-misionar şi administrativ;
- Aprobarea unor propuneri concrete de evaluare a învăţământului teologic şi predării religiei în şcolile publice.

Şedinţa Sfântului Sinod s-a încheiat cu un moment de cinstire a Prea Fericitului Părinte TEOCTIST cu prilejul împlinirii în aceste zile a cincisprezece ani de la întronizarea ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

Biblioteca ASTRA – 140 de ani*

Intrată în conştiinţa românilor de pretutindeni ca un focar de cultură, de spiritualitate şi de simţire românească, Biblioteca ASTRA din Sibiu împlineşte în această toamnă venerabila vârstă de 140 de ani.

De tot atâţia ani ea a iradiat în sufletul şi mintea celor care i-au trecut pragul, lumina cunoştinţei, a înţelegerii şi a dragostei faţă de slova scrisă a înaintaşilor sau a contemporanilor, dragostea faţă de valorile spirituale ale unui neam trecut prin valurile zbuciumate ale istoriei, cu credinţa în Dumnezeu şi în destinul său pe acest pământ binecuvântat.

Biblioteca ASTRA a făcut aici, în Transilvania o operă de pionierat şi de apostolat cultural, luminând şi mângâind sufletul obidit al românului, întărind şi oţelind voinţa lui de mai bine, şi contribuind astfel la conştientizarea şi menţinerea vie a ideii de unitate naţională şi spirituală a întregului neam românesc.

Cu toate împilările şi încercările prin care a trecut vreme de 140 de ani, acest templu sacru al literelor româneşti, dar şi străine, a rămas de-a pururi licărind ca flacăra unei candele în noaptea întunecoasă şi călăuzind pe cititori pe drumul adevărului, al păcii şi al dorinţei de mai bine.

Acum, la ceas aniversar, să închinăm un gând pios de recunoştinţă ctitorilor şi tuturor celor care au depus strădanii, cu mintea şi cu braţele pentru înălţarea ei, celor care i-au trecut pragul până în zilele noastre, şi să-l rugăm pe Dumnezeu să ocrotească şi să binecuvinteze, ca şi până acum, această nobilă instituţie culturală a sibienilor şi a tuturor românilor.

Vivat, crescat, floreat!

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Ardealului

* Mesaj transmis Bibliotecii ASTRA din Sibiu, cu prilejul împlinirii a 140 de ani de la înfiinţare.

SFÂNTA PARASCHEVA — CĂLĂUZA PELERINILOR, TRINITAS, 2000, 158 p.

An de an, în miez de octombrie, toamna aduce în sufletele creştinilor ortodocşi de pretutindeni bucuria sărbătorii Sfintei Cuvioase Parascheva, exemplul sfinţeniei întrupate, dovada că noţiunea de „sfinţenie", în esenţa ei, nu este una abstractă, ci poate deveni o realitate asumată, trăită cu maximă intensitate.

În această vreme în care reînvie ura între popoare şi oamenii neglijează din ce în ce mai mult viaţa în Duhul Sfânt, supraapreciind tot ce ţine de lumea aceasta, exemplul vieţii Sfintei Parascheva din Epivata, care uneşte în special popoarele balcanice prin evlavia comună faţă de ea şi arată universalitatea credinţei ortodoxe, importanţa şi binefacerile sfinţeniei, este foarte actual şi ziditor de suflet.

Albumul al cărui titlu l-am enunţat, tipărit la Iaşi, — oraşul din care moaştele sfintei iradiază tuturor sfinţenie —, cu binecuvântarea I.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, prelungeşte pentru cei care îl citesc sau îl deţin bucuria praznicului, perpetuând-o pe parcursul întregului an. Ce poate fi mai înălţător decât să fi antrenat, prin intermediul unui text bine închegat şi al artei fotografice, într-un pelerinaj imaginar la moaştele sfintei Parascheva, călăuzit fiind chiar de Sfânta din Epivata? La final vom descoperi cu uimire că graniţa cu realitatea a fost aproape desfiinţată, că timpul şi distanţa s-au topit în cuvânt şi imagini, iar sfânta este aproape de noi, în inimile noastre chiar.

Apărut în condiţii grafice impecabile, cu text paralel în limbile română, greacă şi engleză, albumul constituie în acelaşi timp o incursiune în viaţa Sfintei Parascheva, o reconstituire a itinerarului pe care l-au urmat moaştele acesteia, şi un pelerinaj prin timp şi locuri la bisericile închinate cuvioasei Parascheva, în ţară şi peste hotare. În final, icoanele originale, unele inedite, reprezentând chipul cuvioasei, invită privirile cititorilor la sfântă desfătare.

Odată încheiat, periplul imaginar ne ajută să conştientizăm faptul că, în fiecare clipă, sfinţenia trebuie să-şi găsească sălaş şi în sufletele noastre. Rugăciunile Sfintei Parascheva înaintea tronului ceresc, pentru fiecare din noi şi pentru umanitate în ansamblul ei, ne sunt mereu călăuză.

Ne exprimăm convingerea că acest album închinat ei va constitui, aşa cum afirmă patriarhul ecumenic Bartolomeu, *un sprijin credincioşilor aflaţi în necazuri, întărire celor slabi în credinţă, medicament celor suferinzi trupeşte şi ajutor pentru toţi cei care îl vor citi.*

Drd. CLAUDIA DUMITRIU

La Sibiu, în perioada 19—25 septembrie 2001

Dialog Teologic Bilateral pentru Tineret între Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Evanghelică din Germania

Cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţiei Sale, Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu a găzduit în perioada 19—25 septembrie 2001 lucrările Dialogului Teologic Bilateral pentru Tineret între Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Evanghelică din Germania, manifestare ajunsă la cea de-a VIII-a ediţie şi dovedind, de-a lungul anilor, nebănuite resorturi de vitalitate susţinute de dorinţa firească a apropierii intercreştine. Protagoniştii acestei a VIII-a ediţii, ce a avut ca temă *Cultul ortodox / evanghelic ca expresie a credinţei*, au fost persoane cu o largă implicare ecumenică în viaţa celor două Biserici. Delegaţia română a fost compusă din: arhid. lect. Dr. Mihai Săsăujan de la Facultatea de Teologie din Arad, pr. lect. Dr. Ioan Bizău de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca, mh. prep. drd. Policarp Pîrvuloiu, trimisul Arhiepiscopiei Iaşilor, pr. as. Dr. Călin Dragoş şi absolvent Lucian Farcaşiu de la Facultatea de Teologie din Arad, absolvent de teologie Laura Dobrescu, din partea Patriarhiei Române. Facultatea de Teologie din Sibiu a fost reprezentată de doi tineri absolvenţi: Alina Pătru, care a preluat şi responsabilităţile organizatorice pe plan local şi Ciprian Toroczkai.

Lucrările s-au desfăşurat în forma devenită tradiţională: două referate succinte la fiecare temă, unul al părţii române şi unul german, au avut menirea de a declanşa o discuţie, de fiecare dată antrenantă.

Referatul principal al fiecărei părţi a prezentat pe scurt concepţiile generale asupra cultului, precum şi evoluţia istorică a acestuia şi conţinuturile cele mai pregnante ale cultului azi. Dialogul s-a oprit în scurt timp asupra clarificării raportului dintre rolul omului şi cel al lui Dumnezeu în constituirea cultului, ca şi în desfăşurarea actelor de cult. Dacă în Ortodoxie conceptul de sinergie era în măsură să contribuie la elaborarea unui răspuns satisfăcător, evanghelicii oscilau în formulările lor între accentuarea în plan teoretic a lucrării lui Dumnezeu şi paradoxala subliniere practică doar a factorului uman. După cum a arătat însă asist. Friederike Schoenemann, problema de fond este sesizată şi în teologia evanghelică. „Dacă totul vine de la Dumnezeu, cum se explică faptul că existenţa creştină este totuşi atât de solicitantă?", se întreabă teologii evanghelici. Respectiva punere a problemei, precum şi anumite răspunsuri care se conturează cu timiditate la întrebările presante ale ortodocşilor („Nu spunem că omul nu trebuie să facă nimic, ci doar că în toate îl întâmpină Dumnezeu") realizează o importantă apropiere în învăţătura soteriologică, demnă de reţinut ca o reuşită pentru ansamblul prezentului Dialog.

Alte referate au avut menirea de a detalia în faţa partenerilor lumea simbolică a cultului popriu, ori de a evidenţia raportul dintre Cuvânt şi Euharistie în cadrul slujbelor divine. Ambele delegaţii au subliniat echilibrul care trebuie să existe între cele două forme ale „împărtăşirii de Hristos". Un plus de înţelegere a dobândit partea română în legătura cu practica evanghelică a celebrării liturghiilor euharistice nu în fiecare duminică, ci doar mai rar în cursul unei luni. Acest fapt este motivat prin respectul faţă de Euharistie, prin profunda ei valorizare şi se întâlneşte cu practica credincioşilor ortodocşi de a se împărtăşi nu în fiecare duminică şi sărbătoare, ci doar atunci când se simt pregătiţi.

Problema profunzimii şi a modificărilor permise în cult a stârnit, la rândul ei, o dezbatere aprinsă. Partea română s-a remarcat printr-un referat ce tematiza problema creativităţii liturgice, fiind deschisă spre a accepta înnoirile. Ea a atras concomitent atenţia că nu orice schimbare e permisă, că în numele înnoirii nu se poate accepta o sărăcire, ci numai o dezvoltare a cultului. Contribuţia germană a constat în expunerea câtorva experienţe-limită, încercări de a realiza o liturghie în acordurile muzicii rock şi într-un spaţiu precum stadionul sau discoteca. Aceste demersuri sunt motivate prin dorinţa de a atrage tineretul spre Biserică şi — a subliniat vorbitorul german — ele nu reprezintă nici pe departe regula, ci sunt încercări al căror randament este în prezent discutat şi analizat.

Discuţii antrenante s-au purtat şi pe tema reflectării problemelor contemporane în cult. Postmodernismul a fost investigat în toate faţetele lui, ajungându-se la concluzia că el nu reprezintă un curent care trebuie din start stigmatizat şi anatemizat, ci, ca oricărei realităţi istorice, Biserica este chemată să-i vină în întâmpinare, dobândind în Duhul Sfânt resurse pentru a sfinţi orişice loc şi timp.

Săptămâna a fost marcată de vizitele şi excursiile care au avut loc, de diferitele recepţii şi acţiuni cu caracter social. Întâlnirea cu primarul Klaus Johannis s-a constituit într-un veritabil dialog despre deschiderea europeană şi angajamentul ecumenic. Mesajul P.S. Ambrozie Sinaitul, Episcop-Vicar Patriarhal, sublinia importanţa evenimentului, arătând o apropiere între temele prezentei ediţii a Dialogului şi recomandările din „Charta Oecumenica", semnată în aprilie 2001 la Strassbourg. P.S. Visarion Răşinăreanu, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, prezent la Te-Deum-ul inaugural, a urat succes participanţilor, exprimându-şi bucuria că o asemenea manifestare se desfăşoară la Sibiu. Întâlnirea cu reprezentanţii Asociaţiei ASCOR Sibiu a dovedit că în viaţa Bisericii Ortodoxe Române angajamentul tinerilor este unul intens, cu orientare plurivalentă.

Pentru posibilitatea însăşi de realizare a acţiunii ţinem să aducem şi pe această cale sincere mulţumiri Arhiepiscopiei Sibiului, Prefecturii Sibiu şi în special d-rei Liliana Banciu, responsabilă în cadrul acestei instituţii cu relaţiile externe şi problemele interconfesionale, care a dat dovadă de multă înţelegere, sprijinind iniţiativa organizatorilor, precum şi societăţilor Romtelecom Sibiu şi Telerom SRL Braşov, fără al căror suport financiar finalizarea întregului proiect ar fi fost imposibilă. Cu o caldă ospitalitate a întâmpinat grupul româno-german Parohia Sibiu-Valea Aurie, în mijlocul căreia participanţii s-au simţit minunat. Din inimile tuturor se îndreaptă o autentică recunoştinţă către P.C. pr. cons. Simion Săsăujan, atât pentru primire, cât şi pentru prezentarea sistemului de asistenţă socială din Arhiepiscopia Sibiului, ca şi către d-na învăţătoare Eugenia Cubasa, ale cărei osteneli gospodăreşti izvorâte din reală iubire creştină au susţinut mersul înainte al manifestărilor.

De asemenea, mulţumim Mânăstirilor Sâmbăta, Râmeţ şi Schitului Sibiel, Institutului Teologic Luteran din Sibiu, Muzeului de icoane pe sticlă „Preot Zosim Oancea" din Sibiel, Academiei Evanghelice din Sibiu, preoţilor ortodocşi şi evanghelici Gheorghe Streza, Siegfried Schullerus şi Killian Doerr precum şi firmelor Victoria SA, Vinaria SA şi Data Pro, care şi-au adus într-un fel sau altul contribuţia la îmbogăţirea şi buna realizare a programului.

Nu în ultimul rând trebuie amintită prestaţia remarcabilă a traducătorilor, studenţii teologi Mihaela Dragoie (ortodoxă) şi Dionisie Arion (evanghelic), care au dat fluenţă discuţiilor, realizând adevărate punţi de legătură între participanţi.

Cadrul liturgic zilnic a avut un rol fortifiant pe parcursul încărcatei săptămâni. El a constituit dimensiunea practică indispensabilă discuţiilor despre cult. Cu cele două puncte de maxim ale lui — Liturghia ortodoxă săvârşită în Catedrala Mitropolitană şi Liturghia euharistică evanghelică celebrată în Biserica Evanghelică din Sibiu, el a conferit participanţilor necesara forţă duhovnicească şi gândul cel bun, dorinţa de a fi activi în slujirea lui Dumnezeu, spre folosul celor două Biserici.

Tema viitoarei întâlniri de Dialog, stabilită de comun acord în şedinţa finală, este: *Misiunea Bisericilor în contextul secularizării*. Membrii celor două delegaţii aşteaptă cu speranţă discutarea ei, programată a avea loc în septembrie 2002 la Edemissen, în Germania.

ALINA PĂTRU

Arhimandritul Theodosie Bistriţeanu

— „Inginer" şi „Rebelist" —

Printre monahii greci, stabiliţi de-a lungul secolelor în mânăstirile din ţara noastră, s-au remarcat şi personalităţi distinse, consacrate diferitelor activităţi culturale, sociale şi administrative, contribuind astfel la progresul şi prosperitatea poporului român; în această categorie se înscrie şi egumenul Theodosie care s-a afirmat în fruntea unor mânăstiri, atât în capitală, cât şi în provincie.

Despre egumenul Theodosie, arhim. Chiriac Râmniceanu scrie că era „grec sfetagoreţ, cu ştiinţă de cărţi şi alte străine limbi...; îi zicea Raduliotul, fiind fost la Radu Vodă mai-nainte egumen" (B.O.R. XIII, p. 376). Deci, era un monah format în mânăstirile din Muntele Athos, unde şi-a însuşit o vastă cultură, fiind un adevărat poliglot. Dacă un autograf contemporan — de pe manuscrisul *Cuvinte ale Sfinţilor Părinţi*, care precizează că: „Această carte este a lui Theodosie proigumenul Hilandarului de la Sfântul Munte al Athonului" (B.A.R., Ms. nr. 557, f. 2) — se referă la el, atunci înseamnă că înainte de a veni în Ţara Românească a fost egumenul Mânăstirii Hilandar.

Primele documente româneşti îl numesc „Raduliotul", întrucât ocupase egumenia Mânăstirii „Sfânta Treime" din Bucureşti, ctitoria voievodului Alexandru al II-lea Mircea (1568—1577), din jurul anului 1570; incendiată de turci, în timpul luptelor cu Mihai Viteazul (1593—1601), a fost refăcută „din temelii" de Radu Mihnea (1611—1616), primind numele de „Mânăstirea Radu Vodă", iar egumenilor li se zicea „Radulioţi". La 10 februarie 1613, Mânăstirea a fost sfinţită de patriarhul Chiril Lucaris al Alexandriei — coleg de studii cu Radu, la Veneţia şi Padova — iar voievodul o închină Mânăstirii athonite Iviron, ca recunoştinţă pentru ocrotirea şi educaţia primită în tinereţe de la monahii iviriţi.

Arhim. Theodosie este menţionat prima dată ca egumen la „Radu Vodă" în anul 1814, când postelnicelul Călin i-a devenit „slugă" (Arh. St. Vâlcea, Tribunal, dosar nr. 718/1833, f. 2); el îl numeşte „arhimandritul Theodosie Raduliot".

Deosebit de interesante sunt, pentru viaţa acestui arhimandrit, două documente din care rezultă că el ştia să construiască o „mihani" sau maşină; deci, era un „mihanicos", adică inginer constructor de maşini.

Despre ştiinţa egumenului Theodosie auzise şi domnitorul Gheorghe Caragea (1812—1818) care, între măsurile edilitare privind oraşul de reşedinţă, prevedea şi construirea unei maşini — aşa cum văzuse el la Constantinopol — pentru curăţirea albiei Dâmboviţei, în scopul de a preveni numeroasele inundaţii ce aduceau mari pagube locuitorilor capitalei.

Pentru realizarea proiectului său, la 3 iulie 1815, domnitorul porunceşte marilor boieri ai Divanului ca, împreună cu egumenul Mânăstirii „Radu Vodă" să chibzuiască în ce mod s-ar realiza maşina respectivă. În porunca sa, Caragea spu-

(Continuare în pag. a 6-a)

Arhim. VENIAMIN MICLE

Sf. Mare Mucenic Dimitrie

(Urmare din pag. 1)

lui David pe Goliat, pe tiranul Lie.

La auzul acestei veşti, împăratul Galeriu s-a întristat şi a poruncit ca să fie ucis cel care l-a întărit cu rugăciunile sale pe Nestor şi anume Dimitrie.

Soldaţii s-au dus noaptea în temniţă şi l-au aflat pe sfânt în rugăciune, iar acesta ridicându-şi mâna a lăsat să fie străpuns cu o suliţă în coastă, la fel ca şi Stăpânul său, Mântuitorul Hristos pe Crucea Golgotei. Aşa şi-a dat sfântul său suflet în mâinile Creatorului Sf. Mucenic Dimitrie, iar la scurt timp a primit cununa muceniciei şi tânărul Nestor după cuvântul sfântului.

Trupul Sfântului Dimitrie a fost luat de creştini şi îngropat mai întâi la Tesalonic. Apoi moaştele sale au fost duse la Sirmium, ca pe urmă să fie aduse din nou în măreaţa bazilică bizantină ce-i poartă numele din centrul Tesalonicului, unde se află şi astăzi. Cercetări mai noi au emis şi ideea că Sf. Dimitrie ar fi fost cleric, fiind hirotonit diacon al bisericii din Sirmium, azi Mitroviţa din Iugoslavia, şi că ar fi fost martirizat pe vremea lui Diocleţian (284-305), iar moaştele sale ar fi fost aduse la Tesalonic într-o zi de 26 octombrie.

Oricum Sf. Mucenic Dimitrie rămâne în istoria Bisericii Creştine ca unul dintre marii apărători ai credinţei şi ca o icoană a vitejiei şi a biruinţei asupra păcatului şi asupra lumii păgâne.

El ocroteşte în chip nevăzut întreaga lume creştină din Răsărit şi din Apus care-l cinsteşte deopotrivă şi a rămas peste veacuri ca un ideal de întruchipat pentru fiecare creştin şi mai ales pentru fiecare tânăr în drumul său spre desăvârşire.

Numele său este purtat cu dragoste de către creştini, icoana sa împodobeşte sfintele lăcaşuri de închinare iar el a devenit în acelaşi timp şi patron al armatei române alături de Sf. Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruinţă.

Numele de Dumitru provine din limba greacă de la cuvintele - *gea* - pământ şi *mitir* - mamă, deci *„mamă a pământului"*, apelativ atribuit zeiţei belşugului Demeter.

În popor, sărbătoarea este cunoscută şi sub numele de *Sâmedru* de la cuvintele străvechi latine: *Sanctus Demetrius*.

Fie ca pomenirea lui de peste an să ne insufle şi nouă credinţă, nădejde şi dragoste precum şi voinţă de a lucra cu sârg la mântuirea şi la desăvârşirea noastră sufletească.

Î.P.S. Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului, Doctor Honoris Causa al Universităţii „Lucian Blaga" Sibiu

Excelenţă,

Momentul festiv de astăzi face parte din acele momente istorice, ce pot constitui repere existenţiale în viaţa unei comunităţi, cum este comunitatea sibiană, şi chiar a unei naţiuni. Decernarea Medaliei de Aur şi a Diplomei de Merit, din partea Asociaţiei pentru Pace a Religiilor din România, Înalt Prea Sfinţiei Voastre, este dovada recunoaşterii îndelungatei activităţi pastorale, ca membru de frunte al clerului român ortodox şi a celei de om de cultură. La fel ca marele înaintaş al Înalt Prea Sfinţiei Voastre, mitropolitul Andrei Şaguna, aţi fost dăruit cu talanţii priceperii tainelor vieţii duhovniceşti, pe care i-aţi înmulţit în folosul societăţii româneşti. Doctor în teologie, v-aţi ocupat de relaţiile externe ale Patriarhiei Române, între 1970-1980, o perioadă în care prin diplomaţie aţi reuşit să stabiliţi nu numai legături cu cele mai importante instituţii bisericeşti din lume, dar chiar şi cu statul român - la acea vreme înstrăinat de valorile vieţii creştine. Din 1982, aţi început drumul pe care vă aflaţi şi astăzi, acela de păstor al românilor ortodocşi din Ardeal. Un drum dintre cele mai dificile, pe care însă l-aţi luminat cu înţelepciune, având, poate, un crez inspirat din cuvintele Mântuitorului: *„Am făcut cunoscut Numele Tău oamenilor pe care Mi i-ai dat din lume. Ai Tăi erau, şi Tu Mi i-ai dat; şi ei au păzit Cuvântul Tău"* (Ioan 17, 6). Suferinţa cea mântuitoare aţi cunoscut-o din fragedă tinereţe, lucru care v-a apropiat de Dumnezeu şi de literatură. Cu romanul „TREI CEASURI ÎN IAD" şi alte creaţii valoroase, pe lângă o publicistică impresionantă, v-aţi remarcat în viaţa culturală românească, meritele fiindu-vă recunoscute de Academia Română şi de Uniunea Scriitorilor. Dumnezeu v-a ajutat să treceţi cu demnitate de toate încercările. Sunteţi pentru noi, cei care vă iubim şi stimăm, ctitorul unor aşezăminte bisericeşti de valoare inestimabilă pentru viaţa noastră şi o prezenţă spirituală definitorie pentru echilibrul social de care avem atâta nevoie.

Acum, când întreaga omenire trăieşte evenimente care ar putea pune însăşi existenţa ei în pericol, este nevoie de oameni ca Înalt Prea Sfinţia Voastră, care, aflat la vârsta patriarhilor, ne poate spune precum Ecleziastul: *„Înţelepciunea este mai de preţ decât armele de război; dar un singur păcătos nimiceşte mult bine"*. Fie ca această zi să aducă multă linişte în sufletele oamenilor întru preamărirea Dumnezeului păcii.

Să ne trăiţi Înalt Prea Sfinţia Voastră întru mulţi şi fericiţi ani!

Sibiu, 14 octombrie 2001

Prof. Univ. Dr. DHC DUMITRU CIOCOI-POP
Rectorul Universităţii „Lucian Blaga" Sibiu

Nicolae Josan, Liliana Popa, **Cetatea Alba Iulia în timpul revoluţiei din anii 1848—1849. Documente vieneze,** Alba Iulia, Editura Altip, 2001, 231 p. + 6 p. planşe şi ilustraţii, preţ neprecizat.

Autorii, în cartea lor — structurată în următoarele capitole: *Cuvânt înainte, Notă asupra ediţiei, Studiu introductiv, Documente de la Kriegsarhiv din Viena,* însoţite de *Lista ilustraţiilor, Rezumat în limba franceză* şi *Lista ilustraţiilor în limba franceză,* plus şase pagini nenumerotate de planşe şi ilustraţii —, au valorificat un set de materiale existente în celebra Arhivă de Război *(Kriegsarhiv)* din Viena, materiale ce cuprind o colecţie de hărţi, planşe şi planuri ale fortificaţiei austriece de la Alba Iulia. Este vorba de rapoartele unor ofiţeri austrieci ai garnizoanei albaiuliene din Cetate, trimise forurilor superioare de la Viena privind asedierea Cetăţii de către trupele maghiare conduse de generalul Josif Bem, pe timpul revoluţiei din 1948—1849, cu referiri speciale la perioada martie-iulie 1849. A fost, de fapt, prima mare încercare pentru fortificaţia ridicată în 1714—1738, primul asediu al acesteia. De notat că în tot timpul revoluţiei, garnizoana austriacă a beneficiat de sprijinul şi colaborarea oastei revoluţionare române din Munţii Apuseni, condusă de Avram Iancu, Axente Sever, Simion Balint şi alţi prefecţi ori tribuni români. Cu preţul unor mari eforturi, dar şi al unor serioase distrugeri, Cetatea a rezistat asediului, până la sfârşitul revoluţiei, confirmând aprecierile lui Bariţiu că era „cea mai tare" fortificaţie din întreaga Transilvanie. Materialul prezentat în paginile cărţii este alcătuit din zece documente diferite, concepte sau copii autentificate, unele însoţite de anexe, scrise de mână, în limba germană. Stilul este tehnic, clar şi concis. În pofida caligrafiei impecabile de care beneficiază documentele în discuţie, mai ales cele păstrate în copie, apar uneori formulări incorecte în textul acestora. Cauza, presupun autorii, ar consta în faptul că redactorii şi copiştii documentelor au fost, fără excepţie, militari de grade diferite ale căror cunoştinţe de ortografie şi sintaxă nu au fost ireproşabile. În ce priveşte modul de editare, cei doi autori au preferat publicarea doar a traducerii în limba română a fondului de documente, cu păstrarea — pe cât posibil — a spiritului de epocă. Subiect interesant, documente inedite din arhive străine, abordare modernă — sunt doar câteva din caracteristicile cărţii recent apărută în peisajul cultural-istoric transilvan.

C.I.

Cărturari sibieni de altădată:

Vicecomitele şi asesorul Iosif Hodoş

Între mirenii luminaţi care au sprijinit Biserica în timpul lui Andrei Şaguna şi a urmaşilor săi trebuie menţionat cu cinste şi un fiu de preot, cu frumoase studii juridice, intrat de mult în uitare: Iosif Hodoş. Dintr-o carte pe care i-a închinat-o fiul său Enea, la vreo şase decenii după trecerea sa la cele veşnice aflăm foarte interesante date biografice, mai cu seamă privitoare la strădaniile lui întru slujirea neamului său atât de obidit în secolul al XIX-lea.

Bunicul lui Iosif Hodoş era preotul ortodox Ioan Popovici zis Hodoş din Bandu de Câmpie (azi Band, jud. Mureş), nu departe de Târgu Mureş. Acesta a avut doi fii: Vasile, care i-a urmat în preoţie în parohia Band, - tatăl lui Iosif, - Iov, care a fost preot în Moreşti (fost Malomfalău, lângă Târgu Mureş), şi trei fete: una măritată în Mădăraş, lângă Band, alta măritată cu preotul din Berghia şi ultima măritată cu preotul unit Ioan Papiu din Budăi (sau Budiul de Câmpie, azi Papiu Ilarian, jud. Mureş) - spânzurat de unguri în cursul revoluţiei din 1848/49 - aceştia fiind părinţii cărturarului şi patriotului Alexandru Papiu Ilarian.

Primul dintre cei doi fii ai preotului Ioan, Vasile, căsătorit cu Teodora Tell din Band, a avut tot cinci copii. Simion, preot unit (!) în Giula, jud. Cluj, Zenovie (Novic), preot ortodox (!) în Icland (jud. Mureş), Ioan, care i-a urmat în parohia Band ca preot ortodox, şi gemenii Iosif şi Zachei. Aşadar Iosif Hodoş, de care ne vom ocupa în paginile de faţă, era văr primar cu Alexandru Papiu Ilarian.

Iosif şi Zahei s-au născut la 29 octombrie 1829. Amândoi au făcut şcoala primară maghiară în Târgu Mureş, urmând apoi cinci clase la Gimnaziul romano-catolic tot acolo. Doar cele două clase „de filosofie" le-a făcut în româneşte, la Gimnaziul unit din Blaj. Se pare că n-au stat acolo decât un an, pentru că în 1848 s-au înscris la aşa-numitul „Liceu regesc" din Cluj, pentru studii juridice. Din nefericire, Zahei a murit pe neaşteptate în 1847, încât a obţinut certificatul numit „absolutorium" doar Iosif, la 24 iunie 1848, deci în plină revoluţie. A fost coleg cu o serie de alţi tineri români care se vor implica apoi în evenimentele anilor revoluţionari 1848/49. După relatările fiului său Enea, Iosif Hodoş ar fi avut şi calitatea de viceprefect în cursul revoluţiei.

După înăbuşirea revoluţiei din 1848/49, Simion Bărnuţiu (1808-1864), „teoreticianul" sau „ideologul" ei, deşi înaintat în vârstă, pleacă la Viena (vara anului 1849), iar de acolo la Pavia (octombrie 1852), pentru a-şi continua studiile juridice începute la Sibiu, la Facultăţile de Drept ale Universităţilor de acolo. În 1850 Bărnuţiu i-a chemat la Viena pe foştii săi elevi de la Blaj şi participanţi la revoluţia din 1848/49, Alexandru Papiu Ilarian şi vărul acestuia Iosif Hodoş. Era nevoie de jurişti cu studii superioare, în speranţa înfiinţării unei Academii de drept, cu limba de predare română, în Transilvania. În primăvara anului 1850 amândoi erau înscrişi la Facultatea de Drept a Universităţii din Viena. Amândoi obţinuseră câte un stipendiu anual de 300 de florini din „Fundaţia" creată de Simion Romanţian (Romanţai), medic român stabilit în Viena, pentru tineri români din Transilvania, administrată de Episcopia de la Blaj. Poate e bine să menţionăm că în ianuarie 1851 Al. Papiu Ilarian a primit - din partea decanului său, în sala festivă a Universităţii vieneze - decoraţia ce i-a fost acordată de împăratul Francisc Iosif I. Aici la Viena, Papiu Ilarian a reuşit să publice cunoscuta sa lucrare *Istoria românilor din Dacia Superioară* (2 vol., Viena, 1851-1852, vol. III a rămas în manuscris, apărut abia în 1943). Iosif Hodoş l-a ajutat la strângerea materialului documentar din arhive, biblioteci sau presa vremii. După trei semestre, în noiembrie 1852, amândoi tinerii erau în Padova (pe atunci în Italia „austriacă", aşa cum era şi Pavia) şi se înscriu la Facultatea de Drept a Universităţii de acolo. Bursa o pierduseră, încât s-au întreţinut mai mult din banii primiţi de acasă, mai ales de la protopopul Simion Balint din Roşia Montană şi alţi oameni cu stare materială bună. Ei au întreţinut o interesantă corespondenţă cu Simion Bărnuţiu, aflat la Padova, cu date despre traiul şi studiile făcute, cu îndrumări din partea „bătrânului" pentru foştii săi elevi. Amândoi erau interesaţi şi de studiile de istorie, iar Hodoş de dialectologia comparată, pe lângă faptul că au învăţat foarte bine limba italiană. Toţi trei au purtat discuţii cu diferiţi învăţaţi italieni asupra originii limbii şi a poporului român. La 10 ianuarie 1854 a avut loc examenul final de doctorat al amândurora, după ce la examenele parţiale Papiu obţinuse calificativul „valde bene", dar Hodoş doar „sufficiente". Bărnuţiu şi-a susţinut doctoratul la Pavia abia la 6 iunie 1854, obţinând - la examenele parţiale - acelaşi calificativ „valde bene". În vara anului 1854 cei trei doctori se întorceau acasă, prin Viena. În acelaşi an, părintele Ioan Hodoş şi preoteasa Teodora trecuseră la cele veşnice.

În 1855, Simion Bărnuţiu şi Alexandru Papiu Ilarian acceptă invitaţia care li s-a făcut de la Iaşi, unde au fost numiţi profesori la Academia Mihăileană. Iosif Hodoş a rămas, însă, între ai săi, în Transilvania. Abia la 10 decembrie 1855 îşi începe stagiul de „practicant" pe lângă avocatul Elekes László din Abrud. Deşi acest stagiu era doar de trei ani, Ministerul de Justiţie din Viena aprobă abia la 16 august 1860 să depună examenul de avocat, ceea ce a şi făcut, la Curtea de Apel din Sibiu. Între timp, la 3 noiembrie 1857, s-a căsătorit cu Ana (1837-1907), fiica cunoscutului protopop şi prefect al „legiunii Arieşului" din anii 1848/49, Simion Balint (1810-1880).

La 3 aprilie 1861, cetăţenii cu drept de vot din comitatul (judeţul) Zarand (cu teritorii care aparţin azi judeţelor Arad şi Hunedoara) - reorganizat în 1860, - îl aleg pe tânărul avocat Iosif Hodoş ca vicecomite al comitatului respectiv. Comitatul - cu sediul în Baia de Criş - avea cinci plase: Baia de Criş, Brad, Băiţa, Hălmagiu şi Aciuţa, cu peste 50 000 de români şi abia 1 300 de unguri (comite suprem a fost ales Ioan Pipoş, iar în 1867 Dimitrie Ionescu). Hodoş a fost ales din nou vicecomite la alegerile din 21 mai 1867 şi 10 aprilie 1872. În vara anului 1861, o delegaţie formată din trei români, Iosif Hodoş şi protopopii zărăndeni - Petru Moldovan şi Ieronim Moga - au plecat la Viena, ca să protesteze împotriva anexării comitatului Zarand, sub raport administrativ, la Ungaria, solicitând ca el să rămână în componenţa Transilvaniei. Cererea le-a fost respinsă, Zarandul rămânând anexat la Ungaria. Aşa se face că în 1863, Iosif Hodoş a fost ales deputat în Dieta Transilvaniei, dar din partea „cercului electoral" Câmpeni, în pofida unor încercări ale administraţiei maghiare de a invalida alegerea.

După ani îndelungaţi, Iosif Hodoş a fost ales deputat în Dieta (Camera Deputaţilor) din Pesta din partea cercului electoral Brad (în cercul electoral Hălmagiu, din acelaşi comitat al Zarandului, a fost ales Sigismund Borlea, tot aşa de bun român). Va fi reales şi după crearea statului dualist Austro-Ungaria din 1867. La 10 ianuarie 1866 a participat la prima şedinţă a Dietei, iar la 11/23 februarie 1866 şi-a rostit primul discurs parlamentar, prin care apăra autonomia şi integritatea Transilvaniei. La 21 (sau 28) aprilie a luat din nou cuvântul, respingând aberaţiile ministrului Deák Ferencz care declarase că „naţionalităţile (!) din Ungaria sunt părţi întregitoare (componente) ale naţiunii maghiare". La 8 martie 1867 ia cuvântul în problema unirii Transilvaniei cu Ungaria, iar la 24 iunie 1867 în problema limbilor naţionale. Discusurile sale au continuat şi în anii 1868, 1869 şi 1870, bucurându-se de aprecieri din partea tuturor românilor. Nu de puţine ori a primit scrisori de felicitare chiar de dincolo de Carpaţi, iar ziarele româneşti subliniau aportul său la apărarea limbii şi a naţiunii române.

La 15 iunie 1869 adresează o interpelare ministrului de Interne, baronul Wenkheim Béla, în legătură cu refuzul recunoaşterii alegerii lui Bogdan Petriceicu Hasdeu şi Vasile Alexandrescu Urechia ca membri de onoare ai Astrei. Nemulţumit de răspunsul dat de ministru, revine asupra acestei probleme în şedinţa din 7 iulie 1869. În decembrie 1869 a luat cuvântul - alături de alţi deputaţi români - în apărarea profesorului Alexandru Roman, şi el deputat, condamnat la un an închisoare pentru publicarea „Pronunciamentului" de la Blaj şi a unor articole pe marginea acestuia în ziarul „Federaţiunea" din Pesta. Intervenţiile deputaţilor români nu şi-au atins scopul propus, iar Al. Roman şi-a executat pedeapsa la Vaţ. În absenţa lui, ziarul a fost condus, pentru o lună, de Iosif Hodoş.

În şedinţa Dietei din 11 februarie 1870, Iosif Hodoş propunea o subvenţie de stat pentru înfiinţarea unui Teatru românesc; după cum era de aşteptat, propunerea deputatului român a fost respinsă. În această situaţie, la iniţiativa lui şi a lui Iosif Vulcan de la Oradea, se lansează un apel în vederea constituirii unui „fond de teatru românesc"; s-a alcătuit un comitet de cinci intelectuali, - condus de Hodoş -, iar la 4 octombrie 1870 s-a întrunit la Deva o primă adunare, prezidată tot de Iosif Hodoş; se votează Statutul şi se alege un Comitet al „Societăţii pentru fond de teatru român" - în frunte cu Iosif Hodoş - care se ocupa de strângerea fondurilor necesare în vederea înfiinţării unui teatru românesc. Societatea şi-a continuat activitatea până la Unirea din 1918, cu adunări generale - aproape în fiecare an - în diferite oraşe ale Transilvaniei. Iosif Hodoş a condus-o până în 1873 (Petru Dan, *Asociaţii, cluburi, ligi, societăţi. Dicţionar cronologic,* Bucureşti, 1983, p. 116-120).

Tot în anul 1870 solicită o subvenţie pentru Astra, dar tot fără rezultat. La 13 iulie 1870 condamnă, în termeni vehemenţi, politica de maghiarizare a Guvernului prin diferite legi votate de Dietă şi Casa Magnaţilor (Legea învăţământului primar, Legea naţionalităţilor ş.a.). Activitatea parlamentară a lui Iosif Hodoş merită o cercetare mai amplă.

Iosif Hodoş a activat şi în cadrul Partidului Naţional din Transilvania, creat la Miercurea Sibiului, în 7-8 martie 1869, sub conducerea lui Ilie Măcelariu. A fost de acord cu tactica politică adoptată atunci, a „pasivismului" („opoziţia pasivă"), deci cu neparticiparea la viaţa politică din noul stat Austro-Ungaria.

Dacă de acum înainte nu-l mai întâlnim pe Iosif Hodoş în Dietă, în schimb apără drepturile românilor printr-o lucrare tipărită la Pesta, în 1871. Se intitula *Românii şi constituţiile Transilvaniei* (VII + 111 p.); iniţial a apărut în ziarul lui Alexandru Roman, „Federaţiunea", din Pesta, apoi în volum. Lucrarea era închinată „luptătorilor pentru drepturile naţiunii şi bisericii române, pentru autonomia şi independenţa Transilvaniei, pentru limba şi patria română". În partea primă descrie starea de inegalitate politică în care trăiau românii transilvăneni, iar în partea a doua stăruia asupra drepturilor de care ar trebui să beneficieze toţi locuitorii Tarnsilvaniei. Este interesantă descrierea pe care o face - ca martor al evenimentelor - şedinţei Dietei de la Cluj din 17/29 mai 1848, în care s-a hotărât unirea Transilvaniei cu Ungaria. La acest capitol al activităţii sale naţional-politice, trebuie să notăm o serie de articole pe care le-a publicat în periodicele vremii: „Revista Carpaţilor" din Bucureşti, „Foaie pentru minte, inimă şi literatură" din Braşov, „Concordia" şi „Federaţiunea", ambele la Pesta. Erau semnate cu numele propriu, dar şi cu pseudonimele „Gemenul" sau „Castore gemenul".

În acest context, trebuie să ne reţină atenţia şi alte aspecte: activitatea culturală pe care a desfăşurat-o Iosif Hodoş, care era, de fapt, o componentă a activităţii sale naţional-politice. Între realizările de ordin cultural ale românilor zărăndeni din perioada în care a funcţionat ca vicecomite, fără îndoială că pe primul loc se situează înfiinţarea Gimnaziului ortodox - cu patru clase - din Brad. Iosif Hodoş a sprijinit din plin această acţiune; încă din 1862 a alcătuit - împreună cu Amos Frâncu - primul proiect de statut. După ani îndelungaţi de discuţii şi intervenţii la forurile de stat, cursurile Gimnaziului s-au deschis în toamna anului 1869, deşi inaugurarea festivă s-a făcut abia la 21 mai 1870, la sărbătoarea Sfinţilor Împăraţi Constantin şi Elena. Cu acest prilej, Iosif Hodoş a ţinut o prelegere inaugurală cu tema: „Despre şcoala la români în genere, şi în special la românii din

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

STATUTELE

Actul original de existenţă a „Reuniunii", recent descoperit în Arhivele sibiene reflectă în cele 11 articole, ideile esenţiale, care au fundamentat în decursul vremii activitatea ei ad-tiv-organizatorică şi profesional-culturală.

În primul articol din statute se arată că scopul reuniunii este „înaintarea în cultură cu deosebire însă înaintarea în câştigarea cunoştinţelor reale"[1]. Din această formulare reiese că scopul principal al „Reuniunii" era să asigure procesul de instruire profesională şi culturalizare a sodalilor în domeniul lor de activitate[2]. Pentru realizarea acestui scop fundamental, de care depindea perfecţionarea în meserie şi cultivarea iubirii de neam şi limbă, toţi membrii reuniunii erau datori să participe la activităţile săptămânale organizate la sediul „Reuniunii sodalilor". În această privinţă articolul 8 din statute stipula excluderea membrilor care timp de şase săptămâni lipseau nemotivat de la „orele de propuneri". În programul acestor întruniri săptămânale figurau diferite prelegeri despre meserii şi industrie, ore destinate pentru învăţarea de cântece naţionale şi alte ore de instruire în aritmetică, scriere şi citire[3].

Pentru conducerea activităţii „Reuniunii" adunarea generală alegea periodic un comitet format din nouă membri din care făceau parte un preşedinte, un vicepreşedinte, un notar, un casier, un controlor şi alţi 4 membri.

În timpul mandatului său, comitetul răspundea în faţa adunării generale de „administraţiunea reuniunei" precum de primirea noilor membri, de îngrijirea şi întrebuinţarea averii reuniunii"[4] şi de organizarea manifestărilor profesionale şi culturale. Trebuie remarcat faptul că din comitetul „Reuniunii" numai preşedintele putea fi ales dintre membrii conlucrători. Toţi ceilalţi membri din comitet erau aleşi din rândul membrilor ordinari.

Prevederile din statutele sodalilor, specificau cu privire la membri, că sunt de trei categorii: ordinari, conlucrători şi onorifici. În prima categorie intra orice sodal şi maistru. Între membrii conlucrători intrau, acei locuitori români care contribuiau, cu ajutoare materiale sau prezentau regulat la „anumite ore" prelegeri instructive, profesionale sau de cultură naţională.

Din ultima categorie de membri au făcut parte toţi acei care prin serviciile lor au adus alt ajutor pentru reuniune.

Dacă la constituirea „reuniunii" numărul membrilor a fost destul de restrâns (30), ulterior numărul lor va creşte simţitor ajungând la 37 în 1870, la 56 în 1880, la 71 în 1890, la 142 în 1900.

În statute s-a prevăzut că susţinerea activităţii reuniunei trebuia să se facă prin încasarea unei taxe de la fiecare membru ordinar şi din ajutoarele primite „de la toţi binevoitorii ei" între care figurau membri ajutători sau societăţi de cultură şi economice româneşti[5].

MANIFESTĂRI PROFESIONALE ŞI CULTURAL-POLITICE

Dacă urmărim activitatea desfăşurată de *„Reuniunea sodalilor români"* din Sibiu, constatăm că au existat două laturi principale:

1. — preocupări administrativ-organizatorice;
2. — preocupări profesionale şi cultural-politice.

1. — *Preocupări administrativ-organizatorice*

Prin activitatea administrativ-organizatorică comitetul „Reuniunii" a urmărit permanent să atragă şi să formeze pe noii membri şi să întărească astfel forţa ei economică şi materială. Totodată s-a acordat sprijin material şi moral pentru înfiinţarea de reuniuni similare la Braşov (1869), Cluj (1871), Arad, (1875), Sălişte (1882), Turda (1884), Bistriţa (1894), etc. — iar principalul rezultat al activităţilor profesionale a fost constituirea unei pături sociale, destul de numeroasă, de meseriaşi români.[6]

Mărturii despre sodalii sibieni

Tot în cadrul activităţilor cu caracter administrativ-organizatoric mai semnalăm preocupările pentru perfecţionarea cunoştinţelor teoretice şi practice ale sodalilor prin organizarea de cursuri de specializare, atragerea copiilor de ţărani şi lucrători spre meserii şi ajutorarea lor materială din fondurile proprii şi din cele acordate de „Astra" şi „Societatea Transilvania" din Bucureşti, organizarea şi menţinerea legăturilor cu reuniunile de meseriaşi germani şi maghiari, etc.

Deoarece în studiul nostru ne-am propus să abordăm în primul rând aspectele mai semnificative din activitatea cultural-profesională, ne-am restrâns aprecierile doar asupra acestui scop principal.

2. — *Preocupări profesionale şi cultural-politice*

Activitatea profesional-culturală cuprinde următoarele principale forme de manifestare:

a) — expoziţiile industriale;
b) — şedinţele literare;
c) — manifestările cu caracter cultural şi politic.

— a) — *Expoziţiile industriale*

Încă de la adunarea generală din 20 decembrie 1867, N. Cristea a subliniat în prelegerea sa despre *„Influenţa culturii şi ştiinţei asupra societăţii omeneşti"* că numai cunoaşterea profundă a meseriilor îi va ajuta pe membrii „Reuniunii" să facă faţă avântului şi concurenţei industriei, care câştigă teren în urma introducerii căilor ferate.[7]

Un mijloc practic şi eficient de perfecţionare profesională pentru sodalii sibieni au devenit expoziţiile de produse meşteşugăreşti şi casnice.

Prin organizarea de expoziţii publice, comitetul „Reuniunii" a căutat să dezvolte în fiecare meseriaş simţul de emulaţie şi gustul pentru perfecţionarea în domeniul profesiei sale.

Urmărind să realizeze acest scop, comitetul „Reuniunii" a organizat cât mai multe expoziţii de produse la care să poată participa maistrul, calfa şi chiar ucenicul.

Cele mai reprezentative expoziţii au fost cele organizate în 1892 şi 1902.

În apelul către publicul român din 20 aprilie 1892, lansat pentru strângerea de fonduri pentru organizarea unei expoziţii de către sodalii sibieni, Nicolae Cristea, după ce arată rolul industriei şi comerţului pentru bunăstarea popoarelor, subliniază că sodalii, conduşi de „vederi de aceste", s-au apucat să pregătească organizarea unei expoziţii industriale.

Expoziţia s-a deschis la 2 octombrie 1892, cu prilejul jubileului de 25 de ani de la înfiinţare.

La această expoziţie 69 de meseriaşi din oraşul şi comitatul Sibiu au expus 172 poduse industriale.

Aşa cum s-a remarcat de contemporani, expoziţia din 1892 a tins să demonstreze, în mod public, că „meseriaşii români, pe lângă toate dificultăţile din trecut şi prezent, încă năzuiesc a se apropia de soţii lor de alte naţionalităţi din patrie, mai favorite de soartă în trecut. Reuniunea crede că prin aceasta face nu numai un lucru în sfera specialităţii sale, ci totodată şi un lucru naţional-patriotic".[8]

Din aceste aprecieri reiese clar, nu numai tendinţa de a demonstra progresul realizat de sodalii români, dar caracterul naţional al expoziţiei. Trebuie să menţionăm, de asemenea, că în viaţa economică românească din Transilvania, organizarea acestei expoziţii a reprezentat prima manifestare industrială a meseriaşilor români.

Peste 10 ani, la 19 octombrie 1902, „Reuniunea" a organizat cea mai mare expoziţie industrială de produse, la care au participat 725 sodali şi meseriaşi din Sibiu şi împrejurimi, unde au expus un număr de 3.486 produse. Tot acum, în cadrul expoziţiei, au expus pentru prima oară 591 ţărani şi ţărance din 76 comune transilvănene. Cu acest prilej „Reuniunea" condusă de noul preşedinte Victor Tordăşanu[9], a căutat să realizeze o serie de deziderate majore pentru dezvoltarea vieţii economice româneşti.

Pentru atingerea acestui scop, s-a urmărit să se expună în ansamblu toate realizările obţinute de meseriaşi şi de industria casnică românească, să fie evidenţiat aportul adus de ţăranca română şi totodată să fie afirmat cu acest prilej progresul românilor transilvăneni în domeniul economic. Tot în acest cadru expoziţional s-au stabilit legături de colaborare cu reprezentanţi ai vieţii culturale şi economice din România.

Din documentele reuniunii reiese că adeziunea faţă de această manifestare economică, cu caracter naţional, a meseriaşilor noştri a fost unanimă. Iată cât de sugestiv şi-a exprimat emoţia sodalul Ionel Luch, angajat la „Chocolaterie francaise" din Viena: „Oricât de departe aş fi de patrie şi de naţiunea mea românească mă ţin şi eu de meseriaşii români"[10].

Al doilea aspect remarcabil în expoziţie a fost expunerea unui război de ţesut, sistem „România", care a fost importat pentru demonstraţie, în faţa publicului vizitator. În toate zilele de vizionare el a stârnit o adevărată „senzaţie".

În privinţa exponatelor industriei casnice, în darea de seamă asupra expoziţiei se subliniază: „Poporul român îşi are industria sa proprie. Centrul acestei industrii îl formează cu deosebire lucrul de mână femeiesc. Lucrul de mână al ţărăncii române se distinge nu numai prin frumuseţe şi hărnicie ci are în sine ceva particular, ceva ce îl deosebeşte de produsele de asemenea natură ale popoarelor conlocuitoare. Combinaţiunea de forme şi culori ale ţesăturilor şi cusăturilor româneşti caracterizează însăşi firea femeii române. Pe scurt zis, lucrul de mână al femeii române este cel mai frumos decor al ei şi una din mândriile naţionale".[11]

Cu prilejul expoziţiei s-au realizat utile contacte cu membrii reuniunilor de sodali din Transilvania, cu ţăranii şi cu reprezentanţi ai intelectualităţii din România.

Printre cei peste 8000 de vizitatori ai expoziţiei au fost remarcaţi, Eugeniu Carada, directorul Băncii Naţionale a României, profesorul universitar Ion Bianu, senatorul Stroe Beloescu, D. Leca, director al Creditului Funciar din Bucureşti, etc.

MIRCEA STOIA

1. Arh. St. Sibiu, fd. Comitatul Sibiu, doc. 53/1879.

2. În legătură cu acest scop, mărturiile contemporane relevă cum au procedat conducătorii „Reuniunii" pentru atingerea acestui ţel şi în ce condiţii. „Cu toate că scopul reuniunii în genere este frumos şi folositor, am putea zice sublim, fiindcă iniţiatorii n-au avut în vedere simplu numai meseriile, ci şi înmulţirea cunoştinţelor trebuincioase pentru meseriaşii români, acel scop nu se putea aşa uşor ajunge. Iniţiatorii au văzut d(e) e(xemplu), că pentru meseriaş nu ajunge să-şi cunoască numai meseria. Meseriaşul trebuie să aibă cunoştinţă despre înlesnirile prin care purtarea meseriei sale să fie scutită de obstacole, fie în procurarea materialului bun, trebuincios, fie în sporul grabnic al producţiilor sale industriale. Un meseriaş numai atunci are succese strălucite, când din material bun e în stare să producă în timp scurt producte de industrie multe şi bune. Nu mai puţin este de lipsă pentru meseriaşi să ştie unde şi când îşi poate desface productele sale cu înlesnire şi mai cu preţ. Succesul ce reuniunea a obţinut până acum corespunde obstacolelor care a avut a le învinge", adică sărăcia şi prejudecăţile de tot felul, care lung timp au ţinut loc plăpânda plantă în prima ei dezvoltare", cf. Tribuna, artic. citat nr. 84/1892.

3. Pentru atingerea acestui scop în articolul 2 s-a prevăzut că „reuniunea statoreşte unele zile, respective seri în săptămână, în care se adună laolaltă, ca să asculte propuneri; privitoare la starea industriei din trecut şi prezent, la starea comerţului şi mişcarea lui, la legătura industriei, comerţului cu agricultura şi alte economii din ştiinţe reale, apoi pentru recrearea şi cultura spirituală să se cetească obiecte de natură beletristică, poezii şi în fine să se facă deprinderi în scriere, comerţ şi cântări", cf. Statutele pentru „Reuniunea sodalilor români" din Sibiu, Ed. II 1978, p. 3.

4. Statutele pentru „Reuniunea sodalilor români" din Sibiu, ed. II Sibiu, 1878, p. 4.

5. Această solidaritate şi ajutorare reciprocă între români era necesară deoarece „ameninţaţi în existenţa noastră naţională trebuie să constatăm din capul locului, că noi românii nu ne putem răzima, decât pe puterile noastre. Oricât am căuta alt sprijin, acela între împrejurările de azi nu-l vom afla nicăieri", cf. Telegraful român, nr. 2/1892.

6. Traian Chirilă, **Reuniunea culturală naţională a meseriaşilor români din Sibiu la 80 de ani**, Sibiu, 1946, p. 41.

7. „Telegraful român" nr. 100/1867, p. 367.

8. Ibidem „Tribuna" nr. 84/1892.

9. Urmărind viaţa şi activitatea lui Victor Tordăşanu (1860—1920) care a devenit din 1897 al doilea preşedinte al „Reuniunii", constatăm că există doar unele referiri risipite în publicaţiile editate de această „Reuniune". El s-a născut în comuna Ilia Mureşană, în familia lui Amos Tordăşanu, fruntaş al mişcării revoluţionare româneşti din anii 1848—1849.

După ce a absolvit gimnaziul din Alba Iulia, a urmat Seminarul „Andreian" din Sibiu, şi a devenit funcţionar la Consistoriul Ortodox din localitate. Ajuns în mediul social-economic al comunităţii române din Sibiu, el şi-a legat viaţa de aspiraţiile meseriaşilor români din localitate şi din întreaga Transilvanie. Odată cu alegerea lui Victor Tordăşanu ca preşedinte, „Reuniunea sodalilor" întreprinde o serie de acţiuni pentru consolidarea forţei ei materiale. În acest scop, din iniţiativa preşedintelui au fost înfiinţate fundaţiunile, au sporit legatele şi s-au mărit fondurile materiale aflate sub administraţia „Reuniunii". Din veniturile acestor fonduri şi cu sprijinul acordat de instituţiile de cultură şi de credit româneşti, Victor Tordăşanu a cumpărat un local corespunzător pentru „Reuniune" şi a reorganizat şi completat biblioteca în care figurau peste 500 titluri de cărţi, cele mai multe din ele fiind donate de „Astra" şi de alte societăţi culturale. În această perioadă Victor Tordăşanu a luat măsuri pentru confecţionarea unei insigne pentru membrii reuniunii. La 23 septembrie 1897 a fost prezentat comitetului reuniunii un model de insignă confecţionat din piele albastră şi roşie cu ciucuri de aur, la mijloc un medalion de bronz cu inscripţia „Reuniunea sodalilor români din Sibiu", iar la mijlocul medaliei figurau două mâini împreunate.

Simbolul mâinilor împreunate exprimă plastic unirea profesională şi naţională a meseriaşilor români din monarhia austro-ungară.

Un alt aspect edificator din activitatea acestui preşedinte, care trebuie relevat, a fost deosebita grijă manifestată faţă de copiii de ţărani români veniţi la Sibiu ca să înveţe o meserie. Iată cum descrie el un asemenea episod din această acţiune de larg interes social: „Multe mizerii ce le-am îndurat zilnic cu prilejul aplicării de învăţăcei noi, sosiţi din localităţi îndepărtate de Sibiu, dintre care nu cei mai puţini, veneau la meserie numai cu îmbrăcămintea de pe ei, murdară, ruptă ca vai de ea". Aşa cum reiese din mărturiile documentare el a primit zilnic din toate părţile Transilvaniei scrisori de la părinţi, învăţători şi preoţi, în care era rugat să plaseze zeci şi zeci de copii de ţărani la meserii.

Chiar din schiţarea acestor aspecte din viaţa şi activitatea lui ne putem convinge de câtă răbdare, perseverenţă şi energie trebuie să dea dovadă în promovarea vieţii social-economice româneşti.

10. Arh. St. Sibiu, fond „Reuniunea sodalilor din Sibiu", dosar 2, doc. nr. 102/1902.

11. Idem, doc. nr. 125/1902.

„Îndrăzneşte, fiică"[1] — femeia în Biserică astăzi

Societatea românească de azi este — ne place sau nu — una încă insuficient structurată stabil, aflată într-un grad înalt de fluidizare. Libertatea a venit nu prea repede (din contră), ci prea abrupt, motiv pentru care întâlnim, la nivelul individului şi al societăţii, fenomene ce se vor ori numai par democratice, dar care sunt, în realitate, la limita anarhicului; de aici, lipsa ierarhiei valorilor. În terminologie paulinică, putem spune că deşi suntem doar la vârsta prunciei post-totalitare, societatea ne hrăneşte nu cu lapte, ci cu hrană — uneori (deseori) greu digerabilă chiar şi — pentru maturi sau maturizaţi. Trecerea de la o societate pretins egalitară la una puternic polarizată a marcat individul, motiv pentru care şi răspunsul acestuia la solicitările ori (numai) la pretenţiile acestei societăţi devine imprevizibil. Când facem aceste afirmaţii, gândul ne duce la categoriile defavorizate de indivizi care ajung la debusolare, disperare, pierderea direcţiei, urmate ori însoţite de situaţii conflictuale în familie ori în raporturile cu cei din jur (vecini etc.), situaţii care pot degenera în comportamente deviate sau delicvente. Este îndeobşte cunoscut faptul că devianţa atenteaza la bunul simţ, iar delicvenţa încalcă nişte legi scrise.

Asistăm la schimbarea statutului femeii în societate. În epoca predecembristă egalitatea femeii cu bărbatul, aşa cum a fost înţeleasă de nomenclatura roşie şi teoretizată în congrese, nici măcar nu poate fi considerată un deziderat, ci un comandament politic, un ordin venit de sus. Femeia era pusă în stare de inferioritate, tocmai pentru că se clama egalitatea în meserii în care nu avea randamentul bărbatului — deseori sudoriţa, strungăriţa sau tractorista nu atingea performanţele sudorului, strungarului ori pe cele ale tractoristului. În comunism, femeia era tovarăşa bărbatului, nu soţia acestuia. Sensibilitatea individuală şi gingăşia familială nu intrau în calculul puterii, erau excluse. Producţia conta! În schimb, în *Rugăciunea unui soţ pentru soţia sa* citim: *dacă nu cerem de la strălucitorul trandafir să înflorească afară de timpul său şi de la trageda viorea să aibă tăria şi trăinicia copacilor, cum voi cere de la soţia mea lucruri mai presus de puterile ei?*

În societatea actuală, statutul femeii este diferit de cel din totalitarismul ateu, motiv pentru care diferit trebuie să reacţioneze şi preotul. Astfel, în afară de categoriile de femei cunoscute încă înainte de '89, cum ar fi *femeia gospodină*, care şi la serviciu nu vorbeşte despre altceva decât despre ce a pus în oală, despre preţuri, copil şi soţ, *femeia activist*, pentru care orice are legătură cu religia, cu Biserica — de la participarea la sfintele slujbe, la studii, articole sau cărţi (fie numai) de interdisciplinaritate, dacă nu chiar de profil religios — denotă obscurantism, conservatorism, înapoiere din partea autorului, bârfit în spate şi batjocorit în faţă *cu gură de faţă şi ură de slugă* (Steinhardt), în afară apoi de *femeia fatală* pe care o interesează doar amanţii ori de *femeia funcţionar* — iar aici am în vedere doar pe cea pentru care litera, ce te ucide, este supremul reper şi la care, în consecinţă, nu găseşti înţelegere, cu atât mai puţin concesivitate, milă — întâlnim azi *femeia intelectual modern*. Din această categorie face parte *femeia cu doctorat*, luat prin muncă serioasă, ce a însemnat şi nişte burse de luni de zile în străinătate, ori de săptămâni în arhivele ori instituţiile de profil din ţară, ceea ce presupune respect reciproc familial extrem, opus labilităţii senzuale ce ar duce la destrămarea căsniciei. Mai face parte din categoria intelectualului feminin de azi *femeia cu a doua facultate*, matematică, jurnalistică, drept, ştiinţe politice sau teologie. Să n-o uităm nici pe *femeia manager* (general sau nu). Ei bine, am impresia că aceste noi categorii socio-profesionale feminine sunt mult mai deschise spre dialogul cu preotul, una din cauze fiind disponibilitatea ori capacitatea de abordare, cu responsabilitate, a unei întregi serii de teme din viaţa lor privată, familială, profesională etc.

(Continuare în pag. a 7-a)

Dr. CONSTANTIN ITTU

1. Îndrăzneşte, fiică, credinţa ta te-a mântuit; mergi în pace! este citatul complet din Lc. 8, 48.

A doua întrunire a Comisiei Consiliului Ecumenic al Bisericilor pentru Educaţie şi Formare Ecumenică (E.E.F.)

Între 18—22 septembrie 2001 s-au desfăşurat, la Cartigny, lângă Geneva, lucrările celei de a doua întruniri a Comisiei Consiliului Ecumenic al Bisericilor pentru Educaţie şi Formare Ecumenică.

Prima întrunire, când s-a şi constituit Comisia, a avut loc la Stony Point, lângă New York, în martie 2000.

La ambele întruniri a fost prezent, din partea Bisericii Ortodoxe Române, semnatarul acestor rânduri.

Menirea Comisiei rezultă, cu claritate, chiar din denumirea ei: să sprijine Bisericile membre în organizarea şi desfăşurarea unui proces instructiv-educativ de formare ecumenică a slujitorilor şi credincioşilor acestora. Totodată, se are în vedere încurajarea dialogului inter-religios şi multicultural, care să ducă la prevenirea şi stingerea conflictelor de orice natură.

Dată fiind situaţia gravă, creată în urma atentatelor teroriste din 11 septembrie, din America, Comisia şi-a direcţionat cu precădere preocupările înspre responsabilitatea Bisericilor pentru crearea unui climat de pace, dreptate, toleranţă, bună convieţuire interumană. S-a apreciat că eradicarea violenţei, combaterea terorismului, stoparea agresiunii şi a războaielor trebuie să constituie priorităţi care să se afle în atenţia tuturor statelor şi organismelor internaţionale.

S-a accentuat rolul pe care trebuie să-l aibă mişcarea ecumenică în găsirea soluţiilor şi metodelor pentru rezolvarea tuturor problemelor pe care le determină diversitatea sub toate aspectele (etnic, lingvistic, religios, cultural, politic, social, etc.).

Desigur că tematica principală a întrunirii a vizat educaţia şi a fost formulată astfel: *„Educaţia holistică — metodă de transformare sau înnoire"*. Se are în vedere transformarea sau înnoirea mentalităţilor indivizilor şi comunităţilor, în acord cu imperativul enunţat de către Sf. Apostol Pavel, în Rom. 12, 2: „Vă îndemn, deci, fraţilor... să nu vă potriviţi cu acest veac, ci să vă schimbaţi prin înnoirea minţii, ca să deosebiţi care este voia lui Dumnezeu, şi ce este bun, plăcut şi desăvârşit".

S-a apreciat că, aşa cum se practică în prezent, învăţământul teologic este tributar unor scheme învechite. Acelaşi lucru se întâmplă pe planul general al instrucţiei şi educaţiei. Se are în vedere aproape în exclusivitate transmiterea unor forme de cunoaştere particulare, strict legate de specificul confesional şi profesional. Trebuie pus însă mai mult accentul pe valorile universale (morale, spirituale şi culturale), valori în măsură să favorizeze înnoirea, apropierea, reconcilierea, pacea şi dreptatea. Se întâmplă că învăţăm multe unii despre alţii, dar învăţăm foarte puţin împreună unii cu alţii. Acest fapt ne menţine în izolare şi înstrăinare pe unii de alţii. A sosit vremea să ne cunoaştem mai îndeaproape. De aceea s-a şi avansat ideea *„ospitalităţii ecumenice"*, a vizitelor interconfesionale, a organizării de întruniri în care credincioşii diferitelor Biserici şi mai ales tinerii să dialogheze, să se roage împreună şi să activeze în direcţia diaconiei sociale.

O prioritate care s-ar impune atenţiei Consiliului Ecumenic al Bisericilor ar fi augmentarea fondului de burse de studiu pentru formarea ecumenică. Tot în această direcţie, s-a recomandat sporirea oportunităţilor pentru învăţarea limbilor străine şi în special a englezei, pentru ca să se faciliteze dialogul şi comunicarea interreligioasă, interconfesională, interetnică. Dacă spesele pentru organizarea în centrele

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. prof. D. ABRUDAN

Zi de bucurie la Mănăstirea Orlat

Duminică, 21 octombrie a.c., de sărbătoarea Sfinţilor Ardeleni, Visarion Sarai, Sofronie de la Cioara şi Oprea din Săliște, mărturisitorii şi a Sf. Ioan din Galeş şi Moise Măcinic din Sibiel, a avut loc sfinţirea noii Mânăstiri cu hramul „Sf. Treime" din localitatea Orlat, jud. Sibiu.

Slujba de sfinţire şi Sf. Liturghie arhierească a fost oficiată de către P. S. VISARION RĂŞINĂREANU, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, înconjurat de un ales sobor de preoţi şi diaconi, în prezenţa unui mare număr de credincioşi veniţi din împrejurimi ca şi din întreg judeţul Sibiu.

Tot cu acest prilej a fost instalată şi noua stareţă a Mânăstirii, în persoana sorei Daniela Grigorie, care împreună cu celelalte vieţuitoare din sobor vor veghea la buna desfăşurare a vieţii monahale a acestui nou aşezământ monahal din Mărginimea Sibiului.

Începută în anul 1993 pe un teren donat de o familie de credincioşi ortodocşi din Orlat, Mânăstirea a fost construită sub directa supraveghere a Î. P. S. Sale ANTONIE, Mitropolitul Ardealului, de către un comitet de iniţiativă, din donaţiile credincioşilor.

Un rol deosebit în construcţia acestei mânăstiri l-a avut familia Mihai şi Maria Boghean din Sibiu, precum şi Arhim. Sofronie Achim care a fost şi duhovnicul acestei mânăstiri şi care în primăvara aceasta a trecut la Domnul.

Biserica Mânăstirii este din piatră şi cărămidă în plan treflat, fiind împodobită cu o frumoasă pictură în stil bizantin executată de către pictorii Gabriela şi Sabin Drânceanu şi fiind înzestrată cu toate cele necesare serviciilor divine.

Recent a fost construit şi un corp de chilii, cu trapeză, bucătărie, sală festivă şi o nouă clopotniţă.

Menţionăm faptul că este a cincea mânăstire nou zidită şi sfinţită după Revoluţia din 1989 în Arhiepiscopia Sibiului după cea de la Sâmbăta de Sus, Bunești, Galaţi-Făgăraş şi Măgura-Jina. Protopopiatul Săliște, unde se află Mânăstirea de la Orlat, are încă trei mânăstiri pe teritoriul lui: cea de la Sibiel, cea de la Foltea ctitorită de Sf. Visarion Sarai mărturisitorul şi cea de la Măgura - Jina.

PARTICIPANT

Imaginea voievodului Mihai

(Urmare din pag. 1)

ţa din 10—22 ianuarie 1872). După 17 ani, în cadrul unei şedinţe similare se hotărăşte ca acest tablou „ce se află într-o ladă pe galeria cea mare a gimnaziului nostru să nu se mânce şi astfel să se strice prin molii, se propune ca acest tablou să se dea în păstrare Casinei Române" (Şedinţa din 12—24 ianuarie 1889), gest confirmat de Casină în 17—29 ianuarie acelaşi an.

Andrei Popovici vorbeşte şi el despre un tablou al marelui erou „în sala gimnaziului, tabloul cel mare al lui Mihai Viteazul, pictat, pare-se de Lecca, în mantie cu căciulă cu agrafă în briliante şi cu pene de cocor de baleare" (N. Iorga, „Românii şi şaşii", Braşov, 1907, p. 35). Istoric paşoptist, tipograf, traducător şi fondator de revistă, pictorul braşovean Constantin Lecca (1807—1887), solicitat să colaboreze la prima revistă ilustrată din ţară, „Biblioteca românească" a braşoveanului Zaharia Carcalechi, realizează pentru aceasta portretul cunoscut al lui Mihai Viteazul, pentru ca apoi să continue celelalte tablouri reprezentând: „Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba Iulia" şi „Bătălia de la Călugăreni". Colegul şi prietenul său braşovean Mişu Popp (1827—1892) redă figura lui Mihai Viteazul într-un impresionant tablou, înfăţişat în armura de cavaler, cu pelerina agrafată pe umeri, purtând imensa cuşmă cu surguci din pene de cocor, folosindu-se de stampa lui Sadler (contemporan lui Mihai Viteazul), aflată de pictor în arhivele din Viena.

După ce şi-a petrecut o vreme la Braşov, Carol Wallenstein (1795—1857), devenit apoi profesor la Sf. Sava, redă cunoscutele tablouri: „Bătălia de la Călugăreni" (copiată şi de Lecca), „Visul lui Mihai Viteazul" şi „Jurământul lui Mihai înconjurat de boieri" (azi la Muzeul Militar).

Prin anii 1878—1879 — confirmă Candid Muşlea, autorul monografiei bisericii din Şchei — junii Curcani şi-au confecţionat un steag frumos din mătase, înfăţişând pe una din părţi chipul lui Mihai Viteazul. Steagul a fost scos prima dată „Între Chietri" (la Pietrile lui Solomon), însă autorităţile maghiare le-a interzis să-l mai poarte la sărbători, cu condiţia alăturării tricolorului maghiar, condiţie neacceptată de juni. Păstrat cu sfinţenie în casa junelui Gheorghe Urzică, în fiecare an, în miercurea Paştilor, Jurii Curcani îl scoteau în curtea junelui vătaf, cântând după tradiţie „Hristos a înviat"!, ducându-l apoi la locul său. În anul 1916, cu ocazia intrării Armatei Române în Braşov steagul este predat festiv, pentru a însoţi voluntarii braşoveni până la Iaşi, de unde a fost returnat, păstrându-se în timpul lui Candid Muş'ea (1886—1965) în fondurile „Astrei" Braşov.

(va urma)

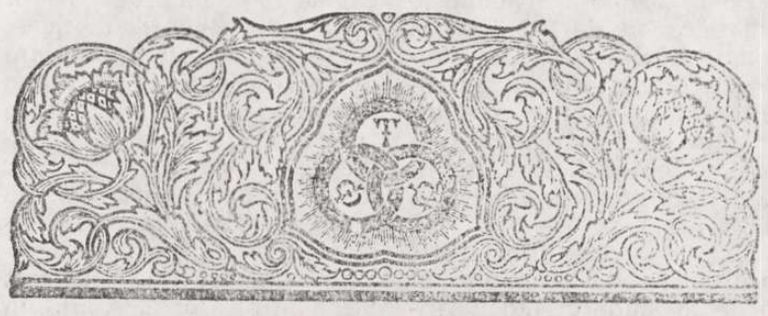

40 de ani de la intrarea Patriarhiei Române în C.E.B.

(Urmare din pag. 1)

existat vreodată în istorie. CEB pare deci asfixiat într-o combinaţie de modele şi de alternative, unele fără nici o legătură cu ecleziologia (Vezi: *WCC-Year Book 2001*, WCC Publications, Geneva, 2001).

În dialogul teologic dintre catolici şi ortodocşi s-a conclus că *uniatismul* nu mai are nici o raţiune să fie considerat „un model de unitate" (Documentul de la Balamand elaborat de Comisia mixtă în 1993). Acesta a fost o intruziune canonică şi o eroare ecleziologică nu numai pentru că a dezis libertatea şi integritatea (autocefalia) Bisericilor locale, autohtone, ca şi egalitatea scaunelor apostolice, ci a şi lipsit comunitatea ecumenică timp de un mileniu de o structură conciliară capabilă să recapituleze universalitatea creştinismului. Ecleziologia romano-catolică este azi epuizată de explicaţia despre unica „subzistenţă" a Bisericii universale în limitele canonice ale jurisdicţiei episcopului de Roma, la periferia căreia se află Bisericile ce păstrează câteva din acele „elementa ecclesiae". Fără dialog cu ortodocşii, dialog polemic dacă este necesar, teologii catolici nu pot debloca acest impas.

Dar şi ortodocşii au partea lor de răspundere în această evoluţie dezorganizată. Şi ortodocşii au respins documentul de convergenţe BEM pe motiv că nu reflectă credinţa totală a Bisericii nedespărţite din primul mileniu. De altfel, tipologia *Bisericii nedivizate (Undivided Church)* din primul mileniu, propusă de ortodocşi, n-a fost interpretată şi comunicată în mod explicit şi adecvat. Noile mutaţii politice, misionare şi culturale în corpul Ortodoxiei universale n-au fost gerate cum trebuie de ortodocşi. Problema noilor Biserici locale (Estonia, Albania, Moldova, Ukraina, Macedonia) nu este exclusiv de ordin canonic, jurisdicţional, ci în primul rând de ordinul identităţii de limbă, cultură şi etos local. Absenţa unei conciliarităţi interortodoxe efective, abuzul de putere al grupurilor integriste (care se opun oricărui „cult" ecumenic), afectează poziţiile şi iniţiativele ortodoxe în materie de ecumenism. Vizitele episcopului de Roma în România, Grecia şi Ucraina au provocat reacţii contradictorii. Polemica dintre Moscova şi Constantinopol arată că ecleziologia secolului al XIX-lea trebuie să fie redefinită deoarece nu consună cu noile realităţi ecleziale de la începutul mileniului al III-lea. Fără o hermeneutică critică şi creatoare a acesteia, modelul ortodox va apare ca depăşit. Paradigma *Biserica neîmpărţită* trebuie să fie confruntată cu ceea ce e Ortodoxia azi în mod real. Tradiţia diacronică-transculturală nu este viabilă fără transmitere şi întrupare în viaţa istorică şi tradiţia umană a Bisericii. De altfel, primaţii Bisericilor ortodoxe, cu ocazia sinaxelor din Anul jubiliar 2000, s-au adresat pleromei ortodoxe în acest sens, înţelegând că nu poate lăsa pe seama altora o exegeză eliberatoare a tradiţiei transculturale, arătând în mod tangibil ce porţi noi poate să deschidă Ortodoxia în ecumenismul contemporan.

2. Contribuţia teologiei ortodoxe la dialogul ecumenic de azi nu se limitează la critica deviaţiilor şi derivelor CEB, încurcat în prea multe paradigme şi alternative oblice, care complică înţelegerea ecumenismului. Această evoluţie nu constituie un motiv pentru ortodocşi să renunţe la locul şi vocaţia lor în sânul Mişcării ecumenice. Este adevărat, fiecare Biserică are ceva de afirmat şi de protejat în modelarea unui „nou ecumenism" (Cecil Robec Jr., „New Ecumenism", in *The Local Church in a Global Area. Reflections for a New Century*. Wm. Eerdmans, Cambridge, U.K. 2000, pp. 168—178). Viziunea ortodoxă a ecumenismului (Adunarea de la Vancouver, 1983, a reţinut „viziunea euharistică"), cu forţa ei de sinteză şi de recapitulare, este de neînlocuit. De aceea:

CEB trebuie să caute din nou încrederea Bisericilor Ortodoxe, diminuată din indiferenţă sau din ignoranţă. El nu trebuie să insinueze că nu înţelege obiecţiile *(desiderata)* ortodocşilor, nici să simuleze că e preocupat de probleme specifice lor, când de fapt a anulat şi desfiinţat multe programe ortodoxe.

În special, CEB nu trebuie să cadă în capcana ideologiei „şocul civilizaţiilor" care a pus lumea ortodoxă într-o poziţie de decalaj cultural în raport cu civilizaţia occidentală şi a apărat interese geopolitice ale Occidentului (susţinute în primul rând de Germania şi Vatican). Această ideologie l-ar putea conduce la atitudini destructive: să persifleze „Biserica constantiniană" (Volkskirche); să creadă că revendicarea unei „Tradiţii naţionale" ar fi pură nostalgie; să oblige Bisericile otrodoxe să răspundă la „provocarea modernităţii", o agendă specifică Creştinismului occidental, în timp ce ele au alte priorităţi şi strategii misionare.

Biserica Ortodoxă Română trebuie să fie convinsă că libertatea de a păstra identitatea şi integritatea ei (autocefalia şi autonomia) în sânul comunităţii ecumenice este garantată. Condiţiile eclesiologice ortodoxe ale ecumenismului sunt protejate. Teologia ortodoxă insistă asupra condiţiilor de apartenenţă la Biserică, asupra unităţii de credinţă, dar această unitate are profunzime şi lărgime manifestate sub diverse expresii şi harisme care conduc la inserţiune în Biserica universală.

Biserica Ortodoxă Română are o experienţă ecumenică de lungă durată şi o practică ecumenică locală pozitivă. Ea a dat totdeauna o mare importanţă formaţiei ecumenice a studenţilor, preoţilor şi monahilor. România este un adevărat spaţiu ecumenic, în care Biserica majoritară are acum o nouă misiune în raport cu celelalte Biserici minoritare, etnic, cultural şi confesional, aceea de a propune proiecte de solidaritate în vederea unei reconcilieri naţionale profunde. Dimensiunea ecumenică a Ortodoxiei este preţioasă pentru societatea şi cultura română de azi.

Graţie parohiilor şi diocezelor care constituie diaspora sa (Ierusalim, Europa, Statele Unite ale Americii, Australia), Biserica Română are un rol important în Mişcarea ecumenică mondială. Acestea participă la rugăciunea comună pentru unitate şi la diverse forme de mărturie creştină comună, prin consiliile ecumenice naţionale şi regionale. Exodul populaţiei spre partea de Vest a Europei constituie un subiect pastoral urgent, care merită atenţia tuturor Bisericilor din Europa. Solidaritatea economică şi socială a Occidentului va lărgi şi mai mult deschiderea ecumenică a Orientului. CEB a modificat într-o manieră sensibilă relaţiile dintre Bisericile din Europa şi el rămâne mai departe cel mai important instrument al Mişcării ecumenice, prin dialog teologic, mărturie comună şi cooperare ecumenică. În acest moment din istoria ţării, Biserica Ortodoxă Română are nevoie de solidaritate ecumenică particulară în vederea integrării ţării în Uniunea europeană. La rândul ei, în spaţiul ecumenic european, ea va aduce ceva inedit: „Pământul vostru românesc, între „latinitas" şi Bizanţ, poate deveni un punct de întâlnire şi de comuniune" (Papa Ioan-Paul al II-lea, Bucureşti, 7—9 mai 1999).

Reflexia autorităţilor bisericeşti române asupra participării Bisericii în comunitatea şi Mişcarea ecumenică, participare care are exigenţele ei pentru a fi coerentă şi durabilă, înseamnă, de asemenea, a recunoaşte anumite evidenţe despre rolul pe care Ortodoxia Română îl are în interiorul comuniunii panortodoxe. Apelul Sinodului român poate fi foarte reprezentativ pentru cauza unităţii.

Sperăm că Sinodul va recomanda integrarea tematicii ecumenismului în toate formele de învăţământ teologic şi de instruire creştină a studenţilor, preoţilor şi laicilor.

(Urmare din pag. a 2-a)

ne: „Fiindcă s-au găsit o mihani ca să sape şi să cureţe totdeauna matca Dâmboviţii cu înlesnire şi cu prea puţină cheltuială, care şi însine noao ne este ştiută de la Ţarigrad prin chiar vederea noastră; de aceea, poruncim dumneavoastră ca, adunându-vă la un loc, să aduceţi faţă pe cuviosul egumen al Mânăstirii Radului Vodă, carele are deplină ştiinţă a închipuirii aceştii mihani şi a energhii şi a folosului ce poate face făr'de discolie (dificultate). Şi dându-vă toată pliroforia (lămurirea), făr'de zăbavă să o chibzuiţi şi dumneavoastră, şi să ne faceţi anafora (raport) ca să poruncim a se pune în lucrare" (Arh. St. Buc., Document nr. 74/1815).

La porunca domnitorului, boierii se întrunesc la 27 iulie, redactând o anafora în care, printre altele, raportează: „Adunându-ne la un loc, unde aducând faţă pe cuviosul arhimandrit chir Theodosie, igumenul Mânăstirii Radulii Vodă, ce ni se arată că are deplină ştiinţă a închipuirii aceştii mihani, după pliroforia ce ne dete, luarăm înţelegere că cu această mihani să poate săpa şi a să curăţi matca Dâmboviţii. Ci să fie luminată porunca Mării Tale către dumnealui vel vornic al obştirilor ca, împreună cu numitul arhimandrit să epistasească (să supravegheze) a se face acea mihani cu toate cele trebuincioase şi a se pune în lucrare, dându-se cheltuiala cea trebuincioasă de la Cutie (casierie)".

A doua zi, la 28 iulie, domnitorul, prin rezoluţia de pe memoriul boierilor divaniţi, decide: „Fiindcă această mihani se face pentru izbăvirea politii (oraşului) de înecăciune, şi fiindcă tot pentru acest sfârşit se cisluiesc (socotesc) o sumă de bani pe mahalagii politii după lunca Dâmboviţii, prin osebită poruncă a domnii mele, pentru izbăvirea caselor lor de înecăciune, poruncim dumitale, vel dvornice al politiii, ca dintr-acei bani ce se împlinesc de dumneata să se cheltuiască şi pentru facerea aceştii mehani cu toate cele trebuincioase ale ei. La a căriia facere, de la început până la isprăvit epistasească napristan (neîncetat) cuviosul egumen al Mânăstirii Radului Vodă, ca unul ce are deplină ştiinţă în ce chip să se facă şi cum să se metahirisească (utilizeze) în urmă" (Idem, Document nr. 84/1815).

Deci, arhim. Theodosie era deosebit de priceput la construirea maşinii, de vreme ce domnitorul îi încredinţează lui conducerea lucrărilor, deşi nu există dovezi că ea ar fi fost realizată (Magazin Istoric XV, 1981, nr. 8, p. 60—61).

La 16 septembrie 1816, arhim. Theodosie împrumută de la slugerul Iancu Anghelescu din Bucureşti suma de 500 lei; acesta raporta la Obştească Epitropie că debitorul său era „pe aceea vreme Raduliot".

Arhim. Theodosie conduce Mânăstirea „Radu Vodă" până în luna mai 1819, când este numit egumen la Mânăstirea Bistriţa din Eparhia Râmnicului, cum rezultă dintr-o notă privind „Cheltuiala domnească, când s-a făcut egumen" (Dosar nr. 718/1833, f. 20).

În timpul egumeniei sale (1819—1821), arhim. Theodosie s-a dovedit un vrednic gospodar, contribuind la restaurarea Mânăstirii. În

Arhimandritul Theodosie Bistriţeanul

acest sens, intervine la marele ban Grigorie Brâncoveanu care finanţează pictarea „de iznoavă" a bisericii, în anul 1820, lucrare realizată de echipa monahului bistriţean Parthenie Zoba. Pisania de atunci, printre altele, precizează că: „S-a zugrăvit... prin osârdia şi cheltuiala domnului pan Grigorie Brâncoveanu şi cu îndemnarea şi silinţa sfinţiei sale părintelui chir Theodosie, arhimandrit şi egumen al acestei sfinte Mânăstiri Bistriţa".

Susţinător convins al ideilor Revoluţiei din 1821, arhim. Theodosie sprijină întreaga activitate a lui Tudor Vladimirescu. Se ştie că, la 18 ianuarie, Tudor pleacă din Bucureşti cu o ceată de arnăuţi, îndreptându-se spre Oltenia; ei ajung la Râmnicu Vâlcea, unde „şi-au potcovit caii", înnoptează la Ocnele Mari, iar la 20 ianuarie trec pe la Bistriţa, către Tg. Jiu. Pandurii fortifică şi aprovizionează mânăstirile Tismana, Strehaia şi Motru. Apoi, în luna februarie — cum aflăm din scrisoarea lui Stan Popovici sibianul, adresată în 2 martie lui Zenovie Pop la Viena — însuşi „slugerul Theodor face vizite mânăstirilor pe marginea ţării despre partea noastră, nu cumva să vie până la Cozia şi Râmnic". În aceeaşi scrisoare, mai citim că: „Astăzi am auzit ca să fi venit şi până la mânăstirile Urez şi Bistriţa". Egumenul Theodosie l-a ajutat să fortifice Mânăstirea, iar Tudor aduce „cereale şi carne sărată şi mori de mână, numite râşniţe, găsite la populaţia din împrejurimi, ca să nu ducă lipsă de făină" în timpul asediului.

După pătrunderea oştilor turceşti în ţară (1 mai 1821), Tudor părăseşte oraşul Bucureşti, intenţionând să organizeze o rezistenţă în mânăstirile fortificate din Oltenia, însă uciderea sa modifică radical mersul evenimentelor.

Mulţi apropiaţi ai lui Tudor Vladimirescu se refugiază în Transilvania; printre ei, se număra şi arhim. Theodosie. El aflase de sfârşitul tragic al conducătorului pandurilor, motiv pentru care evită să intre în legătură directă cu eteriştii lui Ipsilanti. Înainte de a părăsi Mânăstirea, ascunde în mare secret — fapt cunoscut numai de monahul Gligore Stuparu — în Peştera Sfântului Grigorie Decapolitul obiecte preţioase constând din argintării, candele, sfeşnice, veselă, tacâmuri, filigrane turceşti, unelte, precum şi „46 de cărţi latine, greceşti şi franţuzeşti". Însă cele mai valoroase lucruri personale le-a încredinţat spre păstrare starostelui sudiţilor Chesaro-Crăeştii Agenţii Austriece din Craiova, anume Friedrich Drexler; ele erau depozitate „într-o ladă mare şi un cufăr cu biblioteca pecetluită" (Idem, f. 6, 22, 110—111). Numai situaţia sa de sprijinitor al Revoluţiei explică atâta precauţie pentru a-şi ascunde bunurile, întrucât aflase din timp că lucrurile refugiaţilor erau căutate şi sechestrate de autorităţile austriece, pentru aşa-zisele cheltuieli. Despre toate obiectele lăsate spre păstrare în diferite locuri ştiau ierodiaconii Antim şi Chesarie.

După dezastruoasa înfrângere a eteriştilor la Drăgăşani, unii comandanţi, ca Hagi Prodan şi Macedonschi, s-au retras cu restul de panduri în nordul Olteniei, unindu-se cu forţele de rezistenţă rânduite de Tudor sub comanda fratelui său Papa şi a căpitanilor Gârbea şi Haiducu în mânăstirile Tismana, Lainici, Crasna, Polovragi, Hurezi, Bistriţa şi Cozia.

La Bistriţa, lupta a început la 1 iulie şi a durat două zile, Mânăstirea fiind incendiată de turci. O parte dintre arnăuţi s-au refugiat la Arnota unde, unul dintre ei notează în ziua de 20 iulie pe o carte: „Aici am însemnat ca să se ştie că se adunaseră mulţi arnăuţi la sfânta Mânăstire Arnota. Şi mă aflam şi eu. Şi am îndrăznit de am scris. Şi mă rog, cei ce vor citi să mă ierte, că cu mare îndrăzneală am scris", adică i-a trebuit curaj.

Despre dezastrul produs la Bistriţa, aflăm din unele însemnări contemporane; pe o filă a Octoihului tipărit de ierom. Macarie scrie: „În anii de la leat 1821 au fost răzmeriţa lui Tudor, când au venit şi turcii în ţară", iar din Pomelnic aflăm că, un grup de credincioşi, în frunte cu monahul Dionisie, „au acoperit sfânta Mânăstire Bistriţa, fiind arsă în vremea rebelii. 1821, noiembrie 21".

În refugiul său, arhim. Theodosie întâlneşte la Sibiu pe Dimitrie Amira paharnicul, un cunoscut mai vechi, căruia îi încredinţează spre păstrare alte lucruri şi haine, cum adevereşte lista redactată la 7 octombrie 1822. Tot acolo, „s-a socotit cu ucenicul său Călin postelnicelul", dându-i o chitanţă de simbrie în valoare le 1.125 lei, începând din anul 1814 până la zi, dar incluzând şi alte datorii faţă de unii negustori vâlceni, „până se va întoarce de acolo din refugiu".

Pentru acoperirea cheltuielilor, ahim. Theodosie împrumută de la baronul Gheorghe Sachelarie, la Sibiu sau Braşov, suma de 396 taleri cu dobândă de 10% pe an, eliberând o chitanţă în limba greacă. Apoi, însoţit de ierod. Antim, pleacă în Rusia, „pentru ale sale treburi..., pe carele adăstându-l a venit; la leat 1830, am înţeles că la Iaşi fiind... şi-ar fi dat obştescul sfârşit", cum scrie ucenicul său Călin.

Vestea morţii arhimandritului Theodosie o aduce la Mânăstirea Bistriţa ierod. Antim, însoţitorul său.

Cu privire la bunurile egumenului Theodosie, lăsate în custodie lui F. Drexler, acesta relata în anul 1838 că au fost ridicate cu forţa de caimacanul Craiovei Costache Samurcaş, „după încetarea răzvrătirii", motivând că „numitul răposat arhimandrit ar fi fost rebelist, şi asemenea lucruri nu se cuvine a sta la mine" (Idem, f. 111).

Arhim. Theodosie, deşi originar din Grecia, venind în Ţara Românească, a slujit interesele poporului român; cunoştinţele sale tehnice le oferă pentru construirea unei maşini necesare la reglarea cursului Dâmboviţei, în scopul protejării vieţii locuitorilor capitalei, iar egumenia sa de la Mânăstirea Bistriţa o sacrifică, sprijinind lupta de eliberare socială şi naţională condusă de Tudor Vladimirescu.

(Urmare din pag. a 3-a)

Zarand".

A activat chiar din 1861 în „Asociaţiunea Transilvană pentru literatura şi cultura poporului român" (Astra). La câteva adunări generale a rostit remarcabile dizertaţii: *Istoria dreptului român* (Abrud, 1865), *Istoria literaturii italiene* (Alba Iulia, 1866), la aceasta fiind de faţă şi tânărul Mihai Eminescu. Spre sfârşitul vieţii, a fost - cum vom arăta în alte pagini - secretarul II al Astrei.

Apreciat şi dincolo de Carpaţi, deşi era departe de fraţii din vechea Românie, Iosif Hodoş s-a numărat printre membrii fondatori ai viitoarei Academii Române. Prin Decretul „Locotenenţei domneşti" (instituită după abdicarea forţată a lui Al. I. Cuza) din 1/3 aprilie 1866, figura printre primii 14 membri ai noii „Societăţi Literare" din Bucureşti (din partea Maramureşului, ca şi bihoreanul Alexandru Roman), care, de fapt, reprezentau „ţinuturile ungurene", deci Bihorul.

O dată cu el au mai fost numiţi şi alţi ardeleni: Timotei Cipariu, George Bariţiu, Gavriil Munteanu, dar şi bănăţenii Alexandru Mocioni şi Vincenţiu Babeş, bucovineni, basarabeni şi aromâni. La 2/14 iunie 1866 numărul lor s-a completat cu alţi membri, între care şi August Treboniu Laurian.

La 10/22 iulie 1866 s-a instituit un comitet care să se ocupe de primirea primilor membri ai „Societăţii Literare Române" convocaţi la Bucureşti pentru prima sesiune de lucru. La 31 iulie/12 august 1867, cei veniţi din teritoriile intercarpatice au fost întâmpinaţi la intrarea în Bucureşti şi, în numele comitetului, le-a adresat un cuvânt de bun venit Ion Fălcoianu. A răspuns Iosif Hodoş, cu aceste impresionante cuvinte: „Vă salutăm cu iubire, fraţi liberi din România liberă. Suntem fericiţi de a ne afla în mijlocul vostru, unde cuvântul este liber. E frumoasă libertatea voastră. Nu v-o invidiem însă, ci o dorim şi pentru noi. O dorim şi o lucrăm şi o sperăm. Am avut fericirea a fi chemaţi ca, în unire cu domniile voastre, să stabilim unitatea limbei; (dar) unitatea limbei o avem, fraţilor; de la Tisa până la Marea Neagră, toţi românii au aceeaşi limbă, prin urmare n-avem a stabili unitatea limbei, ci numai forma ei, unitatea gramaticii şi dicţionarului. Când vom avea această unitate în expunerea cugetării noastre, vom fi şi mai uniţi în sentimente şi cugete. Libertatea este dreptul tuturor; românul o cere cu binele, o pretinde în numele dreptului şi când i se contestă, o dobândeşte cu mijloacele morale sau materiale, după împrejurări. Bine v-am găsit, fraţilor"! (Enea Hodoş, *O viaţă de luptă...*, Sibiu, 1941, p. 70-71 şi Dr. Dorina N. Rusu, *Istoria Academiei Române în date* (1866-1996), Bucureşti, 1997, p. 21).

Aşadar, Iosif Hodoş este prezent şi la şedinţa de constituire a noii „Societăţi Literare", din august - septembrie 1867, denumită apoi „Societatea Academică Română". La

Vicecomitele şi asesorul Iosif Hodoş

1/13 septembrie 1867, Iosif Hodoş este ales vicepreşedinte al „secţiunii istorice" a Societăţii Academice (preşedinte fiind George Bariţiu). La 13/25 septembrie, membrii Societăţii iau parte la un banchet, cu ocazia împlinirii a 20 de ani de la luptele din Dealul Spirei; a vorbit şi Iosif Hodoş, exprimându-şi speranţa că „va veni şi unitatea fizică a neamului românesc" (Dorina N. Rusu, *op. cit.*, p. 29). În şedinţa din 15/27 septembrie 1868, prezidată de principele Carol, Iosif Hodoş a prezentat o dizertaţie *Despre literatură şi belle-arte*. De notat că în şedinţa din 16/28 septembrie 1868, se face prima alegere de membri ai Societăţii Academice Române, fiind aleşi în unanimitate: Gheorghe Sion (1822-1892), Mihail Kogălniceanu (1817-1891) şi Alexandru Papiu Ilarian (1827-1877). Aşadar, Iosif Hodoş a avut fericirea să devină din nou coleg cu vărul său primar, de data aceasta sub cupola viitoarei Academii Române. În anul următor, la 15/27 septembrie 1869 a avut loc prima şedinţă a secţiunii „istorico-arheologice", când este ales un nou comitet: M. Kogălniceanu preşedinte, G. Bariţiu vicepreşedinte, Al. Papiu Ilarian secretar. În aceeaşi şedinţă a fost ales ca membru corespondent preotul răşinărean Sava Popovici Barcianu (1814-1879). Iar la 7/19 septembrie 1871 era ales, ca membru onorar, mitropolitul Andrei Şaguna.

Din încredinţarea Academiei Române, Iosif Hodoş a tradus din limba latină două din lucrările lui Dimitrie Cantemir, de fapt cele mai însemnate: *Descrierea Moldovei* (tradusă în colaborare cu Alexandru Papiu Ilarian, tipărită la Bucureşti în 1875) şi *Istoria imperiului otoman* (Bucureşti, 1876), amândouă în ortografia etimologică (latinizată), obişnuită în acea vreme. O cinstire deosebită arătată unui ardelean care, la rândul său, prin munca de traducător, îl omagia pe marele umanist moldovean. A colaborat şi la elaborarea *Dicţionarului limbii române*, în trei volume (1871-1876), al lui I.C. Massim şi A. T. Laurian (literele F şi G).

*

În 1876 autorităţile de la Budapesta au desfiinţat comitatul Zarand. Primul vicecomite român din Baia de Criş era pus în disponibilitate, după o muncă de 15 ani. În această situaţie - dramatică pentru o familie cu opt copii -, la invitaţia unor prieteni sibieni, ca Nicolae Popea, Nicolae Cristea, Ilie Măcelariu, Visarion Roman, s-a mutat în Sibiu. La 17/29 aprilie 1876 i se încredinţează postul de „asesor ordinar" (titular) în „senatul şcolar" al Consiliului Arhiepiscopesc, deci un post de consilier cultural, în termenii de azi. Începea ultima etapă din drumul vieţii lui, de abia patru ani. Invitaţia la Sibiu nu trebuie să surprindă, căci era membru în Congresul Naţional Bisericesc al Mitropoliei Ardealului, încă de la început, din 1868, când s-a adoptat „Statutul Organic", dar şi în Sinodul Arhidiecezei Sibiului (Adunarea eparhială), din partea cercului electoral Zarand.

În calitate de „asesor", Iosif Hodoş a fost preocupat mai ales de bunul mers al procesului de învăţământ al celor aproape 800 de şcoli îndrumate de Arhiepiscopia Sibiului, precum şi de Gimnaziile din Braşov şi Brad. A activat într-o perioadă dificilă pentru şcolile noastre „confesionale", când ministrul Cultelor şi Instrucţiunii, Trefort Ágoston iniţiase cunoscuta Lege şcolară 18 din 1879, privind introducerea limbii maghiare ca disciplină obligatorie în toate şcolile „poporale" româneşti. O delegaţie a celor trei eparhii ortodoxe din Transilvania - Sibiu, Arad şi Caransebeş, în frunte cu mitropolitul Miron Romanul, - s-a prezentat în audienţă la împăratul Francisc Iosif I, pentru a protesta împotriva legii. La reîntoarcerea în Sibiu, românii au organizat o adevărată manifestaţie de simpatie. O delegaţie restrânsă a fost primită de mitropolit, în numele căreia a vorbit George Bariţiu, iar seara s-a organizat un „conduct cu torţe", cu 700 de persoane, la Mitropolie, în numele cărora a vorbit Iosif Hodoş. Iată un scurt fragment din cuvântul său: „Deviza noastră a fost, este şi va fi a ne conserva intactă limba şi religiunea, naţiunea şi Biserica noastră în orice împrejurări... Nu vom pierde speranţa. Aici suntem, aici stăm, ca stânca eternă a unui popor pus aici de Dumnezeu! Vom merge pe calea civilizaţiunii, vom cultiva limba noastră, vom propaga cultul religios, vom ţine sus şi tare la patria şi la pământul nostru, ne vom pune la lucru ca elementul român să prindă rădăcină în toate ramurile de viaţă publică, socială, artistică, industrială, comercială, să prindă rădăcină, care să nu o poată zgudui nici vijeliile timpului şi nici eternitatea veacurilor". („Telegraful Român", nr. 16 din 8 februarie 1879, p. 61-62). Ce bine ar fi dacă îndrumătorii de azi ai învăţământului românesc ar fi animaţi de aceleaşi sentimente...

Din nefericire, munca sa atât de intensă şi dezinteresată în slujba neamului său, în speţă a celor două instituţii ale sale, Biserica şi Şcoala, a luat sfârşit prin moartea sa neaşteptată, la 28 noiembrie/9 decembrie 1880. Abia împlinise 51 de ani. Cu puţini ani în urmă trecuseră din această viaţă colegii săi de studii: Simion Bărnuţiu (+ 28 mai 1874) şi Alexandru Papiu Ilarian (+ Sibiu, la 23 octombrie 1877), dar şi „Craiul Munţilor," (+ 10 septembrie 1872 la Baia de Criş, pe când Iosif Hodoş era acolo vicecomite) şi apoi socrul său, fostul prefect al lui Iancu, părintele Simion Balint, trecut la cele veşnice doar cu câteva luni în urmă (+ 16 aprilie 1880).

Iosif Hodoş a fost prohodit în biserica din cartierul Iosefini („din groapă"), la 30 noiembrie (11 decembrie 1880), de un sobor de preoţi, din care făceau parte prietenii săi: arhimandritul-vicar Nicolae Popea, asesorii Zaharia Boiu (care a şi vorbit) şi Ilarion Puşcariu; la mormânt - în cimitirul bisericii - a vorbit George Bariţiu. Înmormântarea s-a făcut cu cheltuiala „Asociaţiunii", care venea astfel în sprijinul unei văduve cu opt copii. Viaţa lui a fost cu adevărat „o viaţă de luptă, suferinţă şi nădejde", aşa cum i-o va caracteriza mai târziu fiul său Enea.

CRISTIAN-BRAȘOV, 14 OCTOMBRIE 2001

Festivalul Coralelor Bisericești din Țara Bârsei

— Ediția a IV-a —

Cum deja se cunoaște, la Cristian-Brașov, se desfășoară din 2 în 2 ani „Festivalul Coralelor Bisericești din Țara Bârsei".

Organizatorul, Parohia Ortodoxă, Primăria, Despărțământul „Bârsa de Sus" al Astrei, Fundația culturală „Nova Civitas" și Școala Cristian, ca și la precedentele ediții, a dedicat a II-a duminică de Brumărel, acestui eveniment cultural, care a început cu Sfânta Liturghie și parastasul, dedicate memoriei foștilor coriști.

La ora 15, în Casa de Cultură din Cristian, a avut loc simpozionul intitulat „100 de ani de la înființarea Societății PSALTUL a cantorilor ortodocși din Transilvania".

Desfășurat într-o sală arhiplină, în care alături de localnici au participat oameni de cultură din Brașov, preoți, cântăreți bisericești și sute de coriști, lucrările au atras atenția asupra rolului pe care cântărețul bisericesc și cântarea în comun le au în tradiția bimilenară a Bisericii Ortodoxe Române.

Simpozionul a fost deschis de prof. Ioan Popa de la „Gazeta de Transilvania", citând emoționat din cotidianul de acum 100 de ani, care semnala înființarea societății la Brașov, în data de 24 iunie 1901, sub președinția d-lui Lazurca Lazureanu.

Mitropolitul Ioan Meținanu a fost numit „potector" iar protopopul Brașovului Vasile Saftu, „cantor" al Societății cantorilor din Transilvania. În continuare, profesor dr. Constantin Catrina, de la Facultatea de muzică din Brașov, a reamintit rolul pe care D. Cunțan l-a avut în uniformizarea cântării de strană din Ardeal. Este subliniată „jertfa materială" pe care cantorii au făcut-o de-a lungul timpului, plata lor fiind, în general, modică. Pr. Nicolae Floroiu, de la Cristian, el însuși produs al unei familii de cântăreți bisericești de tradiție, arată că, în iconomia slujbelor ortodoxe, omul de la strana este la fel de indispensabil ca și preotul de la altar, „Nici preot fără dascăl (citește aici și masa credincioșilor), nici dascăl fără preot". Acest dialog permanent — subliniază vorbitorul — din punct de vedere liturgic, BISERICA: episcopul, reprezentat de preot și credincioșii, reprezentați de cantor.

Fratele pr. N. Floroiu, cântărețul bisericesc Gheorghe Floroiu, a luat cuvântul în numele celor omagiați — cântărețiii bisericești — arătând rolul propriu-zis pe care îl are dascălul în promovarea, uniformizarea cântării în comun, dar și necesitatea momentului, apropierea tinerimii de biserică prin cântarea în comun. Într-o atmosferă de aprobare generală atât față de tema cât și față de aprecierile la adresa rolului cântărețului bisericesc, nu doar de „ajutor" ci chiar de co-liturghisitor, s-a trecut la partea a II-a a programului: Festivalul Coralelor Bisericești din Țara Bârsei.

Pr. N. Floroiu, în calitate de gazdă, menționează că acest festival, intrat deja în tradiția brașoveană, reunește grupări corale bisericești din Brașov și din împrejurimi.

Folosește acest prilej și transmite binecuvântările P.S. Episcop Visarion, față de acest eveniment. „Dacă la precedentele festivaluri — se subliniază la începutul mesajului — au fost prezente 5—6 coruri, iată că la ediția a IV-a nr. lor s-a dublat. Acesta arată justețea promovării unor astfel de acțiuni, dar și necesitatea ca umătoarele ediții să se desfășoare pe parcursul a două zile". Poate că tocmai acest aflux de coruri este marea realizare a acestui festival!

Este amintită prezența la toate edițiile a corurilor bisericești din Brașov — Cetate, Brașov Valea Cetății, Brașovul-Vechi, Brașov Buna-Vestire, din Codlea și Cristian, precum și corul Seminarului Teologic din Brașov. Anul acesta au fost prezente alte grupări corale: din Râșnov, Corala bărbăt. din Sânpetru, cvintetul „Anatoly" din Bran-Centru, Brașov-Tocile, cvartetul din Bran-Predeluț. Așteptăm pe viitor și corurile din Predeal, Purcăreni, Hărman, Dumbrăvița sau alte grupări corale bârsane.

După ce cortina a fost trasă și peste această ediție a festivalului, se impun și unele învățăminte:

— o grijă mai accentuată pentru formarea muzicală și nu numai a cântăreților bisericești.

— aportul Statului și al Bisericii la „onorarea", de multe ori simbolică a indemnizațiilor sau retribuțiilor cantorilor;

— o mai frățească colaborare a „omului din altar" cu „omul de la strană";

— poate, chiar reînființarea „Societății Cantorilor" sub grija Onor. Mitropolii.

Apoi legat de festival:

— menținerea grupărilor existente;

— acolo unde posibilitățile o permit, înființarea corurilor bisericești;

— implicarea preotului întru ridicarea cultural-artistică și morală a credincioșilor;

— cooperarea permanentă cu dirijorul și coriștii;

— familia preotului, ea însăși să facă parte din cor.

Sunt concluzii smulse din gura și inima celor prezenți; asemenea luminițelor aprinse pe cerul nopții care abia se năștea, aceste clipe se vor menține în inimile participanților sau poate se vor transforma în ceea ce Organizatorul festivalului urmărește: ridicarea din punct de vedere cultural și spiritual a celor pe care-i conducem spre „bune limanuri".

De altfel, prin evenimentul petrecut în după-amiaza duminecii de Cuv. Parascheva, la Cristian au fost clipe de vis, pe care le vom repeta „iară și iară".

PARTICIPANT

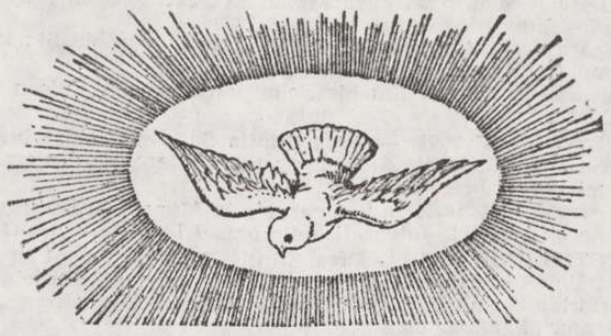

„Îndrăznește, fiică"

(Urmare din pag. a 4-a)

Bineînțeles, existența dialogului presupune un preot în postura să răspundă disponibilităților lor afectiv-religioase.

Mai mult, reprezentantele acestui nou segment socio-profesional feminin, pe cale de a deveni o categorie bine individualizată în societate, greu pot fi atrase de sectanți prin acțiuni caritabile, fiindcă ele nu acceptă, din principiu, caritatea altora, indiferent dacă respectivele femei obțin un salariu modest, de bugetare, ori au un venit confortabil, de om de afaceri. Din contră, ele ar fi poate extrem de potrivite pentru a organiza — să zicem — chete pentru biserică (reparare, construire, terminarea construcției). Cu regret și cu respect trebuie să admit că în comparație cu cei care acum ne bat pe la uși pentru colectare de fonduri, pensionari bine intenționați, apropiați de biserică, dar neconvingători și în imposibilitate de a strânge bani de la niște enoriași din ce în ce mai sărăciți, femeile despre care am vorbit mai sus, prin statutul pe care și l-au creat singure, prin siguranța individuală, cultivată în activitatea cotidiană, ar fi în măsură să găsească sponsori evlavioși și bine intenționați, cu sponsorizări bogate pentru biserică.

Este posibil ca aceste femei să fi venit rar la biserică peste săptămână, dar cu inteligență, ar putea fi determinate să vină mai des. Spre exemplu, datorită faptului că o *femeie manager* își încheie activitatea zilnică în jurul lui șase seara, i se poate spune, aparent în glumă: *vai, doamnă, atunci când plecați dumneavoastră de la serviciu, eu mă întorc la al meu, pentru vecernie!* La auzul acestei afirmații, s-ar putea ca multe dintre ele să-și spună: *măcar acum, la sfârșitul zilei de lucru să mă rog, dacă n-am făcut-o la începutul ei.* Ei bine, dacă preotul, preluând ideea, va spune că, de fapt, ziua liturgică începe din seara zilei precedente, sunt convins că multe dintre aceste *businesswomen* (femei de afaceri) vor intra din ce în ce mai des în biserică la vremea vecerniei, la început doar pentru cinci-zece minute, în drum spre casă, apoi vor rămâne pe toată durata slujbei.

Sectanții — cunoscuți în limbaj popular drept *pocăiți* — nu le-ar putea atrage nici cu vechiul truc pe care îl folosesc de obicei în cazul oamenilor simpli, cărora le arată, în Sf. Evanghelie, că Iisus a spus oamenilor *pocăiți-vă*. Din contră, obișnuite să lupte pentru impunerea propriului punct de vedere în ședințele de *management*, să-și argumenteze eficient și plauzibil contribuțiile personale în cadrul examenelor, referatelor, ulterior în teza de doctorat, să-și susțină opțiunile în calitatea lor de critic ori istoric de artă — să nu uităm că Muzeul Brukenthal din Sibiu este, în primul rând, un muzeu de artă — ele ar reuși să aducă niște contraargumente bine fundamentate din punctul de vedere al ortodoxismului, contraargumente pe care le-au pregătit fie cu preotul paroh, fie ca rezultat al convorbirilor cu acesta.

Legătura cu Biserica se poate face și într-un fel propriu, căci o femeie manager, o femeie director ori șef de secție are la dispoziție nu numai material uman angajat, ci și — teoretic, cel puțin — propria-i bursă a locurilor de muncă. Or, în această situație, va privi la șomeri nu doar sentimental, cu milă și simpatie, ci și eficient, putând să le ofere o șansă, chiar dacă ar fi vorba doar de un singur loc de muncă disponibil. (În context, mi-aduc aminte că, odată, la Berlin, am auzit, într-o comunitate religioasă, următorul apel: *avem o croitoreasă șomeră. Cunoaște cineva un loc de muncă? Are cineva să-i dea de lucru; o haină de reparat, de scurtat?).*

Cred, și o spun cu toată seriozitatea, că o femeie modernă, în sensul curat și elevat, poate să ajute biserica parohială stocând în memoria computerului personal date privind enoriașii, de așa manieră încât în momentul în care unul dintre aceștia împlinește o vârstă frumoasă și respectabilă (60, 70, 75, 80 de ani ori mai mult) să-i poată oferi, prin intermediul preotului care urmează să-l viziteze, un cadou mic și util. Se pot include, bineînțeles, în cadou și sume de bani, dar însoțite de un obiect laic ori religios (să zicem, baston și iconiță), cadou care nu obligă și nici nu umilește. Totul este să nu se uite cuvintele din Sf. Evanghelie *Îndrăznește, fiică...!*

Protos. Dr. IUVENALIE IONAȘCU, SFÂNTA LITURGHIE, REPREZENTARE ICONICĂ A ÎMPĂRĂȚIEI LUI DUMNEZEU, Ed. Anastasia, București, 149 p.

Prețioasa colecție „Comorile Pustiei" a Editurii Anastasia ne provoacă la o lectură spirituală a tensiunii dintre iconomia mântuirii în Hristos și împlinirea sa în Împărăția eshatologică prin reprezentarea iconică a Împărăției lui Dumnezeu din Sfânta Liturghie.

Părintele Iuvenalie își exersează penelul, cu abilitatea de acum cunoscută, oferindu-ne spre analiză dimensiunea eshatologică a Sfintei Liturghii ce devine prin excelență „icoană" a Împărăției Cerurilor.

Autorul face distincție între logica comună în care cauza precede efectul și logica biblică în care efectul se află înaintea cauzei arătând că ceea ce gustăm acum în Sf. Liturghie este efectul a ceea ce va împlini Hristos pentru noi în Împărăția ce va să vină, pentru că Sf. Liturghie e efectul Împărăției viitoare, iar Împărăția e cauza Liturghiei.

Sensul comunitar al Sfinte Liturghii se regăsește în prezența credincioșilor fără de care Biserica nu mai e icoană a Împărăției iar Liturghia n-ar mai avea sens.

Pentru înțelegerea Sfintei Liturghii ca Împărăție a lui Dumnezeu o condiție esențială este receptată de autor în asceză. Prin ea Împărăția lui Dumnezeu coboară în lumea aceasta, primind un caracter excepțional ca trăire cu Hristos și în Hristos. La această trăire omul colaborează prin asceza proprie care pornește de la post spre „curățirea sufletului și a trupului", spre „înfrânarea poftelor" cu „nădejdea învierii" și moștenirea Împărăției. Limbajul autorului ne cucerește prin forța imaginii, făcându-ne să înțelegem mai ușor efectul exorcizant al postului. „Întâlnirea cu Dumnezeu presupune trecerea omului prin pustiu, precum a lui Israel; căci în pustiu trebuie să rămână partea răzvrătită din noi, iar în Canaan să intre ce-i curat, nepătat, transfigurat, ca și „feciorelnicii" din Apocalipsă (14, 4), în Împărăția lui Dumnezeu... Abstinența noastră de la unele mâncăruri e expresie a compasiunii față de cei flămânzi și un act de milostenie: surplusul nostru să fie hrană pentru semenii noștri... foamea trupească devine reprezentativă pentru aceea duhovnicească". Această abordare a postului ne face să înțelegem *cum* și *de ce* în Ortodoxie ascetismul vieții creștine rămâne o condiție mereu constantă.

Primul pas spre acest ascetism este sugerat de autor prin starea de pocăință a omului care conștientizează în sine starea de păcat. Părintele Iuvenalie deschide pentru omul contemporan o înțelegere nouă asupra stării de penitență, ce depășește limitele unui continuu regret pentru păcatele săvârșite, angajându-se într-o puternică dimensiune creativă, activă și înnoitoare, ca perspectivă spre Împărăția Cerurilor. Pocăința — spune autorul — deși se consumă în cea mai profundă și autentică smerenie, nu înseamnă negare de sine, ci afirmare a darului suprem, acela de a fi creatură a lui Dumnezeu și purtători ai chipului Său, destinați să împărățim împreună cu El în împărăția Sa.

Dumnezeu nu sfidează libertatea omului, ci vine și înnoiește firea doar acolo unde e chemat. Chemarea ține de efortul nostru ascetic de a dobândi un trup liturgic, de care vorbește și Olivier Clément.

Autorul accentuează importanța prezenței credincioșilor la Sf. Liturghie a cărei jertfă nesângeroasă ne recapitulează în Hristos, devenind, prin împărtășire, o stare ce se petrece continuu dar nu se consumă niciodată. Realitatea Sf. Liturghii face ca Duminica să fie percepută de creștin ca spațiul în care veșnicia atinge istoria în apropierea Eshatonului, pentru că e Ziua Învierii, în care dimensiunea eshatologică se împletește cu cea pascală în realitatea liturgică a existenței. În Sf. Liturghie, Sf. Euharistie, moartea și Învierea Domnului, istoria Bisericii și venirea a doua a lui Hristos constituie o unică realitate a veșniciei. Prin pâinea și vinul transfigurate, omul nu mai e o „existență spre moarte", ci dobândește o existență spre viața împărătească a Sfintei Treimi, căci prin invocarea Duhului Sfânt harul transfigurator coboară atât peste darurile puse înainte cât și peste poporul ce stă de față. Astfel, părintele Iuvenalie, ne face să înțelegem că problema mântuirii omului nu atârnă de stricăciunea materiei sau a timpului ci de libertatea omului de a împlini prin voință misiunea de a sfinți și transfigura materia și timpul și de a transforma „materiile euharistice" în elemente purtătoare de viață, iar nu de stricăciune și moarte, căci prin demnitatea sa sacerdotală omul împlinește, în Liturghie, comuniunea lucrurilor create cu Dumnezeu. Când slujește Sfânta Liturghie — spune autorul — Biserica mărturisește despre sine în fața lumii: cum este și cum va fi.

Părintele Iuvenalie încearcă să dea răspuns creștinului de azi ce nu mai are o credință stăruitoare capabilă să experieze adversitățile vieții. Explicația intertestamentară a autorului este plină de sens: „Dacă poporul evreu a trebuit să treacă, peste 40 de ani, prin pustiu, suferind lipsuri și moarte, pentru a ajunge în pământul făgăduinței; dacă Hristos Domnul, pentru a se preaslăvi prin înviere, a trecut prin patimă și moarte, și creștinii, pentru a se îndulci de la lumina învierii și de darurile Împărăției lui Dumnezeu, trebuie mai întâi să treacă prin ispitiri, să fie „cernuți ca și grâul". Doar așa vor putea să stea „la masa (lui Hristos) în Împărăția Sa" (Lc. 22, 28—30).

Autorul descoperă starea euharistică în cele două stări existențiale acceptate eclesiologic: căsătoria și monahismul. Prima este chemată să devină ea însăși o liturghie trăită constituind o eclesia domestica, iar monahismul se exprimă plenar în comuniunea mistică de tip euharistic cu Hristos Domnul.

De fapt mesajul în jurul căruia părintele Juvenalie își concentrează întreaga expunere a cărții se poate reduce, emblematic, la o singură frază: „Prezența lui Hristos în inima omului este una liturgică, deci euharistică iar El devine în făptura Sa izvor de înnoire pentru întreaga creație". De această prezență încearcă să ne convingă autorul, îndemnându-ne spre o trăire autentică a actului liturgic. Să-i mulțumim părintelui Ionașcu pentru acest demers exegetico-liturgic, cu nădejdea în „binecuvântarea Domnului peste noi toți, cu al Său har și a Sa iubire de oameni".

Pr. drd.
CRISTIAN MUNTEAN

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Luni, 1 OCTOMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinţia Sa** a asistat la Sf. Liturghie în Capela mitropolitană cu ocazia deschiderii anului şcolar universitar la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu. Cu acest prilej la sfârşitul Sf. Liturghii a rostit un cuvânt de învăţătură şi de îndemn tuturor studenţilor prezenţi.

● **Marţi, 2 OCTOMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinţia Sa** a asistat la şedinţa lucrărilor Consiliului Profesoral al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

● **Miercuri, 3 OCTOMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinţia Sa** a primit o delegaţie de episcopi evanghelici din Germania, însoţiţi de Eminenţa Sa Dr. Christoph Klein, episcopul Episcopiei Evanghelice C.A. Sibiu şi pe Dl. Gunesch, consilierul economic al Episcopiei Evanghelice. A fost de faţă **Prea Sfinţia Sa Visarion Răşinăreanu**, Episcop-Vicar.

● **Sâmbătă, 6 OCTOMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinţia Sa** a primit pe Arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii „Brâncoveau" de la Sâmbăta de Sus.

● **Luni, 8 OCTOMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinţia Sa** s-a întâlnit cu **Înalt Prea Sfinţitul Andrei Andreicuţ**, Arhiepiscop al Alba Iuliei.

● **Marţi, 9 OCTOMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinţia Sa** a primit la Reşedinţă pe P.C. Preot Profesor Dr. Ioan Bria cu soţia, din Geneva.

— A primit pe Dl. Ion Onuc Nemeş, redactor la Ziarul „Tribuna" din Sibiu.

● **Joi, 11 OCTOMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinţia Sa** a primit pe P.C. Pr. Silviu Negruţiu de la Catedrala din Târgu Mureş.

● **Duminică, 14 OCTOMBRIE 2001, — „Sf. Cuv. Paraschiva"**, — asistă la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană. La sfârşitul Sf. Liturghii primeşte Diploma pentru pacea religiilor şi Medalia de aur, înmânate de către D-na Ec. dipl. Ghiulbenghian Marcela din Bucureşti, Preşedinta Asociaţiei pentru Pace a Religiilor din România, şi de către P.C. Pr. Prof. Dr. Alexandru Stan de la Facultatea de Teologie din Bucureşti, secretar general al Asociaţiei.

La sfârşitul Sf. Liturghii înmânează distincţia „Crucea patriarhală" preotului profesor Dr. Mircea Păcurariu, preotului Prof. Dr. Ilie Moldovan, preotului Prof. Dr. Sebastian Şebu Pr. prof. Dr. Vasile Mihoc de la Facultatea de Teologie din Sibiu, protopop pensionar Dănilă Luca şi preotului Mihai Rusu de la Catedrala mitropolitană din Sibiu. A rostit un cuvânt de învăţătură. A oferit o recepţie cu această ocazie la Reşedinţa mitropolitană.

● **Miercuri, 17 OCTOMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinţia Sa** a primit pe Pr. Prof. Drd. Victor Neamţu, Directorul Seminarului Teologic din Braşov.

— A primit pe Arhim. Arsenie Papacioc de la Mânăstirea Techirghiol şi pe Ierom. Dimitrie, duhovnicul Mânăstirii Cârţişoara, prot. Avrig.

● **Joi, 18 OCTOMBRIE 2001,** — A primit pe Pr. Roşca Romul, protopopul Săliştei.

● **Miercuri, 24 OCTOMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinţia Sa**, a primit pe Excelenţa Sa Dl. Peter Adamek, consulul general al Germaniei la Sibiu cu ocazia instalării în funcţie.

● **Miercuri, 31 OCTOMBRIE 2001,** — A primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea Consilierul economic al Arhiepiscopiei Sibiului.

— A primit pe P.C. Preot Simion Săsăujan, consilierul administrativ-bisericesc al Arhiepiscopiei.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN RUPEA
— Post preot spital Rupea — EXAMEN CONCURS
Termen 1—15 decembrie 2001.

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SIBIU
— Parohia ortodoxă română Presaca — la numiri
Perioada de concurs: 1—15 decembrie 2001.

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN MEDIAŞ
— Parohia ortodoxă română Micăsasa — la transferări
Perioada de concurs: 1—15 decembrie 2001.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererea în termen legal la Oficiile Protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Oficiile Protopopeşti ne vor înainta de urgenţă dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor, în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială (domiciliu, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare, nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Vechimea în preoţie trebuie să fie de minim 5 (cinci) ani la transferări.

Nu se primesc dosare din alte Eparhii.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

† **ANTONIE**
Arhiepiscop şi Mitropolit

Pr. SIMION SĂSĂUJAN
Consilier ad-tiv bisericesc

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

● **26 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a participat la vernisajul expoziţiei „Cercetări arheologice în jud. Sibiu" deschis la Muzeul de Istorie din Sibiu.

● **27 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a luat parte la lucrările Comisiei mixte de dialog dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Greco-Catolică din România desfăşurate la Lugoj.

● **29 SEPTEMRBIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitantă din Sibiu.

— A vizitat via mitropoliei de la Sărăcsău.

● **30 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii parohiale din Feldioara, prot. Făgăraş şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. La vremea cuvenită tânărul teolog George-Laurenţiu Bota a fost hirotonit întru diacon iar P.C. Pr. paroh Găitănaru Gheorghe a fost hirotesit sachelar.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **1 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Dejani, prot. Făgăraş cu prilejul zilei hramului rostind cuvânt de învăţătură.

P.C. diacon George-Laurenţiu Bota a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Tohan, prot. Braşov.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Acoperământului Maicii Domnului în Catedrală.

● **3 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a participat la inaugurarea Târgului naţional de carte religioasă din Sibiu, rostind un cuvânt de binecuvântare.

● **4 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a participat la Sibiu la Concertul Corului de protopsalţi ai Catedralei Patriarhale din Bucureşti şi la festivitatea lansării cărţii de predici a P.C. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu.

● **6 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană din Sibiu, hirotonind întru diacon pe teologul Ioan Fusărău.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **7 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" din Râşnov III, protopopiatul Braşov şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. La vremea cuvenită P.C. diacon Ioan Fusărău a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Berivoii Mici, prot. Făgăraş, iar P.C. Preot paroh Mircea Adam a fost hirotesit întru sachelar.

— Seara a slujit şi predicat la Vecernie în parohia Şimon, protopopiatul Braşov (Pr. paroh Ştefan Popica).

— În aceeaşi zi a vizitat bisericile parohiale din Vulcan şi Brancentru.

● **8 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a participat la Facultatea de Teologie din Sibiu la susţinerea tezei de doctorat în teologie a P.C. Preot Cristian Tia.

— Seara a luat parte la inaugurarea la Muzeul Brukenthal a unei expoziţii de artă fotografică din oraşul Landshutt din Germania.

● **9 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a participat la lucrările întâlnirii coordonatorilor eparhiali de Asistenţă Socială din Patriarhia Română, lucrări desfăşurate la Mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● **13 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit slujba Vecerniei şi a Litiei în biserica „Cuvioasa Paraschiva" din Sibiu-Triaj (Pr. paroh Vasile Ghişoiu), rostind cuvânt de învăţătură.

● **14 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană din Sibiu rostind cuvânt de învăţătură.

— Seara a săvârşit vecernia în Catedrală şi Acatistul Cuvioasei Paraschiva.

● **18 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Sf. Ev. Luca" din Sibiu-Maieri cu prilejul hramului rostind cuvânt de învăţătură.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **19 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu, iar seara tot acolo Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului.

● **20 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a participat la Simpozionul organizat de Arhiepiscopia de Alba Iulia cu prilejul împlinirii a 350 de ani de la apariţia Psaltirii lui Simion Ştefan.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **21 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit slujba de sfinţire a noii biserici cu hramul Sf. Treime de la M-rea Orlat, prot. Sălişte şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură.

● **23 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din protopopiatul Sălişte.

● **25 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţa Sa** a participat la Simpozionul organizat de Biblioteca ASTRA din Sibiu, cu prilejul împlinirii a 140 de ani de la întemeierea ei.

● **26 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Tălmaciu, rostind cuvânt de învăţătură creştinească.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Sf. Dimitrie în Catedrală.

● **28 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit slujba de binecuvântare a bisericii „Sf. Arhangheli" din parohia Şeica-Mică, protopopiatul Mediaş şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Preot paroh Dorin Cătinaş a fost hirotesit întru sachelar.

— Seara a slujit şi predicat la Vecernie în parohia Chesler, protopopiatul Mediaş (Pr. paroh Cătălin Langaşi).

Arhidiacon VASILE AVRAM

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● *Hristos în Moldova.* Antologie de documente şi studii privind Mitropolia Moldovei 1401—2001, vol. I, Editura Trinitas, Iaşi, 2001, 431 p.

Lucrarea este tipărită cu binecuvântarea Î.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei.

Este o carte bună, care cuprinde studii de diferiţi autori însemnaţi, făcând din ea o carte valoroasă pentru cultura română. Cuprinde printre altele: *600 de ani de rodire întru fidelitate şi unitate,* de Î.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, apoi printre multe alte studii găsim: *Cuvânt către cetitoriu la „Cartea românească de învăţătură"* — 1643, de smeritul arhiepiscop Varlaam al Moldovei, apoi studii de Justin, Mitropolitul Moldovei, Nicolae Iorga despre: *Tipăriturile româneşti de la Iaşi,* apoi Acad. Răzvan Teodorescu despre: *Implicaţiile balcanice ale începuturilor Mitropoliei Moldovei,* prof. dr. Vasile Drăguţ, apoi Teoctist, Mitropolitul Moldovei şi Sucevei, despre: *Mitropolitul Iacob Putneanul, apărător al „Pravilei Sfinte" şi al „Obiceiului Ţării"*, Acad. Virgil Cândea, apoi un studiu de Antonie Plămădeală, Mitropolitul Transilvaniei: *Transilvăneni în viaţa bisericească şi culturală a Moldovei şi moldoveni în Transilvania,* pr. prof. dr. Mircea Păcurariu scrie despre: *Din trecutul Bisericii româneşti în Basarabia.* Şi mulţi alţii, care fac din carte un monument de cultură ieşeană.

Dumnezeu să-i binecuvânteze pe toţi ostenitorii acestei lucrări dându-le viaţă îndelungată şi bucurii.

★

● Editura Episcopiei Râmnicului publică cartea: *Viaţa Sf. martir Constantin-Vodă Brâncoveanu şi a celor împreună pătimitori cu Dânsul,* de P.S. Gherasim Cristea, episcopul Râmnicului, 200 p.

Cartea se deschide cu un *Cuvânt înainte* al Acad. Virgil Cândea, Membru al Academiei Române. Iată ce spune: „Scopul acestei cărţi este în primul rând duhovnicesc, nu numai ştiinţific sau cultural. Ea vrea să pună în lumină, cu ajutorul mărturiilor de încredere ale trecutului — documente, manuscrise, monumente religioase, cărţi vechi — acea parte din personalitatea şi trăirea marelui domnitor român Constantin Brâncoveanu care l-a învrednicit să slujească Biserica precum puţini suverani creştini ai timpului său, şi care i-a dat puterea să mărturisească pe Hristos până la moartea de mucenic, pentru ca după aproape trei veacuri să fie recunoscut şi trecut de Biserica Ortodoxă Română în rândul sfinţilor".

Este o carte de mare valoare spirituală şi culturală, care pune în lumină şi opera de ctitor a voievodului martir. Ceea ce se poate vedea şi în ctitoria lui refăcută la Mânăstirea Sâmbăta de Sus.

★

● Semnalăm *Revista Transilvania* nr. 4/2001 Sibiu, avându-l director şi redactor şef pe Dl. prof. dr. Mircea Tomuş.

Revista cuprinde a serie de articole extrem de importante. Notăm printre altele din cuprins: pr. prof. Vasile Mihoc scrie despre: Mireni, apoi un studiu despre filozofie şi religie de George Remete, apoi articole de N. Branga, Ioan Opriş, Ioan Mariş. Apoi un eveniment editorial: Lucian Blaga, Selected Poems, Dumitru Ciocoi-Pop, Mircea Ivănescu şi mulţi alţii. Notăm printre alţii pe dl. Mircea Tomuş, care scrie despre I.L. Caragiale şi Mateiu Caragiale: Oglinzi paralele (III), apoi multe alte articole de mari scriitori români, care fac din ea una din cele mai bune reviste româneşti de cultură.

★

● *Psaltirea de la Alba Iulia 1651—2001.* Retipărită cu binecuvântarea Î.P.S. Andrei, Arhiepiscop al Alba-Iuliei, Reîntregirea, 2001, Alba Iulia, 711 p.

E o carte din literatura noastră veche care merită toată atenţia. E una dintre frumoasele noastre moşteniri culturale care vine din Alba Iulia. I s-a dat astfel, prin tiparul nou, o nouă viaţă. Laudă celui ce a făcut acest lucru: Î.P.S. Andrei.

★

● Editura Bizantină din Bucureşti publică cartea: *Părintele Dometie de la Râmeţ,* ediţie îngrijită de Costion Nicolescu, 2001, Bucureşti, 255 p.

Dometie mi-a fost bun prieten. Ceea ce nu se spune în cartea aceasta este că eu îndată după terminarea facultăţii la Cluj, am plecat la Prislop. I-am scris câteva rânduri lui Stelian la Bucureşti: Ce faci? Nu vii la Prislop, că eu mă voi călugări aici. Stelian tocmai terminase şi el facultatea. M-am trezit cu el la Mânăstirea Prislop peste câteva zile. Aşa se face că ne-am călugărit amândoi, acolo, şi apoi am rămas legaţi pe viaţă. Aceasta se întâmpla în toamna anului 1949, la 14 septembrie, ziua Sfintei Cruci. După aceea eu am plecat de la M. Prislop, fiind urmărit. Dar am păstrat cu părintele Dometie cele mai bune legături până a murit. Îmi aduc aminte cum prin 1972 a venit la Bucureşti la mine. Apoi a dat examen de doctorat la teologie. A reuşit. Iar mai apoi a venit întâmplarea morţii sale pe neaşteptate. Dumnezeu să-l odihnească în pace. A fost suflet mare. A întemeiat obştea de maici de la Râmeţ şi se odihneşte acolo păstrat în amintirea maicilor pe care le-a păstorit.

Mă bucură enorm cartea scrisă despre el. Îl voi păstra de-a pururi în rugăciunile mele, aşa cum am făcut-o şi până acum.

ANTONIE P.

(Urmare din pag. a 5-a)

A doua întrunire...

ecumenice a unor cursuri intensive de învăţare a limbilor sunt prea mari, în raport cu posibilităţile, există alternativa ca astfel de cursuri să se organizeze, cu spese mai mici, chiar în locurile de unde ar proveni cei interesaţi de astfel de cursuri.

Educaţiei ecumenice trebuie să i se acorde atenţie chiar din familie. În acest sens, nu poate fi neglijat aportul pe care îl pot aduce femeile la formarea ecumenică a membrilor Bisericilor şi comunităţilor umane.

Educaţie ecumenică înseamnă şi preocuparea pentru ajutorarea şi integrarea socială a handicapaţilor, a defavorizaţilor sorţii, a bolnavilor de SIDA, a copiilor abandonaţi, a tuturor celor care suferă de pe urma nedreptăţilor sociale, a prigoanei politice sau a calamităţilor.

Dialogul interreligios trebuie înţeles ca făcând parte integrantă din programul de formare ecumenică. Asupra acestui lucru s-a atras atenţia în contextul gravelor atentate din America, când, inevitabil, s-a vehiculat ideea intoleranţei şi extremismului sau fundamentalismului.

Pe toată perioada desfăşurării lucrărilor Comisiei, participanţii aparţinând diferitelor confesiuni au făcut experienţa rugăciunii împreună şi au schimbat informaţii privind situaţia învăţământului teologic şi religios, în general, în Bisericile şi ţările de unde proveneau.

Într-una din zile s-a organizat o vizită la sediul Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Geneva şi au avut loc întâlniri cu unii dintre membrii staffului acestui organism.

De remarcat absenţa de la lucrări a membrilor Comisiei, din America, fiind împiedicaţi să sosească la timp ca urmare a disfuncţionalităţilor cauzate de atacurile teroriste din 11 septembrie.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; P.S. Visarion Răşinăreanu - episcop-vicar, — vicepreşedinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — readactor responsabil; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2,11.1.-61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
15 noiembrie
şi
1 decembrie
Nr. 43—46
2001

„Fericiţi cei milostivi"

Ne-a învrednicit Dumnezeu ca în această perioadă de post şi rugăciune să sărbătorim şi în acest an praznicul Sf. Ierarh Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei, făcătorul de minuni. Ziua Sf. Nicolae aduce în suflet un sentiment de iubire, de compătimire şi de dăruire faţă de cei bolnavi şi lipsiţi, faţă de cei săraci şi cu familii numeroase, faţă de cei loviţi de nenorociri şi de rele întâmplări.

Sf. Ierarh Nicolae a rămas în conştiinţa întregii creştinătăţi ca o plidă vie de milostenie, de într-ajutorare şi de iubire sfântă faţă de cei singuri şi sărmani, faţă de toţi cei care au într-un fel sau altul nevoie de ajutor şi sprijin.

Trăitor în veacul de aur al erei creştine, Sf. Ierarh Nicolae, prin întreaga sa activitate ca păstor duhovnicesc s-a făcut *„tuturor toate"*, după cuvântul apostolului, devenind, aşa cum îl numeşte troparul său *„Îndreptător credinţei şi chip blândeţelor, învăţător înfrânării, adevărul lucrurilor"*, câştigând prin *„smerenie cele înalte"* şi prin *„sărăcie cele bogate"*.

Sf. Ierarh Nicolae a rămas în conştiinţa creştinătăţii ca un miluitor al celor săraci şi al celor aflaţi în nevoi, motiv pentru care

icoana şi numele său sunt iubite şi venerate de creştinii din lumea întreagă, şi mai ales de către românii ortodocşi.

Milostenia ca faptă bună este singurul mijloc prin care şi noi, asemenea Sf. Nicolae, putem veni în ajutorul semenilor noştri aflaţi în nevoi. Făcând bine aproapelui nostru, de fapt nouă înşine ne facem bine, după cuvântul Scripturii care grăieşte prin gura înţeleptului Solomon *„Cine pe sărac ajută, pe Dumnezeu împrumută"* (Proverbe 19, 17), sau cum spune o veche vorbă din bătrâni *„Cine dă lui îşi dă"*.

Înţeleptul Tobie din Vechiul Testament ne îndeamnă pe toţi zicându-ne: *„Dă milostenie din averea ta şi să n-aibă părere de rău ochiul tău când vei face milostenie. De la nici un sărac să nu-ţi întorci faţa ta şi atunci nici de la tine nu se va întoarce faţa lui Dumnezeu. Când ai mult, dă mai mult, dacă ai puţin, dă mai puţin, dar nu pregeta să faci milostenie şi-ţi vei aduna prin aceasta, vistierie bogată pentru zilele grele, că milostenia izbăveşte de la moarte şi nu te lasă să te pogori în întuneric. În faţa Celui Preaînalt, milostenia este un dar pentru toţi cei care o fac"* (Tobit IV, 7—11).

În Predica de pe Munte, Mântuitorul Hristos, între cele 9 fericiri, rosteşte şi cuvintele: *„Fericiţi cei mi-*

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE
Arhiepiscop al Sibiului
şi
Mitropolit al Ardealului

Biserica şi Marea Unire

În anul 1914, cu prilejul hramului mânăstirii Neamţ din Moldova, episcopul Nicodim Munteanu, viitor patriarh între anii 1939—1948, adresa acest mesaj de inimă miilor de pelerini sosiţi la mânăstire: „De sute de ani veniţi la această mânăstire ca să vă întăriţi în credinţa ortodoxă şi în dragostea de neam. Dar ca să pătrundeţi până aici, acei din provinciile subjugate a trebuit să treceţi graniţele cu multă frică şi cu mari greutăţi. Ţineţi minte însă un lucru: nu va trece mult şi aceste blestemate hotare care ne frâng trupul nostru naţional vor cădea - şi hotărât că vor cădea - şi atunci vom alcătui o apă şi un pământ . . . Duceţi vestea aceasta în părţile voastre şi vestiţi tuturor că se apropie ziua mântuirii şi unirii întregului neam".

Probabil că nimeni dintre ascultători nu ar fi bănuit că aceste cuvinte se vor împlini atât de curând. Abia patru ani au trebuit să mai treacă, şi într-adevăr toţi românii, de la Nistru până la Tisa, au fost adunaţi într-un singur stat, alcătuind „o apă şi un pământ". La realizarea acestei unităţi statale, Biserica şi-a adus un aport decisiv. Cu toate că în istoria noastră nu a existat o unitate politică, totuşi naţiunea română a cunoscut o unitate de limbă, de credinţă şi cultură, toţi aceştia fiind factori esenţiali în pregătirea unirilor politice din 1859 şi mai apoi din 1918. Iar Biserica a fost singura instituţie din Evul Mediu care a ţinut trează această unitate de limbă, cultură şi credinţă.

Abia la câteva decenii după recunoaşterea Mitropoliei Ungrovlahiei, titularii ei au primit calitatea de „exarhi ai Plaiurilor", adică de reprezentanţi ai Patriarhiei ecumenice de la Constantinopol pentru teritoriile intracarpatice aflate sub stăpânire străină şi catolică. Datorită acestui fapt, mitropoliţii Transilvaniei au fost hirotoniţi, până în anul 1698, de mitropoliţii de la Argeş, iar apoi Târgovişte şi Bucureşti. Pe de altă parte, episcopii de Vad depindeau de Mitropolia Moldovei, din această cauză ei fiind hirotoniţi la Iaşi (ca, de altfel, şi episcopii Maramureşului). Au existat însă şi cazuri în care români ardeleni au ajuns pe scaunele episcopale în cele două ţări româneşti vecine. Amintim în acest sens pe episcopii Pahomie de la Roman, Misail de la Buzău, mitropolitul Iacob Stamati de la Iaşi (toţi din secolul al XVIII-lea) şi episcopii Filotei şi Dionisie Romano de la Buzău (în secolul al XIX-lea).

În acelaşi timp, în mânăstirile din Ţara Românească şi Moldova au trăit mii de călugări şi călugăriţe de dincoace de munţi, mai ales după ce generalul austriac Bukow a distrus mânăstirile şi schiturile ortodoxe din Ardeal. Mulţi monahi transilvăneni au ctitorit schituri şi mânăstiri la sud şi răsărit de Carpaţi: Pocrov în Moldova, Suzana şi Cheia pe Valea Teleajenului, Predeal pe Valea Prahovei, Stânişoara pe Valea Oltului,

(Continuare în pag. a 4-a)

Asist. Drd. PAUL BRUSANOWSKI

Întâi pomeneşte, Doamne!

Î.P.S. Mitropolit Antonie la 75 de ani

Facultatea de Teologie „Andrei Saguna" trăieşte cu emoţie evenimentul împlinirii vârstei venerabile de 75 de ani de către Î.P.S. Arhiepiscop şi Mitropolit Antonie.

Personalitate de mare prestigiu a teologiei, culturii şi ecumenismului, *Înalt Prea Sfinţitul Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ* s-a născut în deceniul al treilea al ultimului secol al mileniului II (1926), în Basarabia, acea parte de ţară care se mai află încă separată de restul pământului românesc.

Studiile secundare le-a început la Seminarul teologic „Gavriil Bănulescu - Bodoni" din Chişinău, şi le-a terminat, în 1945, la Seminarul „Nifon Mitropolitul", din Bucureşti ca urmare a refugiului familiei Înalt Prea Sfinţiei Sale din calea trupelor de ocupaţie sovietice. În acelaşi an s-a înscris la Facultatea de Teologie a Universităţii din Bucureşti, audiind în paralel şi cursuri la Facultatea de Litere şi Filozofie. Dar precum a fost nevoit să peregrineze în timpul anilor de şcoală la seminar, tot aşa i-a fost dat să se întâmple şi în timpul studiilor universitare, pentru că după terminarea anului III, fiind implicat în organizaţiile studenţeşti anticomuniste, a fost pus sub

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. Prof. Dr.
DUMITRU ABRUDAN

Păstor al Bisericii la răscruce de vremuri*

Prea Fercirea Voastră,
Înalt Prea Sfinţite Părinte
Mitropolit NECTARIE,
delegat al Patriarhului Ecumenic,
Înalt Prea Sfinţiile şi Prea Sfinţiile Voastre,
Membri ai Sfântului Sinod,
Domnule Preşedinte al Camerei Deputaţilor,
Domnule Consilier Prezidenţial,
Domnule Secretar de Stat pentru Culte,
Prea Cuvioşi şi Prea Cucernici Părinţi,
Iubiţi credincioşi şi credincioase,

Sărbătoarea Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST este sărbătoarea întregii Biserici, pentru că, aşa cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur, *„când se încoronează capul, se cinsteşte întreg corpul"*. Sărbătoarea aceasta este o sărbătoare în care mulţumim lui Dumnezeu pentru binefacerile revărsate asupra Bisericii Sale din România.

Prea Fericitul Părinte Teoctist împlineşte astăzi 15 ani de slujire arhierească în treapta de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Trei din aceşti 15 ani, primii trei ani au fost ani de păstorire în timpul dictaturii comuniste. Erau anii încrâncenatei dictaturi care s-au sfârşit prin revoluţia eliberatoare, dar sângeroasă, din decembrie 1989. Următorii 12 ani, deci până astăzi, au fost anii libertăţii învolburate, anii unei libertăţi specifice perioadei de tranziţie de la un regim totalitar la un regim politic pluralist. Aceşti ani, cei doisprezece, au fost ani de reînnoire, de regândire şi de redefinire a misiunii Bisericii în societatea nouă. Aceşti ani sunt anii în care Biserica a fost când judecată, când ajutată. Anii în care Biserica şi-a redobândit rolul ei tradiţional în societate şi, în acelaşi timp,

(Continuare în pag a 2-a)

* Cuvântul **Înalt Prea Sfinţitului Daniel**, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, la festivitatea sărbătoririi Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST cu prilejul împlinirii a 15 ani de slujire patriarhală - 16 noiembrie 2001.

P.F. Părinte Patriarh Teoctist

— 15 ani de patriarhat —

S-au împlinit în ziua de 16 noiembrie a acestui an, 15 ani de când în prezenţa autorităţilor de stat, a reprezentanţilor Bisericilor Ortodoxe şi ai altor confesiuni creştine, a membrilor Sf. Sinod a avut loc întronizarea P.F. Patriarh Teoctist ca cel de al V-lea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Au trecut 15 ani de la acea zi memorabilă ce se înscrie ca o piatră de hotar în istoria modernă a Bisericii noastre, o zi ce a însemnat un reviriment în viaţa de credinţă şi har a clerului şi credincioşilor români ortodocşi de pe aceste binecuvântate plaiuri.

Cei 15 ani de patriarhat ai Prea Fericitului Părinte Teoctist se constituie în tot atâtea trepte în drumul cel nou al Bisericii străbune întru slujirea lui Dumnezeu şi a oamenilor, întru călăuzirea turmei celei cuvântătoare spre zările Împărăţiei celei veşnice.

Cei 15 ani de patriarhat au fost totodată ani de acţiune şi de luptă întru apărarea identităţii Bisericii şi a clerului ei, ani de afirmare a valorilor spirituale şi materiale ale acesteia şi totodată ani de împliniri pe plan intern şi extern în cadrul ecumenismului practic şi teologic. Să nu uităm că din aceşti ani, trei la număr au fost petrecuţi în epoca de cruntă teroare a dictaturii ateiste care urmărea restrângerea sau chiar anihilarea acţiunii Bisericii în rândul maselor.

Este meritul nepieritor al patriarhului Teoctist şi al celorlalţi membri ai Sf. Sinod care au ştiut să conducă corabia Bisericii printre valurile dezlănţuite de furtună şi să facă în aşa fel ca Biserica să-şi îndeplinească misiunea ei în mijlocul credincioşilor.

Cei trei ani de început ai păstoririi patriarhului Teoctist au fost ani de umilinţe, de lacrimi şi de rugăciuni fierbinţi către Dumnezeu pentru salvarea Bisericii şi a poporului de asuprirea nedreaptă a dictaturii.

Puţini sunt cei care cunosc şi ar trebui cunoscut de către toţi curajul şi demnitatea patriarhului Teoctist

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar Sibiu

SFÂNTUL SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Cuvânt Pastoral

PREA IUBITULUI CLER, CINULUI MONAHAL
ŞI DREPT MĂRITORILOR CREŞTINI DIN CUPRINSUL
PATRIARHIEI ROMÂNE,
HAR, MILĂ ŞI PACE DE LA DUMNEZEU-TATĂL,
IAR DE LA NOI ARHIEREŞTI BINECUVÂNTĂRI

Iubiţii noştri fii duhovniceşti,

Printre ucenicii Sfântului Ioan Botezătorul se număra şi Andrei, fiul pescarului Iona. Alături de el se afla şi un al doilea, care nu putea fi altul decât cel ce avea să devină Sfântul Ioan Evanghelistul.

Aceştia doi erau de faţă când Domnul Iisus a venit la Iordan pentru botez şi când Botezătorul L-a arătat mulţimii prin cuvintele: *„Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii!"* (Ioan 1, 29). De îndată ce au văzut şi au auzit acestea, ei L-au urmat pe Iisus.

La rândul său, Andrei s-a dus la Petru, fratele său, şi i-a spus vestea cea bună: *„Noi L-am aflat pe Mesia - ce se tâlcuieşte: Hristos!"* (Ioan 1, 41). Şi l-a luat de mână, a mers cu el la Iisus şi i l-a înfăţişat; în acest fel, Petru a devenit şi el apostol.

Aşadar, pe de o parte, Sfântul Andrei este cel dintâi chemat de Dumnezeu la slujba apostolatului; pe de altă parte, el este primul care L-a mărturisit prin descoperire dumnezeiască, a cunoscut şi a adeverit că Iisus este Hristosul, adică Mântuitorul lumii. Mărturia lui va deveni piatră de temelie a credinţei creştine.

(Continuare în pag. a 3-a)

PREŞEDINTELE SFÂNTULUI SINOD

† TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
MITROPOLIT AL MUNTENIEI ŞI DOBROGEI
ŞI ARHIEPISCOP AL BUCUREŞTILOR

La Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" a Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, o nouă teză de doctorat în teologie:

„Exegeza (teologia) religiei în misiologia contemporană occidentală" (Interpretation (theology) of religion in contemporary Western Missionary)

Lucrarea aparţine părintelui Tia Cristian, licenţiat al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu (promoţia 1996) şi a cursurilor de doctorat (specializarea „Teologie Dogmatică şi Fundamentală), sub coordonarea ştiinţifică a părintelui Prof. Univ. Dr. Ion Bria de la Geneva.

Susţinerea oficială a tezei a avut loc în şedinţa publică din data de 8 octombrie 2001, din comisie făcând parte: 1. Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii de Teologie, în calitate de preşedinte al comisiei; 2. Pr. Prof. Univ. Dr. Ion Bria de la Geneva, conducătorul ştiinţific al lucrării; 3. Pr. Prof. Univ. Dr. Ilie Moldovan, referent de specialitate din cadrul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu; 4. Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan Ică, referent ştiinţific din cadrul Universităţii „Babeş Bolyai" din Cluj-Napoca; 5. Î.P.S. Arhiepiscop Conf. Univ. Dr. Andrei Andreicuţ, referent ştiinţific de la Universitatea „1 Decembrie" Alba Iulia.

Scopul lucrării declarat de autor la începutul expunerii a fost acela de a *identifica noi căi de misiune* şi de *a extrage din experienţa occidentală principii şi sinteze misiologice* valabile şi pentru lumea est-europeană post-ideologică. Cercetarea se bazează pe documente pastorale bisericeşti, pe studii de referinţă din teologia occidentală, pe comentarii şi statistici directe, triate cu rigoarea ştiinţifică ce se impune şi care sunt expuse într-un limbaj accesibil, purificat de orice agresivitate.

Evidente sunt *două dimensiuni* ale lucrării: *cea ecumenică şi cea interdisciplinară.* Cea ecumenică, deoarece experienţa Bisericii Catolice din Occident are — în opinia autorului — valoare de referinţă pentru alte contexte. Experienţa nu este transferabilă în mod mecanic, dar ea prezintă interes pentru orice comparaţie ecumenică. Angajată în „noua evanghelizare a Europei", în „ritorno del sacro" — întoarcerea religiosului în Europa occidentală, dar mai ales în „Programul cultural orientat în sens creştin" (iniţiat de Cardinalul Ruini), *Biserica Catolică din Italia are o nouă strategie misionară.* Concluzia trasă de autor pentru contextul din România este că se impune o acţiune misionară prin pastoraţie, prin cultură, prin spiritualitate, cult şi educaţie, prin diaconie. Cealaltă dimensiune a cercetării, interdisciplinară, se observă în faptul că *autorul conexează diverse discipline şi domenii (antropologia, sociologia, istoria şi filosofia religiei) care concură la faptul misionar.* În ultimele decenii, misiologia a fost studiată aproape exclusiv în raport cu ecleziologia, deoarece doctrina despre natura şi scopul Bisericii *(De Ecclesia)* are implicaţii misiologice evidente. În lucrarea ce o avem în obiectiv se identifică o origine a misiologiei în teologia fundamentală, mai precis în teologia religiei. Această abordare dă acces la fundamentul teologic al misiunii, căci misiunea Bisericii, dincolo de comandamentele biblice explicite, are o raţiune teologică: adică *oikonomia* lui Dumnezeu care se exprimă în aceste comandamente. E vorba de *„recapitularea" tuturor în Hristos* (care devine principiu misionar), de planul divin de a reuni pe toţi în El, căci toţi şi toate poartă chipul şi asemănarea Lui, în forma luată de Iisus Hristos. În acest fel, *misiologia contemporană arată explicit ce cred Bisericile despre Dumnezeu, ce imagine a lui Dumnezeu comunică în predica şi cultul lor, care este locul religiei în cultura contemporană.*

Lucrarea se împarte în trei mari părţi. Prima parte se intitulează: *Mutaţii misiologice: cazul Bisericii Catolice din Italia.* Cap. 1. Ritorno del sacro — consecinţele acesteia pentru misiunea creştină. Poziţia critică a Bisericii Catolice din Italia; În *Anexă: Teorii despre secularizare: Aventura ideologică a conceptului de „secularizare"; Secularizarea ca „desacralizare" (S.S. Acquaviva); Secularizarea ca pierdere a plauzibilităţii religiei (P.L. Berger); Secularizarea ca periferizare a religiei într-o societate tot mai raţionalizată (B.R. Wilson); Secularizarea ca „subiectivizare a credinţelor" (Thomas Luckmann);* Cap. 2: Noile mişcări religioase. Atitudinea Bisericii Catolice din Italia; Cap. 3: Evanghelizare şi inculturaţie în Biserica Italiană contemporană. Proiectul cultural orientat în sens creştin; 3.1. Elemente de fizionomie şi ontologie a culturii; 3.2. Credinţa: realitate culturală; 3.3. Pluralism sau relativism cultural. Criza culturii europene; 3.4. Biserica şi sfidările pluralismului cultural; 3.5. Sfârşitul eurocentrismului cultural; 3.6. Raportul „Biserică-Cultură" în doctrina romano-catolică contemporană; Concluzie: Misiologia pastorală/pastorala misionară. „Principii de lucru" în context românesc inspirate din realităţile occidentale.

Partea a II-a se intitulează *Teologia Fundamentală (teologia religiei) şi misiologia contemporană. Universalismul creştin în era pluralismului religios,* cu-

(Continuare în pag. a 4-a)

PARTICIPANT

„Fericiţi cei milostivi"

(Urmare din pag. 1)

lostivi că aceia se vor milui" (Matei 5, 7), chemându-ne şi pe noi cei de astăzi, să ne numărăm între aceştia, iar Sf. Apostol Pavel le scrie Corintenilor îndemnându-i ca să dea din puţinul pe care-l au celor care au şi mai puţin.

Sf. Ioan Gură de Aur ne învaţă zicând: *„dacă lipsesc faptele, numele de creştin nu foloseşte la nimic. Nu vă cer să înviaţi morţi, nici să vindecaţi leproşi prin credinţa voastră, ci vă cer să arătaţi un semn mai mare decât aceste lucruri, anume dragostea. Iar măsura dragostei este milostenia".* Şi tot el spune: *„Să nu fugim de cel sărac, căci acesta ne împlineşte o mare nevoie, el stă înaintea noastră în ziua judecăţii şi ne va izbăvi de focul cel veşnic".*

Ne îndreptăm şi în acest an cu acest Apel de suflet către toţi credincioşii din Arhiepiscopia Sibiului în vederea constituirii noului Fond Filantropic Eparhial pe anul 2002.

Fondurile strânse vor fi folosite ca şi până acum pentru alinarea suferinţelor de tot felul ale fraţilor noştri aflaţi în nevoi.

Avem pildă de milostenie şi de iubire pe Mântuitorul Hristos, Cel care s-a aplecat asupra suferinţei omeneşti *„tămăduind toată boala şi toată neputinţa din popor"* şi mângâind pe toţi cei oropsiţi.

El însuşi ne-a arătat că la Ziua judecăţii va trebui să dăm răspuns bun şi de felul cum am ajutat într-un fel sau altul pe cei săraci şi bolnavi, pe cei aflaţi în închisoare sau pe cei străini, zicându-ne că *„Întrucât aţi făcut unuia dintr-aceşti fraţi ai Mei prea mici, Mie Mi-aţi făcut" (Matei 24, 40).*

Avem datoria sfântă de a fi milostivi şi de a sta în ajutorul celor care au nevoie de sprijinul nostru material sau moral. Şi aceasta este poruncă descoperită nouă de însuşi dumnezeiescul nostru învăţător Mântuitorul Iisus Hristos, Cel care din iubire pentru noi oamenii s-a întrupat spre a noastră mântuire.

Avem nădejdea că şi în acest an, la fel ca şi în cel precedent, Dvs. veţi răspunde cu generozitate Apelului nostru pentru constituirea Fondului Filantropic Eparhial. În anul acesta, din fondul anterior au fost ajutaţi financiar sute de familii şi persoane nevoiaşe, săraci, handicapaţi, case de copii, oameni bolnavi, azile de bătrâni, studenţi şi elevi din familiile cu mulţi copii, iar cu prilejul marilor sărbători creştine: Crăciunul şi Sf. Paşti, au fost distribuite ajutoare în bani în valoare de peste 100 milioane de lei. Astăzi când Biserica noastră strămoşească este chemată la o slujire a oamenilor, şi în primul rând la o susţinută activitate filantropică şi misionară, obolul Dvs. dat din inimă, după cuvântul Scripturii, se va constitui într-un mijloc eficace pentru ca Biserica să-şi îndeplinească aşa cum se cuvine menirea ei pe acest pământ.

Bunul Dumnezeu să vă răsplătească tuturor jertfa făcută în numele iubirii creştine şi să Vă dăruiască Dvs. şi familiilor Dvs. sănătate, pace, bună înţelegere, belşug şi toate darurile Sale cele cereşti.

Tuturor credincioşilor din Arhiepiscopia Sibiului Vă fac urări de sănătate şi de a avea numai bucurii în viaţă. Dumnezeu *„cel milostiv şi de oameni iubitor"*, să Vă dăruiască sănătate şi mântuire, iar mila şi bunăvoinţa Lui să fie cu noi cu toţi. AMIN.

P.F. Părinte Patriarh Teoctist

(Urmare din pag. 1)

care vreme de doi ani de zile s-a împotrivit şi s-a luptat din răsputeri împotriva planului diabolic de mutare a Patriarhiei şi a Catedralei patriarhale de pe locul ei dintotdeauna, din Dealul Mitropoliei.

În epoca aceea numele Bisericii şi al Întâistătătorului ei au fost cunoscute şi peste hotare prin acţiuni ecumenice şi culturale. Să amintim aici retipărirea monumentalei Biblii a lui Şerban Cantacuzino în 1988, lansată chiar în Academia Română după multe oprelişti, vizita Prea Fericirii Sale la Roma şi întâlnirea cu suveranul pontif în ciuda interdicţiei dictatorului, vizitele din India, Armenia, Austria şi Grecia, care au făcut canoscută Biserica noastră peste fruntariile ţării.

După Revoluţia din 1989, lacrimile s-au prefăcut în bucurie iar pentru Biserica noastră a început o nouă epocă, care a fost însă destul de grea şi de anevoioasă.

Călăuzită de Sf. Duh şi îndrumată de Prea Fericirea Sa, Biserica a luptat pentru redobândirea poziţiei şi rolului său în societatea românească, rol avut până în anul 1948.

Este meritul patriarhului Teoctist care a reuşit să imprime un nou suflu în viaţa Bisericii, care a izbutit să impună nu cu puţine eforturi reintroducerea religiei ca disciplină obligatorie în şcoală, organizarea asistenţei religioase în penitenciare, spitale, aşezăminte sociale, în armată, a operei filantropice etc.

Prin grija Prea Fericirii Sale s-a mărit numărul eparhiilor, fie prin reactivarea celor desfiinţate, fie prin înfiinţarea altora noi, în ţară sau peste hotare. În Sf. Sinod au fost aleşi mulţi ierarhi tineri, au fost înfiinţate noi sectoare în cadrul Administraţiei patriarhale şi o atenţie deosebită a fost acordată învăţământului teologic prin înfiinţarea de noi facultăţi şi seminarii teologice.

Nu trebuie să uităm apoi deschiderea ecumenică de excepţie a Bisericii noastre concretizată prin vizita S. Sale papa Ioan Paul al II-lea în ţara noastră în luna mai a anului 1998, şi a altor Întâistătători ai Bisericilor Ortodoxe sau ai altor Biserici creştine. La acestea adăugându-se şi vizitele făcute de Prea Fericirea Sa la Bisericile Ortodoxe surori sau la alte Biserici şi confesiuni creştine.

Toate acestea ne îndreptăţesc să afirmăm că cei 15 ani de păstorire ai patriarhului Teoctist au constituit ani de glorie şi de afirmare a conştiinţei şi vocaţiei Bisericii noastre străbune, ani de apărare a valorilor morale, ani de izbândă şi de muncă sfântă la altarul Bisericii şi al Patriei.

Acum la ceas aniversar rugăm pe Dumnezeu să reverse harul şi binecuvântarea Sa asupra Bisericii Ortodoxe Române, a Întâistătătorului ei Prea Fericitul Părinte Teoctist, căruia îi adresăm din inimă tradiţionala şi creştinească urare: *Întru mulţi şi fericiţi ani!*

Păstor al Bisericii la răscruce de vremuri

(Urmare din pag. 1)

şi-a intensificat şi diversificat misiunea sa.

Prea Fericirea Voastră, împreună cu Sfântul Sinod, aţi păstorit în aceşti ani Biserica Mântuitorului Hristos din ţara noastră într-o societate în schimbare şi înnoire, cu şanse noi şi cu probleme noi. În aceşti ani aţi simţit împreună cu Sfântul Sinod, cu întreg clerul şi cu poporul credincios, puterea Duhului Sfânt sau puterea Învierii care vine din jertfă. Cine trece prin jertfă cu speranţa în Dumnezeu simte şi bucuria şi puterea Învierii, căci germenele Învierii este ascuns în Cruce, iar puterea Crucii se arată în Înviere. Aceşti ani, deci, de mare lucrare a Duhului Sfânt în Biserica Ortodoxă Română, sunt anii pe care i-aţi binecuvântat Prea Fericirea Voastră cu înţelepciune şi fidelitate pentru Biserică, dar şi cu multă deschidere spre societatea românească şi spre problemele lumii contemporane.

În aceşti ani, cu ajutorul lui Dumnezeu, pentru care am mulţumit astăzi, s-a înmulţit numărul eparhiilor din ţară şi străinătate, s-au înfiinţat sute de parohii noi, sute de mânăstiri şi schituri noi, zeci de şcoli de teologie; a fost reintrodusă Religia în şcolile de Stat şi a fost integrată reţeaua de învăţământ teologic în învăţământul de Stat. Sute de biserici noi au început să fie construite, deşi criza economică este foarte mare. Sunt puţine Biserici din lume, din cele care au fost mărturisitoare în timpul regimului comunist, care au reuşit într-un timp atât de scurt să-şi regăsească locul în inima spirituală a societăţii de azi, aşa cum a făcut-o Biserica Ortodoxă Română sub păstorirea Prea Fericirii Voastre, împreună cu Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

În acest timp, opera edilitară, opera liturgică şi opera cultural-teologică a Bisericii a fost intensificată şi completată prin opera filantropică sau opera de caritate a Bisericii. Preoţii sunt prezenţi în unităţi militare, în penitenciare, în orfelinate, în spitale, unde s-au construit capele sau paraclise, într-un timp foarte scurt. Unităţile filantropice sau de caritate au crescut considerabil. Avem unităţi medicale noi, avem cămine de bătrâni, cămine pentru copiii străzii şi multe alte forme de asistenţă socială. Un eveniment cu totul nou în Europa a fost înfiintarea în cadrul Facultăţii de Teologie a sectiilor Teologie-Asistenţă Socială, Teologie-Litere şi Teologie-Patrimoniu Cultural. Toate acestea arată o Biserică vie şi dinamică în care Duhul Sfânt lucrează potrivit ostenelii slujitorilor Bisericii noastre în frunte cu Prea Fericirea Voastră.

În aceşti ani de înnoire, Prea Fericirea Voastră, membrii Sfântului Sinod, clerul şi credincioşii noştri s-au bucurat de ajutorul lui Dumnezeu exprimat prin oameni. Din acest punct de vedere trebuie să menţionăm că foarte adesea autorităţile de Stat centrale şi locale, guvernele care s-au succedat la conducerea României, fiecare după posibilităţi şi după bunăvoinţă, au ajutat Biserica în opera sa misionară şi socială. De asemenea, trebuie să amintim aici o mulţime de instituţii neguvernamentale care au ajutat Biserica, o mulţime de instituţii filantropice din ţară şi din străinătate. Unele Biserici Ortodoxe surori au ajutat sau încurajat Biserica noastră. Şi Biserici de alte confesiuni, cu care Prea Fericirea Voastră şi membrii Sfântului Sinod au cultivat relaţii ecumenice, au ajutat Biserica noastră, iar noi, prin zelul nostru, poate, am încurajat şi noi pe alţii.

Menţionăm aici şi faptul că, din punct de vedere cultural, s-au creat zeci de subunităţi ale Bisericii cu caracter cultural-misionar, centre culturale, o mulţime de cărţi duhovniceşti au fost editate în toate eparhiile, au apărut reviste teologice şi publicaţii bisericeşti, câteva posturi de radio noi ale Bisericii, iar o mulţime de tineri ai noştri şi-au însuşit foarte repede tehnica modernă a calculatorului şi a internetului. Biserica noastră, astăzi, prin Administraţia Patriarhală, v-a oferit primul CD-Rom, în care Prea Fericirea Voastră apăreţi ca învăţător, ca slujitor şi ca părinte spiritual al poporului român.

Pentru toate acestea am mulţumit astăzi lui Dumnezeu. Am mulţumit pentru darurile Lui revărsate asupra Prea Fericirii Voastre, daruri pe care le-aţi făcut roditoare. Desigur, toate acestea, Prea Fericirea Voastră, ştiţi foarte bine, le-aţi făcut cu multă osteneală, îmbinând adesea în suflet lacrimi de durere cu lacrimi de bucurie, întristări cu încurajări, aşa cum ne prezintă Evanghelia pe Păstorul care poartă suferinţa Crucii îmbinată cu bucuria Învierii.

Desigur, mai sunt multe de făcut. Activitatea Bisericii noastre trebuie să continue. Noi suntem recunoscători tuturor celor care ne-au ajutat şi rugăm pe Bunul Dumnezeu să le dăruiască sănătate, mântuire şi noi forţe, să ajute Biserica în continuare, pentru ca Biserica să ajute şi mai mult poporul român.

Ca simbol al preţuirii, al recunoştinţei şi dragostei noastre fieşti şi frăţeşti, din partea Sfântului Sinod, oferim Prea Fericirii Voastre un epitrahil şi un omofor, semnul slujirii liturgice şi al sarcinii pastorale şi, în acelaşi timp, semnul bucuriei de a aduce lumea la Hristos, de a uni poporul credincios cu Dumnezeu, spre slava Prea Sfintei Treimi şi a noastră mântuire.

Să trăiţi întru mulţi şi fericiţi ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!

Popa Neagoslav „omul" lui Mihai în Şchei

„1595 au fost adus popa Neagoslav din Ţara Românească, din Târgul de Floci, pe care l-a ales popa Mihai lângă sine... dar când au aflat cinstitu Sfat necuviinţa şi trufia acestui preot venit fiind din Ţara Românească, i-au poruncit să plece de unde a venit..." (din Cronica popei Vasile).

În plină perioadă de ascensiune a lui Mihai Viteazul, în Şcheii Braşovului este adus preotul Neagoslav, într-un moment în care toată familia voievodului se îndrepta prin Braşov către Sibiu pentru a-şi asigura liniştea, în condiţiile în care Mihai pregătea evenimentele belice de la Călugăreni. Faptul că Neagoslav este adus tocmai din locul de baştină al voievodului (Târgul de Floci) şi tocmai de protopopul Mihai care se afla de mult timp în legătură cu voievodul şi predecesorii săi (Nicolae Pătraşcu şi Petru Cercel), ne face să înţelegem că acest preot Neagoslav era folosit de Mihai Viteazul pentru cunoaşterea realităţilor din Ardeal. Nu întâmplător hrisovul de danie al urmaşilor lui Mihai (fiul Nicolae Pătraşcu, fiica Florica şi soţia Stanca) este semnat de acelaşi popă Neagoslav în Şchei la 1602, aşezându-i semnătura deasupra celei semnate de protopopul Mihai (document pe care-l vom prezenta mai jos). Tot el semnează şi actul de danie a mamei lui Mihai Viteazul, doamna Tudora, devenită prin călugărie monahia Teofana, pentru mânăstirea Cozia, ea însăşi fiind una din donatoarele bisericii din Şchei, numele ei apărând şi în cel mai vechi pomelnic al bisericii descoperit recent.

Deşi alungat din Şchei, în condiţiile în care autorităţile braşovene nu puteau ierta şcheienilor loialitatea faţă de voievod, popa Neagoslav revine în Şchei cu voievodul Radu Şerban, fostul paharnic al lui Mihai Viteazul, acum domn. În anul 1606, după ce autorităţile braşovene nu mai aveau nevoie nici de Radu Şerban, „cinstitul Sfat — cum spune cronica — i-au poruncit să plece de unde au venit".

Nu ştim ce s-a întâmplat în continuare cu acest preot, dar aceste dovezi coroborate confirmă calitatea popei Neagoslav de „om" al lui Mihai Viteazul în Şcheii Braşovului.

Preda Buzescu — căpitanul lui Mihai Viteazul — la Braşov.

„Căpitanul Preda Viteazul, Munteanul, izbânda turcilor, vai de dânsul... că a trăit". (Însemnare în grafie chirilică pe fila de forzaţ a unui Apostol din Şchei — C.V. 90, înscrisă de protopopul Vasile conicarul).

Mult cunoscuta şi chiar legendara luptă a unuia din fraţii Buzeşti cu nepotul hanului tătarilor pe Valea Teleajenului a dat naştere unei adevărate literaturi, având ca punct de plecare consemnările cronicarilor. Ne surprinde faptul că istoriografia de astăzi atribuie această faptă lui Stroie Buzescu, bazându-se probabil, în exclusivitate, pe piatra de mormânt a acestuia, pusă de soţia sa, Sima Buzescu pe mormântul eroului post mortem. Pornind de la însemnarea inedită a cunoscutului cronicar şchelan, potopopul Vasile, însemnare contemporană evenimentelor şi verificând şi adnotările lui Nicolae Bălcescu, făcute operei lui Mihail Kogălniceanu, atât de bine informat pentru epoca lui Mihai Viteazul, considerăm fără greşeală afirmaţia noastră că, după luptele din Valea Teleajenului, Preda Buzescu a fost adus la Braşov, în oficina din Ciocrac (azi „Casa Petcuţ"), unde putea fi tratat de acelaşi doctor Paulus Kir (Kersius), care cu câţiva ani înainte îl tratase pe Mihai Viteazul la Târgovişte. Nu întâmplător însemnarea este făcută pe un Apostol, pe care protopopul Vasile (fiul protopopului Mihai, cel care-l întâmpinase pe Mihai Viteazul la Braşov) îl folosea pentru slujba de maslu. Nu excludem posibilitatea ca protopopul Vasile să fi cunoscut pe fraţii Buzeşti în timpul popasurilor repetate ale acestora în Ardeal, înainte de lupta de pe Valea Teleajenului.

Pomelnicul lui Mihai Viteazul din Şchei.

„Pomeneşte Doamne pe Io Mihail Voievod şi doamna sa Stanca, Io Nicolae Voievod şi sora sa Florica" (Arhiva Şchei, Catastif 39).

Descoperind o filă fotografiată din vechiul pomelnic al bisericii Sf. Nicolae din Şchei, marele istoric Nicolae Iorga scrie un valoros studiu intitulat „O descoperire la biserica Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului", publicat în „Memoriile Secţiunii Istorice a Academiei", Seria III, Tom XXII din 1932, afirmând între altele că „legăturile lui Mihai Viteazul cu această biserică sunt nehotărâte, el neîngurând în pomelnic, aceasta fiind, fără îndoială o dovadă a calităţii lui de bastard". Ideea a prins aripi şi este preluată de mulţi istorici, între care Emil Kreţulescu şi chiar Candid Muşlea, autorul monumentalei monografii dedicate acestei biserici (1942—1946). Descoperind cu puţin timp în urmă Catastiful — Protocol al bisericii, rescris la anul 1665 în Şchei, constatăm cu uşurinţă adevărul, căci exact pe verso filei I se înscrie în limbă slavă pomelnicul pe care l-am redat în antetul titlului, consemnând, imediat după pomelnicul pentru familia tatălui Nicolae Pătraşcu, pe voievodul Mihai şi întreaga familie: fiul Pătraşcu şi fiica Florica, precum şi pe doamna Stanca. De altfel Doamna Stanca apare şi în catastiful de danii, oferind bisericii „un stihar de zarpa verde cu sârmă (de aur) la gură şi la mâni".

Astăzi preoţii bisericii Sf. Nicolae din Şchei continuă să pomenească, după vechiul obicei, numele voievozilor ctitori.

(va urma)

Prof. dr. VASILE OLTEAN

Teologul ortodox Paul Evdokimov (1901-1970)

Printre marile personalităţi din secolul al XX-lea, care s-au impus în domeniul Teologiei ortodoxe, se numără şi Paul Evdokimov, de la naşterea căruia se împlinesc o sută de ani.

Originar din oraşul Sankt Petersburg, Pavel Nicolaevici Evdokimov s-a născut în anul 1901. Primele studii le face în localitatea natală, pe care le-a absolvit în chip strălucit. Atras de ştiinţa sacră a Teologiei, se înscrie la Academia teologică ortodoxă din Kiev, unde a făcut cunoştinţă cu profunda spiritualitate ortodoxă rusă şi cu operele marilor personalităţi teologice şi mistice, pe care Biserica Ortodoxă Rusă le-a dăruit Ortodoxiei.

Datorită evenimentelor politice din Rusia, părăseşte patria natală şi se stabileşte în Franţa, unde urmează cursurile Facultăţii de Filozofie la Universitatea din Aix-en-Provence, făcându-se cunoscut şi atrăgând atenţia multora cu ocazia susţinerii tezei de doctorat în filozofie, intitulată: *Dostoievski şi problema răului.*

Doctor în filozofie şi teologie, Paul Evdokimov s-a consacrat total Teologiei, devenind profesor la Institutul Teologic Ortodox „Sfântul Serghie" din Paris. Animat de dragostea pentru Ortodoxie şi de dorinţa fierbinte de a-i menţine flacăra aprinsă în Occident, conduce în calitate de director *Centrul de studii ortodoxe* de limbă franceză din capitala Franţei. De asemenea, a fost o marcantă personalitate ortodoxă în cadrul Mişcării ecumenice, fiind chiar membru în Comitetul de conducere al Institutului Ecumenic din Bossey (Geneva-Elveţia).

În domeniul Teologiei ortodoxe contemporane, Paul Evdokimov s-a impus cu o vastă operă teologică, creată în duhul dragostei creştine şi al dorinţei de apropiere între toţi creştinii. Dintre operele sale, cele mai reprezentative în acest domeniu sunt: *Ortodoxia, Căsătoria - taină a dragostei, Femeia şi mântuirea lumii, Taina iubirii, Duhul Sfânt în tradiţia ortodoxă, Hristos în gândirea rusă, Arta icoanei - teologie a frumosului.* De asemenea, el a colaborat cu o serie de articole - de un profund conţinut ortodox şi de o înaltă spiritualitate creştină - la numeroase reviste teologice şi filozofice, ca: *Bible et Vie Chrétienne, Bible et Terre Sainte, Verbum Caro, Eglise Vivante,* etc. Toate acestea l-au impus în cultura timpului, încât a fost solicitat, şi a redactat, articolul despre *Biserica Ortodoxă* pentru *Enciclopedia Franceză.*

Considerat ca cel mai mare gânditor ortodox rus de la Berdiaev până în prezent, Paul Evdokimov a avut providenţiala misiune, alături de Sergiu Bulgacov, Nicolae Berdiaev şi Vladimir Losski, de a descoperi Occidentului, secularizat şi descreştinat, Teologia ortodoxă şi spiritualitatea răsăriteană, urmând linia tradiţională a gândirii şi experienţei realizate de o mare personalitate rusă, Sfântul Serafim de Sarov, în cel mai autentic duh al Patristicii orientale. Inspirându-se din sursele inepuizabile ale marilor trăitori ai ascetismului, el abordează mereu realităţile profunde ale fiinţei umane care, în colaborare cu harul divin, contribuie la îndumnezeirea omului şi a mântuirii sale. Problema transfigurării sau a îndumnezeirii omului - atât de scumpă Ortodoxiei - a produs un mare ecou în Occidentul robit materiei şi pasiunilor distructive, care contribuie la ruinarea fiinţei umane.

Bun cunoscător al culturii, filozofiei, curentelor şi crizelor care dominau societatea occidentală din timpul său - secătuită de forţele dătătoare de viaţă spirituală a creştinismului autentic - Paul Evdokimov a reuşit să introducă gândirea ortodoxă în rândurile unor distinşi intelectuali şi tineri din Apus, care au îndrăgit Ortodoxia şi s-au alăturat ei. Cauza succesului a constat în măiestria cu care a ştiut să evoce marile curente ale vieţii spirituale din cele două tradiţii: orientală şi occidentală, să arate direcţia spre care trebuie să se orienteze omul modern, pentru a descoperi calea liniştei, a rugăciunii şi a contemplaţiei; cum poate el să-şi integreze pasiunile în armonia fiinţei sale, şi să se deschidă sufleteşte vieţii spirituale.

Datorită orientării spre care şi-a îndreptat activitatea sa teologică, Paul Evdokimov s-a afirmat, în istoria creştinismului contemporan, ca teolog al dragostei creştine şi al unităţii omenirii.

Teolog laic, Evdokimov a demonstrat lumii occidentale rolul pe care îl poate îndeplini laicul în Biserica Ortodoxă, fiind o mărturie vie a libertăţii tuturor membrilor de a experimenta şi a exprima profundele realităţi divine şi umane, pe care Ortodoxia le respectă în deplină concordanţă cu tradiţia apostolică şi patristică. Fiind căsătorit, el avea posibilitatea să vorbească în termeni experimentaţi despre dragostea umană trăită în sânul familiei, despre rolul femeii în Biserică şi societate, expunându-le cu claritate în lumina învăţăturii ortodoxe.

Mare cunoscător al bogatei literaturi ruse, Pavel Evdokimov a popularizat-o în Occident sub evidenta ei semnificaţie religioasă. Pasionat de autorii săi preferaţi - Gogol şi Dostoievski - citeşte şi analizează operele lor cu pătrunzătoarea sa inteligenţă de filozof şi teolog, reuşind să-i înţeleagă şi să-i prezinte pe înţelesul tuturor.

Deşi a fost un ortodox convins, îndrăgostit şi pasionat de tot ce aparţine Ortodoxiei Paul Evdokimov nu a fost numai al ei. Puţine spirite au fost mai universale decât el; o înclinare firească a sufletului său o constituia dimensiunea ecumenică. Numeroasele contacte cu lumea protestantă şi catolică, l-au ajutat să cunoască în profunzime modul lor de gândire şi, în acelaşi timp, să le prezinte Ortodoxia. Format în spiritul gândirii ortodoxe, consacră una dintre cele mai frumoase opere icoanei ortodoxe *(L'Art de l'icône, Théologie de la beauté).* Ea constituie o adevărată teologie a frumosului; punctul culminant al elogiului ce poate fi adus frumuseţii privind spiritualitatea creştină.

În această frumuseţe - de natură divină şi umană - va putea fi salvată lumea, cum zicea şi Dostoievski. Pentru realizarea acestui imn închinat frumuseţii creştine, Paul Evdokimov nu s-a lăsat sedus nici de estetism, nici de reducerea

(Continuare în pag a 8-a)

Arhim. VENIAMIN MICLE

Cuvânt Pastoral

(Urmare din pag. 1)

După trei ani şi jumătate, înainte de înălţarea Sa la cer, Domnul i-a trimis pe Sfinţii Săi Ucenici şi Apostoli să meargă şi să propovăduiască Evanghelia la toate neamurile şi să le boteze în numele Sfintei Treimi. Aşa se face că fiecăruia i-a revenit câte o parte a lumii de atunci, unde şi-a desfăşurat activitatea de evanghelizare.

Istoricul Eusebiu din Cezareea, care a trăit în secolul al IV-lea, precum şi alte mărturii ale vremii, atestă faptul că Sfântul Andrei, predicând Evanghelia de-a lungul coastei de sud a Mării Negre, în Heracleea, Sinope şi Trapezunt, a ajuns pe ţărmul de apus, în Sciţia, regiune care nu era altceva decât Scythia Minor, adică Dobrogea de astăzi, spaţiu în care trăia o parte din strămoşii poporului român şi de unde, prin misionarii urmaşi ai Sfântului Andrei, Evanghelia a pătruns în zonele mai adânci ale teritoriului geto-dac.

Aşadar, creştinismul nostru, al românilor, este de origine apostolică, iar aceasta i se datorează Sfântului Andrei. Aşa se explică şi faptul că el este unul dintre cei mai populari sfinţi ai noştri şi că numele lui este viu nu numai în evlavia, ci şi în folclorul românesc.

Iată de ce Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, încă din luna mai 1995, a hotărât să fie înscris în calendarul nostru bisericesc cu cruce roşie, între sfinţii mari ai Ortodoxiei, iar din anul 1997 l-a proclamat şi înscris în calendarul bisericesc drept *Ocrotitorul României.*

Iubit cler şi dreptmăritori creştini,

Văzând această evlavie a poporului dreptcredincios faţă de Sfântul Apostol Andrei, Sfântul nostru Sinod în şedinţa sa din 14 noiembrie 2001, a hotărât ca *ziua de 30 Noiembrie,* în care a mucenicit pentru Hristos şi în care se face amintirea Sfântului Apostol Andrei cel întâi chemat - Ocrotitor al României, SĂ FIE PROCLAMATĂ ŞI CINSTITĂ CA SĂRBĂTOARE BISERICEASCĂ NAŢIONALĂ.

De aceea, prin acest Cuvânt Pastoral, facem chemare clerului şi credincioşilor Bisericii noastre ca în această zi, sfântă pentru neamul nostru, în toate catedralele eparhiale, bisericile parohiale şi mânăstireşti să se oficieze Sfânta şi Dumnezeiasca Liturghie şi să-şi unească inimile, cugetele şi glasurile în rugăciuni de mulţumire către Bunul şi Atotputernicul Dumnezeu pentru toate binefacerile pe care Le-a revărsat asupra Ţării noastre şi a Sfintei Biserici Ortodoxe Române, iar în cuvântul de învăţătură să se sublinieze importanţa pe care o are Sfântul Apostol Andrei în viaţa spirituală a poporului român.

Venind, astfel, în întâmpinarea acestei mari sărbători a Ortodoxiei româneşti, nădăjduim ca prin chemarea noastră la rugăciune în acest popas duhovnicesc închinat Sfântului Apostol Andrei, Preamilostivul Dumnezeu să reverse binecuvântarea Sa cea cerească şi darurile Sale cele bogate cu spor de pace, bună-înţelegere şi bunăstare asupra neamului nostru românesc.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos şi dragostea lui Dumnezeu-Tatăl şi împărtăşirea Sfântului Duh, să fie cu voi, cu toţi. Amin!

150 de ani de la Naşterea lui Brâncuşi

Atelierul

Atelierul lui Constantin Brâncuşi este, poate, cea mai tulburătoare mărturie a frumuseţii lucrurilor în epoca modernă. Reconstituit în cadrul şi din perspectiva muzeului, atelierul şi-a păstrat somptuozitatea şi caracterul de spaţiu consacrat. Receptate în alăturarea lor iniţială, autentică, obiectele au căpătat un sens comemorativ şi simbolic.

Brâncuşi nu s-a despărţit definitiv de nici una din operele sale. Piesele care s-au acumulat în studioul parizian şi pe care le-a lăsat moştenire patriei sale adoptive, ilustrează toate temele şi fixează toate etapele creaţiei sculptorului. Atelierul a crescut organic în jurul omului, împrumutând din caracteristicile personalităţii lui, modestia (simplitatea), dublată de demnitate, de verticalitate, preţuirea muncii ca şansă a împlinirii depline.

Evlavia cu care s-a aplecat asupra sculpturii se poate citi în fiecare ungher.

Brâncuşi avea probabil credinţa, moştenită de la ai săi, că toate trebuie să aibă un duh al lor, pietrele, lemnul, focul, metalul. În arta sa, el nu a neso-otit acest duh. Nu le-a răpit pietrelor — nemişcarea, lemnului — atingerea totdeauna caldă şi prietenoasă, nici metalului alunecarea spre lumină. A asociat doar acestei materii însufleţite, din substanţa căreia şi-a construit opera, aspiraţiile propriului spirit: statornicia şi zborul.

I-a plăcut să-şi făurească singur uneltele de lucru, preţuindu-le apoi la măsura unor opere de artă. De multe ori, aceste unelte: fierăstrăul, sfredelul, dalta — i-au sugerat, prin alcătuirea lor noi teme şi forme noi. Folosul lor zilnic, rostul fiecăreia i-au transmis acea înţelegere, acea simţire atât de importantă pentru un artist, a ritmurilor vieţii, ritmuri care, dacă ştii să le asculţi, îţi pot aduce echilibru şi pacea sufletească. Acelei întâlniri armonioase între înălţarea la care aspiră sufletul şi cumpătenia statornică a pământului a căutat să-i dea formă şi înţeles artistul.

De o vreme, formele s-au lămurit, uneltele lui Brâncuşi au amuţit în atelierul învăluit de o linişte duminicală. Sculptorul se odihneşte şi el, pe undeva.

IOAN OVIDIU ABRUDAN

Spiritul Dracula

Deşi se face o distincţie clară între personajul istoric supranumit „Dracula“ şi inamicul creştinilor, îngerul întunericului, cel ce poartă numele generic de Dracul sau Diavolul, totuşi există unele asemănări sau legături subtile care-i pun în relaţie. Pentru că morala religioasă este la baza oricărei societăţi sănătoase, am să privesc lucrurile prin această prismă, încercând să-mi dau seama ce repercusiuni ar avea o „draculizare“ masivă asupra tinerei generaţii, speranţa tuturor.

Despre diavol în sine e greu să vorbeşti, pentru că nu este construit după legile materialităţii. Fără să conştientizăm, cu el ne întâlnim cel mai adesea la nivelul spiritual, al gândurilor şi ideilor. Cel mai uşor exerciţiu, pe care îl poate face oricine, este să gândească o idee bună, pe care apoi să încerce să o pună în practică. Între momentul gândirii şi punerea în practică, inventariaţi ideile care vă vin şi veţi vedea că multe sunt potrivnice ideii iniţiale. Atunci de unde această opoziţie, când de fapt conştient aţi hotărât să înfăptuiţi acel lucru bun? Ideile străine se iau la luptă cu ideea noastră. O luptă spirituală, pe care unii nu ştiu să o ducă şi se lasă înfrânţi. Astfel, ei acceptă să intre într-un spaţiu care îi contaminează pe măsură ce înaintează în el. Este vorba despre spaţiul în care spiritul răului domină prin diferite forme: o idee, un simbol, practici şi manifestări specifice.

Ideea unui parc tematic Dracula repune în discuţie aceste temeri. Deşi este un parc de distracţii destinat turiştilor străini, el nu va reliefa adevărul istoric ci va căuta să le satisfacă acestora o poftă nebună de carnagii, vampiri, sicrie şi ţepe, care le-a fost inoculată şi cultivată prin literatură şi cinematografie. Turiştii vin în contact cu aceste orori o zi sau două, apoi pleacă, însă sighişorenii vor trăi cu acestea zi de zi, pentru că răul atrage întotdeauna răul, indiferent de ce formă de exprimare îmbracă. Se va încerca ca tot ceea ce se va face să aibă o legătură cu tematica aceasta, în ideea că ne va aduce bani. Bani cu orice preţ! Dar cu ce consecinţe?

Dracularizarea va deveni o modă, care va face din Sighişoara capitala ei, aşa cum Festivalul Medieval a fost pervertit în Festivalul Drogaţilor şi Alcoolicilor. Nu ştiu ce i-ar opri pe sataniştii din lumea întreagă şi pe imitatorii lor teribilişti, să dea năvală în oraşul nostru, pentru a fi mai aproape de „autenticul“ vampirism, care de fapt este o minciună, pe care încercăm să le-o vindem. Ce este grav e faptul că mulţi sighişoreni încep să creadă în această minciună. Mă întreb ce se va întâmpla cu copiii a căror părinţi sunt interesaţi de această minciună, dar şi de cei care intră în contact involuntar cu ea. Vor mai fi ei interesaţi de istoria adevărată sau îşi vor urma, cum e şi firesc, părinţii. Părintele este primul şi cel mai puternic exemplu.

Pentru a-mi susţine ideea că spiritul bun sau rău al unui loc influenţează pe cei care intră în contact cu el, am să vă dau două exemple petrecute în cetatea noastră. În urmă cu 2—3 săptămâni, Piaţa Cetăţii a fost amenajată pentru a se filma câteva cadre pentru un film. Pentru micii şcolari sighişoreni, care trebuiau să treacă prin piaţă, era o zi ca oricare alta, până în momentul în care s-au strecurat printre decorurile îngrămădite, care dădeau o stare de haos sau mai bine zis imaginea unei grămezi de gunoi, cu tot felul de obiecte dezafectate. Însă, ce i-a şocat pe copii, au fost manechinele umplute cu paie şi îmbrăcate în haine, care zăceau aruncate pe caldarâm, una dintre ele chiar într-o baltă roşie. Acest incident le-a captat toată atenţia astfel încât învăţătorii lor s-au declarat îngrijoraţi. Imaginea-decor a fost mai puternică decât realitatea, impactul ei producând o reacţie normală de scandalizare şi nedumerire în faţa agresiunii. Însă ce se va întâmpla dacă astfel de imagini vor agresa zilnic copiii? Cu siguranţă, cu timpul, se vor familiariza cu ele, apoi o să înceapă să se joace cu ele, însuşindu-şile. Fantezia şi întreg universul lor lăuntric se vor construi în jurul lor.

Un al doilea exemplu, care m-a impresionat foarte mult, vine ca o contrapondere benefică în raport cu primul. El este mai mult decât o alternativă la rău, este un răspuns la multe întrebări şi este un mod de viaţă. În vara anului acesta am văzut alături de artiştii care îşi vând operele în cetate şi pe copiii lor. Cei foarte mici desenau pe foi volante, încropindu-şi fiecare câte o mică expoziţie destinată trecătorilor. Deşi nu ştiu dacă cineva a cumpărat de la ei, totuşi erau perseverenţi. Deşi acţiunea este născută din dorinţa de a-i imita pe părinţii lor, nu pot să nu-i numesc Artişti, pentru că ei cred cu adevărat în ceea ce fac şi îşi doresc să o facă bine.

Concluzionând, aş vrea să remarc că spiritul locului sau al oraşului ne influenţează viaţa şi viitorul nostru, iar educaţia copiilor trebuie să se desfăşoare într-un mediu adecvat. De aceea trebuie să ne gândim ce este mai bine pentru noi şi comunitatea noastră. Astfel stau şi mă gândesc că decât să creăm un al doilea Dracula, mai bine ne-ar fi dacă am cultiva un Grigorescu, un Eminescu, un Iorga sau, de ce nu, un Titulescu.

VASILE S. MUNTEAN

O nouă teză de doctorat

(Urmare din pag. a 2-a)

prinzând capitolele: 1. Interpretare antropologică a conceptului teologic de religie; 2. Unicitatea credinţei creştine şi universalitatea experienţei religioase. Recapitularea întregii creaţii în Hristos; 3. Universalitatea mântuitoare în Hristos ca fundament teologic al misiunii;

Partea a III-a: *Misiologie şi eclesiologie*, cuprinde capitolele: 1. Sincretismul religios şi fragmentarea religiei. Era cosmopolitismului religios din civilizaţia occidentală; 2. Chestiuni teologice şi eclesiologice — în faţa misiunii contemporane; Mutaţii de paradigmă în atitudinea faţă de religiile necreştine; Raţiunile universalităţii creştine.

Concluziile lucrării prezentate sub titlul *Creştinismul şi Europa*, evidenţiază faptul că misiunea într-o Europă post-modernă interesează toate Bisericile şi teologiile europene, deoarece toate sunt confruntate cu aceleaşi probleme: secularizarea, modernitatea/post modernitatea, pluralismul religios, laicitatea, în faţa cărora toate imaginează, în diverse forme, „o nouă misiune“, în Europa.

Bibliografia se întinde pe parcursul a 35 de pagini, cuprinzând peste 800 de opere, în marea lor majoritate în limba italiană.

După cum rezultă din broşurile-„extras“ puse la dispoziţia celor prezenţi la susţinerea tezei, candidatul a fost timp de 4 ani bursier la Institutul Post-Universitar de Teologie Pastoral-Misionară din Padova (Italia), unde a obţinut titlul de master (specializare „Pastorală Misionară“) şi a prezentat referatele ştiinţifice din cadrul stagiului de pregătire doctorală. Şi-a încheiat studiile în Italia cu teza: *Chiesa e cultura nella pastorale italiana contemporanea.*

„Prin intermediul prezentei lucrări — aprecia coordonatorul principal al tezei — *teologia română se află în conversaţie cu teologiile misiologice occidentale:* putem vorbi deci de un stil românesc de reflexie dogmatic-misiologic-pastorală“.

Biserica şi Marea Unire

(Urmare din pag. 1)

Cocoş în Dobrogea ş.a. Iar unul dintre ucenicii Sf. Paisie de la Mânăstirea Neamţ a fost transilvăneanul Gheorghe. Acesta a introdus noile norme ale duhovnicului său şi în Ţara Românească, la mânăstirile Cernica şi Căldăruşani, unde a fost stareţ.

Biserica Ortodoxă a întreţinut unitatea românească în acele condiţii vitrege ale dezbinării politice şi prin intermediul culturii. Primele cărţi în limba română au fost tipărite în Transilvania de cărturari de dincolo de munţi: Filip Moldoveanu la Sibiu, diaconul Coresi la Târgovişte, apoi la Braşov. Vlahul sud-dunărean Meletie Macedoneanu a tipărit cărţi la Govora, fiind apoi candidat pentru scaunul mitropolitan de la Alba Iulia. De altfel, Pravila cea Mică de la Govora, din anul 1640, a cunoscut două ediţii: una pentru Muntenia, iar cea de a doua pentru Transilvania. O altă pravilă, dar de data aceasta din Moldova, din anul 1646, va fi inclusă în Pravila cea Mare de la Târgovişte din 1652. În acest fel, primele cărţi legiuitoare româneşti din cele trei ţări surori au fost tipărite sub imboldul Bisericii, avându-se în vedere unitatea de limbă şi simţiri dintre munteni, ardeleni şi moldoveni.

Această conştiinţă a unităţii a fost exprimată şi în cărţile de cult tipărite în secolul al XVII-lea, care poate fi caracterizat, din acest motiv, drept „marele secol al Renaşterii româneşti“. Mitropolitul Varlaam al Moldovei a intitulat Cazania sa „Carte românească de învăţătură“, ierarhul editor al lucrării fiind preocupat să înlăture regionalismele, tocmai pentru a face posibilă folosirea Cazaniei în toate ţările româneşti. Contemporanul lui Varlaam, mitropolitul Simion Ştefan al Ardealului a urmat acelaşi ideal, alegând cu grijă cuvintele folosite în Noul Testament de la Bălgrad. Cea dintâi ediţie integrală a Sfintei Scripturi, tipărită pentru „ca să lumineze celor din casă şi Bisericii noroade: rumânilor, moldovenilor şi ungrovlahilor“, acumula străduinţele cărturarilor români din toate provinciile româneşti: Noul Testament de la Alba Iulia, Vechiul Testament tradus de Nicolae Milescu Spătarul şi activitatea editorială a fraţilor Greceanu. Cele 12 Mineie au fost editate mai întâi în Ţara Românească la Râmnic (1776-1780), fiind apoi retipărite la Buda, în 1804-1805 (prin grija episcopului Iosif al Argeşului şi a medicului sibian Ioan Piuariu-Molnar), iar apoi la Neamţ (1830-1832) şi la Sibiu (1854-1856).

Conştiinţa de unitate naţională s-a afirmat deosebit de puternic în cursul Revoluţiei din 1848, care a cuprins întregul pământ românesc. La Adunarea de pe Câmpia Libertăţii din Blaj au participat şi unii tineri moldoveni, iar în mişcarea revoluţionară din Ţara Românească s-au implicat şi numeroşi români ardeleni (Aron Pumnul, August Treboniu Laurian, Nicolae Bălăşescu ş.a.). Dacă revoluţia românească din 1848 a fost înăbuşită, totuşi străduaniile generaţiei paşoptiste au fost încununate de înfăptuirea unirii Principatelor, în anul 1859. În Divanurile Ad-hoc din Ţara Românească şi Moldova au fost aleşi ca preşedinţi reprezentanţi ai Bisericii: mitropolitul Sofronie Miclescu al Moldovei şi Nifon al Ungrovlahiei (ceilalţi ierarhi au fost membri de drept). Presa românească din Transilvania a privit cu entuziasm realizarea acestui prim pas al unităţii româneşti. Iată, de pildă, cum a caracterizat cunoscutul cărturar Alexandru Papiu Ilarian (fiul unui preot ucis în timpul Revoluţiei din 1848) starea de spirit din Ardeal, în preajma Unirii Principatelor: „Românii din Transilvania, în împrejurările de faţă, numai la Principate privesc, numai de aici aşteaptă semnul, numai de aici îşi văd scăparea. Când s-a ales Cuza domn, entuziasmul la românii Transilvaniei era poate mai mare decât în Principate . . . Un lucru mi se pare a fi mai mult decât sigur: că românii de peste Carpaţi, bărbaţi şi femei, bătrâni şi tineri, toţi ar fi gata de a muri pentru Domnul Cuza“.

La aproape două decenii de la Unirea mică, România şi-a câştigat independenţa de stat. În războiul care a făcut posibil acest fapt, au luptat numeroşi voluntari ardeleni şi bucovineni, printre care şi teologul sibian Vincenţiu Grama, viitor preot în satul Râuşor de lângă Făgăraş. În teritoriile aparţinătoare statului dualist austro-ungar s-au organizat peste 300 de colecte pentru sprijinirea armatei române, a soldaţilor răniţi şi a familiilor îndoliate.

Mişcarea memorandistă din 1892 a fost alt prilej de manifestare a unităţii româneşti. În procesul intentat de statul maghiar memorandiştilor (1894) au fost condamnaţi la închisoare şi cinci slujitori ai celor două Biserici româneşti din Ardeal: Vasile Lucaciu din Şisesti - Baia Mare (cinci ani) profesorii Dimitrie Comşa (trei ani) si Daniil Popovici-Barcianu (doi ani şi şase luni), ambii de la Institutul teologic - pedagogic din Sibiu, preotul Gherasim Domide din Rodna Veche - Bistriţa (doi ani şi şase luni) şi consilierul arhiepiscopesc din Sibiu, Nicolae Cristea.

Reluarea „politicii activiste“ de către Partidul Naţional Român din Transilvania a inaugurat o etapă nouă în istoria românilor ardeleni. Prin alegerile parlamentare din 1905 au fost trimişi în Dieta de la Budapesta şi o serie de clerici români: protopopii Vasile Damian din Brad şi Gheorghe Popovici din Lugoj; de asemenea şi preotul unit Vasile Lucaciu. Aceştia şi-au ridicat glasul împotriva legilor şcolare propuse în anul 1907 de ministrul Cultelor şi Instrucţiunii Apponyi Albert, prin care se urmărea desfiinţarea şcolilor româneşti îndrumate de Biserică şi înlocuirea lor cu şcoli de stat.

Sub conducerea aceluiaşi ministru Apponyi, s-a organizat în anul 1917 aşa-numita „zonă culturală“: Aceasta a însemnat trecerea în seama statului a şcolilor româneşti din judeţele situate în arcul carpatic, la graniţa cu vechea Românie. Intenţia guvernului maghiar a fost ca, în condiţiile primului război mondial, după retragerea armatei române care ocupase sudul şi estul Transilvaniei în toamna anului 1916, „ţara (adică Ungaria - n.n.) să fie pe deplin asigurată în contra strecurării oricărui spirit de atragere către statul vecin (România - n.n.), mai ales în judeţele mărginaşe“. Şi într-adevăr, guvernanţii maghiari aveau de ce să se teamă. Întreaga suflare românească aştepta împlinirea visului de unitate naţională. Când armatele române s-au retras la sud şi est de Carpaţi, peste 100 de preoţi din părţile Sibiului, Făgăraşului şi Braşovului au fost nevoiţi să urmeze armata română, de teama unor represalii din partea guvernului (printre aceşti refugiaţi se număra şi preotul-scriitor Ion Agârbiceanu, din Orlat-Sibiu).

De altfel, represaliile începuseră încă înainte de ofensiva românească, chiar după intrarea României în război. Aproximativ 150 de preoţi români (ortodocşi şi uniţi) au fost arestaţi, judecaţi şi aruncaţi în închisorile din din Cluj, Tg. Mureş, Odorhei, Oradea, Timişoara, Seghedin, prin acuzaţia de „trădare de patrie“ (maghiară!) sau pentru aceea de spionaj în favoarea României. Numeroşi alţi preoţi au fost deportaţi în regiuni îndepărtate ale Ungariei.

Dar anul 1917 a adus o schimbare în soarta războiului. Pe frontul estic, armatele române au reuşit să oprească ofensiva germano-austriacă la Mărăşeşti, Mărăşti şi Oituz. În acelaşi timp, intrarea Statelor Unite în război a asigurat supremaţia Antantei şi pe frontul de vest. În toamna anului 1918, Puterile Centrale traversau o profundă criză socială şi economică, astfel că au acceptat condiţiile pentru semnarea păcii, transmise de preşedintele american Wilson: anume de a acorda libertate naţională popoarelor supuse din Centrul Europei. În acest fel, cehii, slovacii, sârbii, croaţii, polonezii şi românii au putut trăi împlinirea viselor de libertate şi unitate. Iar dacă la începutul anului 1918, o mare parte din teritoriul României era ocupat de armate străine, la sfârşitul aceluiaşi an, teritoriul ţării crescuse de la aproximativ 138 000 km² la aproximativ 295 000 km².

Slujitorii Bisericii au avut un important rol în pregătirea actului Marii Uniri. Astfel, unirea Basarabiei cu Patria Mamă, la 27 martie/9 aprilie 1918 s-a datorat în primul rând cărturarilor români Pantelimon Halippa, Ion Inculeţ şi Ion Pehlivan (toţi trei absolvenţi ai Seminarului din Chişinău), pentru a nu-i mai aminti pe alţi teologi români basarabeni din jurul revistei *Luminătorul*. De asemenea, trebuie evidenţiat rolul preotului Dionisie Bejan în proclamarea unirii cu România a unei alte provincii înstrăinate, anume Bucovina.

În Transilvania, în condiţiile destrămării autorităţii statului maghiar, a fost constituit, la 18/31 octombrie 1918, Consiliul Naţional Român Central, cu sediul la Arad, la conducerea căruia a deţinut un rol de seamă şi secretarul Episcopiei Aradului, Vasile Goldiş. La 21 noiembrie, cei cinci episcopi români din Ardeal (scaunele mitropolitane erau vacante) au publicat o „declaraţie de aderiune“ faţă de Consiliul Naţional Român Central, considerându-l drept singurul conducător politic al naţiunii române din Transilvania şi Ungaria. Cu doar o săptămână mai devreme, acelaşi Consiliu l-a trimis pe profesorul de la Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu şi viitorul mitropolit al Ardealului, Nicolae Bălan, într-o misiune pe lângă Casa Regală şi guvernul român din Iaşi. Aflat în capitala provizorie a României, Bălan îi cerea lui Vasile Goldiş întreruperea tratativelor cu guvernul maghiar şi convocarea unei Mari Adunări Naţionale, care să voteze unirea necondiţionată a Transilvaniei cu România.

Adunarea a avut loc la Alba Iulia, la 1 Decembrie 1918, fiind prezenţi toţi ierarhii români ardeleni, precum şi patru vicari, zece delegaţi ai Consistoriilor ortodoxe şi Capitlurilor unite, precum şi 129 protopopi. Actul de Unire, votat în unanimitate de cei 1228 delegaţi, a fost prezentat Casei Regale şi guvernului român revenit la Bucureşti, de o delegaţie formată din Vasile Goldiş, Alexandru Vaida-Voievod şi episcopii Miron Cristea de la Caransebeş şi Iuliu Hossu de la Gherla. Visul de veacuri pentru unitate a poporului român fusese împlinit.

Azi, la împlinirea a 83 de ani de la aceste evenimente, când traversăm o etapă zbuciumată din istoria ţării noastre, să ne amintim cu veneraţie de toţi făuritorii unităţii noastre statale şi să fim conştienţi de faptul că renaşterea noastră naţională nu poate fi înfăptuită decât urmând idealurile şi convingerile patriotice ale generaţiilor care au pregătit Unirea.

(Urmare din pag. 1)

urmărire şi, pentru a-şi pierde urma a plecat în Ardeal, unde în anul universitar 1948—1949, a fost profesor la Şcoala Minieră din Baia Mare, iar la sfârşitul anului şcolar, la 1 iunie, s-a prezentat la Facultatea de Teologie din Cluj, şi-a terminat şi cel de-al IV-lea an de studiu, promovând examenul de licenţă cu calificativul „excepţional", fiind şef de promoţie. A prezentat o teză de licenţă cu titlul „Importanţa pedagogiei carreliene pentru o pedagogie creştină".

Destinul maşter i-a hărăzit în continuare noi şi neplăcute surprize. Hirotonit diacon la Episcopia din Arad, călugărit la mânăstirea Prislop din aceeaşi eparhie, n-a putut să-şi împlinească în linişte votul monahal pentru că, în acelaşi an, 1949, a fost condamnat, în absenţă, de către Tribunalul Militar din Bucureşti la 7 ani de închisoare şi la 5 ani de lipsire de drepturi cetăţeneşti. Acuza care i s-a adus a fost: uneltire împotriva siguranţei statului.

În mare grabă, proaspătul ierodiacon ANTONIE, a părăsit şi Prislopul şi a stat ascuns în Bucureşti până în primăvară, după care a plecat la Schitul Crasna — Gorj unde a rămas câteva luni, după care s-a îndreptat spre Moldova, unde şi-a găsit adăpost în mânăstirea Slatina, stareţ fiind acolo părintele Ilie Cleopa, duhovnicul cu nume mare de mai târziu. Pentru aceleaşi considerente, de a nu i se descoperi urma, a fost detaşat la mânăstirile Râşca şi Dragomirna, ultima — ctitorie a mitropolitului Athanasie Crimca, în arhiva căreia se păstrau valoroase documente istorice, unele chiar din timpul lui Ştefan cel Mare. Noul primit în obşte a cercetat aceste documente, le-a catalogat şi le-a asigurat dăinuirea.

După patru ani de slujire ca ierodiacon a fost hirotonit ieromonah în 1953, iar numai după un an, în 15 octombrie 1954, a fost arestat la Iaşi, de unde a fost dus la Bucureşti la Penitenciarul Jilava şi anchetat mai multe luni de zile.

Romanul „Trei ceasuri în iad", pe care îl va publica mai târziu, va reda calvarul pe care l-a îndurat în perioada anchetei, dar şi în anii de detenţie, care s-au încheiat în 1956, când a beneficiat de un decret de graţiere.

Eliberat din închisoare se va reîntoarce la mânăstirea Slatina şi, cum dorinţa de studiu l-a caracterizat toată viaţa, s-a înscris imediat la cursurile de doctorat, la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti. Gândul că decretul de eliberare a însemnat o absolvire de orice vină s-a dovedit însă o amăgire, pentru că înainte de terminarea celui de al treilea şi ultimul an de doctorat a fost eliminat şi scos şi din monahism şi din slujirea preoţească.

Ca urmare, a ajuns şomer, cu pierderea dreptului de rezidenţă în Capitală, unde îşi avea familia.

Abia în 1961 va primi din nou buletin de Bucureşti şi se va putea angaja ca muncitor necalificat la Întreprinderea de Prelucrare a Maselor Plastice, unde a lucrat timp de 7 ani.

„Primăvara de la Praga", (4 martie 1968) care a determinat o destindere politică şi în România, i-a permis Înalt Prea Sfinţiei Sale să revină în viaţa bisericească, obţinând postul de secretar şef la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti. În acelaşi an îşi va finisa studiile de doctorat, cu susţinerea examenului de admisibilitate, ce propunea dreptul de redactare şi susţinere ulterioară a tezei.

Patriarhul Justinian, care a cunoscut încercările prin care a trecut, dar şi capacitatea intelectuală de excepţie, i-a mijlocit proaspătului absolvent al cursurilor de doctorat, posibilitatea trimiterii cu o bursă de studii în Anglia, unde şi-a pregătit şi susţinut în cadrul Institutului Pontifical „Heythrop College" de lângă Oxford, teza de doctorat cu titlul „Biserica slujitoare, în gândirea occidentală, din punct de vedere ortodox". Concomitent cu cercetarea bibliotecii în redactarea tezei de doctorat a participat la numeroase întruniri şi conferinţe ecumenice atât în Anglia, cât şi în alte ţări ale Europei, precum Belgia, Franţa, Spania, Elveţia, prezentând comunicări şi conferinţe legate de tradiţia bisericească din România.

După doi ani de şedere în Anglia, şi anume în decembrie 1970, a fost rechemat în ţară, şi la propunerea Patriarhului Justinian a fost confirmat de Sfântul Sinod ca episcop-vicar patriarhal, încredinţându-i-se Sectorul Relaţiilor Externe Bisericeşti şi conducerea Comisiei Centrale de pictură bisericească. A îndeplinit şi funcţia de secretar al Sfântului Sinod, iar din septembrie 1971, vacantându-se postul de rector al Institutului Teologic Universitar din Bucureşti, a fost investit cu purtarea agendelor acestei funcţii, unde a activat timp de doi ani. Între timp, şi-a susţinut şi la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti examenul de doctorat, prezentând sub o formă amplificată şi cu aspecte noi, teza: „Biserica slujitoare în Sfânta Scriptură, în Sfânta Tradiţie şi în Teologia contemporană". Îndrumătorul tezei a fost Părintele profesor doctor Dumitru Stăniloae.

În noua calitate de conducător al relaţiilor externe bisericeşti a reprezentat Biserica Ortodoxă Română la mai multe întruniri, congrese, conferinţe cu caracter ecumenic şi de dialog teologic.

A făcut parte chiar din forurile de conducere ale unor organisme intercreştine precum: Conferinţa Bisericilor Europene, unde a activat în calitate de membru al Comitetului Consultativ şi în Comitetul Financiar, iar mai apoi s-a numărat între preşedinţii acesteia şi în Consiliul Ecumenic al Bisericilor, unde a fost ales membru în Comitetul Central şi Executiv, ca şi în Comitetul Financiar.

Vom mai aminti că în 1971 a fost numit membru în Comisia pregătitoare a Sfântului şi Marelui Sinod Ortodox de la Chambesy — Elveţia, iar în 1972 a condus prima delegaţie oficială a Bisericii Ortodoxe Române la Vatican. Ulterior a mai vizitat de câteva ori Vaticanul. Din 1981 a fost delegatul Bisericii Ortodoxe Române în Comisia Mixtă de dialog cu Biserica Romano-Catolică, făcând parte din Comitetul de Coordonare a acestui dialog.

În aceeaşi calitate a făcut parte din delegaţiile oficiale ale Bisericii noastre întreprinse la alte Biserici din întreaga lume.

În calitate de rector al Institutului Teologic Universitar din Bucureşti a participat la Congresul Internaţional al Rectorilor Facultăţilor de Teologie romano-catolică de la Salamanca în 1973, iar în 1975 la al II-lea Congres al Facultăţilor de Teologie Ortodoxă de la Atena.

Prezenţa Înalt Prea Sfinţiei Sale în forurile de decizie a organismelor ecumenice menţionate, i-au permis să poată mijloci ajutoare materiale nu numai pentru Biserica noastră, dar şi pentru alte confesiuni şi chiar instituţii de cultură şi sociale din ţară, precum: 1,5 milioane dolari pentru construirea Institutului Teologic din Bucureşti. 500 000 de dolari pentru Policlinica din Roşiorii de Vede, 200 000 de dolari pentru Seminarul Teologic din Bucureşti, 30 000 de dolari pentru Institutul Protestant din Cluj-Napoca, 30 000 de dolari pentru Muzeul din Sibiel şi altele.

În ţară episcopul vicar-patriarhal de atunci a îndeplinit un important rol în organizarea şi desfăşurarea lucrărilor conferinţelor teologice interconfesionale care se desfăşurau de trei ori pe an în cadrul institutelor teologice ortodoxe de la Bucureşti şi Sibiu şi în cadrul Institutului Teologic Protestant din Cluj-Napoca. Concluziile pe care le formula la încheierea lucrărilor au rămas în amintirea participanţilor ortodocşi, romano-catolici şi protestanţi ca sinteze teologice ecumenice de înalt nivel academic.

După un deceniu de activitate ca episcop-vicar patriarhal şi conducător al relaţiilor externe bisericeşti, care poate fi apreciată ca unică prin multitudinea responsabilităţilor pe care le-a îndeplinit, în decembrie 1979 a fost ales episcop al Buzăului. Aici s-a remarcat printr-o susţinută activitate predicatorială şi printr-o foarte eficientă lucrare administrativ-gospodărească, concretizată în reconstruirea şi consolidarea bisericilor şi caselor parohiale, a reşedinţei episcopale şi a Seminarului Teologic distruse de cutremurul din 1977. Aici a descoperit că Palatul episcopal din Buzău era opera lui Constantin Brâncoveanu, şi l-a refăcut ca atare, făcându-i pridvor sculptat în piatră.

Din februarie 1982, a fost chemat, prin alegerea Colegiului electoral bisericesc, să conducă destinele Mitropoliei Transilvaniei.

Dintru început, lucrarea Înalt Prea Sfinţiei Sale, la Sibiu, s-a plasat la altitudinea vrednicilor înaintaşi. Clădirea în care se află sala de şedinţe a Consiliului arhiepiscopesc a fost înălţată la scurtă vreme după însăunarea ca arhiepiscop al Sibiului. Au urmat la rând restaurările capitale de la „Casa Eminescu" din vecinătatea reşedinţei, de la Schitul Păltiniş, de la Atelierul de lumânări şi Tipografie şi chiar a Aulei Facultăţii de Teologie.

Realizarea cu valoare ctitoricească o reprezintă însă construirea incintei mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, cu biserică, bibliotecă şi muzeu incluse în patrulaterul arhitectonic şi cu continuarea până astăzi a lucrărilor de construire a Academiei duhovniceşti de la aceeaşi mânăstire. Sunt binecunoscute împrejurările şi dificultăţile întâmpinate pe parcursul desfăşurării înălţării complexului. Dar toate acestea pălesc în faţa măreţiei acestei ctitorii, care echivalează în monumentalitate şi frumuseţe cu marile lavre ale Moldovei precum Neamţul şi Putna sau aşezămintele voievodale de la Horezu, Cozia şi Bistriţa Olteană.

Desigur că se cuvin menţionate şi lucrările de renovare, întreţinere şi chiar de construire de noi biserici pe tot cuprinsul eparhiei încuviinţate şi susţinute de Înalt Prea Sfinţia Sa.

Dar Înalt Prea Sfinţia Sa n-a rectitorit doar aşezăminte şi monumente bisericeşti, ci s-a preocupat şi de revigorarea şi sporirea prestigiului acelor mijloace de cultură şi spiritualitate care sunt publicaţiile şi periodicele bisericeşti: „Telegraful Român", revista „Mitropolia Ardealului", astăzi „Revista Teologică" şi „Îndrumătorul bisericesc".

Am lăsat la finalul acestei prezentări, să ne referim la activitatea cărturărească a Înalt Prea Sfinţiei Sale.

Într-un volum omagial editat de Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" din Sibiu cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani de către Înalt Prea Sfinţia Sa, lista bibliografică a Î.P.S. acoperă exact 30 de pagini. Este vorba însă numai de bibliografia selectivă. În această listă se cuprind peste 30 de cărţi publicate în ţară şi străinătate, dintre care amintim: „Dascăli de cuget şi simţire românească", 547 pagini; „Tradiţie şi libertate în spiritualitatea ortodoxă", 410 pagini; „Vocaţie şi misiune creştină în vremea noastră", 462 pagini; „Pagini dintr-o arhivă inedită", 435 pagini; „Lupta împotriva deznaţionalizării românilor din Transilvania în timpul dualismului austro-ungar" 358 pagini; „Contribuţii istorice privind perioada 1918—1939", 484 pagini; „Tâlcuri noi la texte vechi", 479 pagini; „Preotul în biserică, în lume şi acasă", 300 de pagini; şi în fine trei volume intitulate: „De la Cazania lui Varlaam la Ion Creangă", „De la Filotei al Buzăului, la Andrei Şaguna", „De la Alecu Russo la Nicolae de la Rohia", precum şi lucrarea „Cuvinte duhovniceşti", peste 300 de pagini, şi multe altele.

Articolele, studiile, recenziile, cronicile, însemnările, comentariile ecumenice publicate în ţară însumează cifra de 352, iar cele publicate în străinătate, 41. Conferinţele publice ţinute în ţară şi străinătate erau până în 1996 în număr de 131. Pastoralele alcătuite cu prilejul marilor praznice creştine au depăşit cifra de 50.

În faţa acestei impresionante activităţi de cercetare şi publicare de cărţi şi studii, cel puţin noi, dascălii de la Facultatea de Teologie, ne plecăm cu adâncă smerenie. Personal aş dori să menţionez o pertinentă apreciere pe care unul dintre dascălii de teologie contemporani a rostit-o asupra operei scrise de înalt Prea Sfinţia Sa şi anume că reprezintă o excepţională „confluenţă dintre teologie şi cultură" (vezi Ion Bria, „Teologie şi cultură" în Telegraful Român nr. 43—46/1986).

Din 1994 Înalt Prea Sfinţitul Antonie este membru de onoare al Academiei Române şi din 1992, membru al Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova.

Face parte şi are funcţii de conducere în diverse asociaţii culturale, precum: Institutul Naţional pentru Romanitate şi Românistică, Asociaţia „Pro Basarabia şi Bucovina", Liga culturală creştină „Andrei Şaguna" a românilor din judeţul Covasna, Societatea culturală „Mitropolitul Varlaam" din Chişinău, Fundaţia culturală „Vasile Lucaciu" din Satu Mare, Institutul Naţional pentru studiul totalitarismului, etc.

Numele, bibliografia şi biografia Înalt Prea Sfinţiei Sale au fost incluse în cărţi biografice din străinătate.

Pentru meritele personale, i-au fost acordate Î.P.S. Sale mai multe distincţii şi titluri academice. Menţionăm astfel:

1. Titlul de Doctor Honoris Causa, acordat de Facultatea de Teologie din Presow, Cehoslovacia, în 1988;

2. Titlul de Doctor Honoris Causa, acordat de Universitatea din Oradea, în 12 octombrie 1998;

3. Este membru de onoare al Societăţii de Antichităţi din Scoţia, 1980;

4. Titlul de Cetăţean de onoare al municipiului Sibiu, în anul 2000.

5. A fost distins cu „Ordinul ziariştilor" clasa I, de ziarul „Tribuna" din Sibiu în anul 2000.

Pe plan bisericesc, Înalt Prea Sfinţia Sa a fost distins cu următoarele ordine:

1. Ordinul „Sfântul Marcu", din partea Patriarhiei Alexandriei Egiptului.

2. Ordinul „Sfântul Petru şi Pavel", din partea Patriarhiei Antiohiei.

3. Ordinul „Sfântului Mormânt", din partea Patriarhiei Ierusalimului.

4. Ordinul „Sfântul Serghie de Radonej", din partea Patriarhiei Moscovei.

5. Ordinul „Sfântul Chiril şi Metodiu", din partea Patriarhiei Bulgare.

6. Medalia „Martin Luther", din partea Bisericilor evanghelice din Germania etc.

7. Titlul de Doctor Honoris Causa din partea Senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu în noiembrie 2000.

Facultatea de Teologie adresează Înalt Prea Sfinţitului Părinte Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală fiasca urare de sănătate şi fericire.

Întâi pomeneşte, Doamne!

Iubire şi recunoştinţă la o aniversare

Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit ANTONIE al Ardealului, Crişanei şi Maramureşului urcă pe cea de-a 75-a treaptă a vieţii sale în această lună.

Este o binecuvântată şansă de a fi şi noi, cei de la Dunărea de Jos părtaşi ai acestei sărbători, prin rugăciuni şi cuvioase urări de sănătate şi slujire sfinţitoare în continuare. Căci un ierarh de statura Înalt Prea Sfinţiei Sale este o bucurie şi o binecuvântare pentru toţi cei ce l-au cunoscut direct sau indirect, prin valoarea personalităţii sale de excepţie atât în Teologie, cât şi în cultura şi spiritualitatea românească.

În biografia ce-l consacră ca un părinte al Bisericii Ortodoxe Române, pe linia marilor ierarhi de odinioară, reţinem în special darul abordării oricărei problematici de pe coordonata slujirii omului în integralitatea personalităţii sale. Înalt Prea Sfinţitul ANTONIE este ierarhul sintezei dintre mesajul „Dascălilor de cuget şi de simţire românească" de ieri şi a celor ce continuă vocaţia pentru misiune astăzi, atât clerici, cât şi mireni, într-o singură „Biserică slujitoare".

În relaţia clericilor cu poporul, fără a favoriza şi fără a minimaliza vreuna din categorii, propune prin cuvânt, prin exemplu şi prin operă modelul liturgic. Dar cum nu este Liturghie doar cu preotul singur în biserică, nici cu credinciosul singur în biserică ori acasă, tot aşa, nu este comuniune în societate, între noi toţi.

La întâlnirea intelectualilor cu lumea sacerdotală ori cu credincioşii practicanţi, Înalt Prea Sfinţitul ANTONIE recomandă, sfătos şi generos, exemplul „clericilor ctitori de cultură românească", iar pe intelectuali alături de preoţi îi aşază în „Calendarul de inimă românească"! Tot iubirea din darul ceresc al Bisericii poate reface organic legătura dintre toţi fiii ei.

Cuvântul adresat astăzi poporului în cadrul predicii, al cuvântului apologetic sau catehezei, al orei de religie, al simpozionului ori interviului oferă robusteţea argumentării din trăirea Părinţilor pustiei, cât şi a înţelepţilor filozofiei.

Presărarea florilor pline de parfumul sfinţeniei şi al înţelepciunii practice printre argumentele unei logici de fier a cuvântărilor şi predicilor Înalt Prea Sfinţitului a oferit „tâlcuri noi la texte vechi", ca şi „cuvinte de zile mari".

Dar mai frumoasă decât orice altă împlinire dintre cele nenumărate: teologice, culturale, misionare, administrative, ecumenice ori ctitoriceşti este inspirata invitaţie a oricărui creştin de a urma în Biserică drumul echilibrului sfinţilor nevoitori, atunci când ne propune cartea „Tradiţie şi libertate în spiritualitatea ortodoxă". Dacă ne amintim de una din cele mai profunde meditaţii din viaţa Sfântului Antonie cel Mare şi anume: „Eu nu mă mai tem de Dumnezeu, pentru că Îl iubesc", atunci înţelegem de ce purtătorul semnificaţiei duhovniceşti şi împlinirilor reale bisericeşti ale numelui Sf. Antonie, Mitropolitul Ardealului, se poate exprima atât de cald, atât de limpede, atât de convingător, atât de simplu, atât de direct. Aşa L-a înţeles pe Dumnezeu şi aşa L-a propovăduit şi-L propovăduieşte. De aceea, cei ce-l cunosc şi au avut sau au bucuria să-l cunoască nu-şi fac decât datoria faţă de un autentic dascăl şi duhovnic căruia la iubire şi jertfă, la ctitorie de oameni şi de aşezăminte sfinte precum Sâmbăta de Sus, trebuie să-i răspundă cu iubire şi recunoştinţă, ca Domnul să-i facă parte de mulţi şi buni ani în continuare, spre binele nostru, în biserica poporului român.

† CASIAN
Episcopul Dunării de Jos

Importanţa activităţii lui Dimitrie Cunţan pentru evoluţia cântării bisericeşti din Ardeal

Atunci când vorbim astăzi despre cântarea bisericească specifică Ardealului, nu putem ocoli niciodată numele lui *Dimitrie Cunţan* („Cunţanu" după o ortografie mai veche, „Cunţan" după una mai nouă). Acesta şi-a împrumutat chiar numele cântării ardeleneşti de strană, astăzi fiind ceva firesc să o numim pe aceasta „cântare *după Cunţan*" sau pur şi simplu „cântare *cunţană*".

Cine a fost această personalitate care a marcat atât de puternic destinul cântării noastre bisericeşti?

Dimitrie Cunţan s-a născut în localitatea Dobârca, din Judeţul Sibiu, în anul 1837[1]. A studiat la Gimnaziul de Stat din Sibiu (şase clase) până în anul 1858, iar apoi la Institutul Teologic, între 1858 şi 1860.

Din anul 1860 şi-a început activitatea ca învăţător la Şcoala poporală de pe lângă biserica „din groapă", în cartierul Sibiu-Iosefin; pe acest post a funcţionat până în anul 1872. Pe seama aceleiaşi biserici (Sibiu-Iosefin) a fost hirotonit diacon în anul 1865, iar apoi preot în anul 1872, slujind acolo până în anul 1878.

Cea mai importantă parte a activităţii sale este însă cea legată de Institutul teologic-pedagogic din Sibiu. În anul 1864, la 23 februarie, Mitropolitul Andrei Şaguna l-a numit pe Dimitrie Cunţan profesor de *Cântări bisericeşti şi Tipic* la acest Institut, pentru ambele secţiuni (teologică şi pedagogică). În anul 1877 i s-a încredinţat şi funcţia de duhovnic al Institutului şi aici a activat până la sfârşitul vieţii sale, în anul 1910.

Demn de menţionat este şi faptul că în mai multe rânduri a fost ales membru în Sinodul Arhiepiscopiei Sibiului.

De-a lungul vieţii a publicat mai multe lucrări, între care se numără: *Cântările bisericeşti după melodiile celor opt glasuri ale Sfintei Biserici ortodoxe* (Sibiu, 1890), *Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur pentru cor în două voci* (Sibiu, 1903), *Cântările funebrale pentru cor de bărbaţi în patru voci* (Sibiu, 1903), *Cântări religioase la cununii, la hirotoniri şi la sfinţirea bisericilor, pentru cor de bărbaţi în patru voci* (Sibiu, 1906).

De obicei Dimitrie Cunţan a armonizat vechi melodii bisericeşti, însă a compus şi piese originale, cum ar fi: *Imn la moartea marelui Andrei, La intrarea în biserică, Rugăciune*, toate pe texte ale lui Zaharia Boiu, *Dumnezeul nostru*, pe text de I. Lăpedatu şi altele.

A mai publicat, uneori sub pseudonimul „Duhovnicul", o serie de articole dedicate Mitropolitului Andrei Şaguna: *Mitropolitul Andrei ca păstor*[2], *Personalitatea Mitropolitului Andrei*[3], *Religiozitatea şi moralitatea Mitropolitului Andrei*[4] şi altele.

A murit la 27 iunie / 10 iulie 1910 la Sălişte, unde a fost şi îngropat.

* * *

Dintre toate lucrările menţionate mai sus, numele lui Dimitrie Cunţan este asociat cel mai mult cu *Cântările bisericeşti* publicate la Sibiu în 1890, cele prin care s-a răspândit şi s-a impus stilul „cunţan" de cântare bisericească. Interesul viu care s-a păstrat pentru aceste cântări a făcut ca ele să fie retipărite în mai multe rânduri — în 1925, 1933, 1944 la Sibiu. De asemenea, alte culegeri tipărite în Ardeal au preluat şi au reprodus numeroase cântări din cartea lui Dimitrie Cunţan[5].

În legătură cu apariţia culegerii sale de cântări, Dimitrie Cunţan mărturisea în prefaţa sa la prima ediţie cum „recunoscând necesitatea şi utilitatea, ca melodiile cântărilor bisericeşti de strană să se fixeze prin punerea lor pe note, încă la anul 1868, Metropolitul *Andreiu* m'a sfătuit: ca, pentru *conservarea* şi *cultivarea* lor mai sigură, tóte cântările de strană să le culeg şi să le scriu cu notele muzicii moderne. Urmând sfatului arhieresc, încă de pe atunci am făcut începutul acestei *colecţiuni*, scriind pe rând cântările nóstre bisericesci [...] cum — *după auz* — le învăţasem şi eu de la predecesorii mei, profesorii P. Ioan Boboş şi Ioan Dragomir. [...] [Apoi] la recomandare din parte competentă am angagiat pe cantorul bisericii nóstre din Daneş, anume *Simeon Florea*, care servesce bisericii de la a.1834 parte ca învăţătoriu, parte ca cantor. — După acest vechiu cântăreţ am scris şi Podobiile [...]."[6]

Astfel, Dimitrie Cunţan a fost primul care a fixat în scris (în notaţia apuseană, pe portativ) şi a tipărit cântările bisericeşti aşa cum se cântau şi încă se mai cântă în bisericile ortodoxe din Transilvania.

Desigur, astăzi, cunoscând mai multe lucruri despre influenţa pe care *cântarea populară* a exercitat-o asupra cântării bisericeşti din Ardeal[7], suntem destul de îndreptăţiţi să credem că la vremea când Dimitrie Cunţan şi-a publicat cântările, acestea nu constituiau singura variantă care circula în Transilvania. Totuşi, el a selectat acea variantă a cântării de strană din Ardeal pe care a considerat-o ca cea mai „de autoritate" — fiind cea învăţată de el de la profesorii (!) dinainte şi de la un cântăreţ mai reputat, aşa cum se pare că era Simeon Florea din Daneş. Publicarea acestei variante a dus la răspândirea ei pe tot cuprinsul Mitropoliei Ardealului, ca un fel de „uniformizare" zonală a cântării bisericeşti de strană — la aceasta contribuind şi „iradierea" modelului respectiv prin absolvenţii şcolii de teologie de la Sibiu.

Mai trebuie observat că impunerea cântării „cunţane" nu a însemnat şi dispariţia altor variante paralele (mai „orale") sau că ea a împiedicat dezvoltarea (eventuală a) unor noi variante de cântare bisericească în Ardeal.

Astfel, Timotei Popovici (profesor de muzică vocală şi instrumentală la Şcoala Normală „Andrei Şaguna" şi directorul Corului Bisericii Mitropolitane), împreună cu Candid Popa (şi el profesor de cântare bisericească la Academia Teologică „Andreiană") şi cu Aurel Popovici (profesor de cântare bisericească la Şcoala Normală „Andrei Şaguna") au încercat să ţină seama tocmai de aceste evoluţii în cântarea bisericească şi să aducă modificări în ediţia a doua a „Cântărilor bisericeşti" de Dimitrie Cunţanu, tipărită la Sibiu în anul 1925[8].

Şi este interesant de observat rezistenţa opusă la orice fel de schimbări de către susţinătorii variantei „originale" a cântărilor lui Dimitrie Cunţan, a căror reacţii conservatoare, ce se pare că au urmat apariţiei acestei ediţii a doua a „Cântărilor Bisericeşti", au făcut ca în următoarele ediţii (a treia — Sibiu, 1933 şi a patra — Sibiu, 1944) să se revină la versiunea iniţială, cea a primei ediţii, din 1890, care a fost reprodusă întocmai. Aceasta dovedeşte locul important pe care cântările lui Dimitrie Cunţan l-au ocupat în sufletele cântăreţilor, şi ale credincioşilor în general, din Ardeal.

Totuşi, Pr. Prof. Gh. Şoima, un alt urmaş al lui Dimitrie Cunţan la catedra cântare de la Sibiu vorbea şi el despre *„variante mai reuşite şi mai răspândite* (s.n.) decât cele tipărite de Cunţan"[9] referitor la ediţia a doua.

Şi se poate observa şi astăzi, în legătură cu execuţia practică a cântărilor pe glasurile „după Cunţan", cum cel mai adesea chiar cântăreţii care se declară fideli „cântării cunţane" fac un oarecare compromis între cântările cărţii lui Cunţan şi variantele care mai circulă. Adică, în mod curent, cântările *notate* de Dimitrie Cunţan *se cântă aşa cum sunt notate*, dar mai departe „aplicarea" (pe textul liturgic) foloseşte o serie de „formule" destul de deosebite de cele propuse de Cunţan.

Lucrul acesta este cât se poate de evident, spre exemplu, pentru melodiile pe „însuşi glasul" (stihiraric), pentru care Dimitrie Cunţan a notat cum se cântă doar „Doamne strigat-am...", „Să se îndrepteze..." şi prima Stihiră, cu stihul său. Cel mai adesea, după ce „Doamne strigat-am..." şi „Să se îndrepteze..." se cântă *după note*, mai departe, chiar de la prima Stihiră (la care deja nu se mai respectă melodia „cunţană" notată) se trece pe „formulele" melodice mai „orale".

Folosirea relativ stereotipă a acestor „formule" poate determina un caracter oarecum *monoton* al acestui stil de cântare, aşa cum au observat unii cercetători[10].

Cele remarcate mai înainte referitor la relaţia dintre textul *scris* al *Cântărilor* lui Dimitrie Cunţan şi *practica uzuală* de strană în Ardeal ne determină să observăm că avem de a face cu un sens mai larg (şi de fapt cel propriu-zis) al noţiunii de *stil*, de „stil cunţan". Ca orice stil, şi *stilul cunţan* nu înseamnă neaparat doar reproducerea identică a textelor muzicale notate de Dimitrie Cunţan, ci, aşa cum ne dovedeşte practica amintită a atâtor cântăreţi de strană din Ardeal, este vorba despre o cântare *în stil cunţan* — aşa cum vorbim despre o arhitectură (chiar nouă, dar) *în stil* brâncovenesc sau despre o muzică *în stil* preclasic, sau clasic sau al altei epoci importante.

Fiind puşi în situaţia de a vorbi despre un *stil* cunţan, aceasta ne mai dovedeşte şi altceva, şi anume maturitatea la care ajunsese cântarea de strană din Ardeal încă în vremea lui Dimitrie Cunţan. Această maturitate, singură, poate explica stabilitatea şi rezistenţa în timp a respectivului stil — asemănător stilului popular (inconfundabil, în toate variantele lui) — pe care nici o încercare de „uniformizare" nu a reuşit să-l desfiinţeze... Este ceva mult mai mult decât o simplă consemnare în scris a unor cântări oarecare. Este vorba despre o creaţie colectivă, a nenumăraţi cântăreţi ardeleni anonimi, aceiaşi care i-au statornicit numele acestui stil, după numele celui care, cel dintâi, l-a consemnat într-o scriere muzicală, D. *Cunţan*.

De-a lungul timpului, între elementele particulare ale acestui *stil*, s-a mai observat fenomenul de *diatonizare*, care este evident mai ales pentru glasul al doilea[11], unde doar câte o rară inflexiune mai aminteşte de intonaţiile psaltice ale acestui glas.

De asemenea, în ceea ce priveşte *ornamentaţia* („înfloriturile"), aceasta este simplă, putând fi notată de obicei cu note reale — deci fără semne muzicale deosebite. Variantele (şi formulele) mai „orale" nu au propus o *simplificare* a ornamentaţiei în sensul reducerii acesteia, ci mai curând a fost vorba despre propunerea unor *alte* „întorsături" melodice, familiare cântăreţului şi participantului („popular") la slujbă — şi în acest fel *mai simplu* de cântat.

Este adevărat că cele câteva observaţii amintite, cu caracter mai mult *muzical* (monotonie, diatonizare, simplificare...), pot sugera uneori o nuanţă eventual uşor depreciativă a acestui tip de cântare, în direcţia unei „lipse de profesionalism (muzical)". Dar, aceste „defecte" pot constitui „calităţi", privite dintr-un punct de vedere *bisericesc*.

Pentru că în măsura în care este vorba despre o muzică sau o cântare *bisericească* — ce se cântă în Biserică, în slujbele acesteia — aceasta schimbă cu totul condiţia cântării, inclusiv sub aspect estetic. „Lipsa de profesionalism"

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. VASILE GRĂJDIAN

Silviu Crăciunaş, URME PIERDUTE,
Ed. Enciclopedică, Bucureşti, 2000, 383 p.

Este salutară apariţia cărţii lui Silviu Crăciunaş în limba română, în traducerea Sânzianei Coşovei şi a lui Gheorghe Dragoş, cu o postfaţă semnată de Dorana Coşoveanu. Ea se constituie într-un omagiu adus oarecum tardiv, — respectiv la doi ani după trecerea în eternitate —, unui fiu de preot român, doctor în drept şi ştiinţe economice, luptător neînfricat pentru libertatea poporului său ameninţat să fie sufocat de „cortina de fier" reprezentată de regimul comunist.

Apărută iniţial în limba engleză, sub titlul *The Lost Footsteps*, la editura londoneză Collins Harvill Press, tradusă în zece limbi (inclusiv arabă), difuzată în numeroase ţări, reeditată, cartea a suscitat un interes deosebit, primind numeroase aprecieri consemnate în cele peste 120 de cronici şi articole apărute în Anglia şi multe altele în celelalte ţări unde a fost publicată. Jurnal dramatic al tinereţii pusă în slujba unor nobile idealuri, volumul este structurat pe trei secvenţe, fiecare acoperind o anumită perioadă de timp şi însumând în total 20 de capitole.

Cititorul familiarizat cu statistici şi studii care încearcă să prezinte anii de teroare ai istaurării „noii ere" şi intrarea acesteia în drepturi depline, este frapat de acest roman al unei experienţe reale, al cărui erou devine el însuş încă de la prima pagină. Silviu Crăciunaş, aderent la organizaţia secretă înfiinţată de Iuliu Maniu, intuieşte periculul pe care regimul comunist l-ar reprezenta pentru ţara sa, pentru Europa de Est, — introducând în societate practici despotice şi inoculându-i mentalităţi retrograde —, şi îşi aduce propriul aport la tentativele întreprinse pentru stoparea „invaziei roşii", contribuind la înfiinţarea în străinătate a Comitetului Naţional Român, organ al rezistenţei împotriva regimului amintit, a cărui dominaţie se făcea simţită din ce în ce mai acut. Pe de altă parte, riscându-şi propria viaţă, ajută opozanţii sistemului să fugă în „Lumea Liberă". Cu dorul libertăţii în suflet, părăseşte şi el lagărul comunist surmontând obstacole extrem de dificile, dar revine la coşmarul iniţial, fără ezitare, atunci când consideră că poate acţiona într-un fel sau altul pentru a-i readuce pe compatrioţii săi în cadrele unei existenţe normale, cu drepturi şi libertăţi depline.

Considerat „roman de groază" de către semnatarul cuvântului înainte, Salvador de Madariaga, volumul poate fi privit şi ca roman de „aventuri", desigur cu o altă conotaţie a termenului decât cea uzuală. *Urme pierdute* înfăţişează tulburătoarea experienţă a unei existenţe clandestine: suspans, treceri frauduloase ale graniţei, evadare spectaculoasă, expuneri la diverse pericole care pot avea consecinţe dramatice, o serie de evenimente terifiante care se succed cu rapiditate, aglomerându-se pe parcursul desfăşurării acţiunii, implicând în tumultul lor cititorul. Acesta, odată prins în verigile faptelor, este captivat până la final de o lectură fluidă, deosebit de agreabilă, şi angrenat într-un periplu fascinant, trăieşte cu intensitate maximă experienţa unui om care şi-a asumat o existenţă „pe muchie de cuţit". Dramatismul acesteia evidenţiază sublima valoare a libertăţii, care trebuia apărată cu orice risc. Era o perioadă în care „setea de libertate lua forme biblice aidoma năzuinţelor evreilor de a se elibera de sub robia egiptenilor". Autorul şi totodată eroul cărţii nu se lasă subjugat de frustări, de disperare, ci demonstrează faptul că raţiunea, luciditatea, credinţa conferă fiinţei umane o rezistenţă uluitoare. Deşi „vânat" de-a dreptul prin toate mijloacele, purtând stigmatul de persoană indezirabilă, „deosebit de periculoasă" pentru statul comunist de tip poliţienesc, el refuză prizonieratul unei societăţi colectiviste, anihilarea într-o lume dominată de suspiciune care avea ca scop anularea personalităţii. Nici asprul regim de detenţie la închisori precum „Malmeson" din Bucureşti sau aceea de la Suceava, nici cei trei ani petrecuţi prin diverse ascunzători, asemenea unui animal hăituit, nu l-au făcut să renunţe la idealurile sale. Silviu Crăciunaş descoperă forţa spirituală capabilă să înfrunte cele mai cumplite agresiuni, confirmând încă o dată faptul că în spiritul uman există ceva incoruptibil, care nu poate fi definit cu exactitate, dar răzbate la suprafaţă în împrejurări tragice.

Atunci când trupul este supus unor suferinţe sau torturi împinse până la extrem, omul nu îşi pierde demnitatea, ci recurge la autocontrol, la autoeducare pentru a scăpa de aşa-numita „reeducare" prin care treceau toţi cei închişi pe criterii politice. Acesta îl ajută să analizeze ideologia adversarului, metodele şi tacticile lor. Concluzia la care ajunge eroul nostru, — mult mai târziu, în deplina libertate, în lumea occidentală —, este aceea că reprezentanţii noului sistem, comuniştii, „trebuie întrecuţi în arta luptei contrariilor între forţe opuse", deoarece „etica armoniei", mijloacele nonviolente le erau străine sau le considerau inacceptabile, anormale chiar. Rămâne de analizat dacă anii care au urmat i-au dat sau nu dreptate.

Nici Occidentul anilor '60 nu a putut să îi alimenteze speranţa salvării propriului popor. Stabilit definitiv în Lumea Liberă, s-a lovit de indiferenţa, teama celor care uitau sentimentul solidarităţii umane ce îi animase cândva, fiind preocupaţi de confortul şi bunăstarea personală. Există sau nu o vină a Occidentului pentru bezna în care au fost aruncate anumite popoare din „lagărul comunist"? Lecturarea romanului *Urme pierdute* conturează anumite răspunsuri. Însăşi publicarea lui în Europa liberă, în 1961, era, la vremea respectivă, un semnal de alarmă, un strigăt disperat după, un ajutor aşteptat, sperat.

Urmele pierdute ale lui Silviu Crăciunaş sunt regăsite în fiecare pagină care merită cu prisosinţă să fie lecturată, convingerea finală fiind de un optimism frapant: cât timp există viaţă, există şi fericire şi speranţă.

Drd. CLAUDIA DUMITRIU

Asistenţa socială astăzi. Un sistem fragmentar ce încearcă să devină unitar

La sfârşitul anului 2001 România se confruntă cu grave probleme sociale şi financiare faţă de care sistemul de asistenţă socială s-a dovedit insuficient pregătit. Aceasta şi datorită lipsei unui cadru legislativ şi a unei strategii coerente care să permită elaborarea, promovarea şi dezvoltarea unui sistem unitar de asistenţă socială.

Acest sistem a evoluat până acum printr-o multiplicare de structuri instituţionale independente (organisme publice centrale, locale şi private) care au dispersat la nivelul lor programe de asistenţă socială şi resurse financiare destinate serviciilor sociale fără asigurarea unei coordonări şi cooperări minime. S-a ajuns astfel la fragmentarea sistemului, la lipsa de flexibilitate, la imposibilitatea transferurilor financiare de la un program la altul şi de aici la scăderea generală a eficienţei acestui sistem.

La ora actuală nevoia unui cadru legislativ coerent care să promoveze implementarea unui sistem naţional unitar al asistenţei sociale a fost deja acut resimţită. În acest sens, intenţiile din ultimii ani ale Ministerului Muncii şi Solidarităţii Sociale de a elabora o lege cadru a asistenţei sociale au fost finalizate. Proiectul de lege realizat încearcă să rezolve problema fragmentării acestui sistem, dând posibilitatea apariţiei unui sistem unitar, eficient, de monitorizare şi control al tuturor serviciilor de asistenţă socială oferite pentru segmentele vulnerabile ale populaţiei. Acest proiect de lege, structurat pe 67 articole, incluse în zece capitole, reglementează modul de organizare, funcţionare şi finanţare a sistemului naţional de asistenţă socială (art. 1) şi formulează:

- ce este asistenţa socială, componentă a sistemului de protecţie socială (art. 2);
- obiectivul principal al asistenţei sociale (art. 3);
- nevoile sociale (art. 4);
- instituţiile responsabile în asistenţa socială (art. 5);
- principiile generale care stau la baza asistenţei sociale — respectarea demnităţii umane, universalitatea, solidaritatea socială, parteneriatul şi subsidiaritatea (art. 6);
- dreptul la asistenţă socială, la alte beneficii şi servicii (art. 10—17);
- modul de acordare a serviciilor sociale (art. 18—29), obligaţiile instituţiilor care acordă aceste servicii (art. 31—33, 49);
- rolul Ministerului Muncii şi Solidarităţii Sociale ca autoritate guvernamentală responsabilă cu administrarea sistemului de asistenţă socială şi cu stabilirea politicilor sociale (art. 8, 9, 34, 36, 37);
- atribuţiile Comisiei Internaţionale privind asistenţa socială, Comisie constituită pentru o mai bună coordonare a acestui sistem (art. 35);
- principalele atribuţii în domeniul asistenţei sociale a direcţiilor de muncă şi solidaritate socială judeţene, respectiv a Direcţiei Generale de Muncă şi Solidaritate Socială a Municipiului Bucureşti (art. 38—39), atribuţiile consiliilor judeţene, respectiv a Consiliului General al Municipiului Bucureşti (art. 40—41), şi atribuţiile consiliilor locale ale municipiilor, oraşelor şi sectoarelor Municipiului Bucureşti (art. 42);
- categoriile de personal care activează în domeniul asistenţei sociale (art. 43—46, 51), obligaţiile acestora (art. 47);
- obligativitatea înfiinţării unei comisii de disciplină în cadrul fiecărei asociaţii profesionale (art. 50);
- stabilirea surselor şi a modului de finanţare necesar pentru asigurarea bunei funcţionări a sistemului de asistenţă socială (art. 53—59);
- jurisdicţia asistenţei sociale (art. 60—62);
- înfiinţarea Comisiei de mediere socială în fiecare judeţ şi sector al Municipiului Bucureşti, rolul acesteia (art. 63);
- dispoziţii tranzitorii şi finale (art. 64—67).

Proiectul de lege îşi propune să dezvolte:

— un sistem unificat de

(Continuare în pag. a 8-a)

Asist. social
MARIA NECULA

† Visarion Răşinăreanu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului — **Biserica Ortodoxă Română văzută de călătorii străini (sec. XVI-XIX),** Sibiu, 2001, 145 p.

Cunoscut, încă din anii '80, ca un bun condeier, Prea Sfinţitul Episcop-vicar Visarion Bălţat Răşinăreanu de la Sibiu a publicat nenumărate articole, predici, recenzii, studii şi cronică bisericească în Telegraful Român, în revista Mitropolia Ardealului şi-n alte publicaţii. Ucenic şi colaborator apropiat al I.P.S. Mitropolit Antonie, P.S. Visarion a găsit întotdeauna timp să scrie o pagină nouă, din suflet pentru a merge la suflet.

Cuvinte de învăţătură la mari sărbători şi la prăznuirea unor sfinţi, la aniversări bisericeşti, dar şi chipuri de ierarhi venerabili au fost totdeauna în preocupările P.S. Visarion Răşinăreanu.

Recent, Prea Sfinţia Sa a publicat o carte: *Biserica Ortodoxă Română văzută de călătorii străini (sec. XVI—XIX),* Sibiu, 2001, 145 pag. Extrem de importantă pentru istoria Bisericii Ortodoxe Române, această carte vorbeşte despre părerile unor pelerini de diferite ranguri exprimate vreme de 400 de ani. Între aceştia amintim pe Georg Reicherstorffer, Antonio Bonfini, Sebastian Munster, Johann Sommer, Marco Bandini, Pavel din Alep, Evilia Celebi, Del Chiaro, Giovanni Marie Angielello, Diego Galan, Pierre Lescalopier, Thomaso Alberti, Nicolo Barsi, Parcevic ş.a.

Parcurgând paginile cărţii, constatăm totuşi că într-o perioadă de 400 de ani au fost puţini călători, aceasta datorându-se vremurilor grele, nesiguranţei şi condiţiilor modeste pe care le ofereau Ţările Române. În mod special, cartea P.S. Visarion oferă informaţii despre viaţa bisericească din Moldova. *Franco Sivori* (sec. XVI): „Petru Schiopu arată multă râvnă pentru ridicarea de biserici şi mânăstiri". *Trifon Korobeinicov* (sec. XVI); „În Iaşi sunt zece, dacă nu mai multe biserici...". *Paul Beke* (sec. XVII): „În Moldova sunt mulţi călugări şi preoţi şi nu puţini episcopi, al căror arhiepiscop aproape întotdeauna stă pe lângă domn, deoarece este singurul său sfetnic de taină". *Vito Pilluzzi din Vignanelo* aminteşte 90 de biserici ortodoxe din Iaşi, una la Siret, 13 la Suceava. Secretarul *De la Croix* — (secretarul Ambasadei franceze din Constantinopol) — a vizitat Moldova în 1676:„În Iaşi sunt multe biserici frumoase, destul de frumoase, între altele două în care slujesc călugări dintre care cea mai veche — Sf. Nicolae — aşezată aproape de palatul domnesc este toată îmbrăcată în marmură, cu frunze foarte frumos sculptate şi este zugrăvită pe dinăuntru.

Cealaltă („Trei Ierarhi" n.n.) este construită dintr-o piatră foarte frumoasă, cu bolţi şi turnuri foarte înalte, împodobită de coloane şi galerii . . .".

Vasile Gagara (sec. XVII), descrie Iaşul ca „oraşul cu numeroase mânăstiri .-. .".

Evilia Celebi (sec. XVII) — la Iaşi se găsesc 11 mânăstiri care nu au nicăieri pereche... Despre „Trei Ierarhi" se spune că nu poate fi descrisă nici cu graiul, nici cu pana.

Pavel din Alep (sec. XVII) face o largă descriere a bisericilor din Iaşi pe care le vizitează: „Sf. Sava", Golia, *„Sf. Trei Ierarhi"*. Despre ultima spune că este „unică şi preafrumoasă, seamănă cu o cetate şi este înconjurată cu ziduri de piatră". În naosul bisericii, după descrierea lui, se menţionează racla cu moaştele Sfintei Parascheva: „Un sicriu pe dinafară căptuşit cu roşu şi bătut cu cuie de argint. Sfânta parcă ar fi în viaţă, învelită în covoare şi-n mătasă...".

Leontie (sec. XVIII): „La Iaşi sunt mânăstiri foarte multe şi frumoase: ziduri vechi, dar bine îngrijite".

Ieromonahul Ipolit Văsenski (sec. XVIII): „la Iaşi sunt 70 de biserici, mânăstiri în oraş sunt 18, afară din oraş 4, acestea sunt sărace toate".

Earasmus Heinrich Schneider von Weismantel descrie biserica mânăstirii Golia ca fiind cea mai frumoasă din oraş. Biserica Trei Sfetitele este de asemenea frumoasă...

Ierom. Silvestru (sec. XVIII): În Iaşi sunt 7 mânăstiri: Golia, Trei Sfetitele, Barnovski, Sf. Sava, Galata, Cetăţuia, a Sf. Ioan Gură de Aur şi 50 de biserici parohiale.

Dincolo de cuvenitele aprecieri şi de lipsurile întâlnite „pe cale" unii călători care aveau interese străine au scris lucruri neadevărate sau n-au înţeles pe deplin viaţa românilor din acea perioadă.

Lucrarea P.S. Episcop-vicar Visarion Răşinăreanu este rodul unor îndelungi căutări în „colbul istoriei". Ea pune în lumină viaţa bisericească de la noi în vremuri grele şi este de mare folos teologilor şi tuturor celor ce iubesc istoria ţării şi a Bisericii noastre.

Protos. TIMOTEI AIOANEI

Importanţa activităţii lui Dimitrie Cunţan

(Urmare din pag. a 6-a)

muzical, la modul doar aparent şi relativ, datorat caracterului repetitiv, diatonic şi „simplu" (în sensul folclorizant), este din punct de vedere bisericesc un „câştig", deschizând o cale muzicală „de mijloc" către comuniunea liturgică — „de mijloc", adică *accesibilă* unei mari majorităţi a credincioşilor cu o pregătire muzicală mai redusă, dar în acelaşi timp *acceptabilă* şi din punctul de vedere al celor relativ „profesionişti".

Iar în ceea ce priveşte „profesionalismul" cântării şi cântăreţilor bisericeşti în general, trebuie spus că este vorba despre un *concept* relativ *deosebit* de cel al profesionalismului muzical laic. „Profesioniştii muzicii bisericeşti" au răspuns şi răspund unei *alte* vocaţii şi unui *alt* caracter al pregătirii şi „performanţei" muzicale decât profesioniştii (chiar de vârf ai) artei muzicale laice. Cântăreţii Bisericii *au slujit,* de obicei modest şi anonim, la împlinirea rosturilor mântuitoare ale credinţei creştine.

De aceea multe din cele spuse de Pr. Prof. Gh. Şoima pentru perioada dinainte de apariţia şcolilor teologice în Ardeal, spre sfârşitul sec. al XVIII şi începutul sec. al XIX, rămân în bună măsură valabile şi pentru evoluţiile de până astăzi ale acestei variante a cântării bisericeşti româneşti care este cântarea de strană din Ardeal — cântarea *cunţană, după D. Cunţan* sau *în stil cunţan* — o variantă, şi ea, a cântării *post-bizantine* şi un alt fel de „românire" a acesteia:

„Veacuri de-a rândul, cântăreţii bisericeşti din Ardeal au fost oameni fără învăţătură de carte muzicală. Aşa fiind, nu a fost posibilă păstrarea şi nici reînvăţarea ocazională a cântărilor psaltice în veşmântul lor încărcat cu o mulţime de ornamente melodice, ci aceşti cântăreţi ardeleni le simplificau vrând-nevrând. Simplificându-le, cântările Sfintei Liturghii şi unele melodii ale troparelor, condacelor şi ale altor cântări bisericeşti au devenit accesibile tuturor credincioşilor cu voce şi auz muzical. Ele puteau fi cântate în comun, de către aproape toţi cei ce participau la Sfânta Liturghie sau slujbe. Acestea erau caracteristicile cântării din Biserica Ortodoxă Ardeleană în momentul când a luat fiinţă şcoala teologică de la Sibiu, în 1811 (unde mai târziu a activat şi D. Cunţan — n.n.). Era *o cântare bisericească răsăriteană, simplă, cu o pronunţată trăsătură populară românească* (s.n.)"[12].

Şi unei atât de profunde şi venerabile tradiţii ortodoxe şi româneşti a cântării bisericeşti din Ardeal putem să ne facem şi noi, cu deplină credinţă, următori.

---

1. Date privind viaţa şi activitatea lui Dimitrie Cunţan pot fi găsite (într-o formă sintetică) la Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, **Două sute de ani de învăţământ teologic la Sibiu,** Sibiu, 1987, p. 280, unde este indicată şi o bogată Bibliografie.

2. În „Revista Teologică", II (1908), nr. 5, p. 191—196.

3. În idem, II (1908), nr. 6, p. 241—246.

4. În idem, II (1908), nr. 12, p. 453—460.

5. Dintre aceste culegeri să amintim doar: Arhid. Prof. Ioan Brie, **Cântări la serviciile religioase,** Cluj-Napoca, 1988; Pr. Prof. Vasile Stanciu, **Slujbele Sfinţilor români din Transilvania şi alte cântări religioase,** Cluj-Napoca, 1990; Pr. Vasile Grăjdian, **Cântări bisericeşti,** Sibiu, 1994 etc.

6. (Dimitrie Cunţanu) **Cântările bisericesci — după melodiile celor opt glasuri ale sfintei biserici ortodoxe, culese, puse pe note şi arangeate de Dimitrie Cunţanu, Profesor la seminarul „andreian" arhidiecesan,** Sibiu, 1890, p. 4 (în „Prefaţă").

7. Pr. Prof. Gh. Şoima, **Muzica bisericească şi laică în Institutul Teologic din Sibiu,** în „Mitropolia Ardealului", VI (1961), nr. 11—12, p. 798.

8. **Cântările bisericeşti după melodiile celor opt glasuri ale sf. biserici ortodoxe culese, puse pe note şi aranjate de Dimitrie Cunţanu,** profesor la seminarul andreian arhidiecezan din Sibiu, Ediţia a II-a, revăzută şi augmentată — publicată de consistoriul arhidiecezan, Sibiu, 1925, din **Prefaţa la ediţia a II-a.**

9. Pr. Prof. Gh. Şoima, stud. cit., p. 803, apud. Arhid. Lector Ion Popescu, stud. cit., p. 312.

10. Gh. Ciobanu, **Cântarea de cult bănăţeană — origine, vechime, specific,** în „Studii de etnomuzicologie şi bizantinologie", vol. III, Bucureşti, 1992, p. 114.

11. Idem, **Muzica bisericească la români,** în „Studii de etnomuzicologie şi bizantinologie", vol. I, Bucureşti, 1974, p. 354.

12. Pr. Prof. Gh. Şoima, stud. cit., p. 798, apud. Arhid. Lector Ion Popescu, stud. cit., p. 307 ş.u.

Ioan Barac — poetul din Alămor

225 de ani de la naşterea sa

La începutul veacului al XIX-lea, într-o vreme în care literatura cultă română se putea lăuda cu puţine opere în versuri, Ioan Barac reprezenta, alături de Vasile Aaron, singura încercare notorie în provincia transilvană de a asigura poeziei româneşti o existenţă de sine stătătoare.

S-a născut la Alămor, judeţul Sibiu, în anul 1776. Ca fiu de preot, conform obiceiului vremii, a fost îndrumat pe calea învăţăturii. Face studiile liceale la Aiud iar cele superioare, juridice, la Cluj. În anul 1801 îl găsim învăţător la Avrig, iar din anul următor la Braşov unde a profesat avocatura. Din anul 1805 şi până la sfârşitul vieţii sale, în anul 1848, a ocupat funcţia de „magistrual translator" al Primăriei din Braşov. Încă din perioada studiilor, Ioan Barac a arătat o anume preferinţă pentru poezie, pentru cunoaşterea unor limbi străine - vorbea, pe lângă limba română, maghiara, germana şi latina - pentru realizarea de traduceri fragmentare şi difuzarea unor opere de largă accesibilitate din literatura universală cu o evidentă intenţie culturalizatoare şi moralizatoare. Opera care l-a făcut cunoscut şi care s-a bucurat de aprecieri din partea cititorilor dar şi a unor reprezentanţi de seamă ai literaturii române din secolul al XIX-lea - Ion Heliade Rădulescu, Vasile Alecsandri, Grigore Alexandrescu, Ion Ghica, Mihai Eminescu - este *Istoria despre Arghir cel Frumos şi despre Elena cea frumoasă şi pustiită crăiasă.* tipărită la Sibiu în anul 1801. Marele critic George Călinescu descoperea în această operă de debut a lui Ioan Barac - operă citită şi citată cu plăcere de M. Eminescu mai târziu - semnele unui lirism autentic, amintind, în portretele realizate cu atâta măiestrie, de chipul fetei eminesciene de mai târziu.

Ioan Barac a desfăşurat o susţinută muncă de traducător, contribuind prin aceasta la dezvoltarea gustului pentru citit şi la răspândirea limbii româneşti bazată pe tradiţia populară. El se îndepărtează, prin folosirea filonului folcloric şi a cărţilor populare, de sursele poeziei galante şi sentimentale cultivate de poeţii vremii din Principatele Române. Prin traducerile sale, Ioan Barac a umplut un gol resimţit în cultura românească de atunci pregătind, într-o măsură apreciabilă, renaşterea literară de la mijlocul secolului al XIX-lea. Dintre cele mai apreciate traduceri ale lui Ioan Barac, de largă circulaţie printre contemporanii săi, au fost: *O mie şi una de nopţi, Risipirea Ierusalimului, Întâiul corăbier, Naşterea, viaţa şi perirea lui Iuda, Toată viaţa, isteţiile şi faptele minunatului Titu Buhoglindă,* fragmente din *Metamorfozele* lui Ovidiu, *Bunătatea şi înalta milostivire a craiului Chiru al perşilor* după Xenofon, *Amlet, prinţul de la Dania* de W. Shakespeare etc.

În afară de această muncă intensă de traducător, Ioan Barac a condus publicaţia *Foaia Duminicii,* 1837, şi a colaborat la *Foaia pentru minte, inimă şi literatură* a lui George Bariţiu, arătându-se preocupat şi de probleme de teorie literară. Este autorul mai multor fabule, a unor sentenţii - definiţii moralizatoare de genul celor scrise de Anton Pann, ceea ce atestă o concepţie modernă despre poezie. Ţinând cont de puterea de concentrare a metaforei, de concreteţea plastică a acesteia, apelul la comparaţie şi de lirismul versurilor sale, credem că-l putem socoti pe Ioan Barac printre precursorii poeziei româneşti şi acum, când se împlinesc 225 de ani de la naşterea sa, să-i reîmprospătăm memoria şi să ne aplecăm asupra operei sale păstrându-i viabilitatea în prezent şi în deceniile următoare.

NICOLAE SCUTEA

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Joi, 1 NOIEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Pr. Achim Băcilă, parohia Hipodrom „Mihai Viteazu", Sibiu.
— A primit pe P.C. Preot Eugen Buta și soția de la Parohia Sibiu-Inferior III, Terezian.
— A primit pe d-na Ilișescu Veronica, sat Mălini, jud. Suceava.

● **Joi, 8 NOIEMBRIE 2001, — „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil" — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Pr. Gheorghe Streza de la Catedrala Mitropolitană.
— A vizitat mânăstirea „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, unde însoțit de P.C. Arhim. Ilarion Urs a vizitat șantierul de construcție al „Academiei Teologice".

● **Sâmbătă, 10 NOIEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea consilier economic.
— A primit pe Maica Eliseia Papacioc, stareța Sf. mânăstiri Cârțișoara, protopopiatul Avrig.

● **Duminică, 11 NOIEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe Maria și Mihai Boghian.

● **Marți, 13 NOIEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a plecat spre București pentru a participa la Ședințele Sf. Sinod.

● **Miercuri, 14 NOIEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a participat la Ședința de deschidere a Lucrărilor Sfântului Sinod.

● **Joi, 15 NOIEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a participat la lucrările Sfântului Sinod.
— **Înalt Prea Sfinția Sa** a sărbătorit împreună cu membrii Sfântului Sinod aniversarea a 75 de ani de la nașterea **Înalt Prea Sfinției Sale.** Cu această ocazie **Prea Fericitul Patriarh TEOCTIST** adresează **Înalt Prea Sfințitului Mitropolit** urări de sănătate, viață lungă și tradiționalul „LA MULȚI ANI". Tot cu această ocazie **Prea Sfințitul Casian Crăciun** a rostit un **cuvânt omagial** la adresa **Înalt Prea Sfinției Sale.**
— **Înalt Prea Sfințitul Mitropolit ANTONIE** a oferit **P.F. Patriarh TEOCTIST,** cu ocazia aniversării a 15 ani de la alegerea **Prea Fericirii Sale ca Patriarh,** un tablou cu portretul **Prea Fericirii Sale.**

● **Sâmbătă, 17 NOIEMBRIE 2001**, ziua de naștere a **Înalt Prea Sfinției Sale,** a participat la Slujba Sfintei Liturghii, în Capela mitropolitană oficiată de **Prea Sfințitul Visarion Rășinăreanu,** cu această ocazie. A oferit cărți de rugăciuni studenților participanți la Sf. Liturghie.
— A primit pe Arhim. Ilarion Urs, starețul mânăstirii „Brâncoveanu" Sâmbăta de Sus.
— A primit pe Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe Dl. Teodor Răpan, consilier în Ministerul de Externe și pe d-nii ec. Nicolae Lazăr, Dr. Eftodie Mihai și dl. Lazăr Ioan.

● **Luni, 19 NOIEMBRIE 2001,** — în Catedrala mitropolitană, în cinstea aniversării zilei de naștere a **Înalt Prea Sfinției Sale, Prea Sfințitul Visarion Rășinăreanu,** înconjurat de un sobor de preoți alcătuit din Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, Consilieri eparhiali, profesori de Teologie, Preoți ai Catedralei au săvârșit slujba Te-Deumului.
— La sfârșitul slujbei de Te-Deum toți slujitorii, angajații Centrului Eparhial, alte persoane participante, au fost invitații **Înalt Prea Sfinției Sale** în Sala Festivă de la Reședința mitropolitană la o Recepție prilejuită de această aniversare. La această festivitate se adresează **Înalt Prea Sfinției Sale** cu urări de sănătate și viață îndelungată **Prea Sfințitul Episcop-vicar Visarion Rășinăreanu,** și dl. **Prof. univ. Dr. Ilie Crăciun,** decanul Facultății de Medicină din Sibiu și membru al Adunării Eparhiale din Sibiu.

● **Marți 20 NOIEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **Joi, 22 NOIEMBRIE 2001. — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe Pr. Prof. Karavidopoulos din Grecia, care a primit titlul de „Doctor Honoris Causa" al Facultății de Teologie din Sibiu. A fost însoțit de Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan și de Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, titularul catedrei de Noul Testament de la aceeași Facultate.
— A primit pe dl. asistent univ. drd. Paul Brusanowski, de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

● **Vineri 23 NOIEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial unde s-au rezolvat problemele ad-tiv gospodărești, numiri și transferări de preoți.

● **Sâmbătă, 24 NOIEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe Monsenior Bârlea Oct. din Elveția, însoțit de dl. Dr. Nicolae Danciu din Sebeș.

● **Marți, 26 NOIEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe Dl. Ion Onuc Nemeș, redactor la ziarul „Tribuna Sibiului".

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. Episcop-vicar VISARION RĂȘINĂREANU **a săvârșit următoarele:**

● **30 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a prezidat lucrările conferinței preoțești din prot. Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● **1 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a prezidat lucrările conferinței preoțești din protopopiatul Brașov.
— A vizitat Seminarul Teologic din Brașov și bisericile parohiale din Toarcla, protopopiatul Făgăraș.

● **3 NOIEMBRIE 2001, — Prea sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană, iar seara Vecernia în Catedrală.

● **4 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit slujba de resfințire a bisericii „Sf. Nicolae" din Fundata, prot. Brașov și Sfânta Liturghie arhierească rostind cuvânt de învățătură.
P.C. Pr. paroh Vicențiu Bășa a fost hirotesit întru iconom.

● **6 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a prezidat lucrările conferinței preoțești din protopopiatul Avrig.
— A vizitat Șantierul de construcții al noii biserici din Avrig.

● **8 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Arhangheli" din Brașov (Blumăna), rostind cuvânt de învățătură.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Sf. Arhangheli în Catedrală.

● **9 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a prezidat examenul pentru ocuparea unor posturi de preoți în Brașov și Codlea.

● **10 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
— S-a întâlnit cu participanții la Seminarul ecumenic „Hristos, Calea, Adevărul și Viața".
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **11 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit slujba de binecuvântare a bisericii „Sf. Nicolae" din Comana de Jos, protopopiatul Rupea și Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învățătură. P.C. Pr. Paroh Octavian Soancă a fost hirotesit întru iconom. A cercetat și biserica „Cuv. Paraschiva", monument istoric din aceeași localitate.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Sf. Mina în Catedrală.

● **12 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a prezidat o slujbă ecumenică în biserica Azilului din Sibiu (sec. XIII), cu prilejul reînhumării osemintelor descoperite cu prilejul săpăturilor arheologice.

● **13 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit slujba de sfințire a Capelei cu hramul „Sf. Dimitrie" de la Seminarul Teologic din Brașov și Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învățătură.

● **14—15 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a participat la lucrările Sf. Sinod.

● **16 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a făcut parte din soborul slujitor care sub protia **P.F. Părinte Patriarh TEOCTIST** a săvârșit Sf. Liturghie în Catedrala patriarhală cu prilejul împlinirii a 15 ani de patriarhat ai **P.F. Sale.**

● **17 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **18 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit slujba de sfințire a bisericii „Sf. Ștefan" din parohia Șomartin, prot. Agnita și Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învățătură.
P.C. Pr. Ilie Doboliță a fost hirotesit întru sachelar.
— Seara a slujit Vecernia la filia Gherdeal, prot. Făgăraș.

Arhid. VASILE AVRAM

Asistența socială

(Urmare din pag. a 7-a)

oferire a asistenței sociale, a serviciilor și beneficiilor sociale pentru ajutorarea categoriilor vulnerabile ale populației în vederea prevenirii marginalizării și excluderii sociale;

— importanța relațiilor de parteneriat cu reprezentanții societății civile pentru dezvoltarea unor activități, proiecte și programe de asistență socială;

— funcțiile și rolul organismelor naționale care vor fi redefinite și chiar întărite. Astfel, la nivel central, va crește rolul Ministerului Muncii și Solidarității Sociale în coordonarea, administrarea și controlul sistemului de asistență socială precum și în stabilirea politicilor sociale și a reglementărilor privitoare la funcționarea acestui sistem (art. 36).

La nivel teritorial va crește rolul:

● direcțiilor de muncă și solidaritate socială care vor prelua coordonarea în teritoriu a sistemului de asistență socială (art. 39);

● consiliilor județene, respectiv Consiliului General al Municipiului București în dezvoltarea strategiilor locale de intervenție, pentru prevenirea situațiilor de marginalizare și excludere socială (art. 25, alin. 2, art. 41);

● consiliilor locale ale municipiilor, orașelor și sectoarelor Municipiului București în identificarea problemelor sociale, în stabilirea drepturilor la prestații de asistență socială în condițiile legii, precum și în oferirea de suport financiar și instituțional (art. 42).

Trebuie subliniat faptul că mai multe articole ale acestui proiect au un caracter general. Aceasta, pentru a nu limita sau bloca procesul legislativ legat de asistența socială și de a permite elaborarea pentru viitor a actelor normative care prevăd reglementări specifice pentru rezolvarea situațiilor de risc.

Legea privind sistemul național de asistență socială se află în prezent în curs de adoptare (a fost adoptată de Senat în ședința din 20.10. 2001), și se așteaptă să intre în vigoare la începutul anului 2002, după care va urma o etapă extrem de complexă, de stabilire a metodologiei privind tehnicile, metodele și procedeele de constituire și de implementare a noului sistem unitar național de asistență socială.

ANUNȚ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, prețul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 2002 este de 85 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 100 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu.

Teologul ortodox Paul Evdokimov

(Urmare din pag. a 3-a)

la intelectualism a tainei frumosului din concepția gândirii ortodoxe. Sensul teologiei sale, unde „cântă slava divină" în comuniune și transfigurare, păstrează neîncetat spiritualitatea ortodoxă în cel mai profund conținut, specific duhului filocalic: dragostea de frumos; este încoronarea gândirii teologico-filozofice a lui Paul Evdokimov asupra tainei lui Dumnezeu și a omului.

Contemplarea frumuseții o găsește Paul Evdokimov cea mai potrivită cale de pătrundere în aceste două mistere. De fapt, frumusețea este una dintre numirile inefabile ale lui Dumnezeu, iar omul este făcut după chipul Creatorului. Prin proslăvirea frumuseții divine, el contravine teologiei occidentale, promotoarea unei concepții a „morții lui Dumnezeu", precum și a filozofiei care tinde să proclame moartea omului, cum scrie și teologul Olivier Clément în prezentarea ultimei cărți a marelui gânditor: „Dincolo de această moarte a tuturor valorilor filozofice, morale și estetice, pe care Occidentul le străbate azi ca pe o noapte, Paul Evdokimov vede profetic conturându-se taina ireductibilă a persoanei, chipul crucificat și transfigurat, icoana în jurul căreia lumea se relevă ca rugul arzător".

Trecut la cele veșnice în 16 septembrie 1970, Paul Evdokimov lasă moștenire întreaga sa viață și operă, ca un imn de dragoste închinat lui Dumenzeu și omului. Vocea sa ortodoxă cheamă omenirea de pretutindeni la iubire, la unire și comuniune, pentru aceasta se cuvine să ne amintim de el, să-i cunoaștem activitatea teologică și să-l pomenim în rugăciune, ca Dumnezeu să-l așeze întru slava Sa, care a fost o contemplație continuă pentru el.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● *Comori duhovnicești din Sfântul Munte Athos.* Culese din scrisorile și omiliile Avvei Efrem. Editura Buna Vestire, Bacău ,2001, 383 p.

Această carte se tipărește cu binecuvântarea P.S. Galaction, episcop al Teleormanului.

Este o carte plină de învățăminte pentru orice creștin. Este un fel de Filocalie. Iată, aș cita mai ales din capitolele cuprinse în titlul „Antologie despre rugăciunea minții", numai câteva din cele 36 de sfaturi duhovnicești, pe linia teologiei celei mai înalte care ne vorbește despre isihasm. „Rugăciunea este una dintre cele mai importante și mai mari forțe care-l face pe cel ce se roagă să se nască din nou, și îi oferă bunăstare trupească și duhovnicească". (pag. 327).

„Oriunde rugăciunea este activă, este Hristos cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Sfânta Treime, una în esență și nedespărțită. Oriunde există Hristos, Lumina lumii, există și lumina veșnică a celeilalte lumi, e pace și bucurie, sunt îngeri și sfinți, este splendoarea Împărăției. Fericiți sunt cei care în această viață s-au îmbrăcat cu Lumina lumii — Hristos — căci ei deja s-au îmbrăcat cu veșmintele nestricăciunii". (pag. 329).

„Rugăciunea este respirație. Când omul respiră înseamnă că trăiește și acesta îl însoțește pe tot parcursul vieții. Oricine începe să spună rugăciunea, începe să-și îndrepte întreaga sa viață, avându-l pe părintele său duhovnicesc drept călăuză. Așa precum răsăritul soarelui trezește, luminează și dă viață creației, la fel se întâmplă și atunci când Hristos, Soarele Dreptății, răsare, cu ajutorul rugăciunii, în mintea și inima omului, dându-i acestuia viața cea adevărată și trezindu-l spre a face lucrările lumii și ale zilei neînserate". (pag. 334).

Această carte trebuie citită. De multe ori.

★

● *Minunea fără de sfârșit,* de Gheorghe Vlădescu, Editura Victor Frunză, București, 2001.

Este o carte de versuri. Iată ce spune Titus Vâjeu despre ea: „M-aș mărgini (deocamdată) la semnalarea sincerității cuprinse în aceste poeme pe care, parcurgându-le, dobândim sentimentul afilierii versului la istoria unei patrii și chiar a unei întregi planete".

E o carte bună.

★

● *Moartea lui Mihai Viteazul la Turda,* de Constantin Halepiu. Dramă istorică în 3 acte și 6 tablouri, București, 1854. Ediție critică, studiu introductiv și comentarii de Vasile Olteanu.

Această dramă istorică este scrisă de un cărturar brăilean născut în 1816. Este un autor a cărui cea mai importantă lucrare este aceasta. Merită să fie citit, fiindcă aflăm din lucrarea sa multe amănunte despre moartea lui Mihai Viteazul la Turda.

Desigur că e importantă ca document istoric și meritul lui Vasile Olteanu este că l-a descoperit și îl publică acum.

★

● Pr. Prof. Dr. Alexandru Moraru publică cartea *„Scurt istoric al eparhiei ortodoxe române a Vadului, Feleacului și Clujului",* cu binecuvântarea Î.P.S. Bartolomeu, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2001, 212 p.

Este istoria acestei eparhii, făcută cu bun simț de părintele prof. dr. Alexandru Moraru. Se ocupă în special de viața și înfăptuirile ierarhilor de la Cluj. Astfel cel dintâi ierarh căruia îi analizează întreaga activitate, este Episcopul Nicolae Ivan, căruia îi prezintă toată viața și înfăptuirile, el fiind cel dintâi episcop al Clujului. Se ocupă apoi de Episcopul Nicolae Colan, devenit mai târziu Mitropolitul Ardealului. Pe urmă se ocupă de Arhiepiscopul Teofil Herineanu și, apoi scrie despre viața și înfăptuirile pe tărâm administrativ-bisericesc, apoi pe tărâm cultural, economic, misionar-social și în cele din urmă pe tărâm ecumenic a Înalt Prea Sfințitului Bartolomeu Anania. Se ocupă mai departe de Prea Sfințitul Justinian Chira și de Prea Sfințitul Irineu Pop-Bistrițeanu și în sfârșit de Prea Sfințitul Vasile Fluieraș-Someșanu, cărora le scrie pe scurt viața și înfăptuirile.

E o carte, pe cât de valoroasă, pe atât și de folositoare.

★

● *Cioran. Amurgul gândurilor,* Editura Humanitas, București, 178 p.

Această carte este alcătuită din gânduri răzlețe. E o carte mare despre sufletul zbuciumat al omului, care știe că moare, și nu știe ce e după moarte. E o carte chinuită a unuia care știe că va muri și nu mai știe nimic altceva. Simți din fiecare frază durerea omului. Mare. E o carte care trebuie citită și recitită până la moarte.

★

● *Duhul Sfânt și chipul lui Dumnezeu, după Noul Testament,* de Asist. univ. Michel Williams Stan doctorand în teologie, București, 2000, 207 p.

E o carte care promite mult. Dumnezeu să-i stea în ajutor tânărului autor, care se poate să ajungă un mare teolog. Să ne rugăm pentru dânsul.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P.S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1.-61.14 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
15 decembrie
Nr. 47—48
2001

O, CE VESTE MINUNATĂ!

IISUS HRISTOS — CALEA, ADEVĂRUL ŞI VIAŢA

„Astăzi s-a născut
Cel făr' de-nceput
Cum au spus proorocii "

Cu ajutorul bunului Dumnezeu am ajuns să prăznuim, *„la plinirea vremii"*, din acest an binecuvântat 2001, primul an al noului mileniu creştin, marele eveniment al Naşterii Domnului sau Crăciunul. Această *„plinire a vremii"* (Gal. IV, 4), hotărâtă de Dumnezeu încă din veşnicie, spre descoperirea Fiului Său oamenilor, Biserica o repetă an de an, ca pe un praznic sfânt şi ales, spre aducere aminte a binefacerilor primite de la Dumnezeu. Spre înnoirea credinţei noastre în Fiul Cel Unul şi Întrupat, în Tatăl şi în Duhul Sfânt, Treimea cea Sfântă, de o fiinţă şi nedespărţită.

Astăzi, creştinii de pretutindeni se unesc într-un cuget şi o simţire duhovnicească, întru a-L preamări pe Acela care s-a întrupat *„pentru noi şi pentru a noastră mântuire"* şi, care prin întreaga Sa lucrare, ne-a răscumpărat din robia păcatului şi a morţii şi, ne-a făcut din nou părtaşi ai Împărăţiei Cerurilor.

Astăzi creştinii de pretutindeni văd cu ochii minţii slava Lui Hristos, slavă ca *„a Unuia Născut din Tatăl plin de har şi de adevăr"* (Ioan I, 14), slavă cântată de corul îngerilor şi omagiată de închinarea magilor de la răsărit, slavă mărturisită de minunile Lui, în toată vremea şi în tot locul.

Praznicul de astăzi al Naşterii Domnului, înmiresmat de glasul îngerilor şi înfrumuseţat de străvechile noastre colinde, ne hărăzeşte tuturor bucuria negrăită de a fi şi noi, în chip duhovnicesc, lângă ieslea sărăcăcioasă a Betleemului, împreună cu Sfânta Fecioară Maria, cu îngerii, cu păstorii şi cu cei trei crai de la Răsărit, şi de a ne închina şi noi pruncului dumnezeiesc.

Nu sunt graiuri, nici cuvinte, care să poată exprima toată bogăţia şi frumuseţea acestei zile sfinte a Crăciunului, când prin Naşterea lui Hristos a venit *„mântuirea la toată lumea"*. Când cerurile şi pământul tresaltă de bucurie, căci Cel necuprins este ţinut în braţele preacurate ale Fecioarei, iar Cel mai înainte de veci şi, prin care toate s-au zidit, vine în lume ca să o sfinţească şi să o îndumnezeiască.

În aceste zile vedem cu toţii cât de mare şi de slăvită este *„taina creştinătăţii"*, care este împlinită în chip desăvârşit de Mântuitorul Hristos, Cel care se întrupează în chip de prunc nevinovat, şi pe care atât de frumos ni-l descrie colindul străbun:

„Mititel, înfăşeţel,
În scutec de bumbăcel,
Vântul bate, nu-l răzbate,
Neaua ninge, nu-l atinge,
Lăudaţi şi cântaţi
Şi vă bucuraţi."

Copleşiţi de măreţia acestui praznic dumnezeiesc, trebuie să ne reamintim iară şi iară, ce înseamnă pentru noi Naşterea Domnului. Să ne reamintim de ce credem în Iisus Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu, ca Domn şi Mântuitor al nostru.

În multe chipuri, prin multe cuvinte şi cu nenumărate mărturii, s-ar putea vorbi despre însemnătatea evenimentului Naşterii Domnului. O întrebare esenţială în legătură cu acest lucru ar fi aceea: De ce L-a trimis Tatăl pe Fiul Său în lume?

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE
Arhiepiscop al Sibiului
şi
Mitropolit al Ardealului,
Crişanei şi Maramureşului

„PRAZNIC LUMINOS"

Ne-am învrednicit şi în acest an să ajungem, după o perioadă de post şi rugăciune, Ziua cea mare, cea luminată şi cea sfântă a Naşterii Domnului sau Crăciunul. Aşteptat cu dor şi cu nădejde de către cei mici şi de către cei mari acest măreţ praznic ne aduce tuturor în suflete lumină, bucurie şi pace.

Şi cu cât lumea este mai tulburată, cu cât oamenii speră mai mult la bună-înţelegere şi pace, cu atât mai mult praznicul de astăzi ne facem să ne simţim mai apropiaţi între noi şi cu Dumnezeu, mai doritori de armonie şi de pace, mai iubitori de adevăr, de dreptate şi de sfinţenie. Strălucirea acestui praznic, dincolo de exploatarea lui comercială, are menirea de a ne pogorî în inimă, în minte şi în cuget măreţia Celui Întrupat la *„plinirea vremii"* (Gal. 4, 4), smerenia Sa fără de margini şi în acelaşi timp darul înălţării sufleteşti pe aripile credinţei, rugăciunii şi ale faptei celei bune în slujba deaproapelui.

Crăciunul are marele dar de a împreuna cerul cu pământul, lumea văzută cu cea nevăzută şi de a face să răsune ca un imn de biruinţă cântarea îngerească: *„Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bună-voire"* (Luca 2, 14).

Crăciunul are marele merit de a ne da tuturor o bucurie *„care nu se va lua de la noi"*, după cuvântul Mântuitorului — pentru că este o *bucurie a credinţei*. A credinţei în dumnezeirea Mântuitorului Iisus Hristos Cel care s-a făcut om, Cel care *„S-a smerit pe Sine ascultător făcându-se până la moarte"* (Filip. 2, 7).

A credinţei în Hristos Cel care este Mântuitorul lumii întregi şi a mea ca persoană, credinţă care dă o bucurie adâncă şi adevărată, o bucurie împărtăşită de toate generaţiile de la Hristos şi până la sfârşitul veacurilor.

Crăciunul trebuie să ne aducă aminte de-a pururi de cuvintele îngerului rostite păstorilor din Betleem: *„că Ni s-a născut azi un Mântuitor"* (Luca 2, 11), şi să credem cu tărie că Acest Mântuitor este Hristosul care mântuieşte neamul omenesc din lanţurile robiei păcatului şi ne hărăzeşte tuturor marele dar al libertăţii.

Crăciunul trebuie descoperit de fiecare dată de către noi dincolo de ceea ce are el lumesc, dincolo de reclamă, de lumini strălucitoare şi de cadouri, şi să pătrundem în mesajul lui ceresc, acela al păcii lăuntrice, al credinţei *„lucrătoare prin iubire"* (Gal. 3, 4) şi al dragostei faţă de semeni.

Numai aşa făcând vom prăznui cu adevărat sărbătoarea Naşterii Domnului, ne vom împărtăşi din roadele ei de har şi binecuvântare şi vom simţi cu adevărat că şi în ieslea sărăcăcioasă a sufletului nostru s-a născut: *„Cel făr'de'nceput / Cum au spus proorocii"*. Să căutăm să fim mai buni, mai des-

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Armata şi Marea Unire

Unirea tuturor provinciilor locuite de români a avut, neîndoios, un caracter plebiscitar, ea fiind hotărâtă de organisme politice reprezentative ale românilor, în cadrul unor impresionante adunări populare la care au participat sute de mii de cetăţeni. În acelaşi timp, actele de unire de la Chişinău, Cernăuţi şi Alba Iulia au la bază şi contribuţia armatei române, care a adus pe altarul unităţii naţionale un greu tribut de jertfe, ale celor aproape un milion de fii ai neamului îmbrăcaţi în haină ostăşească şi căzuţi în Războiul de eliberare şi întregire naţională 1916-1919.

Prezenţa armatei române în Basarabia şi Bucovina, în timpul când se hotăra unirea lor cu România, patria mamă, se datora solicitărilor organelor conducătoare din cele două provincii, adresate statului român, pentru a interveni cu forţa armată în scopul asigurării ordinii în faţa acţiunilor detaşamentelor bolşevice (în Basarabia), sau a unităţilor ucrainene (în Bucovina).

În Basarabia, la cererea Consiliului Directorilor Generali (guvernul - n.a.), guvernul român a pus la dispoziţia Sfatului Ţării un detaşament de voluntari ardeleni care sosea din Kiev. Deoarece la intrarea în Chişinău (24 decembrie 1917/16 ianuarie 1918), acest detaşament este surprins şi dezarmat de trupele bolşevice, Marele Cartier General a încredinţat Corpului 6 armată român, format din diviziile 11 şi 13 infanterie, 1 şi 2 cavalerie, misiunea de a acţiona la est de Prut pentru a respinge peste Nistru detaşamentele ruseşti care încercau să treacă în Basarabia şi a asigura ordinea în tot ţinutul.

Îndeplinind aceste misiuni, militarii Corpului de armată român nu s-au implicat în acţiuni politice, dar evident, prezenţa acestora a stânjenit vizibil libertatea de acţiune a trupelor şi forţelor bolşevice, ostile îndeplinirii idealurilor românilor din acest spaţiu geografic şi a favorizat acţiunile forţelor naţionale româneşti.

De altfel, faptul că în Sfatul Ţării au existat voturi împotrivă, iar unirea a fost votată cu unele condiţii demonstrează caracterul liber al deciziei populaţiei din Basarabia.

Rolul armatei române în realizarea actului unirii Basarabiei cu patria mamă a fost elocvent sintetizat în vara anului 1918 de către Ion Inculeţ, care în jurnalul său nota: „Pentru noi moldovenii, pentru mişcarea noastră naţională, intrarea armatei române în Chişinău a fost un eveniment de primă importanţă, decisiv. Elementele româneşti au câştigat mai mult curaj şi mai multe speranţe pentru viitor".[1]

În Bucovina, în urma cererii adresate guvernului român de Consiliul Naţional de la Cernăuţi, de a interveni cu forţa armată „pentru a apăra drepturile încălcate ale românilor"[2] a acţionat Divizia 8 infanterie.

(Continuare în pag. a 3-a)

Col. Prof. univ. Dr. ALEXANDRU BABOŞ
Prorector al Academiei Forţelor Terestre
„Nicolae Bălcescu", Sibiu

Viers la Naşterea Domnului

Auzi acum cerule,
Şi-ascultă, pământule,
O taină înfricoşată
Şi minune-adevărată:

Cel fără de început
Care toate le-a făcut
Pentru prea multa iubire,
Ce-o are spre omenire,

Acum bine a voit
Şi din cer s-a pogorât
Din Fecioara s-a-ntrupat
Hristos, ceresc împărat.

Păstorii s-au minunat
Şi cântare i-au cântat,
Magii Lui s-au închinat,
Daruri scumpe că i-au dat.

Şi noi astăzi să-i cântăm
Şi Lui să ne închinăm,
Să-i înălţăm toţi cântare
Pentru mila Sa cea mare.

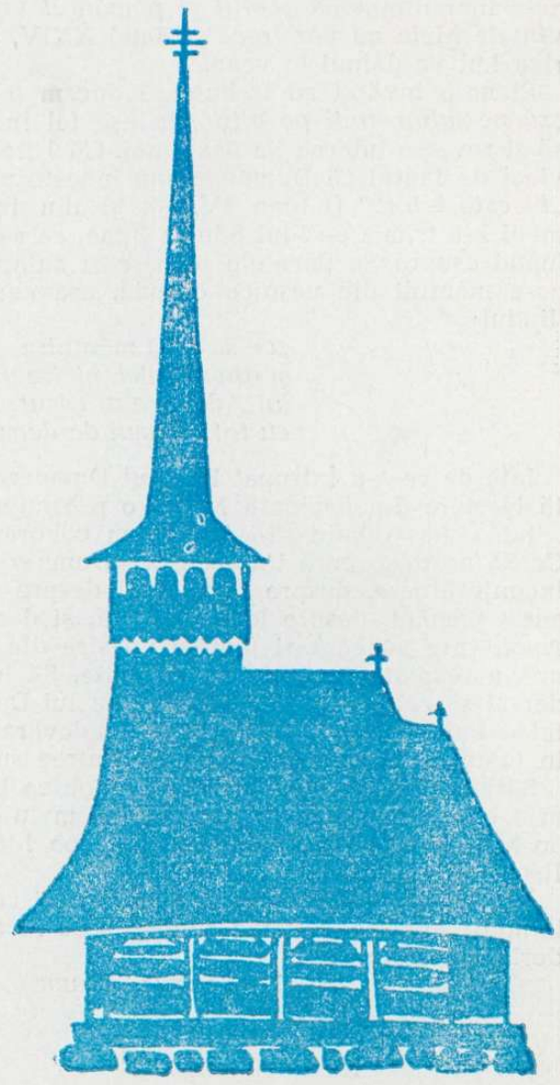

† Visarion Răşinăreanu, **„Mergând, învăţaţi“**, Sibiu, 2001, 191 p.

De puţină vreme, Prea Sfinţitul Episcop-vicar *Visarion Răşinăreanu* ne-a dăruit o carte despre pelerinii străini în Ţările Române, în sec. XVI-XIX. O lucrare folositoare pentru teologi, pentru oamenii Bisericii, pentru toţi cei ce iubesc istoria zbuciumată a Bisericii din toate ţinuturile româneşti.

Acum, la sfârşit de an, *Prea Sfinţitul Episcop-vicar Visarion Răşinăreanu* a publicat o carte de predici *„Mergând, învăţaţi“*. Grija sa de arhiereu l-a îndemnat să strângă într-un buchet predici şi meditaţii publicate în „Telegraful Român“ sau rostite cu diferite prilejuri ale slujirii sale arhiereşti, pentru a aminti mai ales preoţilor datoria de a învăţa cuvântul lui Dumnezeu şi de a arăta oamenilor Calea care duce la Dumnezeu.

În cuprinsul celor aproape 200 de pagini, cititorul va fi ajutat să înţeleagă mai bine semnificaţia sărbătorilor, să intre în atmosfera lor şi să-şi modeleze viaţa după icoana sfinţilor pe care-i aminteşte autorul. 54 de cuvântări şi meditaţii la praznice împărăteşti, la Sfinţi mari, la Sărbători ale Maicii Domnului, fac din cartea *Prea Sfinţitului Visarion* o lucrare trebuincioasă pentru biblioteca fiecărui slujitor al Sfântului Altar.

Ca o notă de originalitate a lucrării *P.S. Visarion* subliniem cele câteva predici la pomenirea unor Sfinţi mai puţin întâlniţi în cărţile de specialitate (Sf. Serafim de Sarov, Sf. Arhidiacon Laurenţiu, Sf. Mc. Fanurie, Sf. Mc. Cecilia).

Cercetând izvoare Scripturistice şi patristice, *P.S. Visarion* a reuşit să surprindă lucruri esenţiale şi să le expună într-o formă concisă, mai ales acum, într-o vreme în care predica trebuie să fie atractivă şi scurtă. Mereu ocupat de programul liturgic încărcat şi de dorinţa de a se face „tuturor toate“ Prea Sfinţitul Visarion găseşte întotdeauna timp să lectureze o carte abia ieşită din tiparniţă şi să scrie o pagină nouă. „Mergând, învăţaţi ...“ este o nouă realizare

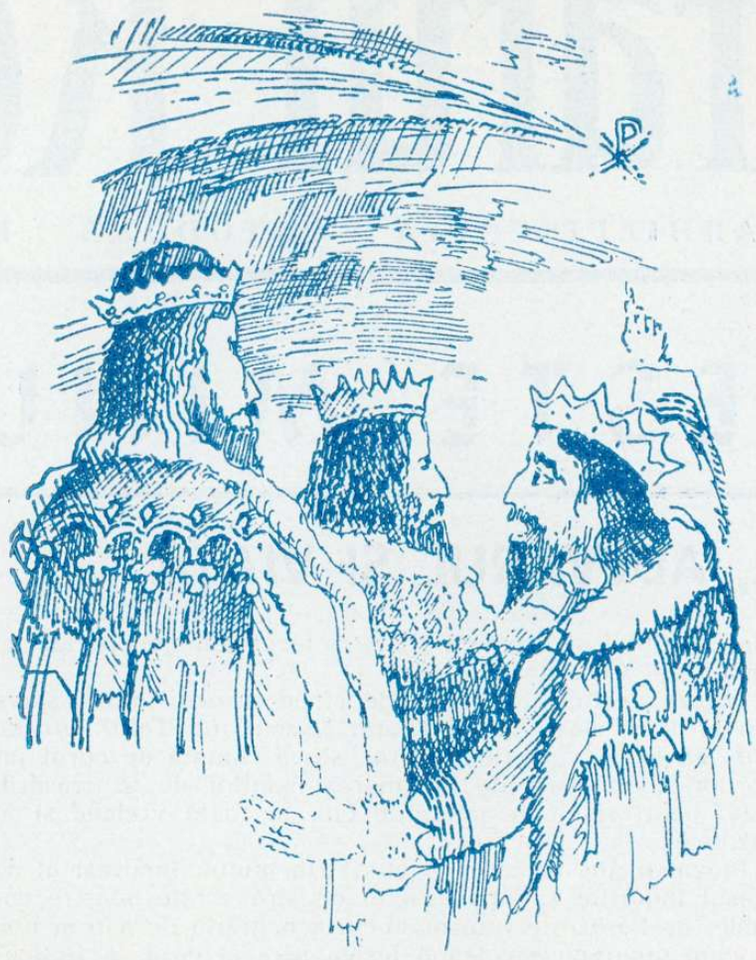

a unui episcop teolog, misionar şi rugător, a cărui bucurie, înainte de toate, este de a sluji Liturghia şi de a-L propovădui pe Hristos oamenilor.

Protos. TIMOTEI AIOANEI

Genealogia Mântuitorului

Era obiceiul la cei vechi să se redacteze tabloul genealogic, atunci când se vorbea despre oameni mai deosebiţi şi neamul din care provin, spre a li se cunoaşte originea. Aşa, în Vechiul Testament găsim prezentat tabloul genealogic al lui Adam, al lui Noe şi al lui Sem.

Pentru a arăta că Iisus este Mesia proorocit şi aşteptat, Sfântul Evanghelist Matei începe scrierea Evangheliei sale prezentându-ne tabloul genealogic al Domnului.

Cum tabloul genealogic se numeşte „cartea neamului“, vom vedea care este cartea neamului lui Iisus Hristos, sau genealogia Mântuitorului.

Încă de la începutul Evangheliei, Sfântul Matei anunţă că va prezenta „cartea neamului lui Iisus Hristos, fiul lui David, fiul lui Avraam“. Aceasta înseamnă că Iisus Hristos nu este un om oarecare. Însuşi numele Lui spune aceasta. „Iisus“ este transcrierea grecizată a evreiescului „Ieşua“, care înseamnă „Dumnezeu este Mântuitor“, iar „Hristos“ înseamnă „Unsul“, adică Mesia cel proorocit, Izbăvitorul lumii. Ungerea ca binecuvântare cerească consfinţea o demnitate cu totul deosebită, de aceea se aplica regilor teocratici, profeţilor şi arhiereilor. El provine după trup din seminţia lui Avraam şi din familia lui David. Aceasta are o importanţă deosebită, deoarece Mesia era aşteptat ca provenind din Avraam, cu care Dumnezeu a încheiat un legământ sfânt şi pe care l-a binecuvântat în mod cu totul deosebit atunci când s-a aşezat din poruncă divină în Canaan: „Şi eu voi ridica din tine un popor mare, te voi binecuvânta, voi mări numele tău şi vei fi izvor de binecuvântare. Voi binecuvânta pe cei ce te vor binecuvânta ... Şi se vor binecuvânta întru tine toate neamurile pământului“ (Facerea 12, 2-3). La fel, Mesia va proveni din familia regelui David. El se va numi „Fiul lui David“, conform proorociei pe care Dumnezeu prin profetul Natan o descoperă lui David: „Iată, Domnul îţi vesteşte că îţi va întări casa ... Voi ridica după tine pe urmaşul tău, care va răsări din coapsele tale ... Acela va zidi casă numelui meu şi eu voi întări scaunul domniei lui în veci ... Casa ta va fi neclintită, regatul tău va rămâne veşnic înaintea ta şi tronul tău va sta în veci“ (II Regi 7, 12—17).

Tocmai de aceea, „cartea neamului lui Iisus Hristos“ este prezentată pe trei etape sau unităţi, înscriindu-se 42 de neamuri, împărţite în câte 14, după cum urmează: 1. De la Avraam până la David; 2. De la David până la robia babilonică; 3. De la robia babilonică până la Iosif (logodnicul Sf. Fecioare).

Prima perioadă, începută cu Avraam, se continuă cu Isaac şi Iacov, urmând apoi Iuda. Acesta primind apoi binecuvântarea tatălui său i se prevesteşte că din seminţia lui se va naşte Mesia: „Nu va lipsi sceptrul din Iuda, nici toiag de cârmuitor din coapsele sale, până ce va veni Împăciuitorul căruia se vor supune popoarele“ (Facerea 49, 10).

Perioada a doua cuprinde pe Solomon, fiul lui David, apoi pe Roboam, continuându-se cu alţi regi mai buni, sau mai răi, mai evlavioşi, sau mai idolatri, care au atras mânia lui Dumnezeu şi poporul este dus în robia babilonică sub Nabucodonosor, când Ierusalimul a fost asediat şi distrus, iar templul a fost prădat. Reîntorcându-se apoi în patrie, reapare în conştiinţa poporului idealul mesianic. Este pomenit numele lui Zorobabel, care reclădeşte templul din Ierusalim. Deşi acest templu nu a avut strălucirea celui dintâi, mărirea lui va fi şi mai mare - spuneau profeţii - fiindcă în el va intra Mesia.

Cartea neamului lui Iisus Hristos se încheie cu „Iosif, logodnicul Mariei, din care s-a născut Iisus, ce se cheamă „Hristos“. Vedem că originea după trup a Domnului este redată pe numele lui Iosif, care nu era tatăl Lui natural, dar conform rânduielilor timpului, copiii erau socotiţi ca aparţinători aceleiaşi familii, chiar dacă tatăl lor natural era altul. În acest caz, Iosif era socotit tatăl legal, nu natural, pentru a se întări convingerea că Iisus este Mesia, „Fiul lui Dumnezeu“. Evanghelistul precizează că Iosif este „logodnicul“ Mariei, nu soţul ei, de unde putem vedea clar că Maria, mama lui Iisus, este Fecioară, iar întruparea este de la Duhul Sfânt.

Deşi genealogia este prezentată descendent, amintindu-se numele bărbaţilor, fiindcă ei constituiau capul familiei, care perpetuează neamul, Evanghelistul ne redă totuşi şi nume de femei, ca: Tamar, Bahab, Batşeba şi moabiteanca Ruth, iar la sfârşit aminteşte, după cum am văzut, numele Sfintei Fecioare Maria, care tălmăcit înseamnă: „Binepläcută“, „Binemirositoare“, „Plăcută“, „Doamnă“, „Stăpână“.

Pe lângă prezentarea pe care o face Sfântul Evanghelist Matei, urmărind neamurile de la Avraam şi până la Iisus,

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. Prof. SORIN COSMA

Iisus Hristos — Calea, Adevărul şi Viaţa

(Urmare din pag. 1)

Răspunsul îl aflăm explicit în troparul Naşterii unde ni se spune că prin Naşterea lui Hristos *„răsărit-a lumii lumina cunoştinţei“*. Imnograful creştin, cel care a alcătuit acest imn, a căutat şi a reuşit să prindă în conţinutul lui, în mod sintetic, răspunsul la întrebarea pe care ne-o punem fiecare dintre noi. Venirea Mântuitorului Hristos în lume, trimiterea lui de la Tatăl a fost ca să aducă lumii *„lumina cunoştinţei“*, după care înseta atât de mult întreaga omenire. Prin Hristos Domnul, noi, cei ce credem în El, aflăm totul. Aflăm prin El şi numai prin El ceea ce trebuie să ştim despre Dumnezeu, *„Tatăl nostru cel din ceruri“*, despre lume ca şi creaţie a mâinilor Lui şi despre om ca şi coroană a creaturii.

Mântuitorul ne-a învăţat că numai credinţa ne lămureşte şi luminează totul, căci ea este cu adevărat *„apa cea vie“* din care cel care bea nu mai însetează (Ioan IV, 14).

Învăţăturile Mântuitorului constituie Descoperirea Dumnezeiască cuprinsă în cele două izvoare revelate: Sf. Scriptură şi Sf. Tradiţie, care stau la baza credinţei noastre creştine.

Mântuitorul e *„Lumina cunoştinţei“*, căci El este *„Fiul lui Dumnezeu Celui viu“* (Matei XVI, 16) şi *„Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat“*, Unul din Sfânta Treime. El este *Lumina, Adevărul, Calea* şi *Viaţa*, adică Cel care dă sens existenţei noastre, şi aici pe pământ şi dincolo în veşnicie. El a întemeiat prin Întruparea, prin învăţăturile, prin jertfa şi prin Învierea Sa din morţi, Biserica Sa ca organism divino-uman, de mântuire şi de îndumnezeire a tuturor oamenilor. Biserica pe care El a întemeiat-o şi în care ne aflăm şi noi astăzi, e cea pe care *„nici porţile iadului nu o vor birui“ (Matei XVI, 18). Şi tot El este Cel care* ne-a încredinţat că *„cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece“* (Matei XXIV, 35), aşa că Biserica Lui va dăinui în veac.

El ne-a învăţat că trebuie să ducem o viaţă morală, şi *„să ne iubim unii pe alţii“*, în aşa fel încât şi Dumnezeu să-şi reverse iubirea Sa peste noi. Căci trebuie să fim convinşi de faptul că Dumnezeu ne iubeşte pe toţi, pentru că *„El este iubire“* (I Ioan IV, 8), şi din iubire faţă de oameni L-a trimis pe Fiul Său în lume, ca să ne lumineze, şi luând asupra Sa păcatele noastre şi suferind ocara crucii, ne-a mântuit din veşnica osândă, aşa cum glăsuieşte colindul:

„ca să facă mântuire
şi din veşnica pieire
lui Adam celui căzut
cu tot neamul de demult.“

Iată de ce s-a Întrupat Fiul lui Dumnezeu, a cărui Sfântă Naştere din Fecioara Maria o prăznuim astăzi.

Iată cum trebuie să-i înţelegem coborârea printre noi. Ca să ne descopere totul despre Dumnezeu, despre lumea înconjurătoare, despre oameni şi despre rostul nostru pe acest pământ, despre legea morală, şi despre Judecata de Apoi, care va cântări faptele noastre din această viaţă şi ne va răsplăti fiecăruia cu dreptate. Să luăm aminte aşadar şi să căutăm să împlinim legea lui Dumnezeu şi dreptatea Lui, pentru a ne bucura cu adevărat de venirea Lui în lume, şi de a ne dobândi mântuirea sufletului.

Sărbătoarea Crăciunului e sărbătoarea bucuriei creştine prin excelenţă. E ziua în care primim în sufletele noastre pe Marele Oaspete, venit din cer, pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

În miez de noapte sfântă, colindătorii care bat la poarta inimilor noastre, ni-l fac cunoscut pe Mesia Cel din veac dorit, pe Care:

„Tatăl L-a trimis în lume
Să se nască
Şi să crească,
Să ne mântuiască“

şi ne îndeamnă să cântăm şi noi în cor, cu moşii şi strămoşii noştri, *„colindul sfânt şi bun“*.

Crăciunul ne aduce tuturor aşa cum au cântat îngerii în Noaptea Sfântă, pace în suflete şi bună înţelegere întru oameni, şi între oameni.

Acestea sunt darurile Crăciunului. Să le primim şi să ne bucurăm de ele. Să devenim şi noi mai buni. Mai milostivi şi mai făcători de pace, mai ales în aceste vremuri tulburi pe care le trăim. Să ne amintim de cei în nevoi, de cei bolnavi, de copiii din orfelinate, de bătrânii din azile, de cei închişi, de toţi cei loviţi de nefericire. Să le ducem şi lor bucuria şi vestea Naşterii Domnului Hristos, şi să căutăm să le facem un dar cât de mic, fiind încredinţaţi de cuvintele Mântuitorului care ne spune: *„Întrucât aţi făcut acestea unuia dintre aceşti fraţi ai mei, Mie Mi-aţi făcut“ (Matei XXV, 40).* Să păstrăm cu străşnicie tezaurul sacru al credinţei noastre ortodoxe, primite de noi direct de la Sf. Apostol Andrei, cel întâi chemat, şi să ne ferim de învăţătorii mincinoşi, care caută să ne abată de la calea adevărului, şi să ne rupă de la sânul Bisericii noastre străbune. Să păstrăm în acelaşi timp colindele noastre, care vin din adânc de istorie, şi care au mângâiat şi au bucurat veacuri întregi sufletul românesc, şi l-au ajutat să străbată prin neguri spre limanul cel lin al credinţei şi al identităţii naţionale.

Să ne deschidem larg porţile sufletului, şi să-L primim pe Hristos în inima şi viaţa noastră.

Să ne întărim în credinţă, în nădejde şi în dragoste, căci *„astăzi ni s-a născut nouă Mântuitor, care este Hristos Domnul, în cetatea lui David“. (Luca II, 11).*

Să petrecem sfintele sărbători cu bucurie şi cu rugăciune sporită în biserici, şi la casele noastre, străduindu-ne să-L primim pe Hristos în sufletul nostru, sub chipul Sf. Împărtăşanii, căci numai aşa vom cunoaşte taina petrecută acum 2000 de ani în Betleemul Iudeii.

Cu aceste gânduri şi simţăminte, rog pe Dumnezeu să Vă învrednicească să petreceţi sfintele sărbători ale Naşterii Domnului, ale Anului Nou şi Bobotezei cu deplină sănătate, în pace şi îndestulare, împreună cu toţi cei dragi ai Dumneavoastră, şi să le petreceţi întru mulţi şi fericiţi ani.

Să fiţi sănătoşi! AMIN.

„Praznic luminos“

(Urmare din pag. 1)

chişi sufleteşte unii faţă de alţii, mai iertători faţă de cei ce ne-au greşit şi mai milostivi faţă de cei lipsiţi care, din păcate, astăzi sunt atât de mulţi.

Să petrecem cu binecuvântare aceste zile sfinte ale Crăciunului şi apoi ale Anului Nou şi Bobotezei, în comuniune de dragoste şi de frăţietate întreolaltă, cercetând cu sârg sfintele slujbe ale Bisericii şi rugându-ne cu mai multă stăruinţă şi încredere.

Fie ca acest Crăciun să fie un prilej de bucurie pentru fiecare dintre noi, un popas duhovnicesc în urcuşul nostru spre cele înalte şi un moment al întâlnirii noastre personale cu pruncul Iisus cel născut în Betleem. Urăm tuturor credincioşilor din Arhiepiscopia Sibiului precum şi tuturor cititorilor foii şaguniene *„Telegraful Român“* un Crăciun fericit, un An Nou cu bucurii duhovniceşti, cu pace, sănătate şi mântuire.

„La mulţi ani!“

Sfântul Arhidiacon Ştefan
sau despre cinstirea adusă de Dumnezeu frumuseţii umane

Există în paginile Sf. Scripturi câteva cazuri în care Dumnezeu îşi arată uimirea şi admiraţia în faţa frumuseţii de care este capabilă făptura umană. Aş îndrăzni să spun că sunt nişte adevărate minuni săvârşite de om asupra lui Dumnezeu. Dacă minunile pornesc dinspre Dumnezeu către om, obligându-l să se deschidă spre realitatea de dincolo, să o vadă şi să se raporteze la ea altfel decât o percepe în mod normal, prin aceste puţine exemple de care aminteam mai sus suntem puşi în faţa unei realităţi cu totul deosebită decât cea pe care o cunoaştem. În pofida ordinii consacrate, în sensul că minunea vine de la Dumnezeu spre om, există câteva minuni săvârşite de om asupra lui Dumnezeu şi care, îl vor obliga în consecinţă pe Dumnezeu să meargă până la capăt, să recunoască cu alte cuvinte măreţia şi frumuseţea făpturii umane şi să o cinstească ca atare. Chiar şi numai pentru asemenea puţine acte de frumuseţe, merita ca Dumnezeu să descindă în mizera noastră lume şi să o izbăvească de urâciunea păcatului şi a morţii.

Aceste adevărate minuni săvârşite de om, L-au făcut pe Iisus să înţeleagă că fiinţa umană, dincolo de scăderile sale, trebuie salvată, şi prin urmare, i-a tratat pe acei câţiva puţini, dar exemplari, cu toată consideraţia de care este în stare Dumnezeu, răsplătindu-i pe măsură. Adică dumnezeieşte.

Sutaşul roman, deci străin de neamul evreu, copleşit de smerenie şi socotindu-se nevrednic să-L găzduiască pe Iisus în casa lui, dovedind şi o credinţă puternică, Îi va stârni de-a dreptul uimirea şi încântarea, Care *„minunându-Se“* (Mt. 8, 10) în faţa frumuseţii făpturii sale, va exclama că „nici în Israel n-a aflat atâta credinţă“, drept pentru care îl va şi răsplăti pe măsura frumuseţii caracterului său, spunându-i, aşa cum nu multora avea să le spună, „să-i fie după credinţa lui“ (Mt. 8, 13).

Aşijderea, femeia cananeancă este şi ea un exemplu de frumuseţe care prin consecvenţă, smerenie, credincioşie nesmintită, fără să răspundă în vreun fel la potopul de aparente jigniri şi injurii ce i se aduc, precum şi la refuzul brutal, va învinge şi va câştiga finalmente admiraţia lui Iisus, obligându-L să exclame cu nereţinută încântare „O, femeie, mare este credinţa ta!“, răsplătind-o şi pe ea într-un mod cu totul neobişnuit, dorindu-i să i se împlinească rugăciunea „după cum voieşte“ (Mt. 15, 28).

Un alt caz de frumuseţe, singular în felul lui în toată Scriptura este şi cel al femeii care va unge cu mir picioarele lui Iisus, ştergându-le apoi cu părul capului său (Lc. 7, 37—50). Nimeni, în toată Scriptura n-a mai făcut un gest de o asemenea profunzime şi frumuseţe. Dincolo de simbolismul intrinsec al gestului *„lăsaţi-o, că pentru ziua îngropării Mele a făcut aceasta“* (In. 12, 7), ni se mai vădeşte aici, în mod deosebit, capacitatea de ispăşire a omului, frumuseţea lui. Şi, profund mişcat, Dumnezeu însuşi îi va spune femeii că nu mai are păcate, că i s-au iertat „iertate sunt păcatele ei cele multe“ (Lc. 7, 47), ori un om fără păcate, seamănă cu Dumnezeu, singurul fără păcat.

Gestul femeii este oarecum similar celui săvârşit de Iisus în Joia patimilor, când El însuşi va spăla picioarele ucenicilor. Totuşi, gestul femeii îl întrece pe cel divin. Iisus va şterge picioarele ucenicilor cu prosopul, pe când femeia cu însuşi părul capului. Iisus rămâne în afara gestului, femeia însă, se implică pe de-a-ntregul, topindu-se toată în acest act. În faţa unui gest de o asemenea profunzime, Dumnezeu era obligat să meargă până la capăt. Pentru o asemenea frumuseţe merita ca Dumnezeu să moară. Atunci a înţeles Iisus că omul, frumuseţea făpturii sale merită salvată cu orice preţ. Atâta putere de iubire şi dăruire din partea omului, „mult a iubit“ (Lc. 7, 47), pentru Dumnezeu, a provocat în Dumnezeu cea mai mare putere a Sa, puterea de a ierta păcatele, care Îi aparţine numai lui Dumnezeu.

Cu siguranţă însă că exemplul Sf. Ştefan le întrece pe toate, pentru că nimeni nu s-a apropiat, asemenea lui, atât de mult de măsura dumnezeiască. Mai întâi, prin curajul exemplar, aproape de neimaginat pentru un om, cu care a ştiut să susţină învăţătura cea nouă adusă de Iisus, în faţa neînduplecaţilor şi fanatizaţilor evrei. Cu multă îndemânare şi pricepere le va demonstra acestora că Legea de care se agăţau cu atâta încrâncenare, cu toate reglementările şi sentinţele sale nu valorează nimic, n-are nici o noimă fără Hristos. Mai mult, prin excursul său documentat prin istoria lui Israel, le va demonstra că toate faptele şi evenimentele petrecute dobândesc sens numai în măsura în care sunt privite din perspectiva venirii lui Mesia în istorie, iar refuzul de a crede în El ca Plinitor al legii, înseamnă finalmente nesocotirea şi desconsiderarea tocmai a Legii şi a profeţilor.

Prin toate cele afirmate, Sf. Ştefan se făcea vinovat — din punctul de vedere al evreilor —, de cel mai înfricoşător păcat, cel al blasfemiei, al luării în deşert a numelui lui Dumnezeu, asumându-şi în deplină cunoştinţă de cauză, cea mai îngrozitoare pedeapsă, cea a lapidării, a uciderii cu pietre.

Şi totuşi, cu toate că umbra morţii groaznice plana asupra lui, plin de curaj, nu conteneşte să le arunce în obraz iudeilor adevărul: „voi cei tari în cerbice şi netăiaţi împrejur la inimă şi la urechi, voi pururea staţi împotriva Duhului Sfânt, precum părinţii voştri aşa şi voi“ (FA 7, 51).

Prin curajul cu care a ştiut să mărturisească Adevărul, ucenicul s-a ridicat la înălţimea Învăţătorului, plinindu-I porunca de a-L mărturisi, în orice loc şi-n orice împrejurare, cu neîndoită îndrăzneală: „oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi şi Eu pentru el înaintea Tatălui Meu care este în ceruri“ (Mt. 10, 32).

Ceea ce-l va face să fie cu totul deosebit şi unic pe Sf. Ştefan, va fi faptul că atunci când mulţimile înfuriate se năpustesc asupră-i pentru a-l pierde, el va avea puterea să se roage, aidoma Mântuitorului pe cruce, pentru iertarea şi mântuirea vrăjmaşilor şi ucigaşilor săi: *„îngenunche at, a strigat cu glas mare: Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta“* (FA 7, 60).

Iată firea umană în toată grandoarea şi frumuseţea ei. Tablou unic în Scriptură, întrecut doar de scena de pe Golgota. Luciditatea înfruntând fanatismul, logica stând neclintită în faţa orbirii şi a întunecării minţii, bunătatea, senină şi suverană, sfidând cruzimea şi bestialitatea, ridicându-se deasupra acestora aşijderea razelor de soare care străpung şi risipesc cu strălucirea lor bezna.

Drept pentru care şi răsplata îi va fi pe măsură. În faţa ucenicului său neînfricat, a frumuseţii sale neasemuite, Dumnezeu nu putea să procedeze altfel, decât cinstindu-l după cuviinţă, primindu-l întru împărăţia Sa cu toată consideraţia şi preţuirea.

În toate descrierile din Sf. Scriptură, în viziunile sfinte ale profeţilor şi până în cele din Apocalipsă, Dumnezeu apare întotdeauna *Şezând* pe tronul slavei sale celei negrăite. „Am văzut pe Domnul *Şezând* pe tronul său, şi toată oştirea cerească stătea lângă El, la dreapta şi la stânga Lui“ (3 Reg. 22, 19), aşa i se înfăţişează Dumnezeu profetului Miheia: Şezând pe tronul slavei sale, înconjurat de mulţimea oştirilor cereşti, stând de jur-împrejurul Său. Într-o altă viziune tulburătoare, Dumnezeu „Cel vechi de zile“, I se înfăţişează profetului Daniel *„aşezându-se“*. „Îmbrăcămintea lui era albă ca zăpada... Judecătorul *se aşează* şi cărţile fură deschise“ (Dan. 7, 9—10). Asemenea Sf. Ap. şi Evanghelist Ioan, într-una din viziunile sale apocaliptice, îl vede pe Atotputernicul *„Şezând* pe un tron în cer“ (Apoc. 4, 2).

Şederea lui Dumnezeu pe scaunul slavei Sale, aşa cum ne este înfăţişat în toate viziunile vetero-testamentare sau în cele apocaliptice, este semnul suveranităţii, al atotputerniciei divine în faţa creaturii şi a întregului univers.

Iată însă că în faţa Sf. Ştefan, Dumnezeu face un gest nemaiîntâlnit în toată Scriptura, primindu-l pe întâiul său mucenic, nu şezând, aşa cum ni se înfăţişează în toate locurile amintite mai sus, ci *stând*, căci aşa l-a primit Dumnezeu pe ucenicul său: „privind la cer a văzut slava lui Dumnezeu şi pe Iisus *stând* de-a dreapta lui Dumnezeu“ (FA 7, 55).

Tâlcul ascuns al acestui gest divin cu totul neobişnuit nu poate fi decât acela că religia întemeiată de Hristos nu este una a abstracţiunilor sau a simplelor concepte goale de conţinut, ci ea se întemeiază, mai presus de toate, pe relaţia de comuniune directă şi vie, pe apropierea dintre om şi Dumnezeu. Dumnezeu ni se face apropiat în măsura în care noi ştim să ne apropiem de El.

Pe cei care I se fac cu a-

(Continuare în pag. a 4-a)

Preot NICOLAE STOIA

Armata şi Marea Unire

(Urmare din pag. 1)

Misiunea acesteia a fost de a ocroti populaţia de acţiunile violente ale detaşamentelor de militari ucraineni şi de a restabili ordinea. Îndeplinindu-şi misiunea, ostaşii diviziei române nu s-au implicat politic. Ei au permis Congresului general al populaţiei din provincie să decidă viitorul acesteia, prin unirea necondiţionată cu România.

Şi în Transilvania situaţia era complexă şi tensionată, datorită prevederilor Convenţiei militare referitoare la armistiţiul cu Ungaria. Guvernul ungar, invocând prevederile convenţiei îşi aroga dreptul de administraţie asupra întregului teritoriu al Transilvaniei de la nord de Mureş şi refuza să transmită puterile publice organelor locale ale Consiliului Naţional Român Central, existente aici. Acest fapt a dat naştere la conflicte frecvente care adesea au luat forma unor masacre ale românilor de către jandarmerie, miliţie şi bandele maghiare.

Pentru a pune capăt unei asemenea stări de lucruri şi pentru a evita ca ea să devină sursa unei veritabile tragedii a poporului român din Transilvania, Consiliul Naţional Român Central a cerut în mai multe rânduri intervenţia urgentă a armatei române. În acord cu guvernul şi comandantul trupelor aliate de la Dunăre, Marele Cartier General român a hotărât la 15 noiembrie 1918 ca trupele române să înainteze în Transilvania în limitele indicate de armistiţiul de la Belgrad. În timp ce la Alba Iulia naţiunea română din Transilvania hotăra asupra viitorului său destin, Divizia 7 infanterie şi Divizia 1 vânători depăşeau crestele Carpaţilor, atingând un aliniament care îngloba localităţile Bistriţa, Târgu Mureş, Sighişoara, Braşov, respectându-se prevederile convenţiei de armistiţiu încheiate de Antanta cu Ungaria.

Adunarea de la Alba Iulia şi-a putut desfăşura lucrările fără nici un fel de presiune din partea armatei române, oprită la graniţa răsăriteană a Transilvaniei.

Deci, în rândul forţelor care au pregătit şi realizat unirea - clasa politică, ţărănimea, intelectualitatea, propaganda naţională, biserica etc. - un rol important l-a avut armata. Ea a fost braţul înarmat al naţiunii căreia i-a conferit încredere şi a netezit procesul de unire.

Cu multă pătrundere sesiza acest adevăr Nicolae Iorga. Marele istoric aprecia că dacă armata „nu ar fi realizat un cordon de baionete în jurul reprezentanţilor naţiei, duşmanii nu le-ar fi îngăduit să se pronunţe asupra unităţii naţionale“.[3]

NOTE:

1 Arhivele Militare Române, fond microfilme, rola P.II.2.510, c.285;

2 Ibidem, rola P. II 5.221, c 229;

3 Nicolae Iorga, **Originea, firea şi destinul neamului românesc**, în Enciclopedia României, vol. I, Bucureşti, 1938, p. 34.

Credinţă

Nu căuta semne divine aiurea,
Dumnezeu ne este foarte aproape.
Spre zarea albastră ridică-ţi privirea
Şi vezi cum desparte pământul de ape.

Din noaptea adâncă răsare-o lumină,
Precum şi viaţa reînvie prin moarte.
Aşa e şi crezul în fiinţa Divină,
Cu cât crezi mai mult, Îl ai mai aproape.

Să crezi şi la rău, să crezi şi la bine,
Aceasta-i dovada credinţei în El.
E acolo, e sus, se uită la tine,
Şi-L vezi de-ţi ridici privirea spre Cer.

Lt. Col. IOAN PĂREAN
Academia Forţelor Terestre
„Nicolae Bălcescu“ Sibiu

Genealogia Mântuitorului

(Urmare din pag. a 2-a)

mai avem în Noul Testament şi o altă prezentare a neamului lui Iisus, cea pe care ne-o înfăţişează Sfântul Evanghelist Luca într-o formă inversă, ascendentă, de la Iisus până la Adam, până la Dumnezeu. Asociindu-l pe Mântuitorul cu Adam, vedem că aşa cum prin firea păcătoasă moştenită de la primul om, suntem supuşi păcatului, tot aşa prin întruparea „Celui de al doilea Adam“, a Mântuitorului Iisus Hristos putem moşteni firea eliberată de păcat, înnoită prin binecuvântarea lui Dumnezeu spre viaţă veşnică.

Făcând împărţirea genealogiei Domnului din 14 în 14 generaţii, ne gândim la faptul că cifra 14 reprezintă dublarea cifrei 7 considerată sfântă, iar 42 dublarea înmulţită cu 3, reprezintă deplinătatea sfinţeniei împlinite în persoana celui care o încheie, adică a lui Iisus Hristos.

Am văzut apoi că în cartea neamului lui Iisus apar şi femei. Unele din ele chiar păcătoase, altele de alt neam; ceea ce înseamnă că la mântuire sunt chemaţi toţi oamenii, în mod egal: bărbaţi sau femei; păcătoşi sau drepţi; din poporul ales sau din alte neamuri.

Observăm că Sfântul Evanghelist ne prezintă neamul după trup al Domnului. Aceasta nu opreşte să considerăm că Cel ce s-a întrupat este şi rămâne Dumnezeu adevărat. Fiind şi rămânând Dumnezeu adevărat, El este şi Om adevărat, adică Fiul lui Dumnezeu, Fiul Omului, „Fiul lui David“.

Pericopa Evanghelică referitoare la „cartea neamului lui Iisus Hristos“ a fost rânduită de către Biserică să se citească în duminica dinaintea Naşterii Domnului, arătându-ne prin aceasta luarea aminte asupra Personalităţii divin-umane a Celui ce se va naşte pentru a noastră mântuire.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

- **19 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit slujba de Te-Deum în Catedrală cu prilejul zilei **Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit ANTONIE.**
- **20 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.
  — A participat la festivitatea de acordare a titlului de Dr. h.c, Prof. Dr, Ioannis Karavidopoulos din Tesalonic.
  — Seara a slujit Vecernia şi Litia în Catedrală.
- **21 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană.
  — Seara a slujit şi predicat la Vecernie în biserica „Cuv. Paraschiva" din Tălmăcel, prot. Avrig.
- **24 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a sfinţit biserica din incinta Academiei de aviaţie „Henri Coandă" din Braşov şi a săvârşit Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură.
- **25 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană.
- **26 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
  — A prezidat examenul de capacitate pentru candidaţii aparţinători Arhiepiscopiei Sibiului.
- **28 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit în sobor slujba înmormântării epitropului catedralei din Sibiu, Marin Coman, rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **30 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela „Sf. Andrei" de la Liceul Carol I din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.
  — A săvârşit un parastas întru pomenirea mitropolitului Andrei Şaguna în Catedrală şi apoi la mausoleul de la Răşinari.
  — A sfinţit o placă comemorativă pusă pe casa unde a locuit în Sibiu, Al. Vaida Voievod, unul din artizanii Unirii din 1918.
  — Seara a participat la **Spectacolul omagial de 1 decembrie,** organizat de Consiliul Judeţean Sibiu, în Sala Teatrului.
- **1 DECEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a făcut parte din soborul de arhierei care au săvârşit Sf. Liturghie arhierească şi slujba de Te-Deum în Catedrala arhiepiscopală din Alba-Iulia.
- **2 DECEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Cisnădie, prot. Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.
  P.C. Preot paroh Nicolae Bârsan a fost hirotesit întru sachelar.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală şi a participat la concertul de colinde al grupului „Armonia" al studenţilor teologi sibieni.
- **4 DECEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
- **6 DECEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a făcut parte din soborul de arhierei care a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala arhiepiscopală din Cluj cu prilejul împlinirii a 80 de ani de la reactivarea Eparhiei Clujului.
- **7 DECEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela „Sf. Muceniţă Filofteia" din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.
- **8 DECEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru diacon pe teologul Lucian-Dumitru Chiţu.
  — A săvârşit în sobor o slujbă de pomenire la catafalcul prot. Alexandru Comşa din Rupea.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **9 DECEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Hamba, prot. Sibiu rostind cuvânt de învăţătură.
  P.C. diacon Lucian Chiţu a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Măgura, prot. Braşov, iar teologul Florin Gârlonţa întru diacon.
  P.C. Pr. paroh Liviu Bărbat a fost hirotesit întru sachelar.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **10 DECEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru preot pe P.C. diacon Florin Gârlonţa pe seama parohiei Spitale-Braşov, iar pe teologul Flavius Munteanu întru diacon.
- **11 DECEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană din Sibiu, hirotonind întru preot pe P.C. diacon Flavius Munteanu, pe seama Capelei Spitalului din Codlea.

Arhid. VASILE AVRAM

Sf. Arhid. Ştefan

(Urmare din pag. a 3-a)

devărat apropiaţi şi următori, plinindu-I poruncile, pe acei care se străduiesc să se facă cât mai asemenea Lui prin credinţă şi curajul mărturisitor în faţa năprazнelor de tot felul, prin capacitatea de jertfire de sine şi puterea de biruinţă asupra relelor şi ispitelor, cât şi prin păstrarea nesmintită pe calea Adevărului, într-un cuvânt tot ceea ce constituie frumuseţea făpturii umane, pe aceştia şi Dumnezeu îi cinsteşte, aşa cum a făcut şi cu Sf. Ştefan, pe care l-a primit întru împărăţia Sa cea cerească şi pururea fericitoare cu toată preţuirea şi cinstea pe care numai Dumnezeu ştie să le dăruiască frumuseţii făpturii Sale.

ANUNŢ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, preţul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 2002 este de 85 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 100 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu.

Constantin Popa. **Slimnic străveche aşezare din ţinutul Sibiului,** Sibiu, 2001, 152 p.

Cartea pe care o recenzăm este, de fapt, monografia comunei Slimnic, avându-l ca autor pe Constantin Popa, muzeograf la Muzeul de Istorie din Sibiu, muzeu ce face parte din Muzeul Brukenthal. După cum aflăm chiar din *Prefaţă,* la baza elaborării au stat o seamă de lucrări, unele publicate, precum monografia semnată de preotul evanghelic Johann Plattner, din 1907, lucrările istoricului Thomas Nägler, slimnicean de origine, altele în manuscris, precum monografia regretatului prof. Ion Tatu, fost director al şcolii.

După *Prefaţă* şi *Cuvânt înainte* urmează capitolele care abordează condiţiile naturale, aşezările preistorice, dacice preromane, cât şi pe cele din epoca Daciei romane. Urmează, oarecum grupate, alte trei capitole cu referire la marile migraţii, cucerirea maghiară a Transilvaniei, respectiv colonizarea saşilor. Operând cronologic, autorul abordează istoricul aşezării în secolele XIII—XVII, iar preocuparea sa este dublată — ori succedată în alte capitole — de atenţia acordată conflictelor sociale din ţinutul sibian şi din Transilvania, în situaţia alarmantă a incursiunilor şi atacurilor otomane („turceşti" formulează autorul) la nord de Carpaţi, de disputele din secolul al XVI-lea pentru stăpânirea voievodatului (ulterior, principatului) intracarpatic şi de intrarea acestuia în stăpânirea Imperiului Habsburgic. Cu acurateţea istoricului, autorul analizează stăpânirea habsburgică, punctând teme precum răscoala curuţilor, o nouă colonizare de populaţie germanică, vremea revoluţiei de la 1848, situaţia din timpul Dualismului austro-ungar. Un capitol special este rezervat „Comisaţiei" (comasării) terenurilor arabile din hotarul comunei, fapt ce a condus atât în rândurile românilor, cât şi a păturii sărace săseşti la o gravă criză social-economică. În continuare, autorul analizează situaţia locală între cele două războaie mondiale, insistând asupra impactului Marii Uniri din 1918 în istoria locală. Capitole speciale sunt rezervate anilor totalitari, cu nuanţări privind deportarea saşilor în Uniunea Sovietică, colectivizarea, momentul decembrie 1989. Ca istoric cu specialitatea etnografie, distinsul nostru coleg prezintă succesiv economia tradiţională, situaţia socială, învăţământul, viaţa religioasă precum şi monumente de arhitectură din Slimnic. Cartea se încheie cu pagini rezervate anexelor, bibliografiei selective şi ilustraţiilor. Pe scurt, avem în faţă o carte sobră şi densă sub raportul informaţiei ştiinţifice şi agreabilă de lecturat.

C.I.

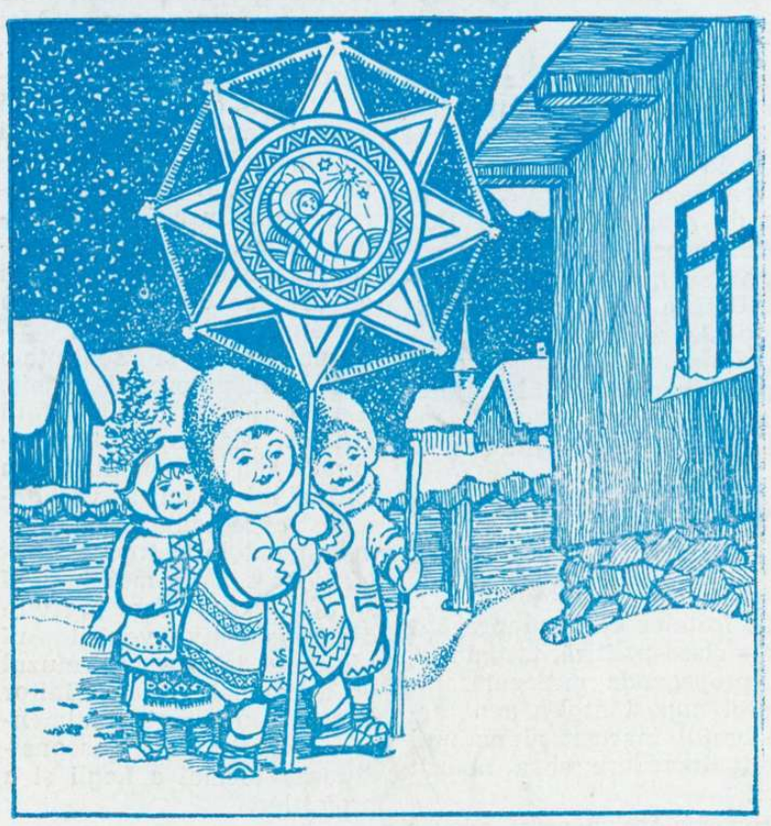

„Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire!"

Cu această frumoasă vestire îngerească întâmpinăm pe toţi cititorii şi colaboratorii foii şaguniene, de la Sibiu.

Pacea şi bunăvoirea între oameni sunt, la ceasul de faţă, cele mai dorite bunuri după care suspină atâtea suflete de pe tot întinsul planetei.

Bunul Dumnezeu să le reverse, acum, de Sărbătorile Crăciunului, Anului Nou şi Bobotezei, peste lumea noastră copleşită de violenţă, suferinţă şi teamă.

La mulţi ani!

Redacţia

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● *Mergând, învăţaţi* . . . de P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar, Editura Oastea Domnului, Sibiu, 2001, 191 p., tipărită cu binecuvântarea Î.P.S. Dr. Antonie, Mitropolitul Ardealului.

E o carte de predici care au meritul de a fi scurte, ceea ce înseamnă uşurare de comunicare, pentru că, a predica astăzi înseamnă a transmite prin viu grai sau prin scris Cuvântul revelat al Scripturii.

A predica astăzi înseamnă a te identifica întru totul cu ceea ce înveţi tu, ca păstor de suflete, a trăi cu maximă intensitate adevărurile cele mai presus de fire pe care le propovăduieşti, adevăruri care conduc pe oameni către viaţa cea veşnică.

De aceea socotim că apariţia unei cărţi de învăţătură, a unei cărţi de predici care să explice dreapta credinţă întru dreapta făptuire, este un prilej de bucurie duhovnicească.

Felicităm şi binecuvântăm această strădanie întru cunoaşterea şi explicarea adevărurilor de credinţă ca şi a zilelor de praznic din cuprinsul anului bisericesc şi cerem ajutorul şi harul lui Dumnezeu asupra cititorilor. O recomandăm cu căldură tuturor cititorilor.

★

● La Editura Oastea Domnului au apărut multe cărţi bune, printre care: *Hristos — Pâinea noastră zilnică,* de Traian Dorz. Cuprinde 366 scurte meditaţii biblice pentru zilele anului, — de la 1 ianuarie, la 31 decembrie — Sibiu, 2001, 384 p.

E o carte care adună din scrierile lui Traian Dorz: „Să spunem copiilor noştri întocmai învăţătura pe care ne-au dat-o nouă părinţii noştri. Să transmitem urmaşilor noştri exact bunurile ce ni le-au transmis nouă înaintaşii pe care îi urmăm. Nici un popor din lume n-a putut să-şi păstreze fiinţa sa, unitatea sa, independenţa sa, identitatea sa, caracterul său, fără această continuitate mântuitoare şi necesară.

Tradiţia noastră, sărbătorile noastre, familia noastră, credinţa şi învăţătura noastră, care sunt ca nişte rădăcini ale noastre înfipte în pământul şi în cerul nostru, ne hrănesc sufletul şi trupul nostru şi ne ţin prezentul şi viitorul nostru.

De aceea, toţi binefăcătorii poporului nostru şi ai credinţei noastre aşa ne-au învăţat şi aşa au căutat să ne facă să fim.

Dar tot de aceea, toţi răufăcătorii noştri au lucrat totdeauna prin cele mai viclene mijloace şi feluri spre a ne face pe noi să dispreţuim aceste rădăcini, să ne lepădăm, să ne rupem de ele, să nu păstrăm şi să dărâmăm aceste „vechituri" ale noastre, ca să le înlocuim cu altceva „nou", al lor".

★

● *Zoroastrism şi creştinism. Premise de dialog interreligios şi convergenţă spirituală,* de Liviu Al. Stan, Bucureşti, 2001.

Încă o carte care promite mult. Dumnezeu să-i ajute.

★

● Editura Agapis publică cartea: *Dumnezeu atotcreatorul* de Protos. Nicodim Mândiţă. Cartea apare cu binecuvântarea P.S. Galaction, Episcopul Teleormanului, 2000, 384 p.

Este o carte de teologie populară foarte bună pentru cititorii de rând. Dumnezeu să le dea putere şi răbdare celor ce o vor citi.

★

● Editura Pro Transilvania publică cartea: *Arc peste timp,* de Victor Macarevici, Bucureşti, 2001.

Iată ce spune Nicolae Neaga despre autor şi carte: „Colegul Victor Macarevici ne face să retrăim acele momente deosebite din viaţa noastră, când am lăsat viaţa noastră părintească şi tot ce am avut şi am plecat spre necunoscut . . .".

E o carte plină de gânduri frumoase şi de amintiri care nu vor trece niciodată.

★

● *A fost odată, în alte vremi,* de Jessica Douglas-Home, Editura Humanitas, Bucureşti, 2001, traducere din engleză de Delia Războlescu, 237 p.

Este o carte de istorie contemporană.

„În anii '80, Jessica Douglas-Home, ziaristă la revistele britanice: Guardian, Telegraph, The Times şi Wall Street Journal, a întreprins câteva călătorii documentare în ţările aflate în spatele Cortinei de Fier. Întâlnirile şi discuţiile, purtate în circumstanţe inimaginabile astăzi, cu artişti, filozofi şi scriitori din Cehoslovacia, Polonia, Ungaria şi România i-au dat prilejul de a descoperi cealaltă faţă, cea neoficială şi tocmai de aceea adevărată, a vieţii şi culturii din lagărul statelor comuniste. Cartea este povestea descoperirii treptate şi uimite, de către un intelectual din Vest, a unei lumi considerate la început condamnată la extincţie culturală, dar dovedindu-se în realitate a fi universul unei vitalităţi a spiritului de neîntâlnit în Occident".

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2.11.1.-61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.